

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 07059

MISTERYEN

Knut Hamsun

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

קנוט האמסון

מ י ס ט ע ר י ע ן

יידיש אהרן מארק

ווילנע-1928

ווילנער פארלאג פון ב. קלעצקי

PRINTED IN POLAND

Knut Hamsun — „Misterien“.

Drukarnia „Wyd. Wileńskie“ B. Kleckina, Wilno.

אינמיפן דעם פארגאנגענעם זומער זענען אין א קליינער פארהענגישער פיארד-שטאָט פאָרגעקומען עטלעכע אויסמערלישע פאסירונגען. מיטאמאָל האָט זיך באַהויבן אין דער שטאָט עפעס א פּרעמדער, א געוויסער נאָגעל, א מערקווירדיקער, משיקאָזער אויסוואַרק, האָט האָט אָפּגעמון א רייע פאָרדעכטיקע מעשים און איז פאָרשווינדן געהאָרן, פונקט אזוי אומגעריכט, הי ער איז געקומען. דעם דאָזיקן מאָן האָט אפילו באַזוכט א יונגע, געהיימניספולע דאָ-מע, וועלכע איז געקומען איין גאָט חייסט צוליב האָט פאָר א צוהעקן, האָט פאָרבראַכט אין שטעטל נישט מער הי א פאָר שעה און איז באַלד אַזעקגעפאָרן. אָבער דאָס אַלץ איז נאָך נישט דער ריכטיקער אָנהויב.

דער אָנהויב איז אַזאָ: בשעת די שיף איז אַרום זעקס א זיינער פאָרנאַכט אָנגעקומען צום ברעג, האָבן זיך אויפן דעק באַ-חיון עטלעכע רייזנדע; צווישן זיי האָט זיך געפונען איינער א מאָן אין א געלן אַנצוג, האָט האָט ממש געריסן די אויגן, און אין א חייסן, סאַמעטענעם הוט. דאָס איז געהען דעם 12-טן יוני פאָר-נאַכט; הייל פונקט אין יענעם מאָג, דעם 12-טן יוני, זענען פאָר-געקומען די תנאים פון פרייליין קיעלאַנד, און איבער פיל היזער פון דער שטאָט האָבן געפלאַטערט פענער. דער משרת פונם צענטראַל-האַטעל איז גלייך אַרויף אויפן דעק פון שיף, און דער

קניט האמסון

מאן אינס געלן אנצוג האָט אים דערלאנגט זיינע זאכן. גלייכציי-
טיק האָט ער אויך איבערגעגעבן איינעם פון די מאטראָסן זיין
בילדעט; אָבער באלד האָט ער גענומען אַרומשפּאַנען איבערן דעק
אַהין און צוריק און איז נישט אַראָפּ אויפן ברעג. ער האָט אויס-
געזען שטאַרק צעטראָגן. ווען עס האָט צום דריטן מאל אַ קלונג
געטון, האָט ער נאָך אפילו נישט געהאַט באַצאָלט דעם רעסמאַ-
ראַן-איינטימער, האָט אים קומט. ערשט דעמאָלט האָט ער זיך
געכאַפט און געוואָלט באַצאָלן, נאָר דאָ איז ער געבליבן שטיין,
ווייל ער האָט זיך אַרומגעזען, אַז די שיף האָט זיך שוין דער-
ווייטערט פון ברעג. אַ וויילע איז ער געבליבן שטיין צערוודערט
און נישט געוואָס, ווי זיך אַן עצה צו געבן; דערנאָך האָט ער
אַ חזק געטון צום דינער, האָט אים געשטאַנען אונטן, אויפן ברעג,
און אַריבערגעשריגן צו אים:

— גוט, גוט, טראָגט אַרויף מיינע זאכן אין האָטעל און זעט.
עס זאָל זיין פאַר מיר אַ צימער.

און דערביי האָט אים די שיף אַזעקגעטראָגן צום פּיאָרד.
דער דאָזיקער מאַן איז געווען יאָהאַן נילסען נאַגעל.
דער דינער פון האָטעל האָט אַזעקגעפירט זיינע זאכן אויף
אַ וועגלע, בלויז צוויי קליינע האַנט-קופּערס און אַ פעלן, — אפילו
אַ פעלן, האָט ער געווען אין מיטן זומער. — אַחוץ דעם אַ טעקע
און אַ פּידל-פּוטליאַר. אַלץ אָן אַ נאַמען.

צומאָרגנס איז יאָהאַן נאַגעל צוגעפאַרן צום האָטעל; ער איז
געקומען נישט מיטן האַסער, נאָר אין אַ האָגן מיט צוויי פּערד.
ער האָט פּונקט אזוי גוט — יא, נאָך ליכטער — געקאַנט קימען
מיט דער שיף, און דאָך איז ער געקומען מיט אַ האָגן. ער האָט
מיטגעבראַכט נאָך עטלעכע פּעקלעך; אויפן הינטערשטן געזעס
איז געשטאַנען אַ קופּער און דערביי זענען נאָך געלעגן: אַ רייזע-
טאַש, אַ מאַנטל און נאָך עטלעכע זאכן, אַרומגעבונדן מיט אַ לע-
דערנעם רימען. אויפן רימען זענען געשטאַנען די אותיות י. נ. נ.
אויסגעזעצט מיט פּערל.

בעת ער איז נאָך געזעסן אין האָגן, האָט ער זיך שוין
נאַכגעפּרעגט ביים באַלעבאָס פון האָטעל וועגן זיין צימער, און

ווי-נאָר מ'האָט אים אַרויפגעפירט אויפן צווייטן שמאָק, האָט ער גלייך גענומען באַטראַכטן, ווי דיק עס זענען די ווענט און צי מען קאָן עפעס הערן אין די שכנותדיקע צימערן. דערנאָך האָט ער פּלוצלינג אַ פּרעג געטון דאָס דינסט-מיידל:

— ווי הייסט איר?

— סאַראַ.

— סאַראַ?

און באַלד:

— מ'קאָן קריגן עפעס עסן? הייסט איר, בבן, סאַראַ? זאָגט מיר — האָט ער זיך הידער געווענדט צו איר — איז דאָ נישט געווען אַמאָל אינם הויז אַן אַפטיק?

סאַראַ האָט פאַרחיידשט געענטפערט:

— יאָ, אָבער שוין מיט פיל יאָרן צוריק.

— אזויגן מיט פיל יאָרן צוריק? יאָ, דאָס איז מיר אייני-געפאַלן, ווי-נאָר איך בין אַרײַן אינם קאַרידאָר. כ'האַב עס נישט דערשפירט לויטן ריח, נאָר דאָך, כ'האַב עס דערפילט. יאָ, יאָ. ווען ער איז אַראָפּגעקומען אונטן עסן, האָט ער זיך די גאַנצע צייט נישט אָנגערופן מיט קיין וואָרט. זיינע ריזע-חברים, וואָס זענען געהען מיט אים אויפן שיף דעם פאַריקן אָונט, די צוויי הערן, וואָס זענען געזעסן ביים טיש אויבן-אָן, האָבן זיך אי-בערגעוואַנקען, בעת ער איז אַרײַן, צווישן זיך, און גאַנץ אָפּן גע-שפּאַסט איבער זיין נעכטיקן שליימוזדיקן צופאַל; אָבער ער האָט זיך געמאַכט, גלייך ער וואָלט לחלוטין נישט געהערט. ער האָט גיך אָפּגעגעסן, די לעצטע פּאַטראָנע נישט אָנגערירט. אַ שאַקל געטון בשעת-מעשה מיטן קאַפּ און אַראָפּגעגליטשט זיך הינטער-וויילעכטס פונם שטול. באַלד נאָכדעם האָט ער פאַרויבערט אַ ציגאַר און איז פאַרשוואַנדן געוואָרן ערגעץ באַרג-אַראָפּ פון דער גאַס.

אַט אזוי איז ער ערגעץ פאַרבליבן ביז שפעט אין דער נאַכט און איז צוריקגעקומען אויף אַ וויילע פאַר אזויגער דריי. וווּ איז ער געווען? ערשט שפעטער האָט מען זיך דערוואַסט, אז ער איז געגאַנגען צופּוס אין דער שכנותדיקער שמאָק, אהין און צוריק.

קנוט האמסון

רעם לאנגן וועג, וועלכן ער איז אדורכגעפארן פארמיטאג. מסתמא האָט ער געהאט זייער אַ חויכטיקן ענין. ווען סאַראַ האָט אים גע-עפנט די טיר, איז ער געווען דורכגענעצט פון שווייס; דאָך האָט ער געלאַכט, געשפּאַסט מיט איר און איז בכלל געווען זייער גוט געשטימט.

— גאָט מייער, ס'אַראַ פּראַכטפולן נאַקן איר האָט עס, איר פּרוּיען! — האָט ער געזאָגט. — איז עפעס אָנגעקומען פאַר מיר מיט דער פּאָסט נאָך מיין אַוועקגיין? פאַר נאַגעלן, פאַר יאָהאַן נאַגעל? אָף! דריי טעלעגראַמען מיטאַמאָל. אַך, טוט מיר אַ טובה און נעמט אַראָפּ יענען בילד דאָרט פון דער האַנט. איך זאָל עס מער פאַר די אויגן נישט האָבן. נאַפּאַלעאָן דער דריטער, לאָז זיך אייך דאַכטן, האָט נישט געהאַט אזא גרינע באַרד. איך דאַנק אייך זייער!

ווען סאַראַ איז אַוועק, איז נאַגעל געבליבן שטיין אין מיטן צימער. ער איז געשטאַנען גאַנץ שטיל, זייער צערודערט, האָט זיך פאַרקוקט עפעס אויף אַ פּונקט אויף דער וואַנט, און נישט געקוקט, האָט זיין קאָפּ האָט זיך אַלץ מער אַרונטערגעלאָזט אויף אַ זיט, האָט ער זיך דאָך נישט קיין ריר געטון פון אַרט, דאָס האָט געדויערט אַ שפּאַרע וויילע.

ער איז געווען אַ נידעריקער מאַן, אונטער מיטעלן ווקס, מיט אַ בריוו פנים, אַ מאַדנע טונקעלן בליק און אַ פיינעם פרוי-עשן מויל, אויף איין פיינגער האָט ער געטראָגן אַ פּראָסטן רינג פון בליי אָדער פון אייזן. ער האָט געהאַט זייער ברייטע אַקסלען און האָט געמוזט אַלט זיין אַן ערך אַ יאָר אַכט און צוואַנציק אָדער דרייסיק, ביי די שלייפן האָבן אים די האָר גענומען גרוי ווערן.

ער האָט זיך שטאַרק אָפּגעטרייסלט פון זיין פאַרטראַכטקייט, אזוי שטאַרק, אז ס'האָט במעט אויסגעווען קינסטערך; ס'האָט אויס-געווען, ווי ער האָלט געשטאַנען און נאָכגעקלערט וועגן דעם דאָ-זיקן טרייסל, האָט ער איז געווען איינער אַליין אינם צימער. דער-נאָך האָט ער פון הייזן-טאַש אַרויסגענומען עטלעכע שליסלען, אַביסל קרייגעלעך און עפעס אַ מעדאַל, וואָס איז געהאַנגען

אויף א צעריסן בענדל; די זאכן האָט ער אַזעקענעלייגט אויף אַ מיט ביי זיין בעמ. דערנאָך האָט ער זיין ברוי-מאַש אַרונ-טערגערוקט אונטערן קאַפּ-קישן און אַרויסגענומען פון זיין וועסט דעם זיגער און עפעס אַ פּלעשעלע, אַ קליין מעדיצין-פלעשעלע מיט אַן אויפשריפט פון עפעס אַ סב. דעם זיגער האָט ער אַ זייער געהאַלטן אין האַנט, אָבער דאָס פּלעשעלע האָט ער באַרד צוריק אַריינגעלייגט אין קעשענע. דערנאָך האָט ער אַראָפּגענומען זיין פינגערל און זיך אַרומגעוואָשן; די האַר האָט ער זיך צוגע-גלעט מיט די פינגער, נישט באַנוצנדיק צומאָל דעם שפיגל.

ער איז שוין געלעגן אין בעמ, בעת ער האָט זיך מיטאַ-מאָל געכאַפט, אַז ער האָט נישט דעם רינג, וואָס איז אַ פאַרנע-סענער געבליבן ליגן אויפן וואַש-מיש; און ווי ער וואָלט קיין איין רגע נישט געקאָנט בלייבן אָן אַט דעם נישטיקן, אייזערנעם רינג, איז ער אויפגעשטאַנען און אים ווידער אָנגעמון. לסוף האָט ער געעפנט די דריי טעלעגראַמען, נאָר איידער ער האָט נאָך דורכגעלייענט די ערשטע אפילו, האָט ער זיך שטיל צעלאַכט. ער איז געלעגן און געלאַכט צו זיך אַליין; זינע ציין זענען גע-ווען אויסערגעוויינלעך שיין. דערנאָך איז זיין פנים ווידער ערנסט געוואָרן, און באַרד נאָכדעם האָט ער מיט דער גרעסטער גלייב-גליטיקייט אַ וואָרף געטון די טעלעגראַמען אָן אַ זייט. נישט גע-קוקט אָבער דערויף, האָט זיך אין זיי געהאַנדלט וועגן אַ גרויסן און היבטיקן ענין; מ'האַט אים דאָרט אָנגעבאָטן צוויי און זעכציק טויזנט קראָן פאַר אַ גוט, יא, מ'האַט אים אפילו אָנגע-באָטן צו באַצאָלן די גאַנצע סומע געלט אין מזומנים, אויב דער עסק זאָל דורכגעפירט ווערן. דאָס זענען געווען טרוקענע, קורצע, געשעפטלעכע יריעות, און ס'איז באַמת נישט געהען פון וואָס צו זאָגן; אָבער קיין אונטערשריפט איז אין זיי נישט געווען. אין אַ פאַר מינוט אַרום איז נאָגעל אַנטשלאָפּן געוואָרן. די צוויי ליכט, וואָס האָבן געברענט אויפן מיט, ווייל ער האָט זיי פאַרגעסן צו פאַרלעשן, — האָבן באַלויבטן זיין גלאַט-ראַזירט פנים און זיין ברוסט און האָבן געוואָרפן אַ בלאַסע שיין אויף די טעלעגראַמען, וואָס זענען געעפנטע געלעגן אויפן מיט.

צומאָרגנס אינדערפרי האָט יאָהאָן נאָגעל געשיקט אַ דינער אויף פּאָסט און אָפּגענומען עטרעכע צייטונגען. צווישן זיי אויך אַ פּאַר אויסלאַנדישע, אָבער קיין בריוו זענען נישט געווען. זיין פּירס-קאָסטן האָט ער גענומען און אַזעקעשטעלט אויף אַ שטול אין מיטן צימער, גלייך ווי ער וואָלט אויסגעווען, מ'זאָל אים בעסער אַרויסזען; אָבער ער האָט אים נישט געעפנט און גע-לאָזט דעם אינסטרומענט ליגן אויף זיין אָרט.

אין משך פונם גאַנצן פאַרמיטאָג האָט ער בריוו אָנגעשריבן אַ פּאַר בריוו און ער האָט זיי געליינט, גייענדיק איבערן צימער אַהין און צוריק. אויסערדעם האָט ער זיך אין אַ געהעלב געקויפט אַ פּאַר הענטשקעס און אַביסל שפעטער באַצאָלט אין מאַרק. צען קראַן פאַר אַ קליין, רויט הינטל, וואָס ער האָט באַלד נאָכ-דעם געשענקט דעם האַטעל-איינגטימער. דעם הינטל האָט ער, צו אַלעמענס פאַרוויילונג, אַ נאָמען געגעבן יאַקאָבסען, כאָטש עס איז געווען דווקא אַ צויג.

דעם גאַנצן טאָג האָט ער, הייסט עס, גאָרנישט געטון. ער האָט נישט געהאט אין שטאָט קיין שום עסקים. און נישט גע-מאַכט קיין וויזיטן, נישט אַריינגעגאַנגען אין קיין שום ביוראָ און קיינעם נישט געקענט. אין האַטעל האָט מען זיך אַביסל געהיידוּשט אויף זיין מאָדנער גלייבגילטיקייט צו אַלעם, יאָ, אפילו צו זינען אייגענע ענינים. אָט, למשל, זענען זינע טעלעגראַמען געלעזט אָפּן פאַר יעדן איינעם אין זיין צימער אויפן מיט; ער האָט זיי די גאַנצע צייט אפילו נישט אָנגערירט. ער האָט אויך נישט געענט-פערט אויף קיין שום פּראָגן. דער באַלעבאָס האָט צוויי מאָל גע-פרוּווט אַרויסקריגן פון אים, ווער ער איז און צוואָס איז ער גע-קומען אין דער דאָזיקער שטאָט, אָבער ביידע מאָל האָט יענער נישט געענטפערט, הי די גאַנצע מעשה וואָלט אים לחלוטין נישט אָנגעגאַנגען. נאָך איין מערקחירדיקע זאַך האָט מען באַמערקט אין משך פון יענעם טאָג; הגם ער האָט קיינעם אין שטאָט נישט גע-קענט, איז ער פונדעסטוועגן געבליבן שטיין ביים טויער פון בית-עולם קעגנאיבער אַ געוויסער יונגער שטאָט-דאַמע, אָנגעקוקט זי און דערנאָך זייער טיף זיך פאַר איר פאַרנויגט, נישט אויסרעדנ-

דיק דערביי קיין איינציק וואָרט. די דאָמע איז דויט געוואָרן ביז איבער די אויערן. דערנאָך האָט זיך דער אומפארשעמטער מענטש געלאָזט מיטן שאַסי, צום פּאַסטאָרס הויז צו און נאָך ווייטער — דאָס זעלבע האָט זיך איבערגעחורט אויך אין די הייטערדיקע טעג. מען האָט אים שטענדיק געמוזט עפענען נאָך האַלבע נאַכט די מיר פון גאַס, בעת דער האַמעל איז שוין פון לאַנג געווען פּאַרשלאָסן. אַז אַזוי שפעט פלעגט ער קומען פון זיינע שפּאַצירן. דעם דריטן פּרימאָרגן נאָך זיין קומען, גראַד בעת ער איז אַרויס פון זיין צימער, האָט ער זיך באַגענגט מיטן באַלע. באָס פון האַמעל, וועלכער האָט אים באַגריסט אין געזאָגט דערביי אַ פּאַר העפלעכע ווערטער. זיי זענען אַרויס אויף דער וועראַנדע און האָבן זיך אַנידערגעזעצט; דער באַלעבאַס האָט געפונען אַ פּאַסיקע געלעגנהייט, צו פּרעגן ביי אים אַן עצה וועגן אַ קעסטל פּרישע פּיש, וואָס ער האָט ערגעץ געדאַרפט אַוועקשיקן.

— אפשר קאָנט איר מיר זאָגן, ווי אַזוי מ'דאַרף אַוועקשיקן דאָס קעסטל?

נאָגעל האָט אַ קוק געטון אויפן קעסטל, אַ שטייכל געטון און געשאַקלט מיטן קאַפּ:

— ניין, איך בין דערויף קיין מבין נישט. — האָט ער גע-ענטפּערט.

— ניין, הייסט עס? כ'האַב געמיינט, איר זענט אַ סך אַרומ-געפּאָרן, מסתמא, און געווען, ווי מען מאַכט עס ערגעץ אַנדערש.

— אַ יאָ, אַרומגעפּאָרן בין איך טאַקע, נאָר... פּוּזע.

— אַזוי, האָט איר זיך, משמעות, אָפּגעגעבן ס'רוב מיט אַנ-דערע זאַכן, יאָ, מיט... אפשר זענט איר גאָר בכלל נישט קיין סוחר?

— איך? ניין. איך בין נישט קיין סוחר.

— וויילט איר, הייסט עס, אין שטאָט נישט צוליב מסחר? דערויף האָט נאָגעל מער נישט געענטפּערט. ער האָט אַנ-געצונדן אַ ציגאַר און פּאַמעלעך גערויבערט, קוקנדיק בשעת-מעשה

סתם אזוי פאר זיך. דער באַלעבאָס האָט אים באַטראַכט פון דער זייט.

— און אפשר העט איר אונז עפעס אויפשפילן? איך זע, איר האָט מיטגעבראכט אַ פידל. — האָט דער באַלעבאָס הידער אָנגעהויבן.

נאָגעל האָט קאָלט געענטפערט:

— אַ ניין, איך שפיל שוין נישט.

באלד האָט ער זיך אָן צערעמאָניעס אויסגעהויבן פון אַרט און איז אַחעק. אין אַ היילע אַרום איז ער געקומען צוריק און געזאָגט:

— הערט, כ'האַב אייך פאַרנעסן צו זאָגן, אויב איר היט, קאָנט איר מיר באַלד געבן דעם השבון. ס'איז דאָך אלץ איינס, זען איך העל באַצאָלן.

— אַ, ס'איז נאָך צייט! — האָט דער באַלעבאָס געענטפערט. אויב איר בלייבט דאָ אַ לענגערע צייט, העלן מיר אייך רעכענען. זען ביליקער. איר האָט בדעה דאָ צו בלייבן אויף לאַנג. נאָגעל איז מיטאַמאָל לעבעדיק געוואָרן. ער האָט גלייך געענטפערט, און בשעה-מעשה איז זיין פנים, אָן אַ שום סיבה, רויט געוואָרן:

— יא, עס קאָן טאַקע זיין, ס'קאָן באַמת געמאָלט זיין, איך זאָל דאָ בלייבן אַ לענגערע צייט. עס הענדט זיך אָן די אומ-שמענדן. יא, כ'האַב עס אייך נאָך אפשר נישט געזאָגט? איך בין אָן אַראָנאָס, אַ פערטער, איך קום פון אַ ריזע, און עס איז גאָנץ מעגליך, אז איך זאָל דאָ בלייבן אַ לענגערע צייט. אָבער אפשר האָב איך פאַרנעסן אפילו... מײן נאָמען איז נאָגעל, יאָהאָן נילסען נאָגעל.

ביי די דאָזיקע הערטער איז ער צוגעגאַנגען צום באַלעבאָס און האַרציק געדריקט אים די האַנט; ער האָט געבעטן ביי אים אַנטשולדיקונג, זמאי ער האָט זיך אים פריער נישט פאַר-געשטעלט, אויף זיין פנים איז נישט געזען קיין סימן פון איראַניע.

— ס'איז מיר נאָר-האַס איינגעפאַלן, אז מיר האַלטן אייך אפּשר געקאָנט געבן אַ בעסער און רויקער צימער, — האָט זיך

אָנגערופן דער באַלעבאָס - איר ווינט איצט ביי די טרעפּ, און דאָס איז טיילמאָל נישט באַקוועם.

- ניין, איך דאַנק אייך. ס'איז נישט נויטיק. דאָס צימער איז אויסגעצייכנט, איך בין גאַנץ צופרידן. אויסערדעם קאָן מען פונם צימער זען דעם גאַנצן מאַרק, און דאָס איז זייער פיל הערט.

באַלד האָט זיך דער באַלעבאָס היידער אָנגערופן:

- איר האָט זיך, הייסט עס, באַפרייט אויף אַ לענגערע צייט? איר היילט דאָ לבל-הרעות בלייבן איבערן זומער? נאָעל האָט געענטפערט:

- יאָ, איך האָב דאָ בדעה צו בלייבן אַ צוויי אָדער דריי חדשים און אפשר נאָך לענגער; כ'חיים נאָך אליין נישט גענוג. דאָס איז אָפּהענגיק פון די באַדינונגען. הי עס העט זיך מאַכן. אין דעם אויגנבליק איז פאַרבייגעגאַנגען אַ מאָן און האָט באַגריסט דעם האָטעל-אייגנטימער. אַ גאַנץ אומחויבטיקער מאָן פון נידעריקן וויקס און אָרעם אָנגעטון; זיין גאַנג איז געווען אַזוי שחער, אַז דאָס האָט זיך געהאַרפן אין די אויגן, נאָר נישט געקומט דערויף, איז ער געגאַנגען גאַנץ גיך. כאַטש ער האָט זיך טיף פאַרנויגט, האָט דער באַלעבאָס דאָך דעם הוט נישט אַראָפּ גענומען; נאָעל האָט אָבער אַראָפּגענומען זיין סאַמעטן הימל. - דאָס איז אַ מענטש, העלכן מיר רופן מינוט. ער איז אַביסל המעהאַטע, נאָר אַ רחמנות אויף אים, אַ הוילדער יונג, דער אָרעמער, נעבעך!

דאָס איז געווען אַליק, האָס עס איז געוואָגט געהאַרן וועגן מינוטן.

- מיט עטלעכע טעג צוריק האָב איך געלייענט אין די צייטונגען וועגן איינעם אַ מאָן, האָס איז דאָ ערנעק, אין דער געגנט, געפונען געהאַרן אין האַלד אַ טויטער, - האָט זיך נאָעל פּרובלינג אָנגערופן - האָס פאַראַ מענטש איז עס געווען? אַ געטויסער קאַרלסען, דאַכט מיר. איז ער געווען פּונדאַנען?

- יאָ, ער איז געווען דער זון סון אַ באַנקעס-שמעלעריין אין אַונער שמעטל; פון דאַנען קאָנט איר זען איר הויז, אַטאָ

דער רויטער דאך דארט אונטן. ער איז געקומען אהיים בלויז אויף די זומער-פערען און האט גלייך א סוף געמאכט צו זיין לעבן. א גרויסער שאך, האט ער איז טויט; ער איז געווען א באגאבטער יונג און וואלט בקרוב געווען פרעדיקער. א יא, מען הייסט נישט אליין, האט צו זאגן וועגן דעם, אבער דער ענין איז פאררעכטיק. היות די בידע פולס-אדערן זענען דורכגעשניטן, איז דאך נישט אזוי ליכט מסכים צו זיין מיט דער השערה, אז דאס איז אן אומגליקס-פאל. נו, דערצו האט מען נאך געפונען דאס מעסער אויך, א פערער-מעסער מיט א הייס הענטל, די פאציזי האט עס נעכטן שפעט בינאכט געפונען. יא, לויט הי משמועס, איז דא געווען א ריבע-געשיכטע.

— אזוי? מאקן נאך בכלל צווייפלען, צי ער האט זיך גע-

נומען דאס לעבן?

— מען רעכנט דאס בעסטע, דאס הייסט, עס זענען פאראן מיינונגען, אז ער איז געגאנגען מיטן אפענעם מעסער אין דער האנט און דעמאלט האט ער זיך אזוי אומגליקלעך אויסגעגליטשט, אז ער האט זיך אין איין און דער זעלבער צייט איינגעשניטן אין צוויי ערטער. נו, מיר דאכט זיך, אז דאס צייגט זיך נישט אויפן שכל. אבער מען וועט אים געוויס באגראבן אויפן בית-עולם. ניין, ער האט זיך, ציידער, נישט אויסגעגליטשט!

— איר זאגט, אז מ'האט דאס מעסער ערשט נעכטן בינאכט

געפונען; צי איז עס נישט געלעגן נעבן אים?

— ניין, עס איז געלעגן הייטער. נאכדעם הי ער האט עס באנוצט, האט ער עס אוועקגעווארפן אין האלד צוויין. ס'איז א ריינער צופאל, האט מ'האט עס געפונען.

— אזוי? אבער האט פארא סיבה האט ער געקאנט האבן אוועקצווארפן דאס מעסער, אז ער איז שוין געלעגן מיט אפענע הונדן? ס'איז דאך סי-הי-סי קלאר פאר יעדן איינעם, אז ער האט זיך געמוזט באנוצן מיט א מעסער.

— יא, איין גאט הייסט, האט פארא סיבה ער האט דערצו געקאנט האבן; אבער הי געזאגט, איז דא געווען פארמישט א ריבע-געשיכטע. אזא זאך האב איך נאך קיינמאל נישט געהערט;

וואָס מער איך טראַכט דערפון, אלץ ערגער קומט מיר די זאך פאַר.

— פאַרוואָס גלויבט איר עפעס, אז דאָ איז געווען פאַר-מישט אַ ליבע-געשיכטע?

— צוליב פאַרשידענע סיבות. איבעריקנס, איז זייער שווער עפעס וועגן דעם צו זאָגן.

— צי איז אָבער נישט מעגלעך, אז ער איז געפאלן נישט-וילנדיק? ער איז דאָך געלעגן אזוי מאַדנע; איז ער נישט גע-לעגן אויפן בויד. מיטן פנים אין אַ וואַסער-לחושע?

— יאָ, און ער האָט זיך שטאַרק פאַרשמוצט, אָבער דאָס זאָגט גאַרנישט; אפשר האָט ער געהאַט אַ סיבה אזוי צו טון. אפשר האָט ער געהאַלט, למשל, פאַרדעקן די שפורן פונם קאַמף מיטן טויט אויף זיין פנים. דאָס קאָן קיינער נישט היסן!

— האָט ער גאָר קיין בריוו נישט איבערגעלאָזט?
— עס דאַרף הייסן, אז ער איז געגאַנגען און האָט עפעס געשריבן אויף אַ שטיקל פאַפיר; אגב, פלעגט ער זייער אָפּט שרייבן אונטערזעגנס. נו, מיינט מען, אז ער האָט באַנוצט דאָס מע-סערל צו פאַרשיצן דעם בליפּעדער אָדער עפעס ענדלעכס, און דאָ איז ער געפאלן און האָט זיך דורכגעשטאַכן פונקט אין איין אָדער און באלד נאָכדעם פונקט אין צווייטן אָדער. אלץ ביי איין מאָג פאַרן. כאַ, כאַ, כאַ! ניין, דאָס האַלט נישט אויס! יעדנפאַלס האָט ער יאָ איבערגעלאָזט עפעס געשריבנס; ער האָט געהאַלטן אין האַנט אַ שטיקל פאַפיר, און אויף דעם דאָזיקן פאַפיר זענען געשמאַנען די ווערטער:

„האַהאי האַלט דיין שטאַל געווען אזוי שאַרף, הי דיין לעצ-טער ניין!“

— אַ, הי קונציק! וואָס-זשע, דאָס מעסער איז געווען מעמפ?
— יאָ, ס'איז געווען מעמפ.

— פאַרוואָס-זשע האָט ער עס פריער נישט אויסגעשליפּט?
— ס'איז נישט געווען זיין מעסער.

— וועמענס דען?

דער באַלעבאַס האָט זיך אַ ווײַלע מיטב געווען און ער

זאָגט:

- ס'איז געווען פריילין קיעלאַנדס.
- פריילין קיעלאַנדס? - האָט נאָגעל אַ פרעג געמון.
- באַלד האָט ער חידער געפרעגט:
- נו, און ווער איז פריירין קיעלאַנד?
- דאָנני קיעלאַנד. זי איז דעם פאַסטאַרס מאַכטער.
- אַזוי? מערקווירדיק. האָט איר ווען געהאַט עפעס אַזוינס?
- און דער יונגער מענטש איז עס געווען אַזוי פאַרליבט אין איר?
- יאָ, דאָס איז ער באַמת געווען! דעם אמת זאָגנדיק, זע-
נען אַלע אין איר פאַרליבט. ער איז נישט געווען דער איינציקער.
- נאָגעל איז פאַרוונקען געהאַרן אין זיינע געדאַנקען און האָט
מער גאַרנישט געזאָגט. מיטאַמאַל רייסט דער באַלעבאַס איבער
די שטילקייט און זאָגט:
- דאָס, וואָס כ'האַב אייך דערציילט, איז אַ סוד, און דע-
ריבער בעט איך אייך...
- אַך אַזוי, - האָט נאָגעל געענטפערט - נו יאָ, איר קאָנט
זיין פולשטענדיק רויק.
- ווען נאָגעל איז דערנאָך אַרפֿאַגעקומען אונטן עסקן, איז
דער האָטעל-אייגנטימער שוין געשטאַנען אין קיך און דערציילט,
אַז לסקוה האָט זיך אים איינגעגעבן אַ שמועס מיטן געלן מענטשן
פון נומער 7.
- ער איז אַן אַגראַנאַם, - האָט דער באַלעבאַס דערציילט -
און ער קומט פון אויסלאַנד. ער זאָגט, אַז ער האָט דאָ בדעה
צו בלייבן עטלעכע חדשים. איין גאַט ווייסט, וואָס אים איז איינ-
געפאַלן...

II

דעם זעלבן מאָג אין אַונט האָט זיך אַזוי געמאַכט, אַז נאָ-
געל האָט זיך פֿלוצלינג באַגעגנט מיט מינוטן. ס'האָט זיך ענט-

וויקלט צווישן זי א לאנגווייליקער שמועס אן א סוף. א שמועס, וואָס האָט געדויערט גומע דריי שעה.

די גאַנצע געשיכטע פון אָנהויב ביזן סוף איז פאַרגעקומען

אַזוי:

יאָהאַן נאָגעל איז געזעסן אינם עס-צימער פון האַמער, ווען מינוט איז אַררינגעקומען. ביי די מיטן זענען געזעסן נאָך אַנדערע געסט, צווישן זיי א פויערן-פרוי, וואָס האָט געטראָגן אויף די אַקסלען א געשמריקטן, וואָלענעם שאַל מיט שוואַרצע און רויטע פאַסן. משמעות, מינוטן האָבן אַלע געקענט; ער האָט זיך העפּ-לעך פאַרנויגט אויף רעכטס און אויף לינקס. מ'האַט אים אָבער מקבֿל פנים געווען מיט געשרייען און געלעכטער. אפילו די פּויער-ערטע האָט זיך אויפגעהויבן און געוואָלט מיט אים טאַנצן.

— היינט נישט, היינט נישט. — זאָגט ער צו דער פּרוי.

ער דרייט זיך אַרויס, גייט צו גלייך צום באַלעבאַס און

מיטן הוט אין דער האַנט ווענדט ער זיך צו אים:

— כ'האַב אַרויפגעטראָגן אין קיך קוילן. מער איז היינט

נישטאַ, וואָס צו טון?

— ניי, — האָט דער באַלעבאַס געענטפערט — וואָס נאָך

זאָל זיין?

— ניי, — האָט אויך מינוט נאָכגעזאָגט און א דערשראָקענער

איז ער אָפגעטרעטן אין א זיט.

ער איז געווען זייער מיאוס. ער האָט געהאַט רויקע, בלויע

אויגן, אָבער זייער מיאוסע פאַדערשמע ציין, וואָס זענען אַרויסגע-

קראַכן פון מויל, און א קרומן גאַנג, ווייל ער האָט געהאַט א קער-

פערלעכן פעלער, א ברוך. זיינע האַר זענען געווען נישקשהדיק

גרוי; די באַרד איז געווען טונקעלער, אָבער אַזוי שיטער, אַז

אומעמום האָט אַדורכגעגאַנגען די הויט. דער דאָזיקער מאַן איז

אַמאָל געווען א טאַמראַס, איצט אָבער האָט ער געלעבט ביי א

קרוב, וואָס האָט געפירט א קליינעם קוילן-האַנדל אונטן ביים

פאַרט. ער האָט זעלטן — אָדער אפשר קיינמאָל נישט — אויפגע-

הויבן די אויגן פון דר'ערד, בעת ער האָט מיט עמעזן גערעדט.

ביי איינעם פון די מיטן האָט מען אים א רוף געטון; א

מאן אין א גרויען זומער-מלבוש האט צו אים געווינקען און אָנ-
געוויזן אויף א פלעשל ביר.

— קומט אהער און נעמט זיך א גלאָז ברוסט-מילך. איך
וואָלט זייער געוואָלט זען, ווי איר וועט אויסזען אָן א באַרד. —
האַט ער געזאָגט.

מינוט איז צוגעגאנגען צום טיש מיט גרויס דרך-ארץ, מיטן
הוט אין דער האנט און מיט א געבויענעם רוקן. פארבייגייענדיק
גאגלען, האָט ער געמאכט א נאָרישע, קאָמישע מינע און עפעס
באוועגט מיט די ליפן. ער איז געבליבן שטיין פאר דעם הער
אינם גרויען מלבוש און שטייל געזאָגט:

— נישט אזוי הויך, הער לאַנד-ריכטער, איך בעט אייך.
זעט דאָך, עס זענען דאָ פאראן פרעמדע מענטשן.

— אָבער גאָט מיינער, — האָט דער ריכטער געזאָגט — מ'האָב
אייך בריוו געוואָלט פאָרלייגן א גלאָז ביר, און דאָ קומט איר
גאָר צוגיין און איר האָט צו מיר טענות, פאָרוואָס איך רעד אזוי
הויך.

— ניין, איר פארשטייט מיך שלעכט, זייט מיר מוחל. נאָר
בעת פרעמדע מענטשן זענען דאָ דערביי, וואָלט איך נישט וועלן
הערן די אלטע שפּאַסן. איך קאָן איצט קיין ביר אויך נישט
טרינקען.

— אזוי, איר קאָנט נישט? איר קאָנט נישט טרינקען קיין
ביר?

— ניין, איך דאַנק אייך, איצטער נישט.

— וואָס? איר דאַנקט מיר איצט נישט? ווען-זשע דאַנקט
איר מיר יאָ?

— אָך, איר פארשטייט מיך שלעכט — מילא!

— נו, רעדט נישט קיין נאָרישקייטן! וואָס איז דען געשען
אזוינס?

דער לאַנד-ריכטער זעצט אזעק מינוטן אויף א שטול. מי-
נוט בלייבט א רגע זיצן, אָבער באַלד הויבט ער זיך אויף.

— ניין, לאָזט מיך אָפּ, — זאָגט ער — איך קאָן נישט פאָר-
טראָגן דאָס טרינקען; זינט א געוויסער צייט קאָן איך עס נישט

פארטראָגן אזוי ווי פריער; אין גאָט הייסט, פון וואָנען דאָס
נעמט זיך. איידער איך קוק זיך אום, ווער איך שוין שיפור, און
דאָן רעד איך סאַמע נאַרשקייטן.

דער לאַנד-ריכטער שטייט אויף. נעמט אַדורך מינוטן מיט
אַ שאַרפן בליק, רוקט אים אַרײַן אין האַנט אַ גלאָז און זאָגט:
-- נו, קלאַפט אָן!
פּוּוּזע.

מינוט הויבט אויף זײַן בליק, פאַרשאַרט זיך די האַר אויפן
שטערן און שוויגט.

— נו, בדי אייך צוליב צוטון, אָבער בלויז אַ פּאַר טראָפּנס, —
רופט ער זיך אָן — בלויז אַ קליין ביסעלע, בדי צו האָבן דעם
בבד מיט אייך אויסצוטרינקען.

— טרינקען! — טוט דער ריכטער אַ געשרײַ און דרייט זיך
באַלד אויס, בדי נישט אויסצוברעכן אין אַ געלעכטער.

— נײַן, נישט אינגאַנצן. נישט אינגאַנצן. פאַרוואָס מוּו איך
עס טרינקען, בעת איך וויל נישט? יא, נעמט נישט פאַר אומנוט
און זײַט נישט דערפאַר ביזו אויף מיר; אויב איר ווילט נישט
אַנדערש, ווער איך עס נאָך היינטוקס מאַל טון. איך האָף, אז
עס וועט מיר נישט נעמען מיטן אין קאַפּ; ס'איז לעבערלעך,
אָבער איך פאַרטראָג עס נישט. פאַר אײער געזונט!

— אויסטרינקען! אויסטרינקען! — שרייט ווידער דער ריב-
טער. — אינגאַנצן! אַט אזוי — אזוי איז פײַן. איצט וועלן מיר זיך
צוועגן און מאַכן מינעס. פריער קאָנט איר אַביסל קריצן מיט די
צײַן און דערנאָך וועל איך אייך אָפּשניידן די באַרד, בדי איר
זאָלט אויסזען מיט צען יאָר יונגער. נו, קודם-בֿל קריצט מיט
די צײַן!

— נײַן, איך וועל עס נישט טון. נישט בעת פרעמדע מענטשן
זענען דאָ דערבײַ. פאַרלאַנגט עס נישט פון מיר. איך וועל עס
באַמת נישט טון, — ענטפערט מינוט און וויל אַוועקגיין — דערצו
האַב איך קײַן צײַט אויך נישט. — זאָגט ער.

— איר האָט אויך קײַן צײַט נישט? גאַנץ טרויעריק. באַ,
באַ, באַמת טרויעריק. קײַן צײַט אפילו נישט, וואָס?

— ניין, איצט נישט.

— נו, הערט-זשע: אויב איך וועל איך דערציילן, אז איך האָב שוין פון לאַנג באַשטימט פאַר איך אַן אנדער רעקל, ווי דעם, וואָס איר טראַגט... אנב, לאַמיר נאָר אַ קוק טון! יאָ, אַט דאָס רעקל איד דאָך שוין צו גאָרנישט! גיט נאָר אַ קוק! עס האַלט דאָך שוין נישט אויס דעז דרוק פון אַ פינגער צומאַל!

און דער ריכטער געפינט אַ לעבל, ווי ער שטעקט אַריין זיין פינגער. דער שטאַף צערייסט זיך און צעפאַלט אויף שטיקער.

— נו, גיט אַליין אַ קוק!

— לאַזט מיך צורו! ווי גאָט איז איך ליב, וואָס האָב איך

איך געטון? און לאַזט אָפּ מיין רעקל!

— אָבער גאָט מיינער, איך זאָג דאָך איך צו אויף מאַרגן אַך

אנדערס; איך זאָג עס איך צו פאַר-קאָמיר באַלד זען; איינס, צוויי, פיר, זיבן — פאַר זיבן עדות. וואָס איז מיט איך, איינגטלעך, היינטיקן אָחנט? איר זענט אויפגערגט, ביז און גרייט צו מאַכן פון אונז אַלע אַש און בלאַטע. יאָ, אַט אַזוי האַנדלט איר בלויז דערפאַר, וואָס איך ריר אָן אייער רעקל.

— זייט מוחל, אָבער איך האָב באַמת נישט געוואָלט ווערן ביזן

איר הייסט דאָך, איך ביך גרייט איך צו טון אַליין. אָבער...

— נו, טוט-זשע מיר די טובה און זעצט זיך אנדער.

מינוט שאַרט אַרויף זיינע גרויע האָר און זעצט זיך.

— גוט, און איצט טוט מיר די טובה און קריצט אַ ביסל

מיט די ציין.

— ניין, דאָס קאָן איך נישט טון.

— אַזוי? איר וועט עס, הייסט עס, נישט טון? יאָ, צי ניין?

— ניין, גאָט אין הימל, וואָס האָב איך איך פאַרט געטון?

קאָנט איר מיך נישט אָפּלאָזן? פאַרוואָס זאָל דווקא איך שפילן פאַר

אַלעמען אַ נאַר? דער פרעמדער מאַן קוקט אַהער, כּוּאַב עס באַ-

מערקט, ער נעמט קיין אויג פון אונז נישט אַראָפּ און מסתמא לאַכט

ער פון מיר. אַזוי קומט פאַר שטענדיק; דעם ערשטן טאָג, ווען איר

זענט אָנגעקומען, האָט מיך באַלד דער דאָקטאָר סטענערסען געפאַקט

און איך אייסגעלערנט, ווי אַזוי מיך צו מאַכן צום נאַר, און איצט

לערנט איר דאָס זעלבע אויס אָט יענעם מאַן. איינער לערנט זיך דאָ אָפּ פון צווייטן.

— נו, גוט, גוט! יאָ צי ניין?

— ניין! איר הערט דאָך, וואָס איך זאָג אייך! — שרייט אויס מינוט און שפּרינגט אויף פון שטול. נאָר משמעות, ער האָט זיך אַליין דערשראָקן פאַר זיין האַסטיקער האַנדלונג; ער זעצט זיך היידער און זאָגט:

— מיר מענט מיר גלויבן, איך קאָן גאָרנישט קריצן מיט די ציין.

— איר קאָנט נישט? כא, כא, כא! נאָך אַ מינוט, ווי איר קאָנט! איר קריצט ווונדערבאַר מיט די ציין!

— זאָל מיר אַזוי גאָט העלפּן, ווי איך קאָן נישט!

— כא, כא, כא, איר האָט דאָך עס שוין איינמאָל געטון!
— יאָ, אָבער דעמאָלט בין איך געווען שיבור, כּגדענק עס שוין גאָרנישט. אַלץ האָט אַרום מיר געטאַנצט אין אַ קרייז. איך בין נאָכדעם צוויי טעג געווען קראַנק.

— גאַנץ ריכטיק, — זאָגט דער ריכטער — איר זענט דע-מאָלט טאַקע געווען שיבור, דאָס בין איך אייך מודה. איבעריקנס, צוואָס פּלאַפּלט איר דאָס אויס אלע מענטשן אין די אויגן דאָס וואָלט איך שוין נישט געטון; אָבער איר פאַרמאָגט נישט קיין ביסל טאַקט אין זיך, דאָס קאָן איך אייך זאָגן, הגם איר זענט בבבב זייער אַ ווויקער מענטש.

דאָ איז דער באלעבאָס אַרויס פון עס-צימער. מינוט שווייגט. דער ריכטער קוקט אים אָן און זאָגט:

— נו, וואָס וועט זיין? איך דערמאָן אייך נאָכאַמאָל דאָס דעקל.

— איך הייס, — האָט מינוט געענטפּערט — אָבער איך קאָן נישט און וויל מער נישט טרינקען, זאָלט איר וויסן זיין!

— איר ווילט און איר קאָנט! איר הערט, וואָס איך זאָג אייך? ווילט און קאָנט, האָב איך געזאָגט. און אויב איך וועל אייך טון אַריינגיסן אין האַלז אַריין, איז...

דאָ איז דער ריכטער אויפגעשמאנען און צוגענאָנגען נאָענט
צו מינוטן מיט דעם גלאָז אין דער האַנט.

- נו, עפנט דאָס מויל!

- ניין, איך שווער ביי גאָט, אז איך וויל נישט מער קיין
ביר! - שרייט מינוט, בלאָס פון אויפֿרעגונג. - און קיין שום מאַכט
אויף דער וועלט העט מיך דערצו נישט צוהינגען. יאָ, איר מוזט
מיר מוחל זיין, עס ווערט מיר דערנאָך נישט-גוט; איר ווייסט
גאָרנישט, ווי שלעכט איך פיל זיך נאָכדעם. טוט מיר נישט קיין
בייז, איך בעט אייך זייער. בעסער וועל איך שוין... בעסער וועל
איך שוין קריצן מיט די ציין אָן ביר!

- אָט דאָס, זעט איר, איז עפעס אנדערש, צום טייווער!
דאָס איז אינגאנצן עפעס אנדערש, אז איר ווילט עס טון אָן ביר.

- יאָ, כ'וועל עס שוין גלייכער טון אָן ביר.

און אונטער דעם טייוועלשן געלעכטער פון עולם, וואָס איז
געזעסן אַרום די טישן, האָט מינוט געקריצט מיט זיינע שרעקלע-
כע ציין. נאָנעל האָט נאָך אַלץ, דאָכט זיך, געקיינעט זיין צייטונג.
ער איז געזעסן גאנץ שטיל הינטן אויף זיין אָרט ביים פענסטער.
- שטארקער! שטארקער! - שרייט דער לאַנד-ריכטער. -

קריצט שטארקער, אויב נישט קאָנען מיר עס נישט הערן!

מינוט ויצט שטייף און אויסגעצויגן, ווי אַ ליכט, און האַלט
זיך אָן פעסט מיט בידע הענט אָן דעם שטול, ווי ער וואַלט
מירא געהאַט נישט אומצופאַלן; דערביי קריצט ער מיט די ציין,
אז עס טרייסלט זיך אים אַזש דער קאַפּ. אַלע לאַכן. די פּויער-
טע האָט זיך אייך אזוי פּונאָדערגעלאַכט, אז די טרערן לויפן
איר איבער די באַקן. זי קייקלט זיך איינפאַך פון געלעכטער,
און פון גרויס התפעכות שפּייט זי אויס צוויי מאָל אויף דער
ערד.

- זאָל מיך גאָט באַשרמען פון אייך! - שרייט זי אויס
אויסער זיך פון אַנטציקונג.

- שוין! שטארקער קאָן איך שוין נישט קריצן. - זאָגט
מינוט. כ'קאָן באַמת נישט, גאָט איז מיין ערוח; גלויבט מיר, איך
קאָן שוין נישט מער.

- גוט, מאָ דוט זיך אָפּ אַ ווילע און דערנאָך וועט איר ווידער אָנהויבן. יאָ, איר מוזט נאָך קריצן מיט די ציין. שפעטער וועלן מיר אייך אַביסל אָפּשערן די באַרד. נעמט נאָר איצט אַ גלעזל ביר; יאָ, איר מוזט, אָט שטייט עס שוין אָנגענאָסן.
- מינוט שאַקלט בלויז מיטן קאָפּ און שוויגט. דער לאַנד-ריכטער נעמט אַרויס זיין געלט-בייטל, לייגט אַוועק אויפן טיש אַ פינג און צוואַנציקער און זאָגט:
- אַזוי מוט איר עס, אייגנטלעך, פאַר צען, נאָר איך גיב אייך פינג-און-צוואַנציק. איך העכער אייך דעם פרייז. נו!
- לאַזט מיך צורו, כ'וועל בשום אופן נישט טרינקען מער.
- איר וועט נישט טרינקען? איר ווילט נישט?
- אָבער גאָט אין הימל, מאַכט אַ סוף דערצו און לאַזט מיך צורו! איך וועל קיין שום זאך מער נישט טון, פּדי צו קריגן דעם ראָק. כ'בין דאָך אויך אַ מענטש. וואָס ווילט איר פון מיר?
- מאָ הערט זשע אויס, וואָס איך וועל אייך זאָגן: איר זעט? אָט שיט איך אייך אַרײַן אין גלאָז דאָס ביסעלע ציגאַרן-אַש. איר זעט? און אַצינד נעם איך אָט דאָס נישטיקע שוועבעלע און אָט דאָס שטיקל פון אַ שוועבעלע און שמעק זיי ביידע אַרײַן פאַר אייך אין די אויגן אין גלאָז אַרײַן. אָט אַזוי! און אַצינד וועט איך מיך מיט אייך, אַז איר וועט, נישט געקוקט דערויף. דאָך אויסטרינקען אייער גלאָז ביר בײַ צום דעק. זיכער!
- מינוט איז אויפגעשפרונגען. מען האָט געקאָנט באַטערקן. אַז ער ציטערט פון אויפּרעגונג. זיינע גרויע האָר זענען אים ווי-דער אַראָפּגעפאַלן איבערן שמערן, און ער האָט געקוקט דעם לאַנד-ריכטער גלייך אין פנים אַרײַן. ס'האָט געדויערט אַ פאַר רגעס.
- ניין, דאָס איז שוין איבער דער מאָס! — האָט שוין די פּויערמע אויסגעשריגן. מוט עס נישט! כאַ כאַ כאַ! זאָל מיך גאָט אָפּהיטן פאַר אייך!
- וואָס, איר ווילט טאַקע נישט? איר זאָגט זיך אָפּ? —

קנוט האַטסון

פרענט דער לאַנד-ריכטער, וואָס האָט זיך אויך אויפגעשטעלט און שטיין געבליבן.

מינוט האָט געשטאַמלט, זיך אָנגעשטרענגט עפעס צו זאָגן, האָט אָבער נישט אַרויסגעבראַכט קיין וואָרט פון מויל. אַלע האָבן געקוקט אויף אים.

מיט אַמאָל הויבט זיך נאָגעל אויף פון זיין אָרט דאָרט ביים פענסטער. ער האָט אַוועקגעלייגט זיין צייטונג און לאָזט זיך גיין איבערן צימער. ער איילט זיך נישט און מאַכט נישט קיין טומל, אָבער ער ציט אויף זיך אַלעמענס אויפּמערקזאַמקייט, ער שמעלט זיך אָפּ ביי מינוטן, לייגט אים אַרויף די האַנט אויפן פלייצע און זאָגט מיט אַ הויכער קלאָרער שטים:

— איך באַצאָל אייך צען קראָן מזומן און איך וויל אייך אָפהיטן פון אַלע סכּנות, אויב איר וועט נעמען די גלאָז און עס אַ וואָרף טון דעם הונט אין צורה אַרײַן. ער האָט געטיילט דעם לאַנד-ריכטער אין פנים אַרײַן און איבערגעחזרט:

— איך מײן דעם הונט.

אין צימער איז פּרױציניג שטייל געוואָרן. מינוט איז ווי פאַר-גליווערט געוואָרן פון שרעק, האָט געקוקט דאָ אויף איינעם, דאָ אויפן צווייטן און געענטפערט:

— אָבער...? ניין... אָבער...

מער איז ער נישט געווען ביכולת צו רעדן. אָבער דאָס האָט ער אָן אויפהער איבערגעחזרט מיט אַ ציטערדיקער שטים, ווי ער וואָלט עפעס געפרעגט. דער עולם האָט געשוויגן. דער לאַנד-ריכטער איז אָפּגעטרעטן הינטערוויילעכען און גענומען זוכן זיין שטורף; ער איז געוואָרן בלייך, ווי קרייד, און האָט אויך געשוויגן. זיין מויל איז געווען אָפּן.

— איך זאָג דיר נאָכאַמאָל, — האָט נאָגעל גאַנץ הויך געצייילט די ווערטער — אז איך גיב אייך צען קראָן, איר זאָלט דעם הונט אַ שליידער טון דאָס גלאָז אין קאָפּ אַרײַן. אָט האַלט איך דאָס געלט אין דער האַנט. איר דאַרפט גאָרנישט קיין מורא האָבן. — נאָגעל האָט באַמט געהאַלטן אַ צען-קראָן-פאַפירל אין דער האַנט פאַר מינוטן.

נאָר מינוט האָט, אינגאנצן אומגעריכט, זיך אַ לאָז געטון איבער דער קאפּע, און מיט זיינע קליינע, אויסגעצויגענע טריט האָט ער אַזעקגעשפּרייזט צום היינקל און זיך אַזעקגעזעצט, נישט געענטפּערט נאָגעלן קיין וואָרט. ער איז געזעסן מיט אַן אַראָפּגע-לאָזטן קאָפּ און געוואָרפן זיינע בליקן אויף אַלע זייטן, אונטער-הויבנדיק אַלע מאָל די קני אינדערהויך.

די טיר האָט זיך געעפנט, און דער האָטעל-אייגנטימער איז היידער אַריינגעקומען. ער האָט זיך גענומען באַלעבאטעווען מיט די זאכן ביים בופּעט און עס איז אים לחלוטין נישט אָנגעגאנגען, וואָס טוט זיך אַרום אים. אָבער ווען דער לאַנד-ריכטער איז פּלוצלינג אויפגעשטאַנען און זיך מיט אויפגעהויבענע הענט אַ לאָז געטון צו נאָגעלן מיט אַ פאַרשטיקטן געשריי, האָט דער באַלעבאָס אַ פרעג געטון:

— וואָס איז דאָ פאַרגעקומען?

אָבער קיינער האָט נישט געענטפּערט. דער לאַנד-ריכטער האָט זיך צוויי מאָל אַ לאָז געטון מיט זיינע הענט, אָבער ער האָט זיך יעדעס מאָל אָפּגעשטעלט פאַר נאָגעלס צוזאַמענגעדריקטע פּויסטן; ער האָט גאַרנישט געקאָנט טון. זיין אומגליק האָט אים פּסדר אויפגערעגט און ער האָט גלאַט אין דער העלט אַרין גע-פּאָכעט מיט די הענט אין דער ליפּטן, ווי ער וואָלט אַלצדינג געוואָלט פון זיך אַזעקשטויסן; לטוף האָט ער זיך גענומען רוקן זייטיק צו די מיטן, האָט זיך געשמרויבלט איבער אַ שמוץ און איז אומגעפאַלן אויף די קני. מען האָט ממש געקאָנט הערן ווי ער קייכט, ער איז אינגאנצן געווען אַ פאַרענדערטער, פשוט נישט צו דערקענען פאַר ווילדן גרימזאַרן. דערצו האָט ער זיך נאָך צעבליטקט די אָרעמס אָן די דאָזיקע צוויי האַרטע פּויסטן, וואָס זענען געווען, דאכט זיך, אומעטום, ווי ער האָט זיך נאָר אַ קער געטון. איצט איז די גאַנצע קאפּע געגאַנגען כּאָדאַראָם פון טומל. די פּוי-ערטע מיט אירע לייט זענען אַרויסגעלאָפּן פון זאל, און די אי-בעריקע האָפּן געשריגן אין געטימלט און זיך געוואָלט אַריינלייגן אין שלום. לטוף הויבט זיך דער לאַנד-ריכטער אויף און גייט צו צו נאָגעלן; ער בלייבט שטיין מיט אויסגעשמרעקטע אָרעמס,

קנוט האמסון

סאָפּנדיק און מיט אַ לעבער־לעבער פאַרצווייפּלונג; מחמת עם פעלן
אים ווערטער, שרייט ער אויס:

— דו, פאַרשטאַטענער... דער טיילד זאָל דיך נעמען, דו
מנוול איינער!

נאגעל האָט אים אָנגעקוקט און אַ שמיכל געטון. דעמאָלט
איז ער צוגעגאַנגען צום טיש, האָט גענומען דעם לאַנד־ריכטערס
הוט און אים דערלאָנגט מיט אַ פאַרנייגונג. דער לאַנד־ריכטער
האָט דעם הוט אַ ריס געטון און אין זיין ווילדן פעס האָט ער
אים געוואָלט צוריק אַ שליידער טון, נאָר ער האָט זיך באַרעכנט
און אים האַסטיק מיט אַ קנאַק אַרויפגעזעצט אויפן קאַפּ. שפעטער
האָט ער זיך אויסגעדרייט און איז אַרויס אין גאַס. ער האָט גע-
האַט צוויי גרויסע בייַלן אין הוט און ער האָט געקראָגן אַ קאַ-
מישן אויסזען.

ערשט איצער האָט זיך דער באַלעבאָס דורכגעשפּאַרט
דורכן עולם און האָט געפּאָדערט אַן ערקלערונג. ער האָט זיך גע-
ווענדט צו נאגעלן, אים אָנגענומען פאַרן אָרעם און געזאָגט:

— וואָס איז דאָ פאַרגעקומען? וואָס טוט זיך דאָ?

נאגעל האָט געענטפּערט:

— לאָזט שוין די מינוט אָפּ מיין אָרעם, איך וועל נישט
אַנטלויפן פון אייך. אגב, איז דאָ גאַרנישט פאַרגעקומען. איך האָב
באַליידיקט דעם מענטש, וואָס איז נאָר וואָס אַרויס פון דאַנען,
און ער האָט זיך געוואָלט פאַרטיידיקן; ס'איז גאַרנישטאָ וואָס צו
זאָגן וועגן דעם. אַלץ איז אין דער בעסטער אָרדנונג.
דער באַלעבאָס איז אָבער אַריין אין פעס און האָט אַ טו-
פע געטון מיטן פּוס.

— איך בעט נישט צו מאַכן דאָ קיין סקאַנדאַלן! — האָט
ער געשריגן. — קיין שום סקאַנדאַלן, איר הערט? — אויב אייך
פאַרגלוסט זיך ספּעקטאַקלען גייט אַרויס אין גאַס, ביי מיר אין
לאַקאַל היל איך אַזעלכעם נישט זען. זיי ווערן שוין דאָ באַלד
משוגע!

— יא, דאָס אַלץ איז גאַנץ שוין — מישן זיך אַריין אַ פּאַר
געסט. — אָבער מיר האָבן צוגעזען די גאַנצע סצענע. — און ווי

דער שטייגער פון עולם צו האלטן מיטן שטארקערן -- האָבן זיך זיך אַלע דורכויס אָנגענומען פאר נאָגעלן. זיי האָבן דערציילט פארן באלעבאָס אַלץ, וואָס דאָ איז פאַרגעקומען.

נאָגעל גופא האָט אַ דריק געטון מיט די אַקסלען און איז צוגעגאַנגען צו מינוטן. אָן שום הקדמה האָט ער דעם קליינעם גרייז-גרויען נאַר געפרעגט:

— וואָס פאַראַ געשעפטן האָט איר מיטן לאַנד-ריכטער, וואָס ער פאַרגיט זיך אייך צו באַהאַנדלען אויף אַזאַן אופן?

— רעדט נישט קיין נאַרישקייטן! — האָט מינוט געענטפערט.

איך האָב מיט אים נישט קיין מגע ומשא. ער איז מיר פרעמד.

כ'האָב איינמאַל אויפן מאַרק-פּלאַץ געטאַנצט פאַר אים פאַר צען ערע. אַנב, טרייבט ער מיט מיר אייביק לאַנות

— איר טאַנצט, הייסט עס, פאַרן עולם און נעמט דערפאַר

געלט?

— יאָ. ס'מאַכט זיך אַמאָל. אָבער דאָס פאַסירט נישט אָפט.

בלויז דעמאָלט, ווען איך דאַרף נויטיק צו האָבן די צען ערע.

און איך קאָן זיי אין ערגעץ נישט קריגן.

— צוואַקס דאַרפט איר דען דאָס געלט?

— איך דאַרף געלט אויף פאַרשידענע זאַכן. ערשטנס בין

איך אַ מענטש אַ מיפּוש, כ'בין צו גאַרנישט פעיק, און דאָס איז

שלעכט, זייער שלעכט. אַמאָל, אַז איך בין געווען אַ מאַטראָס און

האָב זיך אליין געקאַנט אן עצה געבן, איז מיר בכלל אין אַלצ-

דינג געגאַנגען בעסער. האָב איך אָבער געכאַפט אַ פעלער, איך

בין אַראָפּגעפאַרן פון זעגלבוים און געבליבן אַ קאַליקע. פון דע-

מאָלט אָן איז מיר שוין גאַרנישט לייכט זיך דורכצושלאָגן. מײן

עסן און אַנדערע הצמרכותן קריג איך ביים פעטער; כ'וויזן ביי

אים און עס גייט מיר גוט, יאָ, כ'האָב אפילו מער, וויפל איך

דאַרף. וואָרן מײן פעטער האָט אַ קוילן-געשעפט, וואָס גיט אים

חינה. אָבער איך פאַרדין אויך צו אַבוסעלע, דער עיקר זומער-

צייט, ווען מיר פאַרקויפן כמעט גאַרנישט קיין קוילן. דאָס איז

אַמת, ווי איך זיך דאָ מיט אייך און קלער אייך אויף די זאַך,

דאָס זענען, פאַרשטייט איר מיך, די טעג, ווען אַ צען-ערע-שטיק

קנוט האמסון

קאָען זייער צונויך קומען. דעמאָלט קויף איך עפעס און ברענג
עס מיר אהיים. וואָס שייך דעם לאַנד-ריכטער, איז אזוי די מעשה:
ער האָט הנאה צוצווען היי איך טאָנן, מאַקע דערפאַר וואָס איך
האָב אַ פעלער און קאָן נישט טאָנן, היי עס דאַרף צו זיין.
— וואָס-זשע, אייער פעטער ווייסט, הייסט עס, אז איר
טאָנצט אזוי פאַר אַ פאַר גראַשן אויפן מאַרק, און ער האָט גאָר-
נישט קעגן דעם?

— ניין, ניין. זאָל גאָט אָפהיטן. דאָס דאַרפט איר נישט
גלויבן. ער זאָגט אלעמאָל, אַרויס מיט דיין פאַיאַזיש געלט! ער
רופט עס אָפט פאַיאַזיש געלט, בעת איך קום מיט מיינע צען
ערע, און ער זידלט מיך גוט אויס, וואָס איך מאַך מיך צום נאַר,
בדי דער עולם זאָל חווקן פון מיר.

— נו, דאָס איז געווען, הייסט עס, ערשטנס, און צווייטנס?

— ווי?

— צווייטנס.

— איך פאַרשטיי נישט.

— איר האָט געזאָגט, ער שטמט זענט איר אַ טיפּוש, נו,
און צווייטנס?

— אויב איך האָב דאָס געזאָגט, מאַך זייט מיר מוחל.

— איר זענט בכּן בלויז אַ טיפּוש?

— איך בעט איך באמת. זייט מיר מוחל!

— אייער פאָטער איז געווען אַ גלח?

— יאָ, מײן פאָטער איז געווען אַ גלח.
פּויע.

— הערט זשע מיך אויס, — האָט זיר נאָגעל אָפּגערופּן, אויב

איר האָט גאָרנישט וואָס צו טון, מאַך קומט אביסל אַרויף צו מיר
אין צימער. איר הילט? גוט! איר רויבערט? גוט! אַלזאָ, כּ׳בעט
איך! איך ווין אויבן. איך וועל איך זייער דאַנקבאַר זיין, אויב
איר וועט אַרויפגיין מיט מיר.

צו דעם עולם גרעסטער פאַרוונדערונג, זענען נאָגעל און
מינוט אַרויף אויפן צווייטן שטאָק, וווּ זיי האָבן צוזאַמען פאַר-
בראַכט דעם גאַנצן אָחנט.

III

מינוט האָט זיך אַנידערגעזעצט און פאַררױכערט אַ ציגאַר.
 - וואָס זשע, איר, טרינקט מאַקע גאַרנישט? - האָט נאַגעל
 געפרעגט.

- ניין, איך טרינק נישט קיין סך. דער קאַפּ הויבט מיר
 אָן אזוי צו מישן דערפון, אז אין אַ רגע אַרום הויב איך אָן יע-
 דע זאך צו זען טאַפל. - האָט דער גאַסט געענטפערט.

- האָט איר ווען עס איז געטרונקען שאַמפאַניער? פאַר-
 שטייט זיך, אז יאָ!
 - מאַקע יאָ, מיט אַ סך, אַ סך יאָרן צוריק, ביי מיין מאַ-
 טע-מאַמע אויף דער זילבערנער חתונה.
 - ס'האָט אייך געשמעקט?
 - יאָ, איך דערמאָן זיך, אז ס'איז געווען גאַנץ געשמאַק.
 נאַגעל האָט אַ קלונג געטון און באַשמעלט שאַמפאַניער.
 בעת זיי זענען אזוי געזעסן און געזופט פון די גלעזער און
 דערביי גערויכערט, רופט זיך נאַגעל אָפּ פון דער העלער הויט,
 בשעת מעשה נעמט ער דורך מינוטן מיט זיינע בריקן:
 - זאָגט זשע מיר, איך בעט אייך... יאָ, ס'איז בלויז אַ
 פראַגע, ס'זעט אייך אויסזען לעבערלעך; אָבער וואָלט איר נישט
 געקאָנט, למשל, פאַר אַ געהיסע סומע זיך אָנגעבן פאַרן פאַמער
 פון אַ קינד, וואָס איז נישט אייערס? עס איז מיר סתם אזוי גע-
 קומען אויפן רעיון אייך צו פרעגן.
 מינוט האָט אויסגעלאָצט אויף אים אַ פאַר גרויסע אויגן, אָבער
 ער האָט קיין וואָרט נישט אַרויסגערעדט.
 - פאַר אַ קלענערע סומע, פּופציק קראָן, אָדער לאַמיר
 זאָגן ביז אַ פאַר הונדערט קראָן? - האָט נאַגעל געפרעגט. - עס
 האַנדלט זיך נישט אזוי גענוי וועגן דער סומע.
 מינוט שאַקלט מיטן קאַפּ און שווייגט אַ שפּאַרע וויילע.
 - ניין. - ענטפערט ער דאָן.

קנוט האמס ון

- וואָס זשע, איר וואָלט עס ווירקלעך נישט געקאָנט טון
אויך וואָלט אייך אויסגעצאָלט דאָס געלט גרייך אויפן אָרט אין
מומנים.

- ניין, דאָס איז גאַרנישט! איך קאָן עס נישט טון, דער-
מיט קאָן איך אייך נישט דינען.

- פארוואָס דען נישט?

- שווייגט! זאָגט גאַרנישט און בעט מיך נישט; לאָזט מיך
אָפּ. איך בין דאָך אויך אַ מענטש.

- יאָ, אודאי זענט איר אַ מענטש! נו, ס'איז אפשר געווען
צו גראָב פון מיר! פארוואָס זאָלט איר טאקע סתם אין דער
וועלט אַרײַן טון אַ מענטשן אזא מוכה? אָבער איך וואָלט אייך
נאָך געוואָלט עפעס פרעגן! וואָלט איר איינגעשטימט... וואָלט איר
געקאָנט פאר פינף קראָן דורכגיין די גאַנצע שטאָט מיט אַ צײ-
טונג אָדער אזוי מיט אַ שטיק פּאַפיר צוגעקלעפט צום רוקן, אָנ-
הויבן דאָ ביים האַטעל און זיך פארנעמען אויפן מאַרק און אי-
בער דעם האַפן - וואָלט איר דאָס געקאָנט? און פאר פינף
קראָן?

מינוט לאָזט אַראָפּ פארשעמט דעם קאַפּ און זאָגט מעכאַ-
ניש עטלעכע טאָל:

- פינף קראָן. - מער זאָגט ער גאַרנישט.

- נו, יאָ, אָדער צען קראָן, אויב איר ווילט; לאָמיר זאָגן
צען קראָן. פאר צען קראָן, וואָלט איר עס, בכּוּ, געקאָנט טון?
מינוט שאַרט זיך אַרויף די האָר פון שטערן.

- איך קאָן גאַרנישט תּוּפּס זײַן, פון וואַנעט די מענטשן,
וואָס קומען אַהער צופּאָרן, חײסן שוין פון פּריער, אז יעדער איי-
נער קאָן מיך מאַכן צו חוכא ומלילה. - האָט ער געזאָגט.

- ווי איר זעט, קאָן איך אייך שוין געבן דאָס געלט, -
זאָגט נאָעל הייטער - עס ווענדט זיך נאָר אָן אייך

מינוט נעמט קיין אויג נישט אַראָפּ פון דעם פּאַפיר; אַ
רגע קוקט ער, ווי פּאַרצוירן אויפן געלט, מען זעט ממש, ווי
עס רינט אים שפּײעכץ פון מויל. און פּרױצדיג זאָגט ער:

- יאָ, איך...

— זייט מוחל, — זאגט נאגעל גיך — זייט מוחל, וואָס איך
שלאָג אייך איבער די רייד. — זאָגט ער נאָכאַמאָל, פּדי מינוטן נישט
צו לאָזן קומען צום וואָרט. — ווי איז אייער נאָמען? איך ווייס
נישט, מיר דאַכט, איר האָט מיר נאָך נישט געזאָגט, ווי איר
הייסט.

— איך הייס גרענאַרד.

— אזוי? גרענאַרד? וואָס זשע זענט איר נישט א אַמאָל אין
קרובּהשאַפט מיט דעם הער פּונאידסוואָלדס?
— יאָ, דאָס אייך.

— פּון וואָס האָבן מיר נאָר וואָס גערעדט? גרענאַרד? נו,
איר ווילט מסתמא אָט די צען קראָן נישט פאַרדינען אויף אַזאַן
אופן? ווי?

— ניין. — האָט מינוט קוים אַרויסגעשטאַמלט.

— אַזינד, וועל איך אייך אָט וואָסזאָגן. — האָט זיך נאָגעל
אַפּגערוּפּן ציענדיק די ווערטער. איך וויל אייך מיט פּרייד געבן
אָט די צען קראָן, דערפאַר טאַקע וויל איר ווילט נישט טון
דאָס, וואָס איך האָב אייך פאַרגעשלאָגן. און איך וויל אייך אַחוץ
דעם געבן נאָך צען קראָן, אויב איר ווילט מיר פאַרשאַפּן דאָס
פאַרגעניגן זיי אָנצונעמען. שפּרינגט נישט אויף; אָט די קליינע
טובה קומט מיר גאָרנישט שווער אָן. כ'האַב איצט א סך געלט,
גאָר א סך געלט; אַזאַ קלייניקייט ברענגט מיך נישט אַרײַן אין קיין
שום פאַרלעגנהייט. — אז ער האָט שוין געהאַלטן דאָס געלט אין
דער האַנט, האָט נאָגעל צוגעגעבן:

— איר טוט מיר נאָר אָן א נחת רוח דערמיט, כ'בעט

אייך!

אַבער איצט זיצט מינוט א געפּלעפטער און קאָן דאָס טויל
נישט עפענען. זיין גליק האָט אים באַרוישט, און עס וואַרען אים
טרערן אין האַל. א האַרבע מינוט פּסדר פינטלט ער מיט די
אויגן און שלינגט. פּרוּצלינג רופּט זיך אָפּ נאָגעל.

— איר דאַרפט מסתמא אַלט זיין א יאָר פּערציק, אין די

יאָרן.

— דריי און פּערציק, כ'בין איבער דריי און פּערציק.

קנוט האמסון

— נו. טאָ לייגט זשע אַרײַן דאָס גערט אין קעשענע און...
זאָל עס איך וויל באַקומען! הערט זשע מיך, ווי הייסט ער דאָרט,
דער לאַנד-ריכטער, וואָס מיר האָבן גערעדט מיט אים אונטן איך
קאָפּע?

— איך ווייס נישט, מיר רופן אים בלוז, דער לאַנד-ריכ-
טער. ער איז לאַנד-ריכטער פון דעם האַרדעס-באַצירק.

— נו, יאָ. ס'איז דאָך אלץ איינס. ווי ער הייסט, זאָגט מיר...
— זייט מיר מוחל! — מינוט האָט זיך שוין מער נישט גע-
קאָנט איינהאַלטן, ער איז אינגאָנצן אויס מענטש פאַר גערירטקייט
און וויל נישט אַנדערש, נאָר אַראָפּרעדן פון האַרץ, הנם ער
שטאַמלט, ווי אַ קינד. אַנטשולדיקט, זייט מיר מוחל! אַ שטיקל צייט
קאָן ער מער קיין וואָרט נישט אַרויסברענגען.

— וואָס האָט איר געוואָלט זאָגן?

— כ'האָב איך געוואָלט זאָגן אַ דאַנק, און אויפריכטיקן דאַנק.

פון אויפריכטיקן...

פּוּנע.

— נו, יאָ, מיר זענען פאַרטיק דערמיט. — פאַרענדיקט נאַגעל.

— ניין, וואָרט אַ ווילע! — האָט מינוט אויסגערופן. — אַנט-

שולדיקט, אָבער מיר זענען נאָך נישט פאַרטיק דערמיט! איר האָט
געמיינט, אז איך וויל עס נישט טון, אז עס איז אַ רשעות פון
מיר און עס פאַרשאַפט מיר פאַרגעניגן צו זיין פאַרעקשנט און
נישט וועלן טון, וואָס מען בעט מיך; אָבער, כ'שוער ביי גאָט...

זענען מיר שוין פאַרטיק דערמיט? קאָנען מיר זאָגן, אז מיר זענען
פאַרטיק דערמיט, ווען עס האָט נאָר אַפּשער געמאַכט אויף אייך
דעם איינדרוק, אז מיר גייט נאָר אין פּריוו און אז איך האָב עס
נישט געוואָלט טון פאַר פינף קראָן? איך האָף, אז איר גלויבט
נישט, אז איך האָב נאָר געמיינט דעם פּריוו, בעת איך האָב זיך
אָפּגעזאָגט דאָס צו טון. — מער האָב איך גאָרנישט געוואָלט זאָגן.

— יאָ, יאָ. ס'איז שוין גוט. מירן מער נישט רעדן דערפון, אַ
מענטש מיט אזא נאָמען און מיט אזא ביזדונג, דאַרף זיך נישט נאָרניש
מאַכן, נישט אמת? נאָר וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן... איר קענט דאָך
מסתמא, אַרע ענינים אין שטאָט נישט אמת? איך וויל איך זאָגן, אז איך

האָב מיך בדעה אויסצוהאַרטן דאָ אַ שטיקל צייט, אין דער אמתן מיין איך זיך דאָ צו באַזעצן אויף די עטלעכע זיי- מער-חדשים; זיי איז אייער מיינונג וועגן דעם? איר זענט אַ היגער?

— יאָ, איך בין אַ היגער אַ געבוירענער. מיין פאָטער איז דאָ געווען פאָסטאַר, און איך ווױן שוין דאָ דרייצן יאָר, זינט מיין פעלער.

— איך, הייסט עס, ווױל איר טראָגט אַרום קוילן? מיר דאַכט, אַז איר האָט געטראָגן קוילן דאָ אין האָטעל?

— יאָ, איך טראָג קוילן איבער די הייער. עס שאַדט מיר גאַרניט, אויב איר מיינט דאָס מיט אייער פראַגע... ס'איז אַן אַל- טע געווינהייט, און עס שאַדט מיר נישט, אויב איך גיב נאָר אַכטונג, בשעת איך גיי אויף די טרעפּ. נאָר דעם פאָרקוין ווױ- טער בין איך איינמאַל געפאלן און ס'איז מיר געוואָרן אַ סך ער- גער, אזוי אַז כ'האָב אַ שטיק צייט געמוזט גיין מיט אַ שמעקן.

— באַמת, זיי אזוי איז דאָס געשען?

— ס'איז געווען אין דער באַנק, אויף די טרעפּ איז געלעגן אַביסל אייז. איך קאָז מיך אַרויפגיין מיט אַ שפּאַרן, שווערן זאָק. אַז איך בין אַרויפגעקומען ביי אַ העלפּט פון די שטיגן, דערזע איך גאַנץ אויבן דעם קאָנסול אַנדערסען, וואָס ווױל אַראָפּגיין. כ'וויל זיך אַזאַ אומקערן, בדי דורכצולאָזן דעם קאָנסול. ער האָט עס נישט געפאָדערט פון מיר, נאָר מען פאַרשטייט דאָך אַליין, און איך וואָלט עס געטון נישט וואַרטנדיק, מען זאָל עס מיר זאָגן. נאָר אין דער רגע האָב איך געהאַט אַ מפּלע; כ'האָב זיך אויסגעגליטשט אויף די טרעפּ און אומגעפאלן. איך בין געפאלן אויפן רעכטן אַקסל; עס קלינגט לעבערלעך, אָבער איך בין באַמת געפאלן אויפן רעכטן אַקסל, נאָכדעם ווי איך האָב מיך עטלעכע מאָל איבערגעדרייט. „ווי פילט איר זיך?“ זאָגט דער קאָנסול צו מיר, „איר שרייט נישט, איר האָט זיך אַזאַ נישט צעמוקט?“ „ניין“ זאָג איך, „די זאך איז נאָך גליקלעך אַדורך.“ אָבער ס'דויערט נישט קיין פינף מינוט, און איך חלש איינמאַל און אַ צווייט מאָל, דערצו איז מיר דער בויך אויפגעלאָפּן צוליב

קנוט האמסון

מין אלטער קראנקהייט. דערפאר אָבער האָט דער קאָנסול דער-
נאָך געוואָרנט פאר מיר, כאָטש ער איז גאָרנישט שולדיק געווען.
— אחוץ דעם, האָט איר זיך גאָרנישט געטון? איר האָט
זיך נישט צעקלאַפּט דעם קאָפּ?

— אַ יאָ, אביסל, כ'האָב אויך געשפּיגן מיט בלוט.
— און דער קאָנסול האָט איך געהאָלפּן, בעת איר זענט
קראַנק געווען?

— יאָ, און נאָך ווי אזוי געהאָלפּן! ער האָט מיר אַלע ווילע
געשיקט עפעס אנדערש. ער האָט מיך קיין איינציקן טאָג נישט
פאַרגעסן. אָבער צום בעסטן פון אַלץ איז געווען דאָס, וואָס אין
דעם אייגענעם טאָג, ווען איך בין אויפגעשטאַנען און געגאַנגען
צום קאָנסול, אים צו באַדאַנקען פאר זיין גוט האַרץ, — באַלד
דעם אייגענעם טאָג האָט ער געלאָזט אַרויפציען די פּאָן. ער האָט
אויסדריקלעך געגעבן אַ באַפעל, מען זאָל אַרויפציען די פּאָן פון
מיין כּבד וועגן, כאָטש עס איז אויך גראַד געווען דער געבורטס-
טאָג פון פּריילין פּרעדעריקע.

— ווער איז פּריילין פּרעדעריקע?

— זיין טאָכטער.

— אזוי, יאָ, דאָס איז געווען שיין פון אים... אַך יאָ, הייסט
איר נישט, צוליב וואָס מען האָט דאָ מיט עטלעכע טעג צוריק
אויפגעצויגן די פּאָנען?

— מיט עטלעכע טעג צוריק? לאָמיר זיך נאָר דערמאָנען —
ס'איז געווען מיט אַ וואָך צוריק אָן ערך? נו, יאָ, איז עס גע-
ווען צוליב פּריילין קיעראַנדס תּנאָים, דאגני קיעלאַנדס תּנאָים.
יאָ, יאָ, איינע נאָך דער אנדערער פאַרקנסן זיי זיך, האָבן התּונה
און פּאָרן אַוועק, איך האָב איצט, אזוי צו זאָגן, פּריינדיג און באַ-
קאַנטע צעווייט איבערן גאַנצן לאַנד. און צווישן זיי איז ממש
נישטאָ קיין איינע, וואָס איך וואָלט נישט גערן געוואָלט היידער
זען. כ'האָב זיי געזען, ווי זיי פּלעגן זיך שפּילן, ווי זיי פּלעגן גיין
אין שול אַרײַן און קאָנפּירמירט ווערן, און זיי זענען אויפגע-
וואַקסן, אַלע אינאיינעם. דאגני איז ערשט אַלס דריי און צוואַנציק
יאָר און איז דער ליבלינג פון דער גאַנצער שטאָט. זי איז טאַקע

שיין אויך. זי איז א בלה געהארן פאר לייטנאנט האנסען, וואָס האָט מיר אַמאָל געשענקט דאָס הימל, וואָס איר זעט מיך טראָגן, ער איז אויך א היגער.

— האָט דאָס דאָזיקע פרייליך קיעלאַנד העלע האָר?

— יאָ, זי האָט העלע האָר. זי איז אויסערגעהיילעך שיין, און אלע האָבן זי ליב.

— כ'מיין, כ'האָב זי געזען ביים גלחם הויף. גייט זי נישט אַמאָל מיט א רויטן שירם?

— ריכטיק. הי ווייט איך וויסן, איז נישטאָ קיין אַנדערע אַהויז איר, וואָס זאָל טראָגן א רויטן זון-שירם. איר האָט זי בלי-ספּק געזען, אויב ס'איז א דאַמע מיט א דיקן, בלאַנדן אַראָפּהעני-גענדיקן צאַפּ. מען קאָן זי נישט פאַרבייטן מיט קיין אַנדערע. אָבער איר האָט נאָך מסתמא נישט גערעדט מיט איר?

— יאָ, שוין אפשר גערעדט מיט איר אויך. — און פאַר-טראַכטערהייט פלייסטערט נאָגעל פאַר זיך:

— ניין — איז דאָס געווען, הייסט עס, פרייליך קיעלאַנד!

— יאָ, אָבער איר האָט דאָך נישט גערעדט מיט איר, זיי עס דאַרף צו זיין. איר האָט דאָך נישט געהאַט מיט איר קיין לענגערן שמועס? מער פעלט אייך ניט. קוים קומט איר עפעס פאַר קאַמיש, לאַכט זי זיך באַלד פונאַנדער אויף א קול. און א סך מאָל לאַכט זי סתם אַזוי אין דער וועלט אַריין, איבער גאָר-נישט. אַז איר וועט רעדן מיט איר, וועט איר זען, הי אויפמערק-זאם זי הערט אייך אויס, ביז וואָסען איר ענדיקט און דעמאָלט ענטפערט זי אויף דעם, וואָס איר האָט געזאָגט; אָבער בשעת-מעשה ווערט זי רויט, כ'האָב עס אָפּט באַמערקט בעת זי האָט גערעדט מיט עמעצן. מיט מיר איז עס, פאַרשטייט זיך, אַביסל אַנדערש, מיט מיר פלוידערט זי, ווען עס מאַכט זיך נאָר א געלעגנהייט; זי מאַכט נישט קיין צערעמאָניעס מיט מיר. איך קאָן, למשל, צוגיין צו איר אין גאַס, וועט זי זיך אָפּשמעלן און מיר געבן די האַנט, אפילו דאָן, ווען זי אילט זיך און האָט קיין צייט נישט. אויב איר גלויבט נישט, דאַרפט איר זיך אומישע צוקוקן דערצו.

— יאָ, יאָ, כ'גלויב עס גאַנץ גוט. איר האָט בכּן א גוטע פריינדין אין פרייליך קיעלאַנד?

— פארשטייט זיך, בלויז אין דעם פרט, האָס זי האָט שמעני-דיק אַביסל איינזעניש מיט מיר. הייטער, פארשטייט זיך, איז גאַרנישט. ס'איז קלאָר. פון צייט צו צייט קום איך צום פּאַסטאָר אין הויז, הען איך דער פּאַרבעטן, און הייט איך באַמערק, בין איך אויך נישט איבעריק אפילו דאָן, הען איך קום אומגעבעטן. פרייליך דאַגני האָט מיר אפילו געבאַרגט ביכער, הען איך בין געלעגן קראַנק. זי האָט זי אליין געבראַכט און זי דעם גאַנצן העג געמראָגן אונטערן אָרעם.

— האָס פאַר אַ ביכער זענען דאָס געווען, צומשט?

— איר מיינט דאָס, האָס פאַר אַ ביכער זענען דאָס, האָס

איך קאָן צייענען און פארשטיין?

— ניין, דאָס מאָל פארשטייט איר מיך שלעכט. אייער פרא-גע איז שאַרפּזיניק, אָבער איר פארשטייט מיך נישט ריכטיק. איר זענט אַן אינטערעסאַנטער מענטש! כ'האַב געמיינט, האָס פאַר אַ ביכער, צומשל, זענען עס, האָס די דאָזיקע יונגע דאַמע צייענט? ס'וואָלט מיר זייער אַנגענעם געווען דאָס צו וויסן.

— איך דערמאָן זיך, אַז זי האָט מיר אַמאָל געבראַכט גאַר-באַרגס, "פּויעריס-סטודענטן" און נאָך צוויי אַנדערע; איינס איז גע-ווען טורגעניעווס, "רודיין". אָבער איינמאָל האָט זי מיר הויך אויפן קול פאַרגעליינט פון גאַרבאַרגס דערק, "נישט צום איבערבעטן".

— און דאָס זענען געווען אירע אייגענע ביכער?

— איר פּאַטערס ביכער. דעם פּאַטערס נאָמען איז געשמאַ-נען אויף זי.

— אַזוי, נו, איצט מוז איך טרינקען! פאַרהאָס זאָלן מיר נישט טרינקען פאַרן געזונט פון עמעצן? אַ שטייער פאַרן געזונט פון דער משפּחה קיעלאַנד? דאָס מוז ווין אַ שיינע משפּחה.

נאָכדעם, היי זיי האָבן אויסגעטרונקען, האָט זיך נאָגעל אָנגערופּן:

— יאָ, האָס האָב איך געוואָלט זאָגן? אַז איר זענט דע-מאָלט געקומען צום קאַנסול אַנדערסען, אים צו דאַנקען, היי איר דערציילט...

— כ'האַב אים געוואָלט דאַנקען פאַר זיין הילף.

— נו, יא... אָבער איז די פאָן יענעם טאָג שוין געהען אויפֿ-
געצויגן נאָך איידער איר זענט געקומען?
— יא, ער האָט זי פאר מיין כבוד וועגן געלאָזט אויפציען;
ער האָט עס מיר אַליין געזאָגט.
פּוּזע.

— מעגלעך. אָבער קאָן דען נישט זיין, אז די פאָן איז
אויפגעצויגן געהאָרן לכבוד דעם געבורטס-טאָג?
— נו, יא, דאָס איז טאקע אזוי געווען, דאָס קאָן זיין; אויך
גוט. עס וואָרט פשוט געהען אַ הרפה, ווען די פאָן וואָלט נישט
אַרויפגעצויגן געהאָרן אין פּריילין פרעדעריקעס געבורטס-טאָג.
— איר זענט גאנץ גערעכט... נאָר לאָמיר רעדן פון עפעס
אַנדערש; אייער פעטער, ווי אַלט איז ער?
— ער איז שוין אַהראי באַלד זיבעציק. ניין, דאָס איז
אַביסל צופיל. כּכל הדעות איז ער שוין איבער זעכציק. ער איז
זייער אַלט, אָבער פאר זיין עלטער איז ער זייער רירעוודיק. פאר
נויט קאָן ער נאָך אפילו לייגען אַן בריילן.
— ווי הייסט ער?

— ער הייסט אויך גרענאַרד. מיר הייסן ביידע גרענאַרד.
— פארמאָגט אייער פעטער אַן אייגן הויז, אָדער ער צאָלט
דירה-געלט?

— ער האָט געדונגען די דירה, ווי מיר וויינען; נאָר דער
קוילן-מאָנאַזין איז זיין אייגענער. עס קומט אונז נישט אַן זייער
שווער צו צאָלן דירה-געלט, אויב איר האָט דאָס געמיינט מיט
אייער פראַגע; מיר באַצאָלן מיט קוילן, אין צייטנאָוויז קאָן איך
אויך אָפּצאָלן מיט אַ קליינע אַרבעט, וואָס איך פיר אויס.

— אייער פעטער טראָגט דאָך זיכער נישט אַרום קיין קוילן?
— ניין, דאָס איז מיין אַרבעט. ער מעסט און האָט אַ ידיעה
אין אַלצדינג, און איך טראָג זיי פונאַנדער. איך טויג זיך דאָך
בעסער דערצו, ווייל איך בין שטאַרקער.

— נו יא. און איר האָט הייסט עס, אַ פרוי, וואָס קאָכט
פאר אייך?
פּוּזע.

קנוט האטסון

— נעמט נישט פאר אומגוט, — ענטפערט מינוט-איר דארפט זיך נישט ערגערן. אויב איר הילט, וועל איך שוין גיין אהיים. אָט ווי איך געפעלט. איר פארהאלט מיך אפשר ביי איך, בדי מיר אָנצוטן א שטיקל נחת, כאַטש איר גופא קאָנט דאָך נישט האָבן קיין שום פארגעניגן אויסצוהערן וועגן מייע ענינים. ס'קאָן גאָר זיין, אז איר רעדט מיט מיר צוליב וועלכן ס'איז מעם, וואָס איך פארשטיי נישט; אויב אזוי איז גוט. אָבער אפילו ווען איך זאָל שוין גיין, וועט מיר אויך קיינער גאָרנישט טון; איר האָט נישט וואָס כּוּרא צו האָבן, כ'וועל נישט טרעפן קיין מענטשן, וואָס ווילן מיר טלעכטס טון. דער לאַנדריכטער שטייט נישט חלילה און האַרט מיך נישט. אָם ביי דער טיר, זיך מיט מיר אָפּצורעכע. נען; אויב איר האָט אכשר דערפאר מורא; און ווען ער וואָלט אפילו יאָ געשמאַנען, וואָלט ער מיר אויך גאָרנישט געטון; דאָס גלויב איך נישט.

— טוט זיי אייער האַרץ גלוסט. מיר וועט איר פארשאַפן פארגעניגן, ווען איר וועט נאָך אביסל אונטערזיין; אָבער איר זענט בשום אופן נישט מחויב מיר עפעס צו דערציילן דערפאר, וואָס איך האָב געגעבן עטלעכע קראַן אויף טאבאק. טוט זיי איר הילט.

— איך בלייב, איך בלייב! — זאָגט מינוט. — און זאָל איך גאָט בענטשן! — זאָגט ער. — כ'בין אזוי גליקלעך, וואָס איך איז אביסל אָנגענעם מיט מיר צו פארברענגען, וואָס ס'איז מיר ממש אַ חרפה פאר זיך אַליין צו זיין פאר איך אין אזא הליכה. כ'וואָלט דאָך געקאָנט אייסזען אַ סך אַנטמענדיקער, ווען איך האָב נאָר אביסלע צייט זיך צוגורייסן; כ'טראַג מיין פעטערס און אַלט רעקל און ס'פאלט שוין פון אים שטיקער, כ'מיין באמת, מען מאַך זיך נישט צורירן צו אים. אָט, זעט איר, דאָ האָט דער לאַנדריכטער געמאַכט אַ לאַנגן ריס. איך האָף, אז איר וועט מיר דערפאר מוחל זיין... נין, וואָס שייך אַ קעכין, האָבן מיר נישט אזא פרוי. מיר קאָכן און וואַשן אַלצדינג אַליין. ס'איז נישט אזוי שווער, און הונד דעם, פארגרינגערן מיר זיך וויפל מיר קאָנען. ווען מיר קאָכן אַ שטייגער אינדערפרי קאָנען, טרעקען מיר ביי

נאכט איך, האָס ס'איז איבערגעבליבן, קאלטערהייט, און מיר האָס רעמען עס נישט אָן. פונקט דאָס אייגענע איז מיטן מיטגליד, האָס מיר קאָכן איך אָפּ, אזוי צו זאָגן, איינמאָל פאר אלע מאָל. האָס קאָנען מיר פאָדערן ביי אינזערע באַדינגונגען? און דערצו קומט מיר שוין אויס צו האַשן די העש; ס'איז אפילו פאר מיר אַ קליינע פארהיילונג, בעת איך האָב נישט האָס צו טון. איצטער קליינט אונטן אַ גלאַק, און דער עולם הויבט אָן אַראָפּצוגיין צום אָהנט-ברויט.

— דאָס איז דער גלאַק, האָס רופט עסן, — זאָגט מינוט.
 — יאָ, — ענטפערט נאָנער — אָבער ער שטייט נישט אויף פון שטיל און הויזט נישט אַרויס קיין סימן פון אונגערויל. אדרבא, ער מאַכט זיך באַקוועם אויף זיין פלאַץ און פרעגט:
 — איר האָט אפשר איך געקענט דעם קאַרליסען, האָס מ'האָט אַנימאַל געפונען טויט אין האַלד? איז דאָס נישט אַ טרוי-עריק געשעעניש?

— יאָ, זייער אַ טרויעריק געשעעניש. אַ שאלה אַביסל צו איך האָב אים געקענט! אָן אויסגעצייכנטער מענטש מיט אַן איי-דעלן כאַראַקטער. הייסט איר, האָס ער האָט מיר אַמאָל געזאָגט? איינמאָל, זונטיק אינדערפרי, שיקט ער מיך רופן; ס'העט שוין זיין אין דעם אזוי גוט ווי אַ יאָר. ס'איז געווען פאַראַיאָרן מאַי. ער בעט מיך, איך זאָל אים אַהעקסטראָגן אַ ברייט — יאָ. — האָב איך געזאָגט. ב'העל עס גערן פאר איך טון; אָבער איך ניי גראָד נישט אין קיין אַנטשענדיקע שיד; אין די שיד, האָס איך טראָגן, קאָן איך דאָך נישט קומען צווישן מענטשן. סידן איך העל גיין אַהיים און זיך שאַפן אַנדערע.

„ניין דאָס איז נישט נויטיק, — ענטפערט ער — איך מיין, עס מאַכט נישט אויס, ווען די פיס זאָלן נאָר אין אָט די שיד נישט נאָס הערן“ — אפילו דאָס האָט ער אין זינען געהאַט, און מינע פיס זאָלן נישט נאָס הערן! נו, דערנאָך האָט ער מיר שטילערהייט אַריינגעשטעקט אַ קראָן אין האַנט אַריין און מיר גע-געבן דעם ברייט. און איך בין שוין געווען אויפן הויף, האָט ער אויפגעפנט די מיר און איז מיר נאָכגעגאַנגען. איך שמעל מיך

אַפּ און מו אַ קוק אויף אים; מרערן שטיען אים אין די אויגן.
און פּלוצלינג נעמט ער מיך ארום, יאָ, ער האָט זיך פשוט צו
מיר צוגעטויליעט, און זאָגט: „מראַגט נאָר אַזעק דעם ברויח, אַל-
טער פריינט, איך העל אייך שפעטער אין זינען האָבן. אז איך
העל הערן פריידיקער און האָבן אַן אַטמ, זאָלט איר קומען צו
מיר און שמענדיק זיין ביי מיר אין שטוב. יאָ, יאָ, איצט גייט,
גייט געזונט.“ — לידער האָט ער קיין אַטמ קיינמאָל נישט באַקן-
מען; אָבער ער האָלט געוויס געהאַלטן וואָרט, ווען ער וואָלט
נאָך געלעבט.

— און איר האָט דעם ברויח אַזעקע צוראָגן?

— יאָ.

— און פרייליך קיעלאַנד האָט זיך אַהדאי געפרייט, ווען זי
האַט אים געקראָגן?

— פון האַנעט הייסט איר עס, אז ער איז געהען צו פרייליך
קיעלאַנד?

— היי קאָן איך דאָס וויסן? איר האָט דאָך אַליין די אותו
רגע געזאָגט.

— איך האָב עס אַליין געזאָגט? נישט אמת.

— כע, כע, נישט אמת? ווי זשע, איר גלויבט, אז איך
מראַכט אויס פון קאַפּ?

— ניין, זייט מיר מוחל. ס'קאָן זיין, אז איר זענט גערעכט;
אָבער יעדנמאָלס האָב איך עס נישט געדאַרפט זאָגן. ס'איז גע-
קומען מחמת אומפאַרזיכטיקייט. האָב איך עס באמת געזאָגט?

— פאַרוואָס עפעס? וואָס זשע, ער האָט אייך דען עס
פאַרדערט צו זאָגן?

— ניין, ער נישט.

— אָבער זי?

— יאָ.

— נו, ס'מאַכט נישט אויס. ביי מיר וועט עס הייטער נישט
קומען. אָבער קאָנט איר תופס זיין, פאַרוואָס ער איז עפעס גראָד
איצט געשטאַרבן?

— ניין. ס'איז אים מסתמא באַשערט געהען אַן אומגליק.

— אן אמוליק? נו, יא אהראי, ער איז דאך, הייסט עס,

געפאלן און זיך צעבלומיקט אויף טויט?

— יא, ווי מ'איז זיך משער, האָט ער זיך אויסגעגלימט,

בעת ער איז געגאנגען שטארק אריינגעטון אין געדאַנקען, און

פאלנדיק האָט ער זיך איבערגעשניטן די פּוּכס-אַדערן, אן אים-

גליק, האָט ז'לע טון באדויערן.

— הייסט איר, ווען ס'העט פאַרקומען זיין קבורה?

— יא, מאָרגן מיטאַנטיג.

הייטער האָבן זיי וועגן דעם נישט גערעדט. א ווילדע האָבן

זיי בידע געשוויגן, סארא האָט אריינגעשטעקט דעם קאָפּ אין מיר

און געמאָלדן, אז דאָס עסן איז שוין געגרייט. באַלד דערנאָך

האָט זיך נאָגעל אָפּגערופּן:

— נו, פרייזין קיעלאַנד איז, הייסט עס, א בלה. ווי זעט

ער פאַרט אױס, דער חתן אירער?

— ס'איז לייטענאנט האַנסען, א העלדישער, באמת אויסגע-

צייכנטער מענטש. ס'זעט איר ביי אים קיין זאך נישט פעקן.

— האָס זשע, ער איז רייך?

— זיין פאַטער איז זייער רייך.

— האָס איז ער — א סוחר?

— ניין, ער איז א שוף-אייגנטימער, ער ווינט עטלעכע הי-

זער פון דאַנען; זיין הויז איז גראָד נישט זייער גרויס, נאָר ער

נוימוקט זיך נישט אין קיין גרעסערס; אז דער זון פאַרט אַזעק,

בלייבן בלויז די צוויי אַלטע לייט אין גאַנצן הויז. זיי האָבן אויך

א טאַכטער, נאָר זי איז אויסגעגעבן קיין ענגלאַנד.

— וויפל, א שטייגער, פאַרטאָגט ער, דער אַלמער האַנסען?

— הם, ער האָט אפשר א מיליאָן. גענוי ווער קאָן זיין?

פּוּזע.

— יא, — רופט זיך אָן נאָגעל — די וועלט איז גאַרנישט

יושרדיק פאַרטוילט. האָס, גרענאַרד, ווען איר האָט כּמשל אַביסל

פון זיין געלט?

— ניין, הלילה, פאַרהאָס עפעס? ניין, מען מוז זיך באַגנוגען

מיט דעם וואָס מען האָט. זיי זענען אפשר גאַרנישט קיין סך גליק-
לעכער, די וואָס האָבן אזוי פיל.

— ניין, מען זאָגט אזוי... אָבער עס איז מיר גראָד אַרויף-
אויפן רעיון; עס בלייבט דאָך אייך געוויס נישט איבער קיין צייט
פאַר אַנדערע אַרבעטן, הען איר מוזט צו יעדן איינעם אין דער-
היים אָפּטראָגן אָט די גאַנצע קוילן, נישט אמת? ניין, מען פאַר-
שטייט דאָך עס אַליין. אָבער איך האָב באַמערקט, הי איר האָט
געפּרעגט דעם האָטעל-אייגנטימער, צי ער האָט נאָך היינט פאַר
אייך עפעס אָן אַנדער אַרבעט. איר געדענקט?

— יאָ. אָבער אין דעם איז פאַראַן אָן אַנדער סיבה. איר
האַט עס נישט באַמערקט? — ניין, די מעשה איז אָט וואָס: איך
האַב געמיינט, אז איך וועל קריגן באלד באַצאָלט פאַר די קוילן;
אָבער בעטן געלט האָב איך נישט געוואָלט. דערפאַר האָב איך
בלויז געזאָגט, אז היינט איז דאָך מער גאַרנישט אָט צו טון.
דאָס איז עס. מיר זענען גראָד געווען אַביסל פאַרענגט און מיר
האַבן געלייגט אונזער האָפּנונג אויף דעם טוב.

— וויפּיל האָט איר געדאַרפט, בדי פון דער פאַרלענגעהייט
זיך אַרויסצודרייען? — פרעגט נאָגעל?

— גאָט באַהיט! — האָט מינוט אַ געשריי געטון. — רערט
שוין נישט דערפון. מיר זענען שוין געהאַלפּן עד בלי די. די
גאַנצע מעשה האָט באַטראַפּן זעקס קראָן, און אַצינד זיך איך דאָ
מיט אייערע צוואַנציק קראָן אין קעשענע. זאָל אייך גאָט דער-
פאַר העלפּן! אָבער די דאָזיקע זעקס קראָן זענען מיר גראָד
שולדיק געווען; אונזער סוחר, מיט וועמען מיר האַנדלען, האָט
אונז געמאַנט. ער האָט אונז אַריינגעשיקט אַ רעכענונג, און מיר
בידע האָבן זיך געבראַכן דעם קאַפּ, וויפּיל געלט מיר דאַרפּן;
אָבער אַצינד איז מער נישט אָט צו זאָרגן. מיר קאָנען איצט
שלאָפּן רויק און מאַרגן אויפשטיין און זיין גאַנץ צופרידן און
פריילעך.

פּויע.

— יאָ, יאָ אָבער איצט וואָלט געווען צום בעסטן, הען מיר
זאלן אויסטרינקען און זיך זאָגן אַ גוטע נאַכט. — זאָגט נאָגעל און

שטייט אויף. — פאר אייער געזונט. איך האָף, אז דאָס וועט נישט זיין צום לעצטן מאָל, וואָס מיר טרעפן זיך. איר מוזט מיר תיבה צוזאָגן צו קומען נאָכאָמאָל. כ'וויין, ווי איר זעט, נומער זיבן, א דאנק איך פאר אייער באַזוך.

די דאָזיקע ווערטער האָט נאָגעל אַרויסגעזאָגט מיט אַן אויפריכטיקן טאָן, און בשעת מעשה האָט ער געשאַקלט מינוטס האַנט. ער האָט זיין גאָסט אַראָפּגעפירט אונטן און צוגעגאָנגען מיט אים ביז דער טיר; דאָ האָט ער, ווי ער האָט עס שוין אַמאָל געטון, אַראָפּגענומען זיין סאָמעטענע היטל פון קאָפּ און זיך טיף פאַרנויגט.

מינוט איז אַוועקגעגאַנגען. ער האָט זיך בסדר נישט אויפֿ- געהערט צו פאַרנייגן, בעת ער איז הינטערהיילעכען אַרונטער די גאַס; אָבער ער האָט קיין וואָרט נישט אַרויסגעבראַכט פון מויל, הגם ער האָט זיך די גאַנצע צייט באַמיט עפעס צו זאָגן. אַז נאָגעל איז אַרײַן אין עס צימער, האָט ער מיט אַ העפֿ- פֿעכען טאָן געבעטן סאַראַן, זי זאָל אים מוחל זיין, וואָס ער האָט פֿאַרשפּעטיקט צום אַזונט-ברײַט.

IV

אויף צומאָרגנס האָט זיך יאָהאַן נאָגעל אויפּגעכאַפּט, בעת סאַראַ האָט אים אָנגעקלאָפּט אין טיר און אים אַרײַנגעבראַכט זײַ- נע צײַטונגען. ער האָט זײַ שנעל דורכגעקוקט און זײַ שפּעטער אַראָפּגעוואָרפֿן אויף דער ערד, יעדעס בלאַט באַזונדער. נאָכדעם ווי ער האָט עס דורכגעקוקט; אַ טעלעגראַמע, אַ גלאַדסטאָן האָט מחמת אַ פאַרקילונג געמוזט בלייבן אין בעט, נאָר איצט איז ער שוין ווידער געזונט, האָט ער איבערגעלייענט צוויי מאָל און זיך דערביי צעלאַכט אויף אַ קול. אַרונטערגעלייגט ביידע הענט אונטער דעם נאַקן און זיך פאַרטיפּט אין רעיונות, — פון צײַט צו צײַט האָט ער גערעדט צו זיך אַלײַן:

— ס'איז געפֿערלעך אַרומצוגיין אין וואַלד מיט אַן אָפּן

קנוט האמסון

טאשן-מעסערל. הי גרינג מען קאן זיך עס אויסגליטשן אזוי שליט-מולדיק, אז דאָס קלינגל זאָל זיך פארמאכן אויף איינעם אָדער ביידע האנט-געלענקען! ווי אזוי האָט עס פאסירט מיט אים, מיט קארלסענען! אין צוריקגעשמועסט - פארוואָס טאָקע נישט? צו וועלכע גוטע יאָר זיך אָנהאלטן מיט אַלע כוחות ביים לעבן? דערצו נאָך, ווען מען קומט, ווי יעדערער, צו קבורה און מען קריגט א פרווואַט-טעלעגראַם אין „ווערדענס גאַנג“. הע, הע, הע! און סתם, וואָס איז, אייגנטלעך, די נפקא מינה, צי מען גייט ארום מיט אן אָפן מעסערל אין דער האנט אָדער מיט א מערעציין-פלע-שעלע אין וועסטל-קעשענע.

המ! גלאַדסטאָן איז דאָך אן אמתער ריז! גלאַדסטאָן וועט זיכער לעבן אזוי לאַנג, ביי האַנען ער וועט א שיינעם מאָג שטארבן געזונטערהייט. און ס'איז צו האַפן, אז ער וועט נאָך לאַנגע יאָרן פארהייטן די מענטשהייט מיט א געוויינלעכער פארקיי-לונג. גלאַדסטאָן איז אויסערגעוויינלעך! גלאַדסטאָן איז גאָר אן שום ספק דער גרעסטער מאַן אין אונזער צייט. הער דען קאָן זיין אונזער גרעסטער מאַן? וויקטאָר הוגאָ איז טויט, און... לאַמיר אָננעמען, אז מיר האַלטן איצט ביים יאָר 1703, לאַמיר זאָגן דעם 5-טן מערץ 1703. א וועלט אָן גלאַדסטאָן, א פוסטע, וויסעט וועלט, בלויז קאָנסערוואַטיווע צייטונגען!

וואָלט דיין שטאַל לכל הפחות געווען אזוי שאַרף, ווי דיין לעצטער ניין! ווי שוין דאָס איז! ווי אנטציקנדיק אָפגעשטאָקט. אַה! גענוג אָנגעשוואַרן, כרי צו זיין מענטשלעך? כ'מוז זיך דערביי דערמאָנען אָן א נישקשהדיק אָנגעשוואַלענע קינדער-גאָז. אָבער דאָס נויטיקע ביסל ענערניע האָט ער פאַרט געהאַט; דערביי האָט ער זיך אויך אויסגעקליבן א נאטירלעכע פאָזע, אויפן בויך ליגנדיק מיטן פנים אין א וואַסער-לוחשע. אָבער די צייט! - ניין, זאָל מיר שוין גאָט אָפּהיטן דערפון! אין מיטן העלן טאָג, מיט א זיי גע-וונט אין דער האַנט, פע! אגב, האָט דער מענטש פאַרמאָגט א געשמאָק; מיט דער אַפערע איז ער אַוועק אין וואַלד. און דאָ בין איך אויף זיין זייט. „אַוועק א יינגעלע אין וואַלד, לאַ לאַ לאַ לאַ לאַ!“ אַט האָבן מיר א שטייגער די וואַרדעל-וועלדער, אויפן וועג

פון געדייק ארויף. ליגן דאָרט פאַרחלומט, אינגאַנצן אויסגעטון פון זיך, און קוקן אין דער לופטן, אין הימל אַרײַן, אז מען קאָן ממש הערן, ווי מען סודעט זיך דאָרט אויבן איבער דיר! אָט אַ דער, זאָגט די הייליקע מוטער, נײַן, הערט איר, אויב ער קומט אַרויף אַהער, גיי איך מיר מיין זעג, זאָגט זי און מאַכט דערפון אַ גאַנצן ענין. הע, הע, זאָג איך, נאָר נישט אָגעטומלט, נאָר נישט געטומלט! און דאָס זאָג איך אזוי הויך, אז איך צי אויף מיר די אויפמערקזאמקייט פון צוויי ווייבלעכע מלאכימלעך, נעמלעך: יאָי-רים מעכטערל און סאַוואַ בייערנסאַן...

אַבער דער אויסוואַל פון דער צייט איז זייער אַ שריממזל-דיקער. איך, למשל, וואָלט אויסגעקליבן אַ הערלעכע שטורמדיקע נאַכט, אַ קראַפֿטיגסטערניש אָן אַן איינציקן שמערן. און הער וואָלט גאָר געדענקט אין אַ געשריבענעם געזעגן-בריוו? ... אָבער וואָס ליגן איך דאָ און טראַכט זעגן דעם? וואָס גייט עס מיך אָן? וואָס האָב איך פאַר אַ שייכות מיט דעם דאָזיקן סענטימענטאַלן מעאַ-לאַג, צוזאַמען מיט זיין שטאַל און זיין לעצטן נײַן? הע, הע, הע, צו אַלדי רוחות, וואָס האָב איך מיט אים פאַר אַ שייכות? ...

וויפֿל אויסמערדזישע קלאַנגען עס געפינען זיך אין אַ מענטשן? אָט, למשל - דאָס לאַכן; פון וואַנען קומט עס און ווי גייט עס? אַן אומדערטרעגלעכער קלאַנג, אַ חוצפהדיקער קלאַנג, אַ קלאַנג, וואָס דערמאָנט אָן סחישטשענדיקע פייגעלעך און מאַלפעס. דאָס לאַכן מוה, משמעות, זיין עפעס אַן אָנהויב, אַ מין אַרף בית; מילד, זאָל זיין, אז דאָס לאַכן איז אַן אַרף-בית. און אָט דער דאָזיקער משוגענער אומגעלומפערטער קלאַנג, קומט פון ערגעץ-ווי אין מיין קערפער, בעת מען דערלאַנגט מיר אַ קיצל אונטער דער מאַרדע! וואָס פֿלעגט שלאַכטער האַנגע כסדר זאָגן? - שלאַכטער האַנגע, וואָס האָט אַליין געקאָנט אזוי שטאַרק לאַכן און האָט זיך צוליב דעם געוואָרפן אַלעמען אין די אויגן, - ער פֿלעגט זאָגן, אז קיין מענטש מיט זיינע פינף חושים...

נײַן, דאָס שיינע קינד, וואָס ער האָט געהאַט! יענעם מאָג, זען איך האָב זי באַגעגנט אויפֿן גאַס, האָט גערעגנט. אין דער האַנט האָט זי געטראָגן אַן עמער און האָט גראָד געהאַט

קנוט האמסון

פארלוירן דאָס געלט פאר דער דאמף-קיך; זי איז געגאנגען און געווינט. גאָט אין היכל, צי האָסטו נישט געזען פון אויבן, אז איך האָב נישט געהאט קיין גראָשן ביי דער נשמה, בדי צו קאָ-גען דאָס קינד טרייסמן? אז איך האָב זיך אין מיטן גאָס פשוט גערוסן די האָר פון קאָפּ און נישט פארטאָגט קיין איין ערע? מיט אמאָל גייט פארביי די מוזיק; די שיינע דיאָקאָניסן האָט זיך אַ דריי אויס געטון צו מיר און מיר צוגעהאָרפן אַ פייערדיקן בליק דערנאָך איז זי זיך שטיצערדייט געגאנגען הייטער מיט אַן אַראָפּ-געלאָזענעם קאָפּ, משמעות, אז זי האָט זיך אַליין אויפגעפרעסן פון חרטה, וואָס זי האָט צו מיר אזא קוק געטון. נאָר אין דעם אויגנבליק האָט מיך עמעצער מיט אַ לאַנגער באַרד און אין אַ ווייכן פירץ-הוט אַ נעם געטון ביים אָרעם. ווען נישט, וואָלט מען מיך איבערגעפאָרן. יא, איין גאָט הייסט, איבערגעפאָרן...

ששש! איינס... צוויי... דריי; ווי פאמעלעך עס קלינגט! פיר... פינף... זעקס... זיבן... אכט; וואָס זשע, ס'איז שוין אכט? ניין... צען. ניין, גאָט מיינער, ס'איז שוין צען אַ זיגער! יא, מוז איך דאָך אויפשטיין. אויף, אויף, אויף, אויף, אויף, אויף, אויף, אויף, אויף, אויף, אַך, יא, פארשטייט זיך! ווי האָט דער זיגער געקלונגען? אין קאפּע קאָן דאָך נישט זיין. נו, מילא, ס'איז אַרץ איינס. אָבער איז עס נישט געווען אַ קאָמישע סצענע, נעכטן ביינאכט אין קאָ-פעל מינוט האָט געציטערט; איך בין גראָד אונטערגעקומען צו דער צייט, ס'וואָלט זיך געוויס געענדיקט דערמיט, וואָס מינוט וואָלט אויסגעטרונקען דאָס גלאָז ביר מיט אַש און מיט די שווע-בעלעך, וואָס זענען געווען אין דעם. נו, יא, און וואָס הייטער? קאָן מען אפשר האָבן די העזה 'וויך צו פרעגן: וואָס מיש איך מיך אַריין אין פרעמדע ענינים? צי האָב איך דאָס צו פאר-דאנקען עפעס אַ קאָטאָסטרופע אין אונזערסום, צוליב גלאָדסטאָנס פארקילונג, צמשלז הע, הע, הע, הי גאָט איז דיר ליב. קינד, זאָג בעסער, זאָג בעסער דעם אמת: אז דו ביסט, אייגנלעך, גע-גאנגען אהיים, נאָר פלוצלינג, ביים אַנבליק פון דער דאָזיקער שטאָט - הי קליין און הי עלנט זי זאָל נישט זיין - ביסטו אזוי שמאָרק געריט געהאָרן, אז דו האָסט, דערוענדיק די אַלע

פאָנען, זיך שיר נישט פונאָדערנעוויינט מחמת פארבאָרגענער, דיר
אומבאָקאָנטער פרייד. יא, ס'איז, היסט עס, געווען דעם צוועלפטן
יוני; צוליב פריילין קיעלאַנדס תנאים זענען עס די פאָנען אויפ-
געצויגן געוואָרן, אין צוויי מעג נאָכדעם האָב איך זיך געטראָפן
מיט איר אַרײַן.

פאַרוואָס האָב איך זי געמוזט גראָד באַגעגענען דעם אָונט,
בעת איך האָב געהאט אַזאַ טויזעריקע שטימונג, און עס איז מיר
געווען אַלצאיינס, וואָס איך טו? אַז איך מאַך איצט אַ שטיקל
דין וחשבון, וואָס דעמאָלט איז געווען, שעם איך מיר, הי אַ הונט.
„גוטן אָונט, פריילין! איך בין נישט קיין היגער. זייט מיר
מוחל, כּגוי שפּאַצירן און איך הייס נישט, וווּ איך בין אין דער
וועלט.“

מינוט איז גערעכט, זי הערט תּיכּף רויט, און אַז זי ענט-
פערט, קומט איר נאָך מער די פאַרב אין פנים אַרײַן.

„וואוּן חילט איר גיין?“ — זאָגט זי און מעסט מיר אָפּ מיט
די אויגן.

כינעם אַראָפּ דאָס הימל און בלייב שטיין אין בלויון קאָפּ
און, שטייענדיק אַזוי מיטן הימל נאָך אין דער האַנט, פאַלט מיר
אין אַז זאָגן:

„זייט אַזוי פריינטלעך, זאָגט מיר, הי הייט עס איז אין
שמאָט אַרײַן. גאַנץ גענוי, הי הייט.“

„דאָס הייס איך נישט“ זאָגט זי, „פון דאָנעט נישט; נאָר
דער ערשמער הויף, וואָס איר וועט באַלד אָנטרעפן, איז דעם
פאַסטאַרס הויף, און פון דאָרט איז אַ פערמל מיט אין שמאָט
אַרײַן.“ — דאָס אָפּגעזאָגט, חיל זי אָן שום צערעמאָניעס אַוועקגיין.

„אַ שיינעם דאַנק“, רופּ איך זיך אָפּ. „נאָר אויב דעם פאַסט-
טאַרס הויף ליגט אויף דער אַנדערער זייט פון דעם האַלד, טאָ
ערצויבט מיר איך צו באַגלייטן, אויב איר גייט אויך אַהין אָדער
נאָך ווייטער; די זון שיינט דאָך שוין נישט. לאַזט-זשע מיר טראָגן
איער זון-שירם. איך העל איך נישט זיין צו לאַסט, אויב איר
חילט, העל איך אפילו נישט רעדן צו אייך; נאָר לאַזט מיר גיין
לעבן אייך און זיך צוהערן, הי די פייגעלעך צווישטשען. נו, גייט

נאך נישט אזעק אזוי גיך! פארהאָס אַנטלויפט איר?"
 נאָר אז זי איז, נישט געקוקט דערויף, פאַרט אַנטלאָפּן און
 האָט מיך נישט געהאַלט אויסהערן, בין איך איר נאָכגעלאָפּן, פרי
 זי זאָל הערן, האָס איך זאָג. און איך האָב איר נאָכגעשריגן:
 „דער טייל זאָל נעמען אייער קלאָר פנים, אויב עס האָט

נישט געמאַכט אויף מיר דעם שטאַרקסטן איינדרוק!"
 דאָ האָט זי אָבער גענומען לויפן אזוי שנעל, אז אין אַ
 פאַר מינוט איז זי מיר אינגאַנצן נעלם געהאַרן פון די אויגן;
 דעם דיקן בלאַנדן צאָפּ אירן האָט זי, בעת זי איז געלאָפּן, אייני-
 פאַך גענומען אין האַנט אַרײַן. דאָס ערשטע מאל זע איך עס!
 — יא, אזוי איז עס פאַרגעקומען. איך האָב זי נישט בדעה
 געהאַט צו באַליידיקן. כ'האָב קיין שום שלעכטס נישט געמאַכט.
 כ'בין זיך גרייט צו וועטן, אז זי האָט ליב איר ליימענאַנט. ס'איז
 מיר גאַרנישט איינגעפאַלן, צוצושטיין צו איר מיט עפעס אַ ביהנה;
 אָבער ס'איז גוט. אַרום און אַרום גוט. דער ליימענאַנט אירער
 וועט מיך גאַר אפשר אַרויספאַדערן, הע, הע, ער וועט זיך צו-
 נויפרעדן מיטן לאַנד-ריכטער, מיטן לאַנד-ריכטער פון דעם האַר-
 דעם-באַצירק, און מיך אַרויספאַדערן...

איך האָלט סתם אַ בעלן געווען צו היסן, צי וועט זיך דער
 לאַנד-ריכטער אַרויסדרייען פון אַ ניי רעקל פאַר מינוטן. איין טאַג
 וועל איך האַרטן. כ'וועל אים אפשר האַרטן צוויי מעג; אָבער
 קיים טוט ער עס נישט אין משך פון צוויי מעג, וועל איך מוזן אָן
 דעם דערמאָנען... יא, פאַרהאָס מוז איך אים, איינגעלאָפּן, דער-
 מאַנען אָן דעם? וואָס גייט עס מיך אָן? שוין, איך שטיי שוין
 ווידער גרייט אומגעבעטן אַרײַנצומישן זיך אין פרעמדע עסקים.
 און ס'מוז נעמען אַ סוף דערצו! איך שווער ביי גאָט, אז ס'מוז
 נעמען אַ סוף דערצו! פונקט. נאָגעל.

צי בין איך למשל, געוואָרן איינגעלאָרן צוצוגעבן מיין חיבות-
 זענעפט, בעת אַ קלוג האָט זיך אַרומגעריסן איבער רעליגיע?
 ס'הויבט זיך נישט אָן. נאָך מיין מיינונג נאָך האָט מען גאַרנישט
 געפרעגט. — אָבער פאַרהאָס האָב איך פונדעסטוועגן, נישט געלאָזט
 דעם ווינגן-מאַן דערקלערן זיינע אויסגעצייכנטע מעמים? ער האָט

א סך געווסט און גערעדט האָט ער אויך גוט, ער האָט אויף גלייכע חלקים די זון און דעם הינט צווישן מענטשן און גאָט און זיך דערקלערט הייניק מיט דראָדען און שפינאַזען, וואָס איז דאָ פאַרזאָן פאַראַ ביז? און וואָס האָב איך אַ שטייגער, געהאַט צום אַנדערן רעדנער, דעם שטאַם אינזשיניער? ער איז געגאַנגען אַביסל הייטער, אָבער ער האָט זיך אויך געהאַלטן מיט דער גרעסטער מעסיקייט. בשעת ער האָט אַ קלאַפּ געטון אין מיט און אויפגע-וויזן שוואַרץ אויף ווייס, אַז ס'איז דאָ אַ גאָט, האָט ער אפילו געמאַכט אַ שטאַרקן איינדרוק. צוויי אַלמע לייט האָבן צוגעשאַקלט מיט די קעפּ און זענען געווען מיט אים איינשטימיק. הקיצור — אַלע האָבן געהאַט איין מיינונג וועגן דעם. הע-הע. האָב איך דאָך אויך געקאָנט האַלטן די צונג צווישן די ציין און זיך וועגן מיי-נע אייגענע ענינים. מיך גופא איז דאָך, ל'חלוטין, נישט אָנגעגאַנגען, וואָס מ'האַט דאָרטן געטון אין קלוב; אָבער ב'בין אויפגע-שטאַנען — ס'איז אַרײַן אין מיר אַ רוח שמוּת — און ב'האָב זי צעמישט די מוחות, ב'ווייס גאַנץ גוט, אַז איך האָב זיך אויפגע-הויבן זייער פּיין, אָרנטלעך, מיט אַ בכבודיקער מינע. אָבער צו וואָס טױג דאָס אַלץ, אַז איך האָב דעם גאַנצן עולם געמאַכט צום נאַר, און מיך האָט מען לִסוף אַרויסגעוואָרפּן! הע, הע, הע! נײַן, מ'דאַרף קײנמאַל נישט עפּענען דאָס מױל. מ'דאַרף זײַן אַ דעליקאַטעסן-הענדלער און אַרומטאַפּן וורשטן, און באַקוקן חזיר-פּלייש און מעל-גרה זײַן פעטס און ציטירן הונגן. מ'דאַרף האָבן אַ פּערד-און-וואָגן און אַ קאַנטאַר אין שטאַט. מ'דאַרף מאַכן אַ לעבן ווי אַ מענטש, זיך איינאַרדנען, האָבן פאַרבײַנדונגען, איינ-לאַדן פאַרלאַטענט-לייט צו זיך אין הויז, זיך אַרויפאַרבעטן, האָבן אַ הויז און אַ פּרוי און אַ הונט. פּונקט. נאַעל.

יא, אַ הויז! גאָט מײנער, ווער עס האָט אַ הויז! און אַ פּרוי דערצו! איך וואָלט יעדן טאַג געווען דאַנקבאַר דערפאַר, און וואָלט די אָרעמע-לייט עפּעס געגעבן, לויט מײנע מעגלעכ-קײמן. איך קען אַן אָרעמע פּרוי, וואָס האָט מיך אַזוי פאַרשעמט אָנגעקוקט, ווי זי וואָלט מיך עפּעס בעטן, אָבער זי האָט פּונ-דעסמוועגן גאַרנישט געזאָגט. אירע אויגן פאַרפאַלגן מיך אויף שריט

און טריט, הגם אירע האָר זענען שוין ווייס; פיר מאָל האָב איך געמאַכט אַן אויסזען, בדי זי אויסצומיידן. זי איז נישט קיין אַל-טע. זי איז ווייס געוואָרן נישט מהמת עלטער; אירע ברעמען זע-גען נאָך מוראדיק שוואַרץ, שוידערלעך שוואַרץ, אַז די אויגן אירע זענען אויס, הי זיי וואָלטן געברענט מיט אַ פייער. זי טראָגט תמיד עפעס אַ קאָרב אונטער איר פאַרטוך און דערפאַר, משמעות, שעמט זי זיך אַזוי. ווען זי גייט מיר פאַרביי, דריי איך זיך אויס און זע, אַז זי גייט אויפן מאַרק און נעמט אַרויס עטלעכע פּאָר אייער פון קאָרב, און אַט די צוויי דריי אייער פאַרקויפט זי דעם ערשטן בעסטן, דערנאָך גייט זי צוריק אַהיים, פונקט ווי זי איז געקומען, מיטן קאָרב אונטערן פאַרטוך. זי וויינט אין אַ קליין הייזל אונטן ביים ברעג. דאָס הייז פאַרמאַגט בלויו איין שטאַק און איז נישט געקאַלכט. איינמאַל האָב איך זי געזען דורכן פענסטער; ביי איר זענען נישטאָ קיין פּאָרהאַנגען, בלויו עטלעכע ווייסע בלומען האָב איך געזען דאָרטן. און זי איז אַ שטיקל צייט געשטאַנען אין צי-מער און מיך אָנגעקוקט, בעת איך בין פאַרבייגעגאַנגען. גאָט ווייסט, ס'אַראַ פאַרשוין דאָס איז; אָבער אירע הענט זענען וייער קליין. אַ נדבה וואָלט איך דיר, פאַרשטייט זיך, געקאָנט געבן, דו ווייס מיידל, אָבער בעסער וואָלט איך דיר געוואָלט העלפן, העלפן ווי ס'דאַרף צו זיין.

אגב, ווייס איך גאַנץ גוט, פאַרוואָס דייע אויגן גייען מיר אַזוי נאָך, כ'האָב עס תיבה געוואָסט. מערקוירדיק, אַ יוגנט-ליבע זאָל עמעצן קאָנען אַזוי שטאַרק נאָכגיין און זיך היידער מעלדן, איידער מ'האַט זיך נאָך אַרומגעקוקט. נאָר איר זיס פנים פאַר-מאָסטו דאָך נישט, און עלטער פון מיר ביסטו אַ סך. נו יאָ. און פונדעסטוועגן האָט זי חתונה-געהאַט מיט אַ מעלעגראַפּיסט און איז אַזעק קיין באַבעל-וואַג! גרויסער גאַט! נו, אַזוי פיל קעפּ, אַזוי פיל געדאַנקען! כ'האָב נישט געקאָנט דערוואַרטן איר ליבע, און איך האָב זי טאַקע נישט, דערצו קיין! מען גאַרנישט העלפן... נו, אַצינד קליינט דער וויגער האַלב ערף... ניי, ניי, דערצו קאָן מען גאַרנישט טון. אָבער ווען דו וואָלסט געוואָסט, ווי שטאַרק איך האָב די גאַנצע צוועלף יאָר געמאַכט פון דיר און קיינמאַל...

הע, הע! אין דעם בין איך דאך אַײן שולדיק, וואָס קאָן מען האָבן צו איר? אַנדערע מענטשן באַהאַלטן איינעם נאָר איין יאָר אין זכרון און דערמיט ענדיקט זיך עס, און איך גיי אַרום און מראַכט וועגן איר גאַנצע צען יאָר נאָכאַנאַנד. און!..

און צוריקגערעדט, פאַרוואָס קאָן איך דער וויסער אייער-פרווי, צוליב אירע אויגן, נישט געבן קיין רעכטע הילף, פונקט אזוי גוט ווי איך קאָן איר געבן אַ נדבה? דאָ האָב איך דאך צוויי און זעכציק מיוניט קראַנען פאַר אַ נחלה, פון וואַנען איך קאָן געמען וויפל מיין האַרץ גלוסט. דאָס איז דאָך מוזמנים, וואָס איך האָב אין דער האַנט. הע-הע-הע-הע, ב'דאַרף בלווי אַ בליק וואַרפן אויף מיין מיט, געפין איך אין אים תיבף ומיד דרײַ טעלעגראַ-פישע דאָקומענטן פון גרעסטן ווערט... אָ, דו גרויסער גאַט, וואָס פאַר אַן איינפאַל! ס'אַראַ קונצשטיק! יאָ, יאָ, מען איז אַן אַנראַ-נאָס און אַ קאַפּוטאַליסט. מ'פאַרקויפט נישט תיבף, ווי מען לייגט דיר פאַר, נאָר מען שלאַפּט זיך רויק און מען איז זיך מיישב. אזוי טוט מען: מ'איז זיך מיישב. און קיין מענטש חידושט זיך גאַרנישט אויף דעם, הגם מען האָט דאָס קונצשטיקל אזוי גראַב און דעם איינפאַל אזוי אומזיניק אָפּגעטון. ניין, זאָל מיך דער מייחל נעמען, ב'לעבן. ס'איז דאָך שוין אַביסל איבער דער טבע מיט אָט דער גאַנצער טפשות. מענטש, דאָמיר דיך רופן עול! מ'קאָן דיך פירן ביי דער נאָז, ווהיין מ'וויל. אַהאַ! - יאָ - דע-רויף האָב איך געגענעצט. און באַסטאַ, אַ סוף דערמיט!

דאָ פון מיין וועסטל-קעשענע קוקט אַרויס, למשל, אַ קליין העלזל פון אַ פלעשעלע; דאָס איז אַ מעדיצין, בלווי-זויערס; ב'האַלט עס ביי זיך צוליב קוריאָזיטעט, און ב'האַב נישט קיין מוט עס אויסצוטרינקען. צו וואָס האַלט איך עס ביי זיך, און צו וואָס האָב איך זיך בכלל פאַרוואַרגט דערמיט? דאָס איז אויך נישט מער ווי אַנשמעל, טאָדערנער דעקאַדענטישער אַנשמעל, רעקלאַמע און געשמאַקלאָזיקייט. פע!..

אַבער דאָמיר נעמען אַזאַ אומשולדיקע זאך, ווי מיין רע-מונגס-מעדאַל. איך האָב אים, ווי זאָגט מען עס, בשר פאַרדינט; יאָ, ביסלעכחייז שטעקט מען אַרײַן אומעמוס די נאָז. מען

ראטעוועט מענטשן. אָבער איין גאָט ווייסט, צי דאָס איז מאַקע באַמט געווען עפעס אַ פאַרדינסטפולע עובדה פון מיר. משפּט איר אַליין, מיינע הערן און דאַמען: אויפן פּאָדערדעק שטייט אַ יונגער-מאַן און וויינט צווי שטאַרק, אַז די אַקסלען טרייסלען זיך אים; אַז איך פּרוּוו רעדן צו אים, קוקט ער מיך אָן מיט אַ ממושמטן בליק און לויפט גאָר פּלוצלינג אַראָפּ אונטן אין זאַל. כ'גיי אים נאָך-ער איז שוין אַריין אין זיין קאַווע. כ'קוק דורך די פּאַסאַזיר-ליסטע, כ'דערגיי, הי דער דאָזיקער הער הייסט, און זע, אַז ער פּאַרט קיין האַמבורג. דאָס איז דעם ערשטן אָונט. פון איצט אָן נעם איך שוין פון אים קיין אויג נישט אַראָפּ, אומגעריכט וואָס איך אים אומעטום אויס אַנטקעגן, אין פאַרשידענע פּאַרדעכטיקע ער-טער, און קוק אים גלייך אין פנים אַריין. צו וואָס טו איך דאָס? מיינע הערן און דאַמען, משפּט איר אַליין! איך זע, הי ער וויינט, עפעס פּלאַגט און מאַטערט אים אויף אַ שרעקלעכן אופן, און גאַנץ אָפט קוקט ער מיט אַ צעמישטן וואַנזיניקן בליק אַראָפּ אין דער טיפעניש. וואָס אַרט עס מיך? גאַרנישט, פאַרשטייט זיך, און דעריבער משפּט מיך. קרעכפירט זיך נישט! עס גייען אַריבער אַ פּאַר טעג, מיר האָבן אַ שלעכטן חיינט און אַ טמורמדיקן ים. אַרם צוויי אַ זייגער ביינאַכט קומט ער צו צום הינטערשטן טייל פון שיק, איך ליג שוין דאָרט פאַרשטעקט און גיב אכטונג אויף אים. זיין געזיכט איז געל און אימהדיק. אַנטקעגן דער לבנה. און וואָס ווייטער? ער דרייט זיך אהער און אהין, ציט אויס די אַרעכט און פּלוצלינג טוט ער אַ שפרונג אַריין אין ים, מיט די פיס פּאַרויס. ער האָט זיך פונדעסטוועגן נישט געקאַנט אָפּהאַלטן א געשריי צו טון. האָט ער חרטה געהאַט אויף זיין באַשלוס? האָט ער זיך אין לעצטן אוינגבליק דערשראָקן פאַרן טויט? אויב נישט, פאַרוואָס זעע האָט ער געשריגן? מיינע הערן און דאַמען, וואָס אַ שטייגער וואָלט איר געטון אויף מיין אַרט? איך פאַרלאָז זיך אינגאַנצן אויף אייך. אפּשר וואָלט איר דרך-אַרץ געהאַט פאַר דעם הערלעכן, הגם, ביים סוף אביסל וואַקלדיקן מוט פון אַן אומגליקלעכן, און איר וואָלט זיך רויק ווייטער געלעגן אין אייער באַהעלטעניש; איך אָבער טו א געשריי, הי א ווילדער, ארויף צום

קאפיטאן און שפרינג אויך ציין אין ים, פון גרויס איילעניש מיטן קאפ אראפ. ווי א האניניקער, שלאג איך מיט די ארעמט ארום מיר, איך פגי אין אלע ריכטונגען און הער, אז אויבן אויפן שיף שרייט עמען מיט א דונערדיקן קול. פלוצלינג שמוס איך מיך אן און איין אָרעם זינעם, וואָס ער האָלט שטיף אויסגעצויגן מיט פונאָדערגעשפרייטע פינגער. ער רודערט נאָך אַביסל מיט די פיס. גוט, מ'נעם אים אָן ביים קארק, ער ווערט וואָס אַמאָל שוועדער, ער לייגט זיך אַוועק אויף אַ זיט און רירט זיך נישט מער; לטוף טוט ער זיך פאַרט אַ צאָפּל, כדי אַרויסצורייסן זיך פון מינע הענט. איך דרײַ זיך מיט אים אין אַ קרייז, ווי אין אַ וויכער, דער ים טוט זיך יעדע ווילע אַ הויב, און מיר קלאַפּן זיך אָן מיט די שטערנס איינער אָן אנדערן; עס ווערט מיר פינ- סטער אין די אויגן. וואָס האָב איך געוואָלט טון? איך קרייך מיט די ציין. און שעלמנדיק אים אין מאַטן אַרײַן, האַלט איך דעם בחור פעסט און געמריי, די גאַנצע צייט האַלט איך אים ביים קארק, ביז דאָס שיפל איז קוים מיט צרות צוגעקומען. וואָס אַ שטייגער וואָלט איר געטון? איך האָב אים געראַטעוועט, ווי אַ גראַבער אומברחמנותיקער בער; און הייטער? יא, האָב איך זיך נישט פאַרלאָזט אינגאַנצן. אויף אייך, מינע דאַמען און הערן? איר זענט זיך נישט מחויב צו באַנין מיט דעם מיט זידענע הענעמט- קעס! וואָס גייט עס מיך אָן? אָבער וואָל מען צוגעבן, אז דעם מענטשן איז געגאַנגען אין לעבן, דווקא נישט אַנצוקומען קיין האַמ- בורג? דאָס איז די הויפט-פראַגע! אָבער דער מעדעאל! דאָס איז אַ מעדעאל פאַר אַ גוטן אויפטו, און איך טראָג אים ביי זיך אין נאָש און וועל זיך נישט אַרומוואַרפן מיט אים גלאַט אין דער זעלט אַרײַן. אויך וועגן דעם קאַנט איר משפּטן. אורמייַלט זשע, ווי איר פאַרשטייט, וואָס אַרמט עס מיך? די גאַנצע מעשה איז מיך אזוי פיל אָנגעגאַנגען, אז איך געדענק אפילו נישט דעם נאָ- מען פון אָט דעם שליימול, הגם ער מוז נאָך לעבן אויף היי- טיקן טאָג. פאַרוואָס האָט ער עס געטון? אפשר צוליב אָן אומ- גלוקלעכע ליבע, אפשר האָט דאָ טאַקע געשטעקט אַ פרוי, איך זייען נישט; אָבער ס'איז מיר אַלץ איינס, און באַסטאַ!..

יא, די וויבער, די וויבער! אט נעמען מיר צמשל קאמא
 די קליינע דענישע קאמא, גאט זאל אפהומן! צערטלעך, ווי א
 טייבעלע, ממש קראנק פאר צערטלעכקייט, און דערצו איבער-
 געגעבן ביי גאר, אבער נישט געקוקט דערויף, איז זי פיעק
 ארויסצוארן פון דיר די לעצטע פרומה. יא, דרך אויסצוהיגן ביי
 דחקות, ווען זי בויגט נאר אויס דאס שיינע קעפל אויף א זייט
 און פליסטערט: סימאנסען, ב'בעט דרך, סימאנסען! מילא, זאל
 דרך גאט בענטשן קאמא, דו ביסט געווען איבערגעגעבן ביי גאר,
 פונמינטוועגן מענסטו גיין צו אלדי רוחות. מיר זענען קייט...
 און איצט שטיי איך אויף...

ניין, פאר אזעלכעס דארף מען זיך הימן. מיין זון, הימ
 זיך פאר פרויען-פריינטשאפט, זאגט א גרויסער דיכטער - אדער
 וואס זאגט דער גרויסער דיכטער? קארלסען איז געווען א שווא-
 כער מענטש, אן אידעאליסט, וואס איז געגאנגען פון דער וועלט,
 צוליב זיינע גרויסע געפילן, דאס הייסט: צוליב זיינע איידעלע
 נערוון, וואס עס הייסט הידער: מחמת מאנגל אין קרעפטיקער
 דערנערונג און ארבעט אויף דער פרישער צופט. "וואלט דיין
 שמאל ווייניקסטנס געווען אזוי שארף, ווי דיין לעצטער ניין!" ווי
 גאט איז מיר ליב, איך קאן עס נישט פארגעסן; ניין, איך קאן
 נישט. נו, גייט ער, אט דער טיערער מענטש, און רוינירט זיין
 גאנצע ערדישע רעפוטאציע דורך אן אפגעשמאקטער מליצה. איך
 וואלט געקאנט שווערן, אז זי איז פון וויקטאר הוגא. יא, איך
 דערקען עס אן איר, אז זי שטאמט פונם גרעסטן מאן פון דער
 איצטיקער צייט. אט לאמיר אָננעמען, ווען איך טרעה למשל
 קארלסענען צו דער ריכטיקער צייט, נו, לאמיר זאגן, דעם לעצטן
 מאן פון זיין לעבן, אדער כאטש א האלבע שעה פארן אומגליק,
 און ער דערציילט מיר, אז ער האט בדעה צו ציטירן וויקטאר
 הוגא אין דער מינוט פון זיין טויט, - וואלט איך אים געזאגט אט
 וואס: קוקט מיך נאר אן, איך פארמאג מינע פינף... מינע פינף.
 וואלט איך געזאגט... קוקט מיך אן, איך פארמאג מינע פינף.
 חושים; אין נאמען פון דער מענטשהייט בין איך פערזענלעך
 אביסל פאראינטערעסירט, אז איר זאלט נישט באשמוצן די לעצטע

רגע אייערע מיט א ציטאט פון א גרויסן דיכטער. ווייסט איר, וואָס א גרויסער דיכטער איז? יא, א גרויסער דיכטער איז א מענטש, וואָס האָט נישט קיין בושה, וואָס ווערט באמת נישט רויט פאַר חרפה צוליב זיין גרויסן אַנשטעק. יעדער נאַר האָט א מאַמענט, ווען ער ווערט רויט און שעמט זיך פאַר זיך אליין, אָבער דער גרויסער דיכטער – נישט. קוקט מיך נאַר אָן; אויב איר ווילט דווקא עמעצן ציטירן, טאָ ציטירט א געאַנראַף און קאָמפּראַמיטירט זיך נישט. וויקטאָר הוגאָ – זענט איר גאָר תּופּס דאָס קאָמישע דערפּון? באַראָן לעדען האָט איינמאַל גערעדט מיט וויקטאָר הוגאָ. אין מיטן שמועס טוט דער ביטערער באַראָן לעדען א פּרעג: ווער איז נאָך אייער מיינונג דער גרעסטער דיכטער פון פּראַנקרייך? – וויקטאָר הוגאָ האָט א שמיכל געטון, פאַרביסן די ליפּן און לטוף זיך אָנגערופן: אַלפּרעד דע מוסע איז דער צווייטער גרעסטער. – הע, הע, הע! אָבער איר באַגרייפּט נאָך אפשר נישט, וואָס הייסט קאָמיש... נין, ציטירט שוין בעסער א געאַ-גראַף, זאָגט אַזוי למשל: אַזוי אין צפּון, ווי אין גאַנץ נאָרוועגיע איז אַבסאָלוט נויטיק צו לעבן קרעפּטיק. מחמת בלוט איז געפיל, און געפיל – נערוון, און בכּן זענען נערוון גאַנץ פּשוט א פּראַגע פון קלימאַט... הע, הע, אָדער אפשר געהערט עס גאָר צו דער עמאַגראַפיע? יא, איין גאָט אין הימל ווייסט צו וואָס עס געהערן; דאָס קאָן איך אין דער רגע נישט זאָגן גענוי: נאָר ציטירט עמ-וואָס פון דעם מין און האַלט זיך דערפּי. אָבער אָט דער הוגאָ. אָט דער אָנגעבלאָזענער גאַסט, וואָס פון אים האָבן געטריפּט בראַנד-רויטע טראַפּנס, וואָס זיין פּעדער איז געווען א חזיר-וורשט... רעכנט זיך נאָר גוט איבער: איך וועל איך ראַטעווען. ווייסט איר, וואָס וויקטאָר הוגאָ האָט אין יאָר 1870 געטון? ער האָט אַרויסגעלאָזט א פּראַקטאַמאַציע צו די איינזוינער פון דער ערד, אין וועלכער ער האָט די דייטשע סאָלדאַטן שטרענג פּאַרוואַנט, זיי זאָלן זיך נישט דערוועגן צו באַלאַגערן און צו באַמבאַרדירן פּאַריז. „איך האָב דאָ אייניקלעך און אנדערע קרובים; איך וויל נישט צווען, ווי זיי ווערן צעריסן פון גראַנאַטן“ האָט וויקטאָר הוגאָ געזאָגט. הע-הע-הע. אַך, אָבער כּהאָב גאָר פּאַריזעסן, אַז

איר הויבט נישט אָן צו פארשטיין, וואָס עס הייסט קאָמיש...
 אָבער אַצינד זאָלסטו זען – דו זאָלסט בלויז זען! וואָס צום
 טייל – כ'האָב דאָך נאָך קיין שטייוו'ל נישט. וווּ איז ערגעץ סא-
 דאָ מיט די שטייוו'ל? ס'איז שוין באַצד עלף אַ זיגער און זי האָט
 נאָך נישט אַריינגעבראַכט די שטייוו'ל... וואָס וועט זי אַ שטייגער
 זאָגן, ווען זי וועט איצט אַריינקומען? כ'מיין גענוי אירע הערמער!
 „זייט מיר מוחל, וואָס איך האָב אייך אזוי לאַנג געלאָזט וואַרטן
 אויף אייערע שידך!“ אָדער זי וועט גאָרנישט זאָגן? ס'וואָלט כ'לעבן
 געווען אַ שפּאַס, ווען זי זאָגט גאָרנישט. אָבער עפעס זאָגט זי
 דאָך תּמיד, זי מוז שוין עפעס זאָגן; כ'בל הדעות וועט זי זאָגן
 „ביטע“, דאָס זאָגט זי שטענדיק. וועט זי עס איצט אויך נישט
 פאַרגעסן. אָבער אויב זי זאָגט טאַקע גאָרנישט, וואָס איז דעמאָלט?
 לאָמיר בכּוֹן אָננעמען, אויב זי וועט טאַקע גאָרנישט זאָגן, וועט
 מיך אין משך פון היינטיקן טאָג טרעפן עפעס אַ צרה. יא, דאָס
 נעמען מיר אָן! אָדער עס וועט מיט מיר סתּם פאַרקומען עפעס
 אַן אומאָננעמע זאָך, אויב זי וועט גאָרנישט זאָגן. איצט העלן
 מיר זען! הע, הע, פּוי, צום טייל! אומוין, נאַרישקייט,
 שגעון און טפּשות...
 ...ניין, וועגן ציטירן...

אגב, האָט זי אַ וונדער-שיינע פיגור, אָט די סאַראַ! אירע
 לענדן ציטערן בעתן גאַנג; זי די לענדן ביי אַ גאַנץ פעמער
 שקאַפע. גרויסאַרטיק. כ'וואָלט אַ בעל'ן געווען צו היסן, צי זי
 האָט שוין ווען ס'איז חתונה געוואָט. היינטיקסטנס מאַכט זי נישט
 אַזעלכע געוואָלדן, ווען מען נעמט איר ערגעץ אָן, און איך גלויב,
 אַז זי וואָלט איינגעאַנגען אויף אַלץ... ניין, כ'בין אַמאָל בייגעווען
 אַ חתונה... דאָ! מייע הערן און דאַמען, ס'איז געווען אַ וונטקדיקן
 אָחנט אויף אַ סטאַציע אין שוועדן; אויף דער באַן-סטאַציע קונגס-
 באַקאַ. אָבער איך בעט אייך נישט צו פאַרגעסן, אַז ס'איז געווען
 אַ וונטיק אָחנט. זי האָט געהאַט גרויסע, ווייסע הענט, ער האָט
 געמאַכט אַ שפּאַגל-נייעס אָפיצירן-אוינפאַרם און האָט נאָך נישט
 געהאַט קיין סימן פון אַ באַרד, אזוי יונג איז ער געווען. זיי זע-
 נע, ביידע געפאַרן פון גאָטענבורג, און זי איז אויך געווען זייער

יונג, ביידע ממש קינדער. איך בין געזעסן און האָב אויף זיי אַפּירגעקוקט פון אונטער מיין ציימונג; זיי האָבן זיך געפילט נישט נאָר באַקוועם און נישט געווסט, וואָס מען הויבט אָן צו טון, הייל איך זיך דאָרט: די גאַנצע צייט האָבן זיי זיך אָנגע-קוקט. ביים מיידל האָבן געפינקלט די אויגן, און זי האָט נישט געקאָנט איינזיצן אויף אַן אָרט. פּרוּצלינג טוט דער צוג אַ פּיף ביי קונסטבאַקאָ; ער האָט איר אַ כאַפּ געטון פאַר דער האַנט, זיי האָבן זיך פאַרשטאַנען, און אזוי גיך ווי דער צוג האָט זיך אָפּ-געשטעלט, זענען זיי ביידע שנעל אַרויסגעשפּרונגען. זיי לויפט אַרויף אינם שטיבל אויף די גרויסע טרעפּ, ער נאָך איר - אַ גאַט, ער האָט דאָך אַ מעות געהאַט, ער גייט אַרײַן אין דער זעלבער טיר, וואָס זי! און גאַנץ שנעל פאַרמאַכן זיי זיך. אין דער זעלבער רגע האָבן אָנגעהויבן צו קליינגען די גלאַקן דאָרט אויבן אין שמעטל, וואָרום ס'איז געווען זונטיק אָונט. אונטערן פּוּץ גלאַקן קלאַנג זענען זיי געווען אינעווייניק; דריי מינוט, פיר מינוט, פינף מינוט זענען שוין פאַרביי; ווי זענען זיי ערגעץ? זיי זענען גאָך דאָרט, און די קירכן-גלאַקן קליינגען; ווער ווייסט, צי זיי זעלן נישט פאַרשעמיקן! לסוף עפנט ער אויף דאָס טירל און קוקט אַרויס. ער איז געווען אין בלויון קאָפּ, זי שטייט האַרט אונטער אים און טוט אים אָן דאָס הימל, און ער דרייט זיך אויס צו איר און שטיבלט. דעמאָלט איז ער מיט איין שפּרונג אַראָפּ פון די טרעפּ, זי נאָך אים: זיי האָבן זיך אין גאַנג צערעכט גע-מאַכט די קליידער, און ווען זיי זענען אַרײַן אין וואַגאָן און צוריק פאַרנעמן זייערע ערטער, האָט זיי קיין זעבעדיקער נפש נישט באַמערקט, ניין, קיין איין מענטש, אַ הויך מיר. דעם מיידלס אויגן האָבן געפינקלט, ווי גאָלד, בעת זי האָט מיך אָנגעקוקט און גע-שטייכלט. נאָר איר קליינער בוים האָט זיך געהויבן אַרויף און אַראָפּ. אין אַ פּאַר מינוט אַרום זענען זיי ביידע איינגעשלאָפּן, ווי טוימע. אזוי שטאַרק פאַרמאַטערט זענען זיי געווען.

ווי געפילט עס איך, מיינע הערן און דאַמען? מיין גע-שיכטע האָט זיך געענדיקט; אָבער האָט איר נישט געפילט, אַז דאָ איז פאַרבייגעגאַנגען אַ קליין טייכעלע פון דעם טרייבנדיקן

מענטשן-לעבן? איך מײד אויס די אויסגעצייכנטע דאָמע דאָ הינטן,
 מיט דער לאַרנעמע און דעם מענערײשן אויפגעשמעלטן קראַנק,
 כ׳מיין די מיט די בלויע זאָקן; איך ווענד זיך צו די צוויי, דריי
 צווישן אײך, וואָס קומען נישט אָפּ די יאָרן מיט צונויפגעפרעסמע
 ליפּן און אין אַלגעמיין נוצלעכער טעטיקייט. זײט מיר מוחל, אויב
 איך האָב, חלילה, וועמען עס איז פּוגע-בכבוד געווען. באַזונדערס
 בעט איך די חשובע דאָמע מיט דער לאַרנעמע און מיט די
 בלויע זאָקן, זי זאָל מיר פאַרצײען. אָט, זעט, איצט שמעלט זי
 זיך אויף, זי שמעלט זיך אויף. כ׳האַלט געשווירן אַדער זי וויל
 אַוועקגיין, אַדער עמעצן ציטירן. און אויב זי וויל עמעצן ציטירן,
 וויל זי מן הסתם אָפּפּרעגן מינע רײד, וועט זי זאָגן אָט וואָס:
 הם! - וועט זי זאָגן. - דער הער האָט וועגן דעם, וואָס איז לעבן,
 די מענער-גרעבסטע פאַרשמעלונג, וואָס איך הער דאָס ערשמע
 כּאַל. דאָס איז עס דאָס לעבן? אזוי, דאָס רופּט מען לעבן?
 כ׳הײס נישט, צי האָט דער הער להלואַטין נישט קיין השגה וועגן
 דעם, וואָס אײנער פּון די גרעסטע דענקער האָט געזאָגט וועגן
 לעבן: לעבן - אַ קרוג מיט די טראָלדן אין אונזער האַרץ און
 מוח, זאָגט ער.

די דע לי דע צי דע צי דע לי דע לעיא.

לעבן - אַ קרוג מיט די טראָלדן, יאָ,

אין אונזער האַרץ און מוח.

ריכטיק! דאָס איז ריכטיק, ריכטיק אויף אַ האָר! מײנע
 הערן און דאָמען, דער נאַרזעגער פּער פּאַסטיריאָן איז אַמאָל גע-
 פאַרן מיט אַ גרויסן דיכטער. בשעת זי זענען אזוי געזעסן און
 געפאַרן, זאָגט דער תּמעוואַטער פּער פּאַסטיריאָן, זאָגט ער: נעמט
 נישט פאַר אומגוט, וואָס איז אזוינס נאָך אײער מײנונג דיכטן?
 דער גרויסער דיכטער פּרעסט צונויף די ליפּן, ציט שטאַרק אײן
 די קײנע פּויגל-ברוסט און ענטפּערט געצײלעטע ווערטער: ״יבטן,
 זיך אַלײן משפּע מיט אַ קלאַרן מוח.

און דער נאַרזעגער פּער פּאַסטיריאָן פּילט זיך דורך די
 ווערטער געטראָפּן אין דער זיבעטער רײפּ...
 ערף אַ זיגער... די שמוחל, צום שמוחל, וווּ זענען אַהנגע-

קומען די שטיוויר? נו - אָבער אָט די אומגליקלעכע טבע אָנצו-
פאלן אויף יעדן איינעם, ווי אַ הונט פון דער קייט, אַרויסצוטריעסן
קעגן אלץ און אלעמען, בעת קיינער פון די איבעריקע מענטשן
פאַרמאָגט נישט די מיטלען, וועמען עס איז, מיט וואָס עס איז
צו שמעבן, צי שמעביקע גראָז, דערנער, ראַשפּאַר אָדער שמאַבל-
בערן... העיה! איך וואָלט שמאַרק חשק געהאַט אַ טרויסל צו
טון דעם באָרן פון עטלעכע אומזיניקע השגות פון דעם דאָזיקן
לעבן...

אַ שלאַנקע, בלאַסע דאַמע, אָנגעטון אין שוואַרצן, מיט דעם
רוויקסטן שטייכל; זי איז געווען צו מיר פריינטלעך, מיך געצופּט
פאַרן אַרבל און מיך געוואָלט פאַרהאַלטן. אדרבא, שאַפט איר
אַזאַ באַהענגונג, ווי וויקטאָר הוגאָ, האָט זי געזאָגט, וועט איר לבל
הבחות האָבן דאָס רעכט עפעס צו זאָגן וועגן דעם.

יא, אָדער וועלכער ס'איז אַן אַנדער גרויסער מאַן, זאָגט
זי דערנאָך; איר גייט אַרום און מאַכט פון זיך אַזאַ וועג, און
רייסט אַרונטער אלע גרויסע מענטשן, אָבער די גרויסע מענטשן
שטייען נאָך אַרץ און זיי וועלן אויך שטיין, אַזוי לאַנג ווי זיי
לעבן; איר וועט זען.

געדיקע פרוי, זאָג איך, און פאַרנויג דעם קאָפּ מיט גרויס
דוך-אַרץ פאַר איר. געדיקע פרוי, אָבער גאָט מיינער, ווי דייע-
מאַניש, ווי צרהדיק-דייעמאַניש עס קליינט דאָס, וואָס איר האָט
נאָר וואָס געזאָגט. אגב, האָט נישט קיין פאַריבל, וואָס איך רעד
אַזוי; אָבער ווען איר וואָלט געווען אַ מאַן און נישט קיין פרוי,
וואָלט איך גרייט געווען צו שווערן, אַז איר געהערט צו די ליני-
קע. איך רייס נישט אַראָפּ אלע גרויסע מענטשן, נאָר איך משפּט
די גרויסקייט פון אַ מענטש נישט ליזט דעם פמות פון דער באַ-
וועגונג, וואָס ער האָט געשאַפן; איך משפּט אים פון זיך גופאַ,
נאָך מיין אייגענעם אורטייל, נאָך מיין אינערלעכער נשמהדיקער
אַפּשאַצונגס-מעגלעכקייט. איך שאַן אים אָפּ, אַזוי צו זאָגן, ליזט
דעם מעם, וואָס זיינע מעשים לאָזן מיר איבער אין מויל. דאָס
איז נישט קיין באַרימער, דאָס איז דער אויסדרוק, וואָס די סו-
ביעקטייע לאָזיק פון מיין בלוט גיט ארויס. נישט דאָס איז דער

קנוט האמסון

עיקר, אַנצומאכן אַ טומל, מאַכן, אַז קינאַ אין דער קאַמונע, האָט האַנגיגליעזאנד זאָל אַרויסגעשטופט ווערן דורך קאַנסטאַד. ס'איז נישט קיין קונץ אויפצודערן אָט דעם הויפּן פון אַדוואָ-קאַטן, לערערקעס, זשורנאַליסטן אָדער גאַליעישע פּיטער, צי גאַר אַרויסצולאָזן אַ בראַשור וועגן נאַפּאָלעאָן דעם קליינעם. עס גייט אין דעם צו דערגרייכן די מאַכט, די גייסטיקע אין פּראַק-טישע מאַכט, די אויסדערהיילמע און איבערגערעכנטע, די שררות, די גרויסע, קייפּאַס, פּילאַטוס, דעם קייסער, וואָס קומט אַרויס אַ שטייגער דערפון, וואָס מ'רודערט אויף דעם המון, אַז מען וועט מיך, נישט געקוקט דערויף, פאַרט איבערענטפערן צום קרייץ? מען קאָן דעם המון מאַכן אזוי צאָלרייך, אַז ער זאָל זיין ביכולת אַהעקצורייסן אַ שטיק פון דער הערטאַפּט? מען קאָן אים געבן אַ חלף אין די הענט אַרײַן און אים הייסן קיולענען און שלאָגן; מ'קאָן אים דערפירן צו דעם, אַז אפילו ביי אַן אַפּשטימונג זאָל ער געווינען די אויבערהאַנט; אָבער געווינען אַ נצחון, געווינען וויפל עס איז גייסטיקן גרונט-ווערט, שמויסן די וועלט כאַטש אײַן טריט ווייטער, נײַן, דאָס קאָן ער נישט, דאָס קאָן ער נישט, דער המון. די גרויסע מענטשן זענען אויסגעצייכנטע טעמעס צו אַ קאַנסערוואַציע, אָבער די הויכע מענטשן, די האַרן, די וועלט-גייסטער, וואָס זענען דאָס אויבערשטע פון שמויסל, זיי מוזן זיך גאַנץ שמאַרק אָפּגעבן רע-כענונג, פּרי צו הייסן, ווער זענען עס די, וואָס מען רופּט אָן גרויסע מענטשן. אויף אַזאָ אויפן פּלייבט דער גרויסער מאַן אי-בער מיט דער מאַסע, מיט דער אומהערטיקער מערהייט, מיט דעם אַדוואָקאַט, מיט דער לערערקע, זשורנאַליסט און דעם קיי-סער פון בראַזיליע אַ פאַרהערער.

נו, זאָגט די חשובע פרוי איראַניש... דער פאַרויצער טוט אַ קלאַפּ אויפן מיט און בעט זיך צו פאַרהאַלטן רויק. אָבער די חשובע פרוי חיל נישט נאָכגעבן און זי זאָגט: נו, אזוי ווי איר קריטיקירט דאָך נישט אַלע גרויסע מענטשן, מאַך רופּט מיר אָן עטרעכע אָדער כאַטש אײַנעם, וואָס האָט געפונען חן אין אייערע אויגן. דאָס וואָלט געזען משיקאַזע צו הערן.

איך ענטפער:

ב'האָלט עס אייך געקאָנט צוליב טון. די מעשה איז אָבער דאָס, האָס איך וואָלט מיר צו מגושמדיק געהאלטן ביים וואָרט. ווען איך זאָג אייך אַנרופן איינעם אָדער צוויי אָדער צען, זענט איר גרייט צו גלויבן, אָ אויסער די דאָזיקע אויסגערעכנטע הייס איך שוין נישט וועמען אַנצורופן. און, חוץ דעם, צוואָס זאָג איך עס טון? ווען איך גיב אייך, א שטייגער, די ברירה אויסצוקלויבן צווישן לעח טאָלסטוי, יעזוס קריסטוס און עמאָנעל קאָנט, וואָלט איר זיך, מכהמא, גוט מיישב געווען, איידער איר וואָלט פון זיי אויסגעקליבן דעם ריכטיקן. איר וואָלט געוואָנט, זיי זענען אַלע גרויסע מענטשן, יעדערער אויף זיין שטייגער, און אין דעם וואָלט אייך די גאַנצע ליבעראַלע און פראַגרעסיבע פרעסע געגעבן רעכט. יא, ווער זשע איז נאָך אייער מיינונג דער גרעסטער פון די דריי? שלאָגט זי מיר איבער די רייד.

נאָך מײַן מיינונג, חשובע פרוי, איז דער גרעסטער נישט דער, וואָס האָט געמאַכט דעם גרעסטן אַפּוואַך, הגם מיט דעם דאָזיקן וועט זיך די וועלט אייביק טומלען. ניין, די שמים פון מײַן בלוט זאָגט, אָ דער גרעסטער איז דער, וואָס האָט געגעבן דעם לעבן דעם גרעסטן גרונט-ווערט, דעם גרעסטן פּאָזיטיוון רוח. דער גרויסער מעראַריסט איז גרעסער פון אַלעמען; די גאַנצע גרויס, די הויב-מאַשין, וואָס הויבט-אויף וועלט-קערפער.

אָבער פון די דריי, וואָס איר האָט נאָר וואָס אַנגערופן, איז דאָך עס געווען קריסטוס, וואָס?..

איז עס קריסטוס, יא! אייך איך מיך צו זאָגן. איר זענט גאַנץ גערעכט, חשובע פרוי, און עס פרייט מיך, וואָס מיר זענען לכל הפחות אין דעם דאָזיקן פּרט איינשטימיק... ניין, דער עיקר שטייט דער טאלענט פון מאַכן אַ גרויסן אַפּוואַך, דער אַנזאָגער-טאלענט זייער נידעריק, אָט דער רייך-פאַרמעלער טאלענט, שמעני-דיק צו שטיין גרייט מיטן וואָרט. וואָרום וואָס איז אַזוינס דער אַנזאָגער, דער פראַפעסיאָנעלער אַנזאָגער? אַ מענטש, וואָס געהער צו דער אומנוצלעכער קאַמעראַריע פון פאַרמיטלער, צווישן-הענד-לער, אָן אַגענט, וואָס שמופּט-אָפּ די סחורה. און וואָס מער סחורה-ער שמופּט אַרויס, דעסטאָ גרעסערע וועלטבאַרומטהייט איז ער.

הע, הע, הע! וואָס שרייענדיקער און טומלענדיקער ער טוט זיין אַרבעט, ווי אויף אַ יאָרד, אַלץ מער קאָן ער פאַרגרעסערן זיין געשעפט. הע, הע, הע! אָבער קאָן עס, מיטטיינס-געזאָגט, האָבן זעלבע עס איז באַדייטונג, ווען איך זאָל איבערגעבן מיין גוטן שכן אַזאַ נאַרדוסטוען פּויסמס מיינונגען איבער דער עקזיסטענץ? וועט עס אפשר ענדערן דעם אופן פון דענקען פונם קומענדיקן יאָר הונדער?

אָבער וואָס וואָלט געוואָרן פון אַזאַ נאַרדוסטוען, ווען

קיינער...

לאָזט אַזאַ נאַרדוסטוען גיין צום טייל! שלאָג איך איבער די רייד. אַזאַ נאַרדוסטוען האָט שוין מער נישט וואָס צו טון, נאָר וואַרטן אויפן טויט. מיט אַנדערע ווערטער, הייסט עס: זען, ער זאָל זיך אָפּטראָגן פון דאַנעט, וואָס שנעלער, אַלץ בעסער. אַזאַ נאַרדוסטוען איז גוט די ערד צו מיסטיקן, ער איז דער זעלנער, וואָס נאַפּאַלעאָן מיט זיין זילבער-באַשלאָגענעם פערד רייט אַריבער איבער אים. דאָס איז אַזאַ נאַרדוסטוען - אויב איר ווילט עס דווקא וויסן! אַזאַ נאַרדוסטוען איז, דער טייל זאָל מיך נעמען, אפילו קיין אָנהויב נישט, ווער רעדט שוין, ער זאָל זיין אַ רעזולטאַט פון עפעס. ער איז צומאָל נישט קיין קאַמע אין דעם גרויסן בוך, נאָר אַ פּלעק אויפן פּאַפּיר, דאָס איז אַזאַ נאַרדוסטועסן...

שט! האָט רחמנות! זאָגט די חשובע פרוי דערשראָקן און כאַפט אַ קוק אויף דעם פּאַרויצער, צי ער גרייט זיך נישט מיר צו הייזן די טיר.

גוט! האָב איך געענטפערט. הע, הע, הע, גוט. איך זאָג נישט מער נאָרנישט. אין דער זעלבער רגע דערזע איך אָבער איר שוין מויל און זאָג: נעמט נישט פאַר אומגוט, געדיקע פרוי, וואָס איך האָב אייך אזוי אָנגעהאַקט אַ קאַפּ מיט אומזין און פּלוי-דעריי. צי קאָן איך אייך, אַגב, דאַנקען פאַר אייער פּריינטלעכ-קייט; בעת איר שטייכלט, איז אייער מויל הונדערשיין. אַרדע!

אָבער דאָ ווערט זי רויט איבער די אויערן און פאַרבעט מיך צו זיך אַהיים, הע, הע, הע, זי ווינט אין דער און דער

גאט, דעם און דעם נומער; זי וואָרט געוואָלט אַביסל מער זיך אַדורכשמועסן וועגן די דאָזיקע ענינים; זי איז נישט אינגאנצן מסכים מיט מיר און האָט אויף אַ סך זאָכן אָפּצופּרעגן. אויב איך קאָן קומען מאָרגן אָונט, וואָרט איך זי געטראָפּן. איינע אַליין. צי וויל איך אָבער קומען מאָרגן אָונט? אַ דאנק. אַזאַ צום ווי דערזען!

הע, הע, הע, און אַרום אין אַרום האָט זי קיין אַנדער זאָך נישט פּאַראַנגט פּון מיר, נאָר מיר וויון אַ ניי, ווייס איבער. בעט, אַ נאַציאָנאַלער מוסטער, אַ געוועב פּון האַרדראַל. הע, הע, הע! יאָ, איבערקנס, האָב איך עס דאָך געקאָנט פּאַרויסזען. נאָר שוין איז זי געווען, און...

נו, איצט מוז איך שוין אַרויס פּון בעט, אַלץ איינס, צי מיט די שמוץ אָדער אָן זיי!

ער איז אַרויסגעשפּרונגען פּון בעט, האָט אַרויפגעצויגן די פּאַרהאַנגען און אַרויסגעקוקט אין דרויסן. די זון האָט געשיינט, און עס איז געווען אַ שמיל וועטער. ער האָט אָנגעקלונגען. „צי וועט זי פּאַרט זאָגן עפעס?“ האָט ער געפרעגט און גערעדט צו זיך אַליין: „געוויס וועט זי, „אַנטשולדיקט“, וועט זי זאָגן. אָבער לאָמיר אָננעמען, אז זי זאָגט גאָרנישט, קיין איין וואָרט נישט, קיין זילבע נישט אפּיז, וואָס זשע וועט דאָן זיין? דאָן וועט מיר היינט קיין ביזו נישט געשען. קיין שום ביזו נישט! אָ, הילף זי האַלטן דאָס מויל!“

נאָך די דאָזיקע ווערטער האָט ער זיך אַ היילע איבערגע-לייגט. מיט אַמאָל האָט ער דערהערט טריט, און אידער סאַראַ האָט נאָך באַהיוון צו עפענען די טיר, האָט ער, כּמעט נאָך נאַ-קעט אינמיטן צימער אַ געשריי געמון:

— נו, וואָס וועט איר זאָגן עפעס גוטס, פּריילין?

— יאָ, איך בעט איך בלוז איבער פאַר די שמויל, — האָט זי געענטפּערט — אָבער מיר האָבן היינט אַ מאַסע וועט, און דערביי פּעלט אַלעמאָל נישט קיין אַרבעט.

— גוט, גוט! — האָט ער געזאָגט.

ביז צוועקף אַ זיגער איז ער געבליבן ביי זיך אין צימער,

דערנאך איז ער אדעק אויפן בית-עולם, כדי בייצוווינען די בא-
גרעבעניש, ווי געוויינלעך איז ער געגאנגען אין זיין געלן אנצוגו.

v

בעת נאגעל איז ארויפגעקומען אויפן בית-עולם, איז נאך-
דארט קיינער נישט געווען. ער איז צוגעגאנגען צום קבר אויך
האָט אַריינגעקוקט אינעווייניק; אונטן אויפן גרונט זענען געלעגן
צוויי ווייסע בלומען. ווער האָט זיי דאָ געקאָנט אַריינחאַרפן און
מיט וואָס פאַר אַ כּוּחַ? אָט די צוויי ווייסע בלומען האָבן אײַך
שוין אַמאָל געזען, האָט ער געטראַכט. פּלוצלינג פאַרט אים אײַן,
אַז ער איז נישט געגאַלט. ער האָט אַ קוק געטון אויפן זײַנער,
זיך מײַשב געווען אַ רגע און איז באַלד שנעל אַראָפּ צוריק אין
שטאַט. אײַנמיטן אויפן מאַרק-פּלאַץ האָט ער באַמערקט, ווי דער
לאַנד-ריכטער גײט אים אַנטקעגן. נאָגעל האָט זיך געלאָזט צו אים
און אים אָנגעקוקט, אָבער קײנער פּון זיי בײַדע האָט קײן וואָרט
נישט געזאָגט; זיי האָבן זיך אויך נישט באַגריסן. נאָגעל איז
אַרײַן אין פּרײַז-אַנשטאַלט. אין דער זעלבער צײַט האָבן די
גראָקן אָנגעהויבן צו קלײַנען און רופּן צו דער דױה.

נאָגעל האָט זיך נישט געאַיילט, האָט נישט גערעדט מיט
קײנעם, קײן וואָרט נישט אויסגערעדט; עטלעכע מינוט צײַט האָט
ער באַטראַכט די בילדער אויף די ווענט, איז געגאנגען פּון וואַנט
צו וואַנט און באַקוקט יעדעס בילד באַזונדער. ענדלעך איז גע-
קומען זײַן רײ; ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפן פּרײַז-שטול.

אַז ער איז אָפּגעפאַרטיקט געוואָרן און איז צוריק אַרויס
אין גאַס, האָט ער דערזען דעם לאַנד-ריכטער רײַנערט, וואָס האָט
זיך, משטעות, פּון ערגעץ אומגעקערט און האָט אַצט אויף עפעס
געוואַרט. אין דער דײַנקער האַנט האָט ער געהאַלטן אַ שטעקן;
נאָך דערזענדיק נאָגעלן האָט ער דעם שטעקן גענומען אין דער
רעכטער האַנט און געפאַכעט מיט אים אויף אַלע זײַטן. בײַדע
זענען פּאַטלעך געגאנגען אײַנער אַנטקעגן אַנדערן. „פּרײַער ווען

איך האָב אים געטראָפֿן, האָט ער קיין שמעקן נישט געהאַט" האָט נאָגערל געזאָגט צו זיך אַליין. „ס'איז נישט קיין נייער שמעקן; ער האָט אים נישט געקויפט, ער האָט אים ערגעץ געבאָרגט, ס'איז אַ שפּאַנישער ראָד-שמאַק."

צוגעקומען איינער צום אנדערן, איז דער לאַנד-ריכטער שטיין געבליבן; נאָגערל האָט זיך אויך מיטאַמאָס אָפּגעשמעלט; זיי זענען ביידע פּמעט אין דער זעלבער מינוט געבליבן שטיין. דעמאָלט האָט נאָגערל פּרוּצלינג אַראָפּגערוקט זיין סאַמעטן הימל אויף פּאַרנאָט, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט קראַצן אין קאַרק, און באַלד נאָכדעם דאָס הימל צוריק אויסגעגלייכט. דער לאַנד-ריכטער פּון זיין ווייט האָט אַוועקגעשמעלט זיין שמעקן פּעסט אויפן ברוק און זיך אָנגעשפּאַרט דערויף. אַווי איז ער געשטאַנען עמלעכע רגעס און אַלץ נאָך קיין וואָרט נישט געזאָגט. פּרוּצלינג האָט ער זיך אויסגעגלייכט, זיך אויסגעדרויט מיטן רוקן צו נאָגעלן און אַוועקגעגאַנגען. נאָגערל האָט געזען, ווי זיין רוקן פּאַרשווינדט אין עק גאַס ביים פּרוּוירער.

די דאָזיקע שטומע סצענע האָט זיך אָפּגעשפּילט פאַר אַן עולם מענטשן אין די אויגן. צווישן די, וואָס האָבן עס צוגעזען, איז געווען אַ מענטש, וואָס האָט פאַרקויפט צעמלען צו אַ העש-לאַמעריע, אַביסל ווייטער איז געזעסן איינער, וואָס האָט געהאַנדלט מיט גיפּסענע פיגורן; ער האָט אויך באַמערקט אַט די אויסטער-לישע סצענע; נאָגערל האָט אין דעם דאָזיקן פיגורן-הענדלער דער-קענט איינעם פּון די געסט, וואָס זענען נעכטן בייגעווען די סצע-נע אין קאַפּע, זיך שפּעטער אָנגענומען זיין עוואַה, און אים פאַר-ענטפּערט פאַרן האָמעל-אייגנטימער.

ווען נאָגערל איז צום צווייטן מאל געקומען אויפן בית עולם, איז שוין דער פּרעדיקער געשטאַנען און געהאַלטן זיין הספּד. ס'איז געווען שוואַרץ פּון מענטשן. נאָגערל איז נישט צוגעגאַנגען צום קבר, נאָר ער האָט זיך אַרויפּגעזעצט אויף אַ ברייטע, נייע מאַרטאַרנע מצבה, וואָס אויף איר איז געווען אַן אויפּשריפט: „ווילהעלמינע מעעק, געבוירן דעם 20-טן מאַי 1873, געשטאַרבן דעם 16-טן פעברואַר 1918." מער איז גאָרנישט געשטאַנען. די

קניט האמסון

מצבה איז געווען שפּאַגל-ניי, און דאָס בערגל, וואָס אויף אים איז די מצבה געלעגן, איז געווען פּריש אָנגעשאַמט.
נאָגעל האָט אַ ווונק געטון צו אַ קליין יינגל און אים צוגע-
רופן צו זיך.

— דו זעסט דאָרט יענעם מאַן, אויף דער צווייטער זייט, אָט דעם מיטן ברוינעם ראָק? — האָט ער געפרעגט.
— יאָ, דער מיטן הימל? דאָס איז מינוט.
— יאָ, גיי אַריבער און בעט אים, ער זאָל צוקומען אַהער.
דאָס יינגל איז געגאַנגען,
אַז מינוט איז צוגעקומען, איז נאָגעל אויפגעשטאַנען, האָט אים דערלאָנגט די האַנט און געזאָגט:

— גוט מאָרגן, מיין פּריינט. ס'פּרייט מיך, וואָס איך זע אייך היידער, האָט איר שוין באַקומען דאָס רעקל?
— דאָס רעקל? ניין, נאָך נישט, אָבער איך וועל אים שוין באַקומען — האָט מינוט געענטפּערט — מעג איך אייך דאַנקען פאַר נעכטן — און אַ דאַנק פאַר אַלץ! יאָ, יאָ, היינט באַגראָבן מיר, הייסט עס, קאַרלסענע! נו, יאָ. מיר טאָרן דאָך נישט האָבן קיין תּרעומות. זיי האָבן זיך ביידע אַוועקגעזעצט אויף דער פּרישער מאַר-מאַרנער מצבה און געשמעסט צווישן זיך. נאָגעל האָט אַרויסגענומען אַ בלייפּדער פון קעשענע און אָנגעהויבן צו פאַרציכענען עפעס אויפן פּראָט.

— הער ליגט דאָ אין קבר? — האָט ער געפרעגט.
— היילהעלמינע מעעק. אגב, פּלעגן מיר זיי גאָר רופן מינאַ מעעק, מחמת קורצקייט. זי איז נאָך כּמעט אַ קינד געווען, כּווייס נישט, צי זי איז שוין אַלט געווען אפילו צוואַנציק יאָר.
— ניין, ווערליק די אויפּשריפט, האָט זי נאָך אפילו קיין אַכצן נישט געהאַט. וואָס-זשע, זי איז אויך געווען אַ פּשרע נשמה?
— איר רעדט עפעס אזוי מאַדנע; אָבער...
— איך האָב בלויז געמיינט אייער גוטע מדה, צו רעדן גוטס וועגן אַלע מענטשן, ווער זיי זאָלן נישט זיין.

— יאָ, אָבער ווען איר וואָלט געקענט מינאַ מעעק, בין איך זיכער, אַז איר וואָלט אויך געזאָגט דאָס אייגענע, דאָס איז געווען אַ

ל'עלמן גוטע נשמה. אויב עמעצער האָט זוכה געווען צו ווערן אַ מלאכל פון גאָט, איז זי עס.

— אזוי. זי איז געווען אַ פּלה?

— אַ פּלה? ניין, געוויס נישט. לבל הפחות האָב איך נישט געוויסט דערפון. אַך, ניין, זי איז זיכער נישט געווען קיין פּלה; זי איז געווען גאָר פּרום, און זי פלעגט אין מיטן גאָס רעדן מיט גאָט הויך אויפן קול, אַז אלע האָבן עס געהערט. און דער עולם פלעגט דע-מאָלט, פאַרשטייט זיך, בלייבן שטיין און זיך צוגעהערט; ס'איז נישט געווען קיין איינער, וואָס זאָל מינא מעעק נישט ליב האָבן.

— ס'איז הייסט עס, מיט אנדערע ווערטער, געווען אַ מיידל, וואָס האָט זיך באַנוצט מיט איר נשמה? ווי? וועגן איר קערפער, וואָלט מען, להיפוך, געקאָנט זאָגן, אַז זי האָט אים צוריק אָפּגעגעבן דעם רבונן של עולם, געדאַנקט פאַר דער הלואה און געזאָגט: „כ'האָב אים נישט גענוצט!“

— איך כאַפּ זיך נישט אזוי לייכט, דערצו בין איך אויך נישט זייער קלוג; כ'מיין, אפשר פאַרשטיי איך גאָרנישט, וואָס איר זענט אויסן, דערמיט וואָס איר זאָגט, אַז זי האָט געדאַנקט פאַר דער הלואה.

— נו, נו, שוין גוט; כ'האָב גאָרנישט געמיינט, בשעת מעשה האָט נאָגעל געשריבן אויפן שטיין; ס'איז גע-ווען אַ פּערו, און אַז ער האָט אים אָנגעשריבן, האָט ער צוריק אַריי-געלייגט דעם בלייפּעדר אין קעשענע.

— מען קאָן זיך גאָרנישט פאַרשטעלן, וואָס פאַראַ רושם אַ פּרעמדעד מענטש מאַכט אין אַ שטעמל. — האָט זיך מינוט אָנגערופן, כ'בין איצט געשטאַנען דאָרט ביים קבר און האָב זיך צוגעהערט צום הספד; אָבער איך האָב באַמערקט, אַז ווייניקסטנס אַ העלפּט פונם עולם און געווען פאַרנומען מיט אייך.

— מיט מיר?

— יאָ, אַ סך האָבן זיך געסודעט און געפרעגט איינער ביים אנדערן, ווער איר זענט. איצט שטייען זיי אויך דאָרטן און קוקן אַהערצוואַ.

— ווער איז די דאַמע, מיטן גרויסן שוואַרצן פּעדער אין הוט?

— די, מיטן הייסן שירם-הענטל? דאָס איז פּרעדעריקע אַנ-
דערסען, פּריילין פּרעדעריקע, וואָס איך האָב אייך דערציילט
וועגן איר. און די, וואָס לעבן איר, וואָס קוקט איצט אַהער, איז
דעם פּאָליצייסטערס טאַכטער; זי הייסט פּריילין אַלסען, גודרון
אַלסען. יאָ, איך קען זיי אַלעמען. דאָגני קיעלאַנד איז דאָ אויך
דאָ; זי טראָגט היינט אַ שוואַרץ קלייד, און דאָס קלייד איז כמעט
בעסער, ווי אַלע קליידער; האָט איר זי געזען? אַנב, זענען זיי
היינט אַלע אָנגעטון אין שוואַרצן, פאַרשטייט זיך, איך רעד גאָר
נאַרישקייטן. זעט דאָרט דעם הער מיט דעם בלויען פּרילינג.
מאַנטל און מיט די בריילן. דאָס איז דאָקטאָר סטענערסען. ער
איז נישט דער באַצירק-דאָקטאָר; ער איז בלויז אַ פּראַקטישער
רופּא, און ס'איז ערשט אַ יאָר, וווּ ער האָט חתונה געהאַט. זיין
פּרוי שטייט אַביסל ווייטער פּון הינטן; כ'חיים נישט, אויב איר
זעט זיי; אַ נידעריקע, טונקעלע דאַמע אין אַ מאַנטל באַנייט
מיט זייד? יאָ, דאָס איז דעם דאָקטאָרס פּרוי, זי איז אַביסל אַ
צערקאַבענע און מוז שטענדיק זיין שוין אָנגעטון. אַט גייט אויך
דער לאַנד-ריכטער...

נאָגעל האָט געפּרעגט:

— קאָנט איר מיר אָנזיין פּריילין קיעלאַנדס חתן? ער איז
דאָ פאַראַן?

— ניין, לייטענאַנט האַנסען, ער איז דאָ נישטאָ. ער איז
אויף דער רייזע; ער איז צוריק מיט עטלעכע טעג אַוועקגעפאַרן,
באַלד נאָך דעם קנס-מאַל.

נאָך אַ קורצן שוויגן, האָט זיך נאָגעל אָפּגערופּן:

— אונטן אין גרוב זענען געלעגן צוויי בלומען, צוויי הייסע

בלומען, איר ווייסט נישט, פּון וואַנעט זיי נעמען זיך דאָרטן?

— ניין, — האָט מינוט געענטפּערט — דאָס הייסט... פּרעגט

איר? דאָס איז אַ דירעקטע פּראַגע?... ס'איז אַ חרפה עס צו דער-

ציילן; כ'האָב זיי אפּשר געקאָנט אַרויפלייגן אויפן אַרון, ווען איך

זאָל בעטן, מ'זאָל מיר עס ערלויבן, און וואָלט זיי פאַרשפּאַרט

אויף אַזא אופן, אַזוי צו זאָגן, אַרײַנצוזאַרפן. אָבער וואָס פאַראַ

חערט האָבן צוויי בלומען? און וווּ איך האָב זיי נישט אַוועק.

געלייגט, זענען עס דאך פאָרט געווען נאָר צוויי בלומען. בין איך
 בכּן טאָקע בעסער אויפגעשטאַנען היינט באַנינען, באַלד נאָך דריי
 אַ זייגער, יאָ, כ'וואָלט איינגעלעך זאָגן, היינט ביינאַכט, און האָב
 זיי אַריינגעלייגט טיף אונטן אין גרוב; כ'בין געווען אונטן אויפן
 באַדן און האָב זיי אַוועקגעלייגט, ווי ס'דאַרף צו זיין. און דע-
 מאַלט האָב איך אים געזאָגט צוויי מאָל הויך אויפן קול, „אדיע“,
 בעת איך בין נאָך געווען אונטן אין גרוב. ס'האָט מיך אַזוי
 שטאַרק דורכגענומען, אַז פאַר האַרץ ווייטיק האָב איך, בעת איך
 בין געגאַנגען אין וואַלד, זיך געהאַקטן מיט די הענט ביי די אויגן.
 ס'איז מאַדנע, אָט אַזוי אויף אייביק שוין צו ווערן אָפגערויסן פון
 עמעצן, און הנם יענס קאַרלסען איז אין יעדן פּרט געשטאַנען
 העכער פון מיר, איז ער מיר דאָך געווען אַזאַ גוטער פּריינט.

— אַזוי, די בלומען זענען, הייסט עס, געווען פון אייך?

— יאָ, זיי זענען געווען פון מיר. אָבער כ'האָב עס נישט
 געטון זיך צו באַרימען; גאָט איז מיין עדות, ס'לוינט בכלל נישט
 צו רעדן פון אַזאַ קלייניקייט. איך האָב זיי געקויפט נעכטן אָהנט,
 בעת איך בין אַוועק פון אייך. ס'האָט זיך גראָד געמאַכט, אַז
 דער פּעטער האָט מיר געגעבן אַ האַלבן קראַן אין קעשענע אַריין,
 נאָכדעם ווי איך האָב אים געבראַכט דאָס געלט פון אייך; ער
 האָט זיך אַזוי שטאַרק געפּרייט, אַז ער האָט מיך שיר נישט אומ-
 געוואָרפן פאַר פּרייט. יאָ, ער וועט זיכער קומען אַמאָל צו אייך,
 אָפּדאַנקען פאַר דער טובה. יאָ, יאָ, ער וועט קומען, כ'ווייס, אַז
 ער וועט קומען. נאָר אַז איך האָב געקראָגן דעם האַלבן קראַן,
 איז מיר איינגעפאַלן, אַז איך האָב זיך נישט באַזאָרגט מיט קיין
 בלומען צו דער קבורה, און איך בין אַראָפּ צום ברעג.

— איר זענט אַראָפּגעגאַנגען צום ברעג?

-- יאָ, צו אַ דאַמע, וואָס וויינט דאָרט אונטן.

— אין אַן איינשטאַקיקן הייז?

— יאָ!

— די דאַמע האָט ווייסע האַר?

— יאָ, זייער ווייסע האַר; וואָס איז דען? איר האָט זי גע-

זען? זי איז די טאָכטער פון אַ שוין-קאַפיטאַן, אָבער זייער אַרעם.

קנוט האמסון

לכתחילה האט זי מיין האגבן קראָן נישט געוואָלט נעמען, אָבער
איך האָב אים, נישט געקוקט דערויף, אַוועקגעלייגט אייף אַ שטול,
גם זי איז געווען אומצופרידן און האָט עמלעכע מאָל געזאָגט
ניין. זי איז אַזוי שרעקעדיק און מוז געוויס אויסשטיין צרות צוליב.
איר באַשיידנקייט.

— ווייסט איר, ווי זי הייסט?

— מאַרטא גודע.

— מאַרטא גודע?

— יאָ, מאַרטא גודע.

נאָגעל האָט פון קעשענע אַרויסגענומען זיין נאָטיק-ביכל,
פאַרשריבן איר נאָמען און געזאָגט:

— זי האָט געהאַט אַ מאָל אַ טאָג? ס'הייסט, זי איז אַן
אַלמנה?

— ניין, אַ שטיק צייט איז זי אַרומגעפאַרן מיטן פאַטער;
אַזוי לאַנג, ווי ער האָט געהאַט אַ שיק; אָבער זינט ער איז מיטן
ווינט זי דאָ.

— וואָס-זשע, זי האָט גאַרנישט קיין קרובים?

— כ'ווייס נישט. ניין; מסתמא נישט.

— פון וואַנעט לעבט זי פאַרט?

— יאָ, גאָט ווייסט, פון וואַנעט זי לעבט. דאָס ווייסט קיי-
נער נישט. איבעריקנס, מוז זי אַודאי קריגן עפעס פון דער קאַסע
פאַר אַרעמע.

— זאָגט זשע מיר, איר זענט, הייסט עס, געווען ביי דער
דאָזיקער דאַמע, ביי דער דאָזיקער מאַרטא גודע; ווי זעט עס
אויס ביי איר אין שטוב?

— ווי קאָן עס דען אויסזען אין אַזאַ אַלמער צרהדיקער
שטוב? ס'שטייט דאָרט ביי איר אַ בעט, אַ מיש, אַ פאַר שטולן,
אַנב, ווי איך דערמאָן זיך גוט, זענען עס דריי שטולן; ווייל אין
ווינקל ביים בעט שטייט נאָך איינער; ער איז באַצויגן מיט רויטן
פלוזש, ער מוז שטיין אָנגעשפאַרט אָן וואַנט, אַנדערש קאָן ער
זיך נישט האַלפן. אַזוי שלעכט איז ער שוין. ווייטער קאָן איך
זיך קיין איין זאָך נישט דערמאָנען.

— וואָס הייסט? ס'איז שוין באמת דאָרט גאָרנישטאָ מער? עס הענגט נישט קיין זיגער אויף דער וואַנט? אָן אַלט בילד אָדער אַזוי עפעס?

— ניין, וואָס פרעגט איר זיך אַזוי אויס וועגן דעם?
— אין דער שטול, וואָס קאָן נישט שטיין, כ'מיון, דער מיטן רויטן פלייש, ווי זעט ער אויס? ער איז טאָקע אַלט? פאַרוואָס שטייט ער עפעס ביים בעט? וואָס הייסט עס, מען קאָן טאָקע נישט זיצן אויף אים? ס'איז אַ שטול מיט אַ הויבן אָנלען?
— יאָ, מיט אַ הויבן אָנלען, דאָכט מיר; אויף ריכטיק ווייס איך נישט.

— און מער איז אין צימער גאָרנישטאָ?
— ניין!

דאָרטן ביים קבר האָבן זיי אָנגעהויבן זינגען. די קבורה האָט זיך געענדיקט. און אז דאָס געזאָגט האָט אויפגעהערט, איז אויף אַ היילע געוואָרן גאָר שטיל; דערנאָך האָט זיך דער עולם אָנגעהויבן פונאָדערצוגיין אין אַלע זייטן. דער רוב האָט זיך געדאָזט צום גרויסן טויער פון בית-עולם, אַ טייל איז געבליבן שטיין און גערעדט צווישן זיך. אַ גרופע פון הערן און דאַמען זענען פאַרבלייגענאָגען נאָענט לעבן נאָעלן און מינוטן. די יונגע לייט, באַזונדער די דאַמען מיט די פינקלדיקע, פאַרוונדערטע אויגן האָבן זיי בירן באַטראַכט. דאָגני קיעלאַנדס געזיכט איז שאַרק רייט געוואָרן, אָבער זי האָט געקוקט גלייך פאַר זיך און זיך נישט אומגעקוקט נישט אויף רעכטס נישט אויף לינקס; אויך דער לאַנד-ריכטער האָט זיך נישט אומגעקוקט. ער האָט גערעדט שטילערהייט מיט אַ דאַמע.

ווען זיי זענען געווען לעבן זיי, איז דאָקטאָר סטענערסען, וואָס איז אויך געווען צווישן זיי, שטיין געבליבן. ער האָט אַ וונק געטון צו מינוטן, וואָס איז גלייך אויפגעשטאַנען. נאָעל איז געבליבן זיצן אַליין.

— ווילט איר אַזוי גוט זיין, בעטן דעם הער... — האָט ער גע-
הערט, ווי דער דאָקטאָר זאָגט; מער האָט ער נישט געהערט. באַלד נאָכדעם האָט מען אים הויך אָנגערופן ביים נאָמען, און ער איז אויך אויפגעשטאַנען. ער האָט אַראָפגענימען ס'היטל און זיך טיף פאַרנייגט.

דער דאָקטאָר האָט געבעטן אַנטשולדיקונג: ער האָט די אומ-
אַנגענעמע אויפגאַבע פון אַ דאַמע, פון אַ דאַמע אין זיין געזעלשאַפט,
פרייליך מעקק, צו בעטן דעם הער, ער זאָל זיין אַביסל פאַרויבטי-
קער מיטן שטיין, מיט דער מצבה, און נישט ויצן אויף איר. די
מצבה איז ניי, נאָרוואַס אַרויפגעלייגט, דער פונדאַמענט איז נאָך פריש,
די ערד איז נאָך הייך, אז ס'קאָן אידער וואָס אידער ווען אינגאַנצן
צעפאלן ווערן. די שוועסטער פון דער פאַרשטאַרבענער בעט עס
ביי אים.

נאָגעל האָט אַ סך מאָל געבעטן, מיזאַל אים אַנטשולדיקן. עס
איז אַן אָפגעלאָנקייט פון זיין זייט, ס'קומט אַלץ פון זיין צעמראָנג-
קייט, ער באַגרייפט פולקאָס דער דאַמעס זאָרג וועגן דער מצבה. ער
האָט אויך געדאַנקט דעם דאָקטאָר.

דערהיייל זענען זיי, אַזוי רעדנדיק, הייטער געגאַנגען. ווען זיי
זענען צוגעקומען צום טויער האָט זיך מינוט געזענגט, און דער דאָק-
טאָר מיט נאָגעלן זענען געבליבן אַליין. ערשט איצט האָבן זיי זיך
באַקענט און זיך איינער דעם אנדערן פאַרגעשטעלט.

דער דאָקטאָר האָט געפרענט:

— און איצט היילט איר דאָ, הייסט עס, פאַרברענגען אַ שטיקל

צייט?

— יאָ, — האָט נאָגעל געענטפערט — מען מוז דאָך נאָכמון די
מאָדע, צו זיין זומער אויף פרישע לופט, זיך אָנגעמען מיט פוחות
אויפן היינטער, פדי דעמאָלט אָנצוהויבן אויפסניי... דאָס איז אַ חויל
שטעמער.

— פון וואָנעט זענט איר? איך באַמי מיך עס צו דערגיין פון

אייער דיאָקטאָר, וואָס איר רעדט, אָבער כ'קאָן נישט דערטאָפן.

— שטאַמען שטאַם איך פון פינמאַרקען, כ'בין אַ קווענער, אָבער

איך האָב געלעבט אמאָל דאָ אמאָל דאָרט.

— דאָס פאַרשטיי איך, אָבער הוץ דעם איז דער צפונלענדי-

שער דיאַלעקט גאַנץ דיטלעך און מען קאָן אים גלייך דערקענען...

איר קומט פון אויסלאַנד?

— בלויז פון העלדינגפאָרס.

— צום אָנהויב האָבן זיי געשמועסט פון גלייכגילטיקע זאַכן

אָבער באלד זענען זיי אַרויפגעקומען אויף אַנדערע ענינים, אויף די וואָלן, די אומגערעמעניש פון די תבואות אין רוסלאַנד, ליטע-ראַטור און אויף דעם פאַרשטאַרבענעם קאַרלסען.

— ווי איז אײער מיינונג, האָט איר היינט מקבר געווען אַ זעלבסטמערדער? — האָט נאָעל געפרעגט.

דער דאָקטאָר האָט עס נישט געקאָנט זאָגן, נישט געוואָלט זאָגן, עס איז נישט זײַן דאָנה, און ער וויל זיך נישט אַרײַמישן. ס'ווערט אַזוי שטאַרק אַרױמגערעדט. איבעריקנס, פאַרוואָס האָט ער דען נישט געקאָנט זײַן אַ זעלבסטמערדער? אַלע טעאָלאָגן מוזן זיך נעמען דאָס לעבן.

— פאַרוואָס עפעס?

— פאַרוואָס? ווײל זײער ראַציע איז אָפגעשפּילט. ווײל אונזער יאָרהונדערט האָט זײ ערקלערט פאַר איבעריק. די מענטשן האָבן אָנגעהויבן טראַכטן זעלבסטשמענדיק, און זײער רעליגיעזע געפיל ווערט וואָס אַ טאָג מער אויסגעלאָשן.

אָבער נאָעל האָט נישט געקאָנט תּופּס זײַן, וואָס וועט אַרוויסקומען דער מענטשהייט, ווען מען זאָל מבטל מאַכן אַלע סימבאָלן, די גאַנצע פּאָעזיע. אַנב, איז נאָך אַ גרויסער ספק, צי דער יאָרהונדערט האָט טאַקע ערקלערט די טעאָלאָגן פאַר איבע-ריק, פאַרקערט, דאָס רעליגיעזע געפיל האַלט גראַד ווײט נישט בײם אויסגײן...

ניין, בײ די נידעריקע פּאָלקס-שיכטן טאַקע נישט — הגם דאָרט אויך וואָס אַמאָל מער — אָבער בײ אויפגעקלערטע מענטשן ווערט עס פּאָזיטיוו אַלץ שוואַכער.

נאָעל האָט מיט דעם נישט מספּים געווען. דאָס רעליגיעזע געפיל איז אַן אינדיווידועלע זאַך; אַ טײל מענטשן פאַרמאָגן מער, אַנדערע ווײניקער, אַנדערע האָבן אינאַנצן נישט קײן רעליגיעזע באַדערפענישן. אָבער דערפון איז דאָך נישט גערונגען, אַז בלױ די אומרעליגיעזע מענטשן זענען אויפגעקלערט; אדרבה: זײער אָפּט...

— נו, לאָמיר שױן בעסער נישט רעדן דערפון. — האָט דער דאָקטאָר אָפּגעהאַקט. — אונזערע מיינונגען גײען זיך שטאַרק פּונאַנדער. — דער דאָקטאָר איז געווען אַ פּריידענקער; שױן צו

אָפּט האָט דער דאָקטאָר געהערט די דאָזיקע טענות, ער ווייסט גאָר אַליין נישט ווי אָפּט. צי האָט עס אים עפעס איבערצייגט? שוין צוזאָנציק יאָר ווי ער איז דער זעלבער. אַלס דאָקטאָר האָט ער ביים עולם צוגענומען די נשמה לעפעלעך-ווייז! ניין, דעם אַבערגלויבן איז ער שוין לאַנג איבערגעוואַקסן... - האָט טראַכט איר וועגן די וואַלן?

- וועגן די וואַלן? - נאָגעל האָט אַ שטייכל געטון. - כ'האָף דאָס בעסטע. - האָט ער געזאָגט.

- איך אײך, - האָט דער דאָקטאָר געזאָגט - ס'וואַלט געווען אַ שטענדיקע חרפה, ווען דאָס מיניסטעריום זאָל נישט באַקומען די מערהייט פאַר אזאָ דורך-און-דורך דעמאָקראַטישן פּראָגראַם. - דער דאָקטאָר האָט געהערט צו די לינקע און איז געווען אַ ראַדיקאַל, דאָס איז ער געווען, זינט ער איז געקומען צום שכל. - די מעשה איז, וואָס מיר האָבן צו ווייניק מוזמנים. איר און נאָך אזעלכע, וואָס האָבן איצט געלט, וואַלטן אונז גע- דאַרפט אונטערשטיצן. ס'גייט דאָך באַמת וועגן דער צוקונפּט פון גאַנצן לאַנד.

- איך? איך האָב געלט? - האָט נאָגעל געפרעגט - אַך, ס'איז נישט ווערט די רייד.

- נו, קיין מיטליאָנער טאַקע זענט איר אפּשר נישט, אָבער מעצער האָט דערצייילט, אז איר זענט אַ גביר, אז איר פאַרמאָגט אַ שטייגער, אַ שטיק ערד, וואָס איז ווערט צוויי און זעכציק טויזנט קראָן.

- האַ האַ האַ! דאָס שענסטע, וואָס איך האָב געהערט אין מיין לעבן! ניין, דאָס נעמט זיך דערפון, וואָס איך האָב די טעג אָפּגענומען אַ קליינע ירושה פון מיין מוטער, עטלעכע טויזנט קראָן. דאָס איז עס אינגאַנצן. קיין ערד-נחלאות פאַרמאָגן איך נישט, דאָס איז נישט מער ווי אַ שפּאַס.

זי זענען צוגעקומען צום דאָקטאָרס הויז, אַ געל-אָפּגעקאַלכט צוויי-שטאַקיק הויז מיט אַ וועראַנדע. דער קאַלך איז אין אַ סך ערטער געווען אָפּגעבראָכן; די ברעגן פון דאָך זענען אַראָפּגעהאַנגן. גען שטיקער ווייז. אין אַן אויבערשטן שטאַק איז אין אַ פענסטער

געווען א שויב אויסגעבראָכן, די גארדינען זענען געווען ווייט פון רייני-קייט. נאָגעל האָט דערשילט אַן אומוילן צו דער אָפּגעלאָזנקייט פון דעם הויז און געוואָלט גלייך אַוועקגיין; נאָך דער דאָקטאָר האָט זיך פּלוצלינג אָפּגערוּפּן:

— ווילט איר נישט אַרײַנגיין אינעווייניק? ניין? אויב אַזוי האָט אײך שפּעטער צו זען. מיין פּרוי און אײך וועלן זיך פּרייען, ווען איר וועט אַרײַנקומען צו אונז. ווילט איר אַצינד נישט אַרײַנגיין אויף אַ ווילע און זיך באַגעגענען מיט מיין פּרוי?

— אײער פּרוי איז דאָך געווען אויף דער לוחיה; זי איז נאָך געווען נישט אין דער הייב.

— איר זענט גערעכט; זי איז געגאַנגען מיט זי. נו יאָ, קומט אַן אַנדערש מאָל אַרײַן צו אונז, ווען איר וועט דאָ פּאַרבייגיין.

נאָגעל האָט זיך געלאָזט גיין צוריק צום האָמעס; אָבער פּונקט אין דער רגע, ווען ער האָט אויפגעמאַכט די טיר, האָט ער זיך אין עפעס דערמאַנט. ער האָט אַ קנאַק געטון מיט די פינגער, זיך צע-לאַכט און געוואָנט אויפן קול: — „ס'איז דאָך משיקאָווע צו וויסן, צי דער פּערו שטייט נאָך דאָרט!“ גערעדט און געטון — איז ער אַוועק צוריק אויפן בית-עולם און איז געבליבן שטיין בײַ מינאַ מעעקס קבר. אַרום און אַרום האָט מען נישט געווען קיין לעבעדיקן נפש. אָבער דער פּערו איז געווען אָפּגעמעקט. ווער האָט עס געטון? די אותיות האָט מען שײַן לחלוטין נישט דערקענט.

VI

אויף מאָרגן אינדערפרי איז נאָגעל געווען אין אַ צאַרטער, פּרוי-קעכער שטימונג. זי האָט אים באַהערשט נאָך ליגנדיק אין בעט; ער האָט געפילט, עפעס אַזוי ווי דער סופּיט פון צימער וואָלט זיך געהויבן און געהויבן, וואָלט זיך אויפגעהויבן אין אין-סוף און זיך פּאַרזאָנדלט אין אַ ווייטן, בלויען הימל-געוועב. און פּלוצלינג האָט ער דערפילט איבער זיך אַ מילדן זיסן אַטעם, פּונקט ווי ער וואָלט גע-לעגן אין דרויסן אין גרינעם גראָז. דערצו האָבן נאָך פּליגן אַרומגע-

רוישט אין צימער; ס'איז געווען אַ וואַרעמער זומערדיקער פּרימאָרן.
 ער האָט זיך האַסטיק אָנגעטון. איז אַרויס פֿון האַטעל, נישט
 געגעסן קיין פּרישטיק און האָט זיך אַוועקגעשלייכט איבער דער שטאָט.
 ס'איז געווען עלף דער זייגער.

פֿון יעדן הויז האָבן אַרויסגעקלונגען פּאַרטעפיאַז-טענער; פֿון די
 געעפֿנטע פענסטער האָבן זיך געטראָגן פּלערליי נגונים, און אויף דער
 גאַס האָט זיך אַ נערוועישער הונט אָפּגערופֿן מיט אַ לאַנגן וויען.
 נאָגען איז געוואָרן זייער גוט אויפֿן האַרצן. נישט ווילנדיק האָט ער
 אָנגעהויבן שטילערהייט צו זינגען פֿאַר זיך. און בעת ער איז פֿאַר-
 בייגעגאַנגען אַן אַלטן מאַן, האָט ער געפֿונען אַ געלעגנהייט, אים
 אַרײַנצורוקן שטילערהייט אַ שילינג.

ער איז צוגעקומען צו אַ גרויס, ווייס הויז. אויפֿן צווייטן שטאָק
 מאַכט מען אויף אַ פענסטער; אַ ווייסע שלאַנקע האַנט פֿאַרשפּילעט
 דאָס קייטעלע. דער פֿאַרהאַנג באַוועגט זיך נאָך. די האַנט ליגט נאָך
 אויפֿן קייטל; און נאָגעל האָט דערפּילט, ווי עמעצער שטייט אונטערן
 פֿאַרהאַנג און קוקט אים אָן. ער איז געבליבן שטיין און האָט אַרויפֿ-
 געקוקט אויבן; איבער אַ מינוט איז ער אַזוי געשטאַנען און זיך נישט
 גערירט פֿון אַרמט. אָבער קיינער האָט זיך נישט באַוויזן. אויפֿן שילד,
 וואָס איבערן אַרײַנגאַנג, האָט ער געזען די אויפֿטריפֿט „פּ. מ. אַנדער-
 סען, דעניש קאָנסולאַט“.

נאָגעל האָט שוין געוואַלט גיין, אָבער ער האָט קיים זיך אויס-
 געדרייט, ווי די פֿרייליך פּרעדעריקע האָט זיך באַוויזן מיט איר לאַנג
 איידל געזיכט אין פענסטער, און אירע פֿאַרהינדושטע אויגן האָבן אים
 נאָכגעקוקט. ער איז ווידער שטיין געבליבן, זייערע בליקן האָבן זיך
 געטראָפֿן; זי איז רויט געוואָרן, אָבער ווי אויף צו לאַכעס, האָט זי
 זיך אַביסל אַרויפֿגעשאַרט די אַרבל און מיט איר גאַנצן אויבערשטן
 טייל פֿון קערפּער האָט זי זיך אַוועקגעלייגט איבערן פענסטער. אַזוי
 איז זי געשטאַנען זייער לאַנג; ס'האַט זיך גאָרנישט געענדערט, און
 נאָגעל האָט געמוזט מאַכן אַ סוף דערצו און אַוועקגיין. בשעת מעשה
 איז אים אַ מאַדנע פּראַגע אַרויפֿגעשווממען אין מוח; צי איז נישט
 אַמאָל די יונגע דאַמע געשטאַנען אויף די קני, דאָרט ביים פענסטער?
 אויב אַזוי – האָט ער געטראַכט – קאָנען דאָך די צימערן ביים קאָנסול

נישט זיין גאָר הויך, וואָרום דאָס פענסטער האָט דאָך קוים איי-
בער זעקס פּוס די הויך און שטייט דאָך בלויז איין פּוס אונטערן
שפיץ דאָך. ער האָט אַליין צו זיך געלאַכט איבער זיין איינפאַל,
וואָס איז אים אין דער אמתן געווען גלייכגילטיק; צום טייל
וואָס גייט אים אָן דעם קאַנסול אַנדערסענס וויינג? און אָט האָט ער זיך אַוועקגעשלייכט ווייטער.

אונטן ביי די לאַדונגס-בריקן האָט די אַרבעט געברענט,
שפייכער-אַרבעטער, צאָל-באַאָמטע און פישער זענען אַרומגעלאָפּן
פאַרשטייעט, יעדערער האָט געהאַט וואָס צו טון; די הויב-מאַשין
האָט גערוישט, צוויי דאַמפּשיפּן האָבן געפּייפט פאַראַמאָל, פאַר אַ
צייכן אז זיי פאַרן-אַפּ. דער יום איז געלעגן און געגלאַנצט ווי אַ
שפיגל, די זון האָט אויף אים געשיינט און פאַרוואַנדלט דאָס וואַ-
סער אין אַ גרויסע פּלאַך גאַלד, וואָס אין איר האָבן זיך בוי צום
סאַמע ברענג געשמאַצן שיפּן און שיפּלעך. פון אַן אומגעהויער-
גרויסער דריי-מאַסטיקער שיף האָבן זיך געטראָגן די טענער פון
אַ קאַטערינקע, און ווען דאָס פּיפּן פון די שיפּן און די משאַ-
מאַשיגען זענען אויף אַ ווילע אַנטשווינגן געוואָרן, האָט די מעלאַ-
דיע געקרונגען ווי אַ ציטעריק פאַרחלשטע, קלאַנגדיקע מיידל-
שטימע. אויפן פּאָדערדעק פון דער דאָזיקער שיף האָט מען גע-
הוּלעט און אונטער די טענער פון דער דאָזיקער קאַטערינקע

האָט מען דאָרטן אָנגעהויבן צו טאַנצן אַ פּאַלקע.
נאָעל האָט דערזען אַ קליין מיידעלע, וואָס האָט געהאַלטן
אַ קאַץ און זי שטאַרק צוגעדריקט צו זיך. די קאַץ איז געדוּלדיק
אַראָפּגעהאַנגען מיט אירע אונטערשטע פּיסלעך, וואָס האָבן כמעט
אָנגערירט די ערד און האָט זיך קיין ריר נישט געטון. נאָעל
האָט געגלעט דער קלייניקער איבער די באַקן און געזאָגט:

— ס'איז דיין קאַץ?

— יאָ, צוויי, פיר, זעקס, זיבן.

— אזוי גאָר, דו קענסט ציילן אויך?

— יאָ, זיבן, אכט, ערף, צוויי, פיר, זעקס, זיבן.

ער איז געגאַנגען ווייטער. דאָרט, וווּ ס'האָט נעדאַרפּט זיין
דעם פּאַסטאָרס הויף, האָט זיך אַראָפּגעלאָזט אַ ווייסע, זון-באַ-

שמראצטע מויב פון הימל און איז נעלם געהאָרן הינטער די שפיצן פון די בוימער; זי האָט אויסגעזען ווי אַ פינקלדיקע, היי-סע פייף, וואָס איז פון דערווייטנס אַראָפּגעפאלן אויף דער ערד. ערגעץ וווּ האָט עמעץ דערלאנגט אַ קורצן שאַס, קוים וואָס מען האָט געהערט, און תיבה האָט זיך פון וואַלד אויפגעהויבן אַ לייכ-טער וואַלקן פון בלויען רויך.

אז ער איז צוגעקומען צו דער לעצטער לאָדונגס-בריק און עטלעכע מאָל געגאנגען אויפן פוסטן ברעג אַהין און צוריק, איז ער אַרויף אויפן בערגל און פון דאָרט איז ער אַזעק גלייך אין האַלד אַרײַן; דאָס האָט ער געטון גאַרנישט טראַכטנדיק וועגן דעם, ער איז געגאנגען אַ גוטע האַלבע שעה אַלץ טיפער און טיפער אין וואַלד; לסקו האָט ער זיך אָפּגעשטעלט אויף אַ שמאָל שטעגל. אַלץ איז געווען שטיל. אפילו קיין זינג-פייגעלע איז נישט געווען צו הערן, און אויפן הימל איז קיין איין וואַלקן נישט גע-ווען. ער איז אָפּגעגאנגען אַ פאַר טריט אָן אַ זייט, האָט אויסגע-זוכט אַ טרוקן אַרט און זיך דאָרט אויסגעצויגן, ווי גרויס ער איז געווען, אויפן רוקן. פון דער רעכטער האַנט האָט ער געהאַט דעם פאַסטאַרס הויף, דיניקס-די שטאַט, און איבער זיך דעם אומענר-לעכן, ברויען הימל-ים.

וואָס וואַלט עס געווען, ווען מען זאָל אַ שטייגער זיין גאָר אויבן, זיך אַרומשלייבן צווישן זונען און שפירן, ווי די עקן פון די קאָמעטן פאַכען עמעצן אויפן שטערן! וואָס פאַר אַ מאָנעלע איז די ערד, און ווי קליין די מענטשן זענען! וואָס פאַר אַ ווערט האָט עס, משטיינס געזאָגט, דער מענטש? מיטן שהים פון פנים שטופט מען זיך אַדורך די עטלעכע יאָר מיט די הענט ביי די זייטן דורך דעם ערדישן שטויב, פדי דערנאָך, נישט גע-קומט אויף קיין שום זאך, אונטערצוגיין. נאָגעל האָט זיך געריבן דעם שטערן. אַ, דאָס אַלץ וועט זיך ענדיקן דערמיט, וואָס ער וועט אָפּמערען פון דער וועלט און מאַכן אַ סוף צו דער גאַנצער געשיכטע! וועט ער זיך ווען עס איז נעמען דערצו ערנסט? יאָ, ווי גאָט איז אים לייב, יאָ, ער וועט זיך נישט אָפּשרעקן דער-פאַר. און אין דער רגע איז ער געווען שטאַרק נתפעל, וואָס ער

האָט זיך צוגעגרייט צו אַט דעם פשוטן אויסזען; מרערן האָבן זיך אים געשמעלט אין די אויגן פאַר באַניסמערונג, און ער האָט געאַטעמט אזוי שטאַרק, אז ער האָט כמעט אַליין געהערט. ער האָט זיך שוין אַרומגעוויגט אויבן אויפן הימל-ים, און געכאַפט פיש מיט אַ זילבערנער ווענדקע און זיך דערביי צוגעווינגען. און דאָס שיפל איז געווען פון אַ פּיין-שמעקעדיקן האַלק, און די רודערס האָבן געבליצט ווי ווייסע פּייגל; און דער זעגל איז געווען פון העל-בלויזען זייד און איסגעשניטן אין דער פאַרם פון אַ האַלבער לבנה...

אַ ציטעריקע פרייד האָט אים דורכגענומען, ער איז געווען אויסגעטון פון אַרץ אַרום זיך. ער האָט זיך געפילט, ווי אין אַן אַנדער וועלט, און האָט זיך באַהאַלטן אין דעם גליעדריקן זון-שין. די שטיקלייט האָט אים פשוט משוגע געמאַכט פאַר פרייד, קיין זאַך האָט אים נישט געשמערט, נאָר אויבן, פון דער לופט האָט זיך געמראָגן דער ווייכער גערויש, דער גערויש פון דער אומגע-הויערער מאַשין: נאָט, וואָס איז געגאַנגען אין זיין ראָד. אין וואַלד האָט זיך נישט גערירט קיין בלאַט, קיין צווייג.

נאַנעל האָט זיך אַזש איינגעדרייט פאַר תענוג. ער האָט פשוט פאַרלייגט די פיס הינטער זיך און זיך געשאַקלט, ווי אַרץ איז געווען אזוי גוט. עמעצער האָט אים גערופן, און ער האָט גע-ענטפערט „יאָ“ און זיך צוגעהערט. אָבער קיינער האָט זיך נישט באַוווּן. דאָס איז דאָך געווען מערקווירדיק, ער האָט, דאַכט זיך, גאַנץ דייטלעך געהערט, ווי מען רופט אים; אָבער ער האָט מער וועגן דעם נישט געמראַכט, אפשר איז עס בלויו געווען אַ פאַר-שמעלונג אַזא. ווי ס'זאָל נישט זיין, האָט ער געוואַלט זיין רויק און נישט געשמערט ווערן פון קיינעם. ער איז געווען אין אַ מאָדנעם סודותדיקן צושטאַנד, דורכגענומען פון פּיוישן פאַרגע-ניגן; יעדער נערה איז ביי אים געווען וואַך. ער האָט דערהערט מוויק אין זיין בלוט, ער האָט זיך געפילט פאַראייניקט מיט דער גאַנצער נאַטור, מיט דער זון און מיט די בערג און מיט אַלץ אַרום; ער האָט זיך געפילט אַרומגערינגלט פון זיין „איך“ געפיל, וואָס האָט אַרויסגעשטראַמט פון די בוימער און פון די בערגלעך

ערד און פון די גראָזן. זיין נשמה איז געוואָרן גרויס און פול-קלינגענדיק, ווי אַן אַרגל וואָרט געזעסן אין אים, און ער האָט קיינמאָל נישט פאַרגעסן, ווי זיסע מויק איז געשווימען אַרויף און אַראָפּ ביי אים אין בלוט.

אַ שטיק צייט איז ער אזוי געלעגן און זיך געקוויקט מיט זיין איינזאַמקייט. דערנאָך האָט ער דערהערט, ווי מען גייט אונטן אויף דער סטעזשקע, אמתע טריט, ס'איז איצט נישט קיין טעות; ער האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּ און דערזען אַ מענטש, וואָס איז געגאַנגען פון שטאָט. ער האָט געטראָגן אַ לאַנגן ברויט אונטערן אָרעם און געפירט נאָך זיך אַ קו אויף אַ שמריק. ער האָט זיך פסדר אָפּגעהוישט דעם שווייס פון פנים און איז געגאַנגען אין דעם בלוזער העמד אָן אַ רעקל, פונדעסטוועגן האָט ער געטראָגן אַ דיקן רויטן וואָלענעם שאַל אויפן האַלז, צוויי מאָל אַרומגעוויקלט. נאָגעל איז געלעגן שטיל און האָט געקוקט אויף דעם פּויער. אָט דאָס איז ער! דאָס איז ער, דער נאָרוועגער, הע הע, יאָ, יאָ. דאָ האָסטו דעם איינגעבוירענעם מיטן ברויט אונטערן אָרעם און מיט דער קו נאָך זיך! אַה-עם לוינט זיך אָנצוקוקן! הע הע הע הע הע דו זאָלסט אָפּוויקלען אַפּיסל דיין שאַל און אַרויסלאָזן דעם אומפלייט, וואָדסטו ממש נישט געקאָנט לעבן, דו וואָלסט באַקומען צופיר פּרישע לופט און נאָך געשטאַרבן דערפון. און די פּרעסע וואָלט באַקלאָגט דיין פּריציטיקן טויט און וואָלט דיר געווידמעט אַ נומער; און דער ליבעראַלער סטאַרטינגסמאַן וועט לע וועט לע-סען וואָלט אַרײַנגעטראָגן אין פאַרלאַמענט אַ פאַרשלאַג וועגן דער זאָרגזאַמער באַשיצונג פונם נאַציאָנאַלן אומפלייט.

ביי נאָגעלן אין מוח האָבן אָנגעהויבן אַרומצושפּראַצן אָט די ביטערע שפּאַסן איינער נאָכן אַנדערן. ער איז אויפגעשטאַנען און אַן אויפגערגעטער און פאַרביטערטער האָט ער זיך געלאָזט גיין אַהיים. ניין, ער איז שטענדיק גערעכט געווען. ווי מען זאָל זיך נאָר קערן און ווענדן, וועט מען זיך פסדר אָנטרעפן אויף גרויסע אומ-געלומפערטע שטיוויל און אומפלייט און אַלטן פאַרשימלטן קעד און ליטערס קאטעכיוס. יאָ, דאָס טו ער מודה זיין, ווי מען

קערט זיך און ווענדט זיך, איז פארען אַרעמקייט און דחקות. און די מענטשן זענען מיטלגרויסע בירגער אין דרייַשטאַקקע הייזלעך; זיי עסן און טרינקען וויפּיל זיי באַדאַרפֿן, לאַזן זיך וויל-גיין ביי „מאַדדו“ אין וואַל-פּאַליטיק און האַנדלען מאַג-אַיין מאַג-אויס מיט מעשענע קעמלעך, גרינעם זיף און פּיש! נאָר ביינאַכט, ווען עס הויבט אָן צו בליצן און צו דונערן, לייגן זיי זיך אַוועק אין די שטיבער און זאָגן תהילים! יאָ, פּרוּווט זוכן אַמאָל אַן אויסנאַם, און טוט אַ קוק, צי איר וועט געפינען! גיט אונז, לַמּשַׁל, אַן אַנט-וויקלט פּאַרברעכן, אַן אויסנאַם פּון אַ זינד! אָבער נישט די לע-כערלעכע קרעמערישע אַלף-בית-פעלערן, ניין. די זעלמענע, אומ-דערהערטע אויסגעלאַסנקייט, די ראַפּינירטע פּאַרדאַרבנקייט, די מלכים-זינד, וואָס איז פּול מיט דער גאַנצער רוייער הערלעכקייט פּון גהינם! ניין, ס'איז אַלץ אַזוי נישטיק. גרויסער גאַט, אַזוי קלאַ-געדיק!..

אָבער אז ער איז צוריקגעקומען אַריבער איבער די בריקן און האָט דערזען דאָס גאַנצע רוישיקע לעבן אַרום זיך, האָט ער זיך דערפּילט אַביסל אויפגעלייגט. ער איז היידער פּריילעך גע-וואָרן און ער האָט אָנגעהויבן זינגען. ס'איז נישט געווען אַזאָ ווע-טער, מ'וואָל זיך קאָנען אַרומטראָגן מיט מרה שחורהדיקע געדאַנ-קען, ס'איז געווען אַ גוט וועטער, אַ שיין וועטער, אַ שמאַלנדיקער מאַג אין חודש יוני. דאָס גאַנצע שמעמל איז געלעגן און גע-פּינקלט אין דער שיין פּון דער זון, ווי אַ פּאַרבישופּטע שמאַט.

ווען ער איז געקומען צו זיך אין האָמעל, האָט ער שוין לאַנג געהאַט פּאַרגעסן אָן זיין ביטערער שטימונג, זיין האַרץ איז געווען פּריי פּון פּאַרדרוס, ביי אים אין האַרצן האָט היידער אויפ-געשמראַלט דאָס שיפל פּונם פּיין-שמעקנדיקן האַרץ און מיטן זעגל פּון העל-בלויען זייד, וואָס איז אויסגעשניטן אין דער פּאַרם פּון אַ האַלבער לבנה.

אַט די דאָזיקע מערקווירדיקע לייכטע שטימונג האָט גע-דויערט ביי אים דעם גאַנצן מאַג. פּאַרנאַכט איז ער היידער אַרויס-געגאַנגען. האָט זיך היידער געלאָזט גיין מיט דעם זעלבן וועג צום ים אַראָפּ און היידער געפונען די טויזנט קלייניקייטן, וואָס האָבן

אים אַרײַנגעבראַכט אין התפעלות. די זון האָט זיך אַראָפּגעלאָזט. דאָס שאַרפּע גליַענדיקע ליכט איז מילדער געוואָרן און זיך ווייך פונאַנדערגעגאַסן איבערן וואַסער; אפילו דער ליאַרם פון די שיפן איז געוואָרן שטיכער. נאָגעל האָט געזען, אז דאָ און דאָרט אויפן ברעג זענען אויפגעצויגן געוואָרן די פלאַגן. אויך אויף אַ סך היי-זער אין שמאָט האָבן געפלאַמערט פּאָנען, און ביסלעכווייז האָט די אַרבעט אינם האַפן אינגאַנצן אויפגעהערט.

ער האָט אַ ווילע אַ טראַכט געטון וועגן דעם. דערנאָך איז ער ווידער אַרויף אין וואַלד, אַרומגעקראַכן אַהין און צוריק, איז צוגעגאַנגען צום פאַסטאַרס הויף און אַרײַנגעקוקט אינעווייניק. פון דאָרטן איז ער ווידער אַוועק אין וואַלד, האָט זיך אַרײַנגעשלייכט ערגעץ אין טונקלסטן ווינקל, וואָס ער האָט נאָר געפונען, אין זיך אַנידערגעזעצט אויף אַ שטיין. מיט איין האַנט האָט ער אונטערגע-שפאַרט דעם קאַפּ, און מיט דער צווייטער האָט ער זיך געקלאַפּט אויף דער קני, אַזוי איז ער געזעסן אַ שטיק צייט, אפשר אַ גאַנ-צע שעה דורכאַנאַנד, און אז ער האָט זיך לֵסוף אויפגעהויבן פּדי אַוועקצויגן, איז שוין די זון געווען אונטערגעגאַנגען. די ערשטע שאַטנס פונם בין השמשות זענען געלעגן איבער דער שמאָט.

אַן אומגעריכטער חידוש האָט אים באַגענגט אויפן וועג. אַז ער איז אַרויסגעקומען פון וואַלד, האָט ער דערזען אַ מאַסע פלאַ-קערדיקע פייערן אַרום אויף די הויכע ערטער, אפשר אַ צוואַנציק שטייטערהויפנס, וואָס האָבן געברענט אין אַלע זייטן און אויסגע-זען ווי קליינע זונען. אויפן וואַסער איז געווען אַ טומל פון שיפ-לעך, ווי מען האָט אָן אויפהער פּסדר אָנגעצונדן בענאַלישע שוועבעלעך, וואָס האָבן אויפגעפלאַקערט מיט אַ רויטן און אַ גרי-געם פלאַם! פון איין שיפל, וואָס אין אים איז געזעסן אַ קוואַר-טעט און געוונגען, האָט מען אפילו אַרויסגעלאָזט ראַקעטן אין דער לופטן. אַ גרויסער עולם איז אַרומגעגאַנגען אַהער און אַהין. דער האַפן, ווי די דאַמפּשיפן האָבן זיך אָפּגעשטעלט, איז געווען שוואַרץ פון מענטשן.

נאָגעל האָט אַ געשריי געטון פון פאַרווינדערונג. ער האָט זיך געווענדט צו אַ מאַן און אים געפרעגט, וואָס דאָס אַלץ באַ-

דייט. דער מאן האָט אים אָנגעקוקט, אַ שפּיי געמון, ווידער אַמאָל
 אים אָנגעקוקט און געענטפערט, ס'איז דער 23-טער יוני, יאָהא-
 נים אָונט. אַזויז הייסט עס יאָהאָנים אָונט. יאָ, טאָקע ריכטיק.
 ס'איז גאָר קיין מעות נישט. ס'שטימט מיט דער דאָטע. אזוי,
 זייסט עס, יאָהאָנים אָונט היינט, הע הע, אז ס'הויבט אָן צו גיין,
 גייט עס פון אלע זייטן, אָט האָסטו דיר יאָהאָנים אָונט אויך!
 נאָגעל האָט זיך פון שמחה געריבן די הענט און איז אויך אַראָפּ-
 געגאָנגען צום האָפן פון די דאָמפשיפן; עמלעכע מאָך האָט ער
 איבערגעחזרט פאַר זיך אַליין; ס'איז אָן אומגעוויינלעך גליק, יאָ-
 האָנים אָונט אויך אין מיטן דרינען!

אין מיטן, צווישן אַ קרייז פון דאָמען און הערן, האָט ער
 שוין פון דערווייטן דערוען דאָגני קיעלאַנדס בלוט-רויטן שירם,
 און אז ער האָט באַלד נאָכדעם דערוען אויך דאָקטאָר סטענערסען,
 האָט ער נישט דאָג געמראַכט און איז גלייך צוגעגאָנגען צו אים.
 ער האָט זיך פאַרניינט, געדריקט דעם דאָקטאָרס האַנט און איז
 געבליבן שטיין אַפּאַר מינוט מיט אַ בלויון קאָפּ. דער דאָקטאָר
 האָט אים פאַרגעשטעלט פאַר דער געזעלשאַפט; פרוי סטענערסען
 האָט אים אויך געגעבן די האַנט, און ער האָט זיך באַלד אַנידער-
 געזעצט לעבן איר. די פרוי איז געווען בלייך און האָט געהאָט
 אין פנים אַ גרויע פאַרב, וואָס האָט איר געגעבן אַ קרענקלעכן
 אויסזען, אָבער זי איז געווען זייער יונג, קוים איבער צוואַנציק יאָר.
 זי איז געגאָנגען וואַרעם אָנגעטון.

נאָגעל האָט צוריק אָנגעטון דאָס היטל און זיך געווענדט
 צו אַלעמען, האָט ער געזאָגט:

— כ'בעט אייך, נעמט נישט פאַר אומנוט, וואָס איך רייס
 מיך אזוי אַרײַן צווישן אייך, וואָס איך וואַרף מיך אָן אזוי אומ-
 געבעטענערהייט.

— טייערער, איר פאַרשאַפט אונז פאַרגעניגן, — האָט אים
 די פרוי מיט אַ ליבלעכן טאָן איבערגעשלאָגן די רייד — איר וועט
 אונז נאָך אפּשר זינגען אַ ליד אויך?

— ניין, דאָס קען איך צום באַדויערן נישט — האָט נאָגעל

געענטפערט - כ'האָב אזוי ווייניק טאלענט צו מוזיק, ווי מען קאָן זיך נאָר פאַרשטעלן.

- פאַרקערט, ס'איז גוט וואָס איר זענט געקומען; מיר האָבן גראָד פון אייך גערעדט. - האָט זיך דער דאָקטאָר אָפגע-רופן. - אָבער יעדנפאלס שפילט איר דאָך פידל?

- ניין. - האָט נאָעל ווידער געזאָגט און צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ; ער האָט אויך דערביי אַ שטייבל געמון. - ניין, איך שפיל נישט.

אָבער פּרוּצלינג, אָן אַ שום סיבה, שטייט ער אויף און מיט פינקלדיקע אויגן, זאָגט ער: - יאָ, איך בין היינט פּריילעך. ס'איז היינט געווען אזא אױסערגעוויינלעך שיינער טאָג, פון דערפרי אָן, זינט איך בין אויפגעשמאָנען פון שלאָף. צען שעה נאָכאָנאָר בין איך אַרומגעגאַנגען מיט די שענסטע חלומות. שמעלט זיך פאַר, איך ווער ממש פאַרפאַלגט פון דמיון, אז איך געפין מיר אין אַ שיפל פון שמעקנדיקן האַלץ, מיט אַ זעגל פון העל-בלויען זייד, וואָס איז אויסגעשניטן אין דער פאַרם פון אַ האַלבער לַבנה. איז עס נישט שייך? דער טייערער ריח פון שיפל לאַזט זיך נישט אױ-בערגעבן אין ווערטער, כ'וואָלט עס נישט געקאָנט, כאָטש איך וואָלט עס שטאַרק געוואָלט; ווי באַגאַבט איך זאָל נישט זיין, וואָלט איך נישט געפונען דאָס ריכטיקע וואָרט דערצו. אָבער וואָס זאָגט איר אויף דעם? מיר קומט פאַר, ווי איך וואָלט געווען אויפן ים און געכאַפט פיש מיט אַ זילבערנער ווענדקע, מוז איך אייך זאָגן, ווי אַנטשולדיקט, מיינע דאַמען, אָבער צו מיינט איר נישט, אז דאָס איז פונקט אזוי שייך, ווי מערקווירדיק, אָט די פאַרשמעלונג מיטן שיפל, מיט אזא מין שיפל?

קײן איין דאַמע האָט זיך נישט אָפגערוּפן; זיי זענען גע-בליבן זיצן אין פאַרלעגנהייט, האָבן זיך אָנגעקוקט און מיט די אויגן זיך געפרעגט איינע ביי דער אַנדערער, וואָס מען דאַרף אַצינד טון; אָבער לסוף האָבן זיי איינע נאָך דער אַנדערער אָנגעהויבן לאַכן; זיי האָבן אים גאַרנישט געשוויגט, נאָר כסדר געלאַכט. נאָעל האָט נאָר געקוקט פון איינער צו דער אַנדערער, זיינע אויגן האָבן נאָר געפינקלט, און ס'איז קענטיק געוואָרן, אַז

ער טראכט נאך וועגן דעם שיפל מיטן בלויען זעגל, אָבער זיינע
ביידע הענט האָבן אַביסל געציטערט, הגם זיין פנים איז רויק
געווען.

דער דאָקטאָר האָט אים אַרויסגעהאַלפן און געזאָגט:

— יא, דאָס איז, מסתמא, אזא מין האַלוצינאַציע, וועלכע...

— ניין, אנטשולדיקט, — האָט ער געענטפערט — איבערויקנס,
יא, פאַרזאָס נישט? ס'איז מיר אַלצאיינס, ווי איר וועט עס אָנ-
רופן. איך בין דעם גאַנצן טאָג געווען אזוי פאַרשישט; צי ס'איז
האַלוצינאַציע, צי נישט, ס'האָט זיך אָנגעהויבן היינט אין דערפרי,
בעת איך בין נאָך געקעגן אין בעט. כ'האָב געהערט ווי אַ פּליג
זשומעט. דאָס איז געווען מיין ערשטע באַוויסונדיקע פאַרשמעלונג,
נאָכדעם, ווי איך האָב מיך אויפגעכאַפּט; דעמאָלט האָב איך גע-
זען, ווי די זון גנבעט זיך אַרײַן דורך אַ לאָך אין פאַרהאַנג צו
מיר אין צימער, און מיט איין מאָל איז איבער מיר געקומען אַ
צערטלעכע, ליכטיקע שטימונג. כ'האָב דערפילט עפעס אזא געפיל
פון זומער אין האַרצן; שמעלט זיך פאַר: אַ שטיל גערויש אין
גראָן, און דאָס דאָזיקע גערויש גיט דורך אייער האַרץ. האַלוצי-
נאַציע? — יא, אפּטער איז עס געווען האַלוצינאַציע, כ'ווייס נישט.
אָבער פאַרגעסט נישט, איך בעט איר, אז איך האָב געמוזט זיין
אין אַ געוויסן צושטאַנד פון צוגעגרייטקייט, אז די פּליג האָב איך
דערהערט גראָד אינם ריכטיקן מאָמענט, אז אין דעם דאָזיקן מאָ-
מענט האָב איך געדאַרפט האָבן גראָד אזא מין און אַ זוי פּיל
ליכט; בלויז אַ שמראַל זון, וואָס איז אַרײַנגעדרונגען דורך אַ לאָך
אין פאַרהאַנג, א. א. ה. נאָר אז איך בין שפּעטער אויפגעשטאַנען
און אַרויסגעגאַנגען, האָב איך קודם פּיל געווען אַ שיינע דאַמע אין
אַ פענסטער, — דערביי האָט ער אַ קוק געטון אויף פּרײַלן אַנ-
דערסען, וואָס האָט אַראָפּגעקאָזט די אויגן, — דאָן האָב איך גע-
זען אַ נישקשהדיקע צאָל שיפן, דערנאָך אַ קליין מיידעלע, וואָס
האָט געהאַט אַ קאַץ אויפן אַרעם, א. א. ה. אַלץ אַזעלכע זאַכן,
וואָס יעדע אײַנציקע פון זיי האָט געמאַכט אויף מיר אַן איינדרוק.
אין אַ ווילע אַרום בין איך אַוועק אין וואַלד, און דאָרט האָב
איך עס געווען דאָס שיפל מיט דער האַלבער לבנה, בעת איך

בין געלעגן אויפן רוקן און געקוקט אין הימל אריין.
 די דאמען האבן נאך אלץ געלאכט; ס'האט אויסגעזען, ווי
 דער דאקטאר האלט אויך ביי ארויסצופלאצן מיט א געלעכטער;
 ער האט מיט א שטייכל געזאגט:

— הייסט עס, מיט א זילבערנע ווענדקע האט איר געכאפט.

מיש?

— יא, מיט א זילבערנער ווענדקע.

— כא כא כא כא!

דעמאלט איז דאגני קיעלאנד פלוצלינג אריין דאס בלוט אין

פנים, און זי האט זיך אָפּגערוּפּן:

— איך באַגרייף זייער גוט, אז אזא פאַרשטעלונג... איך פון

מיין ווייט, למשל, זע דאָס שיבל גאַנץ דייטלעך; און דעם זענש,

יענע בריווע, האַרבע לבנה... און שמעלט זיך פאַר אַ ווייסע, זיל-

בערנע ווענדקע, וואָס לאָזט זיך אזוי אַראָפּ אין וואַסער! מיר

דאַכט, אז ס'איז שוין

מער האַט זי נישט געקאָנט זאָגן, זי האַט אָנגעהויבן צו

שטאַמלען און איז געבליבן זיצן ווי צוגעשמידט צום אָרט, זי

האַט אַראָפּגעקוקט צו דער ערד.

נאָעל איז איר גלייך געקומען צו היילף:

— יא, נישט אמת? כ'האָב אויך נישט איינמאל געזאָגט צו

זיך אַליין; גיב אַכטונג, דאָס איז אַ הילום, אַ צייכן; דאָס איז גע-

וויס אַ מין וואָרונג פאַר דיר; כאַפּסטו פיש, זאָל עס זיין נאָר

מיט אַ ריינער ווענדקע, מיט אַ ריינער!.. דאָקטאָר, איר האַט גע-

פרעגט, צי איך שפיל? איך שפיל נישט, צו צומין נישט. כ'פאַר

אַרום מיט אַ וואָלין-קאַסטן, אָבער כ'האָב אפילו קיין וואָלין נישט.

דער קאַסטן איז ליידער פול מיט שמוציקע וועט. מיר האַט זיך

נאָר געדאַכט, אז ס'פאַסט זיך צו האָבן אַ וואָלין-קאַסטן צום

רומל. דערפאַר האָב איך זיך עס איינגעשאַפט. יא, איר האַט שוין

געהערט אזאַ משוגעת? כ'ווייס נישט, איך וועל אפשר מאַכן אויף

אויך אַ שלעכטן איינדרוק צוליב דעם, אָבער איך קאָן זיך נישט

הערפן, כאַטש עס פאַרדריסט מיך זייער. איבעריקנס, איז די זיל-

בערנע ווענדקע שולדיק אין אַלץ.

די פארחידושטע דאמען האָבן שוין מער נישט געלאָבט; אפילו דער דאָקטאָר, דער לאַנד-ריכטער ריינערט און דער אַדוואַקאט זענען אַלע דריי געזעסן מיט אויסגעלאָצטע אויגן. זיי האָבן אים מבוכבל אָנגעקוקט; דער דאָקטאָר האָט ממש נישט געוויסט וואָס צו קלערן. וואָס טוט זיך פאַרט ביי אָט דעם ווילד-פרעמדן מענטשן אין מוח? נאָגעל גופא האָט זיך רויק אַוועקגעזעצט אויף אַן אָרט, און ס'האָט אויסגעזען, אַז מער וויל ער גאַרנישט זאָגן. אַ ווילדע האָט זיך אַלעמען אויסגעדראַכט, אַז ס'זעט גאַר קיין סוף נישט נעמען צו דעם פיינלעכן שווייגן. אָבער פרוי סטענערסען האָט באַלד אַרויסגעראַמעזעט די לאַגע. זי איז געווען די ליב-לעבקיט אַליין. איז געווען ווי אַ מאַמע צו אַלעמען און האָט אַכטונג געגעבן, אַז אַלע זאָלן זיין צופרידן. זי האָט בביוון פאַר-קנייטשט דעם שמערן און זיך געמאַכט ערטרער, ווי זי איז געווען, בלויז צוליב דעם, אירע ווערטער זאָלן האָבן מער באַדייטונג.

— איר קומט פון אויסלאַנד, הער נאָגעל? — האָט זי גע-פרעגט.

— יא, חשובע פרוי.

— פון העלסינגפאָרס, גלויב איך, האָט מײן מאַן געזאָגט?
 — יא, פון העלסינגפאָרס, דאָס הייסט, לעצטנס פון העל-סינגפאָרס. איך בין אַן אַגראַנאַם און האָב דאָרט אַ שטיקל צייט באַזוכט די שול.

פויזע.

— און ווי געפעלט אייך די שטאָט? — האָט זי ווייטער גע-

פרעגט.

— העלסינגפאָרס?

— נײן, אונזער שטאָט.

— אַה! אַ גרויסאַרטיקע שטאָט, אַ באַצויבערנדיק אָרט!
 ס'וויל זיך גאַר פון דאָנעט נישט אַוועקפאַרן, נײן, באמת נישט, כאַ כאַ כאַ, יאָ; דערשרעקט זיך נישט, פונדעסטוועגן, ב'ווער, מסתמא, ווען עס איז דאָך אַוועקפאַרן. דאָס ווענדט זיך אָן די אומשטענדן... יא, וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן? — און דערביי איז ער ווידער אויפגעשטאַנען. — אויב איך האָב עפעס געשמערט.

קנוט האמסון

וואָס איך בין צוגעקומען צו איך, בעט איך איך אַנטשולדיקונג. ס'היינט, איינגעלעך, וואָלט איך געווען זייער צופרידן, ווען איך קאָן דאָ מיט איך צוזאַמען זיצן; כ'האַב נישט אַזוי מיט וועמען צו פאַרברענגען, און כ'בין אַלעמען פרעמד. איר וועט מיר אָנ-טון אַן אמתן נחת-רות, ווען איר וועט זיך לחלוטין נישט מאַכן וויסנדיק, אַז איך בין צווישן איך און ווייטער זיך שמועסן, פונקט ווי פאַר מיין קומען.

— איר האָט געהאַט אַ שטיקל צופאַל זינט איר זענט דאָ. —
דאָס ריינערט מיט אַ נידעריקע שטימע געזאָגט.

אויף דעם האָט זיך נאָגעל אָפגערופן:

— פאַר איך, הער לאַנד-ריכטער דאַרף איך זיך נאָך גאַנץ פרויזאַט אַנטשולדיקן. און איך בין גרייט איך צו געבן יעדע צופרידנשטעלונג, וואָס איר וועט נאָר פאַרלאַנגען. אָבער נישט איצט, נישט אמת? נישט איצט?

— ניין, דאָס קומט נישט אַהער. — האָט ריינערט געענט-פערט קורק.

— ניין, נישט אמת? — האָט אויך נאָגעל געזאָגט. — אויסער דעם בין איך היינט אַזוי פרוילעך. — האָט ער ווייטער געזאָגט, און איבער זיין פנים איז אַריבער אַ וואַרעמער שמיכל, וואָס האָט אים ווי אויסגעלייטערט, אַ רגע האָט ער אויסגעזען ווי אַ קינד. — ס'איז אַ וואַנדערלעכער אַזונט, און באַלד וועלן די שטערן אָנהויבן לייכטן אין הימל. הויך און טיף, אויף די בערגלעך, ברענגען די פויערן, און פון ים הערט זיך אַ געזאַנג. הערט נאָר! גאָרנישט שרעכט! כ'בין אַ קנאַפער מבין דערויף; נאָר אמת, ס'איז גאַנץ גוט? עס דערמאַנט מיר אַביסל אָן אַ נאַכט אויפן מיטלענדישן ים אַרום טונים. עס זענען אַנדאָי געווען אַ הונדערט פאַסאַזשירן אויף דער שיף; אַ כאָר, וואָס איז געפאַרן פון ערגעץ קיין סאַר-דיניע. איך בין נישט געווען קיין זייעריקער און האָב נישט גע-קאַנט זינגען. איך בין בלוין געזעסן אויפן פאַרדעק און זיך צוגעהערט, ווי דער כאָר זינגט אונטן אין זאַל. ס'האַט כמעט גע-דויערט אַ גאַנצע נאַכט; איך וועל קיינמאַל נישט פאַרנעסן, ווי וויסנדיג-שיין ס'האַט אָפגעקלונגען אין דער וואַרעמער נאַכט.

שטילערהייט האָב איך צוגעמאַכט אַלע טירן פון זאַל, כ'האַב אַזוי צו זאָגן איינגעשלאָסן דעם געזאַנג און דאָ האָט זיך מיר אויסגע- דאַכט, אַזוי ווי די טענער וואָלמן אַרויפגעקומען פון דער ים-טי- פעניש, יאָ, אַזוי ווי די שיף וואָלט אונטער דער רוישנדיקער מי- זיך אַריינגעפאַרן אין דער אייביקייט אַרײַן, שמעלט זיך נאָר פאַר, א. ים פול מיט געזאַנג, אָן אונטערערדישער כאָר.

פרייליך אַנדערסען, וואָס איז געזעסן לעבן נאַגען, האָט זיך נישט ווילנדיק אַרויסגעכאַפט:

— יאָ, גאָט, ווי הערלעך ס'האַט געמוזט זײַן!

— פרייליך, — האָט נאַגעל געזאָגט — נאָר איין איינציק מאל האָב איך געהערט עפעס שענערס דערפון, און דאָס איז געווען אין חלום. אָבער ס'איז שוין זייער לאַנג, ווי ס'האַט זיך מיר גע- חלומט: איך בין נאָך גאָר אַ קינד געווען. הען מען ווערט אַ דערהאַקסענער, האָט מען מער קיין שיינע חלומות נישט — וואָלט איך שיר נישט געזאָגט.

— נײַן?—האַט דאָס פרייליך געפרעגט.

— אַך, נײַן, דאָס איז בלי-ספק אַ גוזמא. אָבער... מײַן לעצטן חלום קאָן איך זיך נאָך אַזוי דייטלעך דערמאָנען. כ'האַב געזען אַ ווייטן, ברייטן זומפ... אגב, אַנטשולדיקט מיר, איך האָלט אין איין רעדן און איך בין אומדערטרעגלעך. ווייל איר מוזט מיך בסדר אויסהערן; ס'האַט דאָך אייך שוין געמוזט פאַרלאַנגווייליקן. אָבער נישט אַלעמאַל רעד איך אַזוי פיל, דאָס דאַרפט איר נישט גלויבן.

דאָ האָט זיך דאַגני קיעראַנד אָפגערופן און געזאָגט:

— דאָ איז געוויס נישטאַ קיינער, וואָס וואָלט אייך נישט געוואָלט בעסער אויסהערן, איידער אַליין דערציילן עפעס. — און זיך אָנגעבויגן צו פרוי סטענערסען, האָט זי איר איינגערוימט:— קאָנט איר אים נישט בעטן? טייערע, מוט עס. איר הערט דאָך, וואָס פאַראַ שטימע ער האָט!

נאַגעל האָט אַ שטייכל געטון און געזאָגט:

— יאָ, מיטן גאַנצן האַרצן וועל איך פלוידערן ווייטער. צו- ריקוערערט, בין איך דאָך היינט אַונט אַזוי גוט אויפגעלייגט

דערצו; הייל גאָט ווייסט, וואָס מיט מיר איז, אייגנטלעך, פאָרגע-
 קומען... מילא, דער קליינער חלום איז, אגב, נישט געווען אזוי
 אינטערעסאַנט. איך האָב געזען אַ ווייטן, ברייטן זומפ, אָן בוימער,
 נאָר מיט אַ מאַסע בויס-וואַרצלען, וואָס האָבן זיך אַרומגעוואַלגערט
 אומעטום, ווי מאַדנע פאַרדרייטע שלאַנגען. עפעס אַ מענטש, אַ
 הסר-דעה איז אַרומגעגאַנגען צווישן אָט די קרומע וואַרצלען. ער
 שטייט מיר נאָך פאַר די אויגן. ער איז געווען אַ בלייכער און
 האָט געהאַט אַ טונקעלע באַרד, נאָר די באַרד איז געווען אזוי
 קליין און שימער, אַז זיין פנים האָט אומעטום אַרויסגעקוקט דורך
 די האַר. ער האָט זיך אַרומגעקוקט אַרום זיך מיט אויפגעריסענע,
 פונאַנדערגעפנטע אויגן, וואָס זענען געווען פול מיט יסורים. איך
 בין געלעבן הינטער אַ שטיין און האָב געשריגן צו אים, פלוצלינג
 דערזעט ער דעם שטיין און ווערט אויף אַ האַר נישט איבערראַשט
 פון קלאַנג, וואָס טראַגט זיך פון הינטער אים. ס'האַט אויסגעזען,
 ווי ער וואַלט גאַנץ גוט געוויסט, אַז איך לייג דאָרט, כאַטש איך
 בין געווען גוט באַהאַלטן. אַ שטיק צייט איז ער כסדר געשטאַנען
 און אָן אויפהער געקוקט אויפן שטיין. איך האָב געטראַכט ביי
 זיך: נישקשה, ער וועט מיך נישט דערמאַפן. אין ערנסטן פאַל,
 אויב ער וועט צוקומען, קאָן איך דאָך אַנטלויפן. און הגם ס'איז
 מיר גאָרנישט ניהא געווען, וואָס ער קוקט אזוי צו מיר, האָב
 איך פונדעסטוועגן הידער אַ געשריי געטון, פדי אים צו צערייצן.
 ער האָט געמאַכט אַ פאַר טריט צו מיר, געעפנט דאָס מויל, ווי
 ער וואַלט גרייט געווען צו בייסן; אָבער ער האָט זיך נישט גע-
 קאַנט רירן פון אַרט. די וואַרצלען האָבן זיך אויפגעהויבן ווי טו-
 רעמס און אים פאַרשמעלט דעם וועג, זיי האָבן אים אַראָפּגע-
 דריקט צו דער ערד, די וואַרצלען, און ער האָט נישט געקאַנט
 קיין טריט טון. כ'האָב הידער אַ געשריי געטון, כ'האָב אַ סך מאַל
 געשריגן, פדי אים אַרויסצוברענגען פון די פליס, און ער האָט
 אָנגעהויבן צו קעמפן מיט די וואַרצלען און זיי אָפצוראַמען פון
 זיין וועג. גאַנצע קופעס האָט ער אָנגעוואַרפן פון זיי אויף אַ זייט
 און מיט אַלע בוחות האָט ער זיך באַמיט מיך צו דערגרייכן,
 אָבער ס'איז געווען אַרויסגעוואַרפן; ער האָט אָנגעהויבן אזוי ביטער

צו קרעכצן, אז כ'האָב עס אַזש דערהערט אונטערן שטיין, און זינע אויגן זענען פאַר ווייטיק ממש אַרויסגעקראַכן פון די לעבער. נאָר אז איך האָב געזען, אז איך בין אינגאנצן זיכער, בין איך אויפגעשטאַנען און אַ מאַך געטון מיט מיין הימל אין דער לופטן און זיך געוויזן פאַר אים אין מיין גאַנצער גרויס און זיך גערייצט מיט אים, שרייענדיק צו אים אָן אויפהער „האַלף!“, כ'האָב געטון פעט מיט די פיס און ווידער גערופן „האַלף!“ כ'בין נענטער צו צו אים, פדי אים צו פייניקן ביז בלוט, כ'האָב אים מיט אַ פינגער געמיטלט אין פנים אַריין און גאַנץ נאָענט פון אים האָב איך ווידער געשריגן „האַלף!“ פדי אים ווי ווייט מעגלעך וואָס מער צו צערייצן. דערנאָך האָב איך ווידער אָפגעטראָטן און אים דאָרטן געלאָזט אזוי שטיין, פדי צו זען ווי נאָנט איך בין געשטאַנען נעבן אים. אָבער ער האָט זיך נאָך נישט אָפגעזאָגט. ער האָט זיך נאָך אַלץ געראַנגלט מיט די וואָרצלען, האָט געאַרבעט אויף רעכטס און אויף לינקס, ווי ער וואָלט נישט געפילט קיין שום ווייטיק. ער האָט זיך צעבלוטקט, זיך צעשלאָגן דעם פנים, האָט זיך אויפגעשטעלט אויף די שפייץ-פינגער און אַריבערגעשריגן צו מיר. יאָ, קאָנט איר זיך פאַרשטעלן? ער איז געשטאַנען אויף די שפייץ פינגער און געקוקט אויף מיר און געשריגן! און פון זיין געזיכט האָט גערונען דער שווייס, ס'איז געווען פאַרקרימט פון מוראדיקע יסורים, צוליב דעם, וואָס ער קאָן מיך נישט כאַפן. כ'האָב אים געוואָלט נאָך ווייטער טרייבן, כ'בין צוגעגאַנגען נאָך נענטער צו אים, אין כ'האָב געקנאַקט מיט די פינגער פאַר זיין נאָז און מיט דעם שרעקלעכסטן חווק האָב איך געמאַכט: טי היי היי היי. כ'האָב אים געוואָרפן אַ בוים-וואָרצל, אים געטראָפן גלייך אין מויל אַריין. ס'איז מיר געלונגען אים פמעט צו פאַרטומלען און אים אומוואָרפן אויף דער ערד; אָבער ער האָט בלוז אויסגעשפּיגן דאָס בלוט און זיך אָנגעכאַפט פאַרן מויל און ווידער אָנגעהויבן אַרבעטן מיט די וואָרצלען. איצט האָב איך געמיינט, אז איך קאָן זיך דערוועגן — כ'האָב אויסגעשטרעקט די האַנט און אים געוואָלט אָנכאַפן, אַ שטאַל טון מיט אַ פינגער אויפן מיטן שמערן און צוריק אָפּשרינגען; אָבער אין דער רגע האָט ער מיך אָנגעכאַפט! נאָט, ווי שרעקלי-

קנוט האמסון

לעך ס'איז געווען, ווען ער האָט מיך אָנגעכאַפּט! היי אַ ווילדער
האָט ער מיך אַ נעם געמון און פעסט געדריקט מיין האַנט. איך
האָב געגעבן אַ געשרי; אָבער ער האָט מיך בלויו געהאַלטן פאַר
דער האַנט און אָנגעהויבן מיר נאָכצוגיין. מיר זענען אַרויס פון
זומפ. די בוים-וואָרצלען האָבן שוין איצט נישט געשטערט, הייך
ער האָט מיך געהאַלטן פאַר דער האַנט, און מיר זענען צוגעקוי-
מען צום שטיין, וווּ איך האָב זיך פריער געהאַט באַהאַלטן. בעת
מיר זענען אזוי געשטאַנען, האָט זיך דער סאַן אַ וואָרף געמון
פאַר מיר און געקושט די ערד, וואָס איך האָב געטרעמן. אַ צע-
בלוטקומער, אַ צעהרגעמער איז ער געלעגן פאַר מיר אויף די קני
און האָט מיר געדאַנקט, דערפאַר וואָס איך בין געווען גוט צו
אים, ער האָט מיר געוואַנטשן און געבעטן גאָט, ער זאָל מיר באַ-
צאָלן דערפאַר. זיינע אויגן זענען געווען אָפּן און פול מיט תפילות
צו גאָט פאַר מיינעמוועגן, און ער האָט נישט געקושט מיין האַנט,
ניין, אפילו מיין שוך נישט, נאָר די ערד, דאָרט וווּ מיין פוס איז
געשטאַנען. כ'האָב געפרעגט: פאַרוואָס קושטו דוואָק די ערד,
וואָס איך בין געגאַנגען אויף איר? - הייל - זאָגט ער - הייל
מיין מייך בלוטקומט, און איך וויל נישט פאַראומרייניקן דייע שיד. -
ער האָט נישט געוואָלט פאַראומרייניקן מייע שיד! - דעמאָלט
זאָג איך ווידער: אָבער פאַרוואָס דאַנקסטו מיר, נאָכדעם, וואָס
איך דאַנק דיר, האָט ער געענטפערט, דערפאַר וואָס דו האָסט
מיר נישט נאָך מער געפייניקט. הייל דו ביסט געווען גוט צו
מיר און דו האָסט מיך נישט נאָך מער געפייניקט. - יא, האָב
איך געזאָגט, אָבער פאַרוואָס האָסטו דאָן געשריגן אויף מיר און
אויפגעמאַכט דאָס מויל, מיך צו בייסן? - כ'האָב דוּך נישט גע-
וואָלט בייסן, האָט ער געענטפערט, כ'האָב געעפנט מיין מויל,
פדי צו בעטן ביי דיר רחמנות; אָבער כ'האָב נישט געקאָנט
אַרויסרעדן קיין וואָרט, און דו האָסט מיך נישט פאַרשטאַנען. נאָר
געשריגן האָב איך פשוט פאַר הייטיק, פאַר שטאַרקן אמתן הייטיק. -
דערפאַר האָסטו, הייסט עס, געשריגן? האָב איך ווידער געפרעגט,
יא, דערפאַר... כ'האָב אָנגעקוקט אָט דעם מטורף, ער האָט נאָך

אלץ געשפיגן מיט בלוט, אָבער, נישט געקוקט דערויף, בסדר גע-
בעטן גאָט פאַר מיינעטוועגן; כ'האָב זיך דערמאָנט, אז איך האָב
אים שוין איינמאָל געזען און אים געקענט; ס'איז געווען אַן על-
טערער מענטש מיט גרויע האָר און מיט אַ שלעכט געוואַקסענער
באָרד - ס'איז געווען מינוט.

נאָגעל איז אַנטשוויגן געוואָרן. אַ שוידער איז דורכגעגאַנגען
איבער דער גרופע מענטשן. לאַנד-ריכטער ריינערט האָט אַראָפּ-
געלאָזט די אויגן און געקוקט אַ וויילע אויף דער ערד.
- מינוט? ער איז עס געווען? - האָט געפרעגט פרוי סמע-
נערסען.

- יאָ, ער איז עס געווען. - האָט נאָגעל געענטפערט.
- אַה! איר האָט מיר געמאַכט זייער קאַרעמוטנע אויפן
האַרצן.

- יאָ, זעט איר, איך האָב עס געוויסט! - האָט זיך דאַנני
קיעלאַנד פלוצלינג אָפגערופן. - כ'האָב אים דערקענט תיבה, ווען
איר האָט געזאָגט, אז ער איז געפאלן אויף די קני און געקושט
די ערד. כ'שווער אייך, אז איך האָב אים דערקענט. האָט איר
זיך מיט אים נישקשהדיק דורכגעשמועסט?

- אַ ניין, כ'האָב זיך מיט אים בלוז אַ פאַר מאָל גע-
טראַפן... אָבער זעט נאָר, מיר דאַכט, אז איך האָב אינגאַנצן גע-
פטרט די שטימונג; גנעדיקע פרוי, איר זענט דאָך בלייך ווי
קרייד. וואָס איז דאָס... ס'איז דאָך נאָר געווען אַ חלום!

- ניין, ס'טויג נישט! - האָט זיך דער דאַקטאָר אָפגערופן.
צום טיורק, פאַרוואָס האָט איר אונז אַזוי געשילדערט, ווי מינוט...
פון מיינעטוועגן מעג ער קושן יעדן בוים-האַרצל פון נאָרועגן.
זעט נאָר, אָט זיצט דאָך פריילין אַנדערסען אויך און וויינט! כאַ
כאַ כאַ!

- איך, איך היין נישט, - האָט זי זיך געווערט - דאָס איז
יאָ אַן אינפאַל! אָבער כ'וועל מודה זיין, אז דער דאָזיקער חלום
האָט אויף מיר געמאַכט אַן איינדרוק. און אגב, גלויב איך, אז
אויף אייך האָט ער אויך געמאַכט אַן איינדרוק.
- אויף מיר? - האָט דער דאַקטאָר אויסגערופן. - קיין האָר

אויך נישט, פארשטייט זיך! כאַ כאַ כאַ? כ'מיין, איר זענט משוגע!
מילא, לאַמיר זיך אַביסל איבערגיין; שטייט אויף! ס'צייט דאָ, ס'איז
דיר קאַלט, יעמאַ?

— ניין, ס'איז מיר נישט קאַלט, לאַמיר דאָ זיצן. — האָט די

פּרוי געענטפערט

דער דאָקטאָר האָט זיך אָבער דווקא געוואָלט איבערגיין. ער
האָט אומבאַדינגט געוואָלט אַרומגיין אַביסל; עס צייט שטאַרק, האָט
ער איבערגעזחזרט, ער וועט גיין אפילו איינער אליין, אויב קיינער
וועט נישט וועלן, ער מוז זיך אַביסל אויפרודערן, נאָגעל האָט זיך
אַלזאָ אויפגעהויבן און אים באַגלייט.

זיי האָבן עמלעכע מאָל אַרומגעשפּאַצירט איבערן האַפּן אַהין
און צוריק. האָבן זיך דורכגעשמופט צווישן המון, געפלוידערט און
אַפגעענטפערט אויף די באַגריסונגען פונם עולם. אזוי זענען זיי אַרומגע-
גאַנגען בערך אַ האַלבע שעה. דאָן האָט פּרוי סטענערסען זיי גענו-
מען רופן צוריק.

— נו, קומט שוין אַמאָל צוריק! — ווייסט איר, וועגן וואָס מיר
האָבן דאָ גערעדט, אין דער צייט, וואָס איר זענט נישט געווען?
מיר האָבן באַשלאָסן איינצואַרדנען מאָרגן אַ גרויסע אונטערהאַלטונג
ביי אונז אינדערהיים. יאָ, הער נאָגעל, איר מוזט אומבאַדינגט קומען!
אַבער דאָס מוז איך זאָגן פאַרויס, אז אַ גרויסע אונטערהאַלטונג
מיינט מען ביי אונז, וואָס ווייניקער צו עסן און צו טרינקען...

— און וואָס מער פאַרחיילונג. — איז איר דער דאָקטאָר מיט
אַ מונטערן טאָן אַריינגעפאַלן אין די רייד. יאָ. כ'זייען שוין, וואָס
דאָס איז, מילא, ס'איז נישט קיין שלעכטער איינפאַל; כ'האַב שוין
געהערט פון דיר גרעסערע נאַרישקייטן, יעמאַ. — דער דאָקטאָר איז
מיטאַמאָל געוואָרן גוט אויפגעלעגט, און אַ גוטמוטיקער געלעכטער האָט
זיך אים פונאַנדערגעשפּרייט איבערן גאַנצן פנים, צוליב דער פאַר-
שטעלונג פון דעם מאַרגנדיקן אָונט. — קומט נאָר נישט צו שפעט —
האָט ער געזאָגט — און מ'זאָל נאָר נישט קומען און מיך אַוועקראַפן!
— אָבער קאָן איך קומען אין אָט דעם אַנצוג? — האָט נאָגעל
געברענגט. — קיין אַנדערן האָב איך נישט.

אַלע האָבן זיך צעלאַכט, און פּרוי סטענערסען האָט געענטפערט:

— נו, יא, פארשטייט זיך, ס'איז דאך זייער קאמיש.
ווען זיי זענען אהיימגעגאנגען, איז נאגעל געגאנגען לעבן דאגני
קיעלאנד. ער האט נישט געמאכט דערצו קיינע אַנשמרענגונגען. ס'איז
אזוי אויסגעקומען גאנץ צופעליק; אָבער דאָס פרייליך האָט אויך גאָר
נישט געטון, כדי ס'זאל נישט פאַרקומען. פאַרקערט, זי האָט גאָר
געזאָגט, אז זי פרייט זיך שוין מיט דער אונטערהאלטונג פון מאָרגן
ביינאַכט, ביים דאָקטאָר אין שטוב איז תמיד אזוי געמיטלעך און
גוט; זיי זענען אַזעלכע ווילע מענטשן און זיי ווייסן, ווי אזוי צו
מאַכן, זייערע געסט זאָלן זיך פילן גוט. — דעמאָלט זאָגט פלוצלינג
נאָגעל שטילערהייט:

— מען איך האָבן די העזה צו האָפן, פרייליך, אז איר האָט
מיר שוין פאַרגעבן פאַר מײן שרעקעכער טאַקטלאָזיקייט דעמאָלט און
האַלד?

ער האָט גערעדט מיט איין אָטעם און אזוי שטיל, כמעט
שעפּטשענדיק, אז זי איז געווען געצווינגען צו ענטפערן.
— יא, — האָט זי געזאָגט — איצט פאַרשטיי איך בעסער אייער
באַנעמונג יענעם אָונט. איר זענט געווען נישט ענלעך צו אַדע מענטשן.
— א דאָנק! — האָט ער געפליסטערט. — אַך יא, איך דאַנק
איך, ווי איך האָב נאָך אין מײן גאַנץ לעבן נישט געדאַנקט! יא,
פאַרוואָס בין איך נישט פונקט ווי אַנדערע מענטשן? איר מוזט ווייסן,
פרייליך, אז דעם גאַנצן היינטיקן אָונט האָב איך מיך אָנגעשמרענגט
צו מילדערן דעם איינדרוק, וואָס איר האָט געמוזט האָבן פון מיר
באַלד פון אָנהויב. קיין איין וואָרט האָב איך נישט גערעדט, וואָס
איז נישט געווען צוליב אייך. ווילט איר מיך דערפאַר פאַראורטיילן?
פאַרגעסט נישט, אז כ'האַב זיך שטאַרק פאַרווינדקט קעגן אייך, און
איך האָב געמוזט עפעס טון דערצו. איך בין זיך מודה, אז איך
בין אַ גאַנצן טאָג געווען אַביסל אין אַ נישט געוויינלעכער שטימונג;
אָבער כ'האַב זיך געמאַכט אַ שוין ביסל ערגער, ווי איך בין אין דער
אַמזן, און די גאַנצע צייט האָב איך געשפילט אַ צווייפלהאפטע ראָל,
ס'איז מיר פשוט געגאָנגען אין דעם, איך איבערצוצייגן, אז איך בין
באמת אַביסל צעטראָגן, אז איך באַגיי בכלל מאַדנע פעלערן, צוליב
דעם, האָב איך געהאַפּט, וועט איר מיר מוחל זיין. דערפאַר טאַקע

בין איך עס ווי פון הימל אראָפּ, אַראָפּגעפאלן מיט מינע הלומות, וואָס כ'האַב פון דער העלער הויט אָנגעהויבן צו דערציילן, יאָ, כ'האַב זיך אפילו אליין אויסגעגעבן מיט אַ מעשה וועגן אַ וויאָלין-קאַסטן, כ'האַב גערנויזליך אויסגעזאָגט מינעם אַ שגעון, וואָס איז גאַרנישט נויטיק געווען.

— אַנטשולדיקט! — האָט זי אים איבערגעשלאָגן די רייד. — אָבער נאָך וואָס דערציילט איר מיר דאָס, און איר מאַכט אַלץ-דינג חרובּ?

— ניין, איך מאַך עס נישט חרובּ, ווייניקסטנס, גלויב איך נישט אין דעם. ווען איך דערצייל אייך, אז דאָס וואָס איך בין אייך דעמאָלט נאָכגעלאָפּן אין וואָרד איז געקומען אַ דאַנק אַ מאָ-מענטאַלער, רשעותדיקער אינספּיראַציע, וועט איר עס איצט באַ-גרייפּן. דעמאָלט האָב איך דאָך אייך נישט געקענט. אָבער ווען איך דערצייל אייך, אז איך בין ענדלעך צו אַנדערע, וועט איר דאָס אייך פאַרשטיין. כ'האַב זיך היינט אָונט נאָריש געמאַכט און אַ גאַנצע געוועלשאַפט צעטומלט מיט מין משונהדיקער באַנעמונג, נאָר צוליב דעם, פּדי אייך צו מאַכן מילדער כאַטש אויף אזוי פיל, איר זאָרט מיך לבל-הפחות אויסהערן, בעת איך וועל קומען און זיך פאַר אייך דערקלערן. דאָס האָב איך דערגרייכט, איר האָט מיך אויסגעהערט, און איך דאַנק אייך דערפאַר. איך בין אייך איבערציגט, אז איצט פאַרשטייט איר מיך.

— ניין, כ'מוז אייך זאָגן גאַנץ אָפּן, — האָט זי געענטפערט מיט אַביסל אַ באליידיקטן טאָן — אז איך פאַרשטיי אייך נישט גאַנץ גוט. נאָר זאָל זיין אזוי; איך וועל זיך מער אין דעם נישט גריבלען...

— ניין, אהראי נישט. צו וואָס זאָרט איר זיך באמת פאַר-נעמען דערמיט? — האָט ער געזאָגט. — אָבער, נישט אמת, אז אַט די מאָרגנדיקע אונטערהאַלטמונג איז אַראָנושירט געוואָרן צוליב דעם, וואָס איר אלע האַלט מיך פאַר אַ גאַנץ משונהדיקן מענטשן, וואָס מען קאָן זען פון אים אַ סך אויסטערלישע זאַכן? איך וועל אייך אפּשר נאָר אַנטטוישן; איך קאָן אָפּקומען דעם גאַנצן אָונט

דערמיט, וואָס איך וועל בלויז זאָגן „הא“ און „יא“ און אַמאָל קאָן איך אינגאנצן נישט קומען. ווער הייסט.

— ניין, איר מוזט, פאַרשטייט זיך, קומען.

— איך מוז? — האָט ער געזאָגט און זי אָנגעקוקט.

זי האָט מער גאָרנישט געזאָגט. זיי זענען ווייטער געגאַנגען איינער לעבן אנדערן.

— יעדנפאלס — האָט זיך נאָגעל אָנגערופן — בין איך גליקליך, וואָס איך האָב זיך היינט אָחנט געטראָפן און זיך אַנטשולדיקט פאַר אייך. ס'האָט מיך שרעקלעך געמאַטערט דאָס, וואָס איך בין דעמאָלט אזוי צוגעשטאַנען צו אייך. פרייליך, איך דאַנק אייך נאָכאַמאָל, וואָס איר האָט מיך אויסגעהערט, און איך וועל אייך נאָך מיוונט מאָל דאַנקען, בעת איך וועל זיין ביי מיר אין שטוב.

זיי זענען צוגעקומען צום וועג, וואָס פאַרנעמט זיך צום פּאַס. טאָרס הויף. זי האָט זיך אָפּגעשטעלט. פּלוצלינג האָט זי אַרויסגעפלאַצט מיט אַ געלעכטער און געזאָגט:

— ניין, דאָס הער איך האָס ערשמעט מאָל אין מיין לעבן.

דאָן האָט זי זיך אָפּגעשטעלט וואָרטן אויף דער איבעריקער געזעלשאַפט, וואָס איז געבליבן פון היינט. ער האָט געוואָלט פּרעגן, צי מעג ער זי באַגלייטן אַהיים, און האָט גראָד געוואָלט מוט דערצו; נאָר אין דער רגע האָט זי זיך אויסגערדייט און גענומען רופן צום אַדיונקט:

— קומט! קומט שוין! — און דערביי האָט זי שטאַרק געווינקען מיט דער האַנט, פּרי אים אונטערצואוילן.

VII

אויף מאָרגן אָחנט אַרום זעקס אַזייגער איז נאָגעל געקומען צו גיין צום דאָקטאָר. ער האָט געמיינט, אז ער איז אַוודאי געקומען צו פרי; אָבער די געזעלשאַפט פון נעכטן ביינאַכט איז שוין געווען פאַרוואַמלט. אַהויז איר, זענען דאָרטן געווען נאָך צוויי

פרישע געסט, אן אדוואקאט און א יונגער בלאַנדער סטודענט. ביי צוויי טישלעך האָט מען שוין געטרונקען זעלצער און קאַ-ניאָק; ביי אַ דריטן טיש זענען געזעסן די דאַמען, לאַנד-ריכטער ריינערט און דער יונגער סטודענט, אַריינגעמון אין אַ געשפרעך. דער אַדיונקט, אָט דער שווינגנדיקער מענטש, וואָס האָט קוים זעלטן אַמאָל אויסגערעדט אַ וואָרט, איז שוין געווען פשוט שיכור. און שטאַרק בגלופין מיט גליענדיקע באַקן האָט ער גערעדט הויך אויפן קול, איבער אַלץ אין דער וועלט, אָט נעמט למשל סער. בייען, וווּ אַכציק פּראָצענט פון דער באַפעלקערונג קאָן נישט זייען נען און שרייבן — צי איז דאָרט כאַטש אויף אַ האָר בעסער איינ-געאַרדנט? דאָס וואָלט ער באַמט געוואָלט וויסן! — און דער אַדיונקט האָט זיך אויסגערײט מיט אַ גאַרנדיקער מינע, כאַטש קיינער האָט אים נישט אין זינען געהאַט אָפּצושפּאַרן.

די באַצעבאָסטע האָט צוגערופן נאַגעלן און אים געגעבן אַן אָרט ביים טיש נעבן די דאַמען, וואָס וויל ער טרינקען? זיי רעדן גראָד וועגן קריסטיאַניאַ, האָט זי געוואָגט. ס'איז דאָך אַ ווי-דערלעכער איינפאַל פון אים, וואָס ער איז אַראָפּגעקומען אין אזא קליינער שטאַט, בעת ער האָט די ברירה און קאָן זיך פאַרגינגען צו זעבן אַפילו אין קריסטיאַניאַ.

ביי נאַגעלן אין די אויגן איז דער איינפאַל גאַרנישט געווען אזוי ווונדערלעך; ער האָט דאָך געוואָלט זיין אויף דער נאַמור, פאַרברענגען זיין פרייע צייט. על-בל-פנים וואָלט ער נישט געוואָלט זיין אין קריסטיאַניאַ. קריסטיאַניאַ שטייט אויפן לעצטן אָרט, וווּ ער וואָלט אויסגעקליבן.

באַמט? אָבער ס'איז דאָך פאַרט די הויפט-שמאַט; אַלץ, וואָס דאָס גאַנצע לאַנד פאַרמאָגט, גרויסע און באַרימטע זייט, און קונסט און טעאַטער און אַלץ, וואָס איז נאָר מעגלעך — אַלץ קומט זיך דאָרט צוזאַמען.

— יאָ און דערצו די אַלע פרעמדע, וואָס קומען צופּאַרן, — האָט פרייזין אַנדערסען באַמערקט; פרעמדע אַקטיאָרן, זינגער, מוזיקער, קונסטלער אויף אַלע געביטן. דאָגני קיעלאַנד איז געזעסן שטיל און האָט זיך בלויז צוגעהערט.

אך יא, דאָס קאָן זײַן, האָט נאָגעל מודה געווען; ער הייסט נישט ווי אזוי עס געשעט ביי אים, נאָר יעדעס מאָל ווען מ'דער-מאָנט קריטיציאָניאַ, שטייט אים פאַר די אויגן אַ טייל פון דער „גרענעץ“, און ער פילט דעם ריח פון אַרויסגעהאַנגענע קליידער. באמת, ס'איז נישט קיין אויסגעטראַכטע זאַך, אינעווייניק אין זיין מוח ווערט געבוירן די פאַרשמעלינג פון אַ גאוהדיק שטעמל מיט אַ פאַר קירכן, אַ פאַר צייטונגען, אַ האָטעל און אַ בשותפותדיקע וואַסער-פאַמפע, נאָר מיט די גרעסטע מענטשן אין דער וועלט. ער האָט אין ערגעץ נישט געזען, מענטשן זאָלן זיך אזוי גרויס האַלטן, אזוי בלאָזן זיך, ווי דאָרטן. און – ליבער גאָט – ווי אָפט האָט ער געזאָלט אַנטלויפן ווי פעפער וואַקסט, בעת ער איז דאָרטן געווען.

דער לאַנד-ריכטער האָט נישט געקאָנט באַגרייפן, ווי אזוי מען קאָן וואַרפן אזאַ אומחן – נישט אויף אַן איינציילנעם מענטשן, נאָר אויף אַ גאַנצע הויפט-שטאַט פון אַ לאַנד. אין דער אמתן איז קריטיציאָניאַ נישט אזוי קליין, זי הויבט אָן ביסלעכטווייז צו פאַרנעמען אַן אָרט צווישן די באַרימטע שטעט. וואָס וועט ער זאָגן אַ שטייגער צו אזאַ קאַפע ווי „גראַנד“?

נו יאָ, לכתחילה האָט נאָגעל אויך נישט געהאַט, וואָס צו זאָגן אַנטקעגן „גראַנד“; „גראַנד“ קריכט-מיט, האָט ער געזאָגט. אָבער גלייך נאָכדעם האָט ער איינגעקנייטשט דעם שמערן און צוגעגעבן, אז אלע האָבן עס געהערט:

— דאָס הייסט: „גראַנד“ איז אַ נישקטהדיקער אויסשמעלונגס-לאַקאַר.

וואָס ער מיינט, אייגנליעך, דערמיט?

ער האָט זיך צעלאַכט. קריטיציאָניאַ האָט אַ קאַפע און דאָס איז גראַנד. „גראַנד“ און קריטיציאָניאַ זענען במעט איינס און דאָס זעלבע; מחמת דעם איז „גראַנד“ דאָס אויסדערוויילטע אָרט אין דער שטאַט, וווּ אַלע גרויסע לייט טרעפן זיך צונויף. דאָרט זיצן די גרעסטע מאַדער פון דער וועלט, די פעיקסטע רעדאַקטאָרן פון דער וועלט און די גרעסטע דיכטער פון דער וועלט; כאַ כאַ! דאָרט זיצן זיי און נעמען זיך איבער און באַרימען זיך איינע

פארן אנדערן און קאקעטירן און זענען זייער גייסטרייך, - ציפירידן פון זיך אליין, וואָס זיי ווערן געהערט און געאַכט און געשעצט איי-נער פון דעם אנדערן. ליבער גאַט! די שענסטע קאָמעדיע, וואָס מען קאָן אַמאָל זען! אין תוך אָבער איז „גראַנד“ נישט קיין אנדער זאַך, ווי אַ קליינער, גוט-באַזוכטער שענק, וווּ גוטע בירגער אין לייזנטענע הויזן וואָלטן געקאָנט אַריינקומען טרינקען זייער שנאַפּס; וווּ יעדערער וואָלט זיך געקאָנט זיצן און שעפּן נחת דערפון, וואָס דער צווייטער קוקט אויף אים, דאָס איז „גראַנד“.

אזא ענטשער האָט אַרויסגערופּן ביי אַלעמען פאַרדרוס, דער לאַנד-ריכטער האָט זיך צוגעבויגן צו פּריילין קיעלאַנדס שטול און גע-זאָגט גאַנץ הויך:

— זינט איך לעב האָב איך נישט געהערט אזא באַרימערין!
זי האָט זיך אַ באַפּ געטון, זי האָט שנעל אַ קוק געטון צו נאַגעלן; ער האָט אַזוי געמוזט הערן דעם לאַנד-ריכטערס ווערטער; אָבער ס'האָט אויסגעזען, אז ער נעמט זיך נישט צום האַרצן פון זיי. אדרבה, ער האָט אָנגעקלאַפּט זיין גלאַז מיטן יונגן סמורענט און אָנגעהויבן גלייכגילטיק רעדן פון עפעס אנדערש. זיין רויקייט האָט איר אויך פאַרדראָסן; פאַר וואָס האַלט ער זיי עפעס, וואָס ער האָט זיי די העזה צו דערלאַנגען אזא מין אויפגעבלאָזענעם גאוהדיקן אומזין! אזא איינרעדעניש! אזא אָנשמעל! בעת דער לאַנד-ריכטער האָט זי געפרעגט - נו, ווי געפעלט אייך דאָס? - האָט זי בכוּזן געענטפערט הויך אויפן קול: - ווי ס'געפעלט מיר? איך מיין, אז פאַר מיר איז קריסטיאַניאַ גענוג גרויס.

אויך דאָס האָט נאַגעלן נישט געשמערט זיין רו. אז ער האָט דעהערט אָס די הויכע שטימע, וואָס איז געזען געווענדט האַלב צו אים, און געזען פּריילין קיעלאַנדס געקרענקטן אויסדרוק אויפן גע-זיכט, האָט ער זי אַ וויילע אָנגעקוקט פאַרטראַכט, ווי ער וואָלט זיך געוואָלט דערמאָנען, מיט וואָס ער האָט זי געקאָנט ערגערן. מער ווי אַ מינוט האָט ער אַזוי געקוקט אויף איר, געפינטלט מיט די אויגן און געטראַכט, און דערביי האָט ער אויסגעזען כמעט טרויעריק.
איצט אָבער האָט אויך דער אַדיונקט דעהערט און וואָס דאָ גייט, און איז שטאַרק אַרויסגעטראָטן קעגן דעם, זיי קריסטיאַניאַ איז

קלענער ווי, למשל, בעלגראד - הגם בעלגראד האָט מען אפילו מיט קיין אות נישט דערמאָנט. עם זענען פאַראַן קלענערע הויפט-שמעט, ווי קריסטיאניאַ; עם זענען דאָ אַ סך הויפט-שמעט, וואָס פאַרמאָגן אַ סך ווייניקער קונסט און אנדערע זאַכן, וואָס עם איז ווערט אָנצוקוקן, שוין אָפּגערעדט דערפון, וואָס קריסטיאניאַ פאַר-מאָגט אַ האַפּן איינעם אין דער וועלט. וואָס איז דאָ בכלל פאַראַן צו רעדן! סך-הכל איז דאָך קריסטיאניאַ נישט קלענער, ווי אַני דערע הויפט-שמעט פון פאַרנופטיקער גרויס...

אלע האָפּן אָנגעהויבן צו לאַזן; דער אַדווינקט האָט גע-מאַכט אַ צו קאָטישן איינדרוק מיט זיינע אָנגענליכע באַקן און מיט זיין פעסטער איבערצייגונג. אַדוואָקאַט האַנסען, אַ נידעריקער, דיקער מאַן מיט גאָלדענע ברילן און מיט אַ פּליך אויפן קאָפּ, האָט נישט אויפגעהערט צו לאַזן, ער האָט זיך געפאַטשט אויף די קני און געלאַכט.

— פאַרנופטיקע גרויס, פאַרנופטיקע גרויס, יאָ! — האָט ער געשריגן. — קריסטיאניאַ איז נישט קלענער, ווי אנדערע הויפט-שמעט פון דער זעלביקער גרויס, פון אַקוראַט דער זעלביקער גרויס; קיין האָר נישט קלענער, ניין, אָ, דו ליבהאַרציקער! פאַר אייער געזונט!

אָבער נאָגעלן איז די מעשה געוואָרן איבערדריסיק. צום טייל, צו וואָס האָט ער געדאַרפט עפענען דאָס מויל! ער האָט דאָך אָפּגעמאַכט ביי זיך צו שווייגן, פּדי זיך נישט דאַרפן אַרומ-צורייסן מיט לייטן אין אַ פרעמדער שטוב, און איצט איז ער היידער פאַרקראַכן אין אַ פּלאַטע און האַלט אין רעכטן מיטן פון אַ מוילקוט און האָט שוין היידער שונאים! נו, פון איצט אָן און הייטער וועט ער שוין זיין פאַרויכטיק; קיינער זאָל גאָרנישט האָבן קעגן אים!

ער האָט זיך אַרומגעקוקט איבערן צימער. קיין גרויסע אָרדנונג איז דאָרטן גראָד נישט געווען. ס'איז אויך נישט געווען שטאַרק ריין, נאָר די קאָלירן זענען געווען אָנגענעם, דאָס ליכט איז אַריינגעקומען דורך דריי גרויסע פענסטער, און אַ סך באַ-קוועטע שטילן זענען געשטאַנען אַרום מיט. די שטילן, בכלל

ראָס גאַנצע מעבל זענען געווען אַביסל אָפגענוצט, אָבער זיי האָבן נאָך פונדעסטוועגן גאַנץ גוט אויסגעזען. אויף די דריי ווענט זענען געהאַנגען בילדער פון הייערדאַל, יאַלמאַר יאָהנסאָן און פון עפעס אַ דייטש; פון יאַלמאַר יאָהנסאָן איז געווען אַ ים-בילד.

נאָגעל האָט נאָך אַלץ גערעדט מיטן סטודענט אַיען. יאָ, אין דער יוגנט האָט ער, נאָגעל, אויך געטרוימט פון מוזיק, און דעמאָלט איז ער שאַרק געווען פאַרקאָכט אין וואַנגערן; אָבער ס'האָט זיך אויסגעוועפט דורך די יאָרן. אַגב, האָט ער עס קיינ-מאַל נישט דערפירט הייטער, ווי זיך אויסלערנען די נאָטן און שפילן אַ פּאָר טענער.

— פיאַנע? — האָט דער סטודענט גיפרעגט. זיאַנע איז גע-

ווען זיין פאך.

— ניין, פע! פירל. אָבער ווי געוואָגט; כ'האָב עס נישט

הייט דערפירט, און כ'האָב עס גאָר אינגיכן אַוועקגעוואָרפן.

נישט ווילנדיק איז זיין בליק געפאלן אויף אַנדערסען, וואָס איז שוין ביי אַ פערטל שעה צייט געוועסן דאָרט ביים אוויון און גע-שמועסט מיטן לאַנד-ריכטער. איר בליק האָט זיך באַגעגנט מיט נאָגעלס, פלוּצלינג, אומגעריכט. אָבער נישט געקוקט דערויף, האָט זי זיך פסדר געדרייט אויפן שטול אַהין און אַהער און פלוּצלינג אָפגעהאַקט, וואָס זי האָט געהאַט צו זאָגן.

דאָגני איז גראָד געוועסן אַליין. זי האָט געפויקט מיט די פינגער אויפן טיש און צייטנווייז געבלעטערט אין אַן אַלבום. אויף די לאַנגע, ווייסע הענט האָט זי נישט געטראָגן קיין רינגען. נאָגעל האָט איר בוגבה באַטראַכט. ליבער גאָט, ווי שוין זי איז געווען היינט אַוונט! אין דער דאָזיקער באַלייכטונג, אַנטקעגן דעם טונ-קעכן ים-געמעל אויף דער וואַנט, האָבן אירע דיקע, העלע זעפּ אויסגעזען נאָך העלער, בעת אירע ברעמען זענען געווען נאָך טונקעלער. בעת זי איז געוועסן, האָט איר קערפער פאַרשפרייט אַרום זיך אַ לייכטע, נחתיקע פּוילקייט; אָבער ווען זי האָט זיך אויפגעהויבן, איז עס פאַרשוונדן. זי איז געווען הויך, עטוואָס פול, האָט אָבער געהאַט אַ לייכטן, מערקוירדיקן, רייצנדיקן גאַנג. נאָגעל האָט זיך אויפגעהויבן און איז צוגעגאַנגען צו איר.

קיים ווי זי האָט אים דערוען ל'עבן זיך, האָט זי מיט אַ פּיער-
דיקן טאָן געזאָגט:

— וועט איר מיר מוחל זיין דערפאר, וואָס איך האָב גע-
זאָגט? איך בעט אייך! דאָס וועגן קריסטיאַניאַ; איר געדענקט
עס דאָך אהראי.

ער איז געווען זייער פאַרחירושט און ער האָט געענטפערט,
אַז ער האָט גאָרנישט געטראַכט דערפון; ער איז אפילו נישט
זיכער, צי ער האָט עס גאָר געהערט; ניין, ער האָט די גאַנצע
צייט געפלוידערט מיט דעם יונגמאַן איבער מוויק.

— יאָ, איר האָט עס געהערט, — האָט זי געזאָגט — כ'האָב
עס באַמערקט אויף אייך. אָבער ס'איז געווען נישט באַרעכנט
פון מיין זייט זיך אַרײַנצומישן: איך בין נאָך קיינמאַל נישט גע-
ווען ערגעץ איבער די גרענעצן פון לאַנד, און איך קאָן דערי-
בער נישט האָבן קיין מיינונג וועגן דער גרויסקייט פון אונזערע,
אייגענע זאַכן.

— יאָ, אָבער איך פון מיין זייט, דאַרף זיך אויך נישט
אַרומרייסן מיט לייטן, וואָרום מיר וועלן זיך קיינמאַל נישט אויס-
גלייבן מיט די מיינונגען. און גאַנץ באַזונדערס, וואָס קומט דער-
פון אַרויס. דורך וויכוחים קאָן מען קיינעם נישט איבערצייגן.
קיינמאַל נישט. ס'טרעפט גאָרנישט!

— נו, איך האָף, אַז איר זענט מיר מוחל. דאָס איז עס,
האָט כ'האָב אייך אין זינען געהאַט צו בעטן.

ער האָט זי אָנגעקוקט. אַ רגע האָט זי אַ וואָרף געטון אויף
אים איר אייגנאַרטיקן, טונקלבלויען בליק, און אָן שום ישוב האָט
ער פּלוצלינג אויסגערופן:

— גאָט מיינער, ווי שוין איר זענט היינט אַוונט?
אויף אזאַ אָפּנהאַרציקייט האָט זי זיך נישט געריכט,
ס'האָט איר אינגאַנצן צעמישט; זי איז געבליבן זיצן מיט אָן אָפּן
מויל און נישט געוואוסט, וואָס מען הויבט אָן צו טון.
— אָבער זייט דאָך אַפּיסל ביי די קלאַרע געדאַנקען! — האָט
זי געפליסטערט.

באַלד נאָכדעם האָט זי זיך אויפגעהויבן און איז צוגע-
גאנגען.

גאנגען צום פארמעפאן, ווי זי האָט גענומען מיטן די בלעמער אין פארשידענע נאָמן-העפטן; אירע באַקן זענען געווען רוים היי פֿייער.

אַזינד האָבן זיך אַלע באַמיליקט אינם שמועס. דער דאָק-מאָר, וואָס איז פשוט אויסגעגאנגען צו רעדן מבח פאָליטיק, האָט זיך פלוצלינג געווענדט צום גאַנצן עולם און געפרעגט:

— האָט איר געליינט היינט די צייטונגען? דער מאָרגן-בלאַט, צום טייל, גייט שוין צו ווייט. דאָס איז דאָך שוין גאָר קיין שפראַך נישט פון געבילדעטע מענשן, דאָס איז דאָך שוין איינפאַכע זידלעריי און גאַס-רייד.

אַלע האָבן מודה געווען, אז דער מאָרגנבלאַט גייט שוין טאַקע צו ווייט.

נאָר אז ס'האָט זיך נישט געפונען עמעצער, וואָס זאָל דעם דאָקטאָר אָפּענטערן, איז שוין נישט געווען וואָס צו טון, דאָס האָט אַדוואָקאַט האַנסען געוויסט און דערפאַר האָט ער געזאָגט: — אָבער איך מיי, אז אין דער ליבעראַלער פרעסע זענען זיי אויך גענוג גראָב.

— אָט האָסטו דיר אַ נייעס. — האָט דער דאָקטאָר אַ זאָג געטון און איז אויפגעשפרונגען פון אָרט. — דו וועסט דאָך נישט זאָגן, אז מען קאָן זיי פאַרגלייבן? וואָס פאַראַ מיינונג מען זאָל נישט האָבן וועגן דעם מיניסטעריום...

מען האָט געגרייט צום טיש. די געזעלשאַפט איז אַריין אין עסציימער, דער דאָקטאָר און דער אַדוואָקאַט האָבן ווייטער גע-פירט דעם הייסן וויכוח וועגן דעם טאָן פון דער פרעסע. דער שמועס איז ווייטער געפירט געוואָרן ביים טיש; נאָגעל, וואָס איז געזעסן צווישן דער באַלעבאַסטע און דעם יונגן פרייליך אַלסען, דעם פאָליציימיסטערס מאַכטער, האָט פאַרשפּאַרט זיך אָפּצורופן. ווען מען איז אויפגעשטאַנען פון טיש, איז מען שוין געהאַט אַריי-געפאָרן אין רעכטן מיטן פון דער אייראָפּעישער פאָליטיק; מען האָט אַרויסגעזאָגט מיינונגען וועגן דעם צאַר, וועגן קאָנסטאַנץ, פאַרנעץ, און אז מ'האָט לײַט אַרויפגענומען די באַלקאן-פראַגע אויפן טיש, האָט דער בגלופינדיקער אַדוויקט הידער געהאַט אַ

געלעגנהייט אָנצופאלן אויף סערביען. יאָ. ער האָט דאָס שוין גענוג.
סערביען קריכט אים שוין פון האַלד; ער האָט גראַד געלייענט
די „סטאַטיסטישע מאַנאַטשריפט“; עס הערשט דאָרט אַ מוראדי-
קער צושטאַנד, די שולן אינגאַנצן אָפגעלאָזן...

— ניין. איין זאך פרייט מיך מער פון אַלצדינג. — האָט
דער דאָקטאָר מיט זייער פייכטע אויגן געזאָגט. — און דאָס איז,
וואָס גלאַדסטאָן זעבט נאָך. גיסט אָן, מיינע הערן, און לאַמיר
טרינקען פאַר גלאַדסטאָנס געזונט, יאָ, פאַר גלאַדסטאָנען, פאַר
אַט דעם גרויסן און ריינעם דעמאָקראַט, דעם מענטש פון דער
געגנזאַרט און דער צוקונפֿט.

— וואַרט אַ היילע, מיר ווילן אויך אָנטייל נעמען! — האָט
זיך אָפגערופן זיין פרוי. זי האָט דערגאַסן די גלעזער פון די דא-
מען, זי האָט פון איילעניש איבערגעגאַסן און מיט ציטערנדיקע
הענט דערלאָנגט יעדער דאַמע איר גלאָז.
אַלע האָבן געטרונקען.

— יאָ, איז ער נישט אַ העלדישער יונג! — האָט דער דאָק-
טאָר הייטער געזאָגט און אַ קנאַק געטון מיט דער צונג. — ער האָט
זיך נעבעך אַביסל פאַרקולט, אָבער ס'וועט אים בעסער ווערן.
קיין שום פאַרטיקער וואָרט מיר איצטער נישט אזוי שמאַרק
געפעלט, ווי גלאַדסטאָן. אָ, גרויסער גאַט, ווען איך מו אַ טראַכט
פון אים, שטייט ער פאַר מיר, ווי אַ ליכטיקער שמערן, וואָס
באַלייכט די גאַנצע וועלט!.. איר זעט אויס אזוי פאַרטראַכט, הער
נאַגעל; וואָס זשע, איר זענט נישט מסכים מיט מיר?

— איך? פאַרוואָס מיינט איר אזוי? אָבער טייערער, איך
בין גאַרנישט פאַרטראַכט; פאַרשטייט זיך, אז איך בין פולקאָם
מסכים מיט אייך.

— יא, נאַטירלעך. נו, ביסמאַרק האָט דאָך אויך אין זיך
אַ סך, וואָס רופט אַרויס מיין באַווונדערונג. אָבער גלאַדסטאָן זע-
שמעטערט איינפאַך יעדן אַרגומענט קעגן אים. כ'וואָלט באַמת גע-
ווען אַ בעלזן צו וויסן, ווי לאַנג ביסמאַרק וועט נאָך אזוי פירן
זיין אומנוצלעכן קאַמף!

ס'איז נאָך אַלץ געווען עמעצער, וואָס זאָל דעם דאָקטאָר

וועלן אָפּשפּאַרן; ער האָט שוין אפילו געפרוּווט רעדן וועגן קיי-
סער ווילדעלעס; אָבער אויך אין דעם האָבן אלע מיט אים מסבּים
געווען. לסוף איז די גאַנצע אונטערהאַנדלונג אזוי לאַנגווייליק גע-
וואָרן, אז דער דאָקטאָר האָט פּאַרנעלייגט די קאָרטן, צו פּאַר-
טרייבן די צייט. ווער וועט צושטיין צו אַ פּאַרטייער?
אָבער איצט האָט פּרוי סטענערסענס שטים אָפּגעקלאַנגען אי-
בערן גאַנצן זאַץ:

— ניין, דאָס מוז איך זאָגן! ווייסט איר, וואָס הער אַיען
האָט מיר נאָר וואָס דערציילט? הער נאָגעל, נישט שטענדיק האָט
איר געהאַט אזא טייערע מיינונג וועגן גלאַדסטאַנען, ווי דעם היינ-
טיקן אָונט, ער האָט אייך געהערט אַמאָל אין קרויסמאַניאָ — איז
דאָס נישט אַמאָל געווען אין אַן אַרבעטער-פּאַרטיי? וווּ איר האָט
גלאַדסטאַנען געגעבן אַ חלק. יאָ, איר זענט שוין איינמאָל! ... איז
דאָס טאַקע אמת?

די באַלעבאַסטע האָט עס געזאָגט אויפן פּריינטלעכסטן אופן,
מיט אַ שטייבל אויף די ליפּן, אין האָט אויף קאַמפּאָזעס אויפגע-
הויבן דעם פינגער, ווי זי וואָלט אים געוואָרנט. זי האָט איבערגע-
חורט, ער זאָל זאָגן, צי ס'איז אמת.

נאָגעל האָט געהויבן מיט די אַקסלען.
— איך קאָן זיך נישט דערמאַנען, איך זאָל אַמאָל האָבן גע-
געבן אַ חלק גלאַדסטאַנען, — האָט ער געענטפּערט — ווען איז דאָס
געווען?

— ניין, דאָס וויל איך נישט זאָגן, אז איר האָט אים גע-
געבן אַ חלק, — האָט אַיען געענטפּערט — אָבער איר זענט שטאַרק
אַרויסגעטראָטן קעגן אים. איך קאָן זיך דערמאַנען, אז איר האָט
געזאָגט וועגן גלאַדסטאַנען, אז ער איז אַ פּאַנאַטיקער.

— אַך, מיין גאַט! פּאַנאַטיקער! גלאַדסטאַן אַ פּאַנאַטיקער! —
האָט דער דאָקטאָר געשריגן, — מענטש איינער, זענט איר דעמאָלט
געווען שיבור, צי וואָס?
נאָגעל האָט געלאַכט.

— ניין, דאָס בין איך, דאַכט מיר, נישט געווען אַדער אפּשר

בין איך פאָרט געווען שיכור, כ'ווייס באמת נישט. עס שמעקט שוין דערניט.

— יא, עס שמעקט באמת דערמיט, כ'לעבן! — האָט דער דאָקטאָר געזאָגט אַ באַפרידיקטער.

נאָגעל האָט זיך נישט געוואָלט פאַרענטפערן: ער האָט אַרצ- דינג אויסגעמיטן, אַבי גאָרנישט צו רעדן. אָבער דאָגני קיעלאַנד האָט געבעטן פרוי סטענערסען, זי זאָל אים אָרעגן דערצו. — זאָל ער זאָגן נאָר עפעס, — האָט זי מיט אַ פּליסטערנדי- קער און וואַרעמער שטים געזאָגט — זאָל ער דערציילן, וואָס ער האָט געמיינט. ס'איז באמת קאָמיש.

— וואָס זענט איר, אייגנטלעך, אויסן געווען? — האָט די יונ- גע פרוי הייטער געפרעגט, — בעת איר זענט אַרויסגעטראָטן קעגן גלאַדסטאַנען, האָט איר דאָך געמוזט האָבן עפעס אַ כוונה, מאַ זאָגט עס אונז! אַ הויך דעם וועט איר אונז דערמיט פאַרשאַפן אַ פאַרגעניגן; וואָרום ס'וועט ווערן צו לאַנגווייליק, ווען זיי וועלן זיך אַוועקוועצן שפּילן אין קאָרטן.

— כ'ווייס נישט, אין דער אמת, פון וועלכן מאָל הער אַיען רעדט, — האָט נאָגעל געענטפערט נאָך אַרץ לאַבנדיק-ס'קאָן גראָד מעגלעך זיין, אז איך האָב געזאָגט עפעס אַזוינס; אָבער... נו, אויב איך האָב זיך ביי דער דאָזיקער געלעגנהייט נישט אַזוי שרעקלעך אויסגעדריקט, האַלט איך זיך נאָך היינט ביי מיינע ווערטער; אויב אָבער זיי זענען געווען צו שאַרף, לייקן איך זיי אָפּ, נאָטירלעך. — און ווידער ערנסט געוואָרן האָט ער צוגעגעבן: — וואָס אַן אמת, בין איך טאַקע נישט אינגאַנצן מסכים מיט אייך וועגן גלאַדסטאַנען. צום באַדויערן נישט. קיינער דאַרף זיך, אַגב, נישט פּילן אָנגערירט דערפון. און איך בעט, מ'זאָל מיר אַנטשויר- דיקן, וואָס איך ברענג עס דאָ ווידער אַרויס. איך בין בכּלל נישט קיין פאַנאַטיקער. כ'קאָן גאַנץ גוט האַלטן די צונג צווישן די ציין, ווען ס'איז נויטיק. צי האָט פון אייך עמעצער געזען גלאַדסטאַנען אָדער געהערט אים רעדן? איין איינדרוק מאַכט ער אויף אייך פון דער טריבונע; דאָס איז זיין ריינע האַנדלונג, זיין גרויסע ערלעבקיט! ס'זעט אויס, ווי אַט דער מענטש וואָלט גאָר

קנוט האטסון

אנדערש נישט געקאנט, נאָר האַנדלען ריין. ווי אזוי וואָלט ער געקאנט באַגין עפעס אַן עברה און זיך פאַרזינדיקן פאַר גאָט? און מיט דער אידעע פון זיין ריינער האַנדלונג איז ער אזוי טיף דורכגעדרונגען, אז ער מיינט, אז דאָס אייגענע קומט פאַר אויך מיט זיינע צוהערער...

— אָבער דאָס איז דאָך זייער אַ שיינער שטריך פון אים! דאָס באַזייוט דאָך זיין ערלעכקייט און זיין הומאַניטאַרן דענקען. — האָט אים דער דאָקטאָר איבערגעשלאָגן די רייד. — דאָס ערשטע מאָל הער איך אַזעלכע משוגענע רייד!

— נו, יאָ, דאָס איז דאָך אויך מין מיינונג. איך ברענג דאָך עס דאָ צו זיין כאַראַקטעריסטיק, פאַר אַ שיינעם שטריך פון זיין געשטאַלט, הע-הע-הע! גלאַדסטאָן איז אַ וואַנדערנדיקער אַני-זאָגער פון אמת און יושר; זיין מוח איז זייער שטייף פון היילע אָנערקענטע רעזולטאַטן. אַז צוויי מאָל צוויי איז פיר, דאָס איז פאַר אים דער גרעסטער אמת אונטער דער זון, און קאָנען מיר דען לייקענען, אַז צוויי מאָל צוויי איז פיר? אַודאי נישט; איך זאָג עס נאָר צו באַזייון, אַז גלאַדסטאָן איז אייבוק גערעכט. אָבער ס'איז בעסער, איך זאָג שוויגן, — האָט נאָגעל געענדיקט.

אַלע האַבן זיך צוריק אַוועקגעזעצט. און ס'איז אויף אַ היילע שטיף געוואָרן, איצט איז געשען אַ מערקווירדיקע זאַך. דער אַריונקט איז צוריק נישטער געוואָרן. ווי גיך ער האָט גע-קראָגן עפעס צו עסן, איז זיין שיכרות אַוועק, און ער איז דערי-בער געזעסן שטיל און אומבאַמערקט, ווי אייביק, בעת ער האָט גאַרנישט געהאַט אין קאָפּ, ער האָט נאָך אפילו נישקשה געטרוני-קען, אָבער ס'האָט נישט געהאַט אויף אים קיין ווירקונג, דערפאַר איז דער אַדוואָקאַט האַנסען געוואָרן בגלופין.

ס'איז ערשט געווען צען אַזויגער. הידער אַמאָל האָט מען דערמאָנט די קאָרטן; אָבער אין דער זעלבער רגע האָט עמעצער אַ קלונג געטון ביים דאָקטאָר אין דער טיר פון זיין ביוראָ, פרוי סטענערסען איז אויפגעשפרונגען; יאָ, דער דאָקטאָר וועט איצט מוזן אַוועקגיין, ליידער. אָבער אַלע דאַרפן נאָך נישט אַוועקגיין. אויף קיין פאַל נישט. ווייניקסטנס, נישט פאַר צוועלף, פרייליך אַני-

דערסען זאל זיך נאָר ווידער אוועקזעצן רויק אויף איר אָרט; אנא ברענגט שוין אַרײַן נאָך הייס וואַסער צום „טאָדדי“, אַ סך הייס וואַסער.

— הער לאַנד־ריכטער, איר טרינקט דאָך גאָרנישט.
אַ, ניין, דער לאַנד־ריכטער שטייט נישט אָפּ פון איבעריקן עולם.

— אָבער איר דאַרפט נאָך נישט גיין אַהיים. איר מוזט אלע בלייבן, דאַגני, עפעס זיצסטו מיר אזוי שטיל!
— ניין, נישט שטילער ווי שמענדיק.

אַצינד איז דער דאָקטאָר אַרויסגעקומען צוריק פון זײַן צי-מער; מען זאָל אים אַנטשולדיקן; ער מוז אוועקגיין; געפערלע-כער פאַל, אַ בלוט שטורץ. נו, ס'איז נישט גאַנץ ווייט, אין צווי-דריי שעה וועט ער זײַן צוריק אינדערהיים; ער האָפט, אז ער וועט נאָך דאָ טרעפן די גאַנצע געזעלשאַפט צוזאַמען. אַדיע אַלע אינאַיינעם; אַדיע, יעטא.

און ער איז שנעל אוועקגעגאַנגען. אין אַ מינוט אַרום האָט מען אים געזען צוזאַמען מיט נאָך אַ מענטשן אַראָפּלויפן דעם וועג צו דער לאַנדונגס-בריק; אזוי שמאַרק האָט ער זיך געאַיילט. זײַן פרוי האָט געזאָגט:

— וואָס טוט מען איצט?... אַוּף! איר מעגט מיר גלויבן, צייטנױז איז מיר זייער לאַנגווייליק צו בלייבן אליין אין שטוב, ווען מײַן מאַן פאַרט אוועק. באַזונדערס איז עס זייער נישט גוט אין די ווינטער-נעכט. טיילמאָל הויב איך דאָן אָן צו צווייפלען, אז ער וועט נאָך קומען צוריק.

— דאָ זענען נישטאָ אין שטוב קיין קינדער, ווי איך זען— האָט נאָגעל געפרעגט.

— ניין, נישטאָ קיין קינדער... מילא, איצט האָב איך מיך שוין אַביסל צוגעווינט; נאָר אין אָנהויב איז געווען שרעקלעך. איך פאַרזיכער אייך, כ'פּלעג אזוי מורא האָבן. כ'פּלעג אזוי צי-טערן אין דער פינסטער — אז טיילמאָל האָב איך זיך געמוזט אויפהויבן, אַרויסגיין און זיך לייגן ביים דינסטמייַדל אין צימער... ניין, אָבער דאַגני, ערשט מוזסטו אויך זאָגן עפעס! פון וואָס

טראכטטו אזוי? פארשטייט זיך, וועגן דיין באשערטן.
דאגני איז רויט געוואָרן, האָט זיך צעלאַכט פאַר פאַרלעגנ-
הייט און געענטפערט:

— נו, פאַרוואָס נישט? איך טראַכט וועגן אים. ס'איז דאָך
פאַרשטענדלעך. אָבער פרעג בעסער, וועגן וואָס טראַכט דער
לאַנד-ריכטער? דעם גאַנצן אָונט האָט ער קיין וואָרט נישט אויס-
גערעדט.

דער לאַנד-ריכטער האָט פּראָטעסטירט; ער האָט גערעדט
מיט די דאַמען אַלסען און אַנדערסען, ס'הייסט, אין דער שטיל
געהאַלטן אַ גרויסן שמועס, די גאַנצע צייט איז ער געווען שטאַרק
פאַראַינטערעסירט און האָט זיך צוגעהערט צו די מיינונגען וועגן
פּאָליטיק, קורץ און גוט...

— פּריילין קיעלאַנדס חתן איז איצט ווידער אויפן ים.
האָט די באַלעבאָסטע געוואָגט צו נאַגעלן. — ער איז אַ פּלאַט-
אָפיציר. ער פאַרט איצט קיין מאַלאַטא — קיין מאַלאַטא, דאַכט
זיך?

— יא, קיין מאַלאַטא. — האָט דאָגני געענטפערט.
— ווי גיך די דאָזיקע חברה'לייט פאַרקנסן זיך! אַט קומט
ער צו די עלטערן אויף דריי וואָכן צו גאַסט, און פּלוצלונג אין
אַ שיינעם אָונט... יא, יא, די ליימענאַנטן!

— דרייטע יונגען! — האָט נאַגעל באַמערקט, — במעט אַלע
הויכע, שיינע, אָפּגעברענטע מענטשן מיט קלאַרע געדאַנקען. אין
זייער אונטפאַרם איז אזוי שייך, און מיט אזוי פיל עלעגאַנץ.
יא, פון די פּלאַט-אָפיצירן קאָן ער זיך שטענדיק נישט אָפּ-
ווינדערן.

מיט אַמאָל דרייט זיך פּריילין קיעלאַנד אויס צום סטודענט
אַיען און פרעגט אים מיט אַ שטייכל:

— יא, דאָס זאָגט הער נאַגעל איצט; אָבער וואָס האָט
ער געוואָגט אין קריסטיאַניאַ?

אַלע האָבן זיך צעלאַכט; אדוואָקאַט האַנסען האָט אויסגע-
שריגן מיט אַ שיפורן קול:

— טאַקע, וואָס האָט ער געוואָגט אין קריסטיאַניאַ? אין קריס-

מיאניא! וואָס האָט הער נאָגעל דאָרט געוואָנט? כאַ כאַ כאַ! מײַן
מײַערער! — פאַר אײער געזונט!

נאָגעל האָט אָנגעקלאַפּט מיט אים אין די גלעזער און גע-
טרונקען. באַמת, ער האָט שטענדיק געהאַלטן מיט די פּלאַט-אַפּי-
צירן, האָט ער פאַרויכערט; הער אַיען האָט געוויס אין קריסטיא-
ניא אױך נישט געהערט פון אים קײן אַנדער מײנונג. יאָ, ער איז
אפילו גרײט צו זאָגן, אז ווען ער זאָל זײן אַ מײדל, וואָלט ער
געוואָלט נישט אַנדערש ווי אַ פּלאַט-אַפּיציר; אױב נישט איז קײ-
נעם נישט.

דאָס האָט הידער אַרויסגערופן בײ אַרעמען אַ געלעכטער;
דער אַדוואָקאַט האָט באַגריסערט אָנגעקלאַפּט אָן אַלע גלעזער,
וואָס ער האָט געזען אױפן מיט, און געטרונקען אײנער אַלײן.
דעמאָלט האָט דאָגני פּלוצלינג אָנגערופן:

— אָבער אַלע לײמענאַנטן זענען פּונדעסמױען נאַרישע יונגען;
איר מײנט נישט אזױ?

דאָס האָט נאָגעל נישט געמײנט. ווי קומט עס? דאָס איז
אָן אומזין. אָבער ווען ס׳זאָל אפילו יאָ זײן אזױ, וואָלט ער, ווען
ער וואָלט געווען אַ מײדל, זיך אױסגעקלױבן בעסער אַ שײנעם
מאַן אײדער אַ קלונג. בלוי ספּק, און דערצו נאָך, ווען ער וואָלט
געווען אַ יונג מײדל. וואָס קאָן מען מאַכן מיט אַ מוח אָן אַ גוף? יאָ,
מען קאָן אױך פּונקט אזױ זאָגן — וואָס קאָן מען מאַכן מיט אַ גוף
אָן אַ מוח? אָבער ס׳איז אַ גרויסע נפּקא מינה. שעקספּירס עלטערן
האַבן אפילו נישט געקאַנט לײענען. און שעקספּיר בכבודו ובעצמו
האַט אפּשר אױך נישט גוט געלײענט; אָבער ער איז פּונדעסמױען
אַ היסטאָרישע פיגור. נאָר ווי ס׳זאָל נישט זײן, אַ געלערנטער און
אַ מױסער מאַן מוז גיכער ווערן צוגעגעסן אַ יונג מײדל, אײדער
אַ שײנער און אַ נאַרשער. אָן אַ מוח קאָן מען לבדּ הפּחות גראַפּן
גריבער און האַקן שײנער, פאַר אַ נױט — יאָ, נײן, ווען ער וואָלט
געווען אַ יונג מײדל און עס וואָלט געהאַלטן דערבײ, וואָלט ער
קודם בל גענומען אַ שײנעם; דעם מאַנס מײנונגען וועגן פּאַזיטיק
און נישטעס פּילאָזאָפּיע און גאָטס דרײ אײניקײט קאָן מען אַרויס-
וואַרפן פאַר דער קאַץ.

— דאָ קאַנט איר אַנקוקן פרייליך קיעראַנרס לייטענאַנט —
האַט פרוי סטענערסען געזאָגט און געבראַכט צו טראָגן אַן אַלבום.
דאָגני איז אויפגעשפרונגען. ס'האַט זיך ביי איר אַרויסגע-
ריסן אַ „ניין, אַך ניין!“ אָבער באַלד נאָכדעם האָט זי זיך צוריק
אַנידערגעזעצט. — דאָס בילד איז אָבער אַ שלעכט בילד — האָט
זי געזאָגט. — אין דער אמת זעט ער אויס אַ סך בעסער.
נאָגעל האָט דערזען אַ שיינעם בחור מיט אַ געדיכטער באַרד.
ער איז געזעסן לייכט און גלייך ביים טיש, מיט דער האַנט אויף
דער שווערד. זיינע שימערע האָר זענען געווען אין מיטן פונאַני-
דערגעטיילט, ווי אַ פאַרוק; ער האָט אויסגעווען אַביסל ענגליש.
— יאָ, דאָס איז אמת, ער איז פיל שענער ווי דאָ. — האָט
פרוי סטענערסען געזאָגט, — איך בין אויך געווען אַמאָל פאַרליבט
אין אים, אין מינע מיידלשע יאָרן... אָבער טוט נאָר אַ קוק דאָ
אויף דעם מענטשן, דאָס איז אַ יונגער טעאָלאָג, וואָס איז שוין
איצט געשטאַרבן, ער האָט געהייסן קאַרלסען. ער איז די טעג
אומגעקומען; ס'איז געווען אזוי טרויעריק. יאָ, ס'איז געווען דער,
וואָס מיר האָבן אייערנעכטן באַגראָבן.
ס'איז געווען אַ בילד מיט אַ קרענקלעך אויסזען. מיט אייני-
געפאלענע באַקן און מיט אַזעלכע שמאַלע צוזאַמענגעדריקטע לייפן,
אַז זיי האָבן אויסגעווען ווי אַ דין שנירל, וואָס גייט דורך אין מיטן
פנים. די אויגן זענען געווען גרויס און טונקל, דער שמערן הויך
אין קלאָר; אָבער די ברוסט איז געווען איינגעפאלן און די אַקס-
לען נישט ברייטער, ווי די אַקסלען פון אַ פרוי.
דאָס איז געווען קאַרלסען. אזוי האָט ער אויסגעווען. נאָגעל
האַט געטראַכט ביי זיך, אַז צו דעם דאָזיקן געזיכט פאַסן זיך
בלויזע הענט און טעאָלאָגיע. ער האָט שוין געוואָלט באַמערקן,
אַז דאָס איז אַ נישט-היימלעך געזיכט, מיטאַמאָל האָט ער דערזען,
ווי דער לאַנד-ריכטער ריינערט רוקט זיך צו מיט זיין שטול צו
דאָגנין און הויבט אָן מיט איר צו שמועסן. ער האָט דעריבער
הייטער געבלעמערט דעם אַלבום און געשוויגן שטיל, בדי זיי נישט
צו שמערן.
— היות איר האָט מיר פאַרגעוואָרפן, וואָס איך שווייג היינט

אָונט, – האָט געזאָגט דער לאַנד-ריכטער – וועט איר מיר אפשר ערלויבן צו דערציילן אייך אַ געשעעניש פון דעם קיזערס באַזוך; און אמתע מעשה. ס'איז מיר גראַד איצט אַרויף אויפן רעיון.

זי האָט אים לאַבנדיק איבערגעשלאָגן די רייד:

– וואָס האָט איר אזוי אַ גאַנצן אָונט געטומלט דאָרטן אין הינקל? – זאָגט מיר בעסער דאָס. איך האָב דאָך אייך געוואָלט בלוז דערמאָנען, אייך מאַכן און אַנצוהערעניש, בעת איך האָב גע-זאָגט, אז איר האָט די גאַנצע צייט געשוויגן. מסתמא האָט זיך שוין אין אייך הידער דער טייוול פונאַנדערגעהוילעט, נישט ריכ-טיק? ס'איז באמת זייער מיאוס פון אייך, וואָס איר קרימט אי-בער און מאַכט פון יעדן חוק, נה, ס'איז אמת, אז ער פאַר-נעמט זיך צופיל מיט זיין אייזערנעם רינג, וואָס ער טראָגט אויפן קליינעם פינגער, הויבט אים אויף אין דער הויך, קוקט אים אָן און פּוצט אים; אָבער ס'איז דאָך מעגלעך, אז ער טוט עס נישט וויסנדיק. יעדנפאַלס, פּוצט ער זיך נישט אזוי, ווי איר מאַכט עס נאָך; נין, לייקנט עס נישט אָפּ, כ'האָב עס גאַנץ גוט באַמערקט. איבעריקנס, איז ער אזוי גאָההדיק, אז עס קומט אים. אָבער דו, גודרון, האָסט צו ווייט געטריבן דינע שטיק; ער האָט זיכער באַ-מערקט, אז דו הווקסט פון אים.

גודרון איז צוגעקומען, האָט זיך פאַרענטפערט, האָט פאַרוי-כערט, אז שולדיק איז בלוז דער לאַנד-ריכטער; ער איז געווען אזוי קאָמיש, אז מ'האָט זיך נישט געקאָנט איינהאַלטן פון לאַכן. און איצט דער אופן און דער מאַן, ווי ער האָט גערעדט וועגן גלאַדסטאָנען!

סם! דו רעדסט צו הויך, גודרון; איין גאָט ווייסט, ער האָט הידער געהערט. זיכער, ער האָט זיך אויסגעררייט. נין, אין תוך האָט ער גאָרנישט אזוי שטאַרק איבערגעטריבן, און אז מען איז אים אין מיטן אַריינגעפאַלן אין די רייד, איז ער גאָרנישט גע-וואָרן אין פעס. אויף קיין האָר נישט; נישט אמת? זיין געזיכט איז כמעט טרויעריק געווען. דו הערסט, איצט טוט מיר באַנג, וואָס מיר זיצן דאָ און רעדן-אָפּ פון אים. הלאַאי האַלט איך עס נישט געטון. און—ווייסט, דאָס וואָס ער האָט געזאָגט איז, איינגעלעך,

געווען אינטערעסאנט. גודרוקן, מיר האָט זיך עפעס אויסגעזאכט,
ווי ער וואָלט אַ זיפּץ געטון, בעת ער האָט זיך נישט לאַנג אויב-
געדרייט. און, איצט פרעס איך מיך פון חרטה... הער לאַנד-רייב.
טער, איר קאָנט אים שוין דערציילן אייער געשיכטע פונם קיי-
זערס באַזוך.

און דער לאַנד-רייבטער האָט דערציילט. אזוי ווי עס איז
נישט געווען קיין שום סוד, נאָר אַ גאַנץ פשוטע מעשה מיט אַ
פּרוי און אַ בוקעט בלומען, האָט דער לאַנד-רייבטער גערעדט
וואָס אַמאָל העכער, ביז לסוף האָבן אים אַזע אויסגעהערט. די
מעשה האָט געדויערט אַ פּערטל שעה, אז זי האָט זיך געענדיקט,
רופט זיך אָפּ פּרייליך אַנדערסען:

— הער נאָגעל, צי געדענקט איר די מעשה, וואָס איר האָט
אינו דערציילט נעכטן ביינאָכט וועגן דעם כאָר אויפן מיטללענדישן
ים?...

נאָגעל האָט שנעל צוגעמאַכט דעם אַלבום, האָט זיך אַרומ-
געקוקט אין זאָל, און זיין פנים האָט אָנגענומען אַ מאַרדנעם, כמעט
שרעקדיקן אויסדרוק. ער האָט געענטפערט שטייערדייט, אז אין
אַנדערע פרטים, האָט ער, מעגלעך, אַ טעות געהאַט, אָבער ער
האָט עס נישט געטון בפּיות; די געשיכטע האָט ער נישט אויס-
געטראַכט פון קאָפּ, ס'איז מיט אים אויף אַן אמת פאַרגעקומען.
ער האָט עס אַליין דורכגעלעבט.

— ניין, מיין טייערער, כ'האַב דאָך נישט געוואָלט זאָגן, אז
איר האָט זי אויסגעטראַכט פון קאָפּ, — האָט זי געענטפערט מיט
אַ שמיכל — אָבער צי געדענקט איר אויך אייער ענטפער נאָכדעם,
וואָס איך האָב געזאָגט, אז זי איז שוין? אז איר האָט בלויז אייני-
מאָל אין אייער לעבן געהערט עפעס שענערס דערפון, און דאָס
איז געווען אין הלום?

יא, ער געדענקט עס גאַנץ גוט, האָט ער צוגעשאַקלט מיטן
קאָפּ.

— אַך, טאָ דערציילט זשע אונז דעם חרום אויך! כ'פעט
איך! איר דערציילט אזוי אייגנארטיק. מיר בעטן איך אַלע צו-
זאַמען.

אָבער ער האָט נישט געוואָלט. ער האָט אויסגעקלערט אַלערליי תירוצים, ס'איז אַ גאַנץ אומבאַדייטנדיקע זאַך, אַ חלום אָן אַן אָנהויב און אָן אַ סוף. דער שאַטן פון אַ פּאַרשמעלונג בעתן שדאַף; ניין, ער קאָן עס אפילו נישט איבערגעבן אין ווערטער; מען ווייסט דאָך, די דאָזיקע פּוסטע, פליענדיקע עמפּינדונגען, וואָס מען דערפילט הי אַ שטראַל און וואָס פאַרשווירן אידער מ'באַ-וווינט זיך אַרומצוקוקן. זיי קאָנען שוין האָבן אַ באַגריף פון דער גאַנצער נאַרושקייט, אַז אַט דער חלום האָט זיך אָפּגעשפּילט אין אַ הייס זילבערנעם האַלד...

הייסט עס אין אַ וואַלד פון זילבער. ווייטער?
מ'האַט אים נישט געקאָנט רירן פון אָרט. ער וואָלט געמון פאַר איר אַליק אין דער וועלט, זי קאָן מיט אים טון, וואָס איר האַרץ גלוסט, נאָך דעם חלום קאָן ער נישט דערציילן; זי מעג אים גלויבן, אַז ער קאָן נישט.

— גוט, וואָל זיין עפעס אַנדערש. מיר אַלע בעטן אייך.
ניין, ער קאָן עס נישט; היינט שוין נישט. מען מוז זיין גע-שטימט דערצו. נישט אמת?

דערנאָך האָט מען זיך איבערגעוואָרפן מיט אַ פּאַר גלייכגיל-טיקע ווערטער, אַ פּאַר קינדערשע פּראַגן און ענטפערס, סתם נא-רישקייטן. דאָגני האָט געוואָגט:

— איר וואָרט געמון אַליק אין דער וועלט פאַר פּריילין אַני-דערשען, וואָס, אַ שטייגער? וואָגט עס אונז!

מ'האַט זיך איבער דעם דאָזיקן איינפאַל שטאַרק צעלאַכט. און דאָגני אַליין האָט מיטגעלאַכט. נאָך אַ קורצן ישוב-הדעת רופט זיך נאָגעל אָפּ:

— פאַר אייך וואָלט איך געקאָנט טון עפעס שלעכטס.

— הייסט עס פאַר מיר עפעס שלעכטס? לאַמיר הערן!

— ניין, אויף איין פּוס קאָן איך עס נישט וואָגן.

— אַ מאָרד אַ שטייגער? — האָט זי געפּרעגט.

— יאָ, אפּשר; כ'וואָלט געקאָנט הרגענען אַן עסקימאָס און אָפּשינדן אים די הויט, בדי אייך צו מאַכן דערפון אַ ברויח-מאַט.

— בראַוואָ! כאַכאַכאַ! אָבער נו, פאַר פּריילין אַנדערשען—

קנוט האמסון

וואָס וואָלט איר געקאָנט טון פאר אירן עפעס אויסערגעהויניג
לעבס גומסן

— יא, אפשר, כ'ווייס נישט. אגב, דאָס מיטן עסקימאָס האָב
איך ערגעץ-ווי געלייענט. מייןט נישט, אז כ'האָב עס אליין אויס-
געטראַכט.

נאָך די דאָזיקע קינדערשע פראַגעס און ענטפערס, אָן אינ-
האַלט און אָן באַדייטונג, זענען זיי ביידע אַנטשטיגן געוואָרן; ס'האָט
אויסגעזען, ווי יעדערער פון זיי וואָלט זיך פארטראַכט איבער
דעם, וואָס דער אַנדערער האָט געזאָגט, וואָס פאַראַ כּוונה ער
האָט דערביי געהאַט, וואָס האָט ער געמיינט מיט זיינע ווערטער.
א מינוט זענען אַלע שטיל געווען; נאָר ווען פּרוי סטענערסען איז
באַלד נאָכדעם אַריינגעקומען פון שלאָפּצימער מיט פּריש-אַפּגעווא-
שענע הענט, וואָס האָבן נאָך געשמעקט מיט פּלאַרירדא-וואַסער, איז
נאָעל צוגעגאַנגען צו איר און עפעס באַמערקט וועגן אַ קאַנאַ-
ריקל, וואָס ער זאָל האָבן געהערט דורך דער האַלב-אַפּענער
טיר פון שלאָף-חור.

דער אַדווינקט האָט שטילערהייט אַ קוק געטון אויפן
זייגער.

— איר קאָנט פאַרגעסן, — האָט געזאָגט די באַלעבאַסטע —
איר טאָרט נישט אַוועקגיין אידער מיין מאַן וועט קומען. שטרענג
פאַרזאָגט! טוט וואָס איר ווילט, נאָר אַוועקגיין טאָרט איר נישט.
מען האָט דערלאָנגט קאַזע. און די גאַנצע קאַמפּאַניע איז
געוואָרן לעבעדיקער. דער גראַבער אַדוואַקאַט, וואָס האָט זיך גע-
שפּאַרט מיט דעם יונגן סטודענט, איז אויפגעשפרונגען גרינג ווי
אַ פּעדער און פאַר אַנטציקונג האָט ער אַ פאַטש געטון מיט ביי-
דע הענט; דער סטודענט האָט זיך אויסגעקנאַקט די פינגער, איז
צוגעגאַנגען צום פּאַרטעפּיאַן און דורכגעלאָפּן עמלעכע אַקאָרדן.
— אַך, יא, — האָט מען אויסגעשריגן — ווי האָבן מיר עס
נאָר פאַרגעסן, אז איר שפּילט! אַצינד טוט איר שוין שפּילן, אומ-
באַדינגט!

דער סטודענט האָט, וואָס אָן אַכט, שטאַרק געוואָלט שפּילן.
קאָנען, קאָן ער טאַקע נישט קיין סך. נאָר אויב קיינער האָט

גארנישט קעגן אביסל שאפען... אדער אפשר סתם א האלץ פון
לאונער...

איצט האט זיך געקאנט אויסדאכטן, אז נאגעל הויבט אויך
אין צו הערן אביסל פאראינטערעסירט. ער האט שטארק אפלא-
דירט דעם סטודענט און גערעדט א פאך ווערטער מיט דעם
לאנג-ריכטער און מיט פרייליך אָלסען. נאָר ווען דאָנני האָט זיך
אָוועקגעזעצט ביים אויף, איז ער אויך אויפגעשטאָנען פון טיש,
האָט זיך אַ ווילע אַרומגעדרײט ביים פענסטער, דערנאָך איז ער
צוגעגאַנגען צו דאָנני און געזאָגט:

— נישט אמת, אז בעת מען הערט אזא טויק, וואָלט מען
גערן געזעסן ערגעץ ווי אין אַ וויסן צימער, מיטן געליבטנס האַנט
אין אייער האַנט, און שחיגן, טיף שחיגן! כ'הייס נישט, כ'האָב
זיך שטענדיק פאָרגעשטעלט, אז ס'מוז זיין אזוי גוט,

— יאָ, — האָט זי אויך געזאָגט. — אָבער עס וואָלט נישט
געדארפט זיין אזוי ליכטיק. נישט אמת? און די שטולן וואָלטן גע-
דארפט זיין נידעריק און חייך. אָבער אין דרויסן וואָלט גוט גע-
ווען, עס זאל דאָן שטארק רעגענען און ס'זאל זיין פינסטער.

ער האָט צוגעשאַקלט מיטן קאָפּ און זי אָנגעקוקט, זי איז
היינט אויסערגעהיילעך שיין, אָט די בלויע, לייכטנדיקע אויגן אין
איר העלן געזיכט האָבן איר געגעבן אַ מאַדנעם אויסדרוק. און הגם
אירע ציין זענען געווען נישט זייער ווייט, האָט זי פונדעסטוועגן
גערן געלאַכט, זי האָט געלאַכט כמעט אָן אַ שום סיבה. אויך איר
מויל איז געווען רויט און פול, אז ער האָט זיך באלד געהאַרפן
אין די אויגן. אָבער מערקווירדיקער פון אַלץ איז געווען דאָס,
וואָס יעדעס מאָל, ווען זי האָט גערעדט, האָט זיך אַ רויטער
צארטער שיין פאַרצויגן אויף אירע באַקן און איז באלד צוריק
פאַרשוונדן געוואָרן.

נאָגעל האָט געוואָלט עפעס זאָגן, נאָר אין דער זעלבער
רגע האָט פרוי סטענערסען אויסגעשריגן:

— ניין, אָט איז דער אַדיונקט שוין ווידער נעגס געוואָרן.
יאָ, אַוודאי, אָט דעם מענטשן קאָן מען גאַרנישט דערהויטן. איז
אלעמאָל דער זעלביקער. איך האָף, ווייניקסטנס, אז איר, הער

לאַנד-ריכטער, וועט נישט פאַרגעסן צו זאָגן אַ גוטע נאַכט, איידער איר גייט אַהיים.

דער אַדיונקט איז אַדורך דורך דער קיך, האָט זיך שטיי לערהייט אַרויסגעגנבעט, ווי שמענדיק ווען ער האָט זיך אויסגע-ניכטערט, און איז געווען בלייך און פאַרטאַמערט. ביי דער דאָ-זיקער ידיעה האָט זיך נאַעלס פנים פּלוצלינג געביטן. ס'איז אים גרייך איינגעפאַלן, אז ער קאָן זיך אַצינד דערוועגן פאַרצולעגן דאָגנין זיין באַגלייטונג אַנשטאַט דעם אַדיונקט. ער האָט עס איר מאַקע באַלד פאַרגעלייגט, האָט געבעטן מיט די אויגן, פּונקט אזוי ווי מיטן אַרפּאָגעלזטן קאַפּ, און לסוף נאָך צוגעגעבן:

— און איך וועל זיין אזוי אַנשטענדיק!

זי האָט זיך צעלאַכט און געענטפערט:

— יאָ, יאָ, אויב איר וועט זיך נאָר האַלטן אַרנטלעך, נעם איך עס אָן מיט דאַנק.

— אַך יאָ, איר וועט זען, ווי אַרנטלעך!

איצט האָט ער בלויז געוואַרט אויפן דאָקטאָר, בדי צו קאָ-נען אַזעקניין. די האָפּנונג אויף דעם דאָזיקן שפּאַציר דורכן וואַלד האָט אים נאָך מער אויפגעמונטערט ווי פריער; ער האָט גע-שמועסט חעגן אַלץ אין דער וועלט, אַלעמען לאַכנדיק געמאַכט, און איז געווען אָן א שיעור ליבליעך. ער איז געווען אזוי אַנט-ציקט, אזוי גליקלעך, אז ער האָט צוגעזאָגט דער פּרוי סמענער-סען אַנצוקוקן איר גאָרטן, און אזוי ווי ער איז אַ שטיקל פאַכ-מאַן, וועט ער אויך אַ קוק טון אויפן באַדן אַראָפּצוהן, ווי עס זענען געשטאַנען די קראַנקע וויינפערל-בוימלעך. אָ, יאָ, ער וועט שוין מאַכן אַ סוף צו די פּליגעליעך און די אַנדערע אינסעקטן, וואָס צעפרעסן די בלעטער; ער וועט זיי שוין פּטרוקן, ווען ער זאָל זיי דאַרפן אפילו אָפּשפרעכן, באַשוערן.

צי האָט ער אויך אַ ידיעה אין שוואַרצקינצלערין?

יאָ, ער האָט צוביסלעך אין אַלצדינג אַ ידיעה. אָט איז דמשל אַ רינג, אַ פּראָסט-פּשוטער, אייזערנער רינג. אָבער ער פאַר-מאָגט זייער ווונדערליכע בוחות. וואָלט מען עס געגלויבט אויף אים, ווען מען קוקט אים אזוי אָן! אָבער ווען ער פאַרלירט אַ

שטייגער דעם רינג ביינאכט ארום צען אױגער, מוז ער אים נאָך פאַר צוועלף געפינען. אַנדערש קאָן אים טרעפן אַן אומגליק. ער האָט אים געקראָגן פון אַן אַלטן גריד, אַ סוחר אין דער שטאָט פירעע; ער פון זיין זייט האָט דעם אַלטן געמון אַן אַנדער טובה און דערצו האָט ער אים נאָך דערפאַר געגעבן אַ פעקל מאַבאַק.

צי ער גלויבט טאַקע באַמת אין דעם?

יא, אַביסל. אין דער אַמת! דער רינג האָט אים אַמאָל

אויסגעהיילט פון אַ קרענק.

פון ערגעץ ביים ים האָט מען געהערט דאָס בילדן פון אַ הונט. פרוי סטענערסען האָט אַ קוק געטון אויפן זייגער; יא, דאָס איז דער דאָקטאָר, זי דערקענט דעם הונט. נו, ס'איז גוט, צוועלף אַ זייגער ערשט, און ער איז שוין דאָ צוריק. זי האָט אָנגעקלאָגט גען און געהייסן ברענגען נאָך קאַזע.

— אַזוי, דאָס איז, הייסט עס, גאָר אַן אַנדער מין רינג,

הער נאָגעל? — האָט זי געזאָגט. — און זי אַזוי איז דאָס, איר

גלויבט טאַקע שטאַרק אין דעם?

בלי ספק; דאָס הייסט, ער האָט טעמים, דורכאויס נישט צו צווייפלען אין דעם. צי איז דען נישט אַלצאיינס אין וואָס מען גלויבט, אַזוי לאַנג זי ביי זיך האַלט מען איינס אַזוי גוט זי דאָס צווייטע? דער רינג האָט אים אויסגעהיילט פון נערוועזיטעט; אַ סך בעסער זי עפעס אַ מעדיצין.

פרוי סטענערסען האָט אַ ווילע געלאַכט. דערנאָך האָט זי אים גענומען זייער שטאַרק אָפּשפּאַרן. נײַן, אַזאַ לעבערלעך איינ-רעדעניש קאָן זי נישט פאַרטראָגן, זאָל ער איר מוחל זיין, אָבער זי רופט עס לעבערלעך איינרעדעניש, און זי איז פעסט איבער-צייגט, אַז הער נאָגעל גלויבט אויך נישט אין דעם, וואָס ער זאָגט. אַז אַזעלכע זאכן הערט מען פון אויפגעקלערטע מענטשן, מאַ וואָס זאָל שוין רעדן דער פראָסטער מענטש? מען קאָן שוין זייט אַזעקניין. דעמאָלט קאָנען, הייסט עס, די דאָקטויר-רים זיך אָפּטראָגן.

נאָגעל האָט זיך פאַרטיידיקט. איינס אַזוי גוט זי ס'אַנדע-

רע; עס ווענדט זיך אינם ווילן, אינם גלויבן, דעם גייסטיקן גע-

קניט האטסון

מיט פון די פאציענטן. אָבער די דאָקטוירים דארפן זיך פונדעסט-
 חוּעגן נישט אָפּטראַגן, זיי האָבן דאָך זייער מאַסע, זייערע מאַמינים.
 זיי האָבן די אויפגעקלערטע מענטשן, און די אויפגעקלערטע
 מענטשן היילט מען דורך מעדיצין, בעת די „אומגלויביקע“ דער
 פראַססער עולם, דאָזט זיך היילן מיט אונזערע רינגען, פאַרברענ-
 טע מענטשלעכע ביינער און בית-עלמין-ערד. האָט מען דען שוין
 נישט געזען, ווי חולאים זענען געוואָרן אויסגעהיילט דורך אַ פשוט
 ביסל קלאָר וואַסער, בעת מען האָט זיי איינגערעדט, אַז דאָס איז
 עפעס אַ גרויסע רפואה? וואָס פאַר אַ ערפאַרונגען האָט מען גע-
 מאַכט, אַ שטייגער, מיט מאַרפיום-קראַנקע! נאָך אַזעלכע מערקוויר-
 דיקע פאַקטן, און אַז מ'איז נישט קיין געלערנטער מענטש, מאַר
 מען זיך, הייסט עס, נישט דערקלערן פאַר אומאַפּהענגיק פונם
 גלויבן אין דעם דאָקטאָרס וויסנשאַפט? איבעריקנס, וויל ער בכרך
 נישט מאַכן קיין איינדרוק, אַז ער האָט עפעס אָן אַנונג אין די
 דאָזיקע זאַכן; ער איז נישט קיין ספעציאַליסט און פאַרמאָגט נישט
 די קענטענישן. און אַ חוץ אַלעמען, איז ער איצט גראָד נישט
 זייער גוט אויפגעלייגט, ער וויל אויך אַנדערע נישט פאַרשטערן
 דאָס ביסל פריילעבקיט. פרוי סטענערסען מעג אים באַמת פאַר-
 צייען.

ער האָט אַ קוק געטון אויפן זיגער און האָט זיך שוין
 פאַרשפּייעט דאָס רעקל.

אין מיטן דעם דאָזיקן שמועס איז הענרום-פענרום אַריינגע-
 פאַלן דער דאָקטאָר. ער איז געווען נערוועיש און פאַראומערט,
 האָט זיך באַגריסט מיט אַ געמאַכטער לעבעדיקייט און געדאַנקט
 זיינע געסט, דערפאַר וואָס זיי זענען נאָך נישט אַהעק. נו יאָ,
 מיטן אַדיונקט קאָן מען גאַרנישט מאַכן, זאָל ער זיך גיין געוונ-
 טערהייט! ווייטער אָבער פעלט דאָך דאָ קיינער נישט פון דער
 געזעלשאַפט. אַך, וואָס פאַר אַ קאַמף עס קומט פאַר אויף דעם
 דאָזיקן העלטל.

און ווי זיין שטייגער איז געווען, האָט ער אָנגעהויבן צו
 דערציילן חוּעגן זיין ווייט, וואָס ער האָט נאָר וואָס געמאַכט. זיין
 פאַראומערטקייט קומט דערפון, וואָס זיינע פאציענטן האָבן אָפּגע-

פארט אלע זיינע האַפנונגען; הי אידראָטן האָבן זי זיך אויפגע-
 פירט, ווי אייזען. מען וואָלט זי געדארפט הייסן איינשפארן אין משונעים-
 הויז, יא, אין אזא הויז, ווי ער איז נאָר וואָס געווען! די פרוי-
 קראַנק, דער פרויס פאָטער-קראַנק, דער פרויס זון-קראַנק, און
 אַן עיפוש אין שטיב! אָבער די איבעריקע פון דער פאָמיליע -
 מיט רויטע באַקן, די קליינע קינדער-געזונט און שטאַרק. פשוט
 אומבאָגרייפלעך. ערשטוינט צו ווערן. ניין, ער קאָן עס נישט
 תופס זיין! דאָ ליגט דער אַלמער טאָן, א זקן, מיט אַן אָפענער
 בלוטנדיקער הונד, אַט אזוי די גרויס. שיקט מען רופן עפעס אַ
 באַבע, אַן אָפּשפרעכערקע און זי פארהאַלט דאָס בלוט. דאָס איז
 אמת, אָבער מיט וואָס האָט זי עס פארהאַלטן? שוידערלעך, פאַר-
 ברעכעריש; ס'איז זיך גאָרנישט טעגלעך פאַרצושטעלן, ווי דאָס
 האָט געעפּוּשט, פשוט נישט אויסצוהאַלטן. און חוץ דעם, ביי
 דער ערשטער בעסטער געלעגנהייט, קאַלמער בראַנד אין דער
 הונד! ווען ער קומט אַהין נישט היינט ביינאַכט-גאַט הייסט! יא,
 דאָס געווען קעגן די היימישע רופאָים טוו פאַרשטאַרקט ווערן;
 דאָס טוו מען טון; און עס אַרײַנגעבן אין אַזעלכע הענט, וואָס...
 צו, דאָס בלייבט האָט מען פארהאַלטן. אָבער דאָ קומט דער זון,
 אַ דערהאַקסענער זון, אין שטוב. אַ לאַנגער, נאַרישעוואַמער יונג מיט
 אַן אויסשלאַג אויפן פנים. כ'האַב אים שוין פון פריער געהאַט
 געגעבן צוויי זאַלבן און אויסדריקלעך אַנגעוואָגט: אַט דעם געלן
 זאַלב-אײן, אײן שעה אין טאָג. און אַט דעם ווייסן זאַלב, צינק-
 זאַלב, די איבעריקע דריי און צוואַנציק שעה. וואָס טוט ער
 געטט, פאַרשטייט זיך, די זאַלבן פונקט קאַפּויר. נוצט דעם הייסן
 זאַלב אײן שעה, און דעם געלן, וואָס ברענט און ציט הי אַ רוח,
 דעם גאַנצן טאָג און די גאַנצע נאַכט. דאָס טוט ער צוויי וואָכן
 נאַכאַנאַנד. אָבער צום אינטערעסאַנטסטן איז דאָס, וואָס דער יונג
 איז דאָך געזונט געהאַרן, געזונט, נישט געקוקט אויף זײן טפּשות;
 געזונט! אַן אָקס, אַ קעמל, וואָס ווערט געזונט, אַלץ אײנס ווי
 אזוי! היינט ביינאַכט קומט ער מיר אַנטקעגן מיט אַ פנים, וואָס
 איז רײן, ווי קריסטאַל. מוז, חוריש מוז! דער מענטש האָט גע-
 קאַנט אויף יאָרן לאַנג קריגן אַ קראַנק פנים... און אַצינד, דעם

יונגס מוטער, די באַלעבאָסטע. זי איז קראַנק, אָפגעשוואַכט, נער-
וועיש, אויסגעמאַטערט; ס'שווינדלט איר אין קאָפּ, ס'רוישט אין
די אויערן, זי האָט קיין אַפּעמיט נישט. זיך באַדן, זאָג איר, זיך
באַדן און וואַשן אין וואַסער איבערן קערפּער, צו אַלרי רוחות!
קאָכט אָפּ אַ קאַלב און נעמט צו אַביסל לייב אויף די ביינער,
מאַכט אויף אַ פענסטער און לאָזט אַרױן אַביסל לופט, גייט אַביסל
אַרויס א. א. וו. אָבער קודם-בֿל בעדער און איינרייבונגען און ווי-
דער אַמאָל בעדער; אַנדערש וועלן מיינע רעצעפטן גאַרנישט
העלפּן. מילא, אויף קיין קאַלב האָט זי קיין געלט נישט. דאָס
קאָן זײן. אָבער באַדן באַדט זי זיך שוין, וואַשט אַראָפּ פון זיך
אַביסל בלאָטע; נו, ווערט איר פּלוצלינג קאַלט, ס'שוידערט איר,
ס'וואַרפט איר אַ צאָן אָן אַ צאָן בײַ דער דאָזיקער רייניקונג און
זי הערט הידער אויף! נײן, זי קאָן שוין די ריינדעבקיט מער
נישט איבערטראָגן! נו, און דעמאָלט? דעמאָלט מאַכט זיך איר
די געלעגנהייט. זי באַקומט ערגעץ אַ קייט, אַ פּאדאָנרע-קייט,
וואַלטאַ-קרייץ, אָדער ווי הייסט עס דאָרטן, און פּוצט זיך אויס
דערמיט. איר בעט איר, זי זאָל עס מיר ווייזן: אַ צינקענע פּלאַ-
טע, אַ פּאָר האַקנס, אַ פּאָר העקלעך-דאָס איז אַלץ. אָבער צוט
טייול, צו וואָס טראָגט איר דאָס? יאָ, ס'האָט איר אַביסל גע-
האַלפּן, אין דער אמתן געהאַלפּן. ס'האָט איינגעשטילט דעם קאָפּ-
ווייטיק, ס'האָט זי אַביסל דערוואַרעמט. אין דער אמתן, אָט די
האַקנס און די צינקענע פּלאַטע האָבן איר גוט געמאַכט. וואָס זאָל
מען פּאַרט טון מיט אַזעלכע מענטשן? כ'וואַלט געקאָנט אַנשפּייען
אויף אַ הילצערנעם פּלאַקן און געבן איר; דאָס וואָלט איר אויך.
אַזוי געקאָנט העלפּן, אָבער פּרוּווט עס איר נאָר זאָגן! וואַרפט עס
אַזעק, זאָג איר צו איר, אַנדערש וועל איר גאַרנישט טון פּאַר
איר, כ'וועל זיך נישט צורירן צו איר! אין וואָס מיינט איר טוט
זי? זי האַלט פעסט דעם צינקענעם פּלאַט און לאָזט מיך גיין!
גרויסער גאָט; נײן, נישט קיין דאָקטאָר דאַרף מען זײן, נאָר אַ
טאָטער, אַ היימישער רופּאָ.

ביז און אויפגערעגט האָט זיך דער דאָקטאָר אַזעקגעזעצט

טרינקען זיין קאזע. זיין פרוי האָט אַ קוק געטון אויף נאָגעלן
 און דאָן האָט זי צאָבנדיק געזאָגט.
 - אַט וואָלט הער נאָגעל געטון פונקט אזוי ווי די פרוי.
 גראָד פאר דיין אַרײַנקומען האָבן מיר גערעדט וועגן דעם. הער
 נאָגעל האָט אַ קנאָפּן גלױבן אין דיין וויסנשאַפט.
 - אזױז הער נאָגעל גלױבט נישט אין מײַן וויסנשאַפט? -
 האָט דער דאָקטאָר איבערגעפרעגט מיט אַ מאָן פון איראַניע. -
 פאַרוואָס נישט? הער נאָגעל קאָן זיך גלױבן אין וואָס ער וויל.
 געערגערט, געקערענט און פול מיט פעס אויף די שלעכטע
 פאַציענטן, וואָס האָבן אים נישט געפּאָלגט, האָט דער דאָקטאָר
 שווייגנדיק אויסגעטרונקען די קאזע. ס'האָט אים שטאַרק פאַרדראָסן,
 וואָס אַלע האָבן געקוקט אויף אים. -- טוט עפעס, רירט זיך. --
 האָט ער געזאָגט. אָבער נאָכן אויסטרינקען די קאזע האָט ער זיך
 אויפגעמונטערט, האָט אַ ווײַלע געפּלױדערט מיט דאַנגין, האָט גע-
 חזקט איבער דעם מענטשן פונם שיפל, וואָס האָט אים אָפּגע-
 פירט צו די קראַנקע; דעמאָלט האָט ער ווידער אָנגעהויבן צו
 רעדן וועגן זײַנע אומאַנגענעמליכעבקיטן אין זיין פראַקטיק און האָט
 זיך פונסניי אָנגעהויבן קאָכן. ער האָט גאַרנישט געקאָנט פאַרגעסן
 דעם דאָזיקן טעות מיט די זאַלצן; ס'איז נישט מער, ווי ווילד-
 קייט, פינסטערקייט און טפּשות, אַלץ אינאַיינעם; סוף-בלי-סוף איז
 שרעקלעך אַט די אומוויסנקייט פון דעם פּאָלק.
 - אָבער דער בחור איז דאָך געזונט געוואָרן!
 ווען ער קאָן, דער דאָקטאָר, וואָלט ער זי אויף שטיקער
 צעריסן, בעת זי האָט דאָס געזאָגט. ער איז אויפגעשטאַנען. דער
 בחור איז געזונט געוואָרן, יאָ: אָבער וואָס ווײַטער? דאָס לייקנט
 דאָך נישט אָפּ, אז די אומוויסנקייט פון פּאָלק איז הימל-שרײַעני-
 דיק, דער בחור איז טאַקע געזונט געוואָרן, אָבער ווען ער פאַר-
 פרעגט זיך אַ שטייגער די גאַנצע הױט אויפן פנים? וואָס פאַראַ
 זין האָט עס צו פאַרטיידיקן זיין בהמהשע נאַרישקייט?
 אַט די פאַרדריסלעכע מעשה מיט אַ פּויער-יונג, וואָס האָט
 געטון פונקט פאַרקערט, ווי מ'האָט אים געהיסן און איז פונ-
 דעסטוועגן פאַרט געזונט געוואָרן, האָט דעם דאָקטאָר מער ווי אַלץ

ארויסגעברענגט פון די בליים און היילד געמאכט אונטער די ברייטן זיין שטענדיק מילדן בליק. דער נישטיקער, נארישער צופאל האט אים פארשטויסן אין דער טונקלקייט; צוליב א צינקענעם פלאט האט מען אים פארשטופט אין א הינקל, אים געקרענקט און דער-נידעריקט, און דאס האט ער נישט געקאנט פארגעסן, אזוי לאנג ביו ער האט נאך צו דער קאזע אויסגעטרונקען אויך א גלאז „טאָדדי“.

דעמאלט האט ער זיך פרוצלינג אָפגערופן:

— די מענטש עס הערן, יעטא. דעם מענטשן, וואָס איז מיך געקומען רופן, האָב איך געגעבן קראַנען, האַ האַ האַ! זינט איך לעבט האָב איך נאָך אזא פאַרשוין נישט געווען; דער נאַנצער היינט-מערשטער טייל פון זיינע הויזן איז געווען צעפליקט; אָבער אַ גבורה! אַ מין זאָרגלאָזיקייט! עס זאָל אים גאָר אָנהויבן אַרן! אַן אמתער רוח. דעם גאַנצן וועג האָט ער געהאַלטן אין איין זינגען, ער גלויבט שטאַרק, אַז ער וואָלט געקאָנט אַרויף אויפן הימל מיט זיין פישער-שמעקן, ווען ער שטייט אויפן שפיץ פון דעם עטיפעלע-באַרג. אָבער דו מוזסט זיך נאָך שמעלן אויף די שפיץ-פינגער, האָב איך געוואָנט. ער האָט זיך גאַרנישט געמאַכט דערפון און האָט געשווירן ביי אַלען, וואָס איז אים הייליק, אַז ער קאָן שטיין אויף די שפיץ-פינגער, ווי יעדער איינער. כאַ כאַ כאַ! וואָס שוין געהערט אַזעלכעס? אָבער קאָמיש איז ער שוין איינמאָל געווען!

לסוף האָט זיך פרייליך אַנדערסען אויפגעהויבן, פרי צו גיין אַהיים, און די איבעריקע זענען אויך אויפגעשטאַנען פון זייערע ער-מער. בשעת נאָעל האָט זיך געזענגט, האָט ער אזוי האַרעם און אויפריכטיק געדאַנקט, אַז ער האָט אינגאַנצן ענטוואָפנט דעם דאָק-טאָר, וואָס איז די לעצטע פערטל שעה געווען צו אים זייער אומפריינט-לעך. — זייט נאָר נישט קיין גאַסט. אָבער זאָגט נאָר, האָט איר מיט-גענומען אַ ציגאַר אויפן וועג? פאַררויכערט דאָך אַ ציגאַר. — און ער האָט אים אַריינגעשטופט אַ ציגאַר אין דער האַנט.

בשעת מעשה איז שוין דאַגני געשטאַנען אַן אָנגעטווענע אייך די טרעפ און געוואַרט.

VIII

ס'איז געהען א שיינע נאכט.

די עטלעכע מענטשן, וואָס האָבן זיך נאָך אַרומגעדרייט אויף דער גאַס, האָבן געהאַט פּרילעכע, צופּרידענע פּנימער; דאָרט אויפן בית-עלמין האָט נאָך עפעס אַ מענטש געשמופּט אַ העגעלע און זיך שטילערהייט אונטערגעוונגען. היימער איז אַלץ געהען אזוי שטיל, אַז אַרום און אַרום האָט מען קיין אַנדער זאך נישט געהערט, ווי דאָס דאָזיקע געזאַנג. אַרויסקוגדיק פון דעם דאָקטאָרס הויז, האָט איז גע-שמאַנען אין דער הויך, האָט די גאַנצע שטאָט אויסגעזען, ווי אַ משונהדיק-פּאַרדרייטער, ריוויקער האָרים, אַ מאַדנע אומגעלומפערט באַשעפּע-נישט, וואָס האָט זיך אויסגעצויגן אויפן בויד און אויסגעשמערקט הענט און הערנער און נערוון אין אַלע זייטן; קיים וואָס ער טוט ערגעץ אַ ריר מיט אַן אבר, ווי דאָרט אונטן אויפן ים, ווי אַ קלייניק דאַמט-שיפעלע גליטשט זיך שטילערהייט איבער די כּחאליעס און פּאַלדע-וועט דאָס שוואַרצע האַסער.

פון נאַגעלס ציגאַר האָט זיך אויפּגעהויבן אַ בוליער רויך אין דער לופט. ער האָט איינגעאַטעמט אין זיך דעם ריח פון וואַלד און גראַז, און אַ געפיל פון טיפּער צופּרידנקייט האָט אים דורכגענומען, אַ מאַדנע שטאַרקע פּריד, וואָס האָט אַרויסגערופן טרערן אין זיינע אויגן און שיר נישט פאַרהאַקט דעם אָמעס, ער איז געגאַנגען לעבן דאַגנין. זי האָט נאָך נישט אויסגערעדט קיין וואָרט. ווען זי זעען פאַרבייגעגאַנגען דעם בית-עלמין, האָט ער געזאָגט אַ פּאַר לויב-ווער-טער וועגן דעם דאָקטאָר, אָבער זי האָט גאָרנישט געענטפּערט, איצט האָט אים די שיינקייט און די שטילקייט פון דער נאַכט אזוי טיף באַצווישט, האָט אים אזוי ליירנשאַפּטלעך דורך און דורכגענומען, אַז זיין אָמעס איז געוואָרן קורץ און זיין בליק איז פּייכט געוואָרן. יאָ ווי הערלעך זענען די העלע נעכט! און מיט אַ קליינעגדיקן הויכ-קיל האָט ער געזאָגט:

- ניין, זעט נאָר די בערגלעך, ווי לויטער זיי ליגן זיך דאַרט!

איך בין אזוי גליקלעך, פרייליך, כ'בעמ, האָט איינזעעניש מיט מיר, ווען איר הילט אזוי גוט זיין; צוליב גליק קאָן איך באַגיין אַ סך נאַרשקייטן אין דער היינטיקער נאַכט. זענט איר דען אויך נישט גליקלעך? יאָ, טאָ זאָלט איר פרייעך ווערן; איר הערט, וואָס איך זאָג? איך וואָלט אייך איצט אזוי גערן פון טיפן האַרצן געהאַלט אָנמיין עפעס אַ תענוג, וואָס איר זאָלט נישט פאַרלאַנגען פון מיר; איר מעגט עס מיר גלויבן - יאָ, גאָט, ווי איר קאָנט עס מיר גלויבן! טוט נאָר אַ קוק אויף אָט די סאָסנעס און די שמייער און די שמעקן-דיקע בוימלעך, וואָס זעען אויס אין דער דאָזיקער באַלויבטונג, ווי זיצנדיקע מענטשן. און די נאַכט איז קיל און ריין; זי רופט נישט אַרויס קיין משונהדיקע, שווערע געדאַנקען, און פון ערגעץ לוייערן נישט קיין באַהאַלטענע ספּנות. נישט אמת? ניין, זייט נישט מיט מיר אומ-צופרידן, איר טאָרט עס נישט, איך אליין בין אזוי גליקלעך. איך פיל ווי מלאכים וואָלטן דורכגעדרונגען מיין גאַנצע נשמה און געזונ-גען אַ ליר אין איר. וואָס-זשע, איר שרעקט זיך אפשר פאַר מיר? זי איז געבליבן שטיין, און צוליב דעם האָט ער געפרעגט, צי זי שרעקט זיך פאַר אים. זי האָט אים שמייעלענדיק אָנגעקוקט מיט איר בלויען בליק, איז פאַלד היידער געוואָרן ערנסט און געזאָגט. - כ'האַב שוין אזוי פיל מאָל געטראַכט, וואָס פאַר אַ מענטש איר זענט.

דאָס האָט זי געזאָגט מיט אַ שטילער, ציטערנדיקער שטימע, בעת זי איז נאָך אַלץ געשטאַנען און אים אָנגעקוקט. און דעם גאַנצן וועג האָט זי גערעדט מיט יענער ציטערנדיקער, קלאַרער שטימע, ווי זי וואָלט געווען האַלב-שרעקנדיק, האַלב פרייעך. דעמאָלט האָט זיך צווישן זיי אָנגעהויבן אָט דער שמועס, אַ שמועס, וואָס האָט געדויערט די גאַנצע צייט אין האַרד, ווי פאַמע-לעך זיי זענען נישט געגאַנגען; פון ענין צו ענין, פון שטימונג צו שטימונג, מיט דער גאַנצער אומרויקייט, וואָס האָט זי ביידע דורכ-גענומען.

- איר האָט געטראַכט וועגן מיר? באמת? אָבער איך האָב דאָך אַ סך, אַ סך מער געטראַכט וועגן אייך, פרייליך, כ'האַב שוין געוואָס פון אייך, נאָך איידער איך בין געקומען אַהער, כ'האַב

געהערט אייער נאָמען אויף דער שיף. על פי צופאל האָב איך אים געהערט; כ'האָב זיך צוגעהערט צו אַ שמועס. און איך בין אָנגעקומען אַהער דעם צוועלפטן יוני, דעם צוועלפטן יוני...

— אַך, אזוי, גראָד דעם צוועלפטן יוני...

— יאָ, און די שטאָט איז געווען באַהאַנגען מיט פּאָנען, און איך האָב זיך געטראַכט ביי זיך, ס'איז אזא וויל רייצנדיק שטעמל; דערפאר בין איך דאָ אַראָפּגעשטיגן. און באַלד נאָכדעם האָב איך הידער געהערט וועגן איך נאָך מער...

זי האָט אַ שטייכל געטון און געפרעגט:

— דאָס האָט איר אודאי געהערט פון מינוטן?

— ניין, — האָט ער געענטפערט — כ'האָב געהערט, אז אַלע האָבן איך ליב, אַלע מענטשן, און אז אַלע באַווונדערן אייך... — און פּלוצלינג האָט ער זיך דערמאָנט אָן דעם טעאָלאָג קארלסען, וואָס האָט זיך צוליב איר גענומען דאָס לעבן.

— אזוי? האָט איר עס באַמט געהערט? נו, אָבער זינט איך בין אַ פּלה געוואָרן, איז פון דער דאָזיקער באַווונדערונג קנאַפּ וואָס איבערגעבליבן. וואָס זאָגט איר דערצו? אַט אין די עטלעכע טעג איז די גאַנצע שטאָט געוואָרן ווי פּאַרענדערט. בלויז עטלעכע פריינדיגס האָבן מיך נישט אַוועקגעוואָרפּן.

— ניין, איר האָט געוויס אַ טעות...

— אַך, איך האָב אַ קנאַפע זאָרג דערמיט, דאָס קאָנט איר מיר גלייבן, וואָס זשע איר גלויבט עס טאַקע?

אַט די פּאָר ווערטער זענען אים אַרײַן אין קאָפּ, און ער האָט איר איבערגעשלאָגן די רייד:

— גיט עס דען איך אזוי שטאַרק אָן, וואָס איך גלויב

וועגן אייך?

אָבער תיבף האָט ער חרטה געהאַט, וואָס ער האָט זיך געווענדט צו איר מיט אזא נישט העפּלעכער פּראַגע; ער איז גע-וואָרן רויט פאַר חרפה און אַ שטיק צייט האָט ער נישט געקאָנט פאַרנעסן אַט די דאָזיקע אומגעלומפערטקייט. זי האָט אים אויך נישט געענטפערט, נאָר זיך געמאַכט, ווי זי וואָלט נישט געהערט. זי האָט אָנגעהויבן רעדן פּונם לאַנד-ריכטער ריינערט, אַ מענטש,

קנוט האמסון

וואָס איז שטענדיק געווען צו איר אזוי אויפּמערקזאָם און פּריינט-
לעך, כאַ כאַ כאַ, אָבער זי האָט אים אויך פאַרלוירן, זינט זי
איז אַ בלויז. וואָס זשע, איר זיפּצט גאָר? איר זענט דאָך נאָר
וואָס געווען אזוי גליקלעך? זיפּצט נישט!

נאָ, געוויס, ער איז גליקלעך, אויסערנעוויינלעך גליקלעך.
זיי האָבן זיך אָנגעקוקט. אָט דער „זיפּצט נישט“ האָט נאָך
אָפּגעקלונגען אין אים, האָט אים געגלעט, ווי אַ ווייכע, איידעלע
האַנט.

— זאָגט מיר, איך בעט אייך, — האָט זי היידער געפּרעגט —
האַט איר עס געמיינט ערנסט, דאָס וואָס איר האָט געזאָגט וועגן
די פּלאַט-אָפּיצירן? האָט איר אַלץ געמיינט ערנסט?

— יאָ, אַלץ, בליי ספק, פאַרנוואָס זאָל איך עס דען נישט
מיינען ערנסט? איך האָב זיי ליב און האָב זיי אייביק ליב גע-
האַט; איך באַווונדער זייער פּריי לעבן, זייער שטאַלצע באַנעמונג,
זייערע אוניפּאַרמען, זייער פּרישקייט און אומדערשראָקנקייט; איך
האַלט, אז זיי זענען הונדערלעך! ס'רוב זענען זיי אויך אויסער-
געוויינלעך ווייכע מענטשן, און דערצו נאָך עפעס: זייער ערנע-
פיר איז כמעט אומעטום שטאַרק בולט. ס'טרעפט אזוי זעלטן,
מ'זאָל געפינען פאַרברעכער צווישן די אָפּיצירן. יאָ, זיי זענען
אויסגעצייכנטע מענטשן.

— יאָ. — האָט זי פאַר זיך געזאָגט.

דעמאָרט איז זי אַ וויילע געגאַנגען און געשוויגן און נאָכגע-
טראַכט וועגן דעם; נאָר דערנאָך האָט זי היידער געזאָגט:

— מיראַ, אָבער איצט רעדן מיר פון אייך! אָ, געוויס! מיר
רעדן פון אייך; ווייט מוחל, קאָן איך איך שטעלן אַ פּראַגע?
יאָ, אַ טייערן דאַנק אייך, טראָגט מין שירם; אָבער זאָגט מיר:
איז צווישן אייך און דעם לאַנד-ריכטער עפעס פּאַרגעקומען?
נעכטן ביינאַכט האָט איר אים געבעטן, ער זאָל איך מוחל זיין
פאַר עפעס, און היינט ביינאַכט האָט איר מיט אים כמעט קיין
וואָרט נישט אויסגערעדט. זענט איר זיך תמיד אזוי נוהג, יעדן
איינעם צו באַלדייקן און דערנאָך בעטן אַנטשולדיקונג?

זי האָט זיך פונאָדער געלאָבט און געקוקט פאַר זיך אויפֿן
וועג.

— אויפֿריכטיק גערעדט, ס'איז געווען זייער אומגערעכט פון
מיר צו באַליידיקן דעם לאַנד-ריכטער; אָבער איך בין זיכער, אז
ער וועט מיר אַנטשולדיקן, ווען איך וועל נאָר האָבן אַ שעת-פּושר
מיט אים זיך דורכצורעדן. כ'בין אַפּיסל צו האַסטיק, צו גראָב;
דער גאַנצער סכּסוך איז פּאָרגעקומען צוליב דעם, וואָס ער האָט
מיך אַ שמוּס געטון, בעת ער איז אַרײַן אין אַ מיר. אַ קלייני-
קייט, אַ גאָרנישט, עפעס אַן אומפּאַרזיכטיקייט פון זיין זייט; אָבער
איך וואָרף מיך אַרױף אויף אים, ווי אַן אָפּגעריסענער נאַר און
בין אים מכבד מיט אַ פאַר קאָמפּלימענטן, סמראַשע אים מיט אַ
פּלאַש זעלצער אונטער דער נאָז, און דער סוף איז, אז איך צע-
קנייטש אים נאָך דעם הוט איבערן קאָפּ. ער איז פּאַלד אַוועק-
געגאַנגען; אזא אידעלער מענטש, ווי ער, האָט געמוזט אַוועקגיין.
אָבער שפעטער אַ וויילע האָט מיך שטאַרק פּאַרדראָסן מײַן באַ-
נעמונג און איך האָב געפּוועלט ביי זיך, אים צו בעטן פּאַרציינגן.
פּאַרשטייט זיך, מען קאָן מיר אויך אינגאַנצן נישט פאַר אומנוט
נעמען. איך בין יענעם טאָג געווען נערוועיש און כ'האַב געהאַט
פּאַרשידענע עגמט-נפּשן; אָבער דאָס הייסט נישט קיינער, אַזעלכע
זאָבן קאָן מען נישט דערציילן, און דעריבער מוז איך בעסער נע-
מען די גאַנצע שולד אויף זיך. אָבער דאָס איז געווען דאָס ער-
שמע מאַל, וואָס איך בין געווען אַזוי ברוטאַל; דאָס קאָנט איר
מיר זיכער גלויבן.

ער האָט גערעדט זייער גיך, נישט מראַכטנדיק פּריער וועגן
דעם, און מיט אַן אויפֿריכטיקן טאָן, ווי ער וואָלט וועלן זיין גע-
רעכט פאַר בידע צדדים. פון זיינע באַוועגונגען האָט זיך נישט
אַרויסגעזען קיין שום הינטער-פּוניה, קיין שום געמאַכטיקייט. אָבער
דאַגני איז פּלוצלינג שטיין געבליבן, איבערראַשט האָט זי אים
אַרײַנגעקוקט גלייך אין פנים אַרײַן און געזאָגט:

— אָבער נײַן... נײַן... ס'איז דאָך נישט געווען אַזוי. איך
האַב וועגן דעם געהערט גאַנץ אַנדערש דערציילן.

— מינוט זאגט ליגן! — האָט נאָגעל אויסגעשריגן מיט אַ גלייענדיקן פנים.

— מינוט? איך האָב עס גאַרנישט געהערט פון מינוטן. צו וואָס טראַכט איר אויס ליגנס אויף זיך אַליין? כ'האָב עס גע- הערט פון אַ מענטשן אויפן מאַרק, פון דעם גיפס-גיסער; ער האָט מיר דערציילט די גאַנצע מעשה, ער האָט געזען אַלצדינג פון אַנ- הויב ביזן סוף.

פּוּזע.

— פאַרהאַס פאַרמיאוסט איר זיך אַליין? איך הויב עס נישט אָן צו פאַרשמיין. — האָט זי ווייטער געזאָגט און אים אָנגעקוקט גלייך אין די אויגן. — איך האָב היינט געהערט פון דער מעשה, און מיר האָט אזוי הנאה געטון; דאָס הייסט: איך האָב געפונען, אז איר האָט געהאַנדלט אזוי אומגעוויינלעך שיין, אזוי אומגעוויי- לעך מיושב, ס'האָט אייך אזוי גוט געפאַסט; און איך האָב אייך גערן געוואָלט דערפאַר דאַנקען, ווען איך וואָלט היינט פאַרמי- טאָג נישט האָבן געהערט אָט די געשיכטע, וואָלט איך גאַרנישט געפועלט ביי מיר צו גיין דאָ אַצינד מיט אייך; איך זאָג עס אייך גאַנץ אָפּן.

פּוּזע.

דעמאָלט האָט ער זיך אָפּגערופן:

— און אַצינד זענט איר פון מיר אַנטציקט?

— איך הייס נישט. — האָט זי געענטפערט.

פּוּזע. אַ היפשע וויילע האָבן זיי ביידע געשוויגן. זי האָט געוואַרט, אַ מינוט געקוקט אַרויף צו נאָגעל'ן און אַ מינוט פאַר זיך אויפן וועג.

— הערט! — האָט ער איר ווייטער געזאָגט. — דאָס אַלץ איז נישט מער, ווי אַ קאָמעדיע. איר זענט אָן ערלעכע נשמה, איך קאָן נישט פועלן ביי זיך אייך אָפּצונאָרן, איך וועל אייך אַלץ קלאַר מאַכן.

און צייניש, מיט דער גרעסטער חוצפה, האָט ער איר אויפ- געקלערט, ווי אזוי ער האָט דאָס אַלץ אויסגערכנט.

— אויב איך מיינט אייך אויס אָט דעם סיכסוך מיטן לאַנד-

ריכטער אויף מײן שטייגער, אויב איך פארדריי אביסל די יוצרות און פארמיאוס זיך אליין, איז דאָס ביי מיר, אין תוך אַרײַן, נישט מער, ווי אַ רײנע קאָמבינאַציע. פון דער דאָזיקער געשיכטע באַמי איך מיך אַרויסצוציען אַזוי פיל רוח, וויפֿל עס לאָזט זיך נאָר. איר זעט, אַז איך בין אויפֿריכטיק מיט אײך? איך האַלט עס נעמלעך פֿאַר אַ זעלבסטפֿאַרשטענדלעכע זאַך, אַז עמעצער וועט עס דאָך אײך, ווען עס איז, דערצײלן דעם אמת וועגן אַט דער געשעעניש. און אויב איך האָב זיך תחילת געמאַכט פֿאַר ערגער, ווי איך בין, וועל איך דאָך דערביי געהינען, פֿאַרדינען אַן אומ- געהויערן רוח. אויף אַזאַ אופן ווער איך געקרוינט מיט גרויסקייט, מיט אַן אײדעלן כאַראַקטער, וואָס האָט נישט קײן גלײַכן צו זיך, — נישט אמת? אָבער דאָס איז פשוט אַ שווינדל, אַזוי פֿראַס, אַזוי געמײן, אַז איר וועט מוזן אויפֿגעבראַכט ווערן, ווען איר וועט הערן דערפֿון. איך האַלט פֿאַר ריכטיקער פון אַלע, זיך מודה צו זײַן, און אײך אָפֿן דאָס אַלע אַרויסצוזאָגן, ווייל איר פֿאַרדינט ערלעבקיט; אָבער דערגרייבן וועל איך דערמיט דאָס בלוז, פֿאַר- שטייט זיך, וואָס איר וועט אַנטלויפֿן פון מיר ווּ עפעסער וואַקסט — לײדער!

זי האָט אים נאָך אַלע אָנגעקוקט; זי האָט געטראַכט וועגן אַט דעם מענטשן און זײנע רײד. זיך איבערגעלײגט און זיך אויס- געאַרבעט איר מײנונג. וואָס האָט זי געזאָלט גלײַבן? וואָס איז ער פֿאַרט אויסן מיט זײַן אָפֿנקײט? פֿלוצלינג שמעלט זי זיך ווי דער אָפֿ, גיט אַ פֿאַטש מיט די הענט און פֿלאַצט אַרויס מיט אַ הילכיקן געלעכטער.

— אוי, איר זענט דאָך דער הוצפֿהדיקסטער מענטש, וואָס איך האָב ווען-עס-איז געהערט. דערצײלן וועגן זיך אַזעלכע זאַכן אײנס גרעבער פֿאַר דער אַנדערער; בלוז בדי זיך צו פֿאַרמיאוסן אַלעמען אין די אויגן! אָבער דערמיט וועט איר ווײט נישט אַזעק! פון אַזאַ משוגעת האָב איך נאָך קײנמאַל נישט געהערט! פֿאַרוואָס זענט איר עפעס זיכער געווען, אַז איך וועל מיט דער צײט גע- וואָר-ווערן דעם אמת וועגן דער גאַנצע געשיכטע? אַט דאָס זאָגט מיר. נײַן, שוויגט, זאָגט בעסער גאַרנישט, איר וועט דאָך ווידער

זאָגן דיגן! פוי, ווי מיאוס דאָס איז פון אייך, כאַ כאַ כאַ כאַ? אָבער הערט מיך נאָר אויס: אויב איר באַרעכנט אַלואַ, אז עס העט גיין אזוי און אזוי, און אויב איר טוט דערצו אַלץ, וואָס מען באַדאַרף, און איר דערגרייכט דאָס, וואָס איר האָט געוואָלט – צו וועלכע גוטע יאָר פטרט איר שפעטער אַלצדינג דערמיט, וואָס איר זענט זיך מודה-אין דעם, וואָס איר רופט אָן אייער שווינדל? נעכטן אָונט האָט איר אויך געטון עפעס פון דעם מיין; כ'הויב אייך נישט אָן צו פאַרשטיין. אָבער פאַרוואָס באַרעכנט איר אַלצ-דינג אין דער וועלט און באַרעכנט פונדעסטוועגן נישט, אז איר אַלעין גיט אויס אייער שווינדל?

ער האָט זיך בשום אופן נישט געוואָלט אונטערגעבן, ער האָט זיך נאָר פאַרטראַכט אַ היילע און געענטפערט:

– אָבער איך באַרעכען עס דאָך; דאָס טאַקע באַרעכען איך אויך. איר וועט עס מיר באַלד מודה זיין. הערט-זשע: בעת איך בין זיך מודה – בין זיך, הייסט עס, מודה – שטעל איך גאָרנישט איין צוליב דעם – איך שטעל נישט איין קיין סך. ערשטנס איז גאָרנישט זיכער, אז דער, וואָס איך בין זיך פאַר אים מודה, גלויבט מיר. יאָ, זעט איר! איר, למשל, גלויבט מיר אין דער רגע נישט. אָבער וואָס איז דערפון דער פּועל יוצא? יאָ, דער פּועל יוצא דערפון איז, וואָס איך פאַרדין נאָך מער דערביי. איך פאַרדין אומגעהויער אַ סך, מיין געווינס וואַקסט ווי אַ לאַזע, מיין גרויסקייט הערט אָנגעשוואַלן ווי אַ באַרג. נו, און צווייטנס וואָלט איך אויף יעדן פאַל פון מיין קאָמבינאַציע אַרויס מיט רוה, אפילו ווען איר גלויבט מיר יאָ. איר שאַקלט מיטן קאָפּ? גיין, לאַזט צו; איך פאַרזיכער אייך, כ'האָב דאָס דאָזיקע מיטל אָנגעווענדט גאַנץ אָפט און האָב שטענדיק דערביי געהאַט אַן עורף. וואָרום אויב איר זאָלט באַמת גלויבן, אז מיט מיין מודה זיין זיך מיין איך עס פון גאַנצן האַרצן, – וואָלט איר, פון אייער זייט, געוואָרן איבעראַשט פון מיין אָפּגאָייט. איר וואָלט זיך געטראַכט. נו יאָ, ער האָט מיר אַנדערציילט אַביסל שקרים, אָבער דערפאַר האָט ער זיך גלייך אין דעם מודה געווען, דערצו נאָך אָן שום נויטווענד-קייט; זיין הוצפּה איז מיסטיש, ער קוקט נישט אויף קיין שום.

זאך, און מיט דעם, האָס ער איז זיך מודה, שפּאַרט ער מיר אײן דעם וועג. בקיצור: איך מאַך אַזוי, איר זאָלט מיך אָנקוקן, כ'רײַך אויף אײער נײַגריקײַט, זיך צו באַשעפּטיקן מיט מיר. כ'רײַך אַרויס בעס בײַ אײך. אָט האָט איר מיר נישט לענגער ווי מיט אַ מינוט צוריק אַלײן געזאָגט: „נײַן, כ'הױב אײך נישט אָן צו פאַר-שטײן.“ זעט איר, דאָס האָט איר געזאָגט; וײַל איר האָט גע-פרוּווט מיך אויסצופאַרשן אויפן גרונט—א זאך, וואָס קיצלט מיך ווידער. יאָ, וואָס איז גאַנץ זיס פאַר מײן גומען. אָבער אין אלע פּאַלן קום איך אַרויס מיט מײן פאַרדינסט, צי איר גלױבט מיר יאָ, אָדער נישט. פאַרשטײט איר שוין? דאָס איז דאָך אַזוי אײנפאַך.

פּויע.

— און איר איר ווילט מיר אײנרעדן, — האָט זי געזאָגט מיט זײַט אויפגעריסענע אויגן, אָבער נאָך אײנהאַלטנדיק אין זיך אַ גע-לעכטער — איר ווילט מיר, הייסט עס, אײנרעדן, אז אָט דעם גאַנצן כּושרן אײנפאַל האָט איר געפּלאַנט פון פּרײער. אז איר האָט אַלץ אויסגעריכט און זיך צוגעגרייט דערצו? ס'הױבט זיך נישט אָן! ס'הױבט זיך נישט אָן. כּא כּא כּא, אָבער אַצינד וועט מיך שוין קײן שום זאך פון אײער מויל נישט איבערראַשן, נײַן, פון איצט אָן ריכט איך מיך פון אײך אַלצדינג. נאָר זאָל זײן גענוג, איר האָט נאָך געקאָנט קומען מיט ערגערע לײגנס, איר זענט זײער געשיקט.

אָבער ער האָט עקשנותדיק פאַרטיידיקט זײנס און האָט געמענהט, אז לױט איר איצטיקן אורטײל זײן גרויסמוטיקייט זײן ווײניקסמנס אַזוי הויך ווי אַ באַרג, יאָ, אפילו זײער אַ הױבער באַרג. און ער מוז איר דערפאַר זײער שטאַרק דאַנקען, הע הע הע! יאָ, ער האָט דערגרייכט אַלץ, וואָס ער האָט געוואָלט. אָבער דאָס איז פון איר זײט צו גוט, באמת צו גוטמוטיק...

— יאָ, יאָ, — האָט זי אים איבערגעשלאָגן די רײד — לאַמיר עס לאָזן צורו.

אָבער אַצינד איז ער שטײן געבליבן.

— איך זאָג אייך נאָכאָמאָל, אז איך האָב אייך פאַרשאַט
מיט ליגנס.

א ווילע האָבן זיי זיך אָנגעקוקט; איר האַרץ האָט אָנגע-
הויבן האַסטיקער צו שלאָגן, און זי איז אַביסל בלייך געוואָרן.
וואָס גייט עס אים אזוי אין לעבן, זי זאָל אים האַלטן פאַרן
ערגסטן? אין אַנדערע פּאַלן איז ער דאָך אזוי פּעיק נאָכצוגעבן -
נאָר דוקא אין דעם פרט איז אים נישט געווען צו רירן פון
אַרט. וואָס איז דאָס פאַראַ אירע-פּיקס, וואָס פאַראַ שטען! מיט בעס
האַט זי זיך אָנגערופן:

— כ'ווייס נישט, פאַרוואָס איר דעקט אויף פאַר מיר אייער-
נשמה, פאַרוואָס איר שלעפט אַרויס פאַר מיר דאָס סאַמע אינער-
לעכסטע אין דרויסן. ניין, איר הערט, איר האָט דאָך מיר צוגע-
זאָגט זיך צו האַלטן אָנשטענדיק און איר האָט געזאָגט: „איר
וועט זען, ווי אָנשטענדיק איך וועל זיין.“ יאָ, אַ שיינע אָנשטענ-
דיקייט!

איצט איז זי אויף אַן אמת געווען ביים זי האָט זיך אָנגע-
הויבן בלאָזן צוליב זיין עקשנאָת, וואָס איז געווען אזוי זיכער, אזוי
פּעסט, אז זי איז ממש צעטומלט געוואָרן. זי האָט זיך געפילט
געקערענט, וואָס זי הערט אזוי בסדר געוואָרפן אַהין און אַהער,
צווישן גלויבן און צווייפל. אין איר בעס האָט זי צוריק צוגענומען
פון אים איר שירם; זי האָט איצט געהאַלטן אין איין קלאַפּן מיט
אים אָן איר האַנט.

מיט אַמאָל האָט ער זיך געפילט אומגליקלעך. ווי שטימל-
דיק ער איז שטענדיק געווען אין יעדער זאך, וואָס ער האָט אָנ-
געהויבן! וואָס פאַראַ נאַרישע פעלערן ער מאַכט שטענדיק! יאָ,
ווען זי וויל אים נאָר איצט אַנטשולדיקן, אים מוחל זיין! בלוז
דאָס איינע מאָל, אָדער ווען זי זאָל ווייניקסטנס נישט זיין ביים
אויף אים! צי זי וויל נישט, ער זאָל איר געבן אַ באַווייז, וואָס
ער איז כּפּוּח צו טון, בדי זיך איבערצובעטן מיט איר? ווען זי
וואָרט אים נאָר געוואָלט געבן עפעס אַן אויפגאַבע, אַ רמז, נאָר
אַ וונק מיט די אויגן! אַך, ער איז דאָך גרייט אויף אַלץ! ...
לסוף האָט זי ווידער געמוזט אָנהויבן לאַכן. ניין, ס'איז אומ-

מעגלעך, ס'איז געווען אוממעגלעך און עס וועט בלייבן אוממעג-
לעך! איבעריקנס, אויב עס וועט אים פארשאפן פארגעניגן... אָבער
קיין וואָרט זאל נישט געדאַכט ווערן וועגן אָט דער איינרעדעניש,
וועגן אָט דעם משוגעה, קיין וואָרט...
פּוּיוּע.

— ווייסט איר נאָך וואָס, — האָט ער זיך אָנגערופן — אויף
דעם אָרט אין וואַלד האָב איך אייך געטראָפן דאָס ערשטע מאָל.
ניין, איך וועל קיינמאָל נישט פאַרגעסן, ווי בישופדיק איר האָט
אויסגעווען, בעת איר זענט אַנטלאָפן פון מיר, ווי אַ וואַסער-פּרוּי,
ווי אַ דמיון... אָבער אַצינד וועל איך אייך דערציילן אַ מעשהכּע,
וואָס איז פאַרלאָפן מיט מיר, זאָל איך?

— אַך, יאָ, אַ מעשהלע! — האָט זי נישט היילנדיק אויסגע-
רופן. אויבט איז זי שוין היידער געווען גליקלעך ווי אַ קינד און
האָט אים אונטערגעאייילט צו דערציילן, גוט, ער קאָן טראָגן איר
שירם, ווען ער וויל עס דחוקא, פון וואָס מענטשן קאָנען עס האָבן
פאַרגעניגן! אָבער דאָס מעשהלע! פאַרוואָס הויבט ער שוין נישט
אָן?

— יאָ, ס'איז דאָך בלויו אַ קורצע געשיכטע, און מען קאָן
עס דערציילן אויף איין פּוס. ער איז אַמאָל געזעסן ביי זיך אין
צימער, אין אַ קליינער שטאָט; נישט אין נאָרהעגיען; אגב, איז
דאָך אַלץ איינס, וווּ דאָס איז געווען; בקיצור, קיין סך נישט צו
בריען. איינמאָל אין אַ מילדן האַרבסט-אָונט איז ער געזעסן ביי
זיך אין צימער. מיט אַכט יאָר צוריק, אין יאָר 1883, ער איז גע-
זעסן מיט דער פלייצע צו דער מיר און געלייענט אַ בוך.

— ביי אַ לאָמפּ?

— יאָ. אין דרויסן איז געווען פינסטער חושך. איך בין גע-
זעסן און געלייענט. מיט אַמאָל הער איך ווי עס גייט עמעצער
אין דרויסן; כ'הער דייטלעך טריט אויף די טרעפּ, כ'הער ווי ער
קלאַפּט אָן. „אָרײן!“ אָבער ס'ווייזט זיך נישט קיינער. כ'עפּן אויף
די מיר, ס'איז קיינער נישטאָ. אין דרויסן איז נישט צו זען קיין
לעבעדיקן מענטשן. כ'קלינג אָן; דאָס דינסטמידל קומט אַרויף. צי
איז עמעצער נאָר וואָס נישט אַרויף אויף די טרעפּ? ניין, קיינער

נישט. גוט — א גוטע נאכט! און דאָס מייַדל גייט אַרויס.
 איך זען מיך היידער אַוועק ביים בוך. פּלוצלינג דערפּיז
 איך אַ הויך, אַ ריר, ווי עמעצער אַ מענטש האָלט געאַמעמט, און
 איך הער ווי ער פּליסטערט: „קום!“ ב'קוק זיך אום; נישטאָ קיי-
 נער. ב'דייען היידער, ב'ווער אין פעס און זאָג: „צום מייַהל!“
 ב'בין געווען איינער אַליין אין צימער, אָבער איך האָב געזאָגט
 „צום מייַהל!“ מיט אַמאָל דערוע איך נעבן מיר אַ נידעריקן, בלייבן
 מענטש מיט אַ רויטער באָרד און טרוקענע, צעשוּיבערטע האָר,
 וואָס זענען אויפגעשטעלט אין דער הויך; דער מענטש שטייט
 געבן מיר אין דער לינקער זייט. ער ווינקט צו מיר מיט איין
 אויג, ווינק איך אויך! מיר האָבן זיך פּריער נאָך קיינמאָל נישט
 געזען, אָבער מיר האָבן געווינקען איינער צום אנדערן מיט די
 אויגן. דאָן פאַרמאָך איך דאָס בוך מיט דער רעכטער האַנט, דער
 מאַן גייט צו צו דער טיר און פאַרשווינדט; איך האָב אים באַ-
 גלייט מיט די בליקן און געזען, ווי ער איז פאַרשווינדן געוואָרן.
 שטיי איך אויך אויף און גיי צו צו דער טיר. דערהער איך
 פּלוצלינג היידער, ווי ער פּליסטערט „קום!“ גוט. איך נעם אַרויף
 אויף זיך אַ רעקל, ב'טו אָן די קאַלאַשן אויף די פּיס און גיי
 אַרום דו מעגסט פאַררויבערן אַ ציגאַר — טראַכט איך, ב'גיי צו-
 ריק אַריין אין צימער און פאַררויבער אַ ציגאַר; ב'לייג אויך אַריין
 יעמלעכע ציגאַרן אין קעשענע; אסור, אויב איך ווײס, צו וואָס
 ב'האָב עס געטון; נאָר ב'האָב עס געטון און צוריק אַרויסגע-
 גאַנגען.

ס'איז געווען שטאַק פינסטער, און איך האָב גאַרנישט גע-
 זען, נאָר איך האָב געפילט, אַז דער נידעריקער מענטש גייט
 נעבן מיר. ב'האָב מיך אַ וואָרף געטון מיט די אַרעמס אים צו
 באַפן, און איך האָב באַשלאָסן זיך אָפּצושטעלן, אויב ער וועט
 מיר נישט זאָגן, ווער און וואָס ער איז; אָבער ב'האָב אים נישט
 געקאָנט געפונען. ב'האָב אפילו געפרוּהט אין דער פינסטער צו
 ווינקען צו אים מיט די אויגן, ב'האָב זיך געדרייט אין אַלע זייטן
 און געווינקען, אָבער ס'איז געווען בתיבס. גוט, האָב איך געזאָגט,
 איך גיי נישט צוריק דיר, איך גיי צוליב מיר אַליין. ב'מאָך סתם

א שפאציר; נעמט זיך עס אין זינען אריין, כ'מאך בלויז א שפא-
 ציר, כ'האָב גערעדט אויפן קול, בדי ער זאָל עס הערן. אזוי
 בין איך אָפגעגאנגען עטלעכע שעה, כ'בין אַרויסגעקומען אונטערן
 שמאָט, אין אַ וואַלד; כ'האָב געפילט הי די טוי-פייכטע צווייגן
 און בלעטער האָבן מיך געשלאָגן אין פנים אַריין. גוט, האָב איך
 לסוף געזאָגט און אַרויסגענומען דעם זיגער אַ קוק צו מוין ווי
 שפעט עס איז; גוט, אַצינד גיי איך אַזאָ אַהיים; אָבער אַהיים
 בין איך נישט געגאנגען, כ'האָב זיך נישט געקאָנט אומקערן; עס
 האָט מיך אָן אויפהער געטריבן הייטער, פאָרויס. איבעריקום, איז
 דאָך אזא שוין העמער, האָב איך איצט געזאָגט, נישקשה, דו
 קאָנסט נאָך גיין אַביסל, אפילו אַ גאנצע נאַכט אָדער צוויי נעכט,
 דו האָסט דאָך גענוג צייט! אזוי האָב איך געזאָגט, הגם איך בין
 געווען פאַרמאָטערט און דורכגענעצט פון טוי. כ'האָב פאַררויכערט
 נאָך אַ ציגאַר; דער נידעריקער טענטש איז אַלץ געווען לעבן
 מיר, כ'האָב געפילט, הי ער אָטעמט אויף מיר. און איך בין גע-
 גאנגען אָן אַן אַפּרו, כ'בין געגאנגען, ווי די אויגן האָבן מיך גע-
 טראָגן אָבער נישט צוריק אַהיים אין שמאָט אַריין. מינע פיס
 האָבן מיר אָנגעהויבן צו ברעכן; איך בין געווען דורכגענעצט ביי
 צו די קני, און מיינ פנים האָט מיר אויך ווי געטון, הייל די
 פייכטע צווייגן האָבן זיך כסדר פאַרמשעפעט אָן מיר. איך האָב
 געזאָגט: ס'מעג טאָקע אויסזען אַביסל משונהדיק, האָס איך גיי
 אזוי שפעט ביינאַכט שפאצירן; אָבער דאָס איז שוין ביי מיר אזא
 טבע, אַ געווינהייט נאָך פון די קינדער-יאָרן, צו גיין שפאצירן
 אין די גרעסטע וועלדער, האָס איך געפיין נאָר. און מיט פאַר-
 קריצטע ציין בין איך געגאנגען הייטער. דאָן האָט דער שמאָט-
 זיגער אונטן געקלונגען צוועלף. איינס, צוויי, דריי, פיר, ביי צוועלף;
 יב'האָב געציילט די קלעפ. דער דאָזיקער באַקאנטער קלאנג האָט
 מיך שטאַרק אויפגעמונטערט, הגם ס'האָט מיך, אגב, אויך שטאַרק
 פאַרדראָסן, האָס מיר זענען נאָך נישט אַזעק הייטער פון שמאָט,
 נאָכדעם האָס מיר שלעפן זיך שוין אַרום אזא לאַנגע צייט. גוט,
 הייסט עס, דער שמאָט-זיגער האָט געקלונגען. און אין דעם אויגן-
 בליק, ווען דער צוועלפטער קלאַפ האָט אָפגעקלונגען, דערזע איך

וידער פאר מיר דעם נידעריקן מענטש א רעבעדיקן, ווי ער שטייט און לאכט. זינט איך וועל לעבן, וועל איך אים נישט פאר-געסן, אזוי דיימלעך איז ער פאר מיר געשמאנען. עס האָבן אים געפעלט צוויי פאָדערשטע ציין, און די הענט האָט ער געהאלטן אויף הינטן...

— אָבער ווי אזוי האָט איר אים געקאָנט זען אין דער פינסטער?

— ער האָט אַליין געלויבטן. געלויבטן מיט אַ מאָדנעם שייין. האָט האָט אויסגעזען, ווי ס'וואָלט געווען הינטער אים, ווי עס וואָלט אַרויסגעשטראַלט פון זיין רוקן און וואָלט אים געמאַכט דורכזענדדיק. אפילו זיינע קליידער זענען געוואָרן העל ווי דער מאָג; זיינע הויזן זענען געווען צעריסן און זייער קורץ. אָט דאָס אַלץ האָב איך דערזען אין איין אויגנבליק, דאָס בילד האָט מיך צעמישט, נישט ווילנדיק האָב איך פאַרמאַכט די אויגן און אָפּגע-טראָגן אַ האַלבן טריט הינטער וויילעכק. אַז איך האָב ווידער אויפ-געמאַכט די אויגן, איז דער מענטש שוין נישט געווען.

— אַה...

— יאָ, אָבער וואַרט-זשע! איך בין צוגעקומען צו יענעם מערקווירדיקן טורעם, וואָס... הייסט עס, בקצור: כ'בין צוגעקומען צו אַ טורעם, כ'בין געשמאנען אַנטקעגן אים, און האָב אים געזען וואָס אַמאָל דיימלעכער; אַ שוואַרצער, אַן איינפאַכער, אַכטקאַנטי-קער טורעם, וואָס האָט אויסגעזען ווי דער טורעם פון די ווינטן אין אַמען, אויב איר האָט אַמאָל געזען אויף אַ בילד. איך האָב קיינמאָל ביי דאָן נישט געהערט פון אַ טורעם אין דעם דאָזיקן וואַלד, אָבער גענוג, ער איז דאָרט געווען. איך שטיי אזוי פאַרן טורעם און איך הער ווידער אַ „קום!“ איך גי אַרײַן. די טיר האָב איך געלאָזט הינטער זיך אָפּן, און דאָס איז געווען פאַר מיר אַ שטיקל באַרויקונג.

אינעווייניק אין דער געוועלבונג טרעף איך ווידער דעם אַלמן מאָן; אויף איין וואַנט האָט געברענט אַ לאַמפּ, און דערפאַר האָב איך אים איצט גוט געקאָנט זען; ער איז מיר געקומען אַנטקעגן, פונקט ווי די גאַנצע צייט וואָלט ער געווען דאָ אינע-

הייניק, האָט געלאַכט שטילערהייט און האָט זיך אַזעקגעשטעלט אַנטקעגן מיר און מיך אָנגעקוקט, בעת ער האָט געלאַכט. כ'האָב אים אַריינגעקוקט אין די אויגן, און מיר האָט זיך אויסגעראַכט. היי איך וואָלט דאָרט געזען די אימהדיקע זאַבן, מיט וועלכע אָט די אויגן האָבן זיך אין זייער לעבן אָנגעזען; ער האָט ווידער אַ ווונק געטון צו מיר, אָבער איך האָב נישט אָפגעענטפערט, נאָר איך בין כסדר אָפגעטראָטן הינטערהיילעכק, וואָס מער ער האָט זיך דערנענטערט צו מיר. פּלוצלינג הער איך הינטער מיר לייב. טע מריט, איך דריי אויס דעם קאָפּ און זע, ווי עס קומט אַריין אַ יונגע פּרוי.

נו, כ'טו אַ קוק אויף איר, און עס ווערט מיר ליכטיק אויף דער נשמה; זי האָט געהאַט רויטע און שוואַרצע אויגן, אָבער זי איז געזען אַרעם אָנגעטון און איז אַרומגעגאַנגען באַרוחעס אויף דער שטיינערנער די. אירע אַרעמס זענען געזען נאָקעט.

אַ רגע מעסט זי אונז אָפּ מיט די אויגן, דאָן פאַרניינט זי זיך זייער טיף פאַר מיר און גייט צו צום נידעריקן מענטשן. נישט אויסרעדנדיק קיין וואָרט, הויבט זי אים אָן אָפצושפּילען די קליידער און אַרומצוטאַפּן זיין קערפּער, פונקט ווי זי וואָלט עפעס געזוכט; און תּיכּף שלעפט זי אַרויס פון דעם אונטערשלאַק פון זיין מאַנטל אַ ברענענדיקן לאַמטערן, און זי הענגט זיך אים אויף אויפן פינגער. דער לאַמטערן האָט געלויבטן אזוי העל, אז ער האָט אינגאַנצן פאַרטונקלט דעם לאַמפּ, וואָס איז געהאַנגען אויף דער האַנט. דער מאַן איז געשטאַנען גאַנץ רייק אין נאָך אַלץ געלאַכט שטילערהייט, בעת דאָס מיידל האָט אים אַרומגעטאַפט. „אַ גוטע נאַכט!“ האָט געזאָגט דאָס מיידל און אָנגעוויזן אויף אַ טיר; דער מענטש, אָט דער מוראדיקער, מאַדנער פּרא-אדם, איז אַזעק. איך בין געבליבן אַליין מיט מיין נייער באַקאַנטער.

זי איז צוגעגאַנגען צו מיר, האָט זיך ווידער טיף פאַרניינט פאַר מיר, און נישט לאַכנדיק, מיט אַ נידעריקן קול האָט זי געפרעגט:

— פון וואָנעט קומסטו?

— פון דער שטאָט, שיין מירדל. — האָב איך געענטפערט. —
ב'קום פון שטאָט.

— פרעמדער, זיי מוחל מיין פאָטער! — האָט זיי זיך פלוצ-
לינג אָפגערוּפן. — און טו אונז נישט קיין שלעכטס דערפאר; ער
איז קראַנק, ער איז נישט ביי די געדאַנקען. האָסט געזען זיינע
אויגן?

— יא, כ'האָב געזען זיינע אויגן, און כ'האָב געשפירט, ווי
זיי הערשן איבער מיר, איך בין זיי נאָכגעגאַנגען.

— ווו האָסטו אים געטראָפן?

און איך האָב געענטפערט:

— ביי זיך אין דערהיים, אין מיין צימער; איך בין געזעסן
און געלייענט.

דאָ האָט זיי אַ שאַקל געטון מיטן קאַפּ און אַראָפגעקוקט
צו דער ערד.

— אָבער נעם זיך נישט צום האַרצן דערפון, שיין קינד, —
האָב איך זיך אָפגערוּפן — כ'בין צופרידן פון מיין גאַנג. כ'האָב
גאַרנישט צוליב דעם פאַרלוירן, און איך באַדויער נישט, וואָס
איך האָב דיך געטראָפן. זע נאָר, איך בין פריילעך און צופרידן;
גוט, טו דו אויך אַ שטייכל!

אָבער זיי האָט נישט געשטייכרט, זיי האָט געזאָגט:

— טו דיר אויס דייע שיד, דו קאָנסט די היינטיקע נאַכט
נישט אַהעקגיין פון דאַנעט; כ'העל דיר אויסטרוקענען די קליידער!
כ'האָב אַ קוק געטון אויף מייע קליידער, זיי זענען געווען
דורכגענעצט, מייע שיד זענען געווען פול מיט וואַסער, כ'האָב
געטון, ווי זיי האָט מיר געהייסן, אויסגעטון די שיד און איר דער-
לאַנגט; נאָר נאָכדעם ווי איך בין דערמיט פאַרטיק געוואָרן, האָט
זיי פאַרלאָשן דעם לאַמפּ און געזאָגט:

— קום און רעד נישט!

— האַרט אַ ווילע, שיינקייט! — האָב איך געזאָגט און זיי
אָפגעהאַלטן. — אויב איך דאַרף דאָ נישט שלאָפן, פאַרוואָס זשע
האַסטו מיר געהייסן אַזוי גיך אויסטון די שיד?

— דו מאַרסט עס נישט וויסן. — האָט זיי געענטפערט.

און איך האָב עס נישט געוואָסן.
 זי האָט מיך דורך דער טיר אַרײַנגעפירט אין אַ טונקעלן
 צימער; ב'האָב פאַרנימען אַ גערויש, ווי עמעצער וואָלט אונטער
 אונז שווער געאַטעמט; ב'האָב געפילט אַ ווייכע האַנט אויף מיין
 מויל, און דערהערט דער מיידל'ס שטימ: —
 דאָס בין איך, טאַטע, דער פּרעמדער איז אַוועק — ווייט
 אַוועק.

אַבער ב'האָב היידער אַמאָל דערהערט ווי דער צעמישטער
 האָט געקייכט הינטער אונז.
 מיר זענען אַרויף אויף די טרעפּ, זי האָט מיך געהאַלטן
 ביי דער האַנט, און קיינער פון אונז האָט נישט גערעדט, מיר
 זענען אַרײַן אין אַן אַנדער געוועכבונג, ווי מען האָט נישט געווען
 קיין שטראַל פון ליכט; אַרום און אַרום קויל-שוואַצע נאַכט.
 — שטיי! — האָט זי געפליסטערט. — דאָ איז מיין בעט.
 און איך האָב אַ טאַפּ געמון מיט דער האַנט און געפונען
 דאָס בעט.

— אַצינד טו אויך אויס די איבעריקע קליידער דינע. —
 האָט זי היידער געפליסטערט.
 ב'האָב זיי אויסגעמון און זיי דערלאָנגט איר.
 — אַ גוטע נאַכט! — האָט זי געזאָגט.
 — ניין. בלייב דאָ, דו שיינע, זיסע! איצט ווייס איך, פאַר-
 וואָס דו האָסט מיר געהייסן דאָרט אונטן אויסטון די שיד; יאָ,
 ב'וועל זיין גאַנץ שטיי, דיין פּאָטער האָט מיך נישט געהערט —
 קום!

אַבער זי איז נישט צוגעגאַנגען.
 — אַ גוטע נאַכט! — האָט זי נאַכאַמאָל געזאָגט און איז אַוועק...
 פּויווע. דאַגני איז געוואָרן רויט, ווי פייער, איר ברוסט האָט
 זיך האַסטיק געהויבן און אַראָפּגעלאָזט, איר נאָזלעכער האָבן גע-
 ציטערט. זי האָט שנעל אַ פּרעג געמון:
 — זי איז טאַקע אַוועק?
 — יאָ, ליידער! — האָט נאָגעל געענטפערט.
 פּויווע.

— פארהאָס זאָגט איר „ליידער“?
 — האָס! דאָס טאָרסטו נישט וויסן.
 — כאָ כאָ כאָ! און איך האָב זיך עס נישט דערוואַסט!
 גוט, און שפעטער? נו, ווי מאָדנע דאָס איז!
 — יאָ, אַצינד פאַרהאַנדלט זיך מיין נאַכט אין אַ צויבער-
 מעשהלע, אַ רויוז-רויטע דערינערונג. שטעלט זיך פאַר אַ העלע,
 העלע נאַכט... איך בין געווען אַליין; די פינסטערניש אַרום מיר
 איז געווען שווער און דיק, ווי סאַמעט. כ'בין געווען מיד, מייע
 קני האָבן געציטערט, כ'בין געווען אַ ביסל צעמישט אייך. דער
 איינפאַל פון אַ חסר-דעה, וואָס האָט מיך אַרומגעשלעפט שעהן לאַנג
 אין פייכטן גראָן, ווי עפעס אַ בהמה, בלויז מיט זיין בליק און
 מיט זיין „קום! קום!“— האָט מיך שרעקלעך פאַרדראָסן. דאָס צוויי-
 טע מאָל וועל איך אים אַרויסרייסן די לאַמטערנע און אים אויס-
 האַקן די ציין! איך בין געווען שרעקלעך פאַרביטערט; פאַר בעס
 האָב איך פאַרויכערט אַ ציגאַר און זיך געלעגט שלאָפן. כ'בין
 געלעגן אַ קורצע וויינע און האָב געקוקט אויפן פייער פון מיין
 ציגאַר; דאָן האָב איך געהערט, ווי מ'האַט אונטן צוגעהאַקט די
 מיר — און אַלץ איז שטיי געוואָרן.
 עס זענען פאַרביי צען מינוט. שטעלט אייך פאַר: איך ליג
 אינגאַנצן אויף מיין געלעגער און רויכער מיר מיין ציגאַר.
 מיט אַמאָר גייט דורך אַ גערויש דורך דער געוועלדיגונג, פונקט
 ווי מען וואָרט אומעמוס אין סופיט געעפנט קליינע פענסטערלעך.
 איך שפאַר מיך אָן אויפן עלנבויען און לאָז אויסגיין מיין ציגאַר,
 כ'קוק זיך אַרום אין דער פינסטער, אָבער איך זע גאַרנישט. ליג
 איך מיך היידער אַוועק אויף אַן אָרט און איך האָרד זיך איין, און
 מיר דאַכט זיך, ווי איך וואָלט געהערט ווייטע קלאַנגען, אַ וויג-
 דערדעך געזאַנג פון טויזנט שטימען, ערגעץ וווּ אין דרויסן, אפּשר
 גאַר טיף אויבן אונטערן הימל. אָבער טויזנטפאַכיק און שטיי.
 דאָס דאָזיקע שפילן הערט זיך אָן אויפהער און ס'קומט וואָס
 אַמאָל נענטער. און אַסוף רוישט עס מיר שוין אויבערן קאָפּ אויפן
 מורעם-דאָך. איך שפאַר מיך אָן אויפן עלנבויען, און פלוצלינג
 לעב איך איבער עפעס אַזעלכעס, וואָס באַרוישט מיך נאָך ביי

אויף היינטיקן טאָג, ווען איך דערמאָן זיך אָן דעם מיט אַ מאָד-נעם, יאָ מיט אַן איבערנאַטירלעכן געפיל פון גענוס: אַ שטרעם פון קליינע בלענדנדיקע ברואימלעך שווימט פלוצלינג אַראָפּ צו מיר; זיי זענען גאַנץ הייט; מלאכים, מיריאָדן מלאכימלעך, וואָס קאָזן זיך אַרונטער פון אויבן, ווי אַ משופעדיקע, ליכטיקע האַנט. זיי פולן-אויס דאָס געוועלב, אפשר אַ מיליאָן ברואימלעך זענען פאַראַן. עס שווינדלט פון זיי פון די דילן ביזן סופיט און זיי זינגען, זיי זינגען, און זיי זענען אינגאַנצן נאַקעט און ווייס. מײן האַרץ הערט שטיי; אומעטום זענען דאָ די מלאכים, כ׳הער זיך צו צו זייער געזאַנג, זיי רירן אָן מײנע היעס און זעצן זיך אָן אויף מײנע האַר, און די גאַנצע געוועלבונג איז פול מיטן טייערן ריח, וואָס גייט אַרויס פון זייער טויט.

איך ציג אָנגעשפאַרט אויפן עלנבוידן און שטרעק אויס מײן האַנט נאָך זיי, און עטלעכע פון זיי זעצן זיך אַרויף אויף איר. אויף מײן האַנט זעען זיי אויס ווי ציטערנדיקע זיבן-שטערן. אָבער איך בויג זיך אָן אויף פאַרנט און קוק זיי אַרײן אין די אויגן, און איך זע, אז זיי זענען בלינד. לאָז איך אָפּ די זיבן בלינדע און כאַפּ זיבן אַנדערע פון זיי, אָבער די זענען אויך בלינד. אַך, זיי זענען אַלע בלינד געווען. דער גאַנצער טורעם איז געווען פול מיט בלינדע מלאכים, וואָס האָבן געזונגען.

כ׳האַב זיך קיין ריר נישט געטון; בעת איך האָב עס דער-זען, איז מיר שיר דער אָמעס נישט פאַרהאַקט געוואָרן פון פײן. און אַ פײנגעכער חיי-געשריי האָט דורכגענומען מײן נשמה.

ס׳איז אַריבער אַ מינוט. איך ציג און האַרד זיך צו אין דערהער ערגעץ וווּ פון דערהייטנס אַ שווערן, גראָבן קלאַפּ, כ׳הער אים באַשײנפערטעך, אזוי שרעקלעך דייטלעך! ער האָט נאָך אָפּ-געקלונגען אַ היפשע היילע נאָכדעם; ס׳איז ווידער אַמאָל געווען דער שטאַט-זייער, וואָס האָט געקלונגען. ס׳האַט געקלונגען איינס אַ זיגער.

און פלוצלינג האָט דאָס מלאכים-געזאַנג אויפגעהערט. איך האָב געזען, ווי זיי האָבן זיך ווידער אויסגעשטעלט אין אַ סדר און אוועקגעפלינגן; זיי האָבן זיך אַ לאָז געטון צום דאָך, זיך גע-

שטופט און געשמויסן, גר האָס גיכער אַרויסצופלען; זיי זענען געווען פעסט צונויפגעדרוקט ווי אַ האַנט פון הויזער ליכט, און בעת זיי זענען אַוועקגעפלוין, האָבן זיי אַרע געקוקט צו מיר, דער לעצטער האָט זיך אויסגעדרייט און האָט נאָך אַמאָל אַ קוק געטון אויף מיר מיט זיינע בלינדע אויגן, איידער ער איז פאַרשווינדן געוואָרן.

דאָס איז מיין לעצטע ערינערונג, אָט דער מלאך, וואָס האָט זיך אונגעקערט און אַ קוק געטון אויף מיר. דערנאָך איז היידער געוואָרן פינסטער. איך בין אַנידערגעפאַלן אויפן קישן און איינגעשלאָפן...

אַז איך האָב מיך אויפגעכאַפט, איז שוין געווען אַ שטיק אויפן טאַג. איך בין נאָך אַרץ געווען אַליין אין געוועלבונג. מייע קליידער זענען געלעגן געבן מיר אויף דעם די; כ'האַב זיי אָנגענומען, זיי זענען נאָך געווען פייכטלעך, נאָר כ'האַב זיי דאָך אָנגעמון. מיטאַמאָל עפנט זיך די טיר, און דאָס מייזל פון נעכטן ביינאכט איז היידער אַריינגעקומען. זי איז צוגעגאַנגען צו מיר זייער נאָענט, און איך האָב געזאָגט:

— דו ביסט אַזוי בלייך, שיינקייט. וווּ ביסטו געווען די נאַכט?

— דאָרט אויבן. — זאָגט זי און הייזט אַרויף צום טורעם-דאַך.
— וואָס-זשע, ביסט דען נישט געשלאָפן?
— נין, כ'בין נישט געשלאָפן, כ'בין אויף געווען.
— אָבער האָסטו גאָרנישט געהערט קיין מוזיק די נאַכט? —
האַב איך געפרעגט. — איך האָב געהערט אַן אומבאַשרייבלעכע מוזיק.

און זי האָט געענטפערט:
— יא, דאָס האָב איך געשפילט און געזונגען.
דו ביסט עס געווען? זאָג מיר, קינד, צי דו ביסט עס געווען.

— יא, איך בין עס געווען, — האָט זי געענטפערט — אָבער איצט קום, איך וועל דיך אַרויספירן אויבן העט.

און מיר זענען ארויסגעגאנגען פון טורעם און האנט-ביי-האנט ארויס אין וואלד. די זון האָט געשיינט אויף אירע גאַזדענע האָר, און אירע שוואַרצע אויגן זענען געווען הערלעך. כ'האָב זי גענומען אין מייע אָרעמס און דרײַ מאָל זי אַ קוש געטון אין שטערן; דאָן בין איך געפאַלן פאַר איר אויף די קני, מיט צי-טערגריקע הענט האָט זי אַראָפּגענומען פון זיך אַ שוואַרצן באַנד און אַרומגעבונדן מיט אים מיין האַנט; אָבער בעת זי האָט עס געטון, האָט זי געחיינט און איז געווען שטאַרק גערירט. איך האָב געפרעגט:

— פאַרוואָס היינסטו? אויב איך האָב דיר עפעס געטון, מאָך דאָס מיר איבער אַליין.

אָבער זי האָט נאָר געזאָגט:

— קאָנסטו זען די שטאַט?

— נײַן. — האָב איך געענטפערט. — איך קאָן נישט זען די שטאַט. דו זעסט זי?

— שטיי אויף און לאָמיר גיין הייטער.

און מיר זענען געגאנגען הייטער, מיטן זעלבן וועג, אַ בערגל אַראָפּ, אַ בערגל אַרויף; איך בין הידער געבליבן שטיין און האָב זי צוגעדריקט צו מיין ברוסט און געזאָגט:

— אַ, ווי דו פילסט מיר אָן מיט ליבע צו דיר, מיט גליק?

און זי האָט אויפגעצוימערט אין מייע אָרעמס, אָבער נישט געקוקט אויף דעם, האָט זי געזאָגט:

— איצט מוז איך מיר אומקערן. דו קאָנסט דאָך שוין זען די שטאַט?

— יאָ, — האָב איך געענטפערט — דו זעסט דאָך זי אויך, מסתמא?

— נײַן. — האָט זי געזאָגט.

— פאַרוואָס נישט? — האָב איך געפרעגט.

זי האָט געמאַכט אַ טריט הינטער היילעכק און אויסגעשטעלט אויף מיר אַ פאַר גרויסע אויגן. און אידער זי איז אַזעקגעגאנגען, האָט זי זיך טיף פאַרנייגט פאַר מיר. אַז זי איז שוין געהאַט אַפּ-געגאנגען אַ פאַר טריט פון מיר, האָט זי זיך נאָך אַמאָל אויסגע-דרייט און אַ קוק געטון אויף מיר.

אָבער איצט בין איך געוויר געהאָרן, אז אירע אויגן זענען אויך געווען בלינד.

איצט זענען פאראן צוועלף שעה, וואָס כ'קאָן מיר וועגן זיי גאָר קיין רעכענונג נישט אָפגעבן, וואָס זענען מיר איינפאך אַרויס פון זכרון. איך ווייס נישט, וויזוי זיי זענען הינגעקומען. כ'האָב זיך געריבן דעם שטערן און געזאָגט: עס זענען פאראן צוועלף שעה, זיי מוזן דאָ ערגעץ זיין אינעווייניק; זיי האָבן זיך בלוזי באהאַלטן, און איך מוז זיי אויסזוכן. אָבער כ'האָב זיי נישט געפונען.

ס'איז הידער אָונט, אַ מינקעלער, מידער האַרבסט-אָונט. איך זיך מיר אין צימער און האַלט אַ בוך אין דער האַנט. איך לאָז אַראָפּ די אויגן — מיין בליק פאַלט אויף מינע פיס; זיי זענען נאָך אַ ביסל נאַס; כ'ניב אַ קוק אויף מיין האַנט, אַ שטיק שוואַרצער באַנד איז אַרומגעבונדן אַרום איר. בכּן איז אַלץ ריכטיק. כ'קלינג אָן נאָכן דינסטמיידל און פרעג איר, צי איז ערגעץ דאָ אין וואַלד נישט ווייט פאראן עפעס אַ טורעם, אַ שוואַרצער אַכטקאַנטיקער טורעם? — דאָס מיידל שאַקלט מיטן קאָפּ אויף יאָ. — ס'איז דאָ, הייסט עס אַ טורעם. און ס'וויינען דאָרטן מענטשן אויך? — יאָ, אַן אַלמער, אָבער ער איז קראַנק, ער איז משוגע; מען רופט אים דער „לאַמטערן-מענטש". דער לאַמטערן-מענטש" האָט אַ מאַכטער, און זיי וויינט אויך אין טורעם; מער וויינט נישט דאָרטן קיינער. — שוין גוט. אַ גוטע נאַכט!

און איך לייג מיך שלאָפן.

און אויף מאָרגן אין דער פרי גיי איך אַוועק אין וואַלד; איך גיי מיטן אייגענעם וועג און זע די אייגענע בוימער און איך געפין אויך דעם טורעם. איך גיי צו צו דער טיר און דערזע אַ בילד, וואָס טוט מיר אַ רויס ביים האַרץ: אויף דער ערד לייגט דאָס בלינדע מיידל, צעשמעטערט פון אַ פאַל, זיי איז טויט. אין גאַנצן צעריסן. זיי לייגט מיט אַן אָפן מויל, און די זון שיינט אויף אירע רויטע האָר. און אויבן אויפן שפיץ דאָך פון טורעם פלאַט מערט נאָך אַ שטיק פון איר קלייד, וואָס האָט זיך פאַרטשעפעט און איז געבליבן הענגען; אָבער אונטן ביי דער טיר גייט אַרום דער נידעריקער אַלמער און נעמט קיין אויג נישט אַראָפּ פון דעם

טויטן קערפער. זיין ברוסט דריקט זיך אים צוזאמען, און ער שרייט אויפן גאנצן קור; אָבער אַ הויך דעם הייסט ער גאַרנישט מער וואָס צו טון, נאָר אַרומצוגיין אַרום דעם מת, אַנצוקוקן אים און צו שרייען. ווען זיין בליק איז געפאלן אויף מיר, בין איך פון שרעק אויפגעטרייסלט געהאָרן און איך בין אנטלאָפן צוריק אין שמאַט אַרײַן. מער האָב איך אים שוין נישט געזען...

— פרייליך דאָס איז מיין מעשהלע.

נאָגעל איז אַנטשוויגן געהאָרן.

אַ שפּאַרע ווײַלע נאָכדעם האָבן זײ בײדע קײן וואָרט נישט אױסגערעדט. דאָנני איז געגאַנגען זײער פאַמעלעך און האָט גע- קוקט פאַר זיך אויפן וועג. לסוף האָט זי זיך אָפגערופן:

— גאָט, וואָס פאַר אַ ווונדערלעך מעשהלע.

ווידער איז אַרײַנגעשוומען אַ שטײלשוויגן. אַ פאַר מאָל האָט נאָגעל געפרווט איבערשלאָגן די שטײלקײט; ער האָט געמאַכט אַ באַמערקונג וועגן דעם טיפן פרידן, וואָס הערשט דאָ אין וואַלד, אָבער דאָנני האָט נישט געענטפערט. ענדלעך האָט ער זיך צע- שטאַכט הײך אויפן קור און געזאָגט:

— ס'איז דאָך שוין אַ מעשה מיט אַכט יאָר צוריק. עס האָט דאָך נישט געטראָפן היינט. איר פילט ווי דער וואַלד שמעקט דאָס מייערע, לאָטיר זיך דאָ אַביסל אַנדערזעצן.

זי האָט זיך אַנדערזעזעצט; זי איז נאָך אלץ געווען שטיל און באַהערשט פון געדאַנקען, און ער האָט זיך אַנדערזעזעצט לעבן איר.

— טראַכט איר נאָך וועגן דעם מעשהלע?

— יאָ.

ער האָט נאָכאַמאָל באַמערקט, אַז דאָס איז דאָך שוין צו אַזאַנג געשען, בדי זיך צו פאַרנעמען דערמיט, און אַחוץ דעם איז עס גאַרנישט אַזוי אומהײמלעך, נישט אמת? נײן, זי וואָלט שוין גע- מעגט הערן, וואָס פאַר אַ מעשהלעך די מענטשן פון די טראָפישע לענדער דערציילן! ער האָט זײ אָפט געהערט און אים איז יעדעס מאָל אַרײַבער אַ קאַלמער שוידער איבער די בײנער.

— נײן, אײער געשיכטע איז נישט אומהײמלעך: — האָט זי

געזאגט. — נאָר הונדערלעך, מאָדנע. יאָ, איך דאַנק אייך דערפאַר. און גליקלעך צוליב דעם, וואָס זי איז הידער רעדענדיק געהאָרן, האָט ער זיך פונסניי פונאַנדערגוטערט מבוה דעם, וואָס די מענטשן דאָרט אין די וואַרעמע לענדער זענען בבוה צו דער- ציילן. פרוּזט נאָר קומען קיין ציילאָן, אין דעם אַלטן מאַריאַפּאַרני; קומט נאָר אין די בערג, אין די העלדער ביי מעהאַויליא, וועט איר דאָרטן הערן מעשהלעך. זיי פאַרבאַפן ממש דעם אָמעס! דאָרט טרעפט מען זיך צונויף מיט איינעם פון די עלטסטע פעלי- קער אין דער העלט, דער אורשטאם פון ציילאָן. זיי לעבן דאָס צרהדיקסטע לעבן, פאַריאָגט אין די העלדער דורך די סינאַלעוין און דער אייראָפּעיִשער באַנדע; אָבער דערציילן קאָנען זיי! מעשיות וועגן בריִיאַנטן-היילן, וועגן די בערג-פרינצן, וועגן פאַר- פירערשע ים-שינהייטן, וועגן גייסטער פון דער צופט און פון דער ערד, וועגן פאַלאַצן פון פערל א. א. וו. אָט דאָס פאַלק איז אַ פאַלק מיט אַ גורל, מיט הונדערלעכע טראַדיציעס, יעדערער פון זיי פילט זיך, ווי ער שטאַמט אָפּ און איז אַ יורש פון די דאָזיקע גרעסטע לעגענדן-מלכים. זיי שטייען פאַרן פרעמדן אָנגעטון אין שמאַמעס, אָבער בעת זיי רעדן, צוויינען זיי אים פונדעסטוועגן אַראָפּצולאָזן פאַר זיי די אויגן. מיט אַ באַזונדערער ליבשאַפט שיל- דערן זיי די מיסטישע, די גרויסע און ועלמענע הונדערבאַרע זאַכן; דער עיקר האָבן זיי קיין גלייבן נישט צו זיך אין דער פאַר- שמעלאַנג פון אומגעהויערע דמיונות, היץ-געשמאַלטן פון אַ משוגע- נעם מוח. זייער לעבן איז באַלד פון אָנהויב אָן געווען אַ לעבן אין אַ העלט פון משלים און הונדערלעכע מעשהלעך. און מיט דער גרעסטער לייכטקייט רעדן זיי מבוה די חילדע פאַרפישופמע פאַלאַצן הינטער די בערג, וועגן די שטומע גוואַלטיקע כוחות אין די וואַלקנס, וועגן דעם גרויסן כוח, וואָס רעגירט דאָרט אויבן אין וועלטאַל און קייטשטערן. אָבער דאָס אַלץ קומט דערפון, וואָס אָט די מענטשן לעבן אונטער אַן אנדער זון און עסן פרוכטן אָנשטאַט האָבער-גרוין!

דאָגני האָט זיך צעלאַכט. זי האָט עפעס געהאַט צו זאָגן קעגן דעם. וואָסזשע, האָבער-גרוין איז דען אַ שלעכטער מאַכל?

האָבן מיר דען אליין אויך נישט די שענסטע מעשהלעך? אס-
ביערנסען למשך.

ער האָט זיך צעקאָכט. אורדאי, אורדאי איז האָבעד-גריץ און
אויסגעצייכנטער מאַכל אין אַ לאַנד, וווּ ס'איז נישטאָ קיין זון; ווער
וועט זיך דען איינשמעלן עס אָפצו-לייקענען? אָבער די זון? האָט
זי אַ באַגריף פון אַ זון, וואָס קאָן ברענען אומגעהויער שטארק.
אַ זון, וואָס שוימט און רוישט פאר גרויס ליכט? און די לעגענדן,
די מעשהלעך פון די הויכע בערג, יא, די וואַסער-גייסט-מעשהלעך,
אַט די אומגעלומפערטע באשעפענישן פון אַ פאַנטאַזיע אין דע-
דערנע הויזן, וואָס זענען אויסגעטראַכט געהאָרן אין פינסטערע
היינטער-נעכט, אין כאַטעס, וווּ דאָס אייל-לעמפל איז אַראָפּגעהאַנג-
גען פון דער סטעליע. צי האָט זי אַמאָר געלייענט „טויזנט און
איינ נאכט“? נו, אָבער אַט די מעשהלעך פון דעם גודבראנדסטאָל,
אַט די טרויעריקע, פויערשע פאַנטאַזיע וואָס גייט צופוס - יא. זי
געהערט צו אונז, דאָס איז אונזער גייסט; מירא בעסער אויס-
צוקלערן זענען מיר נישט מסוגל, מיר האָבן זיך אויסגעבאָרט
אביכר שטאַט ביי אַנדערע, צונויפגענומען אַ שטיקל דאָ, אַ שטיקל
דאָרט. ווי? נו יא, די מעשהלעך פון צפון-לאַנד, זענען זיי דען
נישט אזוי? רופן זיי דען נישט אַרויס די זעלבע שטימונג, הי
מען וואָלט געהערט אַ פישער אַרויפקומענדיק פון שיפ, די גרוי-
סע שטיחל פול מיט ים-וואַסער? מער האָט זיך אונז נישט איינ-
געגעבן אַרויסצובאַקומען פון דער רויער, מיסטישער שיינקייט פונם
ים. פאר דעם אַרויפגעטאָישן, פאר דעם מורח-מענטשן, וואָלט אזא
מין יאכט פון צפון-לאַנד געהען אַ לעגענדאַרע שיף, אַ שיף פון
גייסטער. צי זי האָט שוין אַמאָל געזען אזא יאכט? ניין? זי זעט
אויס, גלייך ווי זי וואָלט געהערט צו אַ באשטימטן לעבעדיקן
מין, אזוי ווי זי וואָלט געזען אַ גרויסע, הייבלעכע חיה. דער
שנאָבל הויבט זיך אויף אין דער לופטן ווי אַ האָרן, וואָס קאָן
אַראָפּ באַשווערן די פיר ווייטן. אָבער כדי דאָס צו זען, מוז מען האָבן
אַן אַנדער מין ליכט, און כדי דאָס איבערצוגעבן, דאַרף מען
האָבן אַ מוח, וואָס זאָל שיר נישט פלאַצן פון משוגעת. ניין, די
בעשה איז דאָס, וואָס די זון שיינט דאָ נישט; די נאָרוועגישע זון

איז אַ לבנה, אַ לאַמטערנע, וואָס גיט דעם נאָרוועגער העכסטנס-די מעגלעכקייט אונטערצושיידן שוואַרץ פון ווייס. יא, אַ באַמערקונג: דאָס איז חלילה נישט קיין פאָרווורף. ס'איז בלויז די באַשיידענע מיינונג פון אַן אַנראָנאָם איבער אַ געאָגראַפישע דערשיינונג.

— איך פארשטיי אייגנטלעך נישט, וואָס מיט אייך קומט פאַר. — האָט זי געזאָגט. — און איך מוז באַמת לאַכן, ווען איך טראַכט וועגן דעם. ס'זעט אויס, ווי וועגן וואָס מען זאָל נישט רעדן, זענט איר אין יעדער פראַגע און אַנמקעגן יעדן איינעם אַ קעגנער. צי ס'גייט וועגן גלאַרסטאַנען, צי וועגן פאָדאָגראַפֿיקייט, אָדער מעשהלעך, אומעטום זענט איר דער לעבעדיקער היפּוך צו אַלצדינג, וואָס מענטשן זאָגן. נו, אָבער דאָס איז אזוי איי-טערעסאַנט, אז איך בעט אייך, רעדט ווייטער, רעדט ווייטער, זאָגט נאָך עפעס! כ'חיל עס אזוי גערן! ווי איך, למשל, אייער מיינונג וועגן דער פארטיידיקונג פון לאַנד?

דאָס גאַנצע בלוט האָט אים אַ זעק געמון אין פנים אַרײַן, און ער האָט אַראָפּגעלאָזט דעם קאָפּ. ווי האָט דאָס דאָזיקע מיידל מיט אַזעלכע בלויע אויגן אים געקאָנט מאַכן צום נאַר? אַן אַני דערש מאָל — זאָל זײַן! אָבער אין אזא שיינער נאַכט, אין אזא טיפער שטילקייט! זייער מבולבּל האָט ער דעריבער געזאָגט:

— די פארטיידיקונג פון לאַנד? פארטיידיקונג פון לאַנד? וואָס מיינט איר דערמיט?

— איך פארזיכער אייך, אז ס'איז מיר נאָר גלאַט אזוי איינגע-פאַרן. — האָט זי האַסטיק געזאָגט און איז אויך רויט געוואָרן. — איר דאַרפט נישט נעמען פאַר אונטוט. די מעשה איז אזוי: מיר היילן אַראַנזשירן אַ פאַרוויילונג, אַן אַהנט-פּייערונג למטבת דער פאַר-טיידיקונג פון לאַנד. דאָס איז מיר גראַד אין דער רגע אַרויף אויפן רײַן.

פּויער. פּלוצלינג גיט ער אַ קוק אויף איר, און זיינע אויגן שטראַלן.

— איך בין היינט אָונט גליקלעך, מוז איך אייך זאָגן. און דעריבער האָב איך אפשר צופיק געפּליידערט; אָבער איר זענט דאָך מיר מוהל, נישט אמת? מיינט איר נישט יעדנפאַלס, אז דאָס

מעשה'ע, וואָס איך האָב אייך דערציילט, איז נישט אזוי שיין? און אנדערש מאל וואָלט איך עס אפשר בעסער דערציילט, אפשר אַ ביסל בעסער, כ'וויס נישט; נאָר היינט אָונט בין איך געווען צו פריילעך, כדי צו קאָנען שטיין אויף דער סאַמער הויך פון מיין אויפנאַבע. איך פריי זיך מיט אַלצדינג, מיט יעדער קלייני-קייט; אָבער דער עיקר פריי איך זיך, וואָס איך האָב דאָס גליק צו זיין מיט אייך צוזאַמען; יא, איך בין אייך אזוי הארציק, אזוי הארציק דאַנקבאַר, איר מענט עס מיר גלויבן; אָבער דערצו בין איך אזוי פריילעך, ווייל מיר דאַכט זיך, אז דאָס איז די שענסטע נאַכט, וואָס איך האָב ווען געהאַט אין מיין לעבן. איך באַגרייף עס נישט. איך פיל עפעס, אזוי ווי איך וואָלט געווען אַ מיידל פון דעם דאָזיקן וואַלד אָדער פון דעם דאָזיקן פעלד, דער צווייט פון אַ סאַסע, אָדער עפעס אַ שטיין, פון מיינעטוועגן אויך אַ שטיין, נאָר אַ שטיין, וואָס איז דורכגעדרונגען פון אַט דעם גאַנצן צערטלעכען ריח און פון דער שלווה, וואָס נעמט אונז אַרום. זעט נאָר דאָרט, אַך, זעט נאָר! ס'טאַגט שוין. איר זעט דעם זירבערנעם פאַס? איז דאָס נישט הערלעך? ביידע האָבן זיי געקוקט צו דעם ווייסן פאַס אויפן הימל;

דערנאָך האָט זי הידער אַ קוק געטון אויף אים און געזאָגט:

— יא, אויב איר מיינט, אז איך בין אייך אויך נישט דאַנק-

באַר היינט אָונט, האָט איר אַ טעות.

און זי האָט עס געזאָגט, הגם זי איז, אייגנטלעך, נישט גע-

ווען געצווינגען. ווי דאָס זאָגן וואָלט איר פאַרשאַפט נחת רוח. נאָגעל

האַט איר אויפמערקזאַם אַרײַנגעקוקט אין פנים און אויסגערופן:

— איר? באמת? ווי גליקלעך איר מאכט מיך! יא, אַט די

נאַכט וועל איך קיינמאַל נישט פאַרגעסן! זאָל איך איך ווייזן אַ

קונץ, וואָס איך קען, מיט אַ שטרוי און אַ צווייג, ווי אזוי דער

שטרוי ווערט שטאַרקער ווי דער צווייג? כ'וואָלט אזוי גערן גע-

וואָלט טון אַלצדינג, וואָס וועט אייך אפשר געפעלן ווערן, בלויז

צוקיב דאַנקבאַרקייט, כדי אייך צו ווייזן מיין איבערגעגעבנקייט.

אָבער לאַמיר בעסער פלוידערן, דאָס איז בעסער. אַה, היינט איז

יאָהאָניס נאַכט! קיבסטע, איז עס נישט באַרוישנדיק שיין? טוט

נאָר אַ קוק דאָרט. לאַמיר אייך נאָר אָנווייזן אויף דער קלענסט ר

זאך, וואָס מאַכט אויף מיר אַן איינדרוק; אָט דער אָפגעזונדער-
טער וואַכאַלדער-בוים, וואָס שטייט דאָרט, זעט נאָר, ווי ער בויגט זיך
צו אונז און זעט אויס אזוי גוט. און פון סאָסנע צו סאָסנע ציט די
ישפּין איר געוועב; ס'זעט אויס ווי זעלמענע, כינעזישע אַרבעט, ווי
זונען אויסגעשפּונען פון וואַסער. ס'איז דאָך אייך נישט קאַלט, ווי?
איך בין זיכער, אַז וואַרעמע, שטייכלענדיקע שרעטעלעך מאַנצן איצט
אַרום אַרום אונז; אָבער נישט געקוקט דערויף וועל איך אַנגלייגן
אַ פּייער, אויב אייך איז קאַלט; זאָל איך... הערט, עס פאַלט
מיר גראַד אײן: דאָ נישט ווייט, דאַכט זיך, האָט מען געפונען
קאַרלסענען?

מיט אַן אויסדרוק פון צאָרן אויף איר שײן פנים האָט זי
זיך אַ באַפ געטון און געזאָגט:

— אױף, נײן, דאָמיר נישט רעדן פון אים! לאַמיר אים לאָזן
צורט, איך בעט אייך! אַך, וואָס פאַר אַן אומזין!

ער האָט הידער געבעטן, זי זאָל אים מוחל זיין און גע-
וואַלט פאַרגלעטן זיין פעלער.

— מ'זאָגט, אַז ער האָט אייך אזוי שטאַרק ליב געהאַט —
און דאָס פיל איך אים מיט...

— מיך ליב געהאַט? יאָ, אַ ביסל אפּשר, זאָגט מען דען
נישט אויך, אַז ער האָט זיך צוליב מיר גענומען דאָס לעבן, מיט
מײן מעסער? מילא, מיר וועלן שוין גיין!

זי איז אויפגעשטאַנען. זי האָט גערעדט מיט אַ טרויעריקער
שטים, אַן פאַרלעגנהייט, אַן הינטער-געדאַנקען. ער איז געווען
שטאַרק פאַרהירושט. זי האָט געווסט, אַז זי האָט געברענגט אײ-
נעם פון אירע ליבהאַבער צום זעלבסטמאָרד און האָט פינדעסט-
וועגן נישט געמאַכט דערפון קיין שום וועזן, האָט נישט געלאָבט
דערפון, אָבער אויך נישט אויסגענוצט עס, זיך צו באַרימען דער-
מיט; זי האָט בלויז גערעדט דערפון, ווי וועגן אַ טרויעריקע גע-
שעעניש, און מיט אַמאָל איז זי אינגאַנצן אַנטשוויגן געוואָרן. ווי
רײן און שײן איז זי געווען, בעת זי איז דאָ אזוי געגאַנגען! די
לאַנגע, העלע האָר זענען איר אַראָפּגעפאַלן איבער דעם קאַלנער
פון איר קלייד. און אירע באַקן האָבן געהאַט אַ וואַרעמע, פּרישע

פארב, וואָס אויף זי איז געלעגן אַ הויך, אזוי הי פונם טוי פון דער נאכט. ווען זי איז געגאנגען, האָבן זיך אירע הויבע היפטן גאנץ לייכט געוויגט.

זי זענען אַרויסגעקומען פון וואַלד, אַ העלער ליכטיקער פּלאַץ איז געלעגן פאר זי, אַ הונט האָט געבילט, און נאָעל האָט זיך אָנגערופן:

— אָט איז שוין דער פּאַסטאַר-הויף. ווי שוין און הרחבהדיק ער זעט אויס; אָט די גרויסע, הייסע געביידעס מיטן גאַרטן און מיט דער הונט-בודע און מיט דעם פּאָן שמאַנג, אין סאַמע מיטן פונם געדיכטן וואַלד! גלויבט איר נישט, פּריילין, אז ס'וועט זיך אייך ווידער בענקען אַהער, ווען איר וועט אַמאַל אַוועקפאַרן פון דאַנען, איך מוין, ווען איר וועט חתונה האָבן? נו, עס ווענדט זיך אָבער אָן דעם, וו איר וועט וווינען.

— איך האָב נאָך וועגן דעם נישט געטראַכט, — האָט זי גע-זאָגט. און שפעטער האָט זי צוגעגעבן: — קומט די צייט, קומט דער ראַט.

— קומט די פּריילין! — האָט ער אויסגעבעסערט.

זי האָט אַ מאַך געטון מיט דער האנט און געענטפערט אַביסל אומגעדולדיק:

— ניין, אַצינד זענט איר שוין נישט פּריילעך. ווי שפעט איז שוין?

— אַרום צוויי.

— הערט זשע, — האָט זי געזאָגט — איר דאַרפט זיך נישט ווונדערן, וואָס איך גיי אַרום אזוי שפעט בינאַכט. מיר טוען אַלע מאַל אזוי. מיר זענען דאָ אַלע פּויערן, נאַטור-קינדער. דער אַד-יונקט און איך פּלעגן מיר דאָ אָפט אזוי אַרומגיין ביז אין הייסן טאָג אַריין.

— אָבער ווער האָט געפירט צווישן אייך דעם שמועס? אויף מיר האָט דער אַדיונקט געמאַכט אָן אַיינדרוק, אז ער איז אַ מענטש, וואָס רעדט נישט קיין סך.

— ניין, ס'רוב האָב איך גערעדט. דאָס הייסט, איך האָב געפרעגט און ער האָט געענטפערט. איר הייסט דאָך גאַנץ גוט,

מען האָט דאָך אַזוי פיל צו פרעגן. מילא, דאָס קומט נישט אַהער.
וואָס וועט איר טון איצט, ווען איר וועט קומען אַהיים?

— ווען איך וועל קומען אַהיים? איך וועל זיך לייגן און
שלאָפן ביז-יאָ, ביז מיטאַג-צייט, כ'שלאָף ווי אַ געהרגעטער, ווי אַ
שטיין, איך כאַפּ זיך נישט אויף, האָב נישט קיין חלומות. וואָס
טוט איר?

— אָבער איר טראַכט גאָרנישט? לייגט איר נישט אַ שטיק
צייט אויף דעם בעט און טראַכט נישט וועגן אַלערליי זאַכן? וואָס-וועט
איר שלאָפן תּיבָּה איין?

— גלייך ווי איך לייג זיך. איר נישט?

— הערט, דאָ זינגט שוין אַ פּויגל. ניין, ס'מוז שוין זיין שפּע-
טער, ווי איר זאָגט; ווייזט מיר נאָר אייער זיגער. אָבער, גרוי-
סער גאָט, ס'איז שוין דריי, כמעט פיר! פאַרוואָס האָט איר גע-
זאָגט, אַז ס'איז ערשט צוויי?
— זייט מיר מוחל. — האָט ער געזאָגט.

זי האָט אים אָנגעקוקט, פּריעכד נישט מיט פעס, און דאָן
האָט זי געזאָגט:

— איר האָט מיר נישט געדאַרפט זאָגן קיין לייגן, כ'וואָלט
אַזוי אויך געבליבן מיט אייך ביז איצט אין דרויסן; איך זאָג
דאָס, וואָס איך מיין. איך האָף, אַז איר פאַרשטייט מיך און איר
לייגט נישט אַריין אין מיינע ווערטער מער ווי באַדייטן. איך
האָב דאָ נישט קיין סך פאַרגעניגנס, און כאַפּ מיך אָן מיט ביידע
הענט אין דעם ביסעלע, וואָס ס'מאַכט זיך. אַזוי בין איך געוויינט
געווען צו לעבן, זינט מיר זענען דאָ, כ'גלויב נישט, אַז דאָס האָט
וועמען עס איז געקאָנט אַמאָל פאַרשאַפן קרענקונג. יעדנפאַלס
היים איך נישט דערפון. און עס איז מיר אַלץ איינס; מיינ טאַטע
זאָגט, יעדנפאַלס, גאַרנישט וועגן דעם, און דאָס איז פאַר מיר גע-
נוג. קומט, מיר וועלן גיין נאָך אַביסל.

זיי זענען פאַרבייגעגאַנגען דעם פאַסטאַר-הויף און ווידער
אַריין אין וואַלד. די פּויגלען האָבן געזונגען; דער ווייסער פאַס
אין מורח איז געוואָרן ברייטער און ברייטער. דער שמועס איז

שוין איצט נישט געווען לעבעדיק און האָט זיך געמירט הענגן גלייכגילטיקע זאכן.

— ביי אייך אין שטוב לייענט מען, מסתמא, זייער פיל? —
האָט ער געזאָגט.

זי האָט געענטפערט:

— פון וואָנען הייסט איר דאָס?

— כ'האָב עס געהערט, כ'ווייס אויך, אז אייער פאָטער האָט ביכער פון טורגעניעה און גארבאָרג, דאָס איז אַ גוטער סימן.

— יאָ, טורגעניעה, איז ער נישט ווונדערלעך? מינוט האָט שוין הייסט עס, ווידער געפלוידערט; פון קיין אנדערן האָט איר עס נישט געקאָנט הערן. יאָ, מיר לייענען אַ סך. דער טאָטע לייענט שמענדיק. ער האָט אזוי פיל ביכער. ווי איז אייער מיינונג וועגן טאָלסטאָי?

— גוט, פארשטייט זיך, טאָלסטאָי איז אַ גרויסער און מערק-ווירדיקער טאָן.

אַבער פרואַלינג האָט זי זיך אזוי צעלאַכט, אז ס'האָט אָפּ-געקלאַנגען איבערן גאַנצן וואַלד, און זי האָט אים איבערגעשלאָגן די רייד:

— ניין, איר גייט איצט ווידער זאָגן עפעס, וואָס איר מיינט נישט; כ'דערקען עס שוין אָן אייער פנים. איר האַרט גאָרנישט פון טאָלסטאָיען.

— האָ! דאָס הייסט... ניין, לאָמיר בעסער נישט ווידער קוי-מען צו חלוקי דעות, וואָרום איך וועל נאָך הערן לאַנגוויליקער ווי שמענדיק. איך האָב נישט דאָס גליק מסכים צו זיין מיט אלע מענטשן, און איך וואָלט זיי זייער נישט געוואָלט נמאס ווערן. וואָס איז אייער אייגענע מיינונג פון טאָלסטאָיען?

— איצט זענט איר שוין נישט פריילעך. איצט זענט איר שוין טאָקע אויף אַן אמת נישט פריילעך. יאָ, יאָ, לאָמיר זיך אומקערן, שמיל, ביסק, כ'גיי שוין צוריק! — האָט זי אַ געשריי געטון צום הונט, וואָס האָט זיך געוואָרפן און געריסן אויף דער קייט.

— אָפּן גערעדט, — האָט ער געענטפערט — ווען איך זאָל

קנוט האַמסון

איך זעלן זאָגן, ווי פריילעך איך בין, און פאַרוואָס איך בין
אַזוי פריילעך, וואָרט איר ווידער אַנטלאָפֿן פֿון מיר, און דאָס
דאַרף נישט געשען. דערלויבט מיר עס צו האַלטן ביי זיך...
און ווידער האָט זי אים איבערגעריסן.

— נו, יאָ, פאַרשטייט זיך... יאָ, יאָ, ס'איז געווען אַן אָנגע-
נעמער אָונט. אָבער איצט מוזט איר דאָך זיין אונדאָי שטאַרק
מידל אַלזאָ, אַ דאַנק איך פאַר אייער באַגלייטונג! נאָר זעט,
כ'האַב שיר נישט פאַרגעסן, מיין שירם דאַרפט איר נישט מיטנע-
מען: ס'וואָרט געווען אַ שיינע געשיכטע, ווען איר נעמט אים מיט.
האהאַהאַ!

זי איז שוין געווען ביי דער טיר. פֿרוצלינג האָט זי זיך
נאָכאַמאָל אויסגעדרייט און געזאָגט:

— צוליב גאָר אַן אַנדער סיבה איז אויך גוט, וואָס איך
האַב איך היינט ביינאַכט געטראָפֿן; אַצינד וועל איך דאָך האָבן
עפעס צו דערציילן מיין חתן, ווען איך וועל שרייבן צו אים.
כ'וועל אים זאָגן, אַז איר זענט אַזאַ מענטש, וואָס שטימט נישט
אײַן מיט קיינעם אין קיין שום פֿרט. ער וועט זיך געוויס שרעק-
לעך ווונדערן. מיר דאַכט זיך, ווי איך וואָרט אים שוין געזען
פאַר די אָויגן, ווי ער גריבלט זיך איבערן ברייט און קאָן עס
נישט תּופּס זיין. ער איז דאָך אַזאַ האַרציק-גוטער; גאָט, וואָס
פאַראַ גוטער ער איז. ער שפּאַרט זיך נישט מיט קיינעם. יאָ, איר
מעגט מיר גלויבן, ער איז אַ ווילדער בחור. אַ שטאָד, וואָס איר
וועט זיך נישט זען מיט אים אין דער צייט, וואָס איר וועט דאָ
זיין. אַ גוטע נאַכט!

און נאָגעל האָט געענטפּערט:—אַ גוטע נאַכט, אַ גוטע נאַכט—
און נאָכגעקוקט איר ביז זי איז אַריין שטוב.

דאָס איז געווען אַלץ, וואָס זיי האָבן גערעדט די גאַנצע
נאַכט. נאָגעל האָט אַראָפּגענומען זיין הימל און געטראָגן עס אין
דער האַנט, בעת ער איז דורכגעגאַנגען דעם האַלד. ער איז גע-
ווען אומגעהויער פאַרטראַכט; עטלעכע מאָל איז ער געבליבן
שטיין און אויפגעהויבן די אָויגן, געקוקט אַ היילע פאַר זיך און
דערנאָך מיט צאַנגאַמע, קליינע טריט איז ער אַוועק הייטער מיט

א שטייכלענדיקער, פריילעכער מינע. וואָס פאַראַ שטימע, זי פאַר-
מאַגט עס! האָט מען עס שוין אַמאָל געהערט? אַ שטימע, וואָס
אין איר ציטערט געזאַנג; ווי זי האָט עס אים פאַרבישופט; אַט
דאָס דאָזיקע ליכטיקע באַשעפעניש!

IX

אויף מאָרגן מיטאַג-צייט.

נאַגעל האָט זיך נאָר וואָס געהאַט אויפגעהויבן און, נישט
עסנדיק קיין פרישטיק, איז ער אַרויס אין גאַס. ער איז שוין גע-
ווען ווייט אונטן אין דער שמאַט; דער ליכטיקער טאָג און דאָס
באַוועגלעכע לעבן אויף דעם לאַנדונגס-בריק האָבן אים שטאַרק
צוגעצויגן. מיטאַמאָל האָט ער זיך געווענדט צו אַ מענטשן און
זיך נאָכגעפרעגט ביי אים אויף דעם ביוראָ פון דעם לאַנד-רייב-
טער; דער מענטש האָט אים געגעבן דעם אַדרעס, און נאָגעל
איז היבף געגאַנגען אַהין.

ער האָט אָנגעקלאַפּט און איז אַריין. ער איז פאַרביי אַ
פאַר מענטשן, וואָס זענען געזעסן און געשריבן, צוגעגאַנגען צום
לאַנד-רייבטער ריינערט, און ער האָט אים דערקלערט, אז ער
האָט עפעס צו רעדן מיט אים אונטער פיר אויגן — ס'וועט לאַנג
נישט דויערן. דער לאַנד-רייבטער האָט זיך אויפגעהויבן אַ ברוג-
לעכער און איז אַריין מיט אים אין אַ זייטיק צימער.
און נאַגעל האָט געזאָגט:

— כ'בעט אייך מיר צו אַנטשולדיקן, וואָס איך קום אייך
הידער פאַרדרייען אַ קאַפּ מיטן זעלבן ענין; ס'האַנדלט זיך וועגן
דער געשיכטע מיט מינוטן, ווי איר שמויסט זיך אָן, מסתמא. איך
בעט אייך דאָ מחילה.

— איך באַטראַכט דעם דאָזיקן סיכסוך פאַר געענדיקט. —
האָט דער לאַנד-רייבטער געענטפערט. — יאָהאַניס-אַוונט האָט איר זיך
אַנטשולדיקט פאַר מיר אין די אויגן פון אַ גאַנצער געזעלשאַפּט.
דאָס איז גענוג פאַר מיר. איך פאַרלאַנג מער נאָרנישט.

— זעט איר, דאָס איז אומגעהויער שיין פון אייער זייט, —
האָט נאָגעל געזאָגט — באמת שיין, און כדי עס צו באַטאַנען,
חזר איך אַ דריטן מאָל איבער, אז דאָס איז שיין פון אייך. העי-
הע! אָבער איך בין נישט צופרידן מיט דער זאך ווי זי איז, הער
לאַנד-ריכטער. דאָס הייסט, איך בין צופרידן, אויף הויפל דאָס
האָט אַ שייכות מיט מיר גופא, אָבער נישט דערמיט, וואָס האָט
צו טון מיט מינוטן. כ'האַלט געווננטשן, איר זאָרט אַזיין איינזען,
אז אויך מינוט דאַרף באַקומען זיין באַפרידיקונג, יא, אזא מענטש,
ווי איר, וועט עס אים געוויס געבן.

— וואָס זעט, איר מיינט אפשר, איך זאָל גיין בעטן אָס
דעם תּס, ער זאָל מיר מוחל זיין פאַר די פאַר המצאות, וואָס
איך האָב געמאַכט — דאָס מיינט איר? זייט אזוי גוט, צי וואָלט
נישט געהען בעסער פאַר אייך, צו זאָרן וועגן אייערע אייגענע
עסקים, און נישט...

— יא, יא, יא, דאָס איז גוט געזאָגט! אָבער דאָ זענען
מיר צוגעקומען צו דער עיקר-זאך: איר האָט מינוטן צעריסן דעם
רעקל און אים צוגעזאָגט אַפּצוגעבן אַן אַנדערן. געדענקט איר
עס נאָך?

— נו, מוז איך אייך שוין זאָגן: איר שטייט אין אַן עפנט-
לעכער ביוראָ און פלוידערט וועגן אַ פּרוּוואַטער זאך, וואָס גייט
אייך גאַרנישט אָן. דאָ בין איך באַלעבאַס. איר דאַרפט נישט גיין
צוריק דורך דער ביוראָ. איר וועט געפינען די גאס דורך דער
מיר אייך.

ביי די רייד האָט דער לאַנד-ריכטער געעפנט דאָס מירל.

נאָגעל האָט זיך צעלאַכט און געזאָגט:

— נו-נו— איר שרעקט מיך נישט איבער; ניין, כ'מיין עס
ערינסט, איר מוזט תּיבּת אויפן אָרט אָפּשיקן דאָס רעקל, וואָס איר
האָט צוגעזאָגט מינוטן. ער דאַרף עס האָבן, דאָס ווייסט איר דאָך,
און ער האָט אייך געגלויבט אויפן וואָרט.

דער לאַנד-ריכטער האָט אויפגעמאַכט די מיר און געזאָגט:

— זייט אזוי גוט.

— מינוט האָט דאָך אַנדערש נישט געמיינט, נאָר אז איר

זענט אן ערלעכער מאן, - האָט נאָגעל ווייטער געטענהט - און איר טאָרט אים אזוי געמיין נישט אָפּמאַרן.

אָבער איצט האָט דער לאַנד-ריכטער געעפנט די טיר צו דעם בוי־ראָ און אַ רוף געטון פון דאָרטן די צוויי מענטשן, נאָגעל האָט אַ הויב געטון זיין הימל אין דער לופטן און איז גלייך אַרויס. ער האָט מער קיין וואָרט נישט געזאָגט.

ווי שטיממזודיק דאָס איז אָפּגעלאָפּן! ס'וואָלט שוין געהען אַ סך בעסער, ווען ער וואָרט גאַרנישט אַרײַן צו אים. נאָגעל איז אַוועק אַהיים, האָט געפּרישטיקט, געלייענט די צייטונג און זיך אַ היילע געשפּילט מיטן הונט יאַקאָבסען.

נאָכמיטאָג האָט ער פון זיין צימער געזען, ווי מינוט טראָגט אַ זאָך און שלעפט זיך איבער דעם שלעכטן שטיינערדיקן וועג פון האַפּן. ס'איז געהען אַ זאָק מיט קוילן. ער איז געגאַנגען שטאַרק איינגעבויגן און האָט נישט געקאָנט זען, וואָס ס'מוט זיך פאַר זיינע אויגן, מחמת די משא האָט אים אַראָפּגעדריקט ביז דער ערד. ער איז געהען אזוי שוואַך אויף די פיס און איז געגאַנגען אזוי קרום, אַז זיינע הייזן זענען ביים אינעווייניקסטן ראַנד געהען אין גאַנצן צעריסן. נאָגעל איז אים אַנטקעגן געגאַנגען און האָט אים געטראָפּן אונטן ביי דער פּאַסט, וווּ ער האָט זיך אַ היילע אָפּגע-
רוט מיטן זאָק.

זיי האָבן זיך פאַרנייגט איינער פאַרן אַנדערן, און ווען מי-
נוט האָט אויפּגעהויבן דעם קאָפּ און איז געבליבן שטיין גלייך,
האָט זיך זיין לינקער אַקסל טיף אַראָפּגעלאָזט. נאָגעל מוט אים פּלוצלינג אַ כאַפּ-אָן ביי אָם דעם אַקסל, און אָן שום הקדמה, נישט אָפּטראָנדיק אים, זאָגט ער מיט זייער אַן אויפּגערעגטן טאָן:
- האָט איר עפעס אויסגעפּליידערט וועגן דעם געלט, וואָס איך האָב אייך געגעבן, פאַר וועמען עס איז גערעדט וועגן דעם מינוט איז געבליבן שטיין אַ צעמישטער און האָט געענט-
פּערט:

- ניין, דאָס האָב איך נישט געטון.

- הערט אים, וואָס איך וועל אייך זאָגן - קאָכט זיך היי-
מער נאָגעל און ווערט בלייך פאַר אויפּרעגונג - קיים דערהענט

איר זיך צו פלוידערן העגן די פאָר שילינג, העל איך איך דער-
הרגנען אויף טויט – אויף טויט! איך שחער ביי גאָט! איר פאָר-
שטייט וואָס איך זאָגן? און איך דער פעטער אייערער זאָל האַלטן
דאָס מויל.

מינוט איז געשטאַנען מיט אַן אָפענעם מויל און געפרוּווט
אַרויסשטאַמלען אַ וואָרט: ער וועט גאָרנישט זאָגן, קיין איין וואָרט
נישט, ער זאָגט עס צו. דאָס איז הי אַ נדר, וואָס ער נעמט
אויף זיך...

און פונקט הי ער וואָלט זיך געוואָלט פאַרענטפערן פאַר

זיין פעס – האָט נאָכער צוגעגעבן:

– דאָס איז אַ נאָרע, נישט קיין שמאַט, יאָ, אַ הינער-שטייג,
אַ שמאַט! רק מען האַלט מיר אין איין נאַכקוקן, וווּ איך שטיי
און גיי, אז איך קאָן זיך קיין ריר נישט טון. אָבער איך פאַרגין
זיי, זאָלן זיי שפּיאָנעווען. מיך גייען זיי ווייניק-וואָס אָן, אָט די
לייט. איך האָב אייך געוואָרנט. איך הייל אייך זאָגן אָט וואָס:
כ'האַב יעדע סיבה צו גלויבן, אז אָט דאָס פּריילין קיעלאַנד,
למשל, איז זייער איבערגעשפיצט און זי ברענגט אייך דערצו, איר
זאָלט איר אַרץ אויספלוידערן. אָבער אזאָ נייגערדיקייט קאָן איך
נישט סובל זיין, בשום אופן נישט! איבעריקנס, בין איך נעכטן
אַונט געווען מיט איר צוזאַמען. זי איז אַ גרויסע קאַקעטקע. מיילא,
אָבער דאָס געהער נישט אַהער. איך בעט אייך נאָך אַמאָל, קיין
וואָרט נישט איבערצוהוּרן העגן אָט דער קלייניקייט, וואָס מיר
האַבן צווישן זיך. און אויב אייער פעטער וועט עפעס זאָגן, וועל
איך אים פאַרמאַכן דאָס מויל, אזוי זאָל מיר גאָט העלפן! גייט
גלייך אַהיים און זאָגט עס אים. צי איר האָט מיך גוט פאַר-
שטאַנען?

– יאָ, זייער גוט.

– ס'איז גוט, אַנב, וואָס איך האָב אייך געמראָפּן. – האָט

נאָגעל הייטער געזאָגט. – כ'ווער נאָך רעדן מיט אייך העגן אַן

אַנדער זאָך: איר געדענקט דאָך, אייערנעכטן מיטאַג-צייט זענען

מיר ביידע געוועסן אויף אַ מצבה דאָרט אויפן בית עולם?

– יאָ.

— כ'האָב אָנגעשריבן אַ פּערז אויפן שטיין. כ'בין מודה, אַ שלעכטן און אומפּאַסיקן פּערז. אָבער ס'מאַכט נישט אויס. כ'האָב אַלדאָ אָנגעשריבן דעם פּערז, אז איך בין אַזעק, איז נאָך דער פּערז דאָרט געשטאַנען, און אז איך בין אין אַ פּאַר מינוט אַרום צוריקגעקומען, איז ער געווען אָפּגעמעקט, — איז דאָס געווען אייער אַרבעט ?

מינוט לאָזט אַראָפּ די אויגן צו דער ערד און ענטפּערט—יאָ. פּויווע. אָבער שטאַמלענדיק פאַר שרעק, וויל מען האָט אים געכאַפּט ביי דער דאָזיקער מעשה, וואָס ער האָט געהאַט די העזה אָפּצוטון אויף זיין אייגענער אחריות, וויל זיך מינוט פאַרענטפּערן; — כ'האָב גערן געוואָלט אויסטיידן... איר האָט נישט געקאָנט מינצ מעקן, דאָס איז די גאַנצע מעשה. אַנדערש וואָלט איר עס נישט געטון, נישט אָנגעשריבן דעם פּערז. איך האָב אויך געטראַכט ביי זיך: מען מוז אים מוחל זיין, ער איז אַ פרעמדער דאָ אין שטאָט. און איך, וואָס איך בין דאָ ווי ביי מיר אין דער הויס, איך קאָן עס לייכט פאַרריכטן; האָב איך עס נישט גע- דאַרפט טון? כ'האָב אָפּגעמעקט דעם פּערז. קיינער האָט אים נישט געלייענט.

— פון וואָנען וויסט איר, אז קיינער האָט נישט געלייענט ? — קיין לעבעדיקער נפּש האָט אים נישט נעלייענט! גלייך נאָכדעם, ווי איך וואָב אייך מיטן דאָקטאָר סטענערסען באַגלייט ביי צום טויער פון בית עולם, האָב איך זיך אומגעקערט און אָפּגעמעקט דעם פּערז. די גאַנצע מעשה האָט געדויערט אַ פּאַר מינוט, און קיינער איז דאָרט נישט געווען.

נאָגעלט האָט אַ קוק געטון אויף אים, גענומען זיין האַנט און זי אַ דריק געטון, נישט זאָגנדיק דערביי קיין וואָרט. זיי האָבן זיך איינער דעם אַנדערן אָנגעקוקט; נאָגעלס מויל האָט לייכט אַ ציטער געטון.

— אַדיע, — האָט ער געזאָגט — יאָ, ריכטיק: איר האָט שוין געקראָגן דעם רעקל ?

— האָ, אָבער איך וועל אים געוויס קריגן ביי דעמאָלט, הען איך העל אים דאַרפן. אין דריי וואָכן אַרום דאַרף... — אין דער זעלבער רגע גייט פאַרביי די ווייס-האַריקע

אייער-פרוי, מארטא גודע; דעם קארב טראַגט זי אונטערן פאר-
 מוך, און זי לאָזט אַראָפּ אירע שוואַרצע אויגן צו דער ערד. מי-
 נומ האָט געגריסט, נאָגעל אויך; זי האָט כמעט נישט געענטפערט
 אויף דער באַגריסונג; זי איז שנעל פאַרביי-געגאנגען, געלאָפּן אין
 מאַרק אַרײַן, וווּ זי האָט פאַרקויפט אירע צוויי, דריי אייער, און
 שפעטער איז זי געלאָפּן צוריק אַהיים מיט אירע פאַר שילינג. זי
 האָט געטראָגן אַ גרוי, דין קליידל. נאָגעל האָט נישט אַראָפּגענו-
 מען פון דעם קיין אויג, ער האָט געזאָגט:

וואָס אַזוינס דאַרף זײַן אין דריי וואָכן אַרום?

אַ פאַרוויילונג, - האָט מינוט געענטפערט - אַ גרויסע אַזונג-
 פיערונג. וואָס זשע, איר האָט נאָך גאַרנישט געהערט וועגן דעם?
 איך וועל דאַרפן שטיין מיט די אַנדערע אין די לעבעדיקע ביל-
 דער; פרייליך דאַגט האָט עס שוין באַשטימט.

- אַזוי? - האָט נאָגעל געזאָגט און האָט זיך פאַרטראַכט
 אַ ווילע. - יא, יא, - האָט ער דאָן הייטער געזאָגט - איר וועט
 די טעג קרייגן דעם ראָק, אַ נייעם ראָק אפילו, אַנשטאָט דעם
 אַלטן, וואָס ער האָט אייך צוגעזאָגט. דער לאַנד-ריכטער האָט
 מיר היינט געזאָגט, אַז ער האָט זיך געהאַט פאַרגעסן אָן דעם,
 אָבער אין משך פון די נאָענטסטע טעג וועט ער אים אייך צו-
 שיקן. אין תוך איז דער לאַנד-ריכטער נישט אַזאַ שלעכטער
 מענטש, אָבער הערט, דאָס דאַרפט איר נישט פאַרגעסן: איר
 דאַרפט אים נישט דאַנקען דערפאַר, קיינמאָל נישט! איר מאַרט
 אין קיין פאַל נישט דערמאָנען דעם רעקל פאַר אים אין די
 אויגן. ער וויל נישט קיין דאַנק, איר פאַרשטייט? ס'וואָלט אים
 געווען פיינלעך, האָט ער געזאָגט, ווען איר קומט צו אים און גיט
 אים אָפּ אַ דאַנק פאַר אָט דער קליינער טובה. יא, איר מוזט
 דאָך אַליין אויך איינזען, אַז ס'וואָלט געווען אומטאַקמיש פון אייך
 צו דערמאָנען אים אָן דעם טאָג, ווען ער איז געווען שיפור און
 איז אַזעק פון האָמעל מיט אַ צעקנייטשטן הוט. נישט אמת?

- געוויס.

- וואָרום איר וויסט דאָך גאַנץ גוט, אַז איך האָב אים
 שרעקלעך דערנידעריקט און אים פאַר אַזוי פיל מענטשן אין ד,

אויגן אָנגערופן הונט. אמת מאַקע, אז איך האָב אים שוין איבערנע-
בעטן, אָבער דאָך... איר וועט בכן אָננעמען דעם ראָק און זיך
נישט מאַכן וויסנדיק; אייער פעמער דאַרפט איר אויך נישט זאָגן,
פון וואָנען איר האָט אים; קיינער דאַרף עס נישט וויסן, דער
לאַנד-ריכטער האָט עס בפירוש פאַרלאַנגט. איר פאַרשטייט דאָך
גאַנץ גוט, אז ס'וואָלט געווען פאַר אים אומאָנוענעם, ווען עס
ווערט באַקאַנט אין שטאָט, אז ער האָט מיט אַלעמען צו טון און ער
איז געצוונגען זיינע עולות צו פאַרגלעטן מיט אַ ראָק, נישט
ריכטיק?

— יא, איך פאַרשטיי.

— איז עס, הייסט עס, אָפגעמאַכט?

— יא, איך וועל גאָרנישט זאָגן.

— גוט... הערט, עס פאַלט מיר בלוז אזוי איין; פאַרוואָס
באַנוצט איר זיך נישט מיט אַ וועגעלע פונאַנדערצוטראָגן די קוילן
אין די הייזער?

— איך קאָן עס נישט צוליב מיין אומגליקלעכן פאַל;
ב'קאָן נישט ציען. איך קאָן טראָגן זייער שווערע משאות, אויב
איך פאַרגיב זיי נאָר זייער פאַרויכטיק אויף מיר, אָבער שלעפּן
קאָן איך נישט. איך קאָן מיך נאָך צו שטאַרק אָנשטרענגען און
אַדעקפאַלן אויף דער נאָז. אָבער מיט אַ זאַק גייט עס נישט
שלעכט.

— ניין, ניין!

פּויע.

— וואָס איז די מעשה, איר ווילט שוין גאָרנישט קומען צו
מיר? — האָט נאָגעל געפּרעגט. — קומט אַרויף צו מיר פונדעסט-
וועגן, טייערער פריינט! ס'איז גאָרנישט שיין פון אייך, וואָס איר
האַלט זיך אזוי פון דערווייטנס. איר זענט נישט מחויב צו טריי-
קען, בעת איר קומט. פאַרגעסט נישט, נומער זיבן; גייט אַריין
גלייך, אָן צערעמאָניעס.

ביי די רייד האָט ער אַריינגעשטעקט מינוטן אַ באַנקאָט אין
די הענט אַריין און זיך געלאָזט שנעל גיין מיט דער גאַס אַראָפּ-
צוגן, צום האַפּן; מינוט האָט אים נאָכגעשריגן, גערופן, אָבער ער

קנוט האטסון

האָט נישט געהערט. בעת דעם געשפרעך האָט ער אויף קיין רגע קיין אויג נישט אַרפּגענומען פון דעם גרינעם קלייד.

אַז ער איז צוגעגאַנגען צו מאַרטאָ גודעס הייז, האָט ער זיך אויף אַ רגע אָפּגעשמעלט און זיך אַרומגעקוקט אין אַלע זייטן. קיינער האָט אים נישט באַמערקט. ווען ער האָט אָנגעקלאַפּט, האָט אים קיינער נישט געעפנט; צוויי מאָל איז ער שוין געווען ביי איר טיר און אַלץ נישט געקראָגן קיין ענטפּער; ער האָט זי אָבער פאַרט נאָר וואָס געווען גיין פון מאַרק גלייך אַהיים, און ער האָט נישט געהאַלט אַוועקגיין פון דאָרט, איידער ער איז נישט געווען ביי איר אינעווייניק. אַנטשלאָסן האָט ער אויפגעעפנט די טיר און איז אַריינגעגאַנגען.

זי איז געשטאַנען אין מיטן צימער און אים אָנגעקוקט. איר געזיכט איז פּלוצלינג געהאַרן רויט, ווי בלוט, און זי איז געווען אַזוי מבולבול, אַז זי האָט אַ שפּאַרע ווילע געהאַלטן די הענט אויסגעשטרעקט און נישט געוויסט וואָס צו טון.

— נעמט נישט פאַר אומגוט פרייליך פאַר מיין הוצפּה — איך בעט אייך זייער איבער. — האָט נאָגעל געזאָגט און דערביי האָט ער זיך אומגעוויינלעך טיף פאַרנייגט. — איך וואָלט אויסער געוויינלעך דאַנקבאַר געווען, ווען איך קאָן רעדן מיט אייך אַ פאַר ווערטער. איר קאָנט זיין גאַנץ רויק, איך וועל אייך זאַנג נישט אויפהאַלטן. שוין אַ פאַר מאָל האָב אייך אומויסט געזוכט צו טרעפּן און ערשט היינט האָב איך די זכיה אייך צו געפינען אין דער היים. מיין נאָמען איז נאָגעל, איך בין נישט קיין היגער און ווין איצט אין „צענטראַל“. איך בעט אייך נאָכאַכטאָל איבער, וואָס איך בין אַזוי נישט געבעטענערהייט אַריינגעפאלן צו אייך.

זי האָט נאָך אַלץ גאָרנישט געזאָגט, האָט אים אָבער אונטער גערוקט אַ שטורף, און זי גופא איז צוגעגאַנגען ביז צו דער טיר אין קיך אַריין, וווּ זי איז אַ ווילע שטיין געבליבן. זי איז געווען אין אַ מוראדיקער פאַרלעגנהייט און האָט כּסדר זיך געצופּט ביים פאַרטיך, בעת זי האָט אים אָנגעקוקט.

דאָס צימער איז טאַקע געווען אַזוי, ווי ער האָט זיך פאַר געשמעלט; אַ טיש, אַ פאַר שטולן אין אַ בעט, דאָס איז געווען

כמעט אלץ, וואָס ער האָט פאַרמאָגט. אויף די פענסטער זענען געשטאַנען עטלעכע וואַזאַנען מיט ווייסע בליטן, אָבער קיין פאַרהאַנגען זענען נישט געווען; דער דייל איז נישט געווען ריין. נאָגעל האָט אויך געזען דעם צרהדיקן הויכן פּאָמעל אין הינקל הינטערן בעט; ער האָט שוין איצט נישט געהאַט מער, ווי צוויי פיס, און איז אַ צעבראַכענער געשטאַנען אָנגעשפּאַרט אָן דער וואַנט, דער געזעס איז געווען באַצויגן מיט רוימן פּליוש.

— איך וואָלט זייער שטאַרק געוואָלט, איר זאָלט זיך באַ-
רויקן, פּריילין, — האָט זיך נאָגעל אָפּגערוּפּן — נישט אַרע מאַל
האַט מען אזוי שטאַרק מורא פאַר מיר, ווען איך קום ערגעץ-וו
אַריין, העהעהע! ס'איז נישט דאָס ערשטע מאַל ביי מיר, ווען איך
קום אַריין צו אַ מענטשן אין שטוב אַריין, נישט אייך אַליין האָב
איך געמאַכט אַ באַזוך. כ'גיי פון שטוב צו שטוב, כ'פרעג מיך
נאָך אומעטום. איר האָט שוין אפשר געהערט דערפון? ניין! ס'איז
אָבער פאַרט אַזוי, מיין פּראָפעסיע פּאָדערט עס. איך בין הייסט
עס, אַ זאַמלער, כ'קלויב אויף בלערדיי אַלטע זאַכן, כ'קניף אַלטע
אָפּגענוצטע חפּצים און באַצאָל דערפאַר, וויפּל זיי זענען פאַר מיר
ווערט. יא, דערשרעקט זיך נאָר נישט פאַר מיר, פּריילין; איך
נעם קיין שום זאַך נישט מיט זיך מיט, בעת איך גיי אַוועק, הע-
העהע, ניין, אזא שלעכטע טבע האָב איך נישט. איר קאָנט זיין
גאַנץ רויק, אז איך קאָן נישט קרייגן מיט גוטן, איז נישט. יעדני-
באַלס מיט גוואַרט נעם איך נישט.

— אָבער איך האָב נישט אַזעלכע אַלטע חפּצים, וואָס... —
האַט זי ליסוף געזאָגט און אויסגעזען זייער פאַרצוהייפּלט.
— דאָס זאָגן זיי שוין תמיד, די מענטשן, — האָט ער גע-
ענטפּערט — נו, לאַמיר זאָגן, אז עס זענען פאַראַן זאַכן, וואָס זע-
נען עמעצן ליב געוואָרן, פון וועלכע מ'וואָלט זיך נישט געוואָרט
שיידן, זאַכן, וואָס מ'האַט זיך פון קינדווייז צו זיי צוגעבונדן, וואָס
זענען איבערגעגאַנגען בירושה פון עלטערן אָדער פון עלטערנס
עלטערן. פון דער צווייטער זייט, שטייען זיי דאָ, די אָפּגעראַני-
קטע, אָפּגענוצטע חפּצים און מויגן צו גאָרנישט מער. נאָך וואָס-
זשע זאָלן זיי פאַרנעמען אומזיסט אַן אַרט, אין דער צייט, ווען

מען קאן זיי מאכן צו געלט? אָט די שטוב-זאָכן, ווייסט איר, זענען ווערט אַ שפּאַרע מטבע, און דער כּוּף איז דאָך, אַז זיי צעשיטן זיך אינגאַנצן און מען מוז זיי אַרױפּטראָגן אויפן בוידעם. איז פאַרוואָס זיי נישט פאַרקויפן באַצייטנס? פאַראַן מענטשן, וואָס ווערן ביזו, ווען איך קום צו גיין, און זיי ענטפערן, אַז זיי האָבן נישט קיין אַלמע זאָכן—גוט, יעדער איינער לױט זיין פאַרשטאַנד; זאָג איך מיר אַ גוטן טאָג און גיי מיר אַוועק. אַנדערע ווידער שעמען זיך און האָבן מורא מיר צו הייזן אַ בראַט-פענדל אָן אַ דנאָ. מען דאַרף זיי נישט שלעכט אויסטייטשן; אָבער דאָס זענען גאָר נאַיווע מענטשן, וואָס הייסן נישט, ווי שטאַרק ס'איז היינט אַנטוויקלט די מאַניע, דער שגעון צו קלױבן אַלמע זאָכן. איך זאָג בפּירוּש—מאַניע; איך בין זיך מודה, אַז דאָס איז אַן איינפאַכע מאַניע, וואָס טרייבט מיך דערצו, און איך האָב ליב זאָכן אָנצו-רופן ביי זייערע נעמען; פאַרהאַס זאָל איך עס נישט מוין אַגב, גייט עס דאָך קיינעם נישט אָן, נאָר מיך אַליין, און עס איז מיין זאך, איך דערמאָן עס נאָר אזוי סתם אין דער וועלט אַרױן. אָבער וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן? ס'איז דאָך באַמת נאַריש און לעבערלעך פון די מענטשן, וואָס זיי האָבן אזוי מורא צו הייזן עפעס אַן אַנטיק, אַן גלעזן חפּץ. ווי זענען דען אויס די רינגען און דאָס געווער, וואָס מען גראַבט אויס אין די אַרטע הונען-קברױם? און האָבן זיי אפּשר צוליב דעם נישט קיין ווערט? נישט אמת, פרייליך? איר האָט באַדאַרפט אָנקוקן מיין זאַכלונג פון גלאַקן! איך האָב אַ גלאַק, אַגב, פון פשוטן אייזנבלעך — וואָס האָט אפילו געדינט פאַר אַ גאַטהייט ביי אַן אינדיאַנער שטאַם. שמעלט זיך נאָר פאַר. אַ מאַסע מיט יאָרן איז אזא גלאַק געהאַנגען אויף אַ סלופ אין צאַנער, און מען האָט געבעטן צו אים, און קרבנות האָט מען פאַר אים מקריב געווען! יאָ, זעט איר שוין! אָבער איך בין שוין אַראָפּ אויף אַ זייט, נישט צוליב דעם בין איך דאָך געקומען; אַז איך דערמאָן זיך וועגן מינע גלאַקן, ברענג איך איי-ביק אויס ניין מאָס רייד!

— איך האָב אויף אַן אמת נישט אַזעלכע אַלמע זאָכן, —

האָט מאַרמאָ ווידער געזאָגט - ליידער. - האָט זי צוגעגעבן און איז אַנטשוויגן געוואָרן.

- מעג איך, - האָט זיך נאָגעל פאַמעלעך און מיט אַ מיושב-דיקער מינע אָפּגערופן - מעג איך, אַ שטייגער, אָנקוקן אָט יענעם שטול דאָרטן? ער האָט אָנגעוויזן אויפן ווינקל נעבן בעט. - איך פרעג עס נאָר, כ'וועל זיך נישט רירן פון אָרט, ביז וואַנעט איר וועט מיר נישט ערלויבן; ווי גאָט איז אייך ליב, איר קאָנט עס גאַנץ אָפּן זאָגן, אויב איר ווילט נישט, איך זאָל אָנקוקן דעם שטול. אַב, האָב איך אים שוין געהאַט אויפן אויג פון דער מינוט אָן, ווען איך בין נאָר אַהער אַריינגעקומען.

מאַרמאָ איז צעמישט; זי ענטפּערט:

- אָט דעם... בעסטער הער, אדרבא... די פּיסלעך זענען

אָפּגעבראַכן...

- די פּיסלעך זענען אָפּגעבראַכן, גאַנץ ריכטיק, נו איז וואָס? וואָס האָט עס דען צו טון דערמיט? אפשר דווקא דערפאַר, וואָס זיי זענען אָפּגעבראַכן, יא, דווקא דערפאַר; קאָן איך פרעגן, פון וואַנעט איר האָט אים?

נאָגעל האָט שוין געהאַלטן דעם שטול אין די הענט, האָט אים געדרייט און געקערט אויף אַלע זייטן און אים באַטראַכט, ווי עס געהער צו זיין. ער האָט נישט געהאַט קיין שום פאַרגיל-דונג, בלויז אַ שטיק פאַרצירונג אויפן רוקן-ווענטל, אַ מין קרוין, פון מאַהאָנאַני-האַליק אויסגעשניצט. דער אַנדער איז געווען צע-שפּאַלטן; אויפן ראַנד אַרום דעם געזעס האָט מען אויף עטלעכע ערטער געשניטן טאַבאַק; מען האָט נאָך געקאָנט זען די שפורן דערפון.

- מיר האָבן אים פון ערנעק-ווו אין אויסלאַנד, כ'ווייס נישט גענוי פון וואַנען; מיין זידע האָט אַמאָל מיטגעבראַכט מיט זיך עטלעכע אַזעלכע שטולן; נאָר דער איז דער איינציקער, וואָס איז פאַרבליבן. מיין זידע איז געווען אַ מאַרמאָס.

- אַזוי? און אייער פאָטער איז אויך געווען אַ מאַרמאָס?

- יא.

קנוט הצמסון

— אויב אזוי זענט איר דאך אחדאי אויך מיטגעפאָרן? זייט
מוחל, וואָס איך פרעג זיך נאָך.

— יא, איך בין א סך יאָרן מיטגעפאָרן.

— באמת? נו, דאָס איז דאָך אינטערעסאנט! איר האָט גע-
זען א סך לענדער, דורכגעצקערט די געוואלצענע כוואלעס, ווי
מען רופט עס? יא, דאָס איז באמת אינטערעסאנט! און שפעטער
האָט איר זיך דאָ צוריק באזעצט? אַך יא, אינדערהיים איז פאָרט
בעסער ווי אונטערן. יא, אינדערהיים... וואָס האָב איך געוואָלט
פרעגן? האָט איר נישט קיין אַנונג, ווי אייער זיידע האָט ערגעץ
אויסגעזוכט אָט דעם שטולן כ'וועל איך באלד זאָגן, פאָרוואָס
איך פרעג עס. כ'מוו האָבן אַביסל ידיעות וועגן דער געשיכטע
בון די הפצים, קענען אזוי-צו-זאָגן זייער אָפּשטאַם.

— ניין, איך הייס נישט, ווי ער האָט אים ערגעץ אויסגע-
זוכט, ס'איז שוין אזוי לאַנג צוריק. אפשר אין האַלאַנד? ניין, איך
הייס נישט.

מיט גרויס צופרידנקייט האָט ער באַמערקט, ווי זי ווערט
וואָס אַמאָל לעבעדיקער. זי איז צוגעגאנגען אַביסל נענטער, איז
במעט געשטאַנען לעבן אים, בעת ער האָט געקערט דעם שטול
אויף אַלע זייטן, ווי ער וואָלט זיך גאַרנישט געקאָנט זאָגן
קוקן אויף אים. ער האָט נישט אויפגעהערט צו רעדן, געמאַכט
באַמערקונגען וועגן דער אַרבעט און איז אַריינגעפאַרן אין התפעלות,
בעת ער האָט אויסגעפונען אויף דער הינטערשטער זייט פון דעם
אַלדען א קליין אַריינגעזעצט ברעמעלע, ווי ס'איז חידער געלעגן
אַן אַנדער ברעמעלע — גאַנץ געוויינלעכע אַרבעט — געשמאַקלאָזע,
קינדערשע אַרבעט, וואָס איז אפילו נישט געווען פינקטלעך אים.
געפירט. דער שטול איז געווען צעפויילט, און ער איז אַרומגע-
גאַנגען מיט אים זייער פאָרויכטיק.

— יא, — האָט זי זיך אָפּגערופן — אויב איר ווילט טאַקע...
איך מיין, אויב עס קאָן אייך פאַרשאַפן פאַרגעניגן צו האָבן אָט
דעם שטול, מענט איר זיך אים נעמען. איך גיב אים אייך מיט
פריד. כ'וועל אים אַליין אַוועקטראָגן אין האָטעל, אויב איר וועט
וועלן. איך נויטיק זיך נישט אין אים. און פלוצלינג האָט זי זיך

פונאנדערנעלאַכט, צוקוקנדיק, ווי שמאַרק ער איז פאַרקאָכט אין דעם צעפּוילטן שטיק מעבל. - ווי עס זאָל נישט זיין, האָט ער דאָך שוין נישט מער ווי איין פּוס. - האָט זי געזאָגט.

ער האָט אַ קוק געטון אויף איר. אירע האָר זענען געווען ווייס, אָבער איר שמייכל איז געווען יונג און פייערלעך, און אירע ציין זענען געווען שוין. אז זי האָט געלאַכט, זענען איר די אויגן געוואָרן פייכט-גלאַנצנדיק, וואָס פאַר אַ שוואַרץ-אויגיק, אַלט קינד! גאַנצעל האָט נישט געמאַכט די מינדסטע באַוועגונג.

- ס'פרייט מיך, - האָט ער מיט אַ טרוקענער שטיב גע- זאָגט - וואָס איר פיעלט ביי זיך, מיר אָפּצולאָזן דעם שטיל. איצט קומען מיר צום פרייו. ניין, ווארט אַ ווילע, לאָזט מיך אויסרעדן; איך וויל נישט, איר זאָלט שטעלן דעם פרייו; דאָס באַשטימט איך שטענדיק אַליין. איך מאַקסיר אָפּ אַ זאך, באָט אָן דערפאַר בך זוכן, און אַ סוף! איר קאָנט דאָך פאַדערן פאַר אים עפעס אָן אויסטערלישע סומע, מיך וועלן גענאַרן, פאַרוואָס נישט? אַנטקעגן דעם, וואָלט איר געקאָנט טענהן, אז איר זעט גאַרנישט אזוי אויס כיטרע - גוט, דאָס בין איך מודה; אָבער דאָך, איך האָב צו טון מיט זייער פאַרשידנארטיקע מענטשן און איך האָב אַליין לויב צו שטעלן אַ פרייו, כדי איך זאָל וויסן, וואָס איך האָב צו טון. דאָס איז ביי מיר אַ פּרונציפּ. וואָס וואָלט איך, אַ שטייגער, געשטערט צו פאַדערן פאַרן שמוץ אַ מטבע פון דריי הונדערט קראָן, אויב עס ליגט ביי איך אין די הענט? אָבער באַצאָלן אזא אומגעהווי- ערן פרייו איז מיר אוממעגלעך; איך זאָג עס איך גאַנץ אָפּן, כדי איר זאָלט וויסן, ווי איר האַלט אין דער העלט. איך וועל זיך דאָך נישט רוינירן, כ'וואָלט דאָך שוין געדאַרפט זיין משונע, צו באַצאָלן איך גאַנצע דריי הונדערט קראָן פאַרן שמוץ. בקצור: איך גיב איך דערפאַר צוויי הונדערט, קיין איין שילינג נישט מער. וואָס דאָס איז ווערט, וועל איך באַצאָלן, אָבער מער נישט. ווי האָט קיין איין וואָרט נישט געענטפערט. זי האָט אים אָנגעקוקט און אויסגעלאַצט אויף אים די אויגן אזוי נרויס, ווי זי האָט נאָר געקאָנט. ביים סוף האָט זי גאָר באַשלאָסן, אז ער טרייבט ליצנות, און האָט אָנגעהויבן צו לאַכן.

קנוט האמסון

נאגעל האָט רויק אַרויסגענומען די צוויי רוימע פּאַפּירלעך פון טאַש און אַ פּאַר מאָל געפּאַכט דערמיט אַהין און אַהער. בשעת מעשה האָט ער נישט אויפּגעהערט צו קוקן אויפּן שטול. ער האָט געזאָגט:

— כּוועל נישט לייקענען, אַז ביי אַן אַנדערן וואָלט איר אַפּשר געקאַנט קריגן מער. כּוועל זיין ערלעך און עס אייך מודה זיין. עס קאַן גריילעך זיין, אַז איר וואָלט אַרויסגעקומען פון אים נאָך אַ פּאַר קראָן. אָבער איך פון מײן זייט האָב זיך גראָד גע-מראַכט ביי זיך, אַז איך קאַן געבן די קיילעכדיקע סומע פון צוויי הונדערט פּאַר אָט דעם חפּץ, און איך מײן, אַז מער קאַן מען נישט געבן פּאַר אים. איבעריקנס, טוט ווי איר פּאַרשטייט. צוויי הונדערט קראָן גייען אויך נישט צופּוס.

— ניין, — האָט זי געענטפּערט בסדר לאַכנדיק — האָלט אײ-ער געלט ביי זיך.

— איך וואָל האַלטן מײן געלט ביי זיך? — האָט ער איר איבערגעשלאָגן די רייד און חידער געפּאַכט מיט די פּאַפּירלעך, — וואָס הייסט דאָס? קאַן איך פּרעגן, וואָס פּאַראַסטרון האָט אָט דאָס געלט? מײנט איר אַפּשר, אַז דאָס האָב איך אַליין פּאַבריק-צירט? ווי? אָדער צי זענט איר מיך אַמאָל נישט הושד, אַז איך האָב עס ערגעץ וווּ געגנבעט? האָט

זי האָט מער נישט געלאַכט. סײַזי קענטיק געווען, אַז אָט דער מענטש מײנט עס ערנסט, און זי האָט זיך אָנגעהויבן מײַשב צו זיין. האָט ער געוואָלט עפעס אַרויסקריגן פון איר אָט דער חסר דעה? קוקנדיק אויף זיינע אויגן, האָט מען געקאַנט אויף אים גלויבן אַלץ אין דער וועלט. איין גאָט הייסט, צי האָט ער נישט אויסגעטראַכט עפעס אַזעלכעס, צי וויל ער איר נישט אונטער-שמעלן אַ פּאַסטקע? פּאַרהאַט אַז ער עפעס געקומען דווקא צו איר מיט זיין געלט? לוסף האָט אויסגעווען, אַז זי איז געקומען צו אַ באַשלוס און זי האָט געזאָגט:

— יאָ, אויב איר ווילט נישט אַנדערש, הי מיר געבן פּאַרן שטול אַ קראָן אָדער צוויי, בין איך אייך דערפּאַר זייער דאַנק.

באר; אָבער דאָס איז שוין אויך צו גוט פון אייער זייט. דעריבער פאַרלאַנג איך נישט מער.

ער האָט געמאַכט אַ מינע, ווי ער וואָלט געווען שטאַרק פאַר-
הידושט, ער איז צוגעגאַנגען נענטער און האָט זי אָנגעקוקט, דערנאָך
האָט ער זיך צעלאָכט אויפן קול.

— אָבער... האָט איר זיך באַרעכנט, וואָס... דאָס טרעפט מיר
דאָס ערשטע מאָל, זינט איך בין אַ קאָלעקציאָנער! מילא, איך פאַר-
שטיי זיך אויף אַ געלעכטער...

— דאָס איז נישט קיין געלעכטער! זינט איך לעב האָב איך
נאָך אַזעלכעס נישט געהערט! איך וויל שוין נישט, כ'וויל גאָרנישט;
נעמט אייך דעם שטול, אויב איר ווילט.

נאָגעל האָט זיך געקאָרטשעט פאַר געלעכטער.

— איך פאַרשטיי מיר נאָך אויף אַ שפּאַס, און איך ווייס ווי
אָפּצושאַצן אים, יאָ, איך ווער נתפעל דערפון, כ'לעבן, כ'ווער נתפעל.
פון אַ פיינעם שפּאַס לאַך איך מיר אייביק אָן ווי אַ פויק. אָבער
איך מוין, אז מיר וואָלטן אַצינד געדאַרפט מאַכן אַ סוף און קומען
צו אַן אויסגלייך; נישט אמת? צי טראַכט איר נישט, אז ס'וואָלט
גאָר געווען צום בעסטן, ווען מיר ענדיקן צווישן זיך אָט דעם ענין,
איידער מיר ווערן פאַרמאָטערט דערפון? סוף-בל-סוף קאָנט איר גאָר
אָועקשטעלן דעם שטול צוריק אין ווינקל אַרײַן און פאַדערן פאַר
אים פינף הונדערט; וואָס?

— ניין, נעמט אייך דעם שטול, איך... וואָס מיינט איר דער-

מיט?

זיי האָבן זיך אָנגעקוקט איינע דעם אַנדערן. זי איז בלאַס

געוואָרן.

— אויב איר מיינט, אז איך בין אויסן עפעס אַנדערש, ווי
צו קריגן דעם שטול, פאַר אַ צוגענגלעכן פרייז, האָט איר אַ טעות. —
האָט ער גע... גוט. — פאַרוואָס האַלט איר מיר, פאַר עפעס אַ שלע-
פער אָדער אַ וינגל? יאָ, צי ניין? אָדער האַלט איר מיר פאַר אַ
תּמעוואָמן בחור, וואָס מען קאָן פון אים חווקן? איך ווייס, וואָס אַן
אַלטע זאָך איז ווערט, ס'איז נישט דאָס ערשטע מאָל, וואָס איך
קויף.

אָבער אויך דאָס שפּיצל האָט נישט געבראַכט קיין שום פעולה. מאַרטאָ האָט אויסגעשריגן:

— אָבער, ליבער גאָט, דער שטול איז אייערער, אייערער!
 — אהראי וואָלט איך אייך שטאַרק דאַנקבאַר זיין פאַר זאַ גרויסע פּריינטלעכקייט פון אייער זייט, יא, איך וואָלט געדאַרפט פאַלן אויף די קני פאַר אייך און דאַנקען. אָבער מיר זאַמלער האָבן אויך אַביסל ערננעפּיל אין זיך, ווי קליין ער זאָל נישט זיין, און אָט דער ערננעפּיל האַלט ניד אָפּ, שטעלט זיך, אזוי צו זאָגן, אויף הינטערשטע פּיס, בעת איך פּרוּוו אַרויסקריגן עפעס אַ יקר המציאות פאַר אַ בילדיקן פּרייז. מיין גאַנצע זאַמלונג וואָלט ביי מיר אין די אויגן געפאַלן, ווען איך זאָל אַרײַנשטעלן עפעס אַ חפּץ, וואָס איז אויף זאַ אופּן אויסגענאַרט געוואָרן, צווישן אַני-דערע זאַכן; דאָס וואָלט אַרײַנגעוואָרפּן אַ געוויסן פאַלשן מאָן אין דער גאַנצער זאַמלונג. קאָנט איר דען נישט באַגרייפּן, אז דער פּרייז שפּילט דאָ די גרעסטע ראָלע, אז די זאַך קריגט אַמאָל אַ הויכן ווערט צוליב דעם, וואָס מען האָט געמוזט מאַכן אַזעלכע און אַזעלכע גרויסע אָנשמרענגונגען און אַזעלכע און אַזעלכע הוי-בע אויכגאַבן, פּדי אים צו באַקומען? העהעהע! ב'מוז לאַכן; ס'איז דאָך אזוי קאָמיש, וואָס איך מוז זיך, אזוי צו זאָגן, אָננע-בען אייער עהלה, אָנשטאַט צו קוקן פאַר זיך. אָבער אז איר צווינגט מיך דערצו!

זי האָט נישט נאָכגעגעבן, ניין, ער האָט גאָרנישט דערגרייכט ביי איר. ער האָט עס געפרוּווט אויף אַלערליי אופנים, אָבער אָן ערפאַנג. זי האָט זיך אײַנגעקשנט, ער זאָל נעמען דעם שטול פאַראַ קלייניקייט, אַ קראַן, אָדער צוויי, אָדער ער זאָל אים לאָזן שטיין, ווי ער שטייט. אזוי ווי ער האָט זיך קעגן איר עקשנות גאָרנישט געקאָנט העלפּן, האָט ער לאַסן, פּדי זי זאָל גאָרנישט באַמערקן, געזאָגט:

— גוט, לאַמיר עס אויף היינט לאָזן צורו. אָבער זאָגט מיר צו, אז איר העט דעם שטול נישט פאַרקויפּן קיין אַנדערן, איי-דער איר העט מיר פּריער נישט צו וויסן טון. זאָגט איר עס מיר צו? איך וויל אים שוין נישט אָפּלאָזן, אפילו ווען ער העט

ווערן אביסל טייערער. אויף יעדן פאל בין איך גרייט צו צאלן פאר אים פונקט אזוי פיל, וויפל אן אנדערער, און איך בין דאך געקומען צום ערשטן.

ווען נאכער איז געווען אין דרויסן, האָט ער אָנגעהויבן גיין מיט לאַנגע, אויפגעגעבע טריט אויף דער גאס בארג-ארויף. אן עקשנות פון אַ מיידל! און ווי אָרעם זי איז און נישט צוטרוילעך! האָסטו געווען דאָס בעט? – האָט ער זיך אַליין געפרעגט. אפילו קיין שטרוי-זאק איז נישטאָ דאָרטן, צומאָל קיין ליילעך נישט. בלויז צוויי אונטערקליידלעך, וואָס זי טוט, מסתמא, אָן ביידע פאר אַמאָל, בעת ס'איז איר קאַלט. און נישט געקוקט דערויף האָט זי אזוי שטאַרק מורא נישט אַריינגופאַלן אין עפעס אָן אומבאַ-קאַנטע לאַגע, אז זי זאָגט זיך אָפּ פון אַ מתנה, וואָס איז אויף אזאַ ביטערען אויפן אויסגעטראַכט געוואָרן! אָבער צום טייל, וואָס גייט עס מיך אָן? ניין, איינמאָלעך, טאַקע גאָרנישט; אָבער ס'איז דאָך באמת אַ רוח, נישט קיין מיידל, וואָס? ווען ער זאָל אַריבער-שיקן צו איר אַ מענטש, פּדי אַרויפצושוויפן דעם פּרויז אויף דער שטול, וועט זי אויך אפשר נישט האָבן קיין צוטרוי? די נאַרשיע פּרוי! דו נאַרשיע פּרוי! אָבער צו וואָס האָט ער גאָר געדאַרפט גיין אַהין, מ'זאָל אים אויף אזאַ אויפן אָפּוואַגן?

צו זיין פאַרדרום איז ער צוגעקומען צום האָמעל, אַליין נישט היסנדיק גאָר, ווי ער איז אין דער וועלט. ער איז געבליבן שטיין, דערנאָך האָט ער זיך האַסטיק אויסגעדרייט און איז ווידער אַראָפּ אין גאַס, צו י. האַנסענס שניידער-מאַנאַזין; ער איז דאָרט אַריין. ער האָט גערעדט מיטן מייסטער גופא, האָט באַשמעלט אונטער פיר אויגן אַ ראַק פוּ אזא און אזא סאָרט און אָנגעוואָגט דעם שניידער, ער זאָל אַכטונג געבן, קיינער זאָל זיך נישט דער-וויסן וועגן דער באַשמעלונג. ווי גיך דער ראַק וועט פאַרטיקן ווערן, זאָל ער תּיבּת אָפּגעשיקט ווערן צו מינומן, צו גרענאַרד, דעם קרומען קוילן-טרעגער, וואָס...

צו דאָס איז פאַר מינומן?

יא, וואָס ווייטער? נאָר נישט געפרעגט קיין סך. נאָר נישט

אַריינשמעקן די נאָז, ווי מען דאַרף נישט!

ס'גייט בלויז וועגן נעמען א מאָס.

נו יאָ, דער ראָק איז אַלױף פאַר מינוטן: אָבער וז שין ריכטיק, מינוט אַליין קאָן קומען און זיך לאָזן נעמען א מאָס; פאַר-וואָס נישט? אָבער קיין איין וואָרט נישט, קיין ווונק מיטן אויג – אָפּגעמאַכט? און ווען וועט דער ראָק זיין פאַרטיק? אין א פאַר טעג; גוט!

נאָגעל האָט באלד באַצאָלט דאָס געלט, געזאָגט אַדיע און איז אַוועק. ער האָט זיך געריבן די הענט. דער בעס איז אַריבער, און ער האָט געוונגען. יאָ, יאָ – נישט געקוקט אויף אַלץ – נישט געקוקט אויף אַלץ! האָרט זשע, אַז ער איז געקומען אין האַמעל, איז ער אַרויפגעלאָפּן צו זיך אין צימער און האָט אָנגעקלונגען; זיינע הענט האָבן געציטערט פאַר אומגעדולד, און ווי גיך די טיר האָט זיך אויפגעפנט, האָט ער אויסגעשריגן:

– טעלעגראַם-בלאַנקען, סאַראָ!

ער האָט גראָד אויפגעפנט זיין וויאָלין-קאַסטן, בעת סאַראָ איז אַריינגעקומען, און צו איר גרעסטער דערשטוינונג, האָט זי דערזען, אַז אַט דער קאַסטן, וואָס זי איז זיך אַזוי אידל באַגאַנגען מיט אים, איז פול געווען מיט שמוציקע וועש און עטלעכע שרייב-געצייג, אָבער נישט קיין וויאָלין. זי איז נישט אַרויס תיבף פון צימער, נאָר גע-בלויבן שטיין און באַטראַכט דעם קאַסטן.

– טעלעגראַם-בלאַנקען! – האָט ער העכער איבערגעחורט. –

ב'האַב געבעטן טעלעגראַם-בלאַנקען.

אַז ער האָט לֶסוף געקראָגן די טעלעגראַם-בלאַנקען, האָט ער אָנגעשריבן אַן אָרדער צו אַ באַקאַנטן אין קריסטיאַניאַ, ער זאָל אַרויס-שיקן בסוד און אָן אַן אונטערשריפט צוויי הונדערט קראָן פאַר פּרייזלין טאַרטאָ גודע, דאָ אין שטאָט, און אַ וואָרט צוגעשריבן דערצו: „מיפּ-סעע פאַרשוויגנקייט פאַרלאַנגט. יאָהאַן נאָגעל.“

אָבער דאָס האָט נישט געמויגט, ניין. אַז ער האָט זיך גוט מיטגעווען, האָט ער זיך געמוזט פון דעם פּלאַן אָפּזאָגן. צו וואָלט נישט געווען דאָס בעסטע, צו שרייבן וועגן דעם אַביסל אויספירלע-כער און באַלייגן דאָס געלט דאָרטן, ווי מען דאַרף? יאָ, ער האָט די טעלעגראַמע פאַרברענט און אין גרויס איילעניש אָנגעשריבן אַ

בריוו. יא, אזוי איז גלייכער, א בריח איז גאנצער; אזוי קאָן עס טאקע גיין. יא, ער וועט גענוי אָנזיין, געבן צו פאַרשטיין. נאָר אז ער האָט שוין געהאַט אַרײַנגעלייגט דאָס געלט און פאַרקלעפט דעם קאָנווערט, איז ער געבליבן זיצן אַ ווײלע און זיך הידער מישב געווען. זי קאָן נאָך האָבן אַ חשד, האָט ער צו זיך אַליין געזאָגט; צוויי הונדערט קראָן זענען אַ צו קײלעכדיקע סומע, דערצו נאָך אַזאַ סומע, וואָס ער האָט איר נאָר וואָס געהאַלטן פאַר די אױגן. גיין, דאָס טױג אױך נישט! ער האָט אַרויסגענומען נאָך אַ בילעט פון צען קראָן, געעפנט דעם קאָנווערט און געענדערט דעם מספר אױף צוויי הונדערט מיט צען קראָן. ערשט איצט האָט ער פאַרזיגלט דעם בריוו און אים אַוועקגעשיקט.

אַ גאַנצע שעה נאָכדעם איז ער געווען נתפעל פון דעם דאָ-זיין איינפאַל. ווען ער האָט זיך נאָר דערטאַגט אָן דעם. ווי עפעס אַ הונדערטלעכער בריוו פון הימל וועט ער אַראָפּפאַלן צו איר, פון אױבן, פון דער הויך, פון אומפאַקאַנטע הענט אַראָפּגעוואָרפן צו איר. און וואָס וועט זי טאקע זאָגן אַ שטייגער, בעת זי וועט דערהאַלטן אַזאַ סומע געלט? נאָר אז ער האָט אזוי נאָכאַמאָל אײבערנע-פּרעגט, וואָס זי וועט זאָגן, ווי אזוי זי וועט אױפּנעמען אָט די גאַנ-צע זאך, איז ער הידער אַראָפּגעפאַלן פון מוט: דער פּלאַן איז גע-פערלעך, צו דרייסט; ס'איז אַ נאַרישער און אַ שלעכטער פּלאַן. גראָד דערפאַר, וואָס זי וועט קיין שכלדיק וואָרט נישט זאָגן, נאָר זיך דרייען און זיך בלאָזן ווי אַ הינדיק — דערפאַר האָט ער זיך גע-שראָקן. בעת דער בריוו וועט אָנקומען, וועט זי אים פשוט נישט פאַרשטיין, נאָר עס אײבערנעבן צו אַנדערע, זיי זאָלן עס איר פאַר-טײטשן. זי וועט זיך מיט אים צעלייגן אין פּאָסט אױפן מיט, אז די גאַנצע שטאַט וועט האָבן צו טון דערמיט; זי וועט עס אײבערלאָזן פאַרן פּאָסט-באַאָמטן, ער זאָל טון דערמיט וואָס ער וויל, און וועט זיך נאָך כסדר בלאָזן: האלט אײער געלט ביי זיך! אין אַזאַ פּאַר-קײטגט זיך דער פּאָסט-באַאָמטער אַרױף דעם פינגער אױף דער נאָז און זאָגט: „וואָרט נאָר אַ ווײלע, מיר הלומט זיך עפעס!“ און מיטט אױף אין די ביכער און געשינט אױס, אַז אָט די זעלבע סומע איז מיט עטלעכע מעג פריער אָפּגעשיקט געוואָרן פון דאַנעט, פונקט די

קנוט האמסון

זעלבע סומע, אפילו נאך די זעלבע באנקנאָטן, צוויי הונדערט און
 צען קראָן אויף דעם און דעם אדרעס אין קריסטיאָניאַ; אז גע-
 שיקט דאָס געלט - וועט זיך אויסווייזן - האָט איינער אַ יאָהאַרן
 נאַגעל, אַ פּרעמדער, וואָס ווײַנט אין „צענטראַל“... יאָ, יאָ, אָט די
 פּאַסט-באַאַמטן האָבן דאָך אַ נאָז אַזוי לאַנג, אז זי איז מסוגל
 אויסצושפּירן...

נאַגעל האָט אָנגעקלאַנגען און האָט געהייסן דעם האָטעל-
 דינער צוריקברענגען דעם בריוו.

אַ דאַנק די נערוועזישע אויפגערגמקייט פון דעם גאַנצן טאַג.
 איז אים די גאַנצע זאַך נמאס געוואָרן. אייגנטלעך, וואָלט דאָך די
 גאַנצע מעשה געקאָנט גיין צום מיינל! וואָלט עס אים עפעס אַ
 סך אָנגענאַנגען, ווען דער רבּונו של עולם זאָל מאַכן, עס זאָל
 פּאַרקומען אַ צוואַמענישטויס מיט אַ סך מענטשלעכע קרבנות אויף
 דער אירי-באַן ערגעץ טיף אין אַמעריקע? ניין, באַמת נישט! נו,
 פּונקט אַזוי פיל האָט ער צו טון מיט דער בּעבּודיקער מיינל-
 מאַרטאָ גודע, דאָ אויפן אָרט!

צוויי טעג איז ער נישט אַרויס פון האָטעל.

X

שבת אָונט איז מינוט געקומען צו גיין צו אים אין צימער-
 מינוט האָט געטראָגן זיין נייעס דאָק און האָט געשמראַלט פאַר
 פּרייד.

- ב'האָב געטראָפּן דעם לאַנד-ריכטער, - האָט ער געזאָגט -
 ער האָט נישט געמאַכט קיין שום באַוועגונג און האָט מיך אפילו
 געפּרעגט, פון וועמען איך האָב געקראָגן דעם דאָק. אַזוי כּוטרע
 האָט ער מיך געזאָלט אויספרוּוון.

- וואָס האָט איר אים דען געענטפּערט?

- ב'האָב געלאַכט און געענטפּערט, דאָס וויל איך נישט
 זאָגן קיין איין מענטשן נישט, ער זאָל מיר מוחל זיין; אַדיע!..
 יאָ, יאָ, ב'האָב אים געהאַט וואָס צו ענטפּערן... איר הערט,

ס'איז שוין אהראי דרייצן יאָר זינט איך האָב נישט אָנגעטון קיין נייעם בגד; כ'האָב ריכטיק באַרעכנט. אַך, יאָ! נאָר מענטשן זענען געווען אויסערגעוויינלעך גוט צו מיר און האָבן מיר אַ סך מאָל געשענקט גוטע, אָפגענוצטע קליידער צום טראָגן. און אַצינד, היינט אָונט בין איך אזוי פּרילעך, ווי אין מינע קינדער־יאָרן, קאָנט איר דאָס פאַרשטיין? אַלץ צוליב דעם נייעם ראָק. יאָ, יאָ, אייך דאַנק איך אויך. אָבער ריכטיק, כ'האָב דאָך אייך נאָך נישט געדאַנקט פאַר דעם געלט, וואָס איר האָט מיר געצאָנט געגעבן. יאָ, איצט מוז איך דאַנקען, און איך מעג עס דאָך אויך אַצינד, ס'איז דאָך דאָ קיינער נישטאָ. דאָס איז צופיל געלט פאַר אַזאַ קאַליקע! פינף קראָן איז שוין אויך אַ פיינע מטבע, אָבער נאָך טאַפּל, צען קראָן! זייט מיר מוהל, וואָס איך פּאָלג אייך נישט און דאַנק אייך קעגן אייער הילן; אָבער איך פיל, ווי אַלע שריי־פעלעך וואָלטן אַרויס פון זייערע ערטער און קאָנען זיך נישט האַלטן רויק, כאַכאַכאַכאַ! גאָט זאָל מיר מוהל זיין, וואָס איך לאַך! יאָ, כ'האָב באַלד געוואָס, אַז דעם ראָק וועל איך קריגן פריער אָדער שפעטער; וואָס האָב איך געוואָנט? עס געדויערט אַמאָל אַביסל, אָבער איך וואַרט קיינמאָל נישט אומניס. ליימענאַנט האָט סען האָט מיר אַמאָל צוגעוואָנט צו שענקען צוויי וואָלענע לייב־לעך, וואָס ער נוצט שוין נישט; דאָס איז שוין אַ מעשה פון צוויי יאָר צייט. אָבער איך בין אזוי זיכער, אַז איך וועל זיי אַמאָל קריגן, פונקט ווי איך וואָלט זיי שוין געטראָגן אויף זיך. עס איז שוין אייביק אזוי; ס'קומט אַ צייט, ווען זיי דערמאָנען זיך אָן מיר און דעמאָלט גיבן זיי מיר, וואָס איך דאַרף. אָבער מיינט איר נישט, אַז אין נייע קליידער האָב איך אַ פנים פון אַ נייעם מענטשן אַך, ווי איר האָט מיך אונטערגעשטיצט און אין יעדן פאַל מיך פאַרטידיקט!

— אָבער פאַרהאָס זענט איר שוין מער נישט געקומען אַהער, פאַרהאָס זענט איר נעלם געוואָרן?

— יאָ, די מעשה איז טאַקע, וואָס כ'האָב געוואַרט אויפן בגד. גלויבט מיר, אַז איך האָב שטענדיק געטראַכט וועגן דעם דאָזיקן לאַנד־ריכטערס ראָק און אָפגעמאַכט ביי זיך נישט צו קו־

מען מער צו אייך מיט דעם אלטן. דאָס איז עס די סיבה. אָבער נעמט נישט פאַר אומנוט, האָס איך זאָג עס אייך אזוי אָפּן אַרויס, גאָר אָן שום צערעמאַניעס. דאָס איז שוין ביי מיר אזאָ סבּע, ב'קאָן נישט פּוּעלן ביי זיך אַרײַנצוקומען צו אַ מענטשן מיט אַ צערײַסענעם מלבוש, הייסט גאָט פאַרהאַס, אָבער איך זינק אַראָפּ מיך אין מיין דרד-ארץ פאַר מיר אַליין. בין איך אפּשר נישט גע- רעכט? איבעריקנס, זייט מיר מוחל, האָס איך רעד אין אייער געגנט. וואָרט פון מיין זעלבסט-אַכטונג, פּונקט הי דאָס האָלט טאַקע באמת געהאַט עפעס אַ באַדײַטונג; נײן, זי האָט עס נישט און דאָך שפּיר איך זי אָפּט אין...

— זייט מוחל, האָס איך רײס אייך איבער; אָבער איר האָלט נישט געהאַלט עפעס טרינקען? נײן? אָבער אַ ציגאַר העט איר דאָך יאָ רויבערן?

נאָגעל האָט אָנגעקלונגען און געהיסן ברענגען חײן און צי- גארן; ער האָט גלײך גענומען טרינקען, אָבער מינוט האָט בלוז גערויבערט און געקוקט אויף אים. מינוט האָט געהאַלטן אין אײן רעדן, און ס'האַט אויסגעזען, אז ער האָט גאַרנישט בדעה אויפ- צוהערן.

— הערט נאָר, — האָט זיך נאָגעל אָפּגערופּן — אין העמער איז ביי אייך, מסתמא, אַ דוחק? נעמט נישט פאַר אומנוט, האָס איך פרעג. כ'וואָלט זייער נישט געהאַלט צושטיין צו אייך.

מינוט האָט געענטפּערט:

— נישט צוליב דעם האָב איך דאָ דערמאַנט די צוויי העמ- דער; ווי איר זעט מיך דאָ זיצן, נישט צוליב דעם.

— אוודאי נישט! האָס שרייט איר אזוי? אָבער זאָגט מיר פּונדעסטוועגן אָפּ, ווי די זאך איז; אויב איר האָט גאַרנישט קעגן דעם, טאָ וויזט מיר, האָס איר טראָגט, כ'מיין אונטערן רעקל.

— מיט פאַרגעניגן, אַך, מיט פאַרגעניגן! טוט אַ קוק אָם די אַ זייט. און די אַנדערע זייט איז אויך נישט ערגער...

— אַ, יאָ, וואָרט-זשע, די אַנדערע זייט איז אַביסל ער- גער, ווי איך זע...

— אָבער קאָן מען דען הינטשן עפעס בעסערס? — זאָגט מי-

נום, — איך דארף נישט קיין העמדער איצט, ס'איז נישט אמת. איך דערלויב מיר אפילו צו זאגן, אז אזא העמד, ווי דאָס דאָזי-קע, איז צו גוט פאר מיר. הייסט איר, פון זאנען איך האָב עם געקראָגן? פון דאָקטאָר סטענערסען, יא, פון דאָקטאָר סטענער-סען אליין, און איך גלויב, אז די פרוי הייבט נאָרנישט אָן צו הייסן דערפון, הגם זי איז דאָך די גוטסקייט אליין. איך האָב עם באַקומען אויף ווינאכטן.

— אויף ווינאכטן?

— האָט-זשע, איר מיינט, דאָס איז שוין אזא לאנגע צייט? דאָס האָט מיר מוחל, ווייט מיר מוחל, וואָס ב'האָב זיך אזוי פונאָנדערנע-לאַכט, זייט מיר מוחל, ווי נאָט איז איך לייב! איך צערייס דאָך נישט אזא העמד, ווי אַ היה רעה; איך מאַך דאָך נישט קיין לע-כער בכיוון; טאָקע צוליב דעם מו איך עם אויס ביינאכט און טראָף נאָקעט, בדי נישט צו צערייסן עם אומויס און אומנישט. אויף אזא אופן האַלט עם אַ סך לענגער, און איך קאָן זיך הייזן צווישן מענטשן, איך זאָל זיך נישט דארפן שעמען, וואָס איך האָב נישט קיין גאנץ העמד אויפן לייב. און איצט ביי די לעבע-דיקע ביזדער זעט מיר זייער גוט צונויך קומען, וואָס איך זעל נאָך האָבן אַ העמד, אין זעלבן מען קאָן זיך הייזן פאר אַן ענדס; פרייליך דאָגני וויר נאָך אַליק, איך זאָל מיטהעלפן; ב'האָב זי געבטן געמאָרפן ביי דער קירך. זי האָט פון אייך אויך גערעדט...

— און איך זעל אייך שאַפן אַ פאָר הויזן צו אייער צרויס-מרויט, — האָט נאָגעל געזאָגט — יא, דאָס זעל איך בליי ספק מוין; ס'איז דאָך עפעס ווערט געלט אייך אָנצוקוקן, ווי איר טרעט צרויס פאר דער ענמלעכקייט. אז דער לאַנד-ריכטער האָט אייך געשענקט אַ רעקל, זעל איך אייך שענקען אַ פאָר הויזן; דאָס איז נישט מער, ווי יושר. אָבער איך מו עם מיטן געוויינלעכן תנאי, אז איר זאָלט עם האַלטן בסוד; קיים פאַלט אייך איין אי-בערזערען פאר איין מענטשן אַ וואָרט, דאָן...

— ניין, קיינמאָל נישט, קיין לעבעדיקן נפש; אָבער...

— איך מיין, איר זאָלט דאָך טרינקען אַביסל היין, נישט אמת? מירא, מוט ווי איר פאַרשטייט; איך וויל היינט אָהנט

קנוט האמסון

טרינקען, איך בין אויפגערגעט און טרויעריק, אָבער קאָן איך
איך עפעס פרעגן? ס'איז אפילו א דרייטע פראגע; כ'האָלט גערן
געוואָלט וויסן... צו וויסט איר וועגן דעם, אז איר האָט א צו-
נאָמען ביים עולם? מען רופט איך גאנץ פשוט-מינוט; וויסט
איר דאָס?

— געהויבן וויסט איך עס! כ'מאך גאָרנישט דערפון קיין סוד.
תהילת איז עס מיר געווען שווער צו פארטראָגן; כ'האָב געבעטן
גאָט, ער זאָל מיך אויסלייזן דערפון; כ'בין אַרומגעגאנגען א גאַנצן
זונטיק אין וואַלד און אויף דריי פאַרשידענע ערטער בין איך
געפאלן אויף די קני און גאָט געבעטן; אָבער ס'איז שוין זייער
לאַנג, א מעשה פון יארן. און איצט וויסט קיינער נישט אַנדערש
זיי מינוט. און איך מיין, אז נאָך אַלעמען איז עס דאָך גאָרנישט
אזא געפערלעכע זאך. פאַרהאַט האָט איר אזוי שטאַרק געוואָלט
וויסן, צו איך וויסט דערפון? וואָס קאָן איך טון, ווען איך וויסט
יאָ?

— וויסט איר אויך, פון וואָנעט איר האָט געקראָגן אָס
דעם נאָרוישן צונאָמען?

— יאָ, דאָס וויסט איך אויך, דאָס וויסט: ס'איז דאָך שוין
אזוי לאַנג — איידער נאָך איך בין א קאָליקע געוואָרן — אָבער איך
געדענק עס נאָך זייער גוט. ס'איז געווען אויף אן אַהנט, אָדער
בעסער געזאָגט אויף א נאַכט, א מין הויליאַנקע פון יונגע-לייט,
סאָמע בחורים. איר האָט אפשר באַמערקט דאָס געלע הויז דאָ
אונטן ביים צאָל-שפייבלער, רעכטס, הי מיניט נאָר אַראָפּ? דע-
מאָלט איז עס געווען וויסט אָפגעקאלכט, און דאָרטן האָט געווינט
דער בירגערמייסטער; ער איז געווען א בחור און האָט געלייט
סערענסען, א פריילעכער חבר-מאָן. איינמאָל אין א זומערדיקן
אַהנט בין איך אַרויפגעקומען פונם ברעג, ווו איך בין געגאַנגען
שפאַצירן און באַקוקט די שיפן. בעת איך בין פאַרבייגעגאַנגען
דאָס געלע הויז, האָב איך פאַרשטאַנען, אז דאָרט זענען דאָ געסט,
וואָרום איך האָב געהערט א געלעכטער און א סך שטימען. און
זיי איך גיי אזוי פאַרביי די פענסטער, דערזעען זיי מיך און זיי
קלאָפן אין די שוויבן, איך גיי אַרײַן און געפין דאָרט דאָקטאָר-

קאלביע, קאפיטאן וויליאם פראנטע, דעם צאל-אויפזעך פאָרקעדאָר און עטלעכע אנדערע; יא, זיי זענען שוין אלע אויף יענער העלם, אָדער ערגעץ מעבר לים. צוזאמען זענען זיי געווען אַ מאָן זיבן אָדער אכט און אלע טויט-שיכור; זיי האָבן צעבראָכן אלע שטולן, בלויז אזוי, צוליב הגאָה. דער בירגערמייסטער האָט געהאָלט אזוי, און די גלעזער זענען אויך געווען צעבראָכן, און מיר האָבן גע- מוזט טרינקען פון פלאַש.

ווען איך בין צוגעשטאנען צו זיי און אויך געהאָרן שיכור ווי לומ, איז שוין דער ליאָרם געווען נישט איבערצומראָגן. די מאַנסלייט האָבן זיך אויסגעטון און זענען אַרומגעלאָפן נאָקעמער- הייט איבער די הדרים, הגם די פאָרהאַנגען זענען נישט געווען אַראָפּגעלאָזן; און דערפאַר, וואָס איך האָב נישט געהאָלט מן פונקט ווי זיי, האָבן זיי מיך אָנגעכאַפט און מיט געוואַלט געהאָלט אויסטון מיר די בוגדים. איך האָב זיך נישט אויפגעהערט צו ראַנגלען און געטון אַלץ, וואָס כ'האָב געקאָנט; עס איז דערנאָנטען אזוי הייט, אז איך האָב געמוזט נעמען יעדנס האַנט און בעסן מחילה...

— פאַרוואָס האָט איר געבעטן מחילה?

— פאַר גאָרנישט, בלויז כדי זיי זאָלן מיך אַביסל הייניקער פייניקן; אָבער ס'האָט געהאַלפן ווי אַ טויטן באַנקעס, זיי האָבן מיך אויסגעטון נאָקעט, ווי די מאַמע האָט מיך געהאַט, דערצו האָט נאָך דער דאָקטאָר געפונען אַ בריה ביי מיר אין קעשענע, און ער האָט אים גענומען פאַרלייענען פאַר זיי אויפן קול. אָבער דעמאָלט האָב איך זיך אַביסל אויסגעניכטערט, וואָרום דער בריה איז געווען פון מין מאַמען, וואָס כ'האָב זייער ליב געהאַט; און דעם בריה האָט זיי מיר געשריבן נאָך דעמאָלט, ווען איך בין אַרויסגעפאַרן אויפן ים. בקיצור — האָב איך גערופן דעם דאָקטאָר ביר-פעסל, ווייל ס'איז פאַר קיינעם קיין סוד נישט געווען, אז ער האָט געטרונקען אַ ים. „איר זענט אַ ביר-פעסל“ האָב איך געזאָגט. ער איז אַריינגעפאַרן אין אַ שרעקלעכער רציחה און האָט מיך געוואַלט אָנכאַפן ביים גאַרנגל, אַ נס וואָס דער איבעריקער עולם האָט אים אָנגעהאַלטן; קאָמיר אים בעסער אָנשיכורן! האָט זיך

דער בירגערמייסטער אָנגערופן זענן מיר; פונקט הייך וואָלט נאָך קיינמאָל נישט געווען שיפור, און זיי האָבן מיר אָנגעהויבן צו גיסן אין האַלז אַרײַן פון בלערליי פלעשער. דערנאָך זענען צוויי פון די דאָזיקע הערן אַרײַנגעקומען מיט אַן עמער האַסער, און גע- מאַכט אַ פּאַרשלאַג, מען זאָל מיך מױפן. אלע האָבן מסכים גע- הען, אײַך זאָל געמױפט הערן, און זיי זענען שיר נישט משוגע געוואָרן. איבער דער דאָזיקער המצאה און דאָן איז זיי נאָך אײַנגעפאַרן. אַרײַנצוטון פאַרשידענע זאַכן אין האַסער, בדי עס צו פאַראַמירן. ניקן. זיי האָבן אַרײַנגעשפּיגן און אַרײַנגעגאַסן בראַנפן און אַרײַנגע- שאַטן לאַפּאַטעס אַש, עס זאָל הערן גוט מוטע. און אַצינד איז מען מיך געגאַנגען מױפן. „פאַרהאַס קאַנט איר עס נישט מוזן מיט אַן אַנדערן?“ האָב איך געפּרעגט דעם בירגערמייסטער און אַרומגענומען זײַנע קני. „מיר זענען שוין אלע געמױפט“, האָט ער געענטפּערט, „פונקט אויף אזא אופן געמױפט“. און איך גלויב עס אויך, וואָרום אזוי פלעגט ער זיך באַגײן מיט זײַנע גוטע פּרײַנט, „שמעל זיך דאָ פאַר מיר“, האָט זיך דער בירגערמייסטער געווענדט צו מיר, אָבער איך בין מיט גוטן נישט געגאַנגען, איך בין געבליבן שטײן און מיך פעסט צו- געהאַלטן ביים הענטל פון דער מיר. „קום צו דער שעה און דו העסט קומען צו דער מינוט“ האָט ער געזאָגט. אָבער נײַן, איך בין נישט געגאַנגען. אָבער דאָ האָט קאַפיטאַן פּראַנטע אויסגעשריגן: „מינוט, מי- נוט, אַט דאָס איז עס, מען מוז אים מױפן מיטן נאַמען מינוט!“ און אלע האָבן מסכים געווען, אז איך מוז געמױפט הערן מיטן נאַמען מינוט; עס פאַסט מיר זייער גוט צוליב מיין קליינער וויקס. דאָן האָבן מיך צוויי פון זיי גענומען און מיך צוגעשלעפּט צום בירגערמייסטער און מיך געשמעלט קעגן אים, און צוליב דעם, האָט איך בין געווען אזוי קליין און נישטיק פון אָנווען, האָט מיר דער בירגערמייסטער אײַנער אַלײַן גענומען און אָפּגעטובלט מיך אין עמער. מיין קאָפּ האָט ער אינגאַנצן אָפּגעמונקען און אָנגעקלאַפט מיין נאָז אַן דער דנאָ, ווי עס זענען געלעגן שטיקער גלאָז און — אַש, און דערנאָך האָט ער מיך אויפגעהויבן און געמאַכט די ברכה איבער מיר. שפעטער האָבן די קהאָטערס געמוזט מוזן מיט מיר זייערע מצות, און ס'איז באַשטאַנען אין דעם, האָט יעדערער פון

זיי האָט מיך אויפגעהויבן אין דער הויך און געלאָזט אַרעפּפּאַלן אויף דער ערד. און אז זיי זענען שוין מיד געוואָרן דערפון, האָבן זיי זיך אויסגעשטעלט אין צוויי רייען און מיך אַרומגעוואָרפן פון איינעם צום אנדערן ווי אַ באַל; דאָס האָבן זיי געטון אזוי לאַנג, ביז ס'איז זיי צוגעגעסן געוואָרן. לסוף האָט דער בירגערמייסטער אַ געשריי געטון „גענוג!“ און באַלד נאָכדעם האָבן זיי מיך אָפּגע-לאָזט און אַלע מיט איין קול האָבן מיך אָנגעהויבן צו רופן מי-נוט, זיי האָבן מיך אָנגענומען פאַר דער האַנט און מיך גערופן מינוט, בדי צו חתמענען דעם טויף-בונד. פונדעסטוועגן בין איך נאָכאָמפּאַ אַריינגעוואָרפן געוואָרן אין עמער. דאָס האָט מיך דער דאָקטאָר קאָלביע מיט אַלע כוחות אַריינגעוואָרפן, אזוי אז איך האָב זיך עפעס צעבראַכן אין דער זייט; ער האָט מיר גאָרנישט געקאָנט שענקען דאָס, וואָס איך האָב אים באַליידיקט... יא, פון יענער נאכט שטאַמט מײן צונאַמען; און ס'איז שוין אזוי פאַר-בליבן, אז איך הייס אויף היינטיקן טאָג מינוט. אויף מאָרגן האָט די נאַנצע שטאַט געוואָס, אז איך בין געווען ביים בירגערמייסטער און אז מ'האַט מיך דאָרטן געטויפט.

— און איר האָט זיך צעבראַכן עפעס אין דער זייט? אָבער אין קאָפּ האָט איר זיך גאָרנישט געטון!
פּויע.

— שוין דאָס אַנדערע מאָל ווי איר פּרעגט מיך, צי איך האָב זיך נישט געטון עפעס אין קאָפּ, און ס'קאָן זיין, אז איר ווילט עפעס זאָגן דערמיט. אָבער איך האָב זיך דעמאָלט נישט אָנגעקלאַפט דעם קאָפּ אָן עמער, דער מוח איז מיר נישט גע-ריט געוואָרן, אויב ס'איז דאָס, וואָס איר האָט מורא. אָבער כ'האַב סתם געקראָגן אַ קלאַפּ אָן עמער, און איך האָב צעבראַכן אַ ריפּ. דאָס איז אמת, דאָס לייקן איך נישט. אָבער היינט איז שוין אַלץ ווידער אין אַרדנונג. הלואי וואָלט איך אזוי פרי גע-זען פון זינד!

בעת מינוט האָט גערעדט, האָט נאָגעל נישט אויפגעהערט צו טרינקען. ער האָט אָנגעקלאָנגען, געהייסן ברענגען נאָך היין און ווידער געטרונקען. פּלוצלינג האָט ער זיך אָנגערופן:

קנוט האַמסון

— יאָ, ס'איז מיר גראָד איינגעפאלן: איר גלויבט, אז איך קאָן זיך זייער גוט אויף אַ מענטשן? נו, איר דארפט נישט אַזוי אויסגלאַצן די אויגן אויף מיר. ס'איז בלויז אַ היימישע פראַגע. מיינט איר נישט, אז איך בין פּעיק אַרײַנצוקוקן אין דער נשמה ביי דעם, מיט וועמען איך רעד?

מיינט קוקט אים אָן מיט אַן אָפּן מויל און געפּינט נישט, וואָס צו ענטפּערן. דערנאָך הויבט נאָגעל היידער אָן:

— אגב, מוזט איר מיר מוחל זיין; דאָס פּריערדיקע מאָל, ווען איך האָב געהאַט דאָס פּאַרגעניגן איך צו זען ביי מיר, האָב איך איך אויך דערשראָקן מיט מיינע משונהדיקע פראַגן, איר וועט זיך, מסתמא, דערמאָנען, ווי איך האָב איך צווישן אַנדערע זאַכן פּאַרגעלייגט אַ באַשטימטע סומע געלט, איר זאָלט זיך אָני-געבן פאַר אַ פּאָטער פון אַן אומגעזעצלעך קינד. כאַטאַכאַ! אָבער ריכטיק? איר דערמאָנט זיך שוין? נאָר דערמאָלט האָב איך עס געוואָן, הייל איך האָב איך נאָך נישט געקענט; איצט ברענג איך איך היידער אַרײַן אין דערשטוינונג, איך מו עס היידער, הגם איך קען איך שוין איצט זייער גוט און איך שעק איך זייער שטאַרק. זעט איר, היינט מו איך עס פשוט דערפאַר, הייל איך בין זייער אויפגערעגט און שוין שטאַרק בגילופין. דאָ האָט איר די גאַנצע דערקלערונג. איר זעט דאָך שוין, מכתמא, אז איך בין מויט-שיכור. אַזדאָי זעט איר עס! צו וואָס זיך פאַרשמעלן? אָבער וואָס האָב איך איך געהאַלט זאָגן? — עס וואָלט מיר באַמת גע-ווען אינטערעסאַנט צו וויסן, אויף וויפּל איר האַלט מיך פאַר פּעיק צו טרעפּן, אַרײַנצוקוקן אין דער מענטשלעכער נשמה און זי אויסצופאַרשן. האַהאַ! איך רעד וועגן אַ „מענטשלעכער נשמה“, מוז איך שוין זיין קלאָר, אז איך האָב גאָר נישקשהדיק אין קעפּל, נישט אמת? מילא, אָבער איך וועל עס איך אויסטייטשן, ווי היינט עס וועט זיך לאָזן: איך באַמערק אפּילו אַ גאַנץ דינעם אונטערטאָן אין דער שטיב פון דעם, וואָס איך רעד מיט אים. איך האָב אַן אומגלויבליעך גוטן געהער. אז איך רעד מיט אַ מענטשן, דאַרף איך אים נישט אָנקוקן, ברי ריכטיק צו פאַרשטיין, וואָס ער זאָגט; איך הער תּיפּתּ ומיר, צי ער האַקט אַ שטייניק,

אָדער דערצײַקט מיר אַן אמתע זאַך, ווי עס דאַרף צו זײַן. די שמים פון אַ מענטשן איז אַ געפערלעכער טעכאַניזם. הערמ, וואָס איך רעד צו אייך. איך מײַן נישט דעם ממשותדיקן קלאַנג פון דער שמים, דעם, וואָס איז פאַראַן, נײַן, איך מײַן דאָס מיסטע-רײַזע, דאָס פאַרבאַרגענע, וואָס ליגט הינטער דעם אַלעמען, די וועלט, וואָס פון איר גײט די שמים אַרויס... איבעריקנס, מעג זי גײן צום טײַהל, אָמ די וועלט, וואָס ליגט פון הינטן! שמענדיק מוז ליגן עפעס אַ וועלט פון הינטן! איר הערמ, ס׳וואָלט אַלץ געהען גוט און ווײַל, זען איר נעמט אױך אַ גלעזל; איך קאָן גאַרנישט באַגרייפֿן, ווי איר קאָנט דאָ אױו זיצן מיט אַ טרוקענעם האַלז.

נאָעל וואָס הידער געטרוקען און נאָכדעם וואָס ער גע-

זאָגט:

— וואָס זענט איר מיטאַמאָל אױו שטיף געוואָרן? לאָזט זיך נאָר נישט פאַרדרייען אַ קאָפּ מיט דעם, וואָס איך האָק אייך אַ טשייניק וועגן מײַן מענטשקענטעניש; איר וועט דאָך שוין פאַרד מורא האָבן צו עפענען דאָס מײַל אין מײַן געזונטאַרט. האַ האַ האַ! יאָ, אַ שײַנעם פנים וואָלט עס געהאַט! אָבער איצט, כ׳האַב שוין פאַרגעסן, וואָס כ׳האַב געהאַלט זאָגן. מילא, וועל איך רעדן וועגן עפעס אַנדערש, וואָס איז מיר אפילו נישט אױו צום האַרצן, אָבער פונדעסטוועגן וועל איך פאַרט רעדן, ביז איך וועל זיך דערמאָנען דאָס מײַנע. נאָט, וואָס פאַראַ שמתערייען איך פֿרײַ-דער עס אַביסל; אָבער ווי איז אײער מײַנונג וועגן פֿרײַלין קיעלאַנד? לאָמיק הערן אײער מײַנונג וועגן איר! מײַן מײַנונג איז, אַז פֿרײַלין קיעלאַנד איז אַ קאָקעמקע אױף אױו ווייט, אַז ס׳וואָלט איר אױף אַן אמת הנאה געטון, ווען נאָך אַ סך אַנדערע, — וואָס גרעסער אין דער זאַל אין איך אױך בתוכם — וואָלטן זיך צוליב איר אַ מעשה אָנגעטון. דאָס איז מײַן מײַנונג. זי איז רײַצנד, יאָ, דאָס איז זי, און עס מוז זײַן אַ ויסער הייטיק, זיך צו לאָזן צע-טרעטן פון איר פוס; איך וועל אפילו נישט שווערן, אַז איך וועל איר אַמאָל בעטן, זי זאָל עס מיר טון. אַנב, איז זיך נישטאָ צו וואָס צו אײַלין, איך האָב נאָך צײַט... אָבער, זאָל מיך נאָט נישט

שטרעפן, איר העט היינט אַזונט פשוט פון זינען אַראָפּ צוליב מינע רייד! איך האָב אייך באַליידיקט? איך מײן אייך פּער-זענלעך?

— הען איר וואָלט געוויסט, ווי פּיין פּריילין קיעלאַנד האָט גערעדט וועגן אייך! כ'האָב זי נעכטן געטראָפּן. איך האָב גע-שמועסט מיט איר אַ לענגערע צייט...

— זאָגט מיר — זייט מיר מוחל, וואָס איך לאָז אייך נישט אויסרעדן — אָבער פאַרמאָגט איר אויך אַ שטיקל טאַלענט, צו קאָנען הערן, וואָס עס ציטערט הינטער פּריילין קיעלאַנדס ממשות-דיקער שטימע? — אָבער אַצינד הערט איר אליין אהדא, ווי איך פּלאַפּל ריינע משוגעתן! יא, נישט אמת? בבן? אָבער איך וואָלט געהען שטאַרק צופּרידן, ווען איר קענט זיך אויך אויף מענטשן; איך וואָלט אייך צוגעהוינטשן און געזאָגט: מיר ביידע, מיר זענען אויבן, הייל מיר קענען זיך אויף דעם; קומט, לאָמיר שליסן אַ בונד און אָפּטאָכן נישט צו באַנוצן אונזערע פעיקייטן איינער אַנט-קעגן אַנדערן — איינער קעגן אַנדערן. איר פאַרשטייט? אַזוי למשל, אַז איך באַנוץ זיך נישט קינמאַל מיט מײן היסן קעגן אייך, אפילו איך קוק אייך אַרײַן אין דער נשמה און זע אייך דורך און דורך. דאָס האָב איך געוואָלט זאָגן. נו, איצט הערט איר שוין הידער אומרויק, ווי איר וואָלט זיך פאַר עפעס גע-שראַקן. איר האָט גאַרנישט וואָס מורא צו האָבן פאַר מײן פּוס-טער פּליידעריי; בעת איך בין שיפור, קריג איך אַזאַ לאַנגן צונג... אָבער איצט דערמאָן איך מיך פּלוצלינג אין דעם, וואָס איך האָב פּריער געוואָלט זאָגן, בעת איך האָב אָנגעהויבן רעדן וועגן פּריילין קיעלאַנד, דאָס וואָס איז מיר נישט געהען צום האַרצן. נאָך וואָס האָב איך טאַקע, אויף אַן אמת, געדאַרפט אַרויסמאַצן מיט מײן מיינונג וועגן איר, בעת איר האָט מיך גאַרנישט בדעה געהאַט צו פּרעגן? איך האָב אינגאַנצן אַ תּל געמאַכט פון אייער גומער שטי-מונג; איר געדענקט, ווי אויפגעלייגט, ווי פּריילעך איר זענט גע-וען, בעת איר זענט מיט אַ שעה צוריק אַרײַנגעקומען אַהער? איך זאָג אייך, אַז די גאַנצע ניין מאָס רייד קומען פון היין... אָבער לאָמיר זשע הידער, צום צווייטן מאַל, נישט פאַרגעסן, וואָס איך

האָב געוואָלט זאָגן; בשעת איר האָט פריער גערעדט וועגן דער הוליאַנקע ביים בירגערמייסטער, איז מיר אויף אַ משונהדיקן אופן אַרויף אויפן רעיון, אז איך האָלט אויך געוואָלט איינאַרדנען אַ שטיקל פאַרהיילונג פאַר אַ מענער געזעלשאַפט. יא, ס'מעג מיך קאָסטן, וואָס עס וויל, אַ מענער-פאַרהיילונג פאַר עטלעכע איינגע-לאַדענע! איך קאָז עס נישט אָפּ. עס מוז איינגעאַרדנט ווערן; און איר מוזט אויך קומען, איך רעכנן באַשטימט אויף איך. יא, איר קאָנט זיין גאַנץ רויק, מ'וועט איך אַ צווייטן מאָל נישט טויפן; איך וועל שוין זיין פאַר דעם, אז מ'זאָל איך באַהאַנדלען מיטן גרעסטן יראַת הַכבוד; דער עיקר זאָל מען מיר נישט ברעכן קיין שמוּלן און טישן; אָבער איך וואָלט שטאַרק געוואָלט אַמאָל אין אַן אַונט האָבן ביי מיר אַ פאַר גוטע פריינט, און דאָס אזוי גיך. הי ס'איז מעגלעך, לאַמיר זאָגן ביים סוף וואָך. הי מיינט איר וועגן דעם?

נאָגעל האָט אויפסניי געטרונקען, אויסגעטרונקען צוויי פולע גלעזער. מינוט האָט אויך גאָרנישט געזאָגט אויף דעם. ס'איז געווען קענטיק, אז זיין ערשטע קינדערשע פרייד איז צוועק, און אז בלויז צוליב העפּלעכקייט האָט ער אויסגעהערט די פּלוינדעריי פון זיין גאַסט-געבער. ער האָט יך בסדר אָפּגעזאָגט צו טרינקען אַביסל.

— איר זענט מיט איינמאָל געוואָרן אזוי מאַדנע שטיל, — האָט זיך נאָגעל אָפּגערוּפן — ס'איז דאָך לעבערלעך, אָבער ווייסט איר, אז איר זעט באותו רגע אויס, הי איר וואָלט זיך געפּילט פון עפעס געטראָפן, פון אַ וואָרט, אַן אַנצוהערעניש? יא, וואָלט מען עס געקאָנט גלויבן! פון עפעס אָנגערירט! מ'האָב באַמערקט, אז איר האָט זיך נאָר וואָס שטאַרק דערשראָקן, אז איר זענט פאַר-צימערט געוואָרן! ניין? נו, האָב איך, אַפּנים, אַ מעות געהאַט. האָט איר זיך אַמאָל פאַרגעשמעלט, הי עס מוז זיך פּילן אַ באַהאַלטע-נער אַפּערויסט, בשעת אַ געהיים-אַגענט קומט אומגעריכט אַרײַן צו אים אין שטוב, לייגט אים אַרויף די האַנט אויפן אַקסל און קוקט אים בשעת מעשה אַרײַן אין די אויגן, נישט אויסערנדיק דערביי קיין וואָרט...? אָבער וואָס טוט מען פאַרט מיט איך? איר ווערט

וואס אמאל טרויעריקער און פארשלאסענער. איך בין היינט נער. העיש און מאטער אייך ספנות, אָבער איך מוז רעדן. דאָס איז שוין ביי מיר א טבע אזא, ווען איך בין שיפור. און אהעקניין דארפט איר אויך נישט, וואָרום דאָן וועל איך מוזן רעדן נאָך א גאנצע שעה מיט דעם דינסטמידל, מיט סאראן; שוין אָפגערעדט דערפון, וואָס דאָס איז לאַנגווייליק, איז עס טאקע נישט פאסיק אויך.

פויע. נאָגעל האָט אויסגעטרונקען נאָך א גראָו און ווידער געזאָגט:

— אַך, יאָ, הייסט עס, בכּן: די מענטשלעכע נשמה! וואָס זאָגט איר פאַרט דערצו? דאָ נישט לאַנג, מיט עטלעכע טעג צו-ריק, אין א פּריטאָרגן, דערנע איך מיך—מיך יאָהאָן נילסען נאָגעל, ווי איך דרײַ מיך אַרום אַהין און צוריק נעגן קאַנסול אַנדערסענס הייז און ברעך זיך דעם קאָפּ, ווי הײַך אָדער ווי נידעריק זײַן ווײַנגע קאָן זײַן. יאָ—ווי געפּעלט אייך אזא זאָך? אָבער דאָס איז היידער, אויב איך קאָן זיך אזוי אויסדריקן, די מענטשלעכע נשמה. קײן אײַן פּינטעלע, קײן שום קלײַניקײט ווערט נישט פאַרלוירן פאַר איר אויג. אַלץ האָט פאַר איר א באַדײַטונג... וואָס פאַראַ רושם וועט מאַכן אויף אייך, למשׁל, ווען איר קומט צו גײַן אַמאָל בײַ-נאַכט פון א פאַרשטעלונג, פון א שפּאַציר, און איר טרעפט זיך אַן פנים אל פנים מיט א מענטש, וואָס שטייט אין א ווינקל און קוקט אייך אַן און דרײַט אויס דעם קאָפּ צו אייך און זאָגט גאָר-נישט? און נעמען מיר נאָך אַן, אז זען זעט איר בלײַז זײַן פנים און זײַנע אויגן, דעמאָרט וואָס? אַך, עס טרעפן פאַרשידענע זאַכן אין דער מענטשלעכער נשמה!... אַט קומט איר אַמאָל אין אַהנט אין א געזעלשאַפט פון לאַמיר אָננעמען, צוועק פּערזאָן, און די דרײַצנטע, עס מעג זיך זײַן א טערעגראַפּיסטין, אַן אַרעמער רײַכ-טער, א קאַנטאַר-שרײַבער, א שיפּסקאַפיטאַן, בקיצור א פּערזאָן אַן שום באַדײַטונג, און אַט די דרײַצנטע פּערזאָן זיצט אין א ווינקל און מישט זיך נישט ארײַן אין שמועס און מאַכט נישט קײן שום שומל; אָבער נישט געקוקט דערויף, האָט אַט די דרײַצנטע פּער-זאָן איר ווערט, נישט נאָר ווײַל ס'איז א מענטש פאַר זיך, נאָר

אויך אלס פאקטאָר אין דער געוועלשאַפט. גראַד דערפאַר וואָס זי טראָגט די און די קליידער, הייל זי האַלט זיך אזוי שמום, הייל אירע אויגן קוקן זיך אַרום אזוי תּמעהאַטע און גאַרנישט זאָגנדיק צווישן די איבערוקע געסט, און הייל איר ראַצע איז צו זיין אזוי שמום און אומבאַדייטנדיק, גראַד דערפאַר לייגט זי אַרויף אויף דער גאַנצער געוועלשאַפט א געוויסן באַראַקטער. טאַקע דער-פאַר, וואָס זי זאָגט גאַרנישט, ווירקט זי נעגאַטיוו און רופט אַרויס אין דער גאַנצער שטוב דעם שטילן מאַן פון מרה שחורה, וואָס צווינגט די איבערוקע געסט צו רעדן אזוי הויך און נישט הע-כער. בין איך נישט גערעכטל אַזא פּערזאָן קאָן צוליב דעם הערן פשוט די מעכטיקסטע אין דער דאָזיקער געוועלשאַפט. זיי געזאָגט, קען איך זיך נישט אויף קיין מענטשן, נאָר אָפט אַמזוירט עס מיך פונדעסטוועגן זיך צוצוקוקן, וואָס פאַרא מוראדיקן ווערט עס האָבן אַמאָל קלייניקיטן; אזוי האָב איך אַמאָל מיט מינע איי-גענע אויגן געזען ווי אַ הילד-פּרעמדער, אַרעמער אינזשינער, וואָס האָט ל'חלוטין זיין מויל נישט געעפנט... אָבער דאָס איז שוין אַ מעשה פאַר זיך און האָט אַהער קיין שום שייכות נישט, נישט מער, זיי זענען מיר ביידע אַדורכגעפלוין אין קאָפּ און איבערגע-לאָזט דאָרט זייערע שפורן. אָבער לאָמיר זיך האַלטן ביים משל, ווער הייסט, צי אייער שטיץ שהייגעניש גיט מיר דעם היינטיקן אָחט אויך נישט אַזא טאָן, נישט געקוקט אויף מיין בילדנדיקייט, צי איז נישט דער אויסדרוק פון אייער פנים, אָט דער מאָדנער, האַלב-שערעקנדיקער האַלב-אומשולדיקער אויסדרוק פון אייערע אויגן, צי איז דאָס נישט שוודיק אין דעם, וואָס איך רעד אזוי ווי איצט דאָס איז גאַנץ נאַטירלעך, און איך, פון מיין זייט, ווונדער זיך גאַרנישט אויף דעם. איר הערט זיך צו צו דעם, וואָס איך זאָג, וואָס איך אָנגעטרונקענער זאָג, איר מוזט זיך פילן אויף וועלכן ס'איז אופן געטראָפּן, (איך באַנוץ זיך ווידער מיטן אויסדרוק, ווי איך האָב זיך שוין איינמאָל באַנוצט - גע-טראָפּן) און איך פיל, אַז איך וואָלט געקאָנט נאָך הייטער גיין און איך צוהאַרפן נאָך אַ פאָר שאַק ווערטער. דאָס אַלץ ברענגט איך איך נאָר ווי אַ ביישפּיל פאַר דעם ווערט פון קלייניקיטן. לאָזט

נישט ארויס די קליניקייטן פון אויג, ליבער פריינט! הי גאט איז
 אייך ליב, די קליניקייטן האבן א גוואלטיקע באדייטונג... אריין!
 ס'איז געהען סארא, האָס האָט אָנגעקלאַפּט און געמאַלדן,
 אז עס איז שוין גרייט דער אָדנט-ברויט. מינוט איז תיכף אויפ-
 געשטאַנען. איצט האָט מען געקאָנט זען אויף נאַגעלעס געזיכט, אז
 ער איז באַרוישט, ער האָט שוין אפילו אָנגעהויבן פּלאַנצערן מיט
 דער צונג; דערצו האָט ער זיך בסדר סותר געהען און האָס
 אמאָל ערגער געחזקט. זיינע פאַרטראַכטע אויגן און די אויפגע-
 לאַפּענע אָדערן, אייך די שלייפן האָבן ערות געזאָגט, אז זיין קאָפּ
 איז פול מיט אַלערליי רעיונות.

— יאָ, — האָט ער געזאָגט — עס הונדערט מיך נישט, האָס
 איר חילמ זיך אזוי שטאַרק באַנוצן מיט דער געלעגנהייט אַזעק-
 צוגוין, נאָך דעם גאַנצן אומזין, האָס איר האָט זיך דעם גאַנצן
 אָדנט געמוזט אָנהערן. איבער עמלעכע זאכן אָבער וואָלט איך
 נאָך געוואָלט הערן אייער מיינונג; איר האָט נאָך לחלוטין נישט
 געענטפערט אויף מײַן פּראַגע, האָס איר טראַכט ביי זיך טיף אין
 האַרצן וועגן פּרייזין קיעלאַנד. מיר קומט זי פאַר הי דאָס
 זעלטנסטע, אומדערגרייכבאַרסטע וועזן, פול מיט חן, און ריין און
 היים הי שניי — שטעלט זיך פאַר ריינעם, עכטן, זיידענעם שניי.
 אזוי שטייט זי פאַר מײַן דמיון. אויב איר האָט צוליב דעם, האָס
 איך האָב פריער געזאָגט, געהאַט אַן אַנדער איינדרוק, איז עס
 פאַרקערט... לאַמיר זשע איצט אויסטרונקען דאָס לעצטע גלאָז
 אין אייער געגנזאַרט; פאַר אייער געזונט!.. אָבער ס'פאַלמ מיר
 גראַד עפעס אײַן. ווען איר וואָלט געהאַט געדולד מיר צו שען-
 קען נאָך אַ פאַר מינוט, וואָלט איך איך געהען אויסערגעהיילטעך
 דאַנקבאַר. די מעשה איז דאָס — לאַמיר עס זאָגן אָפּן, אָבער קומט
 צו נענטער, איך זאָל איך קאָנען זאָגן שטילערהייט, האַרום דאָ אין
 הויז זענען די ווענט דין און מען מוז זיין פאַרויכטיק — יאָ, די
 מעשה איז דאָס, האָס איך בין שרעקלעך פאַרליבט אין פּריילין
 קיעלאַנד. אַט האָב איך עס אייך אַרויסגעזאָגט! דאָס זענען בלויז
 אַ פאַר טרוקענע און נישטיקע הערטער וועגן דער זאך, אָבער
 אײַן גאָט אין הימל הייסט, הי משוגע איך האָב זי ליב און הי.

איך לייך צוליב איר. נו, דאָס איז אַ זאָך פאַר זיך, איך האָב ליב, איך לייך און גענוג, דאָס קער נישט אהער. אַלזאָ! אָבער איך האָף, אַז איר וועט מײַן אָפּגעהאַרציקייט באַהאַנדלען מיט דער גאַנצער פּאַרזיכטיקייט, וואָס עס קומט איר. איר וואָנט עס מיר צו? אַ דאַנק, לײַבער פּרײַנט! אָבער, וועט איר זאָגן, הי אַזוי קאָן איך זײַן פאַרלײבט אין איר, אַז זי איז אַ גרויסע קאָקעמקע? איז ערשטנס, פאַרהאַס זאָל מען נישט קאָנען ליב האָבן אַ קאָקעמקע, דאָס איז, מײַן איר, קײן שום מניעה נישט; אָבער דאָס אַרט מײַך נישט, וועגן דעם היל איך נישט רעדן. עס גײט וועגן עפעס אַנדערש. וואָס איז דאָך געווען דער אויספיר, האָט איר מיר געזאָגט, אַז איר קענט זיך אויף מענטשן, אָדער איר האָט עס נישט געזאָגט? אויב איר קענט זיך אויף מענטשן, וועט איר אויך פאַרשטיין, וואָס איך בין איצט אויסן: נו, ס'איז אוממעגלעך, אַז איך זאָל האַלטן פּרײַזן קיעלאַנד פאַר אַ קאָקעמקע. איך האָב עס נישט געמײנט ערנסט. לײַפּוּך, זי איז אַן אויסערגעוויינלעך נאַטורלעכער מענטש, — אָט, לײַמשל, וואָס וועט איר זאָגן אויף איר אומגעצווונגענעם אופן פון לאַכן, הגם קײן זײער חײסע צײן וואָס זי נישט? זי לאַכט צו גערן און צו אומבאַרעכנט, אַז זי זאָל זײַן אַ קאָקעמקע. אָבער נעמט אין אַכט מײנע ווערטער: נישט געקוקט דערויף קאָן איך מיר טון דאָס מײניקע און צעפּויקן פאַר אַלע. מען מײַן מײנונג, אַז פּרײַזן קיעלאַנד איז אַ קאָקעמקע; דאָס איז פאַר מיר קײן שום מניעה נישט. און דאָס טו איך נישט, בדי איר שאַרן צו ברענגען, אָדער בדי זיך נוקם צו זײן אָן איר, נאָר בדי זיך אַלײן צו דערהאַלטן; איך טו מחמת אײגנליכע, זײַר איך קאָן זי נישט דערגרייכן, וײל זי לאַכט זיך אויס פון מײנע אַלע אָנשמרענגונגען צו געווינען איר ליבע, וײל זי איז שוין אַ בלײז, אַ פאַרקנסטע; זי איז פאַר מיר פאַרקוירן, אינגאַנצן פאַרלוירן. אָט זעט איר, דאָס איז, מיט אײער ערלײבעניש, אַ שפּאַנגל נייע און גאַנץ הילדע זײט אין דער מענטשלעכער נשמה. איך וואָלט געווען בכוז צוצוגײן צו איר אויף דער גאַס, און מיטן גאַנצן ערנסט פאַר מענטשן אין די אויגן איר זאָגן: "אַ גוט מאַרגן איך פּרײַזן, איך גראַטוליר איך צוליב דעם רײנעם

קנום האמסון

העמד! יא, איר האָט שוין אמאָל געהערט אַזעלכעס? אָבער
אײך וואָלט עס געקאָנט זאָגן. וואָס אײך וואָלט געטון דער-
נאָך - צי אײך וואָלט אַנטלאָפֿן אַהיים און זיך אויסגעוויינט, אָדער
אײך וואָלט גענומען אַ פּאָר טראָפֿן פֿונם פֿלעש, וואָס אײך טראָג
דאָ בײַ מיר אין וועסטליקעשענע - דאָס איז אַ זאָך פֿאַר זיך.
יא, יא! אָבער אַזעלכע זאָכן קאָן באַווייזן די מענטשלעכע נשמה!
וויסט איר וואָס? אײך וואָלט געקאָנט אין אַ שיינעם טאָג, בעת
איר פּאָטער, פּאַסטאָר קיעלאַנד, האָלט זײַן דרשה, דורכגיין די
גאַנצע קירכע און זיך אָפּשטעלן נעבן פּריילין קיעלאַנד און איר
זאָגן די הוצפהדיקסטע ווערטער, נאָר צוליב דעם, בדי זי זאָל
רויט ווערן פֿון הרפה, און דערנאָך איר פּאַלן צו די פֿיס און
זיך בעטן בײַ איר, זי זאָל מיך באַגליקן מיט דעם, וואָס זי העט
מיר אָנשפּיען אין פֿנים אַרײַן... אָבער איצטער, זע אײך, אז איר
האָט אויף אַן אמת מורא; כ'בין מודה אז אײך רעד דאָ הענה-
דיקע רײד, בפרט נאָך אז אײך רעד וועגן אַ פּריידיקערס טאָג.
טער פֿאַר אַ פּריידיקערס זון, זײט מיר מוחל, מײן פּריינט, ס'איז
נישט מחמת שלעכטקײט - נאָר ווייל אײך בין מײט-שיפור, הערט
איר: כ'האָב אמאָל געקענט אַ יונגמאַן, וואָס האָט צוגעגעבעט אַ
גאַנצטערנע, האָט פּאַרקויפט צו אַ טאַנדעמניק און דאָס געלט
פּאַרטרונקען. ווי גאָט איז מיר לײב - דאָס איז אַן אמתע מעשה;
ער איז אפילו געווען מײנער אַ באַקאַנטער, פּאַסטאָר האַרעמס אַ
קרוב. אָבער ווי קומט עס אַהער און צו מײן שייכות מיט פּריילין
קיעלאַנד? דאָס זענט איר ווידער גערעכט! איר זאָגט אפילו נאָר.
נישט, נאָר אײך דערקען עס שוין אַן אײך, כ'זע ווי עס שוועבט
אײך אויף די לײפֿן, און ס'וואָלט דאָך טאַקע מצד אײך געווען
זײער אַ ריכטיקע באַטערקונג. וואָס ס'שייך פּריילין קיעלאַנד, איז
זי פֿאַר מיר פּולשטענדיק פּאַרלוירן. אָבער נישט זי באַקלאָג
אײך צוליב דעם, נאָר זיך אליין. איר, וואָס שטייט דאָ פֿאַר מיר
אַ ניכטערער און קאַנט אַרייניקן יעדן מענטשן אין דער נשמה
אַרײַן, איר וואָלט מיך אײך פּאַרשטאַנען, ווען אײך זאָל אין אַ
שיינעם טאָג פּונאָדערפּויקן אַ סוד, אז פּריילין קיעלאַנד איז גע-
זעסן בײַ מיר אויפֿן שויס, און אז דרײַ נעכט דורכאַנאָר האָב

איך זיך געטראָפֿן מיט איר אויף אַ געוויסן אָרט אין האַלד, און אזוי האָט שפעטער צוגענומען מתנות פון מיר. נישט ריכטיק, איר וואָרט דאָך מיך פאַרשטאַנען? איר פאַרשטייט זיך צו גוט אויף מענטשן, מײן פּרײנט; יאָ, יאָ, דערצײלט מיר נאָר נישט קײן מעשׂיות... האָט אײך גאָר קײנמאַל נישט געטראָפֿן, אָן איר זענט געגאַנגען אין גאַס, פאַרטיפּט אין אײערע אײגענע געדאַנקען, גאַנץ אומשוואַרציקע, און אײדער איר האָט זיך באַווײן אומצוקוקן, האָבן זיך אלע אײגן געווענדט צו אײך און אָפּגעמאַסטן אײך פון קאַפּ בײ די פּיס? זײער אָן אומאַנגענעמע לאַגע, אין וועלכער מען קאָן אַמאָל אַרײנפאַרן. אַ צעטומלעטער הױבט איר זיך אָן אָפּצורײן. נײן פון הײנטן און פון פאַרנט, הײ אַ גנב קוקט איר אַראָפּ אויף זיך, צי אײז עפעס נישט ווי עס באַדאַרף צו זײן אויף אײערע קלײדער, און איר ווערט אַזױ מבולבֿל, אָן איר נעמט אַראָפּ דעם הוט און טוט אַ קוק, צי אײז אַמאָל נישט געבליבן צוגענייט אויף אים דאָס צעטעלע מיטן פּרײז; איר מענט דעמאָלט טראָגן אָן אַלטן הוט. אָבער דאָס אַלץ העלפט גאַרנישט, איר געפּינט נישט קײן שום זאַך אין אומאַרדנונג, און איר מוזט רױק פאַרטראָגן, אַז יעדער שניידער-ײנגל, און יעדער לײמענאַנט זאָל קוקן אויף אײך וויפּל זײן האַרץ גרױסט... אָבער, טײערער פּרײנט, דאָס אײז דאָך אָן אמתע אָפקומעניש, טאָ וואָס אײז שױן דעמאָלט, ווען מױערט, למשׁל, גענומען אויפן פאַרהער? ... איצטער האָט איר ווידער אַ ציטער געטון. נישט אמת? זעט נאָר, מיר דאַכט, אָן אײך האָב באַשײנפערלעך געזען, ווי איר האָט אַ לײכטן ציטער געטון... הייסט עס, ווען מען נעמט אײך אויפן פאַרהער, ווען מױערט גע- שמעלט פאַר דעם כױטערסטן טײוודשן פאַליצמאַן, ווען מױערט פאַר אַ גאַנצן עולם גענומען אויפן קרײץ-פאַרהער, וווּ מױקומט מיט אײך אויף צוועלף פאַרשידענע וועגן אַלץ צוריק צו דעם אײגעם חױכטיקן פּונקט. - יאָ, וואָס פאַראַ ווילדע הנאה ס׳איז פאַר דעם, וואָס אײז לחלוטין נישט פאַרמישט אין דעם עסק, און זיצט נאָר און הערט זיך צו! נישט אמת? איר זענט מיט מיר מסכים? ... צי וועט נישט אַרויס אַמאָל נאָך אַ גלעזל חײן, ווען אײך זאָל די פּלאַש אַביסל אַ קוועטש טון? ...

ער האָט אויסגעטרונקען דאָס לעצטע ביסל היין און גערעדט

זייער:

— איך מוז אייך בעטן, איר זאָלט מיר מוחל זיין, וואָס איך האָלט מיך אזוי נישט ביי איין זאך בעת אונזער שמועס. אָט די אָפטע און אומגעריכטע שפרונגען אין מיין געדאַנקען-גאַנג קומען, וואָס אָן אמת, מיליזיי דערפון, וואָס איך בין אַצינד אזוי שרעקלעך באַטרונקען. אָבער טיילווייז איז עס בכלל אַ פעלער אזאָ ביי מיר, די מעשה איז דאָס, וואָס איך בין אין דער אמתן נישט מער, הי אָן איינפאַכער אַנגראַנאָם, אַ שילער פון אַ קיימיסט-אַקאַדעמיע; ב'פון אַ דענקער, וואָס האָט זיך אויסגעלערנט דענקען. מילא, לאָ- מיר נישט רעדן וועגן באַזונדערע זאַכן. אייך אינטערעסירן זיי נישט, און מיר קריכן זיי איינפאַך פון האַלד, ווייסט איר וואָס, עס גייט אָפט אזוי הייב, ווען איך זיך דאָ אַליין און טראַכט אזוי וועגן אַלערליי זאַכן, אז איך רוף זיך אַליין אָן אויפן קול דאָשפאַר. וואָס וועט איר, למשל, זאָגן דערצו, ווען ב'וועל אייך דערציילן, אז איך האָב זיך אַמאָל אויף אַן אמת געלאָזט מאַכן אַ שטעמפל מיט אַ שטאַכל-שוויין? ... ביי דער געלעגנהייט דערמאָן איך זיך אָן אַ יונגמאַן, וואָס ב'האָב אַ שטיק צייט געקענט פאַר אַ גאַנץ קלאַנג און אָנשמענדיקן סטודענט פון פּיזאַלֶאָגיע אין אַ דייטשן אוניווערסיטעט. און פּרובלירט האָט ער אָנגעהויבן צו זינקען. אין משך פון צוויי יאָר צייט, איז ער געוואָרן אַ שיפור און אַ ראַ- מאַנען-שרייבער. אז ער פלעגט זיך טרעפן מיט אַ מענטשן, און יענער האָט אים געפרעגט, ווער ער איז, פלעגט ער בלויז ענט- פערן, אז ער איז אַ פאַקט. „איך בין אַ פאַקט!“ פלעגט ער זאָגן און פון גאווה פאַרציען די לייפן. נו, דאָס אינטערעסירט אייך נישט... איר האָט עס גערעדט פון איינעם אַ דענקער, וואָס האָט נישט געלערנט דענקען. אָדער, האָב איך אַליין גערעדט דערפון? זייט מיר מוחל, איצט בין איך דאָן שרעקלעך שיפור; אָבער דאָס איז גאַרנישט, איר דאַרפט אויף דעם נישט קיין שום אַכט. אַנב, וואָלט איך אייך גערן געקאַנט געבן צו פאַרשטיין, אָט די מעשה מיטן דענקער, וואָס האָט נישט געקאַנט דענקען. הי זייט איך האָב אייך פאַרשטאַנען, האָט איר אים געוואָלט אָנגרייפן,

יא, אז אינדרוק האָט עס אויף מיר געמאַכט; איר האָט גע-
 רעדט מיט אַ הווק-טאָן; אָבער דער דענקער, וואָס איר האָט גע-
 וואָלט וועגן אים רעדן, פאַרדינט פונדעסטוועגן, מען זאָל אים
 אַביסל נעמען באַטראַכטן. ערשטנס, איז ער געווען אַ גרויסער
 נאַר. יא, יא, פון דעם פונקט וועל איך נישט אַוועקגיין, ער איז
 געווען אַ נאַר. ער פלעגט שמענדיק אַרומגיין מיט אַ גרויסן רוטן
 קראַוואַט און פסדר געלאַכט צוליב זיין טפשות; יא, ער איז גע-
 ווען אזא שוטה, אז ער פלעגט אָפט ויצן פאַרטיפט אין אַ בוך,
 בעת עמעצער פלעגט אַרײַנקומען צו אים, הגם ער האָט קיינמאַל
 נישט געלייענט. ער פלעגט אויך נישט טראָגן קיין זאַקן, פדי
 ער זאָל זיך קאָנען קויפן אַ רויו אין דער לאַץ. אזא איז ער
 געווען, אָבער צום בעסטן פון אַלצדינג איז געווען, וואָס ער האָט
 געהאַט אַ מאַסע פאַטאָגראַפיעס, פאַטאָגראַפיעס פון פראַסע, שייע
 אַרבעטער-טעכטער; און אויף די דאָזיקע פאַרטרעטן פלעגט ער
 אַנטרייבן גרויסע, קליינענדיקע נעמען, נאָר פדי צו מאַכן דעם
 אינדרוק, אז ער האָט אַלערליי גרויסע באַקאַנטשאַפטן. אויף איינעם
 פון די בילדער האָט ער מיט דיטלעכע אותיות אָנגעשריבן „פרייליין
 סטאַנאָ“, פדי מען זאָל מיינען, אז זי איז דעם מיניסטערס אַ קרובה,
 הגם די דאָזיקע פאַרשוניטע האָט העכסטנס געקאָנט הייסן ליע
 אָדער האַויג. האַ האַ האַ! ווי געפערט איך אזא גאוונז? ער האָט
 זיך איינגערעדט, אז לייט רייסן זיך אַרום מיט אים, האָבן אים
 פיינט; „דער עולם האָט מיך פיינט!“ פלעגט ער זאָגן, האַ האַ
 האַ! גלויבט איר טאַקע אין דער אמתן, אז עמעצן איז אַמאָל
 איינגעפאלן צו טראָגן אויף אים אַ שטיקל שנאה? וואָס? איינמאַך
 גייט ער אַרײַן אין אַ יופעליר-געשעפט און רויכערט אויס צוויי
 ציגאַרן מיטאַמאָל. איינעם האָט ער געהאַלטן אין דער האַנט און
 דעם אַנדערן אין מויל, אָבער ביידע זענען געווען אָנגעצונדן.
 אפשר האָט ער נישט געוואָסט, אז ער האָט גערויכערט צוויי צי-
 גאַרן פאַר איין מאָל. און ווי אַ דענקער, וואָס האָט זיך נישט גע-
 לערנט דענקען, האָט ער נישט געפּרעגט אויך...

— איצט מוז איך שוין גיין. — האָט זיך מינוט שמיילערהייט

אָפּגערופן.

נאגעל האָט זיך פּלוצלינג אויפגעהויבן.

— איר מוזט שוין גיין? — האָס זשע, איר ווילט טאקע גיין?
יא, עס איז א צו לאנגע מעשה, מ'זאָל וועלן דעם מאָן אַרומ-
רעדן פון אלע זייטן. מירן עס לאָזן אויף אן אנדערש מאָל. איר
ווילט שוין טאקע אויף א רעכטן אמת אוועקגיין? איך דאַנק אייך
טויזנט מאָל פאַרן היינטיקן אָונט. איר הערט! איצט בין אייך
אָבער מאַדנע אָנגעשיכורט; ווי זע איך אויס, אייגנטלעך? — יא,
אייך זע עס לויט אייערע מינעס; איר זענט א קלוגער חברה-מאַן.
הער גרעגאָרד, און ס'איז אן אמתער נחת צו קוקן אויף אייערע
קלוגע אויגן, ווי אומשולדיק זיי זענען. פאַררויכערט נאָך א ציגאַר,
אירדער איר גייט. ווען זעט מען אייך ווידער ביי מיר? אָבער
צום טייל, איך האָב שיר נישט פאַרגעסן, איר מוזט דאָך קומען
אויף דער הוליאַנקע. איר הערט? קיין האָר וועט אייך נישט גע-
קרימט ווערן... ניי, וואָרום אייך וויל אייך זאָגן, אז ס'וועט זיין
בלויז א קיינע, געמיטלעכע פאַרווילונג, א ציגאַר. א גלאַז וויין,
אַביסל פלוידערן און ניין מאָל ניין הורא פאַרן פאַמעראַל אַנד,
פאַרן דאָקטאָר סטענערסענס וועגן, נישט ריכטיק? ס'וועט שוין
זיין רעכט. און די פאַר הויז, וואָס מיר האָבן גערעדט, וועט
איר זיכער קריגן, איר קריגט זיי באשטימט, אָבער פאַרשטייט
זיך אונטער דעם שטענדיקן תנאי, קיינעם קיין וואָרט נישט צו
זאָגן דערפון. פון גאַנצן האַרצן דאַנק אייך פאַר אייער גע-
דולד דעם היינטיקן אָונט. לאָזט מיך אייך דריקן די האַנט!
פאַררויכערט א ציגאַר! הערט נאָר, נאָך איין וואָרט: האָט איר
נישט צו מיר עפעס א בקשה? וואָרום אויב איר האָט, איז אדרבה...
נו, ווי איר פאַרשטייט. א גוטע נאַכט, א גוטע נאַכט!..

XI

אזוי איז אָנגעקומען דער ניין און צוואַנציקסטער יוני, ס'איז
געזען מאַנטיק.
אין דעם דאָזיקן מאָג זענען פאַרעקומען עמלעכע אויסער-
-

געוויינלעכע זאכן; ס'איז אפילו ארעפגעקומען א פרעמדע פערזאן אין שטאָט, א פארשלייערמע דאָמע, וואָס איז אין צוויי שעה אַרום היידער נעלם געהאָרן, נאָכדעם ווי זי איז געווען צו גאָס אין האָמער.

פון גאַנץ פרי אָן איז יאָהאָן נאָעל אַרומגעגאַנגען א פריי-לעבער איבערן צימער און האָט געזונגען און געפליפּט. בעת ער האָט זיך אָנגעטון, האָט ער אויסגעפליפּט פאַרשידענע פריילעכע ניגונים, ווי ער וואָלט געווען גוט אויסגעלייגט. דעם גאַנצן פריער-דיקן מאָג איז ער געווען שטיי און שווייגנדיק, נאָך דער שיכרות פון שבת צו נאַכטס, בעת מינוט איז ביי אים געווען; מיט גרויסע טריט איז ער אַרומגעגאַנגען אין צימער אַרויף און אַראָפּ און האָט געטרונקען אַ סך האַסער. אָבער מאָנטיק אינדערפרי, אפילו ווען ער איז אַרויס פון האָמער, האָט ער נאָך אַלץ געהאַלטן אין זיין געזון און פייפן און האָט אויסגעזען זייער גוט געשטימט; אין זיין פּלוצלינגער פרייד האָט ער אפילו גענומען רעדן מיט אַ פרעם-דער פרוי, וואָס איז געשטאַנען אין דרויסן אויף די מרעפּ, און האָט איר געגעבן פינף קראָן.

— ווייסט איר נישט אַמאָל, ווי איך וואָלט געקאָנט קריגן ערגעץ צו לייען אַ פּידל? — האָט ער געפרעגט. — אפשר ווייסט איר פון עמעצן, אַזעלכען וואָס שפּילט פּידל?
— ניין, איך ווייס נישט. — האָט די פרוי פאַרחידושט גע-ענטפערט.

זי האָט נישט געוואָלט, אָבער פונדעסטוועגן האָט ער איר דאָך מיט פאַרגעניגן געגעבן פינף קראָן און איז האַסטיק אַזעלע ווייטער. ער האָט דערזען דאַגני קיעלאַנד מיט איר רוימן זון-שירם, ווי זי איז אַרויסגעגאַנגען פון אַ מאַנאַזין, און ער איז איר נאָכגעגאַנגען. זי איז געווען אַליין. ער האָט זיך טיף פאַרנייגט פאַר איר און אָנגעהויבן רעדן צו איר. זי איז פּלוצלינג, ווי איר שטייגער, געוואָרן רויט, ווי פּייער, און זיך פאַרשמעלט מיט איר שירם, פרי מען זאָל עס נישט באַמערקן.

תחילת האָבן זיי גערעדט וועגן זייער לעצטן שפּאַציר-גאַנג אין וואָלד. ס'איז, איינגעלעך, געווען אַביסל לייכטזיניק פון איר,

האָרום זי האָט זיך אַביסל צוגעקילט, הגם אין דרויסן איז געווען אזוי האַרעם; זי פילט זיך נאָך נישט אינגאַנצן געזונט. זי האָט דאָס אָפן און אויפריכטיק געזאָגט, חיי זי האָט זיך פאַרטרויט פאַר אַן אַלען באַקאַנטן.

— אָבער עס דאַרף אייך נישט באַנג טון, איך בעט אייך! — האָט ער זיך תּיבּף און אָן האַקלעניש אָפּגערוּפּן.

— ניין, — האָט זי מיט אַ פאַרחידושטער מינע געענטפּערט — ניין, ס'טוט מיר נישט באַנג, חיי פאַלט אייך איין אזא זאך? ניין, איך גלויב, עס איז געווען אַ שיינע נאַכט, כאַטש איך האָב זיך די גאַנצע צייט נישט אויפּגעהערט צו שרעקן פאַר דעם „לאַמ-טערן-מענטש“, וואָס איר האָט גערעדט פון אים. ס'האָט זיך מיר שוין אפילו געהאַלט פון אים, אַ שרעקלעכער חלום!

אַ היילע נאָך האָבן זיי גערעדט וועגן דעם לאַמטערן-מענטשן נאַגעל איז היינט געווען זייער אויפגעלייגט צו פלוידערן, ער האָט מודה געווען, אז ער גופא כּידט אויך צייטנאָווייז פון לעבערלעכע אָנפאַלן, פון שטומען פחד פאַר פלערליי זאַכן. אַ סך מאָל, אַ שטייגער, קאָן ער נישט אַראָפּגיין פון די טרעפּ, ער זאָל זיך נישט אויסדרייען ביי יעדן מריט און אַ קוק טון, צי עמעצער גייט אים נאָך פון הינטן. וואָס דאָס איז? יא, וואָס קאָן עס זיין? עפעס מיסטעריעזעס, אויסערגעוויינדעכס, וואָס די צרהדיקע, „אַלחיסנדיקע“ הייסנשאַפּט איז צו פירקאַנטיק און צו גראָב צו דערגיין, דער אַטעם פון אַן אומזעבאַרן בוח, די השפּעה פון די בלינדע קרעפּטן אין לעבן.

— איר ווייסט, — האָט ער געזאָגט — אז אין דער רנע וואָלט איך חשק געהאַט אויסצומיידן די דאָזיקע גאַס און צו גיין דורך אַן אַנדערער; הייל אַט די הייזער, אַט די הויפּנס שטיינער-אויף דער לינקער זייט, די דריי באַרנבויםער אונטן ביים פּירדנס-ריכטער אין גאַרטן — דאָס אַלע מאַכט אויף מיר אַ שווערן איינ-דרוק. אז איך בין אַליין, גיי איך קיינמאָל נישט דורך דער גאַס, איך מייד זי אויס, אפילו ווען עס איז פאַר מיר אַן אומהעג. וואָס קאָן עס זיין?

דאָגני האָט זיך צעלאַכט.

— איך ווייס נישט, — האָט זי געענטפערט — אָבער דאָך.
טאָר סטענערסען וועט עס געהים אָנרופן נערוועישקייט און אָבער.
גלויבן.

— גאנץ ריכטיק. אזוי וועט ער עס אָנרופן; אָך, וואָס פאַר
א גאווהדיקע טפשות! איר קומט אָן ביינאכט אין א פּרעמדער
שטאָט, לאַמיר זאָגן אָט די שטאָט, פאַרוואָס נישט? צומאָרגנס
מאכט איר א שפּאַציר דורך די גאַסן, די שטאָט אָנצוקוקן, און זיי
איר גייט אזוי, פילט איר א דייטלעכע, געהיימע שנאה צו די און
די גאַסן, צו די און די הייזער, בעת פאַרקערט, אַנדערע הייזער
און גאַסן מאַכן אויף אייך א גומן איינדרוק און רופן אַרויס אין
אייך א צופרידענע, פריילעכע שטימונג. נערוועישקייט! נו, שמעלט
זיך פאַר, איר האָט נערהן זיי שמריק, אז איר וויסט לחלוטין
גאָרנישט, וואָס איז אזוינס נערוועישקייט. ווייטער! איר שפּאַצירט
נאָך אַלץ אַרום איבער די גאַסן, איר טרעפט זיך מיט הונדער-
טער מענטשן, וואָס גייען אייך גלייכהילטיק פאַרביי; אָבער פּלוצ-
לינג — ווען איר קומט אַרונטער צום האַפּן און בלייבט שטיין נעבן
אן אָרעם, איין שטאָק הייל אָן פאַרהאַנגען, נאָר מיט עמלעכע
ווייסע בלומען אין פענסטער — קומט אייך אַנטקעגן א מענטש, וואָס
וואַרפט זיך אייך גלייך צוליב עפעס וואָס אין די אויגן. איר קוקט
אָן דעם מענטש, און ער קוקט אייך אָן; ס'איז נישטאָ קיין שום
אויסטערלישעס אין אים, אַהוץ דאָס, וואָס ער איז אָרעם געקליידט
און איז אַביסל איינגעהויקערט; דאָס ערשטע מאָל אין לעבן בא-
געגנט איר זיך מיט אים, און איר האָט א מאַדנעם איינפאַל, אז
דער מאַן דאַרף הייסן יאָהאַנעס. בפירוש יאָהאַנעס. פאַרוואָס מוז
דער מאַן גראַד הייסן יאָהאַנעס? דאָס קאַנט איר זיך נישט קלאַר
מאַכן, אָבער אין זיינע אויגן זעט איר עס, אָן זיין מאַכן מיט די
הענט, איר הערט עס אין דעם קלאַנג פון זיינע טריט; און דאָס
נעמט זיך נישט דערפון, וואָס איר האָט שוין אַמאָל געהאַט גע-
טראָפּן אזא מענטשן, וואָס איז געווען ענלעך צו דעם דאָזיקן, און
יענער האָט געהייסן יאָהאַנעס; ניין, ס'איז נישט צוליב דעם, וואָס
רום איר האָט קיינמאָל נישט געטראָפּן אזעלכע, וואָס אָט דער
זאָל אייך דערמאָנען אָן אים. אָבער אָט שטייט איר מיט אייער

דערשמוינג און מיט אייער מיסטישן געפיל, איר קאנט זיך גאר-
נישט קלאר מאכן.

— האָט איר געמראָפּן אזא מענטש דאָ אין שטאָט?

— ניין, ניין, — האָט ער שנעל געענטפערט — איך רוף נאָר
אַן אַט די שטאָט, אַט דאָס איינשטאַקיקע הייל און יענעם
מענטשן, פאַר אַ משל. אָבער נישט אמת, אַז דאָס איז מאָדנע?...
עס קאָנען נאָך פאַרקומען אנדערע מאָדנע זאַכן: איר קומט צו
פאַרן אין אַ פּרעמדער שטאָט און גייט אַרײַן אין אַ פּרעמד הויז,
פּאַטיר זאָגן, אין אַ הויז, וווּ איר זענט איצט דאָס ערשטע מאָל.
מיטאַמאָל דערפילט איר גאַנץ בולט, אַז אַמאָל, אפּשר שוין מיט
אַ סך יאָרן צוריק, האָט דאָ אין דעם דאָזיקן פּרעמדן הויז געמוזט
זײַן אַן אַפּטייק. פון וואָנעט קומט עס בײַ אײַך? ס'איז דאָ נישטאַ
קײן שום זאַך, וואָס זאָל אײַך דערמאָנען אַן דעם, קײנער האָט
עס אײַך נישט געזאָגט? נישט קײן ריח פון אַ מעדיצין, נישט
קײן צײַכן, קײן סימן נישט פון פּאַסן אײַף די ווענט, אַז אײַף זײ
זאָלן האָבן ווען געווען פּאַליצעס. קײן שום אויסגעמראָמענער וועג,
וואָס זאָל האָבן געפירט צו אַ מאָמבאַנק. און דאָך ווייסט איר,
איר זענט זיכער בײַ זיך אין האַרצן, אַז דאָ איז מיט אַ סך יאָרן
צוריק געווען אַן אַפּטייק! איר האָט נישט קײן שום מעות, איר
זענט אין דער רגע דורכגעדרונגען פון אַ געהײמען וויסן, וואָס
אַנטפּלעקט אײַך פאַרשידענע זאַכן. אָבער אײַך האָט עס אפּשר
קײנמאָל נישט געמראָפּן?

— איך האָב בײַז היינט קײנמאָל וועגן דעם נישט געמראָכט,
אָבער איצט, בעת איר רעדט דערפון, קומט מיר פאַר, הי דאָס
וואָלט שוין בײַז מיר אַמאָל פאַרגעקומען. יעדנפאַלס, מרעפט מיר
אַפּט, אַז איך האָב מורא אין דער פּינסטער פאַר גאַרנישט. אָבער
דאָס איז אפּשר גאַר עפעס אנדערש.

— אײַן גאָט ווייסט, צי דאָס איז דאָס זעלבע. עס קומען
פאַר אזויפיל זאַכן צווישן הימל און ערד, מאָדנע הערלעכע זאַכן,
וואָס האָבן נישט זײער גלייכן, און ס'זענען פאַראַן גאַנץ אומרעד-
קערלעכע פאַרגעפילן, פול מיט שטומען אַנגסט, וואָס מאַכט אײַך
צײַטערן פון פּחד. שמעלט זיך פאַר, אַז אין אַ פּינסטערע נאַכט

הערט איר, ווי עמעצער שארט זיך שטילערהייט ביי די ווענט. איר זענט פולקאם האך, איר רויבערט א לולקע און זיצט ביי א טיש מיט וואכע הושים, דער קאפ איז אייך פול מיט פלענער. מיטאמאָל דערהערט איר, ווי עמעצער שארט זיך שטילערהייט ביי די ווענט, אָדער אפילו ביי אייך אין צימער, דאָרט ביים אויחן, און איר דערזעט אויך א שאַטן אויף דער וואַנט. איר נעמט אַראָפּ דעם אַבאָזשור פון לאַמפּ, עס זאָל ציבטיקער ווערן, און איר גייט צו צום אויחן. איר שטעלט זיך אַנטקעגן שאַטן און איר זעט אַן אומבאַקאַנטן מענטשן, אַ מיטל-געוויקסיקן מאַנספאַרשוינ מיט אַ שוואַרץ-הייסן, וואָלענעם שאל אַרום האַלז און מיט זייער בלויע אויגן. ער זעט אויס ווי דער „אונטער-אייכעל“ אויף די נאָרוועגן-שע קאָרטן. נעמען מיר אָן, אז איר זענט מער נייגריק, ווי דער-שראָקן, איר טוט זיך אַ לאָז צום בתורען, אַרויסצובעטן אים מיט אַ ווינק, ער אָבער, ווי נישט אים מיינט מען, ער רירט זיך נישט פון אָרט, הגם איר שטייט אַזוי נאָענט נעבן אים, אז איר זעט ווי ער פינטלט מיט די אויגן, און איר ווערט געוויזן, אז ער איז, איבעריקנס, פונקט אַזוי לעבעדיק ווי איר אַזיין. מילא, הויבט איר אָן מיט אים איינציטענהן, איר הילט אים נעמען מיט גומן, בַּמַּש איר האָט אים פריער קיינמאָל נישט געזען. וואָס וועט איר זאָגן גומס, אייער נאָמען איז נישט אַמאָל צופעליק האָמאָן, בערנט האָמאָן? און מחמת דעם, וואָס ער ענטפערט אייך נישט, בלייבט ביי אייך אים צו רופן האָמאָן, און איר זאָגט: „פאַרוואָס, צו אַרדי שוואַרצע יאָר, זאָלט איר טאַקע נישט זיין בערנט האָמאָן?“ און דערביי לאַכט איר אים אַרײַן אין פנים אַרײַן. אָבער ער רירט זיך נאָך נישט פון אָרט און איר הויבט נישט אָן צו וויסן, וואָס צו טון מיט אים; טרעט איר אָפּ אַביסל הינטערהיילעבן, טוט אים אַ שטאַרק מיט דער פיפקע און זאָגט: באַה! אָבער ער טוט זיך נישט קיין קרוב. פאלט איר שוין אַרײַן אין בעס און דער-לאַנגט אים אַ זעק. עס זעט אפילו אויס, ווי אָט דער מענטש וואָרט געווען גאַנץ נאָענט פון אייך. פונדעסטוועגן האָט אים דער קלאַפּ גאָרנישט געטון, ער איז נישט אומגעפאַלן, ער שמעקט אַרײַן בידע הענט אין די קעשענעס, טיף אין די קעשענעס, מיט

א הויב מיט די אקסלען און מאכט א מינע, ווי ער וואָלט געוואָגט, „נו, און וואָס נאָך?“ אזא קנאָפּן ווען מאַכט ער פון דעם קלאַפּ, וואָס איר האָט אים דערלאָנגט. „וואָס נאָך?“ ענטפערט איר אים מיט רציחה און איר גיט אים נאָך א זעץ אין בויך. איצט דער-זעט איר אָט וואָס: נאָכדעם ווי ער האָט געכאַפּט דעם אַנדערן זעץ, הויבט ער אָן ביסלעכווייז צו פאַרשווינדן, איר זעט בהוש מיט אייערע אייגענע אויגן, ווי ער ווערט וואָס אַמאָל קלענער און אומדרייטלעכער; לִסוף איז מער גאַרנישט געבליבן פון אים א הויך דער בויך, און שפעטער פאַרשווינדט ער אויך, אָבער דורך דער גאַנצער צייט האָט ער געהאַלטן די הענט אין די קעשענעס און אייך אָנגעקוקט מיט יענעם צולהכעיסדיקן בליק, ווי ער וואָלט געוואָגט: „נו, און וואָס נאָך?“

דאָגני האָט זיך פונאַנדערגעלאַכט

— אַך, וואָס פאַראַ שיינע זאַכן עס טרעפן אייך! — האָט זי געוואָגט. — נו, און היימער? וואָס איז דער סוף?
— אז איר זעצט זיך היידער אַזעק ביים טיש און הויבט היידער אָן אַרײַנצוטראַכטן אין אייערע פֿלענער, זעט איר זיך פרוצלינג אַרום, אז איר האָט צעבלויטיקט די הענט, שלאָגנדיק מיט זיי אָן דער וואַנט... אָבער וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן? יאָ, דערציילט מאָרגן פאַר אייערע באַקאַנטע אָט די געשיכטע, וועט איר הערן, וואָס זיי וועלן אייך ענטפערן: איר זענט געשלאָפּן; כאַטש גאָט אין הימל איז אייער עדות, אז איר זענט נישט גע-שלאָפּן! ס׳איז דאָך אַ ווילדער שטות אַנצורופּן שלאָפּן אזא צו-שמאַנד, ווען איר זיצט אינגאַנצן האַך ביים אויחן, רויכערט זיך אַ סיפּקע און איר רעדט מיט אַ מענטשן. נו, קומט צו גיין דער דאָקטאָר, אָן אויסגעצייכנטער דאָקטאָר, וואָס רעדט מיט גרויס השיבות אין נאָמען פון דער וויסנשאַפּט, מ׳שטיינט געוואָגט, דאָס איז בלויז נערוועישקייט — זאָגט ער. אַך, גאָט, דאָס איז דאָך אַ מאַרשעלעק נישט קיין דאָקטאָר! נוט, ער זאָגט אָבער, אז דאָס איז נערוועישקייט. פאַר אַ דאָקטאָרישן מוח איז דאָס, פאַרשטייט איר מײַך, אַ זאך פון דער און דער מאָס, אזוי פיל צאָל די הויך און אזוי פיל צאָל די ברייט; אַ זאך, וואָס מען קאָן אָנטאַפּן

מיט די הענט. גוטע, מאסיווע נערוועישקייט. ער פארשריבט אייך דאן אויף א שטיק פאפיר אייזן און כינע און קורירט אייך אויס אויף איין פוס. אזוי גייט עס! אָבער באַרעכנט נאָר, וואָס פאַראַ פּויערשע פּלאַניק דאָס איז, אַרײַנצופאַרן מיט זײַנע מאָסן און מיט זײַן כינע אין אַ געביט, וווּ אפילו די פּײַנע און קלוגע נשמות האָבן די דאָזיקע דערשײַנונגען נישט געקאָנט פאַרשטײַן. אַרױסצובראַדזשען מיט הױכע שטױל דאָרט, וווּ מען דאַרף זיך לײבט באַוועגן, באַ-לאַנסירן פון איין שטאַפּל אויפן אַנדערן.

א קורץ שטיל שוויגן.
— איר וועט באַלד פאַרלירן אַ קנעפּל. — האָט זי זיך אָפּ-גערוּפּן.

— איך פאַרליר אַ קנעפּל? — האָט ער געפּרעגט און אַראָפּ-געקוקט אויף זײַנע קלײדער.

מיט אַ שטײכל האָט זי אָנגעוויזן אויף אַ קנעפּל פון זײַן רעקל, וואָס האָט זיך קױם געהאַלטן אויף איין פּאַדים, און זי האָט געזאָגט:

— כ'בעט אייך, נעמט אים אינגאַנצן אַראָפּ, ער מאַכט זיך נערוועני. כ'האַב מורא, איר וועט אים פאַרלירן.

ער האָט איר צוליב געטון, האָט אַרױסגענומען אַ מעסערל פון טאַש און אָפּגעשניטן דאָס קנעפּל. בעת ער האָט אַרױסגענו-מען דאָס מעסערל, איז אים אַרױסגעפאַקן אַביסל קלײנגעלט און אַ מעדאַל, וואָס איז געהאַנגען אויף אַ שטאַרק-צעקנייטשטן און אָפּ-גענוצטן בענדל; ער האָט זיך האַסטיק אָנגעבױגן און אויפּגעהױבן די זאַכן, בעת זי איז געשטאַנען און זיך צוגעקוקט.

— וואָס איז דאָס, אַ מעדאַל? — האָט זי געפּרעגט. — נײַן, זעט נאָר, טאַקע אַ מעדאַל! אָבער ווי אזוי טראָגט איר עס! זעט נאָר דאָס בענדל! וואָס פאַראַ מעדאַל איז עס?

— אַ רעמונגס-מעדאַל... יאָ, אָבער איר דאַרפט בשום אופן נישט גלױבן, אַז ער איז אויף מײַן מיסט געוואַקסן, אַז דאָס האָב אייך אים געקראָגן פאַר עפּעס אַן אויסצײכענונג מײַנער. ס'איז נישט מער, זי הומבוג.

זי האָט אַ קוק געטון אויף אים. זײַן געזיכט איז געווען

פודשטענהיק רויק, זיינע אויגן הייט אָפּן, גאָט די נשמה שולדיק.
דעם מערדל האָט זי נאָך אַלץ געהאלטן אין דער האַנט.

— ווי אזוי קאָנט איר פּוועלן ביי זיך צו האַלטן אזא זאך,
אַרומטראָגן עס ביי זיך, ווען איר האָט אַליין נישט פאַרדינט?

— איך האָב עס געקויפט! — האָט ער געלאַכט. — ס'קער
דאָך צו מיר, מיין אייגנטום, איך האָב עס, ווי איך האָב, למשל,
א טאַשנמעסערל, א קנעפּל פון רעקל. פאַרוואָס האָב איך עס דען
געזאָלט אַדעקוואַרפּן?

— אָבער איר זאָלט זיך קויפּן א מערדל! — האָט זי גע-
זאָגט.

— יא, דאָס איז הומבונג, ב'לייקן עס גאַרנישט; אָבער וואָס
זאָט מען נישט אַמאָל? איינמאָל ביי א געוויסע געלעגנהייט האָב
איך דעם מערדל געטראָגן אויף דער ברוסט, כ'האָב זיך גענוויסט
דערמיט און צוגענומען א טאַסט, וואָס מ'האָט געגעבן לכבוד מיר.
האַהאָהא! דאָס איז אַן אמתע קאָמעדיע. אָבער, נישט אמת, איין
הומבונג איז נישט בעסער פאַרן אַנדערן!

— דער נאָמען איז אָפּגעקראַצט. — האָט זי חידער געזאָגט.
אַזינד איז ער פּלוצלינג רוים געהאָרן און האָט אויסגע-
שטרעקט די האַנט נאָכן מערדל.

— דער נאָמען איז אָפּגעקראַצט? ניין, ס'קאָן נישט זיין;
לאַמיר אַ קוק טון. ניין, דאָס האָט ער זיך בלוויז אָפּגעריבן אין
קעשענע, כ'האָב אים כסדר געהאלטן צווישן דעם קליינגעלט.
מער גאַרנישט.

דאָנני האָט אים אָנגעקוקט מיט חשד, נאָר זי האָט גאַרנישט
געזאָגט. פּלוצלינג גיט ער אַ קנאַק מיט די פינגער און זאָגט:

— ניין, ווי האָט עס מיר געקאָנט אַרויס פון זיינען! דער
נאָמען איז טאַקע אָפּגעקראַצט, איר זענט גערעכט; ווי האָב איך
עס געקאָנט פאַרגעסן? כאַכאַכאַ! איך האָב אַליין געלאָזט אָפּ-
קראַצן דעם נאָמען, גאַנץ ריכטיק! דער נאָמען, וואָס איז דאָ גע-
שטאַנען, איז דאָך נישט מיין נאָמען, ס'איז געווען דער נאָמען פונם
אייגיטימער, פונם רעטער; האָב איך אים געלאָזט אָפּפּירן, גלייך
ווי איך האָב נאָר געקראָגן דעם מערדל. איך בעט אייך מיר צו

אנטשורדיקן, וואָס איך האָב עס אייך באַלד נישט געזאָגט; ס'איז נישט בדאי געהען צו זאָגן ליגן, איך האָב פשוט געטראַכט וועגן עפעס אנדערש; וועגן דעם, וואָס איר זענט פּלוצלינג נערוועיש געוואָרן איבערן קנעפל, וואָס האָט זיך געהאַרטן ביים אָפּרייסן! און ווען ס'רויסט זיך אָפּ, למשל, וואָלט דאָס געהען אָן ענטפּער אויף דעם, וואָס איך האָב געזאָגט וועגן דער נערוועישקייט און דער היסנשאַפט.

וויזע.

— אָבער איר זענט דאָך תמיד אזוי מאַדנע אויפּרוכטיק פאַר מיר, — האָט זי זיך אָנגערופן און אויסגעמיטן זיין פּראָגע — און איך ווייס, צו וואָס עס קאָן נוצן. אייערע מיינונגען זענען מילד, ווייז גאַנץ אומגעוויינלעך; לסוף גיט איר מיר איצט אָנצוהערן, אז אַלץ איז, אייגנטלעך, נישט מער ווי הומבוג, קיין שום זאָך איז נישט איידל, קיין שום זאָך איז נישט ריין, קיין שום זאָך איז נישט גרויס; איז דאָס אייער מיינונג? קאָן טאָקע באַמת זיין אַלץ איינס, צי מען קויפט זיך אַ מעדאַל, פאַר בך ובך קראָנען, צי מען קריגט אים פאַר דער אָדער פאַר יענער טאַט, פאַר אַן אַמתן פאַרדינסט?

ער האָט גאָרנישט געענטפּערט, דאָן האָט זי פאַמעלעך און ערנסט ווייטער געזאָגט:

— איך פאַרשטיי אייך נישט; צייטנחוויו, ווען איך הער אייך רעדן, פרעג איך זיך אַליין, צי איר זענט ביים קלאָרן שבּל. איך בעט אייך שטאַרק איבער, וואָס איך זאָג עס אייך; פאַר יעדעס מאָל טאָכט איר אַלץ אומרויקער, אַלץ אויפּגערגעמער אפילו; איר צעמישט מיר די רעיונות, אַלץ איינס וועגן וואָס איר זאָלט נישט רעדן. נישטאָ קיין איין זאָך, וואָס איר זאָלט נישט איבערקערן מיטן קאָפּ אַראָפּ, מיט די פיס אַרויף. ווי איז דאָס מעגלעך? איך האָב נאָך קיינמאָל נישט געפונען נאָך עמעצן, וואָס זאָר אזוי סוחר זיין אַלץ, וואָס איז אין מיר. זאָגט מיר, איך בעט אייך, וויפּל ערנסט איז ביי אייך פאַראַן אין דעם, וואָס איר זאָגט? וואָס איז די מיינונג פון אייער האַרצן?

זי האָט גערעדט אזוי ערנסט, אזוי האַרעם, אז ער איז גע-
בליבן געפלעפט.

— ווען איך וואָלט געהאַט אַ גאָט — האָט ער איר געענט-
פערט אויף דעם — אַ גאָט, וואָס זאָל זיין הויך און דערהויבן ביי
מיר אין די אויגן, וואָלט איך ביי אים געשווירן, אז איך מײן
אויפריכטיק אַלצדינג, וואָס איך זאָג, אַלצדינג! און איך בין אויסן
דאָס בעסטע, אפילו דעמאָלט, ווען איך צעמיש אייערע געדאַנקען.
דעם פריערדיקן מאַל, ווען מיר האָבן ביידע גערעדט, האָט איר
געזאָגט, אז איך בין אַ לעבעדיקע סתירה צו אַלץ, וואָס מענטשן
טראַכטן; דעמאָלט האָבן מיר גערעדט צי וועגן פאַרזאָרג-קייט,
צי וועגן עפעס אַן אַנדער זאַך, אָדער גאָר אפשר וועגן נאַרוועג-
שע מעשהלעך. יא, ס'איז אמת, איך בין מודה, אז איך בין אַ
לעבעדיקע סתירה, כ'וויס אַליין נישט פאַרוואָס. אָבער פונקט אזוי
בין איך נישט בבוח צו באַגרייפן, פאַרוואָס אלע אַנדערע מענטשן
טראַכטן וועגן געוויסע זאַכן נישט אזוי ווי איך. אזוי פשוט און
דורכזיכטיק ווען ביי מיר אויס די דאָזיקע פראַגן, און אזוי
שטראַלנדיק קלאָר זע איך דעם צוזאַמענהאַנג. דאָס איז מײן מיי-
נונג פון האַרצן, פרייליך; הילואי וואָלט איך אײך געקאָנט מאַכן
איר זאָלט מיר גלויבן, איצט און שטענדיק!

— איצט און שטענדיק? ניין, דאָס קאָן איך נישט צוואַנגן.
— דאָס אַלץ וואָלט איך גראָד איצט אזוי געוואָלט. — האָט
ער געזאָגט.

זיי זענען אַריין אין וואַלד, זיי זענען געגאַנגען אזוי נאָענט
איינער נעבן אַנדערן, אז זיי האָבן זיך אָפט אָנגערירט מיט די
עלנבויגנס, און די לופט איז געווען אזוי רויק, אז זיי האָבן גע-
קאָנט רעדן זייער שטיל און דאָך געהערט יעדעס וואָרט דיט-
לעך. ווען נישט-ווען האָט זיך געהערט דער סחישטש פון אַ פויגל.
און פלוצלינג איז ער שטיין געבליבן און האָט זי אויך
אָפגעשטעלט.

— ווי שטאַרק כ'האַב געבענקט נאָך איך דריי מעג בסדר! —
האַט ער זיך אָפּגערופן. — ניין, ניין דערשרעקט זיך נישט; איך
זאָג דאָך כמעט גאַרנישט, און איך ווייס, אז איך וויל גאַרנישט

דערנרייבן, איך מאך מיר נישט קיין אידוועס. איבעריקנס, פאר-
שמיט איר מיך אפשר גארנישט; איך הויב אָן פארקערט און
פארפליידער זיך; איך זאג דאָס, וואָס איך האָב גארנישט גע-
וואָלט זאָגן...

אז ער איז אנטשוויגן געוואָרן, האָט זי זיך אָפגערופן:

— חי הונדערלעך איר זענט היינט!

און זי האָט געוואָלט גיין הייטער.

אָבער ער האָט זי היידער אָפגעשטעלט.

— מיין ליב פרייליך, ווארט אַ ווילע! האָט היינט פאר מיר
אָביסל פארשמענדעניש! איך האָב מורא צו רעדן; כ'האָב מורא
איר זאָלט מיר נישט איבערשלאָגן און זאָגן: גיט איך געזונטער-
הייט! און דאָך האָב איך זיך אזוי פיל מאָל מיט געווען און
איבערגעטראַכט.

זי האָט אים וואָס אמאָל אַלע פארחידושער אָנגעקוקט און
געפרעגט.

— וואָס מיינט איר דערמיט?

— וואָס איך מיינ? קאָן איך דאָס אייך זאָגן אין קלאָרע,
איינפאכע ווערטער? איך מיינ דערמיט צו זאָגן... אז — איך האָב
אייך ליב, פרייליך קיעלאַנד. יא, וואָס אַן אמת, פארשטיי איך
גארנישט פארוואָס, עס דארף אייך אזוי שטארק איבערראַשן;
איך בין פון פלייש און בלוט, כ'האָב זיך באַגעגנט מיט אייך,
און איר האָט מיך מיטגעריסן; דאָס איז דאָך נישט אזוי אויס-
טערליש! אַן אנדער פראַגע איז, צי כ'האָב עס אייך געמעגט
דערציילן.

— ניין, איר האָט עס מאַקע נישט געמאָרט.

— אָבער צו וואָס ווערט מען נישט געטריבן? איך האָב
אפילו גערעדט אויף אייך, מהמת ליבע צו אייך. כ'האָב אייך גע-
רופן קאָקעמקע און זיך באַמיט אייך אַוועקצומאַכן מיט דער
האנט, בדי זיך טרייסמן און זיך צו האַלפן אויף די פיס, ווייל
אייך האָב געוואָלט, אז איך קאָן אייך נישט דערנרייבן. נו, איצט
איז שוין דאָס פינפטע מאָל, וואָס איך טרעף מיך מיט אייך, און
אייך האָב זיך דאָך ביי איצט נישט אונטערגעגעבן, כאָטש איר

וואָלט שוין דאָס ערשטע מאָל געקאָנט טון, דערצו איז היינט טיין געבורטסטאָג, איך בין ניין און צוואַנציק יאָר אַלט, און פון דער מינוט אָן, וואָס איך האָב היינט אינדערפרי אויפגעמאַכט די אויגן, בין איך געווען פריילעך און האָב געוונגען, כ'האָב זיך געטראַכט— יאָ, אַחדאי איז עס לעבערלעך זיך אָפצוגעבן מיט אַזעלכע נאַ- רישקייטן, אָבער איך האָב געטראַכט ביי זיך, אַז דו וועסט זיך היינט טרעפן מיט איר און איר אַלץ מודה זיין; קאָן זיין, אַז דעריבער וועט עס נישט שאַטן; דו קאָנסט עס דאָך איר טאַקע דערציילן, און אַזא טאָג וועט זי דיר עס מוחל זיין. איר שמיכלט יאָ, ס'איז לעבערלעך, איך ווייס; אָבער עס העלפט נישט, איך ברענג דאָ פאַר אייך מס, אַזוי גוט ווי אַלע אַנדערע.

— ס'איז אָבער טרויעריק, וואָס דחוקא היינט איז דאָס פאַר- געקומען מיט אייך, — האָט זי געזאָגט — איר זענט אין אייער היי- טיקן געבורטסטאָג אומגליקלעך געווען. מער קאָן איך אייך גאָר- נישט זאָגן וועגן דעם.

— ניין, אַחדאי נישט... גאָט, וואָס פאַראַ בוח איר האָט! איך קאָן באַגרייפן, ווי אַזוי מ'קאָן צוליב אייך זיין געצוונגען צו מן דאָס איממענגעכסטע. אפילו איצט, ווען איר האָט אַרויסגע- רעדט די לעצטער ווערטע, וואָס זענען פּלץ נישט געווען דערפרי- ענדיק — אַ זאך וואָס איר האָט נאַטירלעך גאָרנישט בדעה — אפילו איצט האָט אייער שטימע געקלונגען ווי געזאָגט; איך האָב געפילט באַשיינפערלעך, ווי אין מיר וואָלט אָנגעהויבן צו בליען. ניין, ס'איז ווונדערלעך! ווייסט איר, אַז איך בין נאַכט און נאַכט געווען ביי אייער הויז, אפּשר וועל איך ערגעץ אין אַ פענסטער קאָנען אויפ- נעמען אַ בלייז פון אייך, אַז איך בין דאָ אין וואַלד געלעגן אויף די קני און געבעטן גאָט פאַר אייך, איך, וואָס איך גלויב אַזוי ווייניק אין גאָט! זעט איר דאָרט דעם עספּן-בוים? אָט דעם אָרט האָב איך גראָד אויסגעקליבן צו בלייבן שטיין, ווייל ביי דעם בוים בין איך נישט איין נאַכט געשטאַנען אויף די קני, אין טיפּער פאַרצווייפּלונג, שמוס און פאַרלוירן, צוליב דעם, וואָס איך קאָן אייך נישט פאַרגעסן. פון דאַנעמאָ האָב איך אייך יעדן אָונט געזאָגט אַ גוטע נאַכט, כ'האָב געבעטן דעם שטערן און דעם:

ווינט, זי זאלן אייך לאָזן גריסן, און איך גלויב, אז איר האָט עס געמוזט פילן אין שלאָף.

זי זענען געגאנגען היימער.

— דאָגני! דאָגני! — האָט ער אויסגערופן, און איידער זי האָט נאָך צייט געהאט זיך אַרומצוקוקן, איז ער אנידערגעפאלן אויף די קני אין מיטן וועג; און אזוי איז ער געבליבן ליגן אַ מינוט צייט, דאָס היטל אין דער האַנט, מיט אַן אַרשגעלאָזטן קאָפּ, ווי ער וואָלט זיך געריכט אויף אַ קלאָפּ. זי האָט זיך דער-שראָקן אומגעקוקט; אין איר צעטומלמקייט, נישט וויסנדיק וואָס צו טון, האָט זי אפילו געפרוּווט אים אויפצוהויבן; אָבער זי האָט אים באלד אָפּגעלאָזט.

— ניין, אָבער שטייט אויף! — האָט זי אויסגערופן, נאָענט איבער זיין קאָפּ. — די רגע, איר הערט! וואָס פאַלט אייך איין, אין מיטן וועג!

און ווען ער האָט זיך אויפגעהויבן, האָט זי אים אפילו באַ-מערקט, ער זאל זיך אָפּווישן דעם שטייב פון די קני. זי זענען היימער נישט געגאנגען, נאָר געבליבן שטיין אויפן זעלבן אָרט. דאָן האָט זי זיך אָפּגערופן:

— פאַרוואָס האָט איר מיר דאָס אַלץ געזאָגט? איר הייסט דען נישט, אז איך...

— יאָ, יאָ! — האָט ער איר איבערגעשלאָגן די רייד מיט אַ מאַן פון אויסערגעוויינלעכער גערירטקייט. — איך ווייס דאָך, וואָס איר ווילט זאָגן, אז איר געהערט שוין פון לאַנג צו אַן אנדערן, און אז איך בין דעריבער נישט קיין פיינער מענטש, וואָס איך שטיי צו צו איר, איצט ווען ס'איז שוין צו שפעט. פאַרוואָס זאל איך עס נישט וויסן? יאָ, פאַרוואָס זשע האָב איך אייך טאַקע גע-זאָגט? נו, יאָ, בדי אויף אייך צו ווירקן, צו מאַכן אויף אייך אַן איינדרוק, איר זאָלט טראַכטן וועגן דעם. ווי נאָט איז מיר ליב. איך זאָג איצט דעם אמת, איך קאָן נישט אנדערש. איך ווייס, אז איר זענט פאַרקנסט, אז איר האָט אַ חתן, וואָס איר האָט אים ליב, אז איר זענט אויסגעגעבן און פאַרבונדן, אז איך קאָן בכן נאָרנישט נישט דערגרייכן; יאָ, אָבער נישט געקוקט דערויף האָב

איך דאך געוואלט ווירקן אויף אייך, כ'האב זיך נישט געוואלט
אפזאגן פון יעדער האפנונג! טוט נאָר אַ טראַכט! זיך אַפּצוּוואַגן
פון יעדער האפנונג! וועט איר מיך אפשר פארשטיין, אויב איך
האב פריער געזאגט, אז איך האב נישט געהאפט, אייך צו דער-
גרייבן, איז דאָס אַ ליגן, כ'האב עס געזאגט, כדי דערווייץ אייך
צו באַרויקן און כדי צו געווינען צייט, איר זאָלט זיך נישט צו
שמאַרק דערשרעקן. איז דאָס משונעת? איך בין נישט אויסן דערמיט
צו זאָגן, אז איר האָט מיר ווען עס איז געגעבן עפעס אַ סיבה
צו האָפּן, אז איך האָב זיך אין דער אמתן נישט איינגערעדט,
אז איך זאָל קאָנען וועמען עס איז אויסכאַפּן; אַך, דאָס איז מיר
אפילו נישט איינגעפאַלן, אָבער אין מייע פאַרוואַשמע שעהן האָב
איך געטראַכט ביי זיך: יא, זי איז טאַקע פאַרקנסט און זי פאַרט
באַרד אַזעק, פאַר געזונטערהייט! פונדעסטוועגן איז זי פאַרט
נישט אינגאַנצן פאַרלוירן. זי איז דאָך נאָך נישט אַוועקגעפאַרן,
נישט חתונה געהאַט, נישט טויט, טאָ ווער קאָן וויסן! און ווען
איך זאָל נאָר אַלצדינגן אויספרוּוּן, איז נאָך אפשר צייט! איר
זענט געוואָרן מין שטענדיקער געדאַנק, מין מוּזיגעדאַנק; איך זע
אייך און אַלצדינגן, און אַלע בלויע מלאכימאַלעך רוף איך דאַנגן.
איך גלויב, אז אין משך פון די אַלע וואָכן, וואָס איך בין דאָ
דאָ, איז נאָך נישט אַדורך קיין איין מאָג, וואָס איך זאָל
נישט טראַכטן בסדר וועגן אייך; אַלצאיינס, אין וועלכער שעה
איך זאָל נישט אַרויס פון האַמעל.—זיי גיך איך עפּן נאָר די מיר
און איך געפין זיך אויף די טרעפּ, גייט מיר דורך די האַפּנונג
דורכן האַרצן: אפשר וועסטו זיך איצט באַגעגענען מיט איר, און
איך קוק זיך אום אין אַלע זייטן, טאַמער וועל איך אייך דערווען.
ניין, כ'קאָן נישט אַנדערש, כ'קאָן זיך קיין שום עצה נישט געבן.
גלויבט מיר, אז אויב איך האָב מיך איצט אונטערגעגעבן, האָב
איך זיך דאָך נישט אונטערגעגעבן אָן אַ קאַמף, אָן אַ ווידערשטאַנד.
כ'פאַרשאַפט דאָך נישט קיין גרויס נחת רוח צו וויסן, אז אַלע
אַנשטערענונגען, אַלע באַמיונגען זענען אַרויסגעוואָרפן, און מ'קאָן
פונדעסטוועגן פאַרט נישט פועלן ביי זיך, זיך נישט צו באַמיען; אַמ
טאַקע צוליב דעם ראַנגלעט מען זיך דאָך ביי דער לעצטער רגע.

אָבער אז עס העלפט פֿאַרט נישט, בשׂוים אױפן נישט! אַזױ פיל, אַזױ פיל זאָכן טראַכט מען אַדורך, בעת מען זיצט אָפּ אַ גאַנצע גײעני-דיקע נאַכט ביים פענסטער און מען קאָן נישט שלאָפן. מ'האַלט אַ בוך אין דער האַנט, אָבער לײענען לײענט מען נישט; מען דריקט אַלע מאָל די צײן צױנױף און מען לײענט אָפּ דרױ שױרות, און מען קאָן װידער נישט, און צושאַקלענדיק מיטן קאָפּ פאַרמאַכט מען דאָס בוך. דאָס האַרץ קלאַפּט װי מיט האַמערס, אין זיך שעפּטשעט מען זיסע אָגענעמע װערטער, מען רופט אָן אַ נאָמען און מען קושט אים אין געדאַנק. און דערװײל קלינגט דער זײגער צװײ, פיר, זעקס; דעמאָלט װירט מען מאַכן אַ סוף און מען פּועלט בײ זיך דאָס צװײטע מאָל בײ דער ערשטער געלעגנהײט, צו מאַכן דעם שריט און אױס-צװאַנגן אַלץ. אָבער מען דערוועגט זיך נאָך אַלץ נישט, אַך נײ, מען געטרויט זיך נישט, מען לאָזט אַדורך אײן געלעגנהײט נאָך דער אַני-דערער, און מען דערוועגט זיך נישט! אַזױ לאַנג ביז ס'קומט די שעה, װען מען קאָן שױן מער נישט אױסהאַלטן... זײט מיר מוחל, פּרײדן! איך האָב אַזױ פיל גערעדט, כ'בעט אײך, זײט מיר מוחל! מירן גײן? אַך, דאַנגי, װי האַרציק איך ליב אײך; כ'בין אײך שױן דאַנקבאַר בלױז דערפאַר, װאָס איך האָב עס אײך געקאַנט זאָגן.

אַ דערשלאָגענע, אַ צעטומלעט האָט זי זיך צוגעהערט צו אים אין האָט נאָך נישט געענטפערט קײן אײן װאָרט אױף אַלע זײנע רײד. זײ זענען נאָך אַלץ געשטאַנען אױף דעם זעלבן אָרט.

— נײ, נישט אַנדערש, נאָך איר זענט פון זײנע אַרעאָ! — האָט זי זיך לסוף אָפּגערופן, שאַקלענדיק מיטן קאָפּ. און אומעטיק און בליך, אַזױ אַז אירע אױגן אפילו האָבן אױסגעזען בלױלעך װי אײן, האָט זי צוגעגעבן: — איר װײסט גאַנץ גוט, אַז איך בין שױן אַ בלה, איר פאַרגעסט זיך נישט אָן דעם, און פּונדעסמחען...

— געזױס װײס איך עס! — האָט ער געענטפערט. — קאָן איך דען פאַרגעסן זײן אױסזען און זײן אױנפאַרם? ער איז אַ שײגער, איך געפין נישט אין אים קײן שום חסרון, און דאָך װאָרט איך געװונטשן, אַז ער זאָל זײן מױט און פאַרשוונדן! װאָס קומט אַרױס, װאָס איך האָב זיך אַלײן הונדערט מאָל געזאָגט: „דו װעסט גאַרנישט אױס-פירן, ער איז שײן, ער איז אַן אָפּיציר, און דו ביסט אַן אַרעאַנאַס

און א גאָרנישט; דערצו איז ער שוין, אַחוץ אַלעמען, איר חתן, און א סוף! — דאָס האַרץ בויגט זיך פאַר קיין שום זאָך נישט, אפילו נישט פאַר דער גרעסטער אוממעגלעכקייט, פרייליך קיעלאַנד, רעדט. דאָך צו מיר אַ קליין ביסעלע פריינטלעך, צוליב מיין ליבע טוט עס! איך וויל דאָך אייך נישט ליבן, נאָר איך קאָן נישט אַנדערש; איז דען טאַקע נישטאָ קיין שום האַפנונג? זענט איר אַבסאָלוט און אויף. אייביק פאַרלוירן פאַר מיר? אַך, נאָך נישט, נישט אמת? ליבע, טייִ-ערע, נאָך נישט!

— יאָ, יאָ, מאַכט מיך נישט אינגאנצן פאַרצווייפלט! צו וואָס ווילט איר מיך צוברענגען? וועגן וואָס טראַכט איר? מינט איר, אַז איך זאָל... גאָט אין הימל, זייט דאָך אַ גוטער! לאַמיר מער וועגן דעם נישט רעדן. אַצינד האָט איר אַלץ קאַליע געמאַכט, בלוז צו ליב אַ פאַר נאַרשע ווערטער; און אַצינד טאַרן מיר זיך שוין קיינ-מאָל נישט טרעפן. צו וואָס האָט איר עס געטון? ניין, ווען איך וואָלט עס געקאָנט פאַרויסזען? יאָ! יאָ! זאָל שוין זיין גענוג וועגן דעם, כ'בעט אייך טוט מיר צוליב, טוט עס צוליב אייך אַליין, איר זעט דאָך אַליין, אַז איך קאָן פאַר אייך גאָרנישט זיין; כ'פאַרגרייף גאָרנישט, ווי ס'האַט אייך געקאָנט איינפאַלן. מילא, איצט מוז עס נע-מען אַ סוף; איר מוזט גיין צוריק, ווען איר וואָלט געוואָלט, ווי איך בין אומרויק! אויב איר ווילט מיר טון אַ גרויסע טובה, מאַך גייט אַהיים און באַטייט זיך מיט אַלע בוחות צו פאַרגעסן אָן דעם. נישט אמת, איר ווילט מיר נישט אָנטיין קיין יסורים? אַ גאָט, ס'טוט מיר אַזוי וויי פאַר אייך, אָבער כ'קאָן גאָרנישט מן דערצו!

— הייסט עס, אַז דאָס זאָל שוין זיין אַ זיי געזונט? זע איך אייך שוין דאָס לעצטע מאָל? ניין, ניין, הערט אויס! זייט מיר מוחל, איך וועל זיך האַלטן. אַזוי רויק, ווי איך וועל נאָר קאָנען. אָבער ווען איך וועל צוזאָגן צו זיין רויק און רעדן פון עפעס אַנדערש נאָר נישט דער פון, קיינמאָל נישט, טאָר איך זיך אויך נישט אַמאָל זען מיט אייך? ווען איך וועל, הייסט עס, זיין גאַנץ רויק? זאָל זיין, אַז די איבעריקע באַגעגענישן מיט מיר וועלן אייך ווערן צוגעגעסן, אָבער היינט זאָל נישט זיין דאָס סאַמע לעצטע מאָל, איך בעט איצט נישט מער, נאָר דאָס טוט מיר צוליב! איר שאַקלט הידער-

מיטן קאָפּ, מיט אייער פּרעבטיקן קאָפּ, אָבער איר שאַקלט מיט אים. וואָס זשע, איז אַלץ אוממעגלעך? ... אפילו, ווען איר ווילט מיר נישט מוחל זיין, אָבער פונדעסטוועגן קאָנט איר דאָך זאָגן יאָ, בדי מיר צו פאַרשאַפּן אַ שטיקל פּרייד; וואָרום ס'האָט זיך דאָך היינט אַלצדינג אזוי טרויעריק אויסגעלאָזן, זייער טרויעריק, כאַטש איך האָב היינט אין דערפרי געוונגען... בלויז איינמאָל נאָך! איך בעט איך אזוי האַרציק, ווי איך קאָן נאָר!

— יאָ, אָבער איר דאַרפט מיך נישט בעטן, ווען איך קאָן עס נישט צוואַנגן. אַ חוץ דעם, צו וואָס טויג עס? גייט איצט אַהיים; טוט מיר צוליב! מירן זיך אפּשר נאָך זען, כ'ווייס נישט, אָבער עס קאָן טרעפּן. ניין, איצט גייט, איר הערט? — האָט זי אומגע-דולדיק אויסגערופּן. — איר וועט מיר טון אַן אמתע טובה דערמיט. ס'קאָן נאָך עמעצער אַנקומען...

פויע. ער האָט איר בסדר אָנגעקוקט. זיין ברוסט האָט זיך מוראדיק געהויבן. דאָן האָט ער זיך געמאַכט האַרץ און זיך גע-זעגנט מיט איר. ער האָט אַראָפּגעלאָזט דאָס הימל אויף דער ערד און פּלוצלינג אָנגעכאַפט איר האַנט, וואָס זי האָט אים נישט דער-לאָנגט, און זי פעסט געדריקט אין זיינע ביידע הענט; זי האָט אַ געשריי געטון, און ער האָט אָפּגעלאָזט די האַנט, דערשלאָגן, אומ-גליקלעך און פאַרצוהיפּלט צוליב דעם, וואָס ער האָט איר פאַר-שאַפט ווייטיק. נאָך אַ פאַר טריט, און זי ווערט פאַרשוונדן! ער וועט זי שוין קיינמאָל נישט זען, ניין; אפילו לפנים וועגן האָט זי נישט געזאָגט יאָ, הגם ער האָט עס געבעטלט ביי איר, ווי אַ חסד. דאָס בלוט קומט אים אין פנים, ער צעבייסט די ליפּן, און ער וויל אוועקגיין, זיך אויסדרייען צו איר מיטן רוקן, אזוי שרעק-לעך ביזן איז ער... לסקף איז ער פאַרט אַ מאָן; ס'איז גוט אזוי, אַלץ איז גוט, זי געזונט!...

פּלוצלינג האָט זי זיך אויסגעדרייט און געזאָגט:

— און ביינאַכט דאַרפט איר זיך נישט אַרומדרייען אַרום אונזער הויף. אין דער אמתן, דאָס דאַרפט איר נישט טון. דאָס האָט איר שוין עמלעכע מאל נאָכאַנאַנד צערייצט ביקסן; צוליב אייך האָט ער עס אזוי שרעקלעך געביילט; איין נאַכט האָט שוין

דער טאטע געוואָלט אויפשטיין, איר טאָרט עס נישט, איר הערט?
איך האָף, אז איר ווילט אונז נישט בייַדן אַרײַנברענגען אין אַן
אומגליק.

בלויז די ווערטער. אָבער ביים קלאַנג פון איר שטים, איז
שוין זיין צאָרן אַוועק ווי מיטן רויך, ער האָט געשאַקלט מיטן
קאָפּ.

— און צו די צרות איז נאָך היינט מיין געבורטסטאָג! — האָט
ער געזאָגט און גענומען אַוועקגיין.

זי האָט אים נאָכגעקוקט; אַ רגע זיך מײַשב געווען און דאָן
איז זי געלאָפּן צוריק, זי האָט אים אָנגעכאַפט ביים אַרעם.

— יאָ, זייט מיר מוחל! ס'איז געווען נישט שוין פון מיר
דאָס צו פאַרגעסן, נעמט זיך נישט צום האַרצן צוליב מיר; איך
קאָן דאָך גאָרנישט זיין פאַר אייך. אָבער אפּשר וועלן מיר זיך
נאָך אַן אַנדערש מאַל זען; איר גלויבט עס נישט? יאָ, איצט
מוז איך גיין. אויף ווידערזען!

זי האָט זיך אויסגעדרייט און שנעל אַוועקגעגאַנגען.

XII

אַ פאַרשלייערטע דאַמע איז אַרויפגעקומען פון ברעג, וווּ זי
איז נאָר וואָס אַראָפּ פון שיף. זי האָט זיך געלאָזט גיין גלייך
צום „צענטראַל“.

נאָגעל איז גראָד געשטאַנען ביים פענסטער און אַרויסגעקוקט
אין דרויסן; דעם גאַנצן נאָכמיטאָג איז ער אַרומגעגאַנגען אין צי-
מער אַהין און צוריק און זיך אָפּגעשטעלט בלויז עמלעכע מאָל
אַ טרונק צו טון וואַסער. זיין פנים איז געווען אומנאַטירלעך רויט,
פיבער-רויט, און זיינע אויגן האָבן געברענט. איצט האָט ער איין
שעה נאָך דער אַנדערער כּסדר געטראַכט וועגן איין איינציקער
זאָך; וועגן זיין היינטיקער באַגעגעניש מיט דאַגני קיעלאַנד.

אַ רגע האָט ער זיך געפרוּווט איינזען, אז ער קאָן אַוועק-
פּאַרן און אין אַלצדיג פאַרגעסן. ער האָט געעפנט זיין האַלזע.

ארויסגענומען פון דאָרט פאפירן, א פאָר מעשענע אינסטרומענטן, א פליט, עמלעכע בלעטער נאָמן, קליידער, צווישן זיי א נייעם געפֿן אנגוט, וואָס איז געווען פונקט אזוי ווי דער, וואָס ער האָט געמאָגן, און נאָך א סך אנדערע זאַכן, וואָס ער האָט פונדאָדער-געוואָרפֿן אויף דער פּאָדל־אַגע. יא, ער האָט געוואָלט אַוועקפּאַרן. ער האָט דאָ אין שטאָט נישט געהאַט מער וואָס צו טון; די פּאַנען האָבן שוין מער איבער איר נישט געפלאַטערט, און וויסמ איז געווען אין אירע גאַסן; וואָס זשע האָט ער דאָ נאָך געהאַט וואָס צו טון? און חוץ אלעמען, צו וועלכע שוואַרצע יאָר האָט ער זיך בכלל געדאַרפֿט דאָ פאַרשמעקן? נישט קיין שטאָט, נאָר א העק, א פאַרוואַרפֿענער ווינקל מיט נידעריקע, לאַנג-אויבעריקע מענטשן.

אַבער ער האָט גאַנץ גוט געוויסט, אז אַוועקפּאַרן פון דאַנעט וועט ער נישט, אז דערמיט וויל ער נאָר זיך אליין אָפּמאַרן, נישט מער. א דערשלאָגענער האָט ער צוריק איינגעפּאַקט אלע זיינע זאַכן און די וואַלדזשעס אַוועקגעשטעלט, וווּ זיי זענען געשטאַנען. דאָן האָט ער גענומען אַרומשפּרייזן פון דער טיר צום פענסטער, אַהין און צוריק, אַהין און צוריק מיט האַסטיקע טריט, פאַרוואַנקען אין שווערע טרויעריקע געדאַנקען, בעת דער זייגער אונטן אין זאַר האָט געקלאַנגען איין שעה נאָך דער אנדערער. לסוף האָט געקלאַנגען זעקס...

אז ער האָט זיך אָפּגעשטעלט ביים פענסטער, און זיין בליק איז געפאלן אויף דער פאַרשלייערטער פרוי, וואָס האָט גענומען אַרויפגיין אויף די טרעפֿ צום האַמעל, האָט זיך זיין פנים אינגאנצן פאַרענדערט; ער האָט זיך אַזש עמלעכע מאל אָנגעכאַפּט פאַרן קאַפּ. נו, פאַרוואָס דען נישט? זי האָט פונקט אַזאַ רעכט צו קומען אַהער, ווי ער! אַבער דאָס גייט אים דאָך נישט אָן, ער האָט וועגן אנדערע זאַכן צו טראַכטן. און חוץ דעם, זענען זיי דאָך שוין ביידע, ער און זי, געווען צווישן זיך קוויט.

ער האָט זיך געמאַכט מוט, זיך געצווינגען צו זיין רויק און אויפגעהויבן א צייטונג פון דער ערד, אַריינגעקוקט דאָ און דאָרט, ווי ער וואָלט געלייענט. ס'איז נישט אַריבער קיין מינוט,

קנוט האמסון

זיי סארע האָט אויפגעפנט די טיר און אים דערלאנגט א קארטע, אויף וועלכער ס'איז געווען אויפגעשריבן מיט בלייפערדער דאָס ״וואָרט ״קאמא״, בלויז ״קאמא״. ער איז אויפגעשמאנען און אראָפגע-גאנגען.

די דאָמע איז געשמאנען אין קאָרידאָר און גערעדט מיטן האָטעל-אייגנטימער, זי האָט אראָפגעלאָזט דעם שלייער, נאָגעל האָט זיך פארנייגט פאַר איר.

— גוט-מאָרגן, סימאָנסען! — האָט זי געזאָגט מיט אַ הויכער רירנדיקער שטימע. סימאָנסען-האָט זי געזאָגט.

ער האָט אַ צימער געטון, איז אָבער גלייך געקומען צו זיך און זיך געווענדט צו סארען, ער האָט געפרעגט:
— ווהיין קענען מיר אריינגיין אַ ווילע?

זי האָט זיי אָנגעהויבן אַ צימער לעבן עס-זאָל, און זיי זענען אריין. ווי גיך די טיר האָט זיך פארמאכט הינטער זיי, איז די דאָמע אָן בוחות אריינגעפאָרן אין שטול. זי איז געווען שרעקלעך אויפגערעגט.

זייער שמועס איז געווען אָפגעריסן און טונקעל מיט האַל-בע ווערטער, וואָס נאָר זיי אַליין האָבן פארשטאנען זייער באַריי-טונג, מיט פוסטע אָנצוהערענישן אויף דעם פארגאנגענעם. זיי האָבן זיך שוין פון פריער געהאט באַגעגנט און זענען געווען באַקאנט. די באַגעגעניש האָט נישט געדויערט קיין שעה צייט. די דאָמע האָט גערעדט מער שוועדיש ווי נאָרוועגיש.

— זיי מוחל, וואָס איך רוק דורך נאָך סימאָנסען, — האָט זי געזאָגט — דער אַלטער ליבער נאָמען! ווי אלט און ליב! יעדעס מאָל, ווען איך רעד אים אויס, איז ווי דו וואָלסט מיר געשמאנען פאַר די אויגן.

— ווען זענט איר אָנגעקומען? — האָט נאָגעל געפרעגט.

— נאָרוואַס, מיט אַ ווילע צוריק, כ'בין געקומען מיט דער שיף... יא, — און כ'פאַר באלד צוריק.

— שוין, באַלד?

— איר הערט, — האָט זי געזאָגט — איר פרייט זיך, וואָס איך

פאָר באַלד צוריק; איר מיינט, אז איך זע דאָס נישט ל.. אַך, וואָס טוט מען, אייגנטלעך, מיט מײן ברוסט ל זאָגט מיר, איך בעט אייך, טוט אַ טאָפּ דאָ, נײַן, העכער אַביסל! וואָס טראַכט איר וועגן דעם? איך מײן, אז ס'איז אַביסל ערגער; אז ס'האָט זיך פון דעמאָלט אָן אַביסל פאַרערגערט. נישט אמת? מײַלאַ ס'איז דאָך אַלץ אײנס... זע איך אויס נישט אין אָרדנונג? זאָגט מיר נאָר, הי לײגן מײנע האָר? אפשר בין איך גאָר שמוציק, וואָרום איך בין דאָך געפאָרן פיר און צוואַנציק שעה נאָכאנאנד... איר האָט זיך גאָרנישט געענדערט. איר זענט אַזוי קאַרט ווי פריער, פונקט אַזוי קאַלט... איר האָט אפשר אַ קעמל בײַ זיך?

— נײַן... וואָס האָט אייך, אייגנטלעך, באַוועגט צו קומען אַהער? וואָס איז דאָס, וואָס איר...

— דאָס אייגענע פּרעג איך בײַ אייך, פונקט דאָס אייגענע: ווי פאַלט אייך אײן צו פאַרקריכן אין אַזאַ אָרט? אָבער צי האָט איר זיך איינגערעדט, אז איך וועל אייך נישט געפונען?.. טאָ הער זשע, דאָ ביסטו אַן אַנגאַנאָם, נישט אמת? כאַכאַכאַ! כ'האַב גע- טראַפן אַ פּאָר מענטשן אונטן בײַם האַפן, און זײ האָבן מיר גע- זאָגט, אז דו ביסט אַן אַנגאַנאָם און דו האָסט אַביסל געאַרבעט בײַ אײנער אַ פּרוי סטענערסען; מיט קראַנקע וײניפּערל בױמלעך, האָסטו זיך דאָרט באַשעפטיקט; צוײַ טעג נאָכאנאנד, הייסט עס, ביסטו געשטאַנען מיט אַרױפגעשאַרצטע אַרבל און געאַרבעט. אַן אײנפאַל אַביסל!.. מײנע הענט זענען אײז-קאַלט: אַזױ זענען זײ שטענדיק, ווען איך בין אויפגערעגט, און איצט בין איך טאַקע אויפגערעגט; דו האָסט נישט קײן מיטלייד מיט מיר, כאַטש איך דוף דײך סימאָנסען, ווי אין די אַלמע גוטע צײטן, און בין פּרײ- לעך און גליקלעך. היינט אינדערפרי, ווען איך בין נאָך געלעגן אין דער קאַױטע, האָב איך זיך געטראַכט: ווי אַזױ וועט ער זיך פאַרט באַגײן מיט מיר? צי וועט ער מיך וײניקסטנס דונן און מיך אָננעמען אונטערן קײן, ווי זײן שטײגער איז געווען? — און איך בין כּמעט איבערצײגט געווען, אז איר וועט עס טון, אָבער איך האָב אַ טעות געהאַט. נעמט עס אין אַכט: איך בעט אייך נישט, איר זאָלט עס איצט טון; ס'איז צו שפּעט... זאָגט מיר נאָר,

פארוואס האלט איר אין איין פינטלען מיט די אויגן? ווייל בשעת
איר רעד, טראכט איר גאר עפעס אנדערש?
ער האָט געענטפערט:

— איך בין היינט באמת נישט מיט אלעמען, קאמא. קאָנט
איר מיר נישט זאָגן באלד, נאָך וואָס איר זענט געקומען צו מיר?
איר וועט מיר טון אַ גרויסע טובה.

— נאָך וואָס איך בין געקומען צו אייך? גאָט, ווי מוראדיק
איר קאָנט באַשיידיקן! איר האָט אפשר מורא, טאָמער בעט איך
ביי אייך געלט? איך זאָל אייך אמאָל נישט באַרויבן? זייט זיך
נאָר מודה, אויב איר האָט באמת אַזעלכע שוואַרצע געדאַנקען ביי
זיך אין האַרצן... אָבער נאָך וואָס איך בין טאַקע געקומען צו
אייך? אַדרבה, טרעפט! וואָס זשע, איר ווייסט גאָרנישט, וואָס
פאַראַ דאַטום און וואָס פאַראַ טאָג מיר האָבן היינט? איר האָט
זיך אפשר גאר פאַרגעסן אָן אייער אייגענעם געבורטסטאָג!

און שלובצנדיק האָט זי זיך אַ וואָרף געטון פאַר אים אויף.
די קני און אָנגעכאַפט זיינע הענט, כדי זיי צוצופרעסן צו איר
פנים און צוצודריקן צו איר פרוסט.

אָט די פייערדיקע אומגעריכטע צערטלעכקייט האָט אים תיבה
אָנגעכאַפט ביים האַרצן; ער האָט זי אויפגעהויבן צו זיך און זי
גענומען אויפן שוים.

— איך האָב זיך אָן דיין געבורטסטאָג נישט פאַרגעסן, —
האָט זי געזאָגט — איך וועל אים שמענדיק געדענקען. דו ווייסט
גאָרנישט, ווי איך ליג ביינאַכט און איך ווין נאָך דיר, הען איך
קאָן נישט איינשלאָפן פון מיינע טויזנטער געדאַנקען... דו יינגל
מיינער! דו האָסט נאָך אַלץ דאָס זעלביקע רוימע מויל! אויפן
שיף האָב איך געטראַכט וועגן אַ מאַסע זאַכן; כ'האָב געטראַכט,
ווער ווייסט, צי איז נאָך זיין מויל איצט אַזוי רויט, ווי געזען?..
ווי די אויגן דינע פלאַטערן עס אַרום! וואָס זשע, דו ווערסט
שוין ווידער אומגעדוּרדיק? אַזוי ביסטו אינגאַנצן דער זעלבער,
נאָר דינע אויגן פלאַטערן עפעס אַזוי, ווי דו וואָלסט געטראַכט,
האָס שנעלער פטור צו ווערן פון מיר. לאַז מיך בעסער זיצן נעבן
דיר אויפן שמול, דאָס וועט דיר געוויס זיין אָנגענעמער, נישט

אמת? כ'האָב אזוי פיל, אזוי פיל צו רעדן מיט דיר, און איך מוז זיך צואייילן, וואָרום די שוף גייט באַלד אָפּ; און דו צעמישסט מיך כסדר מיט דינע גלייכגולטיקע באַוועגונגען. וואָס זאָל איך דיר פאָרט זאָגן אַזעלכעס, בדי דו זאָלסט מיך אויסהערן מיט אויפמערקזאמקייט? אין תוך הויבסטו מיר נישט אָן דאַנקבאַר צו זיין דערפאַר, וואָס איך האָב זיך דערמאָנט אָן דעם היינטיקן טאָג און בין געקומען צו פאָרן אַהער... האָסטו עפעס באַקומען אַ סך בלומען? יאָ, געוויס. מאַדאַם סטענערסען האָט דיך אויך געוויס אין זינען געהאַט. זאָג זשע מיר, ווי זעט זי אויס, אָט די מאַדאַם סטענערסען, פאַר וועלכע דו ביסט אָן אַגראָנאַם? כאַכאַכאַ! ניין, אומפאַרגלייבליכעך!.. איך וואָלט דיר אויך מיטגעבראַכט אַ פאַר בלומען, ווען איך וואָלט געהאַט דערויף געלט; אָבער איצט בין איך גראַד צו אַרעם... גאָט אין הימל, אָבער קאַנסט דאָך מיך אויסהערן, ווייניקסטנס אָט די פאַר נישטיקע מינוט; ווילסט נישט? ווי אַלין איז אַנדערש געוואָרן! געדענקסטו נאָך, אָבער דאָס גע- דענקסטו נישט, מסתמא, און ס'איז נישט נויטיק דיך צו דערמאָנען. נאָר איינמאָל האָסטו מיך דערקענט שוין פון גאַנץ ווייט, בלויז אָן דער פּעדער פון מיין הוט און דו ביסט מיר דאָן געלאָפּן אַנטקעגן. דו ווייסט גאַנץ גוט, אַז ס'איז אזוי געווען, ניין? ס'האָט געטראָפּן אַמאָל אויף דער פּעסטונג-וואַנט. דו שאַקלסט מיטן קאָפּ. דו געדענקסט עס טאַקע? נו, זעסטו, בין איך נישט געווען גע- רעכט? אָבער אַצינד ווייס איך שוין נישט, צו וואָס איך האָב דיר דערמאָנט אָט די געשיכטע מיטן פּעדער; מיין גאָט, כ'האָב זיך נאָר פאַרנעסן, אַנטקעגן וואָס איך האָב עס געזאָגט, כ'האָב עס געוואָרט באַנוצן אַנטקעגן דיר. ס'איז אַ גוטער אַרגומענט... וואָס איז? וואָס שפּרינגסטו אויף?

ער איז אויפגעשטאַנען, שטילערהייט, אויף די שפיץ פינגער דורכגעגאַנגען דעם צימער און האָט האַסטיק אויפגערויפן די מיר.

— אין עס-זאָל האַלט מען אין איין קלינגען נאָך אייך, סאַראַ — האָט ער אַרויסגערעדט דורך דער מיר.
און אַז ער איז צוריקגעקומען און זיך אַוועקגעזעצט אויף

זיין אַרמ, האָט ער געשאַקלט מיטן קאַפּ צו קאַמאָן און געשעפּ-
משעט :

— כ'האַב געפירט, אַז זי שטייט און הערט זיך צו.
קאַמאָ איז געוואָרן אומגעדרודיק.

— און אַז זי האָט זיך צוגעהערט? — האָט זי געזאָגט. — ניין,
פאַרוואָס זענט איר גראָד איצט פאַרנומען מיט טויזנט אַנדערע
זאַכן? אַט זיך איך שוין אַ גאַנץ פירטל שעה, און איר האָט מיך
אפילו נישט געבעטן, איך זאָל אויפהויבן דעם שלייער. ניין, דער-
וועגט זיך נאָר איצטער מיך עס צו בעטן! איר באַרעכנט גאָר-
נישט, ווי שרעקלעך ס'איז אין אזא היץ צו טראָגן אַ ווינטערדיקן
שלייער איבערן פנים. יאָ, דאָס איז דער פאַרדינטער שכר; צו-
האַס בין איך אין דער אמתן געקומען אַהער? איך האָב דאָך
גאַנץ גוט געהערט, ווי איר האָט געבעטן ביים דינסטמידל, זי זאָל
איך דערלויבן אויף אַ ווילע אַרײַנגווייַן אַהער, בקוויז אויף איין
רגע, האָט איר געזאָגט. דאָס הייסט פשוט, אַז איר האָט מיך גע-
האַלט פטור ווערן אין אַ מינוט אַדער צוויי. יאָ, יאָ, כ'האַב נישט
צו איך קיין טענות, איך בין נאָר שרעקלעך גערענקט דערפון.
זאָל מיר גאָט אַזוי העלפן!... און פאַרוואָס קאָן איך זיך קיינמאָל
נישט אָפּזאָגן פון דיר! כ'ווייס, אַז דו ביסט חסר דעה, אַז דייע
אויגן זענען איינפאַך משוגע; יאָ, ווייסטו, דאָס האָב איך געהערט,
און איך גלויב עס אויך; אָבער איך קאָן זיך פאַרט נישט אָפּ-
משעפען פון דיר. דאָקטאָר ניסען האָט געזאָגט, אַז דו ביסט חסר
דעה, און גאָט ווייסט, דו מוסט שוין זיין משוגע אויף מוים, אויב
דו האָסט זיך געקאַנט אַוועקזעצן אין אזא אַרמ און זיך אַנרופן
אַגראַנאָם. דאָס ערשטע מאָל אין מיין לעבן הער איך אזא זאך!
און דו גייסט נאָך אַלץ אַרום מיטן אייזערנעם רינג אויפן פינגער
און דו טראָנסט נאָך אַלץ אַט דעם שרייענדיקן געלן אַנצוג, וואָס
קיין מענטש, אַ חוץ דיר, וואָלט עס אפילו נישט אָנגעמאַסטן.

— דאָקטאָר ניסען האָט געזאָגט, אַז איך בין משוגע?

— יאָ, דאָקטאָר ניסען האָט עס בפירוש געזאָגט! דו ווילסט
אפשר וויסן, וועמען ער האָט עס געזאָגט?

פּוויזע. אַ ווילע איז ער געשאַנען מיט אַן אַראָפּגעקאָמפּן

קאָפּ, פאַרזונקען אין געדאַנקען. דאַן האָט ער אויפגעהויבן די אַרם און געפרעגט:

— זאָגט מיר אויפריכטיק, קאַמא, וואָלט איך אייך נישט גע-
קאַנט העלפּן מיט אַביסל געלט? איר הייסט, אז איך קאָן עס.
— קיינמאַל און לעבן נישט! — האָט זי אויסגעשריגן. — קיינ-
מאַל נישט, איר הערט, ווי גאָט איז אייך ליב, ווי קאַנט איר
מיר וואָרפן אין פנים אַרײַן אין באַלדיקונג נאָך דער אַנדערער?
פּויע.

— איך ווײס נישט, — האָט ער זיך אָפּגערופן — צו וואָס
מיר זיצן דאָ איינער אַנטקעגן אַנדערן און עסן זיך דאָס האַרץ...
אָבער אַצינד האָט זי אים ווײנענדיק איבערגעשלאָגן די רײד
און האָט זיך שוין מער נישט באַטראַכט, וואָס זי האָט געזאָגט.
— ווער עסט דאָס האַרץ? איך, אפּשר? ווי דו האָסט זיך
אזוי אינגאַנצן פאַרענדערט דורך די פּאַר חדשים! איך קום אַהער
בדי... איך ריכט זיך גאַרנישט, אז דו זאָלסט ענטפּערן אויף מיין
נע געפילן. דו הייסט, אז איך בין נישט אזא, וואָס זאָל עס אויס-
בעטלען ביי דיר; אָבער איך האָב געהאַפּט, אז דו וועסט מיך
באַהאַנדלען מיט אַביסל איינזעניש... גאָט אין הימל, ווי שרעק-
לעך טרויעריק מיין לעבן איז! איך וואָלט דיך געדאַרפט אויס-
וואַרצלען פון מיין האַרצן, אָבער איך קאָן עס פאַרט נישט, איך
גי דיר נאָך ווי אַ שאַטן און וואָרף זיך דיר פאַר די פּיס. דער-
מאָנסט זיך, ווי דו האָסט איינמאַל, בעת מיר האָבן טפּאַצירט
אויף דראַמענשוויען, דערלאַנגט אַ הונט אַ זעקן איבערן קאָפּ, ווײל
ער האָט אַ שפּרונג געטון אין דער הויך נעבן מיר? יא, ס'איז
געווען מיין שולד, איך האָב אַ געשריי געטון, ווײל כ'האַב געמיינט,
אז ער וויל מיך בייסן; נו, ער האָט עס אָבער נישט געוואָלט,
ער האָט זיך בלוז געוואָלט שפּילן, און אז דו האָסט אים גע-
שלאָגן, איז ער נישט אַנטלאָפּן, נאָר גאָר זיך אַזעקענעלייגט אויפן
בויד... דעמאָלט האָסטו געוויינט צוליבן הונט און אים געגלעט;
דו האָסט שטילערהייט געוויינט, כ'האַב עס גאַנץ גוט געזען; אָבער
איצט ווײנסטו נישט, כאַטש... אָבער דאָס איז, פאַרשטייט זיך,
נישט קיין פאַרגלייך; וואָס זשע, דו קאַנסט נאָך מײען, אז איך

האָב זיך פאַרגליבן מיט אַ הונט? איין גאָט הייסט, וואָס דיר קאָן
אַלץ איינפאַלן; ווען דו מאַכסט אַם דעם פנים, הויב איך דיך אָן
צו דערקענען. איך זע, דו שמייכלסט. אַ, יאָ, דו האָסט גע-
שמייכלט! דו לאַכסט זיך אויס פון מיר, מיר אין די אויגן! לאָ-
מיד עס דיר אַרויסזאָגן גאַנץ אָפּן... נײַן, נײַן, נײַן זיי מיר מוחל,
ב'בעט דיך; איצט בין איך שוין היידער אַזוי פאַרצווייפלט. דאָ
ניצט פאַר דיר אַ צעבראַכענע, איך בין אינגאַנצן צעבראַכן, דער-
שלאָגן, גיב מיר דיין האַנט! און זיי מיר איצט מוחל! איך האָב
דיך נישט געדאַרפט באַליידיקן; אָבער איך פיל די גאַנצע צייט,
אַז דו קאָנסט נישט פאַרגעסן דעם קליינעם אַמאָליקן פעלער.
ס'איז דאָך נאָר געווען אַ קליינער פעלער פון מיין זייט, אויב דו
וועסט עס גוט באַרעכענען. ס'איז געווען שלעכט פון מיר, וואָס
איך בין יענעם אָונט אַראָפּגעקומען צו דיר; דו האָסט מיר גע-
געבן אַ צייכן נאָך אַ צייכן, און איך בין נישט אַראָפּגעגאַנגען; איך
באַדויער עס, אַ, גאָט, איך באַדויער עס שטאַרק! אָבער ער איז נישט
געווען ביי מיר, ווי דו האָסט דעמאָלט געמיינט. ער איז פריער מאַ-
קע געווען ביי מיר, אָבער דעמאָלט איז ער שוין נישט געווען, שוין
געווען אַוועקגעגאַנגען. איך בין זיך דאָך מודה אין דעם און בעט
פאַרגעבונג. מער קאָן איך גאָרנישט מוין. אָבער איך האָב אים גע-
דאַרפט אַרויסטרייבן. יאָ, אַרויסטרייבן, דאָס גיב איך צו; איך גיב
אַלץ גערנליידיק צו, און איך האָלט נישט... נײַן, איך פאַרשטיי
נישט, איך פאַרשטיי שוין גאָרנישט מער...

פּוּזע. אין דער שמילקייט האָט מען בלוז געהערט ווי קאָ-
מאָ שרובצט, און דעם קלאַנג פון מעסער-גאַפּל אין עס-ואַל. זי
האַט נישט אויפגעהערט צו וויינען און אונטערן שלייער האָט זי
זיך געווישט די אויגן מיט איר מאַשנטיכל.

— שמעל זיך פאַר, ער איז אַ קינד, אַזוי אומבאַהאַלפּן, —
האַט זי הייטער געזאָגט — צייטנאָויז גיט ער אַ זעק אין מיט און
ווייז מיר שיקן צום טיחול, יאָ, ער שערט מיר, ער זאָגט, אַז איך
האַב פון אים אַ תל געמאַכט, און איז מער ווי גראָב, אָבער אין
אַ מינוט אַרום איז ער היידער אַזוי אומגליקלעך און קאָן צומאָל
נישט פּוּעלן ביי זיך מיר אָפּצולאָזן. וואָס-זשע וואָל איך טון מיט

אים, ווען איך זע, אז ער איז אזוי שוואך? איך ליגן אָפּ די ריי. זע פון מאָג צו מאָג, כאָמש צו גוט גייט מיר נישט... אָבער באַ-דויערט מײַך נישט; דערוועגט זיך נאָר אַרויסצוהייען מיר אייער אומפאַרשעמטן רחמנות! ער איז, יעדנפאַלס, בעסער אידער אַן אַנדערער, און האָט מער פאַרניגן פאַרשאַפט אידער אַן אַנדער-רער, מער ווי איר. איך ליב אים דאָך; יאָ, איר מעגט עס וויסן; ב'יין נישט געקומען אַהער, בדי אים צו באַרעדן. צו איך וועל קומען אַהיים און זיך זען מיט אים, וועל איך פאַלן פאַר אים אויף די קני און בעטן מהיילא פאַר דעם, וואָס איך האָב געזאָגט. יאָ, איך וועל געוויסן אזוי מון.

נאָגעל האָט געזאָגט:

— ליבע קאַטאַ, זייט דאָך ערשט אַביסל ביים שבל! דאָ-מײַך אייך העלפן, איר הערט! איך גלויב, איר דאַרפט עס נויטיק האָבן. איר ווילט נישט? ס'איז נישט שוין פון איך זיך אָפּצוהאַנגן דערפון, ווען ביי מיר איז עס אזא קלייניקייט און איך וויל עס אזוי גערן!

ביי די ווערטער האָט ער אַרויסגענומען זיין געלט-בייטל.

זי אָפּגעברייטע האָט זי אַ געשרי געטון:

— איך האָב דאָך געזאָגט—ניין! הערט איר דען נישט, מענטש!

— מאָ וואָס זשע ווילט איר? — האָט ער געפרעגט אַ צע-טומלער.

אַצינד האָט זי זיך אַנידערגעזעצט און אויפגעהערט צו היי-גען. ס'האַט אויסגעזען, אז זי האָט חרטה אויף אירע שטרענגע רייד.

— הערט אים, סימאָנסען... דערקויבט מיר אייך נאָכאַמאָל צו רופן סימאָנסען... און אויב איר העט נישט ביזן ווערן, וואָלט איך איך געוואָלט עפעס זאָגן. וואָס באַדייט עס, וואָס איר האָט זיך באַזעצט אין אזא אַרט ווי דאָ, נאָך וואָס טוט איר עס? איז דען אַ וונדער, וואָס מען זאָגט אויף אייך, אז איר זענט נישט ביים קלאָרן שבל? איך ווייס אפילו נישט, ווי די שטאַט הייסט, איך מוז מײַך ערשט דערמאָנען, אזוי קליין איז זי, און דאָ דרייט

איר זיך ארום, מאכט זיך נאריש און פארהידושט די איינזוינער מיט אייערע מאַדנע גענג! וואָס-זשע האָט איר שוין טאָקע נישט געפונען, וואָס צו טון!... מילא, דאָס איז דאָך נישט מיין עסק, כ'זאָג עס אייך סתם אזוי, צוליב אַלמער... אַך, וואָס מיינט איר, בעסער, דאַרף איך טון מיט מיין ברוסט? איצט פיל איך, אז אַט אַט ווערט זי צעשפרונגען! גרויבט מיר נישט, אז איך וואָלט נאָכ-אַמאָל געדאַרפט גיין צום דאָקטאָר? אָבער ווי גאָט איז אייך ליב, ווי קאָן איך זיך לָאָזן באַטראַכטן פון אַ דאָקטאָר, אז איך פאַר-מאָג נישט קיין איינציקע ערע אין טאַש?

— אָבער איר הערט דאָך, אז איך וויל עס אייך מיטן גאַנצן האַרצן אויסבאַרגן; איר וועט עס מיר אַמאָל נאָך אָפּגעבן!
— מילא, דאָס איז דאָך אַלץ איינס, צי איך וויל גיין צום דאָקטאָר, אָדער נישט, — האָט זי ווייטער גערעדט ווי אַ פאַר-עקשנט קינד — ווער וועט דען טרויערן נאָך מיר, אויב איך וועל שטאַרבן? — אָבער פּלוצלינג האָט זי זיך האַסטיק אַ דריי געטון, ווי זי וואָלט זיך עפעס מיישב געווען און געזאָגט: — אז איך ליב מיך גוט איבער, זע איך נישט איין, פאַרהאַס איך זאָל נישט אָנ-נעמען אייער געלט? פאַרהאַס נישט איצט, פונקט אזוי גוט ווי פּריער? איך בין דאָך נישט אזוי רייך, אז איך זאָל צוליב דעם... יאָ, אָבער איר האָט יעדעס מאל אָפּגעוואַרט גראַד די רגע, ווען איך בין געוואָרן שטאַרק אויפגערעגט, און דאָן האָט איר עס מיר פאַרגעלייגט, וויסנדיק פאַרויס, אז איך וועל זיך אָפּזאָגן. יאָ, יאָ, אזוי האָט איר געטון! איר האָט עס בכיוון אויסגערעכנט, כדי זיך צו פאַרשפּאַרן אייער געלט, כאַטש איר פאַרמאָגט זייער אַ סך; וואָס-זשע, איר מיינט, אז איך האָב עס נישט באַמערקט? און אפילו איצטער, ווען איר לייגט עס מיר ווידער פאַר, מוט איר עס, כדי מיך צו דערנידעריקן, און איר פרייט זיך, ווען איך בין לסוף גענויט עס אָנצונעמען. אָבער דאָס וועט אייך גאַרנישט העלפן, איך נעם עס פונדעסטוועגן יאָ אָן, און איך בין אייך דערפאַר דאַנקבאַר; הלוואי זאָל מיר גאָט העלפן, איך זאָל צו דיר נישט דאַרפן אָנקומען! אָבער וויסן זאָלט איר, אז נישט צוליב דעם בין איך היינט געקומען אַהער, נישט צוליב געלט, צי איר וועט מיר

יא גלויבן אָדער נישט. איך קאָן זיך נישט פאַרשטעלן איר זאָלט זיין אזוי געמיין צו טראַכטן אזוי... אָבער וויפֿל קאָנסטו מיר געבן, סימאָנסען? נאָט אין הימל, דו דאַרפֿט נישט טראַכטן קיין שטעכטס וועגן מיר, כ'בעט דיך; און דו מוזסט מיר גלויבן, אז איך בין אויפֿריכטיק.

— וויפֿל דאַרפֿט איר ?

— יאָ, וויפֿל איך דאַרף! נאָט, די שיק וועט דאָך נישט אַזעקגיין, ווי מיינסטו איך וואָלט אפשר געדאַרפֿט אַ סך, אָבער... אפשר אַ פֿאַר הונדערט קראָן, אָבער...

— איז גוט. אָבער הערט אויס, איר דאַרפֿט זיך נישט פֿילן דערנידעריקט, וואָס איר נעמט אָן דאָס געלֿט; ווען איר זאָלט העלן, וואָלט איר עס געקאָנט פֿאַרדינען. איר וואָלט מיר געקאָנט מון זיער אַ גרויסע טובה, אויב איך מעג עס ביי אײַך בעטן... — אויב דו קאָנסט עס בעטן ביי מיר!.. — האָט זי אויס- גערופן אויסער זיך פֿאַר פֿריד, צוכיב דעם דאָזיקן אויסוועג. — נאָט, ווי דו קאָנסט עס אַפֿיסל רעדן! וואָס פֿאַראַ טובה? וואָס פֿאַראַ טובה, סימאָנסען? איך בין גרייט צו אַלצדינגן! אָ, דו ליב יינגל!

— איר האָט נאָך דריי פֿערטל טעה צייט צו דער שיק.

— יאָ, און וואָס זאָל איך מוין?

— איר זאָלט זיך זען מיט אַ דאַמע און עפעס באַזאָרגן פֿאַר מיר.

— אַ דאַמע?

— זי וווינט אונטן ביים ברעג אין אַ קליינעם, איין-שטאָ- קיקן הויז, קיין פֿאַרהאַנגען זענען נישטאָ דאָרטן, נאָר אין די פענסטער שטייען עמלעכע וויסע בלומען. די דאַמע הייסט מאַר- מאַ גודע.

— אָבער איז דאָס די... איז עס נישט אַמאָל יענע מאַדאַם

סטענערסען?

— איר זענט אויף פֿאַלשע שפורן; פֿריילין גודע איז שוין אַ מיידל פֿון אַ יאָר פֿערציק, אָבער זי האָט אַ שטול, אַן אַלֿטן רעגנטול, וואָס איך האָב באַשלאָסן צו קריגן פֿאַר מיר, און דער-

צו מוזט איר מיר באהילפיק זיין... באהאלט נאָר דאָס געלט, און איך וועל איך דערהייב אַלצדינג קלאָר מאַכן.

ס'האָט גענומען ווערן טונקל, די געסט פון האָמעל זע-
נען מיט אַ גרויסן טומל אהעק פון עס-זאָל, און נאָגעל איז נאָך
געזעסן און האָט גאַנץ גענוי דערקלערט אַלצדינג, האָט האָט גע-
האַט אַ שייכות מיטן שטול. מען מוז אַרומגיין דערמיט זייער פאָר-
זיכטיק, מיט קונצן וועט מען דאָ גאַרנישט אויפשוין. קאַמאַ איז
האָט אַ מינוט אלץ מער אומגעדולדיקער געוואָרן, זי האָט שוין
געוואָלט גיין; אָט די פאַררעכטיקע אויפנאַבע האָט איר אַריינגע-
בראַכט אין התפעלות, זי האָט געלאַכט אויפן קוק און געפרענגט,
צי זי זאָל זיך נישט אַביסל פאַרשמעלן, הייניקסטנס אָנשוין אַ פאָר-
ברילן, צי האָט ער נישט געהאַט אַמאָל ערגעץ אַ רויטן הוט,
אויב זי האָט קיין טעות נישט? זי האָלט אים דאָך געקאַנט אָנשוין.
— גיין, גיין, אָן קונצן. איר דאַרפט גאַנץ איינפאַך פאַרלייגן
געלט פאַר דעם שטול, דערלייגן, אַרויפשוויפן דעם פרייז אין
דער הויך, איר קאַנט שטייגן ביז צוויי הונדערט און צוואַנציק
קראָן. און איר מענט זיכער זיין, אז איר וועט נישט דורכפאַלן,
איר וועט אים נישט קריגן.

— נאָט, האָט פאַראַ מַטמון מיט געלט! פאַרהאַט זאָל איך
אים נישט באַקומען פאַר צוויי הונדערט און צוואַנציק קראָן?
— הייב איך האָב אים מיר שוין אויסגערונגען.
— אָבער הייב אַ שטייגער וועט זיין, אויב זי וועט מיך
האַלטן ביים וואָרט?

— זי וועט איך נישט האַלטן ביים וואָרט, שוין, איר קאַנט
גיין.

אָבער אין דער זעלבער רגע האָט זי הידער געבעטן אַ
קעמל און געטענהט, אז זי האָט מוראַ, איר קלייד איז שטאַרק
צעקנייטשט. — אָבער איך קאַן עס דאָך נישט אַריבערמאַגן, האָט
דו ביסט אזאַ אָפּטער גאַסט דאָרט אויבן, ביי יענער מאַדאַם סמע-
נערסען, — האָט זי געזאָגט — איך הייב עס נישט אַריבערמאַגן,
איך בין שרעקלעך אומרויק, — און זי האָט הידער אַ קוק געטון,
צי זי האָט גוט באַהאַלטן דאָס געלט — ס'אַראַ גומער דו ביסט,

דאָס דו האָסט מיר געגעבן אזוי פיל געלט! — האָט זי אויסגע-
רופֿן. און זי האָט האַסטיק געטון אַ פאַרניעם דעם שליער און
אים אַ קוש געטון אין מויל, פונקט אין מויל. אָבער זי איז נאָך
פונדעסטוועגן געווען באַגייסטערט פון איר ווגדערלעכער שליחות
צו מאַרטאָ גודאָ און געפרעגט:

— ווי אזוי וועל איך דיר קאָנען צו וויסן טון, און אַלץ
האַט זיך ריכטיק איינגעגעבן? אויב דו ווילסט, קאָן איך בעטן
דעם קאַפּיטאַן, ער זאָל פּיפֿן פיר אָדער פינף מאָל; וואָס זאָגסטו?
זעסטו שוין, און איך בין נישט אזא נאַר? יאָ, דו קאָנסט זיך אויף
מיר פאַרלאָזן. זאָל איך עס דיר נישט צוליב טון, ווען דו...
הערסט, נישט צוליבן געלט בין איך היינט געקומען, גלויב מיר.
יאָ, לאַמיר דיך נאָכאַמאָל דאַנקען. צום היידערזען, צום היידערזען!
זי האָט זיך היידער אַ טאַפֿ געטון, צי זי האָט דאָס געלט.
זי אַ האַלבע שעה אַרום האָט נאָגעל באַמט געהערט, ווי
די שוף האָט אויסגעפּיפֿט פינף מאָל נאָכאַנאַנד.

XIII

אַ פּאָר טעג זענען פאַרביי.

נאָגעל איז ער פֿי רוב געבליבן אין דערהיים, און אַרומ-
געגאַנגען מיט אַ פאַראומערטן אויסדרוק און האָט אויסגעזען פאַר-
מאַטערט און ליידנדיק; זיינע אויגן זענען אין משך פון די צוויי
טעג געוואָרן זייער מאַט. ער האָט מיט קיינעם נישט גערעדט,
אפילו נישט מיט די מענטשן פון האַמעל. איין האַנט האָט ער
געטראָגן אַרומגעוויקלט אין אַ שטאַמע; איין נאַכט, נאָכדעם ווי
ער האָט ווי זיין שטייגער איז געווען, אַרומגעשפּאַצירט ביז פאַר-
מאָן, איז ער אַהיימגעקומען מיט דער אַרומגעוויקלטער האַנט; די
ביידע ווונדן האָט ער געזאָגט, האָט ער באַקומען דערפון, וואָס
ער איז געלעגן אויפֿן לאַנדונגס-האַפֿן.

דאָנערשטיק אינדערפרי האָט גערעגנט, און דער טרויערי-
קער דרויסן האָט זיין געמיט נאָך מער פאַרחושבט. נאָר ווען ער

איז געזען אין בעט און דורכגעקוקט די צייטונגען און זיך גע-
 ווילט מיט עפעס א סצענע אין פראנצויזישן פארלאמענט, האָט
 ער מיט איינמאל פלוצלינג א קנאק געטון מיט די פינגער און
 איז אויפגעשפרונגען. - כאַפט אים דער טייל! די העלט איז
 גרויס, איז רייך, איז לוסטיק, די העלט איז שוין!

ער האָט אָנגעקלונגען, בעת ער איז נאָך נישט געווען אינ-
 נאָנצן אָנגעטון, און אָנגעזאָגט סאַראַן, אז ער וויל אין אַזונט פאַר-
 בעטן צו זיך עטלעכע מענטשן, א זעקס, זיבן פאַרשוין, מ'וועט אַ
 הוליע טון אַביסל, לוסטיקע חברה-לייט, דאָקטאָר סטענערסען, אד-
 דאָקטאָר האַנסען, דעם אַדיונקט א. א. ה.

ער האָט תיבה פונאַדערגעשיקט די איינלאָדונגען. מינוט
 האָט געענטפערט, אז ער וועט קומען; לאַנד-ריכטער ריינערט איז
 אויך געווען פאַרבעטן, נאָר ער איז נישט געקומען. אַרום פינף
 א זיגער אַזונט זענען שוין אלע געווען פאַרזאַמלט ביי נאָגעלן אין
 צימער. אַזוי ווי ס'האָט כסדר נישט אויפגעהערט צו רעגענען און
 ס'איז געווען אַ טונקלער פאַרנאַכט, האָט מען אָנגעצונדן די
 לאַמפן און פאַררוקט די פאַרהאַנגען.

און ס'האָט זיך אָנגעהויבן די הוליאַנקע, אַ טרונקעריי און אַ
 פאַרשווענדערישע הילדע פאַרהוילונג, וואָס די שטאַט האָט געהאַט
 צו רעדן וועגן דעם אַ פאַר טעג נאָכאַנאַנד.

ווי גיך מינוט איז אַריין אין צימער, איז נאָגעל צוגעגאַנגען
 צו אים און זיך אַנטשולדיקט, וואָס ער האָט גערעדט אַזוי פיל
 אומוין, בעת זיי זענען דאָס לעצטע מאָל געווען צוזאַמען. ער האָט
 אָנגענומען מינוטס האַנט און זי האַרציק געדריקט; ער האָט אים
 אויך פאַרגעשמעלט פאַרן יונגן סטודענט אַיען, דער איינציקער,
 וואָס האָט אים נישט געקענט. מינוט האָט אָפגעפירט נאָגעלן אָן
 אַ זייט און אים שטילערהייט געדאַנקט פאַר די נייע הויזן, וואָס ער
 האָט שוין איצט געטראָגן. זיי פאַסן זיך אַזוי גוט צום ראָק, צו
 דעם נייעם, און וועלן שוין געוויס זיין אויפן נאַנצן רעבן. בלי ספק,
 ווי לאַנג ער וועט לעבן.

- אָבער איר האָס נאָך קיין וועסטל נישט?

- נין, אָבער דאָס דאַרף מען נישט. איך בין נישט קיין

גראף; איך פארזיכער איך, איך האלט גארנישט געוואסט, האָס צו זון מיט אַ וועסטל.

ביי דאָקטאָר סטענערסען האָבן זיך צעבראָכן די ברייַן און ער האָט איצט געטראָגן אַ פענסע אָן אַ שנייד, האָס איז אים בסדר אַראָפּגעפאלן פון דער נאָז.

— ניין, מען מעג זאָגן האָס מען היל, — האָט ער זיך אָפּ-גערופן — אָבער מיר לעבן דאָך אין אַ צייט פון באַפרייַונג. טוט אַ טראַכט הענן די האַלן, למשך, איר פאַרגלייבט זי מיט די פרי-ערדיקע האַלן.

אַלע האָבן געשמאַק געטרונקען; דער אַדיוקט האָט שוין אָנגעהויבן צו שטאַמלען זינע איינטראַפיקע ווערטער, און דאָס איז געווען ביי אים דער ריכטיקער סימן. נאָר אַדוואָקאַט האַנסען, האָס האָט שוין, מסתמא, פריער געהאַט אַרייַנגעקערט אַ פאָר גלעזער, נאָך אידער ער איז געקומען, האָט אָנגעהויבן, הי זיין שטייגער, איבערצושפאַרן דעם דאָקטאָר און זיך מיט אים אַרומצורייסן.

ער, האַנסען, איז אַ סאָציאַליסט, אויב ער קאָן זיך אַזוי אָנרופן: אַביסל פאַרגעשריטענער, אַביסל ראַדיקאַלער. ער איז נישט שטאַרק צופרידן מיט די האַלן; האָס פאַראַ באַפרייַונג שטעקט, אייגנטלעך, אין זי? צי איז אים עמעצער אַ בעדן צו זאָגן? אַ ליבעראַל, אָנשמאַט אַ קאָנסערוואַטיסט — דאָס זאָל עס זיין, הייסט עס, דער גאַנצער פאַרשריט. אַ ציג אָנשמאַט אַ שעפּס, כאַפּט עס דער וואַטע-מאַכער! יא, שוין איינמאַל אַ באַפרייַונגס-צייט! האָט דען אַזאַ מענטש ווי גלאַדסטאַן נישט געפירט קיין מחלוקת קעגן פאַרנער, האָט ער אים דען נישט באַקעמפּט אויף דעם נידריקסטן אופן, צוליב מאַראַלישע מעמים, צוליב לעבערלעכע, ביפשטיק-מאַ-דאָלישע מעמים? נו, יא, בלי-ספק, פריילעכע צייטן. כאַפּט עס דער וואַטע-מאַכער.

— אָבער צום טייל, האָס פאַר אַן אומיין! — האָט דער דאָקטאָר אַ געשריי געמון. — האָס זשע, זאָל מען, הייסט עס, איי-גאַנצן קיין מאַראַל נישט האָבן? ווען דער עולם זאָל הערן, אַז ס'איז נישטאָ קיין מאַראַל, ווער העט עס אויסציען די האַנט צו אַרבעטן, צו קעמפן פאַר עפעס? מען מוז דעם עולם נאַרן און

איינעמען און אזוי ארום ברענגען אים פארויס אין זיין אנטהויק-
 לונג, און די מאָראַל מוז מען אייביק טייער האַלטן. ער, דער
 דאָקטאָר, האַלט אַ סך פון פאַרנעלן, נאָר אז גלאַדסטאָן האָט אים
 אויסגעפונען פאַר געפערלעך, מוז מען דאָך מודה זיין, אז דער
 דאָזיקער מענטש ווייסט האָס ער טוט. יאָ, אהרדאי נעמט ער אַרויס
 פון כלל דעם הער נאָגעל, זיין חשובן גאַסט-געבער, וואָס הייל
 אפילו נישט נאָכגעבן, אַז גלאַדסטאָן טראָגט ריינע וועט. האַהאָהאָ,
 אָ, גרויסער גאָט!.. יאָ, עס פאַלט מיר איין, הער נאָגעל, — האָט
 ער געזאָגט — איר האַלט אויך נישט קיין סך פון מאַלסטאָיען?
 כ'האָב עס געהערט מאַקע פון פריילין קיעלאַנד, אז ביי איר איז
 אַ שטאַרקער ישוב, צי איר זאָלט אים אָנערקענען אָדער נישט.
 נאָגעל איז געשטאַנען און האָט געשמועסט מיטן סמודענט אָיען;

ער האָט זיך האַסטיק אויסגעדרייט און געענטפערט.
 — איך קאָן זיך נישט דערמאָנען, צי איך האָב מיט פריילין
 קיעלאַנד גערעדט וועגן אים. איבעריקנס, אָנערקען איך מאַלסטאָיען
 פאַר איינעם פון די שטאַרקסטע מוטיקסטע נאַראַנים פון אונזער
 צייט. און איך פֿירף אויף אים!.. אָבער באַרד נאָכדעם האָט ער
 צוגעגעבן, — נישט אמת, מיר מעגן זיך היינט אַביסל גראָב אויס-
 דריקן, אויב מיר היילן? מיר זענען דאָך סאַמע מאַנסבילן און גע-
 פינען זיך ביי אַ בחור אין שטוב. איז עס רעכט? איך בין איצט
 גראָד אזוי אויפגעלייגט, אז איך וואָלט געקאָנט עפעס אַ כאַפּ מוין
 מיט די לאַפעס און ברומען ווי אַ לייב.

— נו אדרבא, פון מינשוועגן, איך האָב גאָרנישט קעגן דעם!
 אָבער אויב מאַלסטאָי איז שוין אַ נאַר, וווּ זשע האַלטן מיר שוין
 אין דער העלט?

— אַך יאָ, לאַמיר אַרויסזאָגן אונזער מינונג! — האָט דער
 אַדוונקט אויך פּרוּצלינג אַרײַנגעשריגן. דער אַדוונקט איז שוין גע-
 הען רעכט בגלופין, און פון איצט אָן פון קיין שום זאָך זיך נישט
 צוריקגעהאַלטן. — קיין שום דרך ארץ נישט, הער דאָקטאָר! יעדער
 איינער איז פריי, אַרויסצוזאָגן זיין מינונג; שטעקער, למשל, איז
 אַ געראַכענער שמיסער-יונג! איך העל עס באַהיין... עס באַהיין!
 אלע האָבן זיך צעלאַכט, און עס האָט געדויערט אַ וויילע.

איידער מען האָט געקאָנט הידער אָנהויבן רעדן פון טאָלסטאָיען. צי איז טאָלסטאָיען דען נישט איינער פון די גרעסטע דיכטער אין דער העלט? אַ ריווקער גייסט?

נאָגעלס פנים איז מיטאַמאָל געוואָרן רויט ווי פֿיער.

— אַ ריווקער גייסט! זיין גייסט איז אזוי דורכשניטליך, ווי ס'קאָן נאָר זיין! מען מוז בלוי אַראָפּרעכענען זיינע אומשאַצבאַרע מעלות אַלס ערד-אַרבעטער, זיין צעריסענע בלווע, זיין לעדערנעם גאַרטל אַרום די לענדן, דאָס הייסט דעם אומגענומפערטן הייליך פון אַט דעם גדול! דאָס מוז מען אַראָפּרעכענען, בלייבט איבער אַ טאַלאַנטפולער מענטש, פּראַסט-פּשוט אַ טאַלאַנטפולער מענטש, וואָס שרייבט ביכער און פּרעדיקט. זיינע ביכער זענען אי גוט, אי גרויס, אָבער דאָס רוב פון זיי וואָלטן געקאָנט זיין סיי גרע-סער, סיי בעסער; זיין מיסיע איז רייך אין פּערוזענלעכן מקריב-זיין-זיך און— אין רעקלאַמע; אָבער זיין לערע איז אויף איר אופן— אויף איר אופן איז זיין לערע נישט אויף קיין האָר טיפּער און אינטעליגענטער ווי די הללויה-געזאַנגען פון דער דערלייוונגס-מחנה. שטעלט זיך פאַר אַ רוט אָן יחוס, אָן דעם אַלטן אַריסטאָקראַטישן נאָמען, אָן טאַלסמאַס פינקלדיקע רובל-טייליאָנען— וואָלט אזא מאַן געהאָרן אזוי באַרימט, צוליב דעם, וואָס ער האָט אויסגעלערנט עטלעכע פּויערע פאַרקאַמען שייך?— איבעריקענס, זע איך, אז איר הערט שמוס פאַר שרעק. און דאָס בין איך נישט אויסן געווען. לאַמיר בעסער הוליען אַביסל! פאַר אייער געוונט, הער גרענאַרד! אין די קורצע הפסקות האָט נאָגעל אויסגענוצט די געלעגנ-הייט, אַנצוקלאַפּן זיין גלאַז מיט מינוטן; בכלל האָט ער אים דעם גאַנצן אָחנט אַרויסגעוויזן אַ סך אויפּמערקזאַמקייט. נאָך אַמאָל האָט ער דערמאַנט אַלע זיינע משוגענע שטיק פון לעצטן מאָל, ווען זיי זענען געווען צוזאַמען און כּסדר געבעטן מינוטן, ער זאָל פאַר-געסן אָן דעם.

— איך, פון מיין זייט, שרעק זיך לחלוטין נישט אָפּ פאַר אייערע הערטער— האָט זיך אָפּגערופן דער דאַקטאָר. דערביי האָט ער זיך האַסטיק אויפּגעהויבן פון שטול.

— צייטנווייז גייט עס ביי מיר שוין אַביסל צו הייט טימן

איבערשפארן, - האָט נאָעל הייטער געזאָגט - און היינט אַחטמ
 בין איך גאַנץ באַזונדער אויפגעלייגט דערצו, דאָס נעמט זיך
 אַביסל פֿון אַ פֿאַר אומאַנגענעמע געשעענישן, וואָס האָבן מיר
 אייערנעכטן אַביסל היי געטון, און אַביסל פֿון דעם מרה-שחורה.
 דיקן וועטער, וואָס איך קאָן בשום אופן נישט פֿאַרטראָגן. הער
 דאָקטאָר, איר קענט זיך דאָך געוויס אויף אַזעכע זאַכן און איר
 וועט מיר דעריבער מוחל זיין. און דאָס איז אַ שטיקל גליק, אַג-
 דערש וואָלט איך אפשר געהען פֿאַר אייך אַביסל אומדערטרעג-
 לעך, און ווער שמועסט, ווען איך בין נאָך דערצו דער באַלע-
 באַס... אָבער אז ס'איז געקומען צו רייד וועגן מאַלסטאַיען: - איך
 זע נישט, אז זיין גייסט זאָל זיין טיפֿער, נו, לאַמיר אָנכאַפֿן, הי
 דער גייסט פֿון גענעראַל בומ. בירע זענען אַנזאָגער; נישט דע-
 קער, נאָר אַנזאָגער. זיי ברענגען אויס פֿאַרטיקע פֿראַדוקטן, פֿאַ-
 פּולט-זיירן אַ געדאַנק, וואָס זיי געפינען פֿאַרטיקערהייט, צערייגן
 אים אויף טעלעראַלעך פֿאַרן גאַנצן עולם און ראַטעווען אַ העלט.
 אָבער - מיינע הערן - אויב מען ברענגט אויס סחורה, מוז מען
 אויסברענגען מיט אַ רוּח; מאַלסטאַיע ברענגט עס אויס מיט שרעק-
 לעכע פֿאַרליסטן. עס האָבן זיך אַמאָל צוויי פֿריינט פֿאַרזעט: איי-
 נער האָט איינגעלייגט אַ מטבע פֿון צוועלף שילינג, אז ער וועט פֿון
 אַ מרחק פֿון צוזאַציק טריט אַראַפּשיסן דעם אַנדערן אַ נוס פֿון
 דער האַנט, און די האַנט זאָל נישט גיידן. גוט, ער האָט גע-
 שאָסן, געשאָסן שלעכט, האָט מיט גרויס פֿאַראַר צעשאָסן די
 האַנט אויף שטיקער. דער אַנדערער האָט געקרקעצט פֿון וויטיק
 און מיט די לעצטע פּוּחֹת אויסגערוּפֿן: „דו האַסט פֿאַרשפּילט
 דעם געוועט, גיב אַהער די צוועלף שילינג! העהעהע! גיב שוין אַהער
 די צוועלף שילינג און ער האָט זיי געקריגן... מיינ גאָט, ווען איך
 רייען מאַלסטאַיעס געדאַנקען, ווען איך הער אָט די ערנסטע מוסר
 דרשות, און פֿאַרטיק זיך אַביסל אין די באַטראַכטונגען פֿון דעם
 דאָזיקן אידעאלן גראַף, פּיל איך פּונקט הי איך וואָלט געגעסן
 גראָז. אָט די שרייענדיקע מונגט, וואָס הייל גאַרנישט אַנטשוויגן
 ווערן, די דאָזיקע באַמיינג, צו מאַכן די העלט אַזוי פּלאַץ הי אַ
 קיך-פּלימע; אַט דער עקל־האַפּטער, זימלעכער שוים פֿון אַ האַרץ,

וואָס איז פריער געהען אזוי הפקר, אָם די באַרימערישע מאָראַל, וואָס מאַכט פון זיך אַ העזן און הייזט זיך אַרויס ביי יעדער גע- לעגנהייט, איך זאָג איך בנאמנות, עס מאַכט מיך אינערלעך רויט פאַר חרפה. ס'קלינגט אפילו קאָמיש, אז אַ גראַף זאָל מאַכן אַן אַגראַנאַם רויט פון חרפה; אָבער אזוי איז עס פאַרט... איך וואָרט קיינמאָל נישט גערעדט דערפון, הען מאָלסטאָי וואָלט געהען אַ יונגערמאַן, וואָס דאַרף איצט ביישטיין נסיונות, פירן אַ קאַמף, בדי צו קאַנען פּרעדיקן טונגט און ריינקייט; אָבער ער איז דאָך שוין אַ זקן, זיינע לעבנס-קוואַלן זענען אויסגעטרוקנט, נישטאָ אין אים שוין קיין סימן פון מענטשליכע נייגונגען. אָבער, קאָן מען זאָגן, וואָס וואָרט עס צו טון מיט זיין לערע; מיינע הערן, דאָס וואָרט שוין יאָ צו טון מיט זיין לערע. ערשט, אז מען איז צוליב דער עלטער געהאָרן אָפגעלאָזן און שטייף און זאָט און פאַרהאַרטעט פון געניסן, ערשט קלויבט מען זיך אויס צו קומען צו דער יוגנט און איר צו לערנען; „זאָג זיך אָפּ!“ און דער יונגער מענטש, פאַרוכט דערפון, שראַכט נאָך און זעט, אז ס'איז טאַקע גוט אין וויל אזוי, אָבער אָפּזאָגן זאָגט זיך דער יונגערמאַן פאַרט נישט אָפּ, נאָר ער זינדיקט הי אַ קעניג, גאַנצע פּערציק יאָר נאָכאַנאַנד. אזוי איז שוין דער סדר פון דער נאַטור! נאָר הען די פּערציק יאָר זענען שוין אויך אין דער אַנדערער זייט, און דער יונגערמאַן איז שוין אויך געהאָרן אַ זקן, זאָמלט ער אויך אָן דאָס הייסע פּערדל און לאָזט זיך אַרויס מיטן צלם אין דער האַנט מבשר צו זיין מיט טרומיטן דאָס אָפּזאָגן זיך פון יונגמאַן! העהעהע! יאָ, דאָס איז אַן אייביקע קאָמעדיע! מאָלסטאָי אַמזירט מיך; איך בין פשוט אַנטציקט דערפון, וואָס דער אַלטער מאַן קאָן נאָך אזוי פיל תשובה טון; ער העט בלי ספק אַרײַן גלייך אין גן-עדן! אָבער פאַרהאַטט איך האָב יאָ אַביסל הייניקער דרך ארץ, איז דאָס, וואָס ער חזרט איבער דאָס, וואָס אזוי פיל זקנים האָבן געטון פאַר אים און וואָס אזוי פיל זקנים העלן טון נאָך אים. ער הערט אזוי דורכשניטלעך, אָבער הערנדיק דורכשניטלעך הערט ער קלאַסיש; ער הערט דער באַקאַנטער און קלאַסישער טיפּ שונם נאָכמאַכער, און הי אַלץ, וואָס איז קלאַסיש, אַבסאָלוט אַלץ, איז

אזוי פאסקודנע לאנגווייליק, אזוי הערט אויך די דורכשניטלעכע און קלאסישע טונגט פאסקודנע לאנגווייליק, אזוי הערט לאנגווייליק טאָלסטאָי, מילא, דאָס איז אַ זאָך פאַר זיך. דערפאַר טאקע איז ער דאָך אזוי אָנגעזען, דאָס הייסט, אָנגעזען, חי אַ לאַנגווייליקער און דורכשניטלעכער אלטער מאַן.

—לאַמִיך אייך נאָר דערבאַנען, שוין אָפּגערעדט פון אנדערע זאַכן, אַז טאָלסטאָי האָט זיך אַרויסגעוויזן פאַר אַן אמתן פריינט פון די פאַרלאָזענע און אונטערדריקטע; דאָס איז שוין גאַרנישט הערט? וויזט מיר נאָר אזא מענטשן ביי אונז, וואָס זאָל זיך חי ער אָננעמען פאַר די אָרעמע און שוואַכע אין דער מענטשלעכער געזעלשאַפט! ס'איז אַן אמת אויסגעבלאָזענע מעאַריע, מיין איך, צו שמעלן טאָלסטאָיס לערע, הייל מען לעבט נישט צויט איר, אין איין שורה מיט דער לערע פון נאַראַנים און משוגעים. איך וואָלט נאָר געווינטשן, מיר זאָלן האָבן אַ סך אַזעלכע דורכשניטלעכע כע און לאַנגווייליקע הויזטעמער אויף דער העלט, מענטשן מיט אזא האַרץ חי טאָלסטאָיס, באַשולדיקט מען נישט, אַז זי זענען פאַרטרוקנט; דאָס הער איך דאָס ערשמע מאָל; חי הייט איך פאַרשטיי, זענען זיי פעיק צו ברענגען אַזעלכע פּערזענלעכע קרבנות, וואָס איר האָט נאָר וואָס דערמאָנט, טאקע דערפאַר, וואָס זייערע הערצער זענען וואַרעם און יונג.

— בראַוואָ, דאָקטאָר! — האָט זיך דער אַדיונקט הידער צע- שרייבן. — בראַוואָ, אָבער זאָגט עס נאָך שאַרפּער, זאָגט עס גראַב. יעדער קאָן אַרויסזאָגן זיין מיינונג, אַן אויסגעבלאָזענע מעאַריע. באמת אַ פּוסטע מעאַריע פון אייער זייט, איך וועל עס באַווייזן... — ניין, הערט זשע מיך, — האָט נאָגעל לאַבנדיק געזאָגט — לאַמיר פריער עפעס טרינקען; פאַר אייער געזונט... איר האָט, כ'לעבן, געמעגט ברענגען אַביסל בעסערע אַרגומענטן, אַרויסקומען מיט אַ שטאַרקערע פאַרטידיקונג. איך בין נישט זייער העפּלעך? ניין, דאָס זענט איר גערעכט. איך בין עס טאקע נישט. נו, פאַר- שטייט זיך, איר מוזט זען מיר גאַרנישט שולדיק צו בלייבן. ווילט איר טאקע אין דער אמתן זאָגן, אַז ס'איז אזא אויסערגעהינדערטע זאָך, ווען מ'גיט אַמאָל עמעצן אַ צענער-רובל, בעת מען לאָזט ביי-

זיך איבער א מיליאָן? איך פארשטיי נישט אייער און אלעמענס געדאַנקען-גאַנג, איך מוז זיין אַנדערש באַשאַפן. און הען מ'זאָג אפילו אָנשטיין אויף מיין לעבן, העל איך דאָך נישט מודה זיין, אז עמעצער און בפרט א מיליאָנער זאָל הערט זיין באַהונדערט צו הערן דערפאַר, וואָס ער גיט אַמאָל א נדבה.

— גוט געזאָגט! — האָט דער אַדוואָקאַט מיט אַ שטעכיקן מאַן אַרײַנגעהאַרפן, — איך בין א סאָציאַליסט, דאָס איז מיין שמאַנד-פונקט.

אַבער דאָס האָט נאָך מער אויפגערייצט דעם דאָקטאָר. ער האָט זיך געווענדעט צו נאָגעלן און אויסגערופן:

— קאָן איך אייך פרעגן, צי איר זענט גענוי באַהאַונט, היפּל און וואָסערע נדבות טאָלסטאַי צעטיילט יעדן טאָג אפילו אין א געזעלשאַפט פון מעגער מוז דאָך אייך זיין א גרענעץ פאַר די רייך.

— ביי טאָלסטאַי, — האָט נאָגעל געענטפערט — איז אייך דאָס אייגענע: עס מוז זיין א גרענעץ צו דעם, וואָס איך גיב אַזעק! צוליב דעם האָט ער געלאָזט, אז זיין פרוי זאָל נעמען אויף זיך די שולד, פאַרוואָס ער גיט נישט מער! העדעהע, מילא, דאָס וועלן מיר לאָזן אַן א זייט... אַבער הערט אויס: שענקט מען דען באַמת אַזעק א סומע, דערפאַר וואָס מען איז גוט, אַבער ווייל מיר חילן טון דערמיט א גוטע מאָדאַלישע זאָך? הי גראָב און נאָיז אזא פאַרשטעלונג זעט אויס אין מייע אויגן! פאַראַן מענטשן, וואָס קאָנען גאַרנישט אַנדערש, זיי מוזן געבן. פאַרהאַט? ווייל זיי פילן פשוט דערביי א פיזישע הנאה. זיי טוען עס נישט פון קיין לאַגישער אויסגערעכנטקייט, זיי באַהאַלטן זיך און טוען עס; עס עקלט זיי צו טון אזא זאך אָפן, ווייל דאָס וואָלט ביי זיי צוגע-נומען א טייל פון זייער פאַרגעניגן; זיי טוען עס בסוד, מיט ציי-טערנדיקע, האַסטיקע הענט. די ברוסט פול מיט נשמהדיקן גליק, וואָס זיי אליין זענען נישט תּופּס. עס פאַלט זיי אַן פּלוצלינג, אז זיי מוזן עפעס אַזעקגעבן; עס קומט צו זיי אין דער געשמאַלט פון א געפיל אין האַרצן, פון א מאַמענטאַלן און משונהדיקן דראַנג, וואָס ברענט ארויס אין זיי און מאַכט זייערע אויגן פּייכט. זיי גיבן

נישט מחמת גומסקייט, נאָר הייל ס'טרייבט זי דערצו, פון זייער
 פערזענלעכע פארגעניגן העגן, פאראנען אועלכע מענטשן! מען רעדט
 העגן די פרייגיידיקע מענטשן מיט באזונדערונג. — איך האָב שוין
 געזאָגט: איך מוז זיין אנדערש באשאפן ווי די איבעריקע. אָבער
 די פרייגיידיקע מענטשן באזונדער איך נישט. ניין, דאָס טו איך
 נישט. צום טייל, ווער האָלט דען נישט בעסער געהאַלט געבן
 אידער נעמען? איך פרעג אייך, למשל, צי ס'איז פאראן אין
 בשר ודם אויף דער העלט, האָס זאָל נישט העלן בעסער עמעצן
 ארויסהעלפן פון נויט, אידער אליין נויט לייזן? אָט העלן מיר
 געמען, למשל, אייך, הער דאָקטאָר: איר האָט דאָ נישט לאַנג גע-
 געבן אַ מענטש פונם שיפל, האָס איר זענט געפאָרן מיט אים,
 פינף קראָן. איר האָט עס אליין דערציילט. איך האָב עס געהערט
 פון אייער איגענעם מויל. איז פארהאָס האָט איר געגעבן די פינף
 קראָן? געחיס נישט צוליב דעם, כדי צו טון עפעס אַ גוטע, יושר-
 דיקע טאַט; דאָס איז אייך דעמאָלט אפילו נישט איינגעפאלן;
 ס'קאָן זיין, אז דער מענטש האָט זיך גאַרנישט אזוי שמאַרק גע-
 נויטיקט אין דעם; פונדעסטחעגן האָט איר עס פאָרט געטון! אין
 יענעם מאָמענט האָט איר אויף זיכער באַפרידיקט אַ געוויסע אומ-
 קלאָרע ליידנשאַפט, האָס האָט אייך געטריבן אַרויסצוגעבן האָס
 עס איז פון די הענט און דערמיט דערפרייען אַ צווייטן... מיר
 דאַכט, ס'איז אזוי אויסערגעהיילעך נידעריק און קליינלעך צו
 מאַכן אועלכע גהאלטן העגן דער מענטשלעכער חוילטעטיקייט.
 איר דרייט זיך אמאָל אַרום אין גאַס, אין אַזא און אַזא העמער,
 איר זעט די און די מענטשן; דאָס אלץ רופט אין אייך אַרויס
 אַזא און אַזא שטימונג. פלוצלינג דערזעט איר אַ פנים, אַ קינדערש
 פנים, אַ פנים פון אַ בעמלער — לאָמיר אָנעמען פון אַ בעמלער —
 האָס מאַכט אייך אויפציערן; אַ מאַדנער געפיל גייט דורך אייער
 נשמה, און איר טוט אַ טופע מיטן פוס און בלייבט שטיין, אָט
 דאָס פנים האָט אָנגערירט אין אייך אַן אומגעוויינלעך-צארטע
 ספרונע, און איר נעמט אַרײַן דעם בעמלער ערגעץ אין אַ מיר
 און שטעקט אים אַרײַן אַ צען-קראָן-פאַפירל אין דער האַנט אַרײַן;
 „מאַכסטו נישט קיין שײַג העגן דעם, מאַך איך פון דיר אַ תל״,

שעפטשעם איר, און איר קריצט מיט די ציין און וויינט בשעת מעשה פאר אויפֿרענגונג. אזוי ווייט גייט עס אייך אין לעבן, קיינער זאל דערפון נישט וויסן. און דאָס קאָן זיך אזוי איבערהוּרן יעדן מאָג, ביו ס'הויבט אָן צו מאַגן ביי אייך אין קעשענע און איר פארמאָגט נישט קיין אָפּגעריבענע מטבע. מייע הערן, דאָס זענען נישט מייע כאַראַקטער שמריכן, דאָס וועט איר, האָף איך, נישט גלויבן; אָבער איך קען איינעם אַ מענטשן, אַן אנדער מענטשן; יא, איך קען צוויי מענטשן, האָס האָבן אזא טבע... נין, מען גיט, הייל מען מוז געבן, און באַסטאַ! פון זיי וועל איך פונדעסטוועגן מאַכן אַן אויסנאַם די קאַרגע. די קאַרגע און די איינרייער ברעניגען באַמט אַ קרבן, ווען זיי גיבן עפעס; אין דעם איז גאָר קיין צווייפל נישטאַ, און דעריבער זאָג איך אייך, אז אַזעלכע לייט, ווען זיי פּוועלן ביי זיך אַרויסצונעמען אַן ערע פון קעשענע, פאַרדינען מער דרך ארץ, ווי איר און ער און איך, וואָס מיר האַרפּן אַרויס אַ קראַך צוליב אונזער פאַרגעניגן, גרויסט טאַלסמאַיען און זאָגט אים, אז איך גיב נישט קיין פרוטה פאַר זיין גאַנצע אָפּ-שמויסנדיקע אויסשמעלונג-גומסקייט - נישט ווייל ער האָט נאָך נישט אַזעקעגעבען אַלץ, וואָס ער פאַרמאָגט, נאָר אפילו דאן אויך נישט... איבעריקנס, בעט איך אַנטשוילדיקונג אויב איך האָב וועמען פון אייך פּונע בפּוּר געווען, מייע הערן, כ'בעט, נעמט נאָך אַ צינאַר, ליבער הער גרעגאָרד, פאַר אייער געזונט, הער דאָקטאָר!

פּויע.

— היפל מענטשן גלויבט איר אין אייער לעבן צו קאָנען איבערנעמען אויף אייער זימל - האָט דער דאָקטאָר געפרעגט.
 — בראַוואָ! - האָט אַ געשריי געמון דער אַדיונקט. - אַ
 בראַוואָ פון דעם אַדיונקט האַלמאַן!

— איך? - האָט נאָגעל איבערגעפרעגט. - נין, איך נעם קיינעם נישט איבער; ל'חלוטין קיינעם נישט, איך האָב ליידער נישט די באַדינגונגען דערצו. אַך נין, ווען איך זאָל דארפן לעבן פון באַקערן די מענטשן, האַלט איך געדאַרפט לייגן די ציין אויף דער פּאַריצע, אָבער איך קאָן נאָר נישט באַגריפּן, פאַרהאַס אלע אנדערע מענטשן טראַכטן נישט פּונקט ווי איך. דער פּוועל יוצא

דערפון איז, וואָס איך קום שטענדיק אויס אומגערעכט, פינדעס-
זענן פאַרט נישט אינגאַנצן אומגערעכט, ס'איז אוממעגלעך, איך
זאָל זיין אינגאַנצן אומגערעכט.

— אָבער איך האָב אייך נאָך קיינמאַל נישט געהערט עמעצן
אַדער עפעס אַנערקענען, — האָט דער דאָקטאָר געזאָגט — ס'וואָלט
דאָך געווען טשעקאָווע צו הערן, צי ס'איז טאַקע נישטאָ קיין איי-
זענר, וואָס איר זאָלט האַלטן פון אים.

— צאָמך אייך עפעס קלאָר מאַכן, — האָט נאָעל געענט-
פערט — איך העל עס מאַכן בקיצור, אין אַ פּאַר ווערטער. אייגנט-
לעך, האָט איר דאָך געמיינט צו זאָגן: טוט נאָר אַ קוק, ס'איז
נישטאָ פאַר אים קיינער, וואָס איך זאָל צו אים קוקן אַרויף. איך
זיין די גאָוה אליין. איך האַלט פון קיינעם נישט! דאָס איז אַ
שעות. מײן מוח פאַרמאָגט נישט קיין סך; ער דערגרייכט נישט
זייט; אָבער פונדעסטוועגן וואָלט איך געקאָנט אויסרעכענען שיינע
הונדערטער פון די דאָזיקע געהיינלעכע אַנערקענטע גדולים,
וואָס פאַרשרייען די וועלט מיט זייער טומלדיקער באַרימטקייט.
זיינע אויערן זענען פול מיט זיי. אָבער איך וואָלט אויסגעקליבן
פון זיי די צוויי, פיר, זעקס גרעסטע העלדן פון גייסט, האַלבגע-
טער, גיגאַנטישע שעפער פון ווערטן, און זיך דערנאָך אומקערן
צו עמלעכע פולשטענדיקע נישט באַרימטקייטן, אייגנארטיקע, פיינע
גאָנוים, וואָס מען רעדט נישט פון זיי קיינמאַל, וועלכע לעבן אַ
קורצע צייט און שטאַרבן יונג אומבאַקאַנטערהייט. זייער מעגלעך,
אַז פון די דאָזיקע וואָלט איך גראָד אויסגערעכנט אַ גרויסע צאָל
לפני ערך; אַזאָ געשמאַק האָב איך שוין. אָבער איינס בין איך
זיכער, אַז טאַלסטאַיען וואָלט איך פאַרגעסן צו דערמאָנען.

— הערט אויס, — האָט דער דאָקטאָר געזאָגט מיט אַן אומ-
געדולדיקער מינע, ווי ער וואָלט שוין געהאַלט אַ סוף מאַכן צו
דעם שמועס. (ער האָט אפילו שטאַרק געדריקט מיט די אַקסלען) —
גלויבט איר באַמת, אַז עמעצער וואָלט געקאָנט ווערן אַזוי העלטי-
באַרימט, נישט זייענדיק קיין גייסט פון אַ הויכער מדרגה? עס
הייבט מיך זייער שטאַרק אייך צו הערן רעדן, אָבער, איך בעט
אייך זייער איבער, דאָס, וואָס איר האָט געזאָגט, איז לייטער אומ-

זיין איר הייסט נישט, וואָס איר רעדט; זאָל מיך דער טייל
 באַפֿן, אויב ס'איז נישט אזוי! נישט אמת, מיר האָבן דאָך אָפּגע-
 טאַכט צווישן זיך נישט צו קרעטפירן זיך מיט די אויסדרוקן.
 בפרט נאָך, אז איר אַליין האָט געמאַכט דעם אָנהויב.

— געוויס האָבן מיר אָפּגעמאַכט! און איר זענט גערעכט.
 כ'האָב געפלוידערט צופיל אומזין. אָבער וואָס האָב איך דאָך גע-
 האַלט זאָגן? יא, איר, הייסט עס, דאָס, וואָס מאַלסטאָי איז העל-
 באַרימט אַ ראיא, אז ער פאַרמאָגט אַ גרויסן גייסט? פאַרוואָס
 עפעס? מאַלסטאָיס באַרימטקייט באַדייט דאָך נישט קיין שום אַני-
 דער זאָך, ווי פאַפּולאַריטעט, און פּדי צו קריגן פאַפּולאַריטעט,
 מוז מען פאַרמאָגן אַ געוויסע מאָס פון טפּשות. מען מוז איינפאַך...
 איך זע, איר ווערט אומגעדולדיק, הער דאָקטאָר, און איר האָט
 אַ רעכט דערצו; איך בין באַמת נישט קיין אַנגענעמער באַלע-
 באַס. אָבער איצט העל איך תשובה מן, איר וועט שוין זען...
 זאָגט זשע מיר, הער אַיען, איר האָט דאָך נאָך גאַרנישט געטרוני-
 קען. פאַרוואָס טרינקט איר נישט?

די מעשה איז געווען דאָס, וואָס דער סטודענט אַיען איז
 די גאַנצע צייט געזעסן ווי צוגעשמידט, און זיך צוגעהערט צום
 חיבות. ער האָט במעט קיין איין וואָרט נישט פאַרלוירן. זיינע אויגן
 זענען געווען נייגיריק און קליין, און ער האָט ממש אויפגעשטעלט
 די אויערן זיך צוצוהערן. ס'איז קענטיק געווען, אז דער יונגער-
 מאַן איז שמאַרק אַריינגעצויגן. מ'האַט געשמעסט וועגן אים, באַשר
 ער שרייבט אין פּעריען-צייט אַ ראָמאַן, פונקט ווי אַנדערע סטודענטן,
 סאַראַ איז אַריינגעקומען און האָט געמאַלדן, אז דער אָונט-
 ברויט איז פאַרטיק. דער אַדוואָקאַט, וואָס איז געזעסן אַביסל
 איינגעקאָרטשעט אויף זיין שמוץ, האָט פּלוצלינג אויפגעריסן די
 אויגן און אַ קוק געטון אויף איר, און אז זי איז צוריק אַרויס
 פון צימער, איז ער אויפגעשפרונגען, האָט זי אָנגעיאָגט אויף די
 טרעפּ, און מיט אַ שטיס פּלץ מיט אַנטציקונג האָט ער געזאָגט:
 — סאַראַ, ס'איז פשוט אַ מתיה אויף דיר אַ קוק צו מן.
 דאָס מוז איך דיר זאָגן.

דערנאָך איז ער צוריק אַריינגעקומען און זיך אַוועקגעזעצט

אויף זיין אָרט, פונקט אזוי ערנסט הי פריער. ער איז געווען שטארק בגלופין. ווען דאָקטאָר סטענערסען איז אים באַפאַלן און אָנגעהויבן צו קריטיקירן זיין סאָציאַליזם, איז ער צחלומין נישט געווען ביכולת זיך צו פאַרטיידיקן. יאָ, ער איז אַ פּינער סאָציאַ-ליסט! אַ הויט-שינדער איז ער, אַ צרהדיקער פאַרמיטלער צווישן מאַכט און אָנמאַכט, אַ יוריסט, האָס מאַכט אַ לעבן דערפון, האָס אַנדערע רייסן זיך אַרום צווישן זיך, און לאָזט זיך שוין באַצאָלן, דערפאַר האָס ער שאַפט געוועזלעך רעכט.

— יאָ, אָבער אין פּרינציפּ, אין פּרינציפּ, — האָט דער אַד-וואָקאַט געמענהט.

— יאָ, דער פּרינציפּ! — דער דאָקטאָר האָט גערעדט מיטן גרעסטן חזק וועגן דעם אַדוואָקאַט האַנסענס פּרינציפּ. בעת די הערן זענען אַראָפּ איינטן אין עס-זאָל, האָט ער אים נישט אויפ-געהערט צו דערגיין די יאָרן, האָט אָפּגעחזקט פון האַנסענען אַלס אַדוואָקאַט און אָנגעגריפן דעם גאַנצן סאָציאַליסטישן סיסטעם. דער דאָקטאָר איז געווען אַ ליבעראַל מיט לייב און לעבן. ער איז נישט געווען קיין סאָציאַליסט מיטן מויל. האָס איז עס אזוינס, דער סאָציאַליסטישער פּרינציפּ? צו אַלדי רוחות! איצט איז דער דאָקטאָר געווען אויפן פּערד: דער סאָציאַליזם איז, קורץ און שאַרף — גאָר פשוט די נקמה-אידעע פון די אונטערשטע קלאַסן. ס'איז גענוג צו באַטראַכטן דעם סאָציאַליזם אין דער באַוועגונג. אַ סטאַדע פון בלינדע און פינסטערע חיות, וואָס די צונג הענגט זיי אַרויס פון האַל, בעת זיי לויפן נאָך זייערע פירער. צי טראַכטן זיי כאַטש אַליין ווייל אַ האָר איז הערט? ניין, זיי טראַכטן נישט. ווען זיי האַלטן געטראַכט, וואָלטן זיי אַריבער צום לינקן פּליגל און געטון עפעס נוצלעכעס און פראַקטישעס, אָנשטאַט צו רינג און צו פאַרשווענדן דאָס גאַנצע לעבן אויף אַ חלום. פּויל! וועלכן סאָציאַליסטישן פירער מ'זאָל נישט אָנכאַפן — וואָס פאַראַ מענטשן זענען דאָס? אָפּגעריסענע, פאַרמאַרעטע חברה-לייט, וואָס זיצן ביי זיך אין בוידיעס-שטיבל אויף אַ בענקל און שרייבן מעאַרעס, הי אזוי איבערצומאַכן די העלט. זיי מעגן זיך זיין גאַנץ ווידע מענטש-לעך, פאַרשטייט זיך, וואָס קאָן מען האַבן, אַ שטייגער, צו קאַרל

מארקס? און דאך איז דער דאזיקער מארקס געועסן און א תל געמאכט פון דער גאנצער אַרעמקייט אויף דער וועלט – טעאָרע- מיש. ער האָט זיך פאַרגעשטעלט אין די געדאַנקען אלע סאָרטן אַרעמקייט. יעדע מדרגה פון עלנט און דחקות. זיין האַרץ נעמט אויף די ליידן פון דער גאַנצער מענטשהייט. דערנאָך מונקט ער איין די פּעדער און מיט אַזוי-צו-זאָגן אַ גלייַענדיקן גיסט, שרייבט ער אָן איין זייטל נאָכן אַנדערן, פּילט אָן גאַנצע בויגנס מיט צי- פּערן, נעמט צו פון רייכן און גיט דעם אַרעמאָן, צעטיילט אוצרות, מאַכט איבער די גאַנצע וועלט-עקאָנאָמיע, האַרפט גאַנצע מיל- יאַרדן פאַר די דערשטיינטע קבצנים – אַלץ וויסנשאַפטלעך, טע- אַרעמיש! און לסקוּ ווייזט זיך גאָר אַרויס, אַז מ'האָט פשוט אַ טעות געהאַט אין חשבון, אַז מען איז אַרויס פון אַ פאַלשן פּרינ- ציפּ; פון דער גלייכהייט פונם מענטשן! פּוּ! יאָ, בנאמנות, אַ גרונט-פאַלשער פּרינציפּ! און דאָס אויפן אָרט פון אמת נוצלעכע טעטיקייט, אויסצופילן דעם מאַנגל פון רעפּאָרם-אַרבעט לטובת דער אמתער דעמאָקראַטיע...

דעם דאָקטאָר איז אויך דער היין אַרין ביסלעכווייז אין קאָפּ: ער האָט גערעדט פאַר פּייער און פאַר וואַסער, און אַרויס- געזאָגט פּלעטל'י געדאַנקען. ביים מיש איז ער נאָך ערגער גע- וואָרן. מ'האָט געטרונקען זייער אַ סך שאַמפּאַניער און מ'איז ממש ווילד געוואָרן, אפילו מינוט, וואָס איז געועסן נעבן נאָגעלן און ביז איצט בסדר געשוויגן, האָט זיך אָנגעהויבן אַרײַנצומישן. דער אַדיונקט איז געועסן אזוי שטייף, הי ער וואָלט געווען צוגעוואַקסן צו זיין שטול און האָט געמאַכט ווילדע יעלות דערפאַר, וואָס אָן איי האָט אים איינגעריכט דעם אַנצוג. ער איז געווען פאַרצווייפלט און נישט געווסט, וואָס צו טון; נאָר ווען סאַרא איז געקומען אים אָפּווישן, האָט זיך דער אַדוואָקאַט באַנוצט מיט דער געלעגנהייט און זי אַ נעם געטון צו זיך. ער האָט זי גענומען אין די אַרעמס און געאַרבעט מעשים. ס'איז געוואָרן אָן אומאַרדונג איבערן גאַנצן מיש.

דערדווייט האָט נאָגעל געבעטן אַ קאַרב מיט שאַמפּאַניער צו זיך אין צימער. אין אַ ווילדע אַרום איז מען אויפגעשטאַנען פון

מיש. דער אדיונקט און דער אדוואקאט זענען גענאנגען ארומגע-
נומען און האָבן געוונגען פון פריילעכקייט, און דער דאָקטאָר האָט
זיך ווידער צעהיצט וועגן דעם פרינציפ פון סאָציאליזם; אָבער
אויף די טרעפּ איז אים געשען אַן אומגליק, און ער האָט פאר-
לוירן זיין פּאַנסנע. זיי זענען אַראָפּגעפּאַלן אויף דער ערד, שוין
אפשר דאָס צענטע מאָל, און זיך לוסן צעבראָכן. ביידע גלעזער
צעשפרונגען. ער האָט אַריינגעלייגט די רעמלעך אין קעשענע און
האָט שוין די גאַנצע נאַכט נישט געווען. דאָס האָט אים געערגערט
און נאָך געמאַכט היציקער. מיט פּעס האָט ער זיך אַנידערגעזעצט
נעבן נאַגעלן און געזאָגט:

— אויב איך האָב ריכטיק פּאַרשטאַנען, פאַראַכט איר נישט
אינגאַנצן די „דערליוונגס-אַרמיי“? דאָס איז נישט סתּם אַזוי גע-
רעמט?

ער האָט דאָס געזאָגט זייער ערנסט און אָפּגעוואַרט אַן ענט-
פּער. נאָך אַ קורצער פּויע האָט ער זייער געזאָגט, אַז באלד
נאָך דעם ערשטן שמועס, וואָס זיי האָבן צווישן זיך געהאַט—ס'איז
געווען אין דעם טאָג פון קאַרלסענס לוייה,—האָט ער פּאַקומען דעם
אַינדרוק, עפּעס אַזוי ווי ער, נאַגעל, וואָלט זיך באַמת אונטערגענו-
מען צו פּאַרטיידיקן דעם אומזין.

— איך פּאַרטיידיק דאָס רעליגיעזע לעבן פון מענטשן,
— האָט נאַגעל געענטפּערט—און פאַרוואָס? ווייל עס איז אַ פּאַקט.
איך פּאַרטיידיק נישט ספּעציעל דאָס קריסטנטום, דורכיים נישט,
נאָר דאָס רעליגיעזע לעבן בכלל. איר האָט געזאָגט, אַז
מ'וואָלט געדאַרפט אויפהענגען אַלע טעאָלאָגן, „פאַרהאַסן“ האָב
איך געפּרעגט. „ווייל זייער ראָלע איז אויסגעשפּילט“, האָט איר גע-
ענטפּערט, און אין דעם בין איך מיט איך נישט מסכים געווען.
דאָס רעליגיעזע לעבן איז אַ פּאַקט. אַ טערק רופּט אויס: „אַללאַ
איז גרויס“ און שטאַרבט פאַר דער דאָזיקער איבערצייגונג. אַ נאָר-
וועגער פּאַלט אויף די קני פאַרן אַלטאַר און טרינקט נאָך ביי
אויף היימיקן טאָג קריסטוסעס בלוט. אַ פּאַלק האָט אַ גאָט, אין
וועלכן עס גלויבט, און אין דעם גלויבן שטאַרבט עס גליקלעך.

דער עיקר איז נישט, אין וואָס מען גלויבט, נאָר ווי צוויי מען גלויבט אין דעם...

— איך בין ממש דערשמוינט צו הערן פון אייך אזא פלוי-
דערי, ס'איז אמת, אז איך קען אייך נישט, פונדעסטוועגן האָב
איך געמיינט, אז אין אנדערע פראַגן זענט איר נאָך מער ראַדי-
קאַל, ווי איינער פון אונז; דאָ אָבער קריכט איר ממש אויף די
גלייכע ווענט. איך פרעג זיך נאָכאַמאָל, צי זענט איר, אין תוך
גענומען, נישט אַמאָר אַ פאַרמאַסקירטער קאַנסערוואַטיסט. דאָ קומט
אין וויכטיגע קריטיק נאָך דער אנדערער; אין שרייבער
נאָך דעם אנדערן טרעט אַרויס און צעגלידערט די דרשות-זאַמלונג.
גען און די מעאָלאָגישע אָפּהאַנדלונגען, און נישט געקוקט אויף
דאָס אַלץ, האַלט איר זיך נאָך אַלץ ביי דעם, אז די קאָמעדיע,
למשל, מיט קריסטוס'ס בלוט האָט נאָך היינט אַ באַדייטונג! איך
הייב אייך נישט אָן צו פאַרשטיין.

— מינט איר נישט, הער דאָקטאָר, אז אין תוך אַרײַן איז
אויך אַביסל ראַדיקאַל זיך צו האַלטן פעסט ביי אַ מיינונג, וואָס
איז פונקט ד'היפוך צום זיגרייכן ליבעראַליזם? מילא, דאָס איז
אַ זאָך פאַר זיך! אָבער איך בין נישט מסבּים דערמיט, וואָס איר
זאָגט וועגן דער קריטיק, אַ קריטיקער נעמט אַ מעטאָפּיזישע פראַ-
גע אויפן גאָפּל און „צעגלידערט“ זי. יא, וואָס האָב איך אייך גע-
וואָלט פּרעגן, זענט איר שוין אַמאָל געווען אויף אַ פּערד-מאַרק?
האָט איר שוין אַמאָל געזען, ווי מען בייט זיך מיט פּערד? ניין?
נאָר נישט דאָס בין איך אויסן. יא, לאָמיר רעדן וועגן דער
קריטיק, וועגן אָס די שפּיציקע און זייער מאַלענטפּולע גאָפּל-
שטעך אין דער מעטאָפּיזישער העלט. וואָס איז אייער מיינונג וועגן
דעם? איך מיין, אז דאָס איז נישט ריכטיק, ס'איז עס-האַרצישע
זירוסטיק, פּויעריש-לאָגיק. אויף זייטל 34 זאָגט פּאַסטאָר יעלס
אזוי און אזוי. אויף זייטל 108 ווידער זאָגט פּאַסטאָר יעלס דאָס
און דאָס. און אָט האָט איר אייך פּאַסטאָר יעלס'ס לאָגיק; מיר
דאָכט, אז דאָס איז אויסערגעוויינלעך באַגרענעצט, מיר פאַרשטייען
פּשוט נישט סיי אויף דעם זייטל און סיי אויף יענעם, וואָס דער פּאַס-
טאָר האָט געמיינט. מען מוז אים כאַפּן ביי אַ סתּירה, אים פאַר-

פלאַנטערן מיט הערמער, אָבער נישט געקוקט אויף אַט דער ביי-
נעזישער שפּאַלימער-אַרבעט, טוט זיך דער מענטש זינס און גייט
וידער צו דער „קאָמעדיע מיט קרויסטוסעס בלוט“...

— וואָס-זשע איז בכּן גוט?

— דער פּאַקט איז גוט! און וואָס פּאַרא געווינס איז עס,
צווישן זיך גערעדט—איך בעט איך איבער, אגב, וואָס איך האָב
עס שוין איינמאָל געזאָגט—וואָס האָבן מיר דערפון, פון ריין פּראַק-
טישן שטאַנדפּונקט, ווען מ'נעמט צו ביים לעבן יעדע פּאַעזיע,
יעדן טרוים, יעדע שיינע מיסטיק, יעדן לינג? וואָס איז אמת? איר
הייסט עס? מיר גייען פּאַרויס נאָר דורך סימבאָלן, וואָס מיר
האַלטן אין אײן בייטן מיט יעדן טרוים, וואָס מיר קומען ווייטער פּאַרויס...
דאָס איז פאַר איך, פאַרשטייט זיך, נישט גענוג ראַדיקאַל. נא,
ווי איר ווילט זיך!... אָבער איך זאָגנדיק איך געוויס, הער
דאָקטאָר? לאַמיר-זשע בעסער נישט פאַרגעסן אָן די גלעזער.

דער דאָקטאָר איז אויפגעשמאַנען און איז אַ היילע אַרומגע-
גאַנגען איבערן צימער. מיט פאַרדרוס האָט ער זיך אָפּגעשטעלט
און געקוקט אויף אַ טאַפעט, וואָס האָט זיך דאַרט ביי דער מיר
אַביסל אָפּגעשיידט; ער האָט זיך אפילו געשטעלט אויף די קני,
בדי אים אויסצוגלייכן.

— דו וואָלט מיר אין דער אמתן געקאָנט לייען דייע
ברילן, האַנסען, דו זיצסט דאָך סיי-ווי-סיי און שלאָפסט. — האָט
ער געזאָגט פשוט אויפגעבראַכט.

אָבער האַנסען האָט נישט געוואָלט געבן זיינע ברילן, און
דער דאָקטאָר האָט זיך מיט בעס אויסגעדרייט פון אים. ער האָט
זיך צוריק אַוועקגעזעצט נעבן נאַגעלן.

— יא, ס'איז אומזין. דאָס איז עס! אין גרונט גענומען האָט
אַלצדינג אַ קנאַפן הערט, ווען מען קוקט אויף דעם פון אייער
שטאַנדפּונקט. איר זענט אפשר גערעכט אין אַ סך זאַכן. אַט נעמט,
אַ שטייגער, האַנסענען. האַהאַהאַ; יא, זיי מוחל, וואָס איך דערלויב
מיר צו זאָכן פון דיר, האַנסען, אַדוואָקאַט און סאָציאַליסט האַנ-
סען. רייכסטו זיך דען נישט די הענט שטילערהייט פאַר שמחה,
בשעת צוויי גוטע בירגער צעקריגן זיך און פירן אַ פּראָצעס איינער

קעגן אנדערן? גיין, ווען ס'וואלט נישט געווען אמת, וואָלסטו זיי שמעני-דיק אויסגעגלייבט מיט גומן און נישט גענומען דערפאר קיין פרושה! און אין דעם צווייטן זונטיק וואָלסטו אַרויפגעגאנגען אין אַרבעטער-פארין און דו וואָלסט פאר צוויי בעל מלאכות און אַ קצב-יונג געהאַלטן אַ דרשה וועגן דער סאַציאַליסטישער אָרדנונג. יאָ, יעדער איינער וואָל באַקומען זיינע הבנסות לויט זיין פעיקייט צו פראָדוצירן, - וואָלסטו געזאָגט. „אַלץ איז איינגעשמעלט אין אַזאַ אויסגעצייכנטן סדר, אַז קיינעם ווערט נישט געטון קיין אומ-רעכט.“ אָבער דאָ שטייט אויף דער קצב-יונג און אין גאָט הייסט דעם אמת, אַז קעגן די איבעריקע איז ער אַ זשעני, שטייט ער אויף און פּרעגט: איך האָב אָבער אַ געוויסע גרויס-סוחרישע פעיקייט צו קאָנסומירן, זאָגט ער, אָבער אין פראָדוצירן בין איך, זאָגט ער, נישט מער, ווי אַ קצב-יונג, וואָרום אויף דעם געבויט גייט נישט הייטער מײן מאַלענט. אזוי זאָגט ער, וואָס זשע, צי שטייטו נישט דעמאָלט בלייך און האָסט נישט וואָס צו ענטפערן, דו באַלאָדאָן?. יאָ, כראַפּע, כראַפּע, דאָס קאָנסטו צום בעסטן! דער דאָקטאָר איז איצט געוואָרן שטאַרק בגלופין, די צונג האָט זיך אים קיים איבערגעדרייט, און די אויגן זענען אים געווען פול מיט טרערן. נאָך אַ פּויע האָט ער זיך היידער געווענדט צו נאָגעלין און מיט אַ האַפּערדיקן טאָן האָט ער געזאָגט: איבעריקנס, האָב איך נישט געמיינט, אַז נאָר די טעאַלאָגן דאַרפן זיך אומברענגען. גיין, וואָל מיך דער טייל כאַפּן, אַלע, אַלע דאַרפן מיר עס טון, אויסראַטן די מענטשן און לאָזן די ערד זיך דרייען ווייטער. נאָגעל האָט דערחייל גראָד זיך אָנגעקלאַפט מיט מינוטן. דער דאָקטאָר האָט נישט געקראָגן קיין ענטפער, ער איז געוואָרן אין בעס און אויסגעשריגן אויפן קול:

- איר הערט נישט, וואָס איך זאָג? מיר וואָלטן זיך אַלע, אַלע געדאַרפט אַ מעשה אָנטון, זאָג איך; איר אויך, נאַטורלעך, איר אויך.

דערביי האָט דער דאָקטאָר אויסגעווען אויסערגעוויינלעך ביין - יאָ, - האָט נאָגעל געענטפערט - איך האָב אויך גע-פראַכט דערפון. אָבער איך פון מײן זייט האָב איך נישט קיין

מוט. - פויוע. - איך זאג אייך אלזא בפרוש, אָפּן, אז איך האָב נישט קיין מוט דערצו. ווען איך זאָל אָבער אין אַ שיינעם טאָג יאָ קרייגן מוט, האָב איך מיר שוין אָנגעגרייט צו דעם צוועק דעם רעוואָלוציער. און אין יעדן פאל טראָג איך אים שטענדיק ביי זיך. און דערביי האָט ער פון וועסטל-קעשענע אַרויסגענומען אַ טעדיצין-פלעשעלע און עס געהאַלטן אין דער הויך. דאָס פלע-שעלע איז נאָר געווען האַלב פול.

- עכטער בלוי-ווער, קלאָר ווי וואַסער! - האָט ער גע-זאָגט. - אָבער איך וועל קיינמאָל נישט האָבן דעם מוט דערצו; עס ווערט מיר וואָס אַ טאָג אַלץ שווערער, הער דאָקטאָר, - איר קאָנט דאָך מיר געוויס זאָגן, צי דאָס איז גענוג. איין העלפט דער-פון האָב איך שוין געפרוּווט אויף אַ חיה און עס האָט געווירקט אויסגעצייכנט. אַ קורצע ראַנגלעניש, אַ פּאַר קאָמישע האַוואַיעס, עט-לעבע מאָל אַ סאָפּע, דאָס איז אַלץ; מאַט אין דריי צונגן.

דער דאָקטאָר האָט גענומען דאָס פלעשעלע, האָט עס באַ-קוקט, עס אַ פּאַר מאָל דורכגעשאַקלט און געזאָגט:

- דאָס איז גענוג, איבער גענוג... וואָס אַן אמת וואָלט איך געדאַרפט צונעמען ביי אייך דאָס פלעשעלע; נאָר אז איר האָט נישט קיין מוט, איז...

- נין, איך האָב נישט קיין מוט.

פויוע. נאָעל האָט צוריק אַריינגעלייגט דאָס פלעשעלע אין וועסטל-קעשענע. דער דאָקטאָר האָט זיך וואָס אַ מינוט מער איי-געקאַרטשעט; ער האָט אויסגעטרונקען זיין גלאָז, מיט טיימע אויגן זיך אַרומגעקוקט אַרום זיך און אַ שפּיי געטון אויפן די. פלוצ-לינג האָט ער אַריבערגעשריגן צום אַדיונקט:

- הע הא! ווו האַלסטו ערגעץ אין דער וועלט האַלטאָן, קאָנסטו נאָך אויסרעדן „געדאַנקען אַסאַציאַציעס ל" איך קאָן עס שוין נישט. אַ גוטע נאַכט!

דער אַדיונקט האָט געעפנט די אויגן, האָט זיך אַביסל אי-בערגעצויגן; איז אויפגעשטאַנען און צוגעאַנגען צום פענסטער. ער איז געשטאַנען אַ ווילע און אַרויסגעקוקט דורכן פענסטער. אז דער שמועס האָט זיך פונסניי אָנגעהויבן, האָט ער זיך באַנוצט מיט

דער געלעגנהייט זיך ארויסצוגנבען; ער האָט זיך שטילערהייט געשארט ביי דער וואַנט, האָט געעפנט די טיר און זיך אַרויס-געשלייכט, אידער עמעצער האָט עס באַמערקט. אויף אזאָ אופן פלעגט דער אַדיונקט האַלטאָן שטענדיק זיך אַרויסקריגן פון אַ געזעלשאַפט.

מינוט איז אויפגעשטאַנען און אויך געוואָלט אַוועקגיין; נאָר ווען מ'האָט אים געבעטן, ער זאָג נאָך בלייבן אַ וויילע, האָט ער זיך צוריק אַנידערגעזעצט. אַדוואָקאַט האַנסען איז געשלאָפן. די דריי, וואָס זענען נאָך ניכטער געווען, סטודענט אַיען, מינוט און נאָגעל, האָבן אָנגעהויבן רעדן פון ליטעראַטור. דער דאָקטאָר האָט זיך צוגעהערט מיט האַלב פאַרמאַכטע אויגן, נישט אויסרעדן. דיק קיין וואָרט. גלייך נאָכדעם איז ער אויך אַנטשלאָפן געוואָרן. דער סטודענט איז געווען שטאַרק אָנגעליינעט און געהאַלטן פון מאָפּאַסאָן: מען מוז מודה זיין, אַז מאָפּאַסאָן האָט דערגרונט-טעוועט די סודות פון דער פרוי, און אַלס דיכטער פון דער ליבע האָט ער נישט צו זיך קיין גלייבן. וואָס פאַראַ דרייסיקייט אין דער שילדערונג! וואָס פאַר אַ וונדערלעכע קענטעניש פון דעם מענטשנס האַרצן! אָבער נאָגעל האָט זיך פּלוצלינג אויף אַ לע-כערלעכן אופן געקאָכט, האָט געקלאַפט אין טיש, געשריגן, איז אָנגעפאַרן אויף די שריפטשמעלער, האָט פון אַלעמען געמאַכט אַש און בלאַטע און בלוז געשאַנעוועט פון זיי עטלעכע געציילטע. זיין ברוסט האָט זיך שטאַרק געהויבן, און דער שוים איז אים גע-לאָפן פון מויל.

— די דיכטער, העהע, יאָ, דאָס מוז מען מודה זיין. זיי זע-נען אַריינגעדערונגען אין די טיפענישן פון מענטשלעכן האַרצן! וואָס זענען זיי דען, אָט די בעלי-נאווהס, וואָס האָבן געקראָגן אזאַ מאַכט איבערן היינטיקן לעבן, וואָס זענען זיי? יאָ, אַ צרעת אויפן מענטשלעכן קערפער, עמפינדלעכע, געשוואָלענע קרעצלעך אויף דער באָרד, וואָס מען מוז זיך אַרומגיין צארט מיט זיי, און אָנ-נעמען זיי פאַרויכטיק. אַנישט ווערן זיי שלעכט, ווייל זיי פאַרמאַגן נישט קיין האַרטע באַהאַנדלונג! יאָ מען מוז דורכויס מאַכן אַ טומל מיט זיי, מיט די דיכטער, באַזונדערס מיט די נאַרויססטע, מיט די

מענטשלעך-ווייניק אנטוויקלטע, מיט די אלטע; אויב נישט, בלאָזן זיי זיך אָן און פֿאַרן אַזעק קיין אויסלאַנד. יאָ! אַ ליבער גאַט! וואָס פֿאַר אַ חווק, און טאַמער גיט זיך שוין איין אַמאַל אַ דיכטער, וואָס איז באַמט פֿאַרשיבורט פֿון גייסט, מיט טענער אין האַרצן, וואָלט מען גע- מעגט שווערן ביים סאַמע טיחל, אַז ער ווערט געשמעלט ווייט הינטער די גראַבע, נאָכמאַכנדיקע פֿראַפעסיאָנאַליסטן, וואָס זענען מכבֿר דעם עולם גולם מיט ביטערע שנאַפֿסן. יאָ, די מאַסע איז דאָס די קוואַנטיטעט—און דער גראַבער געשמאַק פֿון די טרינקער!... נו, ער, נאָ- גער, איז נישט קיין מבין, נאָר אַ געוויינלעכער אַגראַנאָם מיט אַ גע- וויינלעכן פֿערד-נעשמאַק, און דעריבער וויל ער נישט האָבן אפילו קיין פּופּציק מענטשן אויף זיין צד. עס האָט שוין געמראָפֿן אַמאַל, אַז ער האָט געליטן דערפֿון, וואָס ער האָט זיך אַרויסגעוואָגט אין דער שעקספּיר-פֿראַגע. איינמאַל אויף אַן אָונט, אַז ער האָט טאַקע אין דער אַמתן געלייענט שעקספּיר; ער האָט געהאַט באַשלאָסן אַרויפצושטייגן אויף דעם העכסטן שטאַפֿל פֿון דער בילדונג, דאָס איז געווען זיין אַמביציע און דעריבער האָט ער געלייענט שעק- ספּיר. אָבער ווי אויף צו להכעיס האָט ער אויסגעפונען, אַז שעק- ספּיר איז זייער שלאַבעריק, קנים וואָס ער רירט זיך, און זיינע פֿאַרערער זענען מענטשן, וואָס באַנוגענען זיך מיט זייער, זייער ווייניק. דאָ האָט זיך אויפֿגעהויבן אַ ספּעציאַליסט, אַ מבין, אַן עס- מעטיקער און האָט אים מיט פֿעס געוואָגט: יאָ, דאָס איז איי ער מיינונג, אָבער ס'איז נאָך נישט קיין ראיה, אַז דאָס איז די מיינונג פֿון דער גאַנצער וועלט; העעהע! ס'איז נישט די מיינונג פֿון דער גאַנצער וועלט, האָט ער געוואָגט. זאָל אינו גאָט אָפּהיטן, וואָס פֿאַר אַ קאָמישער פֿאַרשוין! ניין, די מיינונג פֿון דער גאַנצער וועלט איז עס טאַקע, וואָס אַן אַמת, נישט, נו, איז וואָס דערפֿון געדורונגען? וואָס גייט עס אים נאָגעלן אָן, וואָס די פּופּציק מיינונג פֿאַרערער האָבן אַן אַנדער מיינונג ווי ער? וואָס, צו אַלדי גוטע יאָר, גייט עס אים אָן, וואָס די מענטשהייט איז פֿאַר רויט, ווען ער איז פֿאַר שוואַרץ?... נו, קומט מען צוגיין מיט מאַפּאַסאַנען. ליי- בער גאַט! אַ מענטש, וואָס האָט אַ סך געשריבן וועגן ליבע, גע- חיס, די ביבער זענען געפֿלויגן ביי אים פֿון די הענט; יאָ, וואָס

אמת איז אמת... אך! א קליינער, העל פינקלדיקער שטערן אדפרעד דע מיוסע, וואָס ביי אים איז די ליבע נישט קיין ברענענדיקע רוי-מינע, נאָר אַן איידעגער און פייערדיקער פּרילינגס-רוף, וואָס די ווערמער פלאַקערן איינפאַך אין די שורות - אָט דער דיכטער האָט אפשר קיין העלפט נישט פון די פאַרערער אויף זיין זייט, וואָס מאַפּאַסאָן, דער קלייניקער מיט זיין אויסערגעוויינלעך גראַבער און גשמה-לאָזער לענדן-פּאָעזיע...

נאָגעל איז שוין איבערגעגאַנגען יעדע גרענעץ. ער האָט געפוי-נען אַ געלעגנהייט אָנצופאַלן אויף וויקטאָר הונאַ און בכלל צו שיקן אַלע דיכטער פון דער וועלט צי אַלדי רוחות. יא, איינפאַך שיקן צו אַלדי רוחות! צי ער מעג דאָ ברענגען איין איינציקן קליינעם מוס-מער פון וויקטאָר הונאַס אָנגעפלאָזענע פּאָעטישע מליצה? הערט זיך נאָר איין: „ווען דיין שמאַל וואָלט ווייניקסטנס געווען אזוי שאַרף הי דיין לעצטער ניין!“ יא, וואָס זאָגן זיי וועגן דעם? צי קלינגט דאָס נישט גוט? וואָס דענקט דער הער גרעגאָרד?

דערביי האָט נאָגעל דורכגעבויערט מינוטן מיט זיין בליק, ער האָט נישט אויפגעהערט צו קוקן אויף אים, און איבערגעחזרט אָט די איינציקע שורה פון וויקטאָר הונאַ, האַלמנדיק בסדר זיין בליק צוגעשמירט צו מינוטס געזיכט. מינוט האָט נישט געענטשאַפּערט. זיינע בלויע אויגן האָבן זיך טוראדיק ברייט צעעפנט, און אַ צעטומלעטער האָט ער אַ שטארקן ווּפּ געטון פון זיין גלאַז.

— אָבער דער פּערז איז דאָך סוף-בל-סוף נישט אזוי שלעכט—

האָט זיך דער סטודענט אָפּגערופן.

נאָגעל האָט זיך היידער צעקאָכט: אזוי הייסט עס, נישט אזוי שלעכט? ווי שלעכט ער האָט אים נישט אָנגעשריבן, האָט ער נאָך פּונדעסמחעגן זיין ווירקונג? יא, זעט איר! ניין, דאָן מוז ער אַנדערש אויסגעערט ווערן! — ער וואָלט, אייגנטלעך, געדאַרפט אויפשטיין, זיך שטעלן ביי דער טיר און פון דאַרט אַ שפיי מן אָט די זיסע פּאָ-עזיע די הערן איבער די קעפּ. יא, וואָרום אויב מען וויל וויקטאָר הונאַן באמת נישט באַעוהלדן, מוז מען אים פּאַרליינען מיט אַ גרויס, קייענדיק מייל, אויב נישט, גייט, אזוי צו זאָגן, אַריס זיין גייסט פון דער פּאָעזיע... נו, עס לוינט זיך הייטער נישט די מי צו רעדן וועגן

וויקמאָר הונאָן, זאָל זיין געהייליקט זיין אָנדענקען! פאַר אייער געזונט!
זיי האָבן געטרונקען.

— איר האָט דערמאָנט איבסענען — האָט זיך נאָגעל כסדר גע-
קאָכט. לויט זיין מיינונג איז פאַראַן בלויז איין איינציקער דיכטער
אין נאָרועניען, און דאָס איז נישט איבסען, ניין, באַמט נישט. מען
מאַכט איבסענען פאַר אַ דענקער; צי וואָלט מען נישט געדאַרפֿט
מאַכן אַ קליינעם אונטערשיר צווישן פּאָפּוליערע שכלדיקע באַמערקונ-
גען, און אמתן דענקען? מען רעדט וועגן איבסענס באַרימטקייט, מען
האַט שוין באלד וואַסער אין די אויערן פון זיין פּלומרשטן מוט;
צי דאַרף מען נישט מאַכן אַ קליינעם חילוק צווישן דעם טעאָרעטישן
און פּראַקטישן מוט, צווישן דעם רעוואָלוציאָנערן דראַנג אָן אייגנזאָגן
און אָן שום כּוונות און דעם אויפרייצונג-מוט ביי זיך אינדערהיים?
דער ערשטער שטראַלט אין לעבן, דער צווייטער רופֿט אַרויס שטי-
מונג אין טעאָטער. דער נאָרועגישער שריפטשטעלער, וואָס בלאָזט
זיך נישט אָן און האַלט נישט בשעת מעשה אַ שפּיזל אָנשטאַט אַ
שפּיז, איז דאָך נישט קיין נאָרועגישער שריפטשטעלער; יעדעס מאָל
מוז מען אויסגעפינען עפעס אַ פּלאַקנשיסער זיך צו רייבן אָן אים
אויב נישט ווערט מען נישט באַמראַכט פאַר אַ מומיקע מוראַשקע,
יאַ, ס'איז באַמט טשיקאָזע אַ קוק צו טון דערויף פון הייטן. אַ
שלאַכט-מוטל און אַ מענער-מוט איז ווי ביי אַ נאַפּאָלעאָנישע מלחמה;
אָבער סבּוה און ריויקע — ווי ביי אַ פּראַנצויזישן דוּעל. העהעהע!
ניין, אַ מענטש, וואָס וויל זיך בונטעווען, מוז דאָך קידם פּל קאָנען
אָננעמען אַ פּעדער אָן זיידענע הענטשקעס; ער דאַרף נישט זיין קיין
קליינער שרייבנדיקער יקר המציאות; נישט בלויז אַ ליטעראַרישער באַ-
גריף פאַר די דייטשן, נאָר אַ באַוועגלעכער טעטיקער מענטש אין
דעם טוטל פון לעבן, איבסענס רעוואָלוציאָנערער מוט וועט קיינמאָל
קיינעם נישט אַרויפּפירן אויף דעם דינעם אייז; דער עקספּערימענט
מיט דעם טאָרפּעד-שיפּל אונטערן ברוק איז אַ נישטיקע דעפּאַרטאַ-
מענט-טעאָריע אין פאַרגלייך מיט דער לעבעדיקער, ברענענדיקער
מאַט. צי האָבן זיי געהערט אַמאָל, ווי עמעצער צערייסט לייזונט?
העהעהע! אַ וואַזשנער גערויש!.. איבעריקנס, איז איין גערויש אפשר
אָזוי גוט ווי דער אַנדערער, ווי באַגייסטערט מיר זאָלן נישט זיין

פון אזא ארבעט, ווי שרייבן פארן פובליקום. פארשטייט זיך - ווי
נישטיק זי זאל נישט זיין, האָט זי דאָך על-בל-פנים אזוי פיל ווערט,
ווי לעץ טאָלסאָיס רויכערנדיקער מוסר און ויין פּראָפּאָגאַנדע פאַר זיין
גאָט, אָבער - כאַפּט זי אַלע דער מיזחל!

- אָרע?

- יאָ, במעט. איבערדיקס האָבן מיר איין דיכטער, דאָס איז
ביערנסאָן אין זיינע בעסטע שעהן. ער איז דאָך אונזער איינציקער,
אונזער איינציקער...

- וואָלט מען דען די גרעסטע טענות קעגן טאָלסאָיען נישט
געקאָנט אָנווענדן אויך לגבי ביערנסאָנען? צי איז ביערנסאָן אויך נישט
פונקט אזא אָנוואַנער, אַ מוסר-פרעדיקער, אַ געוויינלעכער לאַנגווייליקער
אַלמער מאַן, אַ ביכער שרייבנדיקער פּראָפּעסיאָנאַליסט און דאָס
גלייכבן

- ניין - האָט נאָעל אויסגעשריגן אויפן קול. ער האָט גע-
מאַכט מיט די הענט און פאַרטיידיקט ביערנסאָנען מיט וואַרעמע ווער-
טער: מען קאָן נישט פאַרגלייבן ביערנסאָנען מיט טאָלסאָיען, טיילווייז
ווייל ס'וואָלט געווען קעגן דעם איינשאַבן אַגראַנאָמישן שכל פון יעדן
איינעם, און טיילווייז, ווייל דער מענטשלעכער געפיל רעדט קעגן
דעם, ערשמנס איז ביערנסאָן אַ זשעני - וואָס טאָלסאָי איז אין זיין
גאַנצן לעבן נישט געווען. ביי אים, ביי נאָעלן, זענען די גאַנץ געוויינלעך-
גרויסע זשעניען נישט קיין מיוחסים. איין גאָט ווייסט דעם אמת, אַז
ער איז פון זיי נישט נתפּעל. אָבער טאָלסאָי האָט אפילו זייער
מדרגה אויך נישט דערגרייכט. דאָס איז, פאַרשטייט זיך, נישט קיין
מניעה מודה צו זיין, אַז טאָלסאָי קאָן מאַכן ביכער, וואָס זענען
בעסער, ווי אַ סך ביערנסאָנעס. אָבער וואָס איז דערפון געדרונגען?
גוטע ביכער קאָנען דענישע קאָפיטאַנעס, נאָרוועגישע מאַלער און ענג-
לישע וויבער אויך מאַכן. צייטווייז איז ביערנסאָן אַ מענטש אַן הערשנ-
דיקע פּערווענלעכקייט, נישט קיין באַגריף. „ער וויילט אַרום, ווי אַ
לעבעדיקער קערפּער אויף אונזער ערד-קוגל און דאַרף פאַרנעמען אַן
אַרט פאַר פּערציק. ער זיצט נישט פאַר די מענטשן, ווי אַ ספינקס
גרויס און מיסטיש; זיין אינערלעכס איז ווי אַ וואַלד אין שטורם, ער
קעמפט, ער איז אומעטום פאַראַן, און ברענגט, אין גרויס גענומען, גרויס-

שאָדן זיינע ענינים ביים פובליקום. ער איז אַ הערשנדיקער גייסט, איינער פון די הייניק-באפעלנדיקע; ער קאָן שטיין אויף אַ טרי-בונע און מיט אַ האַנט באַזעגונג איינשטילן אַ פּיפּעריי. ער האָט אַ מוח, אין וועלכן עס האַלט אין איין שפּראַך און רייסן מיט געדאַנקען; ער זיגט מיט בוח און ער מאַכט גראַבע פעלערן, אָבער אַלץ טוט ער מיט פּערזענלעכקייט און גייסט. ביערנסאָן איז אונזער דיכטער מיט אינספּיראַציע, מיטן געמלעכן פּונק; עס הויבט זיך אָן אין אים, ווי אַ גערויש אין תּבוּאה-פעלד אין אַ זומערדיקן טאָג, און עס ענדיקט זיך דערמיט, וואָס אויסער אים הערט מען גאַרנישט, גאַרנישט אויסער אים. אין זאַ פאַרם דרוקט זיך די באַזעגונג פון זיין נשמה. דאָס איז די באַזעגונג פון דעם זשעני. ווען מ'זאָל איבסענס פּאָעזיע פאַרגלייבן צו ביערנסאָנס, איז איבסענס פּאָעזיע, למשל, פשוטע מעכאַנישע ביוראָ-אַרבעט. די מעלד פון איבסענס פּערזען איז דאָס, וואָס זיי גראַמען זיך גוט, אז עס קנאַקט אַזש; דאָס רוב פון זיינע דראַמאַטישע שאַ-פּונגען זענען היצערנע גולמס. צו וועלכע שוואַרצע יאָר דאַרף מען דאָס!. מיליא, איבעריקנס, זאָל זיין גענוג; פאַר איינער געזונט!. ס'איז געווען צוויי אַ זייגער. מינוט גענעצט. שלעפּעריק נאָך אַ גאַנצן טאָג אַרבעט, מיר און פאַרלאַנגווייליקט פון נאַגעלס אונט-אויפהערלעכער פּלודעריי, שטייט ער אויף און הייל גיין. ער האָט זיך שוין געזעגנט און איז שוין געווען ביי דער טיר, האָט זיך געטראַפּן אַ קרייניקייט, וואָס צוליב דעם איז ער שטיין געבליבן. אַ קריינער צופאַל, וואָס האָט אָבער אַ שטיקל צייט דערנאָך גע-האַט אַ נישקשהדיקע באַדימונג; דער דאָקטאָר כאַפט זיך אויף, טוט אַ שטאַרקן מאַך מיטן אָרעם און צוליב זיין קורצוויכטיקייט האַרפט ער אום עמלעכע גלעזער; נאַגעל, וואָס איז געזעסן נעבן דאָקטאָר, איז באַגאַסן געוואָרן מיט שאַמפּאַניער. ער איז אויפגע-שפּונגען, האָט זיך לאַכנדיק אָפּגעטרייטלט די נאַסע ברוסט און מיט אַן אויסגעלאַסענעם טאָן אַ געשריי געטון „הוראַ!“

מינוט איז תּיבּה צוריקגעקומען, גרייט באַהילפּיק צו זיין. ער איז צוגעלאָפּן צו נאַגעלן מיט טאַשנטיכלעך און האַנטיכער און האָט אים געוואָלט אָפווישן; די וועסט איז געווען גאָר שטאַרק

פארגאסן: ווען ער וויל זי נאָר אויף אַ רגע אויסטון, אויף איין מינוט, וועט זי זיך גלייך אויסטרוקענען. אָבער נאָגעל האָט נישט געוואָלט אויסטון די וועסט. איצטער האָט זיך פון ליאַרם דער אַדוואָקאַט אויך אויפגעכאַפּט און אויך אָנגעהויבן שרייען „הוראַ!“ נישט וויסנדיק, וואָס דאָ איז פאָרגעקומען. מינוט האָט נאָכאַמאָל געבעטן נאָגעלן די וועסט; נאָגעל האָט נאָר אַ שאַקל געטון מיטן קאָפּ. פּרוּצלינג טוט ער אַ קוק אויף מינוט; עס איז אים עפעס איינגעפאַלן, ער שטייט גלייך אויף, טוט אויס די וועסט און דער-לאַנגט זי אין איילעניש.

— בימע, ווישט זי אָפּ, — האָט ער געזאָגט — האַלט זי פאַר זיך. יאָ, יאָ, איר קאָנט זי האַלטן פאַר זיך, איר האָט דאָך נישט קיין וועסט. רעדט נישט קיין נאַרישקייטן! איך גיב זי אייך מיטן גאַנצן האַרצן, ליבער פּריינט. נאָר אזוי ווי מינוט האָט זיך נאָך אַלץ נישט געוואָלט אונטערגעבן, האָט אים נאָגעל אַריינגעשטעקט די וועסט אונטערן אַרעם, אויפגעפנט די טיר און אים אויף אַ פּריינטלעכן אופן אַרויסגעשטופט אין דרויסן.
און מינוט איז אַוועק.

דאָס האָט געדויערט אזוי קורץ, אז נאָר איין אָיען, וואָס איז געזעסן ביי דער טיר, האָט עס צוגעזען.
אַזינד האָט דער אַדוואָקאַט געמאַכט אַ פּאַרשלאַג מען זאָל די איבעריקע גלעזער אויך צעברעכן. נאָגעל האָט גאָרנישט גע- האָט קעגן דעם, און ערשט האָבן זיך פיר דערהאַקסענע מאַנסלייט געוויילט דערמיט, וואָס זיי האָבן געשליידערט איין גלאַז נאָך דער אַנדערער אין וואַנט אַריין. שפעטער האָבן זיי געטרונקען פון די פלעשער, געשריגן ווי מאַטראַסן און אַרומגעמאַנצט איבערן צימער. ס'איז געוואָרן פיר אַ זייגער, איידער דער דאָזיקער צייט-פאַרטרייב האָט זיך געענדיקט. דער דאָקטאָר איז געווען שטאַרק אָנגעטרוני- קען. שוין אין דער טיר האָט זיך נאָך סטודענט אָיען געווענדט צו נאָגעלן און געזאָגט:

— אָבער דאָס, וואָס איר האָט געזאָגט קעגן פּאַסאַטאָיען, לאַזט זיך גאַנץ גוט אָנמעסן אויף ביערענסאָנען. איר זענט נישט אויסגעהאַלטן אין אייערע רייד...

— כאכאכא! — האָט זיך דער דאָקטאָר צעלאַכט ווי אַ
משוגענער — די ריכטיקע צייט צו פאָדערן אויסגעהאלטנקייט!...
קאָנט איר זאָגן „ענציקלאָפּעדיסטן“, ליבער פריינט? „אידען אַסאָ-
ציאָציעס“? קומט בעסער, איך וויל איך אָפּפירן אַהיים... כאַכאָ!
די ריכטיקע צייט!

גערענגט האָט שוין נישט אין דרויסן. אָבער די זון האָט
אויך נישט געשיינט. דאָך איז דאָס העמער געווען רויק און ס'האָט
אויסגעווען, אז ס'וועט זיין אַ מילדער טאָג.

XIV

אויף מאָרגן אינדערפרי איז מינוט חידער געקומען אין האָ-
מעל. ער איז שטילערהיים אַרױן צו נאָגעלן אין צימער, האָט
אָוועקגעלייגט אויפן טיש זײַן זײַגער, עטלעכע פּאַפּירן, אַ שטיקל
בלײַפּעדער און דאָס קלײַנע פּלעשעלע סם און האָט געוואָלט
אַרויסגיין צוריק. אָבער נאָגעל האָט זיך פּונקט אויפגעכאַפט און
מינוט האָט אים געכוזט אויפּקלערן די סיבה פון זײַן באַזוך.
— צוליב די זאַכן, וואָס איך האָב געפונען אין העסטל-קע-
שענע. — האָט ער געזאָגט.

— אין העסטל-קעשענע? יאָ, צום טײַהל. ריכטיק! און וײַפל
איז דער זײַגער?

— אַכט, אָבער אײער זײַגער שטייט, כ'האַב אים נישט גע-
וואָלט אָנציען.

— איר האָט דאָך נישט אויסגעמרונקען דעם בלוז-זײַגער?
מינוט האָט אַ שטייכל געטון און געשאַקלט מיטן קאַפּ-ניין,
— האָט ער געענטפערט.

— אפילו נישט פאַרוכט אַביסעלע? דאָס פּלעשעלע מוז
זײַן האַלב-פול; ווייזט נאָר.

און מינוט האָט אים געוויזן, אז דאָס פּלעשעלע איז נאָך
האַלב-פול.

— גוט! און דער זײַגער איז אַכט? איז שוין צײַט אויפצו-
גאָן?

שמיין... יא, איך האָב זיך פּלוצלינג דערמאָנט, גרענאַרד, קאַנט איר מיר נישט קריגן צו לייען א פּידל? כ'וואָלט געוואָלט פּרוּוון, צי וועל איך זיך קאַנען לערנען שפּילן... מילא, נאַרישקייט! דער אמת איז, אז איך וויל קויפן א פּידל, אַוועקצושענקען א באַ-קאַנטן. איך דאַרף זי נישט האָבן פאַר זיך. איר וועט מיר, אַלואָ, אומבאַדינגט שאַפן א פּידל, ס'מאַכט נישט אויס, וווּ איר וועט זי נעמען.

מינוט פאַרויבערט, אז ער וועט זיך באַמיען הי ווייט ער וועט קאַנען.

— כ'דאַנק אייך מיינט מאַל. נו, און איר וועט דאָך ווידער אַריינקומען צו מיר, ווען אייך וועט זיך גלויבטן. דעם העג ווייסט איר דאָך — א גוטן מאַג.

אין א שעה ארום איז שוין נאָעל געווען אין וואַלד, ביים פּאַסטאָרס הויף. די ערד איז נאָך געווען פייכט פון רעגן, וואָס איז געפאלן די גאַנצע פּריערדיקע נאַכט, און די זון האָט נישט שטאַרק געוואַרעמט. ער האָט זיך אַנידערגעזעצט אויף א שמיין און געהאַלטן אָנגעשמרענגט דעם בליק אויפן וועג. אויף די וויי-כע קליינע זאַמל-שטיינדלעך האָט ער באַמערקט סמינים פון א פּאַר באַקאַנטע פיס טריט, ער איז כמעט געווען זיכער, אז דאָס זענען דאַגני קיעלאַנדס שפורן, און אז זי איז געגאַנגען אין שטאַט אַרין. ער האָט געוואַרט א שפּאַר שטיקל צייט, דסוף האָט ער זיך באַ-שלאָסן איר צו גיין אַנטקעגן און זיך אויפגעהויבן פון שמיין.

און ער האָט באמת קיין מעות נישט געהאַט; ער האָט זי באַגענגט באלד ביים ראַנד פון וואַלד. זי האָט געטראָגן א בוך; ס'איז געווען סקראַמס „גערטרוד קאַלביערנסאָן“.

תחילת האָבן זיי גערעדט א היילע וועגן דעם בוך. דערנאָך האָט זי געזאָגט:

— וואָלט איר עס געגרייבט... אינוער הונט איז טויט.

— טויט? — האָט ער איבערגעפרעגט.

— מיט עמלעכע מעג צוריק, מיר האָבן אים געפונען א

פּוויטן. איך פאַרשטיי גאַרנישט הי אזוי ס'האָט געקאַנט געשען.

— אָבער איר ווייסט, אין מיינע אויגן איז דער הונט שטענדיק

געווען זייער עקלהאפט; אזא וואך-הונט מיט א קארנאסע נאָן און מיט אַן אומפארשעמטן מענטשן-פנים. ווען ער פלעגט אַ קוק טון אויף אייך, זענען זיינע מויל-ווינקלעך אזוי טיף אַרעפגעהאַנגען, ווי ער וואָלט געהאַט צו טראָגן דעם גאַנצן וועלט-שמערע אויף די אַקסלען. איך בין דווקא צופרידן, וואָס ער איז טויט.

— פּע, שעמט זיך...

אַבער ער האָט איר מיט אַ נערוועזער באַוועגונג איבערגע-פלאָגן די רייד; ס'האָט אויסגעזען, ווי ער וואָלט וואָס גיכער גע-וואָלט פטור ווערן פון דעם דאָזיקן שמועס וועגן הונט. ער האָט אָנגעהויבן רעדן פון אַ מענטשן, וואָס ער האָט אַמאָל באַגעגנט, און וואָס איז געווען דאָס סאַמע לעכערלעכסטע, וואָס מען קאָן אַמאָל טרעפן.

— דער דאָזיקער מענטש האָט אַביסל געשמאַלט, און ער פלעגט זיך גאַרנישט באַהאַלטן דערמיט; ניין, אדרבא, ער פלעגט בפרוון שטאַמלען נאָך מער, ווי זיין טבע איז געווען, בדי אַלע זאָרן זען זיין פעלער. וועגן דער פרוי האָט ער געהאַט די משונה-דיקסטע מיינונגען. אַנב, פלעגט ער דערציילן אַ געשיכטע פון מעקסיקא, וואָס פלעגט פון זיין מויל אַרויסקומען זייער קאַמיש. ס'איז געווען אַ חוינטער מיט אַ שרעקלעכער קעלט. די טערמאַמע-טערס האָבן געפלאַצט, און דער עולם האָט זיך באַהאַלטן אין די שטיבן ביימאָג און ביינאַכט. אַבער איינמאָל האָט ער דווקא גע-מוזט גיין אין אַ שטאָט, וואָס איז געווען נישט ווייט פון זיין וווי-אַרט. ער איז געגאַנגען דורך אַ פּוסטער געגנט, נאָר דאָ און דאָרט איז געשטאַנען אַ שטיבל, און דער קאַלמער חוינט האָט אים מורא-דיק געשניטן אין פנים, ווי ער גייט אזוי מיט שנעלע פעסטע טריט שפרינגט אַרויס אַ האַלב-נאַקעטע פרוי פון אַ שטיבל און לויפט אים נאָך מיט אַ געשרי: „איר האָט אַ פּראָסט-בלעזל אויף דער נאָז, גיט אַכטונג, איר האָט אַ פּראָסט-בלעזל אויף דער נאָז“ די פרוי האָט געהאַלטן אַ קאָך-לעפּל אין דער האַנט און איז גע-גאַנגען מיט אַרויפגעשארצטע אַרבל; זי האָט פּונקט דערווען אַ מענטשן מיט אַ פּראָסט-באַמער אויף דער נאָז פאַרבלייבן איר שטיבל, און זי האָט איבערגעלאָזט איר שטוב-אַרבעט און איז אַרויסגעלאָפן

האָרענען. העהעהע! האָט איר שוין געהערט אזוינס? און דאָ שטייט זי אַליין מיט פאַרשארצטע אַרבל אין דעם שאַרפן, שניידן-דיקן ווינט, בעת די גאַנצע רעכטע באַק אירע לויפט אויף ביס-לעכטזיין און הערט לוסף אָן אומגעהויערער וויסער בלאָטער. העהעהע! דאָס איז ממש נישט צום גלויבן!... אָבער נישט גע-קוקט אויף דעם און אַ סך אַנדערע ביישפּילן פון ווייבערשן מקריב זיין זיך, איז דער שטאַמלער געווען שטאַרק איינגעקשנט און גע-טענהט און איין קור: די פרוי איז אַ מאָדנע אומדערזעמלעכע חיה - האָט ער געזאָגט, און נישט קלאָר געמאַכט, פאַרהאַט זי איז מאָדנע און אומדערזעמלעך. „ס'איז גאַרנישט צו גלויבן, וואָס זי קאָן זיך איינרעדן, האָט ער געזאָגט און דערביי האָט ער מיר דערציילט: „כ'האַב געהאַט אַ פריינט, האָט ער זיך פאַרליבט אין אַ יונגער דאַמע; זי האָט אפילו געהייסן קלאַראַ. ער האָט זיך שטאַרק אָנגעשטרענגט צו געווינען די ליבע פון דער דאַמע; אָבער ס'האַט קיין שום זאַך נישט געהאַלטן, קלאַראַ האָט נישט געוואָלט קיין קוק טון אויף אים; און פונדעסטוועגן איז ער גע-ווען אַ שיינער און חשובער יונגערמאַן. אָבער אַט די אייגענע קלאַראַ האָט געהאַט אַ שוועסטער, אַן אויסערגעוויינלעך פאַרוואַק-סענע הויקערדיקע בריאה, ממש אַ פאַרזעעניש. מילאַ, איז זיך ווין פריינט מיישב און שדכנט זיך צו איר; איין גאָט אַליין האָט גע-ווסט צוקיב וואָס ער האָט עס געטון. אפשר האָט ער געהאַט דערביי עפעס אַ באַזונדערע פּוּנה. און אפשר האָט ער זיך גאָר פאַרליבט אין איר, כאָטש זי איז געווען אזוי מיאוס. אָבער וואָס טוט קלאַראַ? יאָ, דאָ באַווייזט די פרוי פּלוצלינג אירע נעגל; קלאַראַ שרייט, קלאַראַ מאַכט גוואַלטן: איך, מיך האָט ער גע-וואָלט! מיך, מיך האָט ער געוואָלט האָבן! האָט זי געזאָגט, „אָבער מיך וועט ער נישט קריגן. פאַר קיין שום פרוי אין דער וועלט נישט, האָט זי געזאָגט. נו, מיינט איר, אז ער האָט לוסף יאָ געקראָגן די שוועסטער, אין וועלכער ער איז שוין איצט גע-ווען שטאַרק פאַרליבט? ניין, דאָס איז דאָך דאָס שענסטע אין דער געשיכטע. קלאַראַ האָט אים די שוועסטער אויך נישט פאַר-גונען. העהעהע. ניין, אזוי ווי זי איז עס אַליין געווען די, וואָס

ער האָט געוואָלט, האָט ער דערפאַר איר הויקערדיקע שוועסטער אויך נישט באַקומען, הגם זי וואָלט קיינעם נישט בראַקירט. און אזוי האָט מײן פריינט קיין איינע פון די דאָמען נישט געקראָגן... דאָס איז געווען איינע פון די מעשות, וואָס דער שטאַמלער האָט דערציילט. ער פלעגט זי דערציילן אזוי שייך, אזוי אינטערעסאַנט, דווקא דערפאַר, וואָס ער האָט געשטאַמלט. ער איז בכלל געווען אַ גרויסער רעמענישפולער מענטש. וואָס זשע איר לאַנגווייליקט זיך?

— ניין. — האָט דאָגני געענטפערט.

— יא, אַ מענטש-אַ רעמעניש. ער איז געווען אזוי כימער, און גלייכצייטיק נעהאַט אַזאַ שטאַרקע נייגונג צו גנבה, אַז ער איז געווען בכות אַראָפּצונועמען די לעדערנע רימענס פון די פענסטער אין די וואַנאָנעס, וואָס האָבן אים גענוצט. איינמאָל האָט מען אים טאַקע געפאַקט ביי אַזאַ מין גנבה. פון דער צווייטער זייט, ווען דער שגעון פלעגט אים באַפאַלן, פלעגט ער זיך וואַרפן ממש מיט געלט. איינמאָל פאַלט אים איין צו מאַכן אַן אומגעווערן וואָגן-צוג. ער אַליין האָט אָפּגערוגען פיר און צוואַנציק וואָגנס, וואָס ער האָט געלאָזט אַרויספאַרן איינעם נאָכן אַנדערן, דריי און צוואַנציק וועגען געפאַרן איינאַנצן ליידיק, און אין דעם פיר און צוואַנציקסטן, דעם לעצטן, זיצט ער אַליין און קוקט אַרויס אויף די שפאַציר גייער, פריילעך ווי אַ קינד איבער דעם גראַנדיעזן צוג, וואָס ער האָט צונויפגעשטעלט...

אַבער נאָגעלס רייד האָבן זיך עפעס נישט געבונדן. דאָגני האָט זיך קוים צוגעהערט, וואָס ער האָט געזאָגט. ער איז אַנט-שוויגן געוואָרן און זיך פאַרטראַכט. דער טייוול ווייסט אים, וואָס ער פלאַפּלט בסדר נאַרישקייטן און מאַכט זיך נאַריש! זיך צו-משעפען צו אַ יונגער דאַמע, בפרט נאָך וואָס מ'האַט ליב, און האַקן אַ קאַפּ מיט פלערליי שמוטערייען, מיט פראַסט-בלעזלעך און פיר און צוואַנציק וואָגנס! און פלוצלינג דערמאַנט ער זיך, אַז ער איז שוין איינמאָל אזוי אַרנטלעך דורכגעפאלן מיט אַ מעשה וועגן אַן עסקימאַס און אַ ברייט-מאַש. ביי דעם געדאַנק איז אים דאָס בלוט אַריין אין פנים, ער האָט נישט ווילנדיק געמאַכט אַ

באזעגונג און איז געבליבן שטיין. צום מייהל, פארוואס גיט ער נישט אכטונג אָ, שעמען מעג ער זיך! אָט די מאַמענטן, וואָס ער באַנאָרשט זיך מיט אַזעלכע פּלודערייען, מאַכן אים קאָמיש, דערנידעריקן אים און שמויסן אים אָפּ צוריק אויף גאַנצע וואָכן און חדשים. וואָרום באַמת, וואָס קאָן מען טראַכטן וועגן אים?

ער האָט געזאָגט:

— און ווי לאַנג איז נאָך צו דער פּאַרטיילונג, דעם באַזאָר
למובת די פּאַרטייליקונג?

שמיבלענדיק האָט זי געענטפּערט:

— פּאַרוואָס גיט איר זיך די מי אַזוי פּיל צו רעדן? פּאַר-
וואָס זענט איר גערוועיש?

אָט די פּראַגע איז געווען פּאַר אים אַזוי אומגעריכט, אַז ער האָט זי אָנגעקוקט ווי אַ צעמישמער. דערנאָך האָט ער מיט אַ נידעריקער שטימע און מיט אַ קלאַפּנדיק האַרץ געזאָגט:

— פּריילין קיעלאַנד, דאָס לעצטע מאָל, ווען מיר האָבן זיך באַגעגנט, האָב איך אַנגעזאָגט, אַז בעת איך וועל זיך נאָך אַמאָל מרעפּן מיט איך, וועל איך רעדן פּון אַלץ אין דער וועלט, אַבי נישט פּון דעם, וואָס איז מיר פּאַרווערט. איך באַמי מיד צו האַלטן מײַן צוואַנג. ביז איצט האָב איך אים געהאַלטן.

— יאָ, — האָט זי געזאָגט, מ'דאַרף האַלטן וואָרט און נישט ברעכן קײַן צוואַנג — און דאָס האָט זי געזאָגט ניכער צו זיך אַזײַן, איידער צו אים.

— איך האָב באַשלאָסן עס צו פּרוּוון נאָך איידער איר זענט געקומען; ב'האַב געוויסט, אַז איך וועל זיך מיט איך מרעפּן.

— ווי אַזוי האָט איר עס געקאָנט וויסן?

— ב'האַב געווען אייערע שפּורן דאָ אויפן וועג.

זי האָט אַ קוק געטון אויף אים און געשטיגן.

באַלד נאָכדעם האָט זי זיך אָנגערופּן:

— איר גיט מיט אַן אַרומגעבונדענער האַנט, וואָס איז, איר

זענט פּאַרווערט?

— יאָ, — האָט ער געענטפּערט — אייער הונט האָט מיר אַ

מיט געטון.

זיי זענען ביידע שטיין געבליבן און האָבן זיך אָנגעקוקט.
 ער האָט צוזאמענגעדריקט די הענט און מיט אַן אָנגעווייטיקטער
 שטימע האָט ער ווייטער געזאָגט:

— ס'איז נישט געווען קיין נאָכט, איך זאָל נישט זיין דאָ
 אין וואָלד; יעדע נאָכט, איידער איך בין געגאנגען שלאָפן, האָב
 איך געזען אייער פענסטער. זייט מיר מוחל, דאָס איז דאָך נישט
 קיין פארברעכן! איר האָט עס מיר פארווערט צו טון, יאָ, אָבער
 איך האָב עס געטון, ס'איז דאָך שוין אַ פארפאַלענע זאָך; דער
 הונט האָט מיך אויך געביסן, ער האָט געקעמפט פאר זיין לעבן;
 איך האָב אים אומגעבראַכט, כ'האָב אים געסמט, ווייל ער פלעגט
 שטענדיק בילדן, ווען איך בין געקומען און געוואָלט זאָגן אייער
 פענסטער אַ גוטע נאָכט.

— אזוי, דאָס זענט איר עס, וואָס האָט אומגעבראַכט דעם

הונט?

האָט ער געענטפערט.

פויזע. זיי זענען נאָך אַלץ געשטאנען אויף איין אָרט און
 האָבן זיך אָנגעקוקט. זיין ברוסט האָט זיך שטאַרק געהויבן ארויף
 און אראָפּ.

— און איך האָלט בכות געווען נאָך אַ סך ערגערע זאַכן
 צו טון, אבי אייך צו זען, — האָט ער ווייטער געזאָגט — איר האָט
 נישט קיין באַגריף, ווי איך לייד, ווי איך בין טאָג און נאָכט
 פארנומען מיט אייך, נייך, דערפון האָט איר קיין באַגריף נישט.
 איך רעד מיט מענשן, איך לאָך, איך טאָך אפילו הויליאַנקעס —
 ערשט די היינטיקע נאָכט האָב איך געהאַט אַ געזעלשאַפט ביי
 מיר אין צימער; מיר האָבן ביים סוף אַלע גלעזער צעבראַכן —
 נו, אָבער אין דער צייט, וואָס איך טרינק מיט אנדערע און זינג,
 טראַכט איך אָן אויפהער פון אייך און איך גיי אראָפּ פון זינגען.
 מיך גייט קיין זאָך נישט אָן און איך ווייס נישט, וואָס דער סוף
 וועט זיין מיט מיר. האָט מיטמיינ מיר כאַמט צוויי מינוט,
 איך מוז אייך עפעס זאָגן. אָבער איר דאַרפט גאָר קיין מורא
 נישט האָבן, איך וועל אייך נישט איבערשרעקן און נישט אויפ-

דעגן, איך מוז נאָר רעדן מיט אייך, הייל איך קאָן נישט אַני-
דערש...

— אָבער וועט איר שוין קיינמאָל גאַרנישט קומען צום
שכל? — האָט זי קורץ געזאָגט. — איר האָט דאָך עס צוגעזאָגט.
— יאָ, דאָס האָב איך מסתמא צוגעזאָגט; כ'ווייס נישט,
אפשר האָב איך צוגעזאָגט זיך צו באהערשן. אָבער עס איז אזוי
שווער, אזוי באמת שווער, וואָס פאַר אַנשטרענגונגען איך זאָל
נישט מאַכן דערצו. און אַביסל דאַרף מען מיר דאָך מוחר זיין,
אויב איר היילט עס גענוי איבעררעכענען. וואָס זאָל איך טון?
הייסט איר, אז איך בין שוין איין טאָג געווען גרייט אַרײַנגופאַלן
אין פאַסטאַד-הויף, אויפפּראַלן די טירן און גלייך אַרײַנגיין צו אייך,
אפילו ווען נאָך עמעצער וועט דערבײַ זיין? אָבער מיט אַלע בוהות
האָב איך מיך באַמיט אָפּצוהאַלטן, צו קעמפן מיט זיך אַליין,
איר מעגט מיר גלויבן יאָ, כ'האָב אייך זאָגט באַרעדט, און גע-
פרוּהט מאַכן צו קליינגעלט אייער מאַכט איבער מיר, דערמיט
וואָס איך האָב אייך אַראָפּגעוואָרפן פאַר אַנדערע אין די אויגן.
נישט מחמת נקמה האָב איך עס געטון. נײַן, איר פאַרשטייט, אז
ס'האָט באמת געהאַלטן דערבײַ, אז איך זאָל זיך אינגאַנצן פאַר-
לירן; איך האָב עס געטון, כדי זיך אַליין צו שטאַרקן, זיך צו
דערנען פאַרקריצן מיט די צײַן, כדי נישט צו שטאַרקן צו בויען
דעם רוקן פאַר זיך גופא, פאַר מײַן אייגענעם געוויסן; צוליב דעם
האָב איך עס געטון. אָבער איך ווייס נישט, פאַרוואָס ס'גיט זיך
מיר ערשט נישט איין, בשום אופן נישט; פריער פלעגט זיך עס
מיר אייביק איינגעבן, ווען איך האָב נאָר געהאַט דעם ריכטיקן
ווילן דערצו, אָבער איצט גיט עס אזוי שווער. כ'האָב שוין גע-
פרוּהט אַוועקפאַרן, כ'האָב געפרוּהט, כ'האָב אָנגעהויבן צו פאַקן
מײַנע זאַכן; נאָר כ'האָב זיך פונדעסטוועגן נישט צוגעגרייט און
כ'בין נישט געפאַרן. הי אזוי האָב איך געקאָגט אַוועקפאַרן; איך
וואָלט דאָך אייך, פאַרקערט, נאָכגעפאַרן, ווען איר וואָלט נישט
געווען דאָ. און ווען איך וואָלט אייך קיינמאָל נישט געפונען, וואָלט
איך אייך פונדעסטוועגן בסדר נאָכגעפאַרן און אָן אויפהער געזוכט
און געהאַפּט, אז סוף-בליסוף וועל איך אייך אַמאָל געפינען. און

אז איך האָרט געזען, אז עס גיט זיך מיר פֿאַרט נישט איין, און
 אז איך האָלט שוין אינגאנצן פֿאַרדוירן מיינע האָפֿנטגען, האָלט
 איך לסוף פֿון גאנצן האַרצן געדאַנקט גאָט, ווען איך קאָן נאָר
 זען עמעצן, האָס איז געווען נאָענט פֿון אייך, אַ פֿריינדיג, האָס
 האָט אייך די האַנט געדריקט, און אין די גוטע צייטן אַמאָל גע-
 קראָגן אַ שמייכל פֿון אייך. אזוי האָלט איך געטון. קאָן איך אַל-
 זאָ אָפּפֿאַרן פֿון דאַנעט? דערצו איז איצט זומער-לעב, דער גאַנ-
 צער האַלד איז מײן געבעט-הויז, און די פּוּנגלען קענען מיר, זיי
 קוקן מיר אָן יעדן פֿרימאָרגן, ווען איך קום צוגיין. זיי דרייען
 אויס דעם קאַפּ אָן אַ זייט און קוקן מיר אָן. איך וועל נישט
 פֿאַרגעסן, זיי די שטאָט איז געווען באַהאַנגען מיט פֿאַנען אין
 דעם ערשטן מאָג, ווען איך בין געקומען אַהער. דאָס האָט אויף
 מיר געמאַכט דעם שטאַרקסטן איינדרוק, און איך בין דורכגענומען
 געוואָרן מיט אַ מאָדנער סימפּאַטיע צו דער שטאָט; און האַלב
 פֿאַרשיבורט בין איך אַרומגעגאַנגען אויף דער שיף און געקוקט
 אויף די פֿאַנען, אָנשטאָט אַראָפּצוגיין אויף דער יבשה. יאָ, דאָס
 איז שוין איינמאָל געווען אַן אָונט!... אָבער דערנאָך איז עס אויך
 געווען צייטנחייז הערלעך; כּײַז יעדן מאָג אויף די זעלבע וועגן
 האָס איר; און אָפּטמאָל גליקט מיר אָפּ און איך זע אייערע
 סימנים אויפֿן וועג, אזוי זיי היינט, און דאָן וואַרט איך אייך אָפּ,
 ביז איר גיט פֿאַרביי. איך שלעך זיך אַרײַן אין האַלד און לייג
 זיך אַנידער הינטער אַ שטיין און איך וואַרט אויף אייך. איך האָב אייך
 שוין געזען צוויי מאָל, זינט איך האָב דאָס לעצטע מאָל גערעדט
 מיט אייך, און איינמאָל האָב איך געוואַרט אויף אייך גאַנצע זעקס
 שעה, איידער איר זענט אָנגעקומען; די גאַנצע זעקס שעה בין
 איך בסדר געלעגן הינטערן שטיין און נישט אויפֿגעשטאַנען, נאָר
 צוליב מורא, מאָמער קומט איר פֿרוצלינג אָן און איר דערזעט
 מיר, ווער ווייסט, ווי איר זענט יענעם מאָג געווען אזוי לאַנג...
 — איך בין געווען ביי די אַנדערסענס. — האָט זי פֿלוצלינג
 געזאָגט.

— יאָ, אפשר זענט איר געווען דאָרט. לסוף האָב איך אייך
 געזען, ווען איר זענט פֿאַרבייגעגאַנגען. איר זענט נישט געווען

אַרײן, אָבער איך האָב אייך גאַנץ דײַטלעך געזען, און איך האָב
אייך שטיל־ערהײט באַגריסט פון הינטערן שטיין... ווער קאָן חוסי, וואָס
פאַרע געדאַנק ס'איז אייך אין דער זעלבער רגע אַרײַנגע-
קומען אין מוח, ווייל איר האָט אויסגעדרייט דעם קאָפּ און אַ
ווייַלע אָנגעקוקט דעם שטיין.

— יאָ, איר הערט... נײַן, איר האָט אַ ציטער געטון, פונקט
ווי איך וואָלט בדעה געהאַט אַרויסצוואַנגן אײער טויט-אורטייל.
— דאָס איז אמת, איך פאַרשטיי עס גאַנץ גוט, אײערע
אויגן זענען געוואָרן אײז-קאַלט.

— יאָ, אָבער עס מוז באמת נעמען אַ סוף דערצו, הער
נאָגעל! ווען איר וואָלט אַלצדינג באַרעכענען, וואָלט איר אַלײן
אײַנגעזען, אַז איר האַנדלט זײער נישט שײן קעגן מײן חתן, נישט
אמת? שטעלט זיך פאַר, איר זענט אויף זײן אָרט... שוין נישט
רעדנדיק דערפון, וואָס איר מאַכט מיר אַזוי שווער. צו וואָס ווילט
איר מיך צוברענגען? לאַמיר אייך זאָגן אײַנמאַל פאַר אַלע מאַל:
איך וועל מײן וואָרט נישט ברעכן, איך האָב אים לײב. נו, דאָס
איז גאַנץ דײַטלעך געזאָגט. אַצינד זײט פאַרויבטיק; איך גײ אין
דער אמתן נישט ווייטער מיט אײך, אויב איר קאָנט נישט האָבן
אַביסל אײַנזעעניש מיט מיר. דאָס זאָג איך אײך אָפּ אַרויס.
זי איז געווען גערירט, איר מויל האָט געציטערט, און זי
האָט זיך שטאַרק אָנגעשמרענגט, נישט אַרויסצוברעכן אין אַ גע-
וויין. אַזוי ווי נאָגעל האָט גאַרנישט געענטפערט דערויף, האָט זי
צוגעגעבן:

— איר קאָנט מיך צופירן אַהיים ביז צום שטוב, אויב אײך
גלױסט זיך, און אויב איר ווילט אונז בידן נישט פאַרשאַפּן קײן
יסורים. ווען איר ווילט מיר עפעס דערצײלן, וואָלט איך אײך
זײער דאַנקבאַר געהען; איך הער גערן אויס וואָס איר רעדט.
— יאָ, — האָט ער פּלוצלינג מיט אַ פּרײלעכער שטים גע-
זאָגט — יאָ, אויב איך קאָן נאָר מיטגיין מיט אײך! איך וועל אײך...
אך, איר גיסט מיך פשוט אָפּ מיט קאַלט וואַסער, ווען איר ווערט
בייז אויף מיר...

— איך בין לחלוטין נישט בײז אויף אײך; אָבער איר מאַכט

מיך יעדעס מאָל טרויעריק. איר מוט עס נישט בביות, נאָר...
אצינד האָבן זיי אַ שפּאַרע היילע גערעדט פון גאַנץ גרייב.
גילטיקע זאָכן. זיי זענען געגאַנגען מיט קליינע טרויט, און שפּאַ-
צירט אזוי לאַנגזאַם, אז ס'האַט אויסגעזען, היי זיי האָלטן געשטאַ-
נען אויף אַן אָרט.

— ווי שמאַרק עס שמעקט דאָ! — האָט ער געזאָגט. — אַך,
היי גראָז און בלומען הויבן עס אָן צו וואַקסן נאָכן רעגן! כ'היים
נישט, צי איר אינטערעסירט זיך שמאַרק מיט בוימער, נאָר,
כ'היים נישט פאַרוואַס, איך פיל עפעס אַ מין געהיימע קרובהשאַפט
צווישן מיר און יעדן בוים אין וואַלד. מיר קומט פאָר, היי איך
וואַלט אַמאָל געהערט צום וואַלד. אז איך שטיי דאָ אזוי און איך
קוק זיך ארום מיר, גייט מיר דורך עפעס אַ מין עריגערונג דורך
מיין גאַנצן איך. אַ שטייט נאָר אַ היילע! הערט נאָר, הערט, ווי
די פויגלען זינגען אויפן גאַנצן קול אַנטקעגן דער זון! זיי זענען
חסר דעה און נאָרישעוואַמע, זיי קאָנען אונז נאָך פון גרויס פרייד
אַריינפליען גלייך אין פנים אַרײן.

און זיי זענען געגאַנגען היימער.

— עס שטייט מיר נאָך אַלץ פאַר די אויגן די שיינע פאָר-
שטעלונג, וואָס איר האָט אויפגעוועקט אין מיר, וועגן דעם שיפל
מיטן בלווי-וויידענעם זעגל אין דער פאָרם פון אַ האַלבער לבנה. —
האַט זי זיך אָפגערופן. -- גאַט, היי שייך דאָס איז! ווען דער הימל
איז אזוי הייט און הויך, דאַכט זיך מיר אויס, עפעס ווי איך
וואַלט מיך אַרײן אַרומגעוויגט דאָרט אויבן און געכאַפט פיש מיט
אַ זילבערנער ווענטקע.

ער איז געווען אויסער זיך פון גליק, וואָס זי דערמאַנט זיך
נאָך אין דער דאָזיקער שטימונג פון דער יאָהאָניס נאַכט; זיינע
אויגן זענען געווען פייכט, און ער האָט געענטפערט האַרעם:

— יאָ, גאַנץ ריכטיק, עס וואַלט זיך אפילו בעסער געפאַסט,
איר זאָלט זיצן אין אַזא שיפל, און נישט איך.

אז זיי זענען אַריינגעקומען אַן ערד אין מיטן וואַלד, האָט
זי נישט גענוג פאַרזיכטיק אַ פרעג געטון:

— ווי לאַנג בלייבט איר דאָ?

זי האָט באַלד אויף דעם חרטה געהאַט, זי וואָלט עס גערין צוריקגעכאַפּט; אָבער זי האָט זיך באַלד ווידער באַרויקט, ווייל ער האָט אַ שטייכל געטון און אויסגעמיטן צו געבן אַ דירעקטן ענטפער. זי איז אים דאַנקבאַר געווען פאַר זיין טאַקט. ער האָט זיכער באַמערקט איר פאַרלעגנהייט.

— איך בלייב דאָ, ווי לאַנג איך וועל האָבן געלט, — האָט ער דערנאָך געזאָגט, און צוגעגעבן—אָבער דאָס וועט נישט דויערן אזוי געפערלעך לאַנג.

זי האָט אַ קוק געטון אויף אים, דאָן האָט זי געזאָגט לאַכנדיק:

— וועט עס באַמת נישט געדויערן אזוי געפערלעך לאַנג? איר זענט דאָך רייך, ווי איך האָב געהערט.

איצט האָט זיך באַוווּן דער אַלטער סודותדיקער אויס-דרוק אויף זיין געזיכט, און ער האָט געענטפערט:

— איך בין רייך, אַ שיינע מעשה. עס גייט דאָ אַרום אַ קלאַנג אין שטאָט, אַז איך בין אַן עושר, אַז אַחוץ אַנדערע זאַכן פאַרמאָג איך אַ נחלה פון אַ גרויסן ווערט — דאָס איז נישט אמת, איך בעט אייך, גלויבט עס נישט, דאָס איז הומבוג, איך האָב נישט קיין נחלה. על כּף פנים איז עס זייער קליין און געהערט אפילו נישט צו מיר אַליין, נאָר אויך צו מיין שוועסטער, אויסער דעם איז ער אינגאַנצן פאַרמשפּונט און פאַרבאָדן אין חובות. דאָס איז דער ריינער אמת.

זי האָט געלאַכט, ווי זי וואָלט נישט געגלויבט אין זיינע דייך.

— יא, ווען איר רעדט פון זיך, זאָגט איר דאָך שטענדיק דעם ריינעם אמת.

— איר גלויבט מיר נישט? כ'ועל איך דערציילן, פּונואַנעט דער קלאַנג נעמט זיך, כּאָמט איך דערנידעריק זיך דערמיט, איר מוזט עס וויסן, אַז באַלד דעם ערשטן טאָג, ווען איך בין אָנגע-קומען אַהער אין שטאָט, בין איך געגאַנגען פינף טייל צופּוס, מיטן גלייכן וועג בין איך געגאַנגען, אין דער נאָענטסטער שטאָט צופּוס, און אַרויסגעשיקט פון דאָרט דריי טעלעגראַמען צו זיך

אליין, וועגן א גרויסע סומע געלט און וועגן א נחלה אין פינלאַנד, דערנאך האָב איך די טערגראַמעס עטלעכע טעג כסדר געקאָזט ליגן אָפן אויפן טיש ביי מיר אין צימער, כדי יעדערער זאָל זיי איבערלייענען, ערשט גלויבט איר מיר? איז עס שוין איצט נישט קיין הומבורג, די מעשה מיט מיין גערט?

— נאטירלעך, אויב איר דערציילט ווידער נישט קיין ליגן!
וועגן זיך אליין.

— ווידער? איר האָט א טעות פריילין. גאָט איז מיין עדות, איך זאָג קיין ליגן נישט! יאָ!
פויזע.

— אָבער צו וואָס האָט איר עס געטון? צו וואָס האָט איר געשיקט די טעלעגראַמעס צו זיך אליין!

— יאָ, זעט איר, ס'וואָלט געווען אַפּייל אַ צו לאַנגע גע-
שיכטע, ווען איך זאָל עס אייך וועלן דערציילן גענוי... נו, אי-
בעריקנס, האָב איך עס געטון גאָר פשוט, צו מאַכן אַן איינדרוק
און צו קריגן אַ שם אין שטאָט. העהעהע, אויפריכטיק גערעדט.
— איצט זאָגט איר ליגן.

— זאָל מיך דער טיטל נעמען, אויב איך זאָג ליגן!
פויזע.

— איר זענט אַ הונדערטלעכער מענש, איין גאָט ווייסט. וואָס
איר זענט דאָ אויסן, אַ מינוט גייט איר דאָ-און... יאָ, און וואָלט
זיך נישט קיין איין רגע מיר צו דערציילן די באַהאַלמנטע זאַכן
פון אייער האַרצן; און אז איך בעט אייך דאָן אין אַ פּאַר ווער-
טער צו זיין ביי קלאָרע געדאַנקען, טוט איר אַ דריי אויס דעם
דישעל און שמעלט. זיך אַרויס פאַר דעם ערגסטן שאַרלאַטאַן,
פאַר אַ ליגנער, פאַר אַ שווינדלער. איר וואָלט זיך, כילעבן גע-
מענט פאַרשפּאַרן די אַרבעט; איינס מאַכט אויף מיר אזא קנאַפן
איינדרוק ווי דאָס צווייטע. איך האָב אַ צו איינפאַכע רייקע נא-
טור, אזוי פיל געניאַליטעט איז נישט פאַר מיין פאַרשטאַנד.
זי האָט זיך פּרִוצלינג געפילט באַלידיקט.

— איך האָב איצט דוקא נישט געוואָלט אַריישויוון קיין

בזונדערע געניצליכעט, ס'איז דאך סיי ווי סיי פארפאלן, נאך
 האָס זאָל איך זיך מיען?

— צו האָסזשע דערציילט איר מיר אָט די אַלע אומאַנגע-
 נעמע זאָכן פון זיך אַליין, ווי גיך איר קרוגט נאָר אַ געלעגנהייט?
 האָט זי מיט היץ אויסגערוּפן?

און פאַטעלעך, אינגאַנצן באַהערשט האָט ער געענטפערט:

— בדי צו מאַכן אַן איינדרוק אויף אייך, פרייליך

אַצינד זענען זיי ביידע חידער שטיין געבליבן און זיך אָני-

געקוקט מיט פאַרשטאַרטע בליקן. דערנאָך האָט ער געזאָגט:

— איך האָב שוין אַמאָל געהאַט דאָס פאַרנגיין אייך צו זאָגן

עטלעכע ווערטער וועגן מײן מעטאָד. איר פרעגט, פאַרוואָס איך דער-

צייל אויס דווקא די געהיימישן מיינע, וואָס ברענגען מיר שאַרן

און וועלכע איך וואָלט געדאַרפט האַלטן בסוד? ענטפער איך:

דאָס איז פּאָליטיק, אויסגערעכנטקייט. איך טראַכט מיר ביי זיך,

אַז פונדעסטוועגן מאַכט מײן אָפּנהאַרציקייט פאַרט אַן איינדרוק

אויף אייך, נישט געקוקט דערויף, וואָס איר לייקנט עס אָפּ. איך

קאָן זיך יעדנפאַלס טראַכטן, אַז איר האָט אַ געוויסן דרך ארץ

פאַר אַזאַ גרויזאַמע גלייכגילטיקייט, מיט וועלכער איך פאַלמעס

זיך אַליין. אפשר האָב איך אַ טעות אין חשבון, דאָס קאָן זייער

זיין; און איך קאָן גאָרנישט טון דערצו. אָבער אפילו ווען איך

מאָך יאָ אַ טעות, איז אויך נישט קיין אומגליק; וואָרום פאַרלוירן

זענט איר דאָך פאַר מיר סיי ווי סיי, האָב איך, הייסט עס, נישט

וואָס איינצושטעלן. צו אַזאַ מדרגה קאָן מען קומען. דאָס איז די

פאַרצווייפלונג. איך אַליין העלף אייך צו, מיך צו באַשוואַדיקן, און

מאָך מיט מיינע אייגענע הענט פעסטער אייער באַשלוס, מיך צו

פאַרטרייבן פון זיך. פאַרוואָס טו איך עס? ווייל עס איז מיר אי-

בער דער טבע צו רעדן לטובת מײן פערזאָן און דורך אַזאַ גע-

מיינהייט צו געווינען עפעס; איך וואָלט עס אויף מײן מויל נישט

געקאָנט ברענגען. אָבער — וועט איר זאָגן — איך פרוּו דורך אומ-

וועגן און דורך קאָמבינאַציע צו דערגרייכן דאָס, וואָס אַנדערע

דערגרייכן אויפן גלייכן וועג? אַך גיין... איבעריקנס, ווייל איך זיך

נישט ריינזאָשן. רופט עס הומבונג, שאַרלאַטאַנעריי; פאַרוואָס נישט

דאָס איז דאָס ריכטיקע וואָרט דערפאר; איך וויל נאָך אַליין צו-
 לייגן, און דאָס איז דער נידעריקסטער שווינדל. גוט, ס'איז אַלואַ
 הומבונג, און איך פאַרענטפער זיך גאַרנישט, איר זענט פולקאָם גע-
 רעכט. מיין גאַנץ ווען איז הומבונג. נו, איז אין יעדן מענטשן
 פאַראַן אַ קלענערע אָדער אַ גרעסערע שטיק הומבונג. איז וואָס
 זשע איז דאָ דער חילוק? איז דען איין סאָרט הומבונג נישט
 אזוי גוט ווי דער אנדערער, אויב אין תוך גענומען איז אַלצדינג
 נישט מער ווי הומבונג?.. איך פיל, און איך הויב אָן אַרײַנצוקומען
 אין שטימונג און איך קאָן זיך שוין באַלד אַוועקלאָזן אויף אַ
 שמעקן ריימנדיק... אָבער ניין, דאָס וויל איך נישט, גאָט אין
 הימל איז מיין עדות, ווי איבערדריסיק ס'איז מיר אַלץ מיט אַן
 אנדער! איך זאָג, וואָס גייט עס דיר אָן, לאָז עס לויפן! פונקט...
 נו, וועמען וואָרט אַ שטייגער געקאָנט איינפאלן אזא זאך, און ביי
 דאָקטאָר סטענערסען אין הויז איז עפעס נישט ווי עס דאַרף צו
 זיין? איך זאָג איך נישט, און דאָרט איז נישט ווי עס דאַרף צו
 זיין; דערפאר טאַקע פרעג איך דאָך, צי קאָן וועמען אויפן רעיון
 אַרויף עפעס שלעכטס, וועגן אָט דער געאַכטעמער פאַמיליע?
 עס זענען פאַראַן דאָרטן בלויז צוויי מענטשן אין הויז, מאַן און
 ווייב, נישט קיין קינדער, נישט קיין דאגות, און נישט געקוקט
 אויף דעם, איז אפשר פאַראַן אַ דריטער, איין גאָט אַליין ווייסט,
 אָבער אפשר איז פאָרט דאָ נאָך איינער, אַחוץ מאַן און ווייב, אַ
 יונגער מענטש, אַן אינטימער היימישער פריינט אין שטוב, לאַנד-
 ריכטער ריינערט. ווער קאָן ווייסן, וואָס עס טוט זיך דאָ? אפשר
 איז די שולד אויף ביידע. מעגלעך, און דער דאָקטאָר ווייסט פון
 אַלצדינג און קאָן זיך גאַרנישט העלפן; איין זאך ווייס איך, ער
 האָט די נאכט שרעקלעך געטרונקען, און אַלץ איז אים געווען
 אזוי גלייכגילטיק, די גאַנצע העלט – און לויט זיין מיינונג האָט מען
 געדאַרפט אויסראַטן די גאַנצע מענטשהייט דורך בלוי זויערס; די
 ערד קאָן זיך הייטער דרייען. אַרעמער מענטש!... אָבער ער איז
 נישט דער איינציקער, וואָס שמעקט ביי די קני אין הומבונג, אפילו
 ווען איך רעכען שוין אַראָפּ זיך – נאָגעלן – וואָס שמעקט אין דעם
 ביי איבערן בויך. אָט נעמען מיר אַ שטייגער מינוט, אַ טייערע

נשמה, ערלעך ביז גאר, א הייליקער! קיין שעכט האָרט קאָן מען אויף אים נישט זאָגן; נאָר איך; נאָר פונדעסטוועגן האָב איך אים אויפן אויג; איר זענט, אַפנים, איבערראשט דערפון, איך האָב אייך איבערגעשראַקן; דאָס האָב איך נישט געוואָלט, יעדנפאַלס, וועל איך אייך באַלד באַרויקן און אייך זאָגן, אז מי-נוטן וועט קיינער נישט אַראָפּפירן פון וועג, ער איז אַן אמת ער-לעבער מאַן. פאַרוואָס לאָז איך אים נישט אַרויס פון די אויגן? פאַרוואָס קוק איך אים נאָך ערגעץ פון אַ חניקל צוויי אַ זיגער ביינאַכט, ווען ער גייט אַהיים פון אַן אומשולדיקן שפּאַציר? פאַר-וואָס שפּיאַניר איך אים נאָך פון הינטן און פון פּאַרנט, בעת ער טראָגט אַרום זיינע זעק און גריסט זיך מיטן עולם אויף דער גאַס? צוליב גאַרנישט, מעגט איר מיר גלויבן, פשוט, ער אינטערעסירט מיך, איך האַלט פון אים און עס פרייט מיך, וואָס איך קאָן אים אַוועקשמעלן ווי אַ ריינעם און ערלעכן מענטשן אינמיטן פון דעם דאָזיקן גאַנצן הומבונ. אַט דערפאַר טו איך עס, און געוויס פאַר-שטייט איר מיר דאָך. העעהע. אָבער לאָמיר בעסער רעדן פון זיך, אַך, ניין, ניין, איך חיל בשום אופן נישט רעדן פון זיך. פון אַלץ אין דער וועלט, נאָר נישט פון זיך!

אַט דער לעצטער אויסרוף איז געווען אזוי עכט, אזוי טרויעריק, אז ער האָט גורם געווען, זי זאָל דערפילן צו אים מיטלייד. אין דער מינוט איז איר קלאָר געוואָרן, אז זי האָט דאָ צו טון מיט אַ געפייניקטער צעריסענער נשמה. אָבער ער האָט זיך מיט אַלע כוחות באַמיט צו פאַרטושן אַט דעם איינדרוק און אַרויסגעשאַסן מיט אַ גרויס הילפּיק געלעכטער; ער האָט נאָכאַמאָל געשווירן, אז אַלצדינג איז נישט מער ווי הומבונ. אירע פריינטלעכע געפילן זענען מיטאַמאָל פאַרשוונדן, און מיט אַ שאַרפן מאַן האָט זי געזאָגט:

— איר האָט געלאָזט פאַלן עמלעכע אַנצוהערענישן וועגן פרוי סמענערסען, וואָס האָבן נישט געדאַרפט זיין אפילו אַ העלפט שווער, בדי אייך צו מאַכן געמיין. איבער מינוטן אַן אַרעמען קאַ-ליקע זענט איר אויך געוואָרן אַ ריכטער. דאָס איז באַמת געווען אזוי מיאוס פון אייך, אזוי געמיין!

זי האָט הידער אָנגעהויבן גיין שנעל, און ער איז מיטגע-
גאנגען. ער האָט גאָרנישט געענטפערט, ער איז געגאנגען מיט אַן
אַראַפגעלאָזטן קאַפּ. אַ פּאַר מאָל האָבן זיינע אַקסלען אַ ציטער
געטון, און צו איר גרעסטער איבערראַשונג האָט זי באַמערקט,
זיי צוויי גרויסע טרערן האָבן זיך אים אַראַפגעקיקלט איבערן
פנים. ער האָט זיך אויסגעדרײט און גענומען פּיפּן צו אַ קליין
פּויגעלע, כדי זי זאָל נישט זען.

אַ פּאַר מינוט זענען זיי אזוי געגאנגען, נישט אויסרעדנדיק
קיין וואָרט. זי איז געווען גערירט און האָט שטאַרק חרמה געהאַט
אויף אירע שאַרפע ווערטער. אפשר האָט ער גאָר רעכט, וואָס
ער זאָגט; וואָס קאָן זי היסן? איין גאָט קאָן היסן, צי האָט אָט
דער מענטש נישט געזען מער אין איין וואָך, ווי זי אין יאָרן.
זיי זענען געגאנגען נאָך אַלץ שוויגנדיק. ער איז שוין וויי-
דער געווען אינגאנצן רויק און זיך גלייכגילטיק געשפּילט מיט זיין
מאטשניכל. אין עטלעכע מינוט אַרום וואָלטן זיי שוין געווען ביים
פּאַסטאַרס הויף.

און פּלאַצלינג רופּט זי זיך אָפּ:

— איז אייער האַנט שטאַרק פאַרוונדעט? קאָן איך זען?
זיין גאַנצע ליידנשאַפט האָט זיך ערשט פּלאַצלינג צעשפּילט
אין אים. אין דער רגע, ווען זי איז געשטאַנען אזוי נאָענט נעבן
אים, מיטן קאַפּ אָנגעבויגן איבער זיין האַנט, אזוי אז ער האָט
געשפּירט דעם ריח פון איר האַרז און פון אירע האַר, און קיי-
נער פון זיי האָט קיין איין וואָרט נישט אויסגערעדט, האָט זיך
זיין ליבשאַפט פּונאָדערגעברענגט ביז משוגעת; ער האָט זי צוגע-
דריקט צו זיך, צום ערשטן מיט איין אָרעם, און דאָן, אז זי האָט
זיך געווערט, אויך מיטן אַנדערן אָרעם; ער האָט זי אַ שפּאַרע
וויילע צוגעדריקט צו זיין ברוסט און זי כמעט אויפגעהויבן פון
דער ערד. ער האָט געפּילט, ווי איר רוקן האָט זיך אויסגעבויגן
און אז זי האָט זיך אויפגעהערט צו ווערן. שווער און זיס איז זי
געדעגן ביי אים אין די אָרעמס, און אירע אויגן האָבן האַלפּ-פאַר-
שליערטע אַרויפגעקוקט צו אים. ער האָט גערעדט צו איר. ער
האָט איר געזאָגט, אז זי איז הערלעך, הערלעך, און אז ביז דער

צעצמער מינוט פון זיין לעבן וועט זי בלייבן זיין טייערסטע לי-
בע. איינער איז שוין געשטארבן צוליב איר, יא, ער וועט עס
אויך טון, אויף דעם מינדסטן וועג אירן, אויף איין וואָרט. אַך,
ווי שטארק ער האָט זי ליב! און ער האָט געהאלטן אין איבער-
תּוּרן, איך ליב דיך! איך ליב דיך, מיין געליבטע!

זי האָט זיך מער נישט געווערט, איר קאַפּ האָט זיך אַביסל
איבערגעבוּגן איבער זיין לינקן אַרעם, און ער האָט זי געקושט
מיט ברענענדיקע ליפּן, מיט קורצע הפּסקות, איבערגעשלאָגן בלוז
פון די צערטלעכסטע ווערטער. ער האָט גאַנץ דייטלעך געפּילט,
ווי זי האָט זיך אַליין צוגעטוליעט צו אים, און בעת ער האָט זי
געקושט, האָט זי נאָך פעסטער צוגעמאַכט די אויגן.

— איך וואָרט אויף דיר מאָרגן ביים בוים, דו געדענקסט
דאָך נאָך דעם עספּן-בוים; קום, איך האָב דיך ליב, דו רייצנדע
דאָגני! דו וועסט קומען? קום, אויב דו ווילסט, זיבן אַ זיגער.

זי האָט נישט געענטפּערט. זי האָט בלוז געוואָגט:

— קאָזט מיך איצט אָפּ!

און זי האָט זיך פּאַמעלעך אַרויסגעמאַכט פון זיינע אַרעמס,
אַ רגע איז זי געבליבן שטיין און האָט זיך אומגעקוקט;
איר געזיכט האָט וואָס אַמאָל מער באקומען אַן אויסדרוק פון צע-
טומלטקייט, כּסוף איז אַדורך אַ ציטער אַרום איר מויל, און זי
איז קוים צו אַ שטיין, וואָס איז געלעגן ביים וועג און זיך
אָוועקגעזעצט אויף אים. זי האָט זיך צעוויינט.

ער האָט זיך איבערגעבוּגן איבער איר און גערעדט שטי-
לערהייט, ס'האָט געדויערט עמלעכע מינוט. פּלוצלינג שפּרינגט זי
אויף מיט צענויפּגעדריקטע פּויסטן, דאָס פנים בלייבן פאַר אויפּרע-
גונג; זי דריקט צו די הענט צום ברוסט און זאָגט אויסער זיך
פאַר בעס:

— איר זענט אַ נידעריקער מענטש, אַ, גאָט, ווי נידעריק
איר זענט! אָבער איר אַליין פּיכט עס אפּשר גאַרנישט. ניין, ווי
האָט איר געקאָנט, ווי האָט איר עס געקאָנט טון!

און זי האָט ווידער אָנגעהויבן היינען.

ער האָט זי ווידער געפרוּווט באַרויקן אָבער אַן ערפּאָלג:

א האלבע שעה זענען זיי געשטאנען ביים שטיין אויפן מיטן וועג
און נישט געגאנגען הייטער.

— איר האט אפילו געוואלט, איך זאל זיך הידער טרעפן
מיט אייך, — האט זי געזאגט — אבער איך וועל מער נישט קו-
מען. איך וויל אייך מער פאר די אויגן נישט אָנזען. איר זענט
אן אויסווארף!

ער האט זיך געבעטן ביי איר, זיך געוואָרפן איר צו די
פיס און געקושט איר קלייד; אָבער זי האט געטענהט אין איין
קול, אז ער איז אן אויסווארף און אז ער האט זיך אויפגעפירט
געמיין. וואָס האט ער געטון מיט איר? אַוועק! אַוועק! זאל ער
זיך נישט דערוועגן צו גיין מיט איר, אפילו קיין איין טריט נישט!
און זי האט זיך געלאָזט אַהיים

אָבער ער האט איר פאַרט געוואָלט נאָכגיין; נאָר זי האט
אים מיט פעס אַ מאַך געטון מיט דער האנט און געזאָגט:
— איר זעט מיר נישט נאָכגיין!

ער האט זיך אָפגעשטעלט און איר נאָכגעקוקט אַ צען צוואַנ-
ציק טריט. פּלוצלינג דרוקט ער צענויף די פּויסטן און לויפט
איר נאָך, נישט געקוקט אויף איר פאַרוואָג, לויפט ער איר נאָך
און צווייגט זי הידער זיך אָפצושמעלן.

— איך וועל אייך קיין שלעכטס נישט טון, — האט ער גע-
זאָגט — נאָר האט דאָך אַביסל מיטלייד מיט מיר! אַט ווי איר
זעט מיך שטיין פאַר אייך, בין איך גרייט זיך אַ מעשה אָנצוטון,
כדי אייך צו באַפרייען פון מיר; איר דאַרפט בלויז זאָגן איין
וואָרט. און דאָס אייגענע וואָרט איך אייך מאַרגן אויך געזאָגט,
ווען איך זע זיך נאָר מיט אייך. אָבער איר קאָנט מיר שענקען
אַט דעם רחמנות, צו זיין גערעכט קעגן זיך אַליין. איר מוזט
פאַרשטיין, אז איך ווער באַהערשט פון אַ מאַכט, וואָס קומט פון
אייך, וואָס איך קאָן נישט בייקומען; און ס'איז דאָך נישט איין-
גאַנצן מיין שולד, וואָס איך האָב אייך דאָ געטראָפן אויף מיין
וועג. זאל גאָט געבן, איר זאלט קיינמאַל נישט וויסן פון אזאַ פּיין,
ווי דעם וואָס איך לעב איצט איבער.

דעמאָלט האט ער זיך אויסגערדייט און אַוועקגעגאַנגען.

די שטארקע אקסלען אויפן קליינעם גוף האָבן זיך בסדר באוועגט אַרויף און אַראָפּ, בעת ער איז געגאַנגען אויפן וועג; ער האָט קיינעם נישט געזען פון די פאַרבייגייער, האָט קיינעם נישט דערקענט און איז קוים געקומען צו זיך, ווען ער איז דורכגע-לאָפן די גאַנצע שטאַט און איז געשטאַנען פאַר די טרעפּלעך סינים האָמעל.

XV

די צוויי, דריי טעג נאַכדעם איז נאָגעל נישט געווען אין שטאַט, ער האָט געמאַכט אַ ריזע מיט דער דאַמף-שיף, און זיין צימער אין האָמעל איז געווען פאַרשלאָסן, קיינער האָט נישט גע-וויסט. ווי ער איז אַהינגעקומען; אָבער ער איז אַרויף אויף אַ שיף, וואָס איז געגאַנגען ווייטער צו צפון, און מסתמא בלויז בדעה געהאַט צו מאַכן אַ שפּאַציר.

אין איין פּרימאָרגן איז ער געקומען צוריק, בעת די גאַנצע שטאַט איז נאָך געשלאָפן; ער האָט אויסגעזען מיד און בלייך. דאָך איז ער נישט אַרויף באַלד צו זיך אין האָמעל, נאָר אַרומ-געגאַנגען אַ וויילע הין און צוריק אויפן ברעג; דערנאָך האָט ער זיך אומגעריכט אויסעררייט און איז צוגעגאַנגען צו דער אינעוועי-ניקסטער בוכטע, ווי דער רויך פון קוינען אין דער דאַמף-מיש האָט גראָד אָנגעהויבן צו שטייגן!

ער איז נישט געגאַנגען ווייט. ס'איז קענטיק געווען, אַז ער דרייט זיך נאָר אַרום דאָ, בדי צו פּטרן אַ פּאַר שעה. אַז אויפן מאַרק איז געוואָרן אַביסל לעבעדיקער, איז ער שוין דאָרט געווען. ער איז געשטאַנען ביים ווינקל פון פּאַסט און זיך אויפּמערקזאַם צוגעקוקט צו יעדן דורכגייער, און ווי גיך ער האָט דערזען מאַר-טאָ גודעס גרין קלייד, איז ער צוגעגאַנגען און זיך פאַרנייגט פאַר איר.

ער בעט אַנטשולדיקונג; זי האָט אים שוין אפּשר פאַר-געסן? זיין נאָמען איז נאָגעל; ער האָט עס געהאַט געוואָלט קויפן

ביי איר דעם שטול, דעם אלטן שטול. זי האָט אים שוין אפשר פארקויפט?

ניין, זי האָט נישט פארקויפט.

נו, און מסתמא איז דאָך קיינער נישט געווען ביי איר און איר אָנגעבאָטן מער? ס'איז דאָך נישט געקומען קיין אנדער בעלזן אויף אים?

אַה יאָ. אָבער...

— וואָס? אין דער אמת? עס זענען אנדערע אויך געווען? וואָס זאָגט איר? א דאָמע? יאָ, אָט די פארשאלטענע הייבער; אומעמוס מוזן זיי אריינשמעקן. די נאָז! זי האָט אהדאי געמוזט הערן וועגן אָט דעם זעלטענעם שטול, און זי וויל אים שוין האָבן. יאָ, אזוי זענען זיי שוין, די פרויען, אָבער וואָס האָט זי פאָרגעלייגט פאר אים? ווי הויך איז זי געגאנגען? איך זאָג אייך, אז איך וועל דעם שטול פאר קיין געלט נישט אָפלאָן! דער טייל זאל מיך נעמען, אויב איך וועל עס טון!

מאָרטא האָט זיך דערשראָקן פאר זיין בייזקייט, און זי האָט זיך באַלד אָפגערויפן:

— ניין, ניין, איר וועט אים האָבן מיטן גרעסטן פאָרגעניגן.
— קאָן איך, הייסט עס, קומען היינט אָונט, אַרום אַכט אַ זייגער און ענדיקן דעם ענין?
יאָ, געוויס קאָן ער עס. אָבער צי וואָלט נישט געווען גליי-כער, זי זאָל אים אַרויפשיקן דעם שטול אין האָמעל אַרײַן? דאָס וואָלט דאָך געווען אָפגעטון אַן עסק.

ניין, בשום אופן נישט. דאָס ערלויבט ער נישט אויף קיין שום פאל נישט. אַזאָ זאָך מוז באַהאַנדלט ווערן פאַרויכטיק און דורך געניטע הענט; אָפן גערעדט, ער וויל נישט אפילו, אז עמעצער אַ פרעמדער זאָל אים אָנקוקן, דעם שטול. פונקט אַכט אַ זייגער וועט ער דאָרט זיין, יאָ, גוט וואָס ער האָט זיך דער-מאָנט; קיין בערשמל, קיין וואַשעריי, זאָל גאָט אָפּהוילן, קיין איין טראָפן וואַסער!..

נאָגעל איז גלייך אַוועק אין האָמעל, ווי ער האָט זיך אַ

וואָרף געטון אין אָנמון אויפן בעט און איז מיט איין צי אָפגע-
שלאָפן ביז נאַכט.

און אזוי שנעל הי ער האָט אָפגעגעסן אָונט-ברויט, איז ער
תיכף אַראָפ צום ברעג, צו מאַרטא גודעס קליין הייזל. ס'איז גע-
ווען אַכט דער וויגער; ער האָט אָנגעקלאַפּט און איז אַריין.
ס'איז קענטיק געווען, אז דאָס צימער איז נאָר וואָס געריי-
ניקט געוואָרן, דער דיל איז געווען רייך, און די שויבן אָפגעפּוצט;
זי אַליין האָט זיך אפילו אָנגעטון אַ שנירל פּערל אַרום האַלן.
ס'איז געווען קלאַר, אז זי האָט זיך געריכט אויף אים.

ער האָט זי באַגריסט, זיך אַנידערגעזעצט און גלייך צוגע-
טרעטן צום עסק. זי האָט נאָך איצט אויך בשום אופן נישט גע-
וואָלט נאָכגעבן. פאַרקערט, זי איז נאָך געווען שטאַרקער איינגע-
עקשנט, און נישט אַנדערש נאָר געוואָלט אַוועקגעבן אים דעם
שטול אומזיסט. לסוף האָט ער געמאַכט אַ ביזע מינע און איר
געזאָגט, אז ער וועט איר אַ וואָרף טון פינף הונדערט קראַן אין
פנים אַריין און אַנטלויפן מיטן שטול, יאָ, זי האָט עס באַמת פאַר-
דינט! ער האָט נאָך אין לעבן נישט געווען אַזא מיין קינדערשקייט,
און אַ קלאַפּ טוענדיק אין טיש, האָט ער געפרעגט, צי זי איז נישט
פון זינען אַראָפּ.

— וויסט איר נאָר וואָס, — האָט ער געזאָגט און אַריינגע-
קוקט איר שאַרף אין פנים אַריין — אייער עקשנות הויבט מיר
באַמת נישט אָן געפּעלן צו ווערן. זאָגט מיר נאָר אויפריכטיק:
האָט איר דעם שטול געקראָגן אויף אַן ערלעכן אופן? יאָ, וואָרום
לאַמיר אייך זאָגן, אז איך האָב צו טון מיט אַלערדיי מענטשן,
און מ'קאָן קיינמאָר נישט זיין גענוג פאַרויכטיק, אויב דער שטול
איז אַריינגעפּאַלן צו אייך אין די הענט אַריין אויף עפעס אַן אומ-
ערלעכן אָדער צווייפּלהאַפּטן אופן, וועל איך זיך נאָרנישט צורירן
צו אים. אַגב, בעט איך אייך, איר זאָלט נישט האָבן פאַריבל
אויף מיר, וואָס איך קאָן בשום אופן נישט פאַרשטיין אייער
עקשנות, וואָס איר זאָגט זיך אָפּ צו נעמען געלט פאַר אים.
און מיט אַלערדיי שבועות האָט ער זי באַשווירן צו זאָגן
אים דעם אמת.

צעטונבלט פון אזא חשר, האלב דערשראָקן און האלב באַ-
ליידיקט, האָט זי זיך תיבף גענומען פארענטפערן: דעם שטול-
האָט דער זידע געבראכט אַהיים, און זינט דאָן איז ער שוין אין
דער פאַמיליע אפשר הונדערט יאָר; ער מעג איר גלויבן, אז זי
זאָגט דעם ריינעם אמת, אז זי באַהאַלט דאָ קיין זאָך נישט פון
אים. די טרערן האָבן זיך איר געשמעלט אין די אויגן
גוט, אויב אזוי, וויל ער טאַקע מאַכן אַ סוף צו דער גאַנ-
צער פלוידעריי, אַ סוף דערמיט! ער האָט אַרויסגענומען דעם
בריוו-טאַש.

זי האָט געמאַכט אַ טריט צו אים, ווידער נישט צו לאָזן
אים אַרויסנעמען דאָס געלט; אָבער ער האָט נישט געקוקט אויף
קיין שום זאָך, אַזעקנעלייגט די צוויי רוימע באַנקנאָטן אויפן טיש
און צוריק פאַרמאַכט דעם בריוו-טאַש.

— ביטע. — האָט ער געזאָגט.

— גיט מיר מערסטנס נאָר פופציק קראָן! — האָט זי זיך
געבעטן, און אין דער מינוט האָט זי איינפאַך נישט געוואָסן, וואָס
צו טון; זי איז געווען אזוי צעטומלט, אז זי האָט אים בשעת
מעשה צוויי מאָל געגלעט איבער די האָר, אַבי ער זאָל איר נאָכ-
געבן. זי האָט כמעט אַליין נישט געוואָסן, וואָס זי טוט; זי האָט
אים געגלעט איבער די האָר און ווידער געבעטן אים, ער זאָל
איר געבן בלויז פופציק קראָן. און ביי אַט דער אויסטערלישער
פרוי זענען טרערן געשמאַנען אין די אויגן.

ער האָט אויפגעהויבן דעם קאַפּ און איר אָנגעקוקט. אַט די
אַרעמע פרוי, מיט די וויסע האָר, אַ מידל פון פערציק יאָר,
מיט שוואַרצע נאָך גליענדיקע אויגן, און וואָס האָט אים דאָך
מיט איר וועגן דערמאַנט אָן אַ נאָנע, אַט די אייגנאַרטיקע זעלטע-
נע שיינקייט האָט געווירקט אויף אים און האָט אים אַ ווילע צע-
מישט. ער האָט אָנגענומען איר האַנט, אַ גלעט געטון און געזאָגט:
— גאָט, ווי שוין איר זענט, און ווי ליב!

אָבער ער האָט זיך תיבף אויפגעהויבן און אָפגעלאָזט איר
האַנט.

— איך האָף, אלזאָ, אז איר האָט גאָרנישט קעגן דעם, אַז

- איך זאל דעם שטול באַלד מיטגעמען מיט זיך ?
 און ער האָט גענומען דעם שטול אין דער האַנט.
- ס'איז קענטיק געווען, אז איצט שרעקט זי זיך שוין נישט פאַר אים ; ווען זי האָט באַמערקט, אז ער האָט זיך איינגעריכט די האַנט צוליב דעם, וואָס ער האָט זיך צוגערירט צו דעם אַלעס פאַר-שטויבטן שטול, האָט זי זיך ולייך געכאַפט צו דער קעשענע און אים געוואָלט געבן איר טאַשנטיכל, זיך אָפּצוהוישן.
- דאָס געלט איז נאָך געלעגן אויפן טיש.
- יא, וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן? — האָט ער געזאָגט. —
 איך בעט אייך זייער, צי וואָלט נישט געווען צום גלייכסטן, ווען איר האַלט די געשיכטע מיט דעם דאָזיקן מסחר, ווי ווייט מעג-לעך, פאַר זיך? ס'האָט דאָך נישט קיין שום זין, אז די גאַנצע שטאַט זאל וויסן דערפון, נישט אמת?
- יא. — האָט זי געענטפערט פאַרטראַכטערהייט.
- איך אויף אייער אָרט וואָלט דאָס געלט באַהאַלטן. אָדער איך וואָלט פרייער מיט וואָס עס איז פאַרהאַנגען דעם פענסטער.
- געטט דאָרט דאָס קלייד.
- וועט נישט זיין צו פינסטער? — האָט זי געזאָגט. פונ-דעסטוועגן האָט זי גענומען דאָס קלייד און עס אויפגעהאַנגען און ער האָט איר געהאַלפן דערביי.
- דאָס האָבן מיר, אייגנטלעך, געדאַרפט טון באַלד ווי איך בין געקומען, — האָט ער געזאָגט — עס קאָן קיין גומס נישט אַרויסקומען דערפון, ווען מ'זאל מיך זען דאָ ביי אייך.
- זי האָט גאָרנישט געענטפערט; זי האָט צוגענומען דאָס געלט פון טיש, האָט אים דערלאָנגט די האַנט און עפעס גע-מורטלט מיט די ליפן, אָבער זי האָט קיין וואָרט נישט אַרויסגע-בראַכט.
- בשעת ער איז אזוי געשטאַנען און געהאַלטן איר האַנט, זאָגט ער פּלוצלינג:
- הערט אויס, דערלויבט מיר צו פּרעגן: עס איז אייך, מסתמא, נישט אזוי גרינג זיך דורכצושלאָגן, איך מיין אָן היילף,

אַן אונטער שטיצונג... יא, אָבער אפשר באַקומט איר ערגעץ אַ קליינע אונטערשטיצונג.

— יאָ.

— נעמט נישט פאַר אומנוט, טייערע, וואָס איך פרעג אייך? ס'איז מיר בלוז אײנגעפאלן, אז ווען מ'זאָג זיך דערוויסן, אז איר האָט ביי זיך געלט, איז נישט נאָר וואָס איר וועט אויפהערן צו באַקומען די שטיצע, מ'וועט פשוט צונעמען ביי אייך דאָס געלט, פשוט צונעמען ביי זיך. דעריבער איז גלייכער, אז קיינער זאָג נישט וויסן פון אונזער געשעפט; איר פארשטייט, וואָס איך זאָג איך ראָט אייך בלוז, ווי אַ פראַקטישער מענטש, זאָגט קיינעם נישט, אז מיר האָבן געמאַכט דאָס דאָזיקע געשעפט... אגב, מײן איך, אז ס'וואָלט גלייכער געווען אייך צו געבן קלענערע מטבעות, כדי איר זאָלט נישט דאַרפן טוישן.

ער רעכנט אַלצדינג אויס, יעדע קלייניקייט, יעדע צופעלי-קייט, ער ועצט זיך ווידער און ציילט אויס די קלענערע באַנק-נאָטן. ער ציילט נישט ריכטיק, גיט איר אַזעק דאָס נאַנצע קליי-נע פאַפיר-געלט, וואָס ער האָט, אָן שום חשבון, נעמט און וויקלט עס איין אַ הויפן.

— נו, באַהאַלט זשע. — זאָגט ער.

און זי דרייט זיך אויס, שפּיליעט אויף דאָס לייבל און באַ-האַלט דאָס געלט אויף דער ברוסט.

נאָר אז דאָס אַלץ איז שוין אָפגעטון, הויבט ער זיך נאָך אַלץ נישט אויף, ער בלייבט ויצן און זאָגט בלומרשם צופעליק.

— וואָס האָב איך געוואָלט זאָגן, איר קענט זיך אפשר מיט מינוטן?

און ער האָט באַמערקט, אז איר געזוכט איז רויט געוואָרן הי פּייער.

— איך האָב זיך מיט אים עטלעכע מאָל געפראַפן, — זאָגט נאַגעל — איך האָלט פון אים זייער, ער איז זיכער ריין ווי גאַלד. איך האָב אים געבעטן, ער זאָל מיר שאַפן ערגעץ אַ פירל און ער וועט עס אהראי טון, הי מיינט איר? אָבער אפשר קענט איר אים גאַרנישט?

— אָ, יאָ, איך קען אים.

— אַך, יאָ, ריכטיק, ער האָט מיר דערציילט, אז ער האָט ביי אייך געקויפט עטלעכע בלומען צו אַ צוויי, קארלסענס צוויי. זאָגט מיר, אפשר קענט איר זיך גוט מיט אים? וואָס טראַכט איר וועגן אים? איר מיינט דאָך על בל פנים, אז מען קאָן זיך אויף אים פאַרלאָזן, אז ער וועט מיר שאַסן דעם פירל? ווען מ'האָט צו טון, ווי איך, מיט אזוי פיל מענטשן, מוז מען אמאָל נאָכפרעגן אויף עמעצן. איך האָב אמאָל געהאַט אַ הויק פון אַ שפאַרע סומע געלט צוליב דעם, וואָס איך האָב זיך בלינדערהייט פאַרלאָזט אויף אַ מענטשן, וואָס כ'האַב זיך נישט נאָכגעפרעגט אויף אים פריער. דאָס איז געווען אין האַמבורג.

און אַרײַן נישט וויסנדיק צוליב וואָס פאַראַ סיבה, האָט איר נאָגעל דערציילט די גאַנצע מעשה וועגן דעם מענטשן, צוליב וועלכן ער האָט הויק געהאַט געלט. מאַרטאָ שטייט נאָך אַלץ קעגן אים אָנגעשפאַרט אָן מיט. זי איז אומרויק, כסוף זאָגט זי אויפגערגעט:

— ניין, ניין, רעדט נישט אויף אים.

— אויף וועמען זאָל איך נישט רעדן?

— אויף יאָהאַנעסן, אויף מינוטן.

— מינוט הייסט יאָהאַנעס?

— יאָ, יאָהאַנעס.

— הייסט ער באַמת יאָהאַנעס?

— יאָ.

נאָגעל שווייגט. אָט די איינפאַכע דערקלערונג, אז מינוט הייסט יאָהאַנעס, גיט אַ שמויט זיינע געדאַנקען און פאַרענדערט אפילו אויף אַ רגע דעם אויסדרוק אויף זיין פנים. אַ וויילע ויצט ער נישט אַרויסרעדנדיק קיין וואָרט. דערנאָך פרעגט ער

— און פאַרוואָס רופט איר אים יאָהאַנעס, נישט גרעגאָרד, נישט מינוט.

זי לאָזט אַראָפּ די אויגן און ענטפערט מיט פאַרלעגנהייט:

— מיר קענען זיך פון קינדהייט אָן...

פּויווע.

דערנאך זאגט נאגעל האלב אין זיין און אויפן העכסטן גראד גלייכנישטיק:

— וויסט איר, וואס פאר אן איינדרוק ס'האט געמאכט אויף מיר? אז מינוט מוז זיין שטארק פארליבט אין אייך. יא, איך פארזיכער אייך, דאס איז מיר באמת באלד איינגעפאלן. און ס'איז מיר נישט אזא ווינדער, כאטש פון דער אנדערער זייט מוז איך צוגעבן, אז פון מינוטן איז עס שוין אביסל צו דרייסט. נישט אמת? ערשטנס, איז ער שוין נישט קיין יונגעראסן, און חוץ דעם איז ער דאך א קאליקע. אבער די פרויען זענען צייטנאויז גאר-נישט צו פארשטיין; אז ס'קומט זי אן דער קאפריז, ווארפן זי זיך פשוט אוועק און גיבן זיך אפ מיטן פרויען ווילן, מיט פרויה, מיט אנטציקונג צום ערשטן בעסטן. העהעהע, אזוי זענען זיי שוין די פרויען! אין יאר 1886 בין איך געווען אן עדות פון א מאד-נער געשיכטע: מינס א באקאנטע, א יונגע דאמע, האט גאנץ פשוט גענומען און חתונה געהאט מיטן טאטנס משרת. איך וועל עס קיינמאל נישט פארגעסן. ער איז געווען א שיק יינגל אין געשעפט, נאך א קינה, זעכצן זיבעצן יאר אלט. אן א סימן פון א בארד; אבער א שיינער איז ער געווען, יא, אן אויסערגעוויינלעך שיינער, דאס מוז מען מודה זיין. אין אויף אט דעם יונגן קינד האט זי זיך ארויפגעווארפן מיט א ברענענדיקער ליבע און איז אוועק מיט אים קיין אויסלאנד. אין א האלב יאר ארום — זי איז דא צוריק, און אויס ליבע. יא, איז עס נישט טרויעריק? אבער די ליבע איז אוועק. מירא, האט זי א פאר חדשים זיך געלאנגהייליקט צום טויט, פארהייראט איז זי געווען, אין דעם פרט איז זי געווען אין ארד-נונג; אבער וואס האט זי פארט געוואלט טון; האט זי גענומען קלאפן אין מיט און זיך אויסלאפן פון דער גאנצער וועלט; זי ווערט אויסגעראסן, שלעפט זיך ארום מיט סטודענטן און משרתים און ענדיקט דערמיט, וואס זי קריגט דעם צונאמען "La Glia". ס'האט געריסן דאס הארץ א קוק צו טון אויף איר! אבער זי נעמט און פארזינדערט דעם עולם; נאכדעם, ווי זי האט זיך א פאר יאר נאכאנאנד אמזירט אויף אזא פיינעם אופן, הויבט זי אן אין א שיינעם מאג פון דער העלער הייט שרייבן דערציי.

לונגען. זי ווערט א שריפטשמעלעריין, און מ'האט געשמועסט, אז זי האט א גרויסן טאטאנט. זי האט פארמאגט א שטארקן חשק צום לערנען; אט די צוויי יאָר, האָס זי האָט פאַרבראַכט צווישן סטודענטן און אָנגעשטעלמע, האָבן זי זייער שטאַרק אַנטוויקלט. און זי האָט זיך אויסגעלערנט די קונץ פון שרייבן. פון דאָן אָן האָט זי געשריבן די אויסגעצייכנסטע זאַכן. דאָס איז געווען אַ מייזל פון אַ פרוי!... יאָ, אזוי זענט איר דאָך אַלע, איר פרויען. יאָ, איר זאַכט, אָבער איר קאָנט עס פונדעסטוועגן נישט אָפלייקענען; אַ משהל פון זיבעצן יאָר קאָן אייך אינגאַנצן אַראַפּפירן פון זי. נען, איך בין זיכער אין דעם, אז מינוט אפילו וואָלט אייך נישט געדאַרפט אָפּלעבן זיין וועלטל אַליין, ווען ער זאָל זיך נאָר באַ-מיען, ווען ער נעמט זיך נאָר דערצו ווי ס'דאַרף צו זיין. אין אים איז פאַרצו אַזעלכעס, וואָס קאָן מאַכן אפילו אַן איינדרוק אויף מענער, יאָ, וואָס מאַכט אויף מיר אַ באַזונדערן איינדרוק; זיין האַרץ איז ריין ווי גאָלד, און קיין פאַלש וואָרט גייט אים קיינמאַל פון מויל נישט אַרויס. נישט אַכט, זאָגט איר אַליין, איר קענט דאָך אים דורך און דורך, איז עס נישט אזוי? אָבער וואָס קאָן מען, אַ שטיינער, זאָגן וועגן זיין פעמער, דעם קוילנהענדלער? אַן זאַמער תּרח, שטעל איך מיר פאַר, און אומסימפּאַטישער פאַר-שוין. מיר קומט פאַר, אַז, אייגנטלעך, מוז מינוט אַליין אויפהאַלטן דאָס גאַנצע געשעפט. און ב'שטעל מיר די פּראָגע: פאַרוואָס זאָל ער נישט קאָנען אויפהאַלטן זיין אייגן געשעפט? בקיצור, מינוט איז צו יעדער צייט, ווען ס'זאָל נישט נויטיק זיין, פּעיק צו דער-נערן אַ פאַמיליע... איר שאַקלט מיטן קאַפּ?

— ניין, איך האָב נישט געשאַקלט מיטן קאַפּ.

— נו, איר ווערט שוין, זע איך, אומגעדולדיק. און ס'האָט זיך אייך שוין צוגעגעסן צו הערן די דאָזיקע ניין מאָס רייד וועגן אַ מענטשן, וואָס גייט אייך אפּשר גאָרנישט אָן, און איר זענט גאַנץ גערעכט... הערט אויס, ס'איז מיר גראָד איינגעפאַלן, אָבער איר דאַרפט נישט זיין ביזן אויף מיר, איך בין נאָר אויסן אייער טובה, איר מוזט זען גוט פאַרשליסן די מיר אויף ביינאַכט. איר קוקט מיך אָן מיט אַזעלכע צעשראַקענע אויגן; האָט נישט קיין

מורא, טייערע, און זייט מיר נישט חושד אין קיין שום זאך. איך וואָלט אייך נאָר געראַטן ווי דאָס בעסטע; בפרט איצט, ווען איר האָט געלט ביי זיך, דאַרפט איר קיינעם נישט געטרויען. אמת, איך האָב נישט געהערט ביו איצט עפעס, אז מ'זאָל דאָ אין שטאָט נישט זיין זיכער פון גנבים; אָבער ס'שאַרט נישט, אז מ'איז פאַרויכטיק, אַרום צוויי אַ זייגער ביינאַכט איז דאָך דאָ גאַנץ פיני-סטער אין דער געגנט, און גראָד אַרום צוויי האָב איך געהערט אַ פאַררעכטיק גערויש ביים פענסטער. יאָ, יאָ, איר זענט דאָך נישט אין בעס, וואָס איך האָב אייך געגעבן די עצה?... נו, אַדיע! עס טוט מיר שטאַרק הנאה, וואָס מיר האָט זיך ענדלעך איינגעגעבן צו באַקומען ביי אייך דעם שטול. אַדיע, טייערע!

ביי דעם האָט ער איר געדריקט די האַנט. ער איז שוין געווען ביי דער טיר, האָט ער זיך צוריק אומגעקערט און געזאָגט: - הערט, צום בעסטן וועט זיין, ווען איר וועט זאָגן, אז איך האָב אייך געגעבן אַ פאַר קראַן פאַרן שטול. אָבער נישט מער, קיין איין שילינג נישט מער. אַנישט וועט מען ביי אייך צו-נעמען דאָס גאַנצע געלט; געדענקט, וואָס איך זאָג אייך. נישט אמת, איך קאָן מיך פאַרלאָזן אויף דעם?

- יאָ. - האָט זי געזאָגט

ער איז אַדעק און מיטגענומען מיט זיך דעם שטול. ער האָט געשמראַלט פאַר פרייד, ער האָט געלאַכט שטיל אין זיך און אויפן קול, ווי ער וואָלט דאָ אָפגעטון מי יודע וואָס.

- גאָט אין הימל, ווי פריילעך זי איז ערשט! - האָט ער לוס-טיק געזאָגט-העהע, פאַר גרויס שמחה איבער איר עשירות וועט זי אורדאי נישט קאָנען היינט ביינאַכט איינשלאָפן!...

אז ער איז געקומען אַהיים, איז מינוט געזעסן און געוואַרט אויף אים.

מינוט איז געקומען פון דער פראָבע און האָט געהאַט אַ פאַק מיט אַפישן אונטערן אָרעם. יאָ, די לעבעדיקע בילדער, וועלן זיך, ווייזט אויס, זייער גוט איינגעבן; זיי וועלן פאַרשמעלן צענעס פון דער געשיכטע, און אין אַ פאַרשידנפאַרביקן ליכט; ער אַליין וועט זיין אַ סטאַטיסט

ווען הויבט זיך אן די פייערונג?

מ'וועט איר עפענען דאָנערשטיק, דעם ניינטן יולי, אין דעם קעניגס געבורטס-טאָג. אָבער מינוט וועט שוין היינט אויסקלעבן אויטעמוס אָפּישן, מ'האַט זאָגאר געקראָגן א דערלויבעניש אויסצו-קלעבן אויפן טויער פון בית עולם... איבעריקנס, איז ער געקו-מען געבן אן ענטפער וועגן דעם פירל. עס איז אים אויטמעגלעך צו באַקומען. אין דער גאַנצער שטאָט איז פאַראַן אין פירל, וואָס מ'קאָן אויף איר שפּילן, און זי געהערט צום אַרגאַניסט, אָבער ער דאַרף זי אַליין האָבן אויף די פייערונגען. ער וועט שפּילן א פאַר-נומערן.

נו, קאָן מען דאָך גאָרנישט טון.

מינוט מאַכט זיך גרייט צו גיין. בשעת ער שטייט שוין מיטן

הויטל אין האַנט, זאָגט נאָגעל:

— אָבער וויכט איר נישט אַמאָל מיט מיר א גלעזל? איך מוז אייך זאָגן, אז איך בין היינט אַוונט זייער גוט אויפגעדייגט. מיר האָט זיך געטראָפן א גליק. איר וויסט, מיט פירל מי און אַנטערנעגונג איז מיר געלונגען צו באַקומען א שטיק מעבל, וואָס זיין גלייכן געפינט זיך נישט אין קיין זאַמלונג איבערן גאַנצן לאַנד. איר קאָנט זיין זיכער אין דעם, דאָס איז אַט דער שטול. טוט נאָר א קוק אויף אים. פאַרשטייט איר, וואָס הייסט א פערל, א האָ-לענדער, א זעלטענער עקזעמפלאַר? איך וועל אים נישט פאַרקויפן, מ'זאָל מיך אפילו אָפּגיבן. איך שווער אייך, אז נישט! צוליב דעם טאַקע וואָלט איך געוואָלט טרינקען מיט אייך א גלאָז, אויב אייך איז אָנגענעם? זאָל איך אַנקלאַיגען? ניין? אָבער די אָפּישן וועלן דאָך נישט אַנטלויפן, איר וועט מאַרגן פונאָדערקלעבן... ניין, וואָס פאַרא גליק מיר האָט היינט געטראָפן! איך קאָן עס גאָרנישט פאַרגעסן! איר וויסט גאָר אפּשר נישט, אז איך בין אן אַנטיקוואַר, ווי ווייט מיינע קרעפטן טראָגן אויס, פאַרשטייט זיך, און אז דאָ אין שטאָט פאַרברענג איך טאַקע צוליב דעם צוועק, אויפ-צוויכן יקר-המציאותן? ס'קאָן זיין, אז איך האָב אייך נאָך גאָרנישט דערציילט וועגן מיינע קי-גלאָקן? ניין, אָבער מיינ גאָט, אויב אַווי, הויבט איר דאָך נישט אן צו וויסן, וואָס פאַרא מענטש איך בין.

אמת מאקע, איך בין אן אגראַנאַם, אָבער נעבן דעם אינטערעסיר
 איך זיך אויך מיט אנדערע זאכן. יא, ביו איצט האָב איך צוויי
 הונדערט זיבן און זעכציק קינגלאַקן; איך האָב זיי אָנגעהויבן צו
 זאמלען מיט צען יאָר צוריק, און ערשט האָב איך, דאנקען גאָט,
 אַ קאָלעקציע פון ערשטן סאָרט. און אָט דעם שמוץ, ווייסט איר
 ווי אזוי איך האָב אים אַרײַנגעקראָגן אין מײַנע הענט? אַ פשוטער
 צופאַל, אַ חרוש גליק! איינמאָל גיי איך מיר אזוי איבערן גאַס
 און קום צו צו עפעס אַ קליין הייזל, אונטן ביים ברעג; מחמת
 מײַן אַלטער געווינהייט מו איך פאַרבייגייענדיק אַ קוק אין פענ-
 סטער, בלייב איך פלוצלינג שטײן. מײַן בליק פאַלט אויפן שמוץ,
 און כ׳זע גלייך וואָס ער איז ווערט. איך קלאַפּ אָן און גיי אַרײַן
 אין שטוב; אַ באַיאָרנטע, ווייס-האַריקע דאַמע נעמט מיך אויף...
 יא, ווי הייסט זי? מילא, דאָס איז דאָך אַלץ איינס, איר קאָנט זי
 אפּשר גאָרנישט; יא, פרייליך גודע הייסט זי, מאַרטא גודע אָדער
 עפעס ענדעכס... זי וויל בשום אופן נישט אַוועקגעבן דעם שמוץ,
 אָבער איך רעד אזוי לאַנג אַרײַן אין איר, ביז וואַנעט זי זאָגט
 מיר אים אויף געוויס צו, און היינט האָב איך אים אָפּגענומען. אָבער
 שענער פון אַלץ איז דאָס, וואָס איך האָב אים באַקומען אומזיסט;
 יא, איך האָב דאָרט אַ וואָרף געטון אַ פּאָר קראַן אויפן מיט, עס
 זאָל איר דערנאָך נישט פאַרדריסן; אָבער דער שמוץ איז ווערט
 הונדערטער. איך בעט אייך, דאָס זאָל בלייבן צווישן אונז; ס'איז
 דאָך אָנגענעם באַרעדט צו ווערן. צווישן אונז גערעדט, האָב איך
 זיך גאָרנישט וואָס פאַרצוואַרפן צוליב דעם; דאָס פרייליך האָט
 פשוט נישט געוואוסט, וואָס פאַראַ מסחר זי וואָלט געקאָנט מיט אים
 מאַכן, און איך, דער פאַכמאַן, דער קויפער, בין נישט מחויב גע-
 ווען צו שטײן אויף איר זייט. נישט אמת, מען דאַרף נישט זײַן
 קיין שטח, מ'מוז זיך באַנוצן מיט יעדער געלעגנהייט, דאָס איז
 דער קאַנף פאַר דער עקזיסטענץ... נו, קענט איר זיך נאָך אַצינד
 אויך אָפּזאָגן צו טרינקען מיט מיט אַ גלאַז ווײַן. בעת איר הערט,
 וואָס פאַר אַ טײַער געשעפט כ'האָב היינט געמאַכט?

מינוט איז געבליבן ביי זיינס, ער מוז גיין.

— דאָס איז נאָריש פון אייך. — זאָגט נאָגעל. — איך האָב

מיך שוין אזוי געפרייט, וואָס איך וועל קאָנען פֿלוידערן מיט
 אייך אַביסל; איר זענט דער איינציקער מענטש דאָ אין דער
 שמאָט, וואָס רופט אַרויס ביי מיר אַן אינטערעס. דער איינציקער,
 וואָס איך האָב אַ פאַרגעניגן צו פאַרברענגען מיט אים. דערצו
 הייסט איר דאָך יאָהאַנעס? מײן ליבער פֿריינט, דאָס האָב איך
 שוין איינגעלערט, לאַנג געוואָס, איידער נאָך עמעצער האָט מיר
 עפּעס געזאָגט וועגן דעם... וואָס זשע, איר דערשרעקט זיך שוין
 היידער פאַר מיר? ס'איז דאָך פשוט אַן אומגליק, וואָס איך וואָרף
 אַן אזא מורא אויף מענטשן! נײן, לייקנט עס נישט אַפּ, איך פאַר-
 זיכער אייך, אז איר האָט מיך אָנגעקוקט מיט צערשאַקענע אויגן,
 איך רעד שוין נישט דערפֿון, וואָס איר האָט אויך אַ ציטער
 געטון...

איצט האָט זיך מינוט צוגעשאַרט צו דער טיר. ס'האָט אויס-
 געזען, אז ער וויל מאַכן אַ סוף צו דעם און גלייך אַרויסגיין פֿון
 צימער; דער שמועס איז וואָס אַמאָל געוואָרן אומהיימלעכער
 — איז היינט דער זעקסטער יולי — האָט נאָגעל פֿלוצלינג
 אַ פרעג געטון.

— יאָ, — האָט מינוט געענטפֿערט — דער זעקסטער יולי — און
 ביי דעם האָט ער אַרויפגעלייגט די האַנט אויף דער קליאַמקע
 פֿון טיר.

נאָגעל גייט פֿאַמעלעך צו צו אים, רוקט זיך גאַנץ נאָענט
 צו נעבן אים, קוקט אים גלייך אין פנים אַרײַן און בשעת מעשה
 פאַרלייגט ער די הענט אויפֿן רוקן. און אזוי שטייענדיק זאָגט ער
 מיט אַ שעפּטשנדיקער שטייב:

— און וווּ זענט איר געווען דעם זעקסטן יולי?

מינוט ענטפֿערט נישט, קיין איין וואָרט נישט. דערשראָקן
 פאַר אַט די שאַרפע אויגן און פאַר דער געהיימיספולער שטעפּ-
 טשנדיקער שטייב, בעת ער איז נישט בכוח צו פאַרשטיין אַט די
 קליינע, פאַרצווייפֿלטע פֿראַגע וועגן אַ מאָג, אַ דאַטע אין פֿריער-
 דיקן חודש, רייסט ער פֿלוצלינג אויף די טיר און לויפט אַרויס
 אין קאָרדאָר. דאָרטן דרייט ער זיך אַ ווײַלע אַרום נישט געפֿי-

גענדיק די טרעפ; בשעת מעשה שפייט נאגעל ביי דער טיר און שרייט צו אים:

— ניין, ניין, דאָס איז משוגעת; איך בעט אייך, פאָרנעסט אָן דעם; איך וועל עס אייך אַ צווייט מאָל אויפקלערן, אַ צווייט מאָל...

אָבער מינוט האָט שוין גאָרנישט געהערט; ער איז שוין געווען אונטן, נאָך איידער נאגעל האָט באַזיין אַרויסצורעדן די ווערטער, און נישט אומגעקוקט זיך נישט נאָך רעכטס נישט נאָך לינקס, איז ער אַרויסגעלאָפן אויפן גאַס, איבערן מאַרק, צו דעם גרויסן פּלומפ, וווּ ער האָט זיך פאַרקירעוועט אין דעם ערשטן בעסטן געסל און פאַרשוונדן געוואָרן.

אין אַ שעה אַרום, ס'איז געווען צען אַ זייגער, האָט נאגעל פאַררויכערט אַ ציגאַר און איז אַרויס אין גאַס. די שמאָט איז נאָך נישט געשלאָפן; אויפן וועג צום פּאַסטאָרס הויף האָט מען געזען אַ מאַסע שפּאַציר-גייער, וואָס זענען געגאַנגען פּאַמעלעך אַהין און צוריק, און אַרום אויף די גאַסן האָט נאָך אָפּגעהילכט דער גע-לעכטער און דער טומל פון די קינדער, וואָס האָבן זיך געשפּילט. ווייבער און מאַנסלייט זענען געזעסן ביי די טירן און שמילערהייט גערעדט צווישן זיך אין דעם מילדן אָוונט; צייטנאָווייז האָבן זיי זיך פון דער ווייטן אויפן קול איבערגעשמועסט מיט די שכנים, וואָס האָבן פּריידעך צוריקגעענטפערט.

נאגעל איז אַרפּגעגאַנגען צו דער לאַנדונגס-בריק, ער האָט געזען, ווי מינוט קלעפט אויס אַפּישן אויף דער פּאַסט, אויף דער באַנק, אויף דער שולע און אויף דער תּפּיסה. ווי פינקטלעך און געוויסנהאַפט ער האָט געמוזן זיין אַרבעט! מיט וואָס פּאַראַ חשק ער האָט עס געמוזן, נישט געקאַרגט קיין צייט, הגם ער האָט שוין נויטיק ווי ס'לעבן געדאַרפט גיין שלאָפן! נאגעל איז פאַרבייגעגאַנגען גען גאַנץ נאָענט נעבן אים און אים באַגריסט, אָבער ער האָט זיך נישט אָפּגעשטעלט.

אז ער איז שוין במעט געווען ביי דער לאַנדונגס-בריק, האָט ער הינטער זיך דערהערט אַ שטימ, וואָס האָט אים גערופן; מאַרטא גודע יאָגט אים אָן און אָן אַן אַטעם זאָגט זי:

— זייט מוחל, איר האָט מיר איבערגעגעבן צופיל געלט.
 — גוטן אָונט, — ענטפערט ער — איר גייט, הייסט עס, אויך
 שפאצירן?
 — ניין, איך בין געווען אויבן אין שטאָט, ביים האַטעל,
 כ'האָב געוואַרט אויף אייך. יאָ, איר האָט מיר געגעבן צופיל
 געלט.

— הערט נאָר, וועלן מיר איצט אויפסניי אָנהויבן די גאַנצע
 קאָמעדיע?

— אָבער איר האָט אַ טעות געהאַט, — רופט זי אויס זייער
 געערגערט — איר האָט מיר געגעבן מער ווי צוויי הונדערט!
 — נו, יאָ, האָב איך אייך באַמט איבערגעגעבן אַ פּאָר קראָן,
 אַ פּאָר קראָן איבער צוויי הונדערט? גוט, קאָנט איר זיי דאָך מיר
 צוריקגעבן.

זי הויבט אָן אויפצושפּיליע די בלווקע. אָבער פּלוצלינג
 בלייבט זי שטיין. קוקט זיך אַרום און ווייסט נישט וואָס צו טון.
 זי בעט ווידער אַנטשולדיקונג: עס דרייען זיך דאָ אַרום אזוי פיל
 מענטשן, זי קאָן דאָך דאָ אינמיטן גאָס נישט אַרויסנעמען דאָס
 געלט, זי האָט עס אזוי גוט באַהאַלטן...

— ניין, — איילט ער זיך צו ענטפערן — איך קאָן דאָך מיט-
 גיין מיט אייך אַהיים און דאָרטן עס נעמען; דערלויבט מיר צו
 גיין מיט אייך זיי אָפּנעמען.

און זיי זענען צוזאַמען געגאַנגען צו איר אַהיים. זיי האָבן
 אָנגעטראָפּן עטלעכע שפּאַציר-גייער, וואָס האָבן זיי אָנגעקוקט מיט
 נייגיריקע בליקן.

אז זיי זענען אַריינגעקומען צו איר אין שטוב, האָט זיך נאָ-
 געל אַנידערגעזעצט ביים פענסטער, וווּ ער איז שוין פריער גע-
 זעסן; דאָס קלייד איז נאָך געהאַנגען אַלס פּאַרהאַנג. אין דער
 צייט, וואָס מאַרטאָ האָט זיך באַשעפּטיקט מיט אַרויסנעמען דאָס
 געלט, האָט ער גאָרנישט גערעדט; נאָר אז זי איז פאַרטיק גע-
 וואָרן און אים דערלאָנגט די פּאָר קליינע פּאַפּירלעך, עטלעכע
 אָפּגעריבענע צען-קראָנענדיקע, וואָס זענען נאָך געווען וואַרעם פון
 איר ברוסט און וואָס איר ערלעכקייט האָט נישט דערלאָן אפּילו

קנוט האמסון

די נאכט איבערניכטיקן, האָט ער איר גענומען איינרעדן און זי געבעטן, זי זאָל צונעמען דאָס געלט פאַר זיך.

אַבער איצט האָט זי, משמעות, דערפילט צו אים עפעס אַן אומצוטרויען, עפעס איז איר די מעשה נישט געפעלן געוואָרן. זי האָט אים אָנגעקוקט מיט אַ צווייפֿלענדיקן בליק און געזאָגט:

— ניין... איך פאַרשטיי אייך נישט.

ער האָט זיך פֿלוצלינג אויפֿגעהויבן.

— אַבער איך פאַרשטיי אייך אויסגעצייכנט גוט, — האָט ער

געענטפֿערט — דערפאַר שטיי איך אויף און גיי, איצט זענט איר שוין רויק?

— יאָ... ניין, איר דאַרפט נישט שטיין ביי דער טיר.

און זי האָט אויסגעשמרעקט ביידע הענט אים אָפֿצוהאַלטן.

ער זאָל נישט אַוועקגיין. דאָס דאָזיקע מאָדנע מיידל האָט באַמט. שטאַרק מורא געהאַט, עמעצער זאָל זיך נישט פילן צוליב איר געקרענקט.

— איך האָב צו אייך אַ בקשה, — האָט זיך נאָגעל אָפֿגע-

רופן, אַבער ער האָט זיך נאָך אַלץ נישט אַנדערגעזעצט — ווען איר ווילט, וואָלט איר מיר געקאָנט פאַרשאַפֿן אַ גרויס פאַרגעניגן.

יאָ, און איך וואָלט אייך שוין, ווי עס איז, אַמאָל אָפֿגעדאַנקט דערפאַר; איך וואָלט געוואָלט, איר זאָלט קומען דאָנערשטיק.

אַזנט אויף דער פאַרזיידונג. ווילט איר מיר פאַרשאַפֿן דעם פאַר-

געניגן? איר וועט זיך אַביסל צעשמרייען, עס וועלן דאָרט זיין אַ

סך מענטשן, זייער ליכטיק, מוזיק, לעבעדיקע ביידער; אַך, קומט,

איר וועט בליי ספּק קיין חרטה נישט האָבן! איר לאַכט; פאַר-

וואָס לאַכט איר? גאָט, וואָס פאַראַ ווייטע ציין איר האָט!

— איך קאָן דאָך אין ערגעץ נישט גיין, — האָט זי געענט-

פֿערט — ניין, ווי קאָן אייך גאָר איינפאַלן, אַז איך קאָן גיין אַהין?

און צוואָס זאָל איך עס טון? פאַרוואָס פאַרלאַנגט איר עס פון מיר?

ער האָט איר אַלציינג אָפֿן און ערלעך דערקלערט: ס'איז

זייער אַ גוטער איינפאַל פון אים. ער האָט שוין לאַנג געטראַכט

דערפון, נאָך מיט אַ פּאָר וואָכן צוריק איז עס אים געקומען אויס.

רעיון, אָבער ס'איז אים ביו איצט גאָר אַרויס פון זינען. זי דאַרף גיין אַהין, זי דאַרף דאַרטן זיין, ער וויל זי דאַרט אומבאַדינגט זען; אויב זי וויל, וועט ער אפילו קיין וואָרט נישט אויסרעדן צו איר, און ער וועט איר נישט פאַלן צו לאַסן. דאָס האָט ער צוהערט נישט ברעה. עס וואָלט אים נאָר שטאַרק הנאה געוון, ווען ער זעט זי צוזאַמען מיט אַנדערע מענטשן; הערן זי לאַכן, כאַטש איינמאָל זען זי באמת יונג. זי מוז דורכאויס גיין!

ער האָט אַ קוק געטון אויף איר. ווי זילבער-היים זענען געווען אירע האָר. און ווי שוואַרץ זענען געווען אירע אויגן! מיט אײַן האַנט האָט זי נערוועיש געצופט די קנעפּ פון איר קלייד. און אַט די האַנט, אַ שוואַכע האַנט מיט לאַנגע פינגער, איז געווען אַביסל גרוילעך. זי איז אפשר אויך נישט געווען גאַנץ ריין. אָבער דאָך האָט זי געמאַכט אַ מערקווירדיקן צניעותדיקן איינדרוק. איבערן האַנט-געלענק זענען געלאָפּן צוויי בלויע אָדערן.

— יאָ, — האָט זי געזאָגט — עס וואָלט אפשר געווען אינטערעסאַנט פאַר איר, אָבער זי האָט דאָך נישט צומאָל וואָס אָנצו-טון, אפילו קיין קלייד נישט צו זאָ אָונט...

ער האָט איר איבערגעשלאָגן די רייד, עס זענען נאָך דריי וואָכנדיקע מעג ביז דעמאָלט; ביז דאָנערשטיק קאָן מען זיך נאָך אַלץ מאַכן, וואָס מען דאַרף. יאָ, ס'איז דאָ גענוג צייט! איז אָפּ-געמאַכט?

און זי האָט ביסלעכווייז נאָכגעגעבן.

מען דאַרף זיך נישט אַזוי אינגאַנצן אַפּווגרעדן, האָט ער גע-זאָגט, מיט דעם ווערט מען נאָר אָן. און חוץ דעם, מיט אירע אויגן, אירע ציין, ניין, דאָס איז באמת אַ שאַד! און די פאַר באַנקאָטן דאַרט אויפן טיש זענען אויף אַ קלייד; יאָ, יאָ, ס'לוינט זיך נישט צו רעדן דערפון! בפרט נאָך, אַז דאָס איז זיין איינ-פאַל, און זי האָט קעגן איר ווילן מסכים געווען דערויף.

ער האָט געזאָגט אַ גוטע נאַכט, ווי זיין שטייגער, קורץ און איינפאַך, נישט געבנדיק איר קיין שום סיבה צו זיין אומרויק. נאָר אַז זי האָט אים אַרויסבאַגלייט אויפן הויף, האָט זי אים אַליין נאָכאַמאָל דערלאָנגט די האַנט און אים געדאַנקט, וואָס ער האָט

זי איינגעלאדן אויף דער דאזיקער פייערונג. דאס האט איר שוין
לאנגע יארן נישט געמראפן; זי האט זיך שוין אזוי אפגעווינט
דערפון, יא, זי העט זיך גוט אויפפירן!
דאס גרויסע קינד. ס'האט צוגעזאגט זיך גוט אויפצופירן!

XVI

דער דאָנערשטיק איז געקומען; ס'האט אביסל גערעגנט
אָבער נישט געקוקט דערויף האָט זיך די פייערונג דעם זעלב
אָונט דאָך אָנגעהויבן מיט דער גאַנצער מוזיק און פאַר זייער א
גרויסן עולם. די גאַנצע שטאָט איז דאָרט געווען; מען איז גע-
קומען צופאַרן אפילו פון די דערפער, כדי בייצוהיין דעם זעל-
מענעם יום-טוב.

ווען יאָהאַן נאָגעל איז געקומען אַרום ניין אַ זיגער, איז
שוין דער זאַל געווען איבערפולט מיט מענטשן. ער האָט זיך אָפ-
געזוכט אַן אָרט הייט אונטן ביי דער טיר, וווּ ער איז געשטאַנען
עמלעכע מינוט און אויסגעהערט אַ רעדע. ער איז געווען בלייך
און ווי שמענדיק האָט ער געמראָגן זיין געלן אַנצוג; אָבער דעם
באַנדאַזש פון האַנט האָט ער אַראָפּגענומען; ביידע ווונדן זענען
שוין פּמעט פאַרהיילט געווען.

ער האָט געזען דאָקטאָר סטענערסען און זיין פרוי אויבן
אויף דער בינע; אביסל רעכטס פון זי איז אויך געשטאַנען מי-
נוט מיט די איבעריקע אָנטיילנעמער. אָבער דאָגני איז צווישן זי
נישט געווען.

די היץ פון די ליכט און די גרויסע מאַסע מענטשן האָבן
אים געצווינגען אַרויסצוגיין פון זאַל. ביים טיר האָט ער באַגעגנט
דעם לאַנד-ריכטער ריינערט, וואָס האָט קוים געענטפערט אויף זיין
באַגריסונג מיט אַ לייכטן שאַקל מיטן קאַפּ. נאָגעל איז געבליבן
שטין אין קאָרידאָר.

און פּלוצלינג האָט ער דערזען עפעס אַזוינס, וואָס האָט
אים אַ שפּאַר שטיקל צייט נאָכדעם נישט געלאָזט רוען. לינקס

פון אים איז געווען אָפּן די טיר פון אַ זייטן צימער, וווּ דער עולם האָט אַוועקגעלייגט די אויסגעטוענע זאכן, און ביים שיין פון לאַמפּ אינעווייניק דערזעט ער דייטלעך, ווי פרייליך קיעלאַנד שטייט און פאַרעט זיך ביי זיין מאַנטל, וואָס ער האָט אויסגעהאַנג. גען אויפן רינגל, ער האָט נישט געקאָנט האָבן קיין טעות, אין דער גאַנצער שטאַט איז נישט געווען נאָך איינער, וואָס זאָג האָבן אַזא געלן פּרילינג-פּאַלטן; ס'איז טאַקע געווען זיינער; אַחוץ דעם האָט ער זייער גוט געדענקט, וווּ ער האָט אים אויסגעהאַנגען. אַחוץ דעם האָט זי אין דעם צימער גאַרנישט נישט געהאַט וואָס צו טון, זי האָט זיך געמאַכט עפעס זוכנדיק און בשעת מעשה האָט זי זיך באַנוצט מיט דער געלעגנהייט פּסדר אַרומצובלאַנדען מיט איר האַנט איבער זיין בגד. ער איז תּיבֿף אָפּגעגאַנגען אָן אַ זייט, איר נישט איבערצוראַשן.

אַט די קליינע פּאַסירונג האָט אים באַלד אומטרויק געמאַכט. וואָס האָט זי געזוכט? און וואָס האָט זי געקאָנט דאַרפן ביי זיין מאַנטל? ער האָט די גאַנצע צייט געטראַכט וועגן דעם און עס גאַרנישט גע-קאָנט פאַרגעסן. ווער ווייסט, אפּשר האָט זי געוואָלט אַ קוק טון, צי ער האָט נישט מיטגעבראַכט קיין רעוואָלווער אין די קעשע-נעס? זי האָט אפּשר געגלויבט, אַז ער איז אויף אַלץ פּעיק. אָבער וווּ איז, אַ שטייגער, אויב זי האָט אים גאָר אַריינגעלייגט אַ ברייט אין קעשענע? ס'איז אים באַמת איינגעפאַלן אַזא גליקלעכע אומ-מעגלעכקייט. ניין, ניין, זי האָט פאַרט נישט מער, ווי געזוכט איר מאַנטל, ווייטער גאַרנישט; די גאַנצע מעשה איז מער נישט ווי אַ צופאַל. ווי האָט ער זיך געקאָנט איינרעדן אַוועלכע האָפּנונגסלאַזע זאכן!.. פונדעסטוועגן איז ער, אַביסל שפּעטער, ווען ער האָט געזען דאַנגיין זיך דורכשלאָגן דורך דעם געדיכטן עולם אין זאַל אַרײַן – איז ער גלייך אַרײַן אין דעם גאַרדעראַבע-צימער און מיט אַ קלאַפּנדיקן האַרצן האָט ער דורכגעזוכט די קעשענעס פון זיין מאַנטל. ניין, קיין ברייט איז דאָרט נישט געווען, גאַרנישט, בלויז זיינע הענטשקעס און אַ מאַשנמיכל.

אינעווייניק אין זאַל האָבן אָפּגעקלונגען דונערנדיקע אפּלאַץ-דיסמענטן; דער בירגערמייסטער האָט געענדיקט זיין ערשטע

רעדע, און דער עולם האָט זיך געטון אַ לאָז אַרויס אין די קאָ-
 רידאָרן, אין די זייטיקע ציימערן און אומעטום, וווּ ס'איז נאָר אַביסל
 קיץ. מ'האָט זיך אַרומגעזעצט ביי די ווענט, און זיך אָפּגעפּרישט
 מיט קיילע געטראַנקען. עטלעכע יונגע דאַמען פון דער שטאָט
 זענען אַרומגעלאָפּן אָנגעטון פאַר קעלנעריינ, מיט הייסע פאַרטו-
 כער און סערוועטקע אַיבער די אָרעמס, טעצלעך און גלעזער
 אין ביידע הענט.

נאָגעץ האָט געזוכט דאַגנין; מ'האָט זי אין ערגעץ נישט
 געזען. ער האָט זיך באַגריסט מיט פּריילין אַנדערסען, וואָס האָט
 אויך געטראָגן אַ ווייסן פאַרטוך; ער האָט געבעטן וויין, און זי
 האָט אים געבראַכט שאַמפּאַניער.

— איר טרינקט דאָך נישט קיין אַנדער זאָך! — האָט זי מיט
 אַ שמיכל געזאָגט.

די דאָזיקע באַמערקונג, וואָס איז געווען גלייכצייטיק אַ
 שטיק אָנצוהערעניש, האָט אים פּונדעסטוועגן געמאַכט אַביסל לע-
 בעדיקער. ער האָט זי געבעטן, זי זאָל טרינקען מיט אים אַ
 גלאָז, און זי האָט זיך טאַקע באלד אַוועקגעזעצט, כאָטש זי איז געווען
 זייער פאַרנומען. ער האָט איר געדאַנקט פאַר איר פּריינטשאַפּט,
 איר געמאַכט קאָמפּלימענטן צוליב איר קרייז, איז נתפּעק געוואָרן
 פון איר אַרטער בראַשקע, וואָס זי האָט געטראָגן אויף איר האַל-
 אויסשניט. זי האָט איצט אויסגעזען זייער אינטערעסאַנט; דאָס
 לאַנגע אַריסטאָקראַטישע פנים מיט דער גרויסער נאָז איז געווען
 אויסערגעוויינלעך אַייר, במעט קרענקלעך אַיירל, און עס האָט
 זיך נישט געבויטן, נישט געמאַכט קיין נערוועישע מינעס. זי האָט
 גערעדט רייק, אַיבערגעלייגט, אין איר געזעלשאַפּט האָט מען זיך
 געפירט אָנגענעם און זיכער; דאָס איז געווען אַ דאַמע פון דער
 געזעלשאַפּט — די פרוי.

בעת זי האָט זיך אויפּגעהויבן, רופּט ער זיך אָפּ:

— היינט אָונט דאַרף דאָ זיין אַ פּערזאָן, וואָס איך וואָלט
 גערן געוואָלט שענקען אַביסל אויפּמערקזאַמקייט; פּריילין גודע,
 מאַרטא גודע, איך הייס נישט, צי איר קענט זיך איך האָב גע-
 הערט, אַז זי איז שוין דאָ, איך קאָן איך נישט זאָגן, ווי גערן

איך וואָלט איר געהאַלט פאַרשאַפן אַביסל פּרייד. זי איז אזוי אייני-
זאַם, מינוט האָט מיר דערציילט וועגן איר. מינט איר נישט,
פּרייליך, אז איך וואָלט איר געקאָנט אַרײַנבעטן. צו אונז? פאַר-
שטייט זיך, אויב איר אַליין האָט גאַרנישט קעגן דעם.
- נײַן, געוויס האָב איך גאַרנישט קעגן דעם. - ענטפּערט
פּרייליך אַנדערסען. - איך וויל זי מיט פאַרגעניגן אַליין אַרײַנרופן;
ב'וויס וווּ זי איז.

- אָבער איר אַליין וואָלט אויך צוריק קומען!

- יאָ, אַ דאַנק!

און בעת נאָגעל ויצט אזוי און וואַרט, קומט אַרײַן דער
דאָנדר-ריכטער רײַנערט, דער אַרײַנקט און דאַנני. נאָגעל שטייט
אויף און באַגריסט זײ. דאַנני איז אויך געווען בלייך נישט גע-
קוקט אויף דער היץ. זי האָט געטראָגן אַ געל קלייד מיט קורצע
אַרבע, און אויפן האַלז אַ שווערע גאַלדענע קײט, וואָס האָט איר
זייער נישט געפאַסט. דאַנני איז אַ וויילע געבליבן שטיין בײַ דער
טיר; איין האַנט האָט זי געהאַלטן אויפן רוקן און האָט צונויפגע-
גענומען די האַר פון איר צאָפּ.

נאָגעל איז צוגעגאַנגען צו איר. מיט עטלעכע וואַרעמע ווער-
מער האָט ער געבעטן, זי זאָל אים מוחל זײַן זײַן פּרייטיקדיקן
פּעלדער; דאָס איז געווען דאָס לעצטע מאָל. מער וועט ער זיך
בשום אופן נישט פאַרוינדיקן קעגן איר. ער האָט גערעדט שטיל,
געוואָנט די ווערטער, וואָס זענען נײטיק געווען, און איז געבליבן
שטיל.

זי האָט אים אויסגעהערט, זי האָט אפילו אַ קוק געטון
אויף אים, און אז ער האָט געענדיקט רעדן, האָט זי געזאָגט:
- איך געדענק שוין במעט נישט, וועגן וואָס איר רעדט;
איך האָב עס פאַרגעסן, איך וויל עס פאַרגעסן.

זאָגנדיק דאָס, האָט זי אים געלאָזט שטיין און איז אַוועקגע-
גאַנגען. זי האָט געוואַרפן אויף אים זייער אַ גלייכגילטיקן בליק.
ס'איז געווען אַ טומל פון מענטשעלעכע קולות. אומעטום
האָט מען געהערט אויסגעשרײַען, געלעבמערס, דאָס קלינגען פון
שאַלן און גלעזער, דאָס קנאַקן פון אַרויסגעצויגענע קאַרקעס, און

קנוט האמסון

פון זאל האָבן אַרײַנגעדױנגען די מענער פון דעם בלאָז אָרקעס-
מער, וואָס האָט אזוי הונדערלעך-שעכט געשפילט..

פרייליך אנדערסען מיט מארטאן זענען אַרײַנגעקומען, און
לעבן זיי איז געווען מינוט. זיי האָבן זיך אלע אַוועקגעזעצט ביי
נאָעלס מיטל, וווּ זיי זענען געזעסן ביי אַ פערטל שעה. פרייליך
אנדערסען האָט זיך פון צײַט צו צײַט אויפגעהויבן און דערלאָנגט
די געסט קאָוע. לסוף האָט זי געמוזט אינגאַנצן אַוועקגיין, זי
איז געווען זייער פאַרנומען.

עס זענען געקומען די פאַרשידענע נומערן פון פראַגראַס:
אַ קוואַרטעט האָט עפעס געזונגען, סטודענט אַיען האָט מיט אַ
שטאַרקער שטימע דעקלאַמירט אַן אייגן געדיכט, צוויי דאַמען
האַבן געשפילט פיאַנאָ, און דער אָרגאַניסט האָט געגעבן זײַן ער-
שמע סאָלאָ אויף דער פירל. דאַגני איז זיך אלץ געזעסן אין דער
געזעלשאַפט פון די צוויי קאַוואַלערן. לסוף האָט מען מינוטן
אַוועקגערוּפן. ער האָט געמוזט לויפן ברענגען נאָך גלעזער, נאָך
שאַלן, נאָך ברויט מיט פומער - ס'האַט זיך אַרויסגעוויזן, און
מ'האַט אָנגעגרייט צו ווייניק, ווייל מ'האַט זיך נישט געריכט אויף
אזא עולם.

ווען נאָגעל איז געבליבן אַליין מיט מאַרטאן, האָט זי זיך
אויך אויפגעהויבן און געהאַלט אַוועקגיין. זי קאָן נישט בלייבן
זיצן אַליין; זי האָט שוין געזען, ווי דער לאַנד-ריכטער האָט גע-
מאַכט זײַנע באַמערקונגען, פרייליך קיעלאַנד האָט געלאַכט, נײַן,
ס'איז בעסער זי זאל אַוועקגיין.

אַבער נאָגעל האָט געפועלט ביי איר, צו טרינקען וויי-
ניקסטנס נאָך אַ קליין גלעזעלע. מאַרטאן איז געווען אָנגעטון אין
שוואַרצן; דאָס נייע קלייד איז געווען גאַנץ שײַן, אָבער ס'האַט איר
נישט געפאַסט; ס'האַט עלטער געמאַכט דעם אויסזען פון דעם דאָ-
וויקן איינגאַרטיקן מיידל, און צו שטאַרק אָפגעשלאָגן קעגן אירע
ווייסע האָר, נאָר די אויגן האָבן געגלייבט. און אז זי האָט געלאַכט,
איז איר פּיערדיק פנים געוואָרן זייער לעבעדיק און יונג.

ער האָט געפרעגט:

- איר ווילט זיך? איר פילט זיך גוט היינטיקן אונז?

— יא, א דאנק, — האָט זי געענטפערט — עס געפעלט מיר זייער.

ער האָט די גאַנצע צייט פאַרברענגט מיט איר, ער האָט זיך באַמײנט צוזופאַסן צו איר; האָט איר אפילו דערציילט אַן אויסגעטראַכטע מעשה, וואָס האָט זי שטאַרק צאָכנדיק געמאַכט. ס'איז געווען די מעשה, ווי אזוי ער האָט געקראָגן איינעם פון זיינע טייערסטע קינדער, אַן אוצר, אַ יקר-המציאות, גאַרנישט אַפּ-צושאָצן! אויפן גלאַק איז געווען אויסגעקריצט דער נאַמען פון אַ קו, זי האָט געהייסן אייסטיין, און ס'האָט אונדאָי געמוזט זיין אַן אַקס...

ביי דעם האָט זי זיך מיטאַמאָל צעלאָכט; זי האָט זיך גאָר פאַרגעסן, זי האָט זיך פאַרגעסן, וווּ זי איז, האָט געוואָרפן מיטן קאָפּ און געלאָכט פון דעם דאָזיקן נעבעכדיקן ווײן. זי האָט פשוט געשמראָלט פון גליק.

— וואָס זאָגט איר דערצו, — האָט ער זיך אָפּגערופן — מיר דאַכט, מינוט איז אייפערזיכטיק.

— ניין, — האָט זי געענטפערט מיט אַ האַלבן מויל.

— עס האָט זיך מיר געדאַכט, איבעריקנס, איז מיר אייך זייער אַנגענעם צו זיצן דאָ מיט אייך אליין. ס'איז אזוי גוט צו הערן ווי איר לאָכט.

זי האָט נישט געענטפערט, נאָר אַראָפּגעלאָזט די אויגן צו דער ערד.

און זיי האָבן ווייטער גערעדט. ער איז די גאַנצע צייט גע-

זעסן אזוי, אַז ער האָט געקאָנט זען דאָגנים מישל

ס'זענען אַריבער עטלעכע מינוט. פרייליך אַנדערסען איז

אויף אַ ווײלע צוריקגעקומען, האָט גערעדט אַ פאַר ווערטער, אויס-

געטרונקען איר גלאָז און איז היידער אַוועק.

פרייצלינג הויבט זיך דאָגני אויף פון איר אָרט און קומט

צו צו נאָעלס מישל.

— ווי פרייליך ביי אייך איז! — האָט זי געזאָגט, און איר

שטים האָט אַביסל געציטערט. — גומן אָונט, מאַרטאָ! פון וואָס

לאָכט איר דאָ אזוי?

קנוט האמסון

— מיר צמווירן זיך צביסל, — האָט נאָגעל געענטפערט —
איך האָלט אין איין פּליידערן, און פּריילין גודע איז אזוי פּריינט.
לעך צו מיר און זי לאַכט... קאָן איך איך בעטן צו אַ גלאַז
מיינ?

דאָגני האָט זיך אַנידערגעזעצט.

אין דער מינוט האָט אין זאל אויסגעבראַכן אַן אויסגעזיין.
לעך שטאַרקער שטורעם פון אַפּלאַדיסמענטן, און דאָס האָט מאַר-
טאָן געגעבן אַ געלעגנהייט אויפצושטיין און אַ קוק צו טון, וואָס
דאָרט קומט פּאָר, זי איז אַזעק וואָס אַמאָל הייטער; לסוף האָט
זי זיך אויסגעדרייט און אויסגערופן:

— אַ שוואַרץ-קינצלער! איך מוז עס זען!

און ביי די ווערטער איז זי פאַרשוונדן געוואָרן.

— איר האָט איבערגעלאָזט אייער געזעלטאַפט. — האָט זיך
נאָגעל אָפּגערופן, ער האָט געוואָלט רעדן הייטער, נאָר דאָגני איז
אים אַריינגעפאלן אין די רייד

— און אייערע — אייך.

— אַך, זי וועט צוריקקומען. נישט אמת, פּריילין גודע זעט
אויס ווידערלעך? זי איז דעם היינטיקן אָונט פּריילעך הי אַ
קינד

זי האָט גאָרנישט געענטפערט אויף דעם, זי האָט געפרעגט:

— איר זענט נישט געווען הי?

— יאָ.

פּויזע.

— איז וואָס, מיינט איר באמת, אז דאָ איז דעם היינטיקן

אָונט מאַקע אזוי אינטערעסאַנט?

— איך? איך ווייס אפילו נישט, וואָס דאָ קומט פּאָר, —

האָט ער געענטפערט — איך בין נישט געקומען אַהער זיך וויילן,

— וואָס זשע דען זענט איר געקומען?

— נאָר פּדי זיך צו זען מיט אייך... יאָ, פאַרשטייט זיך, נאָר

פון ווייטן, שמוס...

— אַך, מאַקע און צוליב דעם האָט איר מיטגעבראַכט אַ

דאַמע מיט זיך

דאָס האָט ער נישט פאַרשטאַנען. ער האָט אַ קוק געמין
אויף איר און זיך פאַרטראַכט אַ וויילע וועגן דעם, וואָס זי האָט
געזאָגט.

— איר מיינט פריילין גודע? איך הייס באמת נישט, וואָס
איך צו ענטפערן. מ'האָט מיר אזוי פיל דערציילט וועגן איר. זי
זיצט אָפּ גאַנצע יאָרן אין שטוב, און זי האָט קיין שום פרייד
נישט אין איר לעבן. איך האָב זי מיטגענומען אַהער, איך האָב
בלויז געוואָלט פאַרברענגען מיט איר אַביסל, כדי זי זאָל זיך
נישט פילן לאַנגווייליק. דאָס איז עס אינגאַנצן. פריילין אַנדערסען
האָט זי אַריינגעבעטן אַהער, און זי צוגעפירט דאָ צום מישל.
גאָט, הי טרויעריק די פרוי לעבט אָפּ אירע יאָרן; די האָר זע-
נען איר שוין הייס...

— יא, איר מיינט דאָך נישט... איר רעדט זיך דאָך געוויס
נישט אין, אז איך בין אייפערזיכטיק, וואָס? אויב יא, האָט איר
אַ גרויסן טעות! יא, איך געדענק נאָך אַלץ גוט, וואָס איר האָט
דערציילט וועגן עפעס אַ שטיק משוגענעם, וואָס איז אַרויסגעפאַרן
שפאַצירן מיט פיר און צוואַנציק וואָגנס; ער האָט געשטאַמלט, הי
איר האָט געזאָגט, און ער האָט זיך טאַרליבט אין אַ מיידל, וואָס
האָט געהייסן קלאַראַ, אַך, יא. איך דערמאָן זיך עס גאַנץ גוט.
און דערפאַר וואָס קלאַראַ האָט אים נישט געוואָלט, האָט זי אויך
נישט געוואָלט צולאָזן, אז ער זאָל נעמען איר הויקערדיקע שוועם.
מער. איך הייס נישט, צו וואָס איר האָט מיר דערציילט; איר
הייסט אַלזין בעסער, מיר איז אַלץ איינס. אָבער אייפערזיכטיק
קאָנט איר מיר פונדעסטוועגן נישט מאַכן, אויב דאָס האָט איר
היינטיקן אָהנט אויסן געווען. ניין, נישט איר און נישט אייער
שטאַמלער!

— אָבער ליבער גאָט, — האָט ער געזאָגט — דאָס, וואָס איר
זאָגט דאָ, קאָנט איר דאָך נישט מיינען ערנסט!
פויזע.

— יא, איך מיין עס גאַנץ ערנסט! — האָט זי געענטפערט.
— מיינט איר טאַקע, אז אזוי וואָלט איך געהאַנדלט, ווען
איך וויל איך מאַכן אייפערזיכטיק? קומען אַהער מיט אַ דאַמע

פון פערציק יאָר און זי לאָזן לויפן, ווי גיך איך האָב אייך דער-
זען... ניין, איר מוזט מיך שוין האַלטן פאַר זייער נאַריש.

— איך הויב נישט אָן צו וויסן, וואָס איר זענט. איך ווייס
נאָר, אז איר האָט זיך אַרײַנגעגנבעט צו מיר און איר טוט מיר
אָן די גרעסטע יסורים, אזוי אז איך קאָן זיך אַליין נישט פונאַן-
דערקלויבן. איך ווייס נישט, צי איר זענט נאַריש, איך ווייס אויך
נישט, צי איר זענט משוגע; אָבער איך פאַרנעם זיך נישט דער-
מיט; ס'איז מיר אַלץ איינס, וואָס איר זענט.

— יאָ, אזוי איז עס טאַקע. — האָט ער געזאָגט.

— פאַרהאַס זאָל עס מיר נישט זיין אַלצאיינס? — האָט זי
היימער געזאָגט, געקרענקט צוליב זיין נאָכגיביקייט. — וואָס פאַראַ
געשפטן האָב איך מיט אייך? איר האָט זיך אזוי מיאוס באַגאַנ-
גען קעגן מיר, און דערפאַר זאָל איך זיך נאָך אָפגעבן מיט אייך?
פונדעסטוועגן קומט איר און איר דערציילט מיר אַ מעשה פול
מיט אַנצוהערענישן; איך בין זיכער, אז די מעשה מיט קלאַראַן
און איר שוועסטער האָט איר נישט דערציילט גלאַט אין דער
ווערט אַרײַן. — ניין, נישט אָן אַ מיין! אָבער פאַרהאַס פאַרפאַלגט
איר מיך? איך מיין נישט גראַד די רגע, ווייל איצט האָב איך
אייך אויפגעזוכט; נאָר שטענדיק; פאַרהאַס לאָזט איר מיך נישט
צורוק און דאָס, וואָס איך האָב זיך אָפגעשטעלט אַ מינוט און
גערעדט מיט אייך, האָט איר זיך אורדאי אזוי אויסגעמישט, ווי
עס וואָלט פאַר מיר געווען אַ חיבטיקע זאַך, ווי עס וואָלט מיר
געגאַנגען אין לעבן.

— פרייליך, איך רעד זיך גאָרנישט איין...

— ניין? אָבער פֿין וואַנעט ווייס איך, אז איר זאָגט דעם
אמת? ניין, איך בין גאָרנישט זיכער אין דעם. איך צווייפל אין
אייך, איך גלויב אייך נישט, ביי מיר אין די אויגן זענט איר
פעיק אויף אַלץ. ס'קאָן זיין, אז איך בין איצט אַביסל אומגערעכט
קעגן אייך, און דאָס איינציקע מאָל וועט מיר אויסקומען צו פאַר-
שאַפן אייך הייטיק; עס איז מיר שוין אוממעגלעך אַריבערצוטראַגן
אַלע אייערע אַנצוהערענישן און אייערע פרווון...

ער האָט גאָרנישט געזאָגט, האָט פאַמעלעך געדרייט דאָס גלאַז

אויפן מיט; נאָר אז זי האָט נאָכאָמאָל געזאָגט, אז זי גלויבט אים
נישט, האָט ער געענטפערט:

— יא, איך האָב עס פאַרדינט.

— נו, געוויס, — האָט זי היימער געזאָגט — איך גלויב אייך
יעדנפאַלס גאָנץ הייניק. איך האָב אפילו געהאַט אַ חשר אויף איי-
ערע ברויטע פלייצעס, אז זיי זענען נישט קיין ריכטיקע. איך בין
זיך מודה, אז איך בין ערשט נישט צאָנג געווען דאָרט אינעוויי-
ניק אין צימער און האָב באַמאַפט אייער מאַנטל, צי די פלייצעס
זענען נישט אָנגעשטאַפט מיט וואַסע. און כאַמט איך האָב דאָס-
מאָר אַ מעות געהאַט, און אייערע פלייצעס זענען נישט קיין פאַר-
שע, קומט איר דאָך פאַר פאַרדעבטיק, איך קאָן זיך גאָרנישט
העלפן. איר וואָלט זיך געוויס באַזאָגט מיט אַלע מיטלען, כדי
זיך צו מאַכן מיט אַ פאַר-צאָל העכער, ווי איר זענט, דערפאַר
וואָס איר זענט נישט גענוג הויך. איך בין זיכער אין דעם, אז
איר וואָלט עס געטון, ווען ס'איז נאָר דאָ אזא מיטל. גאָט מיי-
נער! פאַרוואָס זאָלט איר נישט פאַרקומען פאַרדעבטיק! ווער זענט
איר, אייגנטלעך? און נאָך וואָס זענט איר געקומען צו אונז אין
שטאָט אַרײַן? איר לעבט דאָך אפילו נישט אויף אייער אייגענעם
נאָמען, איר הייסט דאָך גאָר סימאָנסען, גאָנץ איינפאַך סימאָנסען!
דאָס האָב איך זיך דערוויסט פון האַמעל; איר האָט געהאַט, הייסט
עס, צו גאָסט עפעס אַ דאַמע, אייערע אַ באַקאַנטע, און איידער
איר האָט באַוווּן צו שטערן איר אין דעם, האָט זי אייך גערופן
סימאָנסען! גאָט, ווי לעבערלעך און געמײן דאָס איז! מ'דערציילט
אין שטאָט, אַז איר ווײַלט זיך מיט דעם, וואָס איר גיט קליינע
ײַנגלעך צו רויבערן ציגאַרן, און אז איר הערט נישט אויף צו
מאַכן אַוואַנטורעס אויפן גאַס. מ'זאָגט, אז איר האָט איינמאַל אויפן
מאַרק אָנגעטראַפן אַ דינסטמידל און פאַרלאַנגט פון איר עפעס,
יא, פאַרלאַנגט פון איר פאַר אַלערזײ מענטשן אין די אויגן.
אַבער נישט געקומט אויף דאָס אַלען, איז ביי אייך גאַנץ רעכט
צו מאַכן מיר דערקלערונגען און זיך כסדר מיר צו שמעלן אין
וועג — און... אַט דאָס טוט מיר אזוי שמאַרק היי, דאָס, וואָס איר
האַט זיך דערהענגט...

זי האָט איבערגעריסן אין מיטן. אַרום איר מויל איז עמ-
לעכע מאָל דורכגעלאָפֿן אַ גרימאסע, דערפֿון האָט מען געקאָנט
זען, ווי אויפגערגנט זי איו. יעדעס וואָרט, וואָס זי האָט אַרויסגע-
רעדט, איז געווען פֿיערדיק און מיטן גאַנצן האַרצן; זי האָט גע-
רעדט זייער אויפריכטיק און קיין שום זאָך נישט אויסבאהאַלטן.
אַ קורצע פֿויזע. דערנאָך האָט ער זיך אָפּגערופֿן:

- יא, איר זענט גערעכט, איך האָב איך פֿאַרשאַפט אַ סך
ליידן... פֿאַרשטייט זיך, אַז מען קוקט נאָך עמעצן אַ גאַנצן חודש
דורכאָנאָנד, מאָג און טאָג, און מען איז מדקדק אויף יעדער וואָרט
ווייניג און יעדער קלייניקייט, וואָס ער טוט, מוז מען שוין אויסגע-
פֿייען עפעס שלעכטס, פֿרי זיך צוצוטשעפען. דערפֿי קאָן דער
מענטש אַביסל באַעזעהט הערן, איך בין עס מודה. די שטאַט
איז נישט גרויס, איך וואָרף זיך אַביסל צופֿיל אין די אויגן. ווי
גייך איך באַהייז זיך נאָר, באַקומען זיי אַלע אויגן אין נאַקן. מען
קאָן גאַרנישט טון דערצו. אַנב, בין איך דאָך מאַקע נישט ווי
איך האָלט געדאַרפט צו זיין.

- מיין גאָט, - האָט זי געזאָגט קורץ און שאַרף - אַהראי,
ווייל די שטאַט איז אזוי קליין, דערפֿאַר קוקט מען איך אזוי נאָך.
דאָס איז דאָך זעלבסטפֿאַרשמענדלעך. אין אַ גרעסערער שטאַט
וואָרט איך דאָך נישט געווען איינער, וואָס ציט אויף זיך די אויפ-
מערקזאַמקייט.

אַט דעם קאַלטן און זייער אויפריכטיקן ענטפֿער האָט
ער תחילה אַביסל באַזונדערט. ער האָט עס איר געוואָלט זאָגן
אין ליבעכע ווערטער, אָבער ער האָט זיך גלייך באַרעכנט, אַז
טויטויג נישט. זי איז געווען צו שטאַרק אויפגערגנט, שוין צו
שטאַרק אויפגעבראַכט אויף אים. דערצו האָט זי אים אַביסל צו-
פֿיל גרינגעשעצט. דאָס האָט אים אַביסל באַליידיקט. וואָס איז
ער פֿאַרט געווען ביי איר אין די אויגן? אַ גאַנץ געוויינלעכער
מענטש אין אַ קליין שטעטל. אַ מענטש, וואָס האָט זיך נאָר גע-
וואָרפֿן אין די אויגן, ווייל ער איז געווען אַ פֿרעמדער, און גע-
פֿאַרזאָגן אַ געלן אַנצוו. מיט אַביסל אַ ביטערן טאָן האָט ער געזאָגט:
- אָבער צי זאָגט מען אויך, אַז איך האָב אַמאָל געהאַט

אָנגעשריבן אַ נישט אָנשטענדיקן פּערז אַוּף אַ מצבה, אַוּף מינאַ מעעקס מצבה? צי איז קיינער נישט געווען דאָרט, וואָס האָט עס געזען אָבער עס איז פאָרט אמת, יאָ, ס'איז אמת. ס'איז אַוּך אמת, אַז אַיך בין געווען אין דער שמעטליקער אַפטיק און האָב געבעטן אַ מיטל צו אַן עקלאַפּטער קראַנקהייט, נאָר מ'האַט עס מיר נישט געוואָלט געבן, ווייל אַיך האָב קיין רעצעפט נישט גע- האַט. יאָ, עס פאַלט מיר גראָד אַיין; האָט אַיך מינוט נישט דער- ציילט, אַז אַיך האָב אים אַינמאַל געוואָלט אונטערקויפן מיט צוויי הונדערט קראַן, ער זאָל זיך אַוּף מיין אָרט אַרויסגעבן פאַר דעם פאַטער פון אַ קינד? דאָס איז אַוּך דער ריינער אמת, מינוט אַליין וועט אַיך ערות זאָגן דערויף. אַך, אַיך וואָלט בלי שום ספק געקאָנט צוגעבן אַ מאַסע פאַקטן...

— ניין, מער דאַרף מען נישט, ס'איז גענוג, — האָט זי מיט אַן אויפגערגעמער שטים געזאָגט.

און מיט אַ האַרטן, קאַלטן אויסדרוק אין אירע אויגן, האָט זי אים דערמאָנט אַן די מעלעגראַמען וועגן דעם רייכטום, וואָס ער האָט זיך אַליין מעלעגראַפירט, אַן דעם וויאַלין-קאַסטן, מיט וועלכן ער איז אַרומגעפאַרן, און האָט נישט אָנגעהויבן צו קאַנען שפּילן; אַינס נאָכן אַנדערן, אַלע מיאוסע שטיקלעך, נישט פאַר- געסן אפילו אַן דעם רעטונגס-מעדאַל, וואָס ער האָט, ווי ער האָט אַליין געזאָגט, נישט געקראָגן אַוּף קיין ערלעכן אופן. זי האָט זיך דערמאָנט יעדע זאך און האָט אים גאַרנישט געשווינט. יע- דע קלייניקייט האָט אין דער רגע געקראָגן ביי איר אַ באַדיי- טונג, און זי האָט אים געגעבן צו וויסן, אַז אַיזט גלויבט זי, אַז ער האָט מאַקע אָפּגעטון די אַלע מיאוסע שטיק, בעת פריער האָט זי נאָך אַלץ גערעכנט, אַז ער האָט דאָס בלוויז אויסגעטראַכט. יאָ, ער איז געווען אַ חוצפּהדיקער און פאַרשער מענטש.

— און נישט געקוקט אַוּף דעם, — האָט זי געזאָגט — פּרוּווט איר דאָך כּסדר מיך אַיבערראַשן און מיך צו ברענגען, אַיך זאָל אָפּטון נאַרשיקייטן מיט אַיך. איר שעמט זיך נישט, איר האָט נישט קיין האַרץ פאַר קיינעם, נאָר פאַר זיך אַליין, איר האַלט זיך נאָר אין אַיין דערקלערן, אין אַיין דערקלערן...

דאָקטאָר סטענערסען, וואָס איז פּונקט אַרײַנגעקומען און האָט
אויסגעזען זייער פאַרשמײעט, האָט איר איבערגעשלאָגן די רײד. ער
איז געווען אײנער פון די רעכמע טוערס אויף דער פּײערונג, און
איז שטאַרק געווען פאַרנומען מיטן דורכפירן דעם פּראָגראַם.

— גוטנאַכונט, הער נאַגעל! — האָט ער געזאָגט. — אַ דאַנק אײך
פאַר דער לעצטער אונטערהאַלמונג! דאָס איז אָבער געווען אַ משוגע-
נער אָונט!.. איר הערט, פּרײליץ קיעלאַנד, איר מוזט זײן גרײט, מיר
וועלן באַדד שטעלן די לעבעדיקע בילדער.

און דער דאָקטאָר איז ווידער אַוועק.

די מוזיק האָט ערשט ווידער אָנגעהויבן שפּילן, און אין זאַל
איז געוואָרן אומרויק. דאָגני האָט זיך אָנגעבויגן און אַ קוק געטון
דורך דער טיר; דערנאָך האָט זי זיך אויסגעדרייט צו נאָגעלן און
געזאָגט:

— אַט קומט שוין מאַרטאָ צוריק...
פּווע,

— איר האָט נישט געהערט, וואָס אײך האָב געזאָגט?

— יאָ, יאָ, — האָט ער געענטפערט פאַרטראַכט.

ער האָט נישט אויפגעהויבן די אויגן, נאָר אָן אויפהער גע-
דרייט דאָס פולע גלאָז, ער האָט נישט געטרונקען. און דעם קאָפּ
האָט ער כמעט אינגאַנצן אַראָפּגוטבויגן איבערן מיש.

— שש! — האָט זי מיט אַ שעפּטשנדיקן קול געזאָגט. — איצט
שפּילט מען שוין ווידער, נישט אמת, אַז מען הערט אַזאַ מוזיק,
וואָלט מען געוואָלט זײן אַביסל ווייט פון דאַנעט, אין אַ זײטיקן צי-
מער און האַלטן די געליבטע בײ דער האַנט — נישט דאָס האָט
איר אַמאָל געזאָגט? אײך מײן, ס'איז דער וערבער וואַלס פון לאונער,
און אַז מאַרטאָ וועט אַרײַנקומען...

נאָר ערשט האָט זי, אפנים, מיטאַמאָל הרטה געקראָגן אויף
אירע רשעותדיקע רײד. זי איז פּלוצלינג אַנטשוויגן געוואָרן, אין אירע
אויגן האָט אַ פינקל געטון, און אַ נערזעווע האָט זי זיך צוריק אַוועק-
געזעצט אויפן שטול. ער איז נאָך אַלץ געזעסן מיט אַן אַראָפּגעלאָזטן
קאָפּ; זי האָט נאָר געזען, ווי זײן ברוסט האָט זיך געהויבן קורץ
און אומרעגלמעסיק. זי האָט זיך אויפגעהויבן, גענומען איר גלאָז און

געוואָלט עפעס זאָגן, אַ פּאָר פּרײַנטלעכע װערטער, װאָס זאָלן אים
נישט אָנטון קיין װײַטיק. זי האָט געזאָגט:
— יאָ, אַצינד מוז איך גיין.

ער האָט געוואָרפן אויף איר אַ שאַרפן בליק, האָט זיך אויך
אויפגעהויבן און גענומען זיין גלאַז. זיי האָבן ביידע גערונקען
נישט אויסרעדנדיק קיין װאָרט. ער האָט זיך אָנגעשמרענגט מיט
אַלע קרעפטן, אַז זיין האַנט זאָל נישט ציטערן; זי האָט געקאָנט
זעהן, װי ער באַמיט זיך אָנצונעמען אַ רויקן אויסדרוק; און אָט
דער מענטש, פון העלכן זי האָט, דאַכט זיך, נאָר װאָס אַ תּל גע-
מאַכט, צעשמעטערט מיט איר חוּק, זאָגט פּרוּצלינג גאַנץ העפּלעך
און גלייבנישטיק:

— איידער ב'וועל איך פאַרגעסן, פּרײַלין... װילט איר זיין
אַזױ פּרײַנטלעך... איך װעל זיך דאָך מן הסתם נישט זען מער
מיט אירך... װילט איר זיין אַזױ פּרײַנטלעך, בײַ אַ געלעגנהייט, װען
איר שרײַבט צו אייער חתן, אים צו דערמאָנען אָן די צװײ העמ-
דער, װאָס ער האָט אַמאָל, נאָך פאַר צװײ יאָר, צוגע זאָגט
מינוטן. איך בעט איך מיר צו אַנטשולדיקן, װאָס איך מיש זיך
אַרײַן אין אַ זאַך, װאָס גײט מיך נאָרנישט אָן; איך מוז עס
נאָר צוליב מינוטן. איך האָף, אַז איר װעט מיר מוחל זיין פאַר
מײַן דרײַסקײט, שרײַבט אים נאָר, אַז עס גײט דאָ װעגן צװײ
װאַלענע העמדער; ער װעט זיך געװײס דערמאָנען.

אַ רגע אַז זי געשטאַנען, װי דערשלאָגן פון אַ דונער; זי
איז געשטאַנען מיט אָן אָפן מויל און אים אָנגעקוקט; זי האָט
נישט געפונען קיין װערטער און אפילו פאַרגעסן אַזעקצושמעלן
דאָס גלאַז אויפן מיט. דאָס האָט געדויערט אַ גאַנצע מינוט. אָבער
זי איז באַלד געקומען צו זיך, האָט געוואָרפן אויף אים אַ בײַזן
בליק, פול מיט דער גאַנצער אויפּרעגונג, װאָס זי האָט געפילט
קעגן אים; אַ פּאָר אויגן, װאָס האָבן אים דורכגעשטאַכטן װי
שװערדן, דערנאָך האָט זי זיך אויסגעדרייט מיטן רוקן צו אים
און איז אַרײַן אין זאל.

זי האָט משמעות, גאָר פאַרגעסן, אַז דער לאַנד-ריכטער און
דער אַרײַנקט זיצן נאָך אויפן זעלביקן אָרט און װאַרטן אויף איר.

נאגעל האָט זיך צוריק אנדערגעזעצט, זיינע פלייצעס האָבן אים ווידער גענומען צוקן. און עטלעכע מאָל האָט ער זיך מעכא-ניש אָנגעכאַפט פאַרן קאַפּ. ער איז געזעסן אַ דערשלאָגענער. ווען מאַרטאָ איז צוגעקומען, איז ער אויפגעשפרונגען, אַ בליק פון דאַנקבאַרקייט האָט אַראָפּגעשיינט פון זיין געזיכט; ער האָט צוגע-רוקט אַ שמוץ פאַר איר.

— הי גוט איר זענט, ווי גוט איר זענט, — האָט ער געזאָגט: — זעצט אייך דאָ אנדער, אייך וויל אייך דערציילן אַ באַרג מיט געשיכטעס, אויב איר וועט נאָר וועלן; איר וועט זען, ווי אייך וועל אייך פאַרזייען, אויב איר וועט זיך נאָר אַוועקזעצן. נו, זעצט זיך, טייערע! יא, איר וועט קאָנען אַוועקגיין, ווען איר וועט נאָר וועלן, און אייך קאָן דאָך מיטגיין מיט אייך, נישט אמת? אייך וועל אייך קיינמאָל נישט אָנמזן קיין קרענקונג, קיינמאָל נישט זאָגט, ווילט איר נישט טרינקען נאָך אַ גלעזעלע ווײַן? אייך וועל אייך דערציילן עפעס אַ פריילעכע זאַך, איר זאָלט זיך פאַרשפּאַרן צו נורושען, אייך בין אזוי גליקלעך, וואָס איר זענט צוריקגעקומען. גאָט, וואָס פאַר אַ תּענוג ס'איז צו הערן ווי איר לאַכט, איר, וואָס איר זענט דאָך שמענדיק אזוי ערנסט! ס'איז, הייסט עס, גע-ווען נישט אזוי אינטערעסאַנט אין זאַל, נישט אמת? מיר וועלן בעסער דאָ אונטערזיין אַביסל; עס איז דאָך אזוי הייס דאָרט איי-נעווייניק; נו, זעצט זיך!

און מאַרטאָ האָט זיך געקווענקלט, נאָר לסוף האָט זי זיך אנדערגעזעצט.

ערשט רעדט נאָנער אָן אויפהער, דערציילט אין איין אָמעס. קאָמישע מעשות און פאַרלויפּענישן, פּלוידערט וועגן אַלץ אין דער וועלט, פיבערדיק, געצוונגען, אין דער מורא זי זאָל נישט אַוועק-גיין, אזוי גיך ווי ער וועט אַ רגע שטישזייען. ער שוויצט פאַר אַנטשרענגונג. ער הויבט זיך אָן צו פּלאַנטערן; אַ פאַרצווייפּלטער כאַפּט ער זיך אָן פאַרן קאַפּ, פּדי צו געפינען דעם המשך פון זיינע געדאַנקען, און מאַרטאָ מיינט, אז דאָס איז אויך אַ קאָמישע האַוואַיע, און זי לאַכט אומשולדיק. זי לאַנגזאַמליקט זיך נישט, איר זאָלט האַרץ צעגיט פאַר פּרייד, און זי הויבט אפּילו אַליין אָן

מיטצורעדן, ווי מאָדנע וואָרעם און נאָיז וי איז געווען! בעת ער האָט געוואָגט, אז דאָס לעבן איז זייער עלטמ און צרהדיק — נישט אמת? — האָט זי זיך אָפּגעריפּן: לאַמיר טרינקען פּאַרן לעבן, זי, אַט די פּרוי, וואָס האָט לאַנגע יאָרן אזוי קלאַגעדיק געלעבט דערשון, וואָס זי האָט פּאַרקויפט אייער אויפן מאַרק... נין, ס'איז גאַרנישט אזוי שלעכט דאָס לעבן, אָפּט איז עס אפילו גאַנץ שיין!

— יא, איר זענט גערעכט! — האָט ער דאָן געענטפערט... אָבער, הערט איר, אַצינד מוזן מיר אַנקוקן די לעבעדיקע בילד-דער! מיר קאָנען שטיין דאָ ביי דער מיר; וועלן מיר זיך קאָנען אַנדערזעצן, ווען איר וועט וועלן. איר קאָנט זען פון אייער אָרט? אויב נישט, וועל איך אייך נעמען אויף דער האַנט. זי האָט געלאַכט און געשאַקלט מיטן קאָפּ, פאַר אַ צייכן, אז ס'איז נישט נויטיק.

ווי גיך ער האָט דערזען דאָגנין אויבן אויף דער בינע, איז זיין פּריילעכקייט פאַר איין מאָל פאַרשוונדן געוואָרן, זיין בליק איז פאַרגליחערט געוואָרן, און ער האָט קיין שום זאך נישט גע-זען אויסער איר. ער האָט זיך צוגעקוקט, אין וועלכער ריכטונג עס זענען געהענדט אירע בליקן. ער האָט נישט אויסגעהערט קוקן אויף איר, ער האָט נישט דורכגעלאָזן איר מינדסטע באַוועגונג, און ער האָט באַמערקט, אז אַ פּרוי, וואָס איז איר געווען צוגע-שפּיליעט צום ברוסט, האָט זיך כּסדר אויפּגעהויבן און אַראָפּגע-לאָזן. זי איז אויף דער סצענע געשטאַנען די לעצטע צווישן די אָנטיילנעמער, און מ'האַט זי זייער לייכט געקאַנט דערקענען, נישט געקוקט אויף דעם ספּעציעלן קאַסטיוום, וואָס זי האָט געמאַכט. פּריילין אַנדערסען איז געוועסן אין מיטן און איז געווען קעניגין. די גאַנצע סצענע האָט אויסגעזען ווי אַ מין בילדער-רעמעניש אין איז געווען איינגעטונקען אין רויטן ליכט. דאָס האָט דער דאָקטאָר סטענערסען מיט פיל מי און מאַטעריש צוזאַמענגעשטעלט.

— ווי שיין עס איז! — האָט מאַרטאָ געשעפּטעט.

— יא... וואָס איז שיין? — האָט ער געפרעגט.

— דאָ אויבן, וואָס-זשע, איר זעט דען נישט? ווהין קוקט

איר?

— אך יא, ס'איו אמת. יא, טאקע שייך.
 און כדי נישט ארויסצורופן ביי איר קיין חשד, אז ער
 קוקט בלויז אויף איין אָרמ, אויף איין איינציקן פונקט פון דער
 גאנצער סצענע, האָט ער זיך אָנגעהויבן אויסצופרעגן אויף יעדן
 איינעם פון די אָנטיילנעמער. ווער און וואָס זיי זענען, אָבער ער האָט
 במעט נישט געהערט, וואָס זי האָט געענטפערט. זיי זענען געשטא-
 נען ביז דאָס רויטע ליכט האָט זיך פאַרלאָשן, און דער פאַרהאנג
 איז אַראָפּגעפאלן.

אין משך פון אַ פינף מינוט האָט מען אויסגעשטעלט אַלע
 פינף לעבעדיקע בילדער איינס נאָכן אנדערן. ס'איז געהאָרן צוהעלף
 דער זייגער. מאַרטא און נאָנעל זענען נאָך געשטאַנען ביי דער
 מיר און געקוקט אויפן לעצטן בילד. ווען דער פאַרהאנג האָט
 זיך אַראָפּגעלאָזט און ס'האָט היידער גענומען שפּילן די מוזיק,
 האָבן זיי זיך חידער אנדערגעזעצט ביים מיטל און גענומען רעדן
 צווישן זיך. דאָס אַלמע מיידל! אין איר גוטסקייט האָט זי וואָס
 אמאָל מער נאָכגעגעבן און האָט שוין מער נישט דערמאָנט וועגן
 אַהיימגיין.

עטלעכע יונגע דאָמען זענען אַריינגעקומען מיט נאָמיין-ביכ-
 לעך אין די הענט און האָבן פאַרקויפט די נומערן צו דער לאַ-
 מעריע. — ליאָלקעס, היג-שטולן, שטיקערייען, אַ מי-מישל, אַ מיש-
 זייגער. אומעטום איז געווען אַ טומל פון מענטשן, אַלע האָבן זיך
 געלאָזט גיין און גערעדט הויך אויפן קול, אין זאָל און אין די
 זייטיקע צימערן האָט גערוישט, הי אויף אַ בערוע. ערשט אַרום
 צוויי אַ זייגער האָט זיך דער אָחנט געדראָפט ענדיקן.

פרייזין אנדערסען האָט זיך היידער אנדערגעזעצט ביי נא-
 געלס מישל. אַך, זי איז אַזוי מיר, אַזוי מיר! יא, אַ דאנק, זי
 וועט מיט פאַרגעניגן טרינקען אַ גלאָז, אַ האַלב גלאָז! צי וואָלט
 נישט בראי געווען אַ רוף צו טון דאָגנין?
 און זי האָט געבראַכט דאָגנין, מיט איר איז אויך געקומען
 מינוט.

און ערשט האָט געמאַרפן אָט האָס:
 נישט הייט פון זיי פאַרט אום אַ מישל; עטלעכע שאָלן און

בלעזער פאלן אראפ אויף דער ערד, און דאגני מוט א קוימיש פאר שרעק האָט זי אַ כאַפּ געטון מאַרטאָן ביים אָרעם. דערנאָך האָט זי זיך אַרײַן צעלאַכט פון איר שרעק און געבעטן אַנטשול-דיקונג. זי איז געווען שטאַרק דערהויצט און געלאַכט מיט אַן אָפּ-געהאַקטן, נערהעזן געלעכטער, אירע אויגן האָבן שטאַרק געפּינקלט. זי האָט זיך שוין אײַנגעהײַלט אין איר מאַנטל און איז געהען גרייט צו גיין אַהײַם. זי האָט בלוז געוואַרט אויפן אַדיונקט, וואָס האָט איר געזאָלט באַגלייטן.

אַבער דער אַדיונקט, וואָס איז נאָך אַלץ געוועסן מיטן זאַנד-ריב-מער און האָט זיך שוין אַ גאַנצע שעה נישט אויפּגעהויבן פון שטול, האָט אָנגעהויבן הערן אויף אַן אמת שיכור.
— הער נאָגעל העט דיך געוויס באַגלייטן, דאָגני. — האָט פּרײַלײַן אַנדערסטען געזאָגט.

דאָגני האָט אַרויסגעפּלאַצט מיט אַ געלעכטער. פּרײַלײַן אַנ-דערסטען האָט זי פאַרהיידוּשט אָנגעקוקט.

— נײַן, — האָט דאָגני געענטפּערט — מיט הער נאָגעל גיי איך נישט מער! ער איז אַזוי רײַך אין אײַנפאַלן! צווישן אונז זאָל עס בלייבן — ער האָט מיך אפּילו אײַנמאַל געבעטן, איך זאָל זיך מיט אים טרעפן ערגעץ-וואו. איך לאָך נישט! עפעס אונטער אַ בוים האָט ער געזאָגט, אונטער אַ גרויסן עספּנבוים, וואָס שטייט דאָרט און דאָרט! נײַן. הער נאָגעל איז צו האַסטיק פאַר מיר; ערשט נישט זאַנג האָט ער גאַנץ ערנסט געפּאָדערט אַ פּאָר העמדער, וואָס מײַן חתן זאָל אַמאָל האָבן צוגעזאָגט גרענאַרדן. און גרענאַרד הויבט נישט אָן צו וויסן דערפון. נישט אמת, גרענאַרד? כאַכאַכאַ! ווי געפעלט עס אײַך?

ביי די הערטער האָט זי זיך האַסטיק אויפּגעהויבן און נאָך אַלץ זאַכנדיק איז צוגעגאַנגען צום אַדיונקט; זי האָט גערעדט מיט אים אַ פּאָר ווערטער, און ס'האָט אויסגעזען ווי זי האָט מסכים געווען, ער זאָל זי אָפּפירן אַהײַם.

מינוט איז געוואָרן זייער אומרויק, ער האָט געפרוּהט עפעס זאָגן, זיך פאַרענטפּערן, אָבער ער איז צעטומלט געוואָרן און גע-מוזט זיך דערפון אָפּזאָגן. מאַרטאָ איז אויך געוואָרן צעמישט און

דערשראָקן. נאָגעל האָט גערעדט צו איר, האָט שטילערהייט גע-
זאָגט צו איר עמלעכע באַרויקנדיקע הערטער און ער האָט חידער
גענומען אָנגיסן די גלעזער. פרייַן אַנדערסען האָט באלד אָנגע-
הויבן רעדן פון באַזאר: וואָס פאַר אַ מאַסע מענטשן, כאָטש ס'איז
געווען אַ רעגנדיק העטער! אַ, זיי העלן מאַכן זייער אַ סך געלט, די
אויסגאַבן זענען דאָך נישט אַזעלכע געפערלעכע...

— ווער איז געווען די שיינע דאַמע, וואָס האָט געשפּילט
אויף דער האַרץ? — האָט נאָגעל געפרעגט. — די מיטן בייַראָן-טויל
און מיט דער זילבערנער פּייל אין די האַרץ?

— נישט קיין היגע דאַמע, וואָס איז דאָ אין שטאָט צו נאַסט.
וואָס זשע זי איז דען טאַקע אַזוי שייַן?

יאָ, ער מיינט, אַז זי איז שייַן, ער האָט זיך אויסגע-
פרעגט הענגן דער דאַמע. הגם אפילו אַ בלינדער האָט געקאָנט זען,
אַז זיינע געדאַנקען זענען גאָר ערגעץ אַנדערש. פאַרוואָס איז ער גע-
ווען אַזוי פאַרטראַכט? פאַרוואָס האָט ער מיטאַמאָל פאַרקנייטשט
דעם שמערן און געקראָגן אַזאַ ביטערן אויסדרוק אויפן געזיכט?
ער האָט שטילערהייט אַרומגעדרייט זיין גלאַז אין דער האַנט.
איצט איז דאַגני צוריקגעקומען און געבליבן שטיין ביים
מישל און, שטייענדיק אַזוי הינטער פרייַן אַנדערסענס שטול און
צוקנעפּלענדיק אירע הענטשקעס, זאָגט זי חידער מיט איר קלאַרער,
ריינער שטימע:

— אָבער וואָס האָט איר זיך, אייגנטלעך, געטראַכט, בעת איר
האַט פאַרלאַנגט פון מיר, איך זאָל זיך טרעפן מיט אייך, הער
נאָגעל? וואָסערע כּוונות האָט איר געהאַט דערבייַן פאַרוואָס ענט-
פערט איר נישט?

— ניין, דאַגני, וואָס איז מיט דיר היינט? — שעפּטשעט פריי-
לין אַנדערסען און שטייט אויף, מינוט שטייט אויך אויף, מ'פּילט
זיך אין אַ שווערער שטימונג. נאָגעל האָט אויפגעהויבן דעם קאָפּן
אויף זיין פנים איז נישט קענטיק געווען קיין גרויסע צערודערט-
קייט. דאָך האָבן אַלע געזען, זיי ער האָט אָפּגעלאָזט דאָס גלאַז
און אַ פאַר מאָל פאַרבראַכן מיט די הענט, דערבייַן האָט ער זייער
האַסטיק אָפּגעצויגן דעם אָמעס. וואָס וועט ער מוזן וואָס באַדרייַט

עס, וואָס ער האָט שטילערהיים אַ שטייכל געטון און איז תיבה ווידער ערנסט געוואָרן? צו אַלעמענס פאַרזונדערונג האָט ער מיט אַ רירנדיקער שטים געענטפערט:

— פאַרוואָס איך האָב איך דעמאָלט געבעטן זיך צו טרעפן מיט מיר? פרייַן קיעלאַנד, וואָלט איר נישט געוואָלט, איך זאָל איך גלייכער אויף דער פראַגע נישט ענטפערן? איך האָב איך שוין ביז איצט גורם געווען אזוי פיל אומאַנגענעמלעכקייטן. איך באַדויער עס, און נאָט איז מירן עדות, אז איך וואָלט געטון אַלץ אין דער וועלט, אבי דאָס זאָל נישט האָבן געשען. פאַרוואָס איך האָב איך דעמאָלט געבעטן זיך צו טרעפן מיט מיר, הייסט איר אַליין נאָנן גוט; איך האָב עס נישט באַהאַלטן פון איך, כאַטש איך האָב עס אין דער אמתן יאָ געדאַרפט טון. איר טוט מיר מוחל זיין, מער האָב איך גאָרנישט וואָס צו זאָגן...

ער האָט זיך אָפגעשטעלט. זי האָט אויך מער גאָרנישט געזאָגט, זי האָט זיך געוויס געריכט אויף אַן אַנדער ענטפער פון אים. לטוף איז דער אַדיונקט צוגעקומען צו דער רעכטער צייט און געמאַכט א סוף צו דער דאָזיקער פיינלעכער סצענע. ער איז גע-ווען שטאַרק בגלופין און זיך קוים געהאַלטן אויף די פיס. דאָנני האָט אים גענומען אונטערן אָרעם און איז אַרויס מיט אים פון זאל.

און איצט איז די קליינע געזעלשאַפט געוואָרן אַ סך לעבע-דיקער; מ'האָט פרייער אָפגעאַטעמט. מאַרטאָ האָט פאַר פריד געלאַכט און געפאַטשט מיט די הענט אָן אַ שום סיבה. טיילמאָל, ווען זי האָט זיך געכאַפט, אז זי לאַכט צו אָפט, איז זי געוואָרן רויט און האָט זיך אומגעקוקט אויף די איבעריקע, צי זיי האָבן עס באַמערקט. אָט די חנודיקע צעטומלטיקייט, וואָס האָט זיך אַלע היילע איבערגעזורט, האָט נאָגעלין אַריינגעבראַכט אין גרויס התפעלות, און ער האָט זיך איינפאַך נאַריש געמאַכט, נאָר בדי אונטערציהאַלטן איר לוסטיקייט. אזוי, אַ שטייגער, איז אים איינגעפאַלין צו שפילן דעם „אַלטן נח" אויף אַ קאַרעק, וואָס ער האָט געהאַלטן צווישן די ציין. צו דער קאָמפּאַניע איז אויך צוגעקומען פרוי סטענערסען.

קנוט האמסון

זי האָט געמענהט, אז זי רירט זיך נישט פון אָרט, ביו אַלץ העט נישט זיין פאַרענדיקט. עס דאַרף זיין נאָך אַ נומער, צוויי גימנאַס-מיקער, דאָס וויל זי אומבאַדינגט זען. יאָ, זי בלייבט תמיד ביו צום צעצטן; די נאַכט איז נאָך אזוי לאַנג, און זי פלעגט שמענ-דיק הערן טרויעריק, ווען זי פלעגט קומען אַהיים און בלייבן אַרײַן אין שטוב. צי האָלטן זי אלע נישט קיין חשק געהאַט אַרײַנצוגיין אין זאַל און אַ קוק טון אויף די גימנאַסטיקער!

זי זענען אַלע אַרײַן אין זאַל.

און בשעת זי זענען דאָרט, גייט אַ הויכער, באַרדיקער מאַן אַדורך דורך דעם מיטלסטן דורכגאַנג פון זאַל. ער טראָגט אַ וויאַלין-קאַסטן אין דער האַנט. ער איז דער אָרגאַניסט; ער האָט אָפגעשפילט זיין נומער און זיך געקליבן גיין אַהיים. ער בלייבט שטיין, באַגריסט זיך מיט נאַגעלן און הויבט גלייך אָן צו רעדן מיט אים וועגן זיין פירל. מינוט איז טאַקע געווען ביי אים און האָט זי געהאַלט קויפן; אָבער דאָס איז פאַר אים אוממעגלעך; דער פירל איז אים געבליבן בירושה, ער באַטראַכט אים פונקט ווי אַ קליין מענטשלעך באַשעפעניש, אזוי צוגעבונדן איז ער צו אים. יאָ, ער האָט אויך זיין נאָמען אויף אים, ער קאָן עס אַליין זען, ס'איז נישט סתם אזוי אַ פירל... און פאַרויכטיק עפנט ער דעם קאַסטן.

אָט ליגט ער דאָ, דער רייצנדער, טונקל-ברוינער אינסטרומענט, מענט, גוט אויסגעבעט אין העל רויטן זייד, די סטרוועס באַ-דעקט מיט דינע וואַמע.

נישט אמת, דער פירל זעט אויס שיין? און די דריי אותיות אין קלייניקע רובינדלעך דאָ אויפן גריף-ברעט באדייטן: גוסטאַו אַדאַלף קריסטענסען. נין, אזא פירל צו פאַרקויפן איז אַ שאַד-האַס האָלט ער דאָן געטון אין די לאַנגע, לאַנגווייליקע טעג? אַן אַנדער זאך איז, נאַטירלעך, אויב ס'גייט וועגן דעם, אַ וויילע צו פרובירן, עטהאַס שפירן אויף אים...

נין, ער וויל אים נישט פרובירן, נאָגעל.

אָבער דער אָרגאַניסט האָט שוין דעם אינסטרומענט אינ-גאַנצן געהאַט אַרויסגענומען פון קאַסטן, און בעת די גימנאַסטיקער

האָבן פארענדיקט זייערע לעצטע שפרונגען, און דער עולם אין זאָר האָט געפאטשט בראַחוץ, האָט ער נאָך אַלץ נישט אויפגע- הערט צו רעדן וועגן דעם זעלטענעם פידל, וואָס איז אַדורכגע- גאנגען בירושה פון דריי דורות! ער איז גרינג, ווי אַ פּעדער, נעמט אים נאָר אין האַנט אַרײַן!..

און נאָכער האָט מודה געווען, אז ער איז גרינג, ווי אַ פּע- דער. נאָר ווען ער האָט שוין געהאַלטן דער פידל אין דער האַנט, האָט ער אים אָנגעהויבן אַרומדרייען אין אַלע זייטן און באַ- מאַפן די סטרונעס. און מיט אַ מינע פון אַ מבין האָט ער געזאָגט: — אַ מיטנאַלדער זע איך.

נאָר אז דאָס איז „אַ מיטנאַלדער“, איז נישט שווער געווען צו טרעפן, ווייל ס'איז גאנץ איינפאך געווען אָפּגעדרוקט אויף אַ צעמל אין דעם פידל; נאָך וואָס זשע האָט אים געטויגט אָט דעם אָנשמעל פון אַ מבין? — ווען די גימנאַסטיקער זענען אַראָפּ פון דער בינע, און די אַפּלאַדיסמענטן האָבן אויפגעהערט, הויבט ער זיך אויף; ער זאָגט גאָרנישט, קיין וואָרט נישט, נאָר ער ציט אויס די האַנט נאָכן בויגן. אין דעם מאָמענט, ווען אַלע האָבן שוין בדעה זיך אויפצוהויבן פון די ערטער און גיין אַהיים, אין רעכטן טומל און רעש, וואָס האָט גערוישט אומעטום, הויבט ער פּרֹוצלינג אָן צו שפּילן און עמיצט אַלעמען אײַן. ביסלעכעווייז ווערט אומעטום שטיל. אָט דער קליינער מענטש מיט די ברייטע פלייצעס און אין שרייענדיקן געלן אַנצוג, וואָס האָט זיך גענומען אײַן גאָט הייסט פון האַנעט אין זאל אַרײַן, האָט זי אַלעמען אַריינגעבראַכט אין דערשטוינונג. און וואָס האָט ער געשפּילט? אַ ליד, אַ באַרקאַראַלע, אַ טאַנק, אַן אונגאַרישן טאַנק פון בראַמס, אַ מישמאַש פון פאַרשידענע מאָטיון, געשפּילט אין אַ רויען, האַס- טיקן מעמפּאָ, וואָס האָט דורכגעדרונגען דעם גאַנצן זאל. ער האָט געהאַלטן דעם קאָפּ שטאַרק אויסגעבויגן אויף אַ זייט; אַלצדינג האָט כמעט אויסגעזען מיסמיש; זיין אומגעריכטער אויפטריוט, אַ חוץ דעם פּראָגראַם, און דערצו נאָך אין מיטן זאל, ווי עס איז געווען פינסטערלעך, זיין אויסערלעכקייט, וואָס האָט זיך אַזוי שטאַרק געוואָרפן אין די אויגן, און איצט, אָט די הילדע גע-

קנוט האמסון

שיקמקייט פון זיינע פינגער - דאָס אַרץ האָט צעטומלט דעם עולם און אַרויסגערופן אין די טענטשן אָן איינדרוק פון אַ מבשף. ער האָט אַזוי געשפּילט עטלעכע מינוט, און דער עולם איז נאָך אַרץ געזעסן ווי צוגעשמידט צו די ערטער. מיטאַמאָל איז ער אַרי- בער אין אַן אומגעהויערן ווידן פאַמאָס, אַ מין טרומייטעריי. ער איז געשטאַנען גאַנץ רויק, נאָך זיין האַנט האָט זיך באַזעגט, און ער האָט בסדר געהאַלטן דעם קאַפּ אין אַ זייט. אַזוי ווי ער האָט זיך דערנומען אַהער גאָר אומגעריכט אפילו פאַר די איינאָרדנער פון דער פּיערונג, איז גאָר קיין חידוש נישט געווען, וואָס ער האָט אַט די רויקע שטאַט-לייט און די פּויערן גענומען מיט שטורעם; זיי האָבן עס נישט געקאַנט פאַרשמיין, ביי זיי אין די אויגן האָט זיין שפּילן אויסגעזען אַ סך בעסער, ווי ס'איז געווען אין דער אמתן. בעסער ווי אַרץ אין דער וועלט, אַזאַ איינדרוק האָט עס אויף זיי געמאַכט, הגם ער האָט געשפּילט צו האַסטיק. אָבער ס'זענען נאָך נישט אַריבער קיין פיר, פינף מינוט, ווי ער האָט עטלעכע מאל האַסטיק אַ פיר געמון מיטן בויגן איבער די סטרונעס; דאָס איז געווען אַ פאַרצווייפּלטער געשריי, אַ יאָמער- לעמער קלאַנג, אַזוי שרעקלעך, אַזוי ציידנשאַפטלעך, אַז קיינער האָט נישט געוואָס, וואָס מיט אים טוט זיך. דריי, פיר אַזעלכע שטרייכן, האָט ער געמאַכט און דאָן האָט ער מיטאַמאָל אויפגע- הערט. ער האָט אַראַפּגענומען דעם פירל פון אַקסל און אויפגע- הערט שפּילן.

אַ גאַנצע מינוט איז אַריבער, איידער דער עולם איז געקו- מען צו זיך. לוסף האָבן זיי אָנגעהויבן צו פאַטשן אָן אַ סוף; זיי האָבן געשריגן בראַוואָ, האָבן זיך אַרויפגעשטעלט אויף די בענק און געשריגן בראַוואָ. דער אָרגאַניסט האָט מיט אַ מיפער פאַרניי- גונג צוגענומען זיין פירל ביי נאַנעלן, האָט זי באַטאַפּט און זי פאַרזיכטיק אַריינגעלייגט אין קאַסמן. דערנאָך האָט ער אָנגענומען נאַנעל'ס האַנט און עטלעכע מאל אים געדאַנקט. אין זאל האָט גערעשט און געטומלט. דאָקטאָר סטענערסען איז אין אַין אַמעם צוגעלאָפּן צו נאַנעלן, האָט אים אָנגעכאַפּט ביים אַרעם און אויס- געשריגן:

— אָבער, גרויסער גאָט, איר שפּילט דאָך יאָ! ... הייסט עס, אז איר שפּילט דאָך!

פרייליך אַנדערסען, וואָס איז געזעסן נעבן אים, האָט אים אָנגעקוקט מיט דער גרעסטער באַזונדערונג און געזאָגט:

— איר האָט דאָך געהאַט געזאָגט, אז איר קאָנט נישט שפּילן ?

— נו, געוויס קאָן איך נישט, — האָט ער געענטפּערט— נישט קיין סך, דאָס הייסט דאָך נישט געשפּילט, ס'איז דאָך נישט פּדאי דערפון צו רעדן, דאָס זאָג איך אָפּן, ווען איר וואָלט געוואָלט, ווי פּאַלש דאָס איז געווען, ווי נישט עכט! אָבער נישט אמת, ס'האָט אויסגעזען זייער עכט? העהעהע, יאָ, מ'מוז די וועלט אי-בערראַשן, אַרײַנברענגען איר אין התפּעלות, מ'דאַרף זיך גאָר-נישט זשענירן! ... אָבער מיינט איר, אז מיר וואָלטן זיך נישט געקאָנט אומקערן צו אונזערע גרעזער? וויילט איר זיין אזוי פּריינט-לעך און מיטבעטן מיט אונז פּריייליך גודע?

און זיי זענען אַריין אין אַ זייטן-צימער. זיי זענען נאָך אַלע געווען פּאַרנומען מיט אַט דעם געהיימיספולן מענטשן, וואָס האָט זיי אזוי שטאַרק איבערראַשט; אפּילו דער לאַנד-ריכטער ריינערט האָט זיך אויך אָפּגעשטערט אַ היילע און זיך אָנגערופן צו נאָ-געלן:

— איך דאַנק אייך, איר זענט די מעג געווען אזוי פּריינט-לעך און מיך איינגעלאָדן אויף אַ מענער-געזעלשאַפט. איך האָב נישט געקאָנט קומען, איך בין גראָד יענעם אָונט געווען פּאַרנו-מען; נאָר איך דאַנק אייך, ס'איז געווען זייער ליבלעך פון אייך. — אָבער פּאַרוואָס האָט איר פּאַרענדיקט מיט אַזעלכע שוי-

דערלעכע מענער ? — האָט פּרייליך אַנדערסען געפּרעגט.
— איך ווייס עס אַליין נישט, אין דער אמת, — האָט נאָגער געענטפּערט — ס'איז געקומען פון זיך אַליין. איך האָב געהאַלט אַרויפטרעטן דעם טייל אױפן עק.

דאָקטאָר סטענערסען איז הידער צוגעקומען צו אים, האָט אים הידער געלויבט. און נאָגעל האָט הידער געענטפּערט, אז זיין שפּילן איז געווען אַ קאָמעדיע, אַן אמתער שווינדל, פול מיט ביי-

ליקע עפעקטן; ווען ער האָלט זיך נאָר געקאָנט פּאַרשטעלן, הי שלעכט דאָס איז געווען! אין עטלעכע ערטער האָט ער געשפּילט פּאַלש, יאָ, כּמעט אומעמום איז עס געווען מער אָדער הייניקער פּאַלש. ער האָט עס אַליין געוואָס, נאָר בעסער קאָן ער נישט. צום מיט, ווי נאָגעל איז געוועסן, זענען צוגעקומען האָס אַמאָל מער מענטשן. נאָגעל איז געוועסן ביו דער לעצטער מינוט. ענדלעך איז זיך דער עולם פּונאָדערענגאַנגען; מ'האָט גענומען פּאַרלעשן די ליכט אין זאָל, ערשט דאָן האָט זיך די קליינע גרוי-פע אויפּגעהויבן פּון די ערטער. ס'איז שוין געווען האַלב דריי אַ זיגער.

אַגעל האָט זיך איינגעבויגן צו מאַרטאָן און געשעפּטשעט: — נישט אמת, אַז איך קאָן אייך אָפּפירן אַהיים? איך האָב אייך עפעס צו זאָגן.

ער האָט שנעל באַצאָלט זיין רעכענונג, האָט זיך געוועגנט מיט פּריילין אַנדערסען און איז אַרויס מיט מאַרטאָן. זי האָט נישט געמראָגן קיין מאַנטל, נאָר אַ רענגשירם, האָס זי האָט זיך באַמיט צו באַהאַלטן, הייל ער איז געווען פּול מיט לעכער. אַז זי זענען אַרויס אויף דער גאַס, האָט נאָגעל באַמערקט, אַז מינוט האָט זי נאָכגעקוקט מיט אַ לאַנגן, אַנגעהייטיקטן בליק. זיין פנים איז גע-ווען זייער בלייך.

זי זענען געגאַנגען גלייך צו מאַרטאָס הויז. נאָגעל האָט זיך אומגעקוקט אין אַלע זייטן, ער האָט קיינעם נישט געקאָנט זען. דאָן האָט ער זיך אָפּגערופן:

— ווען איר האָלט געווען אַזוי דרייסט, מיך אַריינצולאָזן אַ היילע צו זיך, האָלט איך אייך געווען אַזוי דאַנקבאַר.

זי האָט זיך נישט געקאָנט באַשליסן.

— ס'איז אַזוי שפעט. — האָט זי געענטפערט.

— איר הייסט, אַז איך האָב אייך צוגעזאָגט, אַז איך וועל אייך קיינמאָל מיט קיין שום זאך נישט אַנטון קיין עגמת נפש. אָבער איך מוז רעדן מיט אייך.

זי האָט אויפּגעשלאָסן די טיר.

אַריינגעקומען אין צימער האָט זי אַנגעצונדן אַ ליכט, בעת

ער האָט ווידער מיט עפעס פארהאַנגען דאָס פענסטער. ער האָט געשוויגן ביז זי איז פארטיק געוואָרן, דערנאָך האָט ער געזאָגט:
— האָס זשע, האָט איר זיך היינט געוויילט אַביסל?

— יאָ, איך דאַנק אייך זייער. — האָט זי געענטפערט.

— יאָ, אָבער נישט הענגן דעם האָב איך געוואָלט רעדן מיט אייך, קומט אַהער, רוקט זיך צו אַביסל נענטער. איר האָט זיך גאַרנישט האָס צו שרעקן פאַר מיר. היינט איר מיר צוואַנגן, אז איר העט פאַר מיר קיין מורא נישט האָבן? גוט, גיט איר מיר די האַנט דערויף?

זי האָט אים געגעבן די האַנט, און ער האָט זי געהאַלטן אין זיינע.

— און איר גלויבט אויך נישט, אז איך זאָג אייך ליגן, אז איך וויל אייך אָפּמאַרן?

— נין.

— נין, העל איך אייך אַלץ אויפקלערן... אָבער אויף הויפּל גלויבט איר מיר? איך מיין, אויף היינט קאָנט איר פועלן ביי זיך מיר צו גלויבן? אַך, נאַרישקייטן! וואָס פאַר אַ פליידעריי! אָבער די מעשה איז אַזוי, פאַרשטייט איר מיך, ס'איז מיר שווער אייך קלאָר צו מאַכן. איר האָלט מיר געגלויבט, הען איך זאָגן אייך, למשכּ, אז איך... אז איך האָב אייך באַמט ליבן יאָ, איר האָט דאָך עס שוין אַליין געמוזט באַמערקן. אָבער הען איך זאָל, אַ שטייגער, גיין נאָך הייטער, איך מיין, פאַרשטייט איר מיך, איך היי אייך פאַרלייגן גאַנץ פשוט, צו הערן מיין פרוי. יאָ, מיין פרוי. ענדלעך האָב איך עס געזאָגט. נישט נאָר מיין בלה, נאָר מיין פרוי... אָבער, גאָט מיינער, וואָס האָט איר זיך אַזוי דער-שראָקן! נין, נין, נעמט נישט צו אייער האַנט, איך העל אייך געבן בעסער צו פאַרשטיין, העט איר גוט באַגרייפן. שטעלט זיך נאָר פאַר די מעגלעכקייט, אז איר הערט באַשיינפערלעך, אז איך מאַך אייך גאַנץ אָפּן און אָן שום צערעמאַניעס דעם פאַרשלאַג צו הערן מיין פרוי, און איך מיין עס באַמט ערנסט; פּרובירט זיך נאָר פאַרשטעלן אָם די מעגלעכקייט און דאָן דערלויבט מיר צו רעדן הייטער. גוט, הי אַכט זענט איר? איבעריקנס, דאָס האָב

איך גארנישט געהאלט פרעגן; אָבער איך בין אלט ניין און צוואַנ-
ציק יאָר. איך בין אַריבער אָט די עלטער, הען מענטשן זענען
לייכטזיניק. איר זענט מיט פינף זעקס יאָר עלטער, דאָס איז
נישט קיין שום מניעה.

— איך בין מיט צוועלף יאָר עלטער. — האָט זי געזאָגט.

— מיט צוועלף יאָר עלטער! — רופט ער אויס אַנטציקט,
וואָס זי הערט זיך צו צו אים, וואָס זי האָט זיך נישט אינגאָנצן
פאַרלוירן, הייסט עס, מיט צוועלף יאָר עלטער, דאָס איז אויסגע-
צייכנט, דאָס איז דווקא אויסגעצייכנט! יאָ, און איר מיינט, אַז
צוועלף יאָר דאַרפן אונז שטיין אין העג? איך מיין, אַז דאָס איז
אַן אומזין פון אייער זייט. אָבער הי עס זאָל נישט זיין: הען איר
וואָלט אפילו געווען מיט דריי מאָל צוועלף יאָר עלטער — האָב
איך אייך פאַרט לייב און איך מיין ערקעך יעדעס וואָרט, וואָס
איך רעד דאָ אַרויס פאַר אייך — איז וואָס זשע קער זיך עס אָן
איינס מיטן אַנדערן? איך האָב לאַנג געטראַכט העגן דעם, יאָ,
איינגלעך, נישט אזוי לאַנג, אָבער עטלעכע טעג, און איך זאָג
קיין לייגן נישט, גלויבט מיר, ווי נאָט איז אייך לייב! איך האָב
אַ סך טעג געטראַכט העגן דעם, און ביינאַכט האָב איך צוליב
דעם נישט געקאָנט אַנטשלאָסן ווערן. איר האָט אַזעלכע הונדער-
לעכע אויגן? זיי האָבן מיך גענומען גלייך פון דער ערשטער רגע
אָן, הען איך האָב אייך נאָר דערזען. וואָרום מיך קאָנען אַ פאַר
אויגן אַוועקשטעפן ביזן עק העלט, אַך, איינמאָל האָט אַן אַלטער
מאן מיך אַרומגעשטעפט אַ האַלבע נאַכט אין אַ וואַנד בלוזיז מיט
די אויגן זיינע. ער איז געווען אַ משוגענער... נו, דאָס איז אַ
מעשה פאַר זיך! אָבער אייערע אויגן האָבן אויף מיר געמאַכט
אַ גוואַלטיקן איינדרוק. דערמאָנט איר זיך אפשר, אַז איר זענט
געשטאַנען דאָ אין מיטן צימער און געקוקט אויף מיר, בשעת איך
בין דורכגעגאַנגען? איר האָט נישט אויסגעדרייט דעם קאַפּ צו
מיר, איר האָט מיר בלוזיז נאָכגעקוקט מיט די אויגן, דאָס העל
איך קיינמאָל נישט פאַרגעסן. נאָר דערנאָך, אַז איך האָב זיך גע-
טראָפן מיט אייך און געהאַט אַ געלעגנהייט מיט אייך צו רעדן,
האַט מיך גערירט אייער שטייכל. און איך הייס נישט, צי איך

האָב זינט איך לעב געהערט עמעצן אזוי האַרציק לאַכן, הי איך; אָבער איר אַליין הייסט נישט דערפון, און דערפאַר טאַקע איז עס אזוי באַחנט, דערפאַר האָס איר אַליין הייסט נישט... יאָ, איך פֿלודער שוין איצט הידער שרעקלעכע זאַכן, איך הער עס גאַנץ גוט, אָבער איך פיל, אז איך מוז רעדן אָן שום אַפּרו, אויב נישט, העט איר מיר נישט גלויבן, דערפאַר רעד איך אָן אַ שום סדר. אָבער הען איר האַלט נאָר נישט געזעסן ווי אויף שפּילקעס, איך מיינ, יעדע רגע גרייט אויפצושטיין און אַזעקצוגיין, האַלט זיך עס מיר בלי ספק בעסער איינגעגעבן. איך בעט אייך, לאַזט מיך הידער האַלטן אייער האַנט, העל איך אָנהויבן רעדן דימלע-כער. יאָ, אזוי, אַ דאַנק!... פאַרשטייט אַליין, איך וויל באַמת נישט קיין אַנדער זאַך פון אייך, נאָר דאָס, האָס איך האָב געזאָגט; כ'האָב נישט קיין שום באַהאַלטענע כוונות. און האָס אַזעלכעס איז דען דאָ אין מינע הערטער, זיי זאָרן אייך אזוי שטאַרק אי-בעראַשן? איר קאָנט נישט תּופּס זיין, הי אזוי אָט דער משוגע-נער געדאַנק איז מיר אַיינגעפאַלן; איר קאָנט באַגרייפן, אז איך-אז איך-הילד; ניין, איר מיינט, אז דאָס איז גאָר אַן אוממעגלעכע זאַך; נישט אמת, אז העגן דעם טראַכט איר?

- יאָ, אָבער, גאָט מיינער, לאַזט עס ערשט צורוי!
- אָבער הערט מיך אויס, איך האָב נישט פאַרדינט, איר זאָלט מיך הושר זיין אין פאַלשקייט...
- ניין, - רופּט זיך אָפּ מאַרטאָ מיט אַ קול פול מיט חרטה
- איך בין אייך כחלוטין נישט חושד; אָבער פונדעסטמען איז עס פאַרמ נישט מעגלעך.
- פאַרהאַס איז דאָס נישט מעגלעך? זענט איר דען פאַר-בונדן מיט אַן אַנדערן?
- ניין, ניין.
- באַמת נישט? האַרום קוים זענט איר פאַרבונדן מיט אַן אַנדערן, אָט לאַמיר זאָגן, כדי אַנצורופּן אַ נאָמען, למשל, מיט מינוטן...
- ניין! - שרייט זי אויס הויך אויפן קול. דערביי האָט זי אים אפילו אַ דריק געטון אין דער האַנט.

— ניין? אויב אזוי זע איך נישט קיין שום מניעה. קאָזט זשע מיך הייטער רעדן: איר זאָלט נאָר נישט מיינען, אז איך שטיי אַ סך העכער פון אייך, אזוי אז דאָס קאָן אונז שטיין אין העג. איך וויל גאָרנישט באַהאַלטן פון אייך. איך בין אין אַ סך פרטים נישט אזוי, הי איך וואָלט באַדאַרפט צו זיין. יא, איר האָט דאָך היינט אָונט אַליין געהערט, וואָס פרייליך קיעלאַנד האָט געזאָגט. אפשר האָט איר פון אַנדערע מענטשן אין שטאָט אויך געהערט, וואָס פאַראַ שעכטער מענטש איך בין אין אַ סך פרטים, ס'איז אמת, אז אמאָל איז מען קעגן מיר אַביסל אומגערעכט; אָבער אין דעם עיקר, אין תוך אַרײַן, זענען זיי גערעכט, אז איך בין אַ מענטש מיט גרויסע חסרונות. סוף-כל-סוף שטייט איר מיט אייער ריין האַרץ און מיט אייערע פיינע, תמימותדיקע געדאַנקען נישט דער ערך העכער פון מיר, און נישט פאַרקערט. אָבער איך זאָג אייך צו, אז איך וועל שמענדיק זיין גוט צו אייך; איר מענטש עס מיר גלויבן, ס'וועט מיר נישט אָנקומען שווער, איך וועל זיין העכסט גליקלעך, ווען איך וועל זען, הי איר זענט פריילעך און צופרידן... יא, אפשר האָט איר מורא דערפאַר, וואָס די שטאָט וועט זאָגן? איז ערשטנס, וועט זיך די שטאָט מוזן בויען דערפאַר, וואָס איר וועט ווערן מיין פרוי; פון מיינעמוועגן מעג עס אפילו פאַרקומען אין דער היגער קירכע, אויב אייך איז ניחא; און צווייטנס, האָט דאָך שוין די שטאָט אזוי אויך גענוג וואָס צו רעדן, ס'האָט דאָך נישט געקאָנט אַריבער גאַנץ אומבאַמערקט, וואָס איך האָב זיך שוין געטראָפן מיט אייך אַ פאַר מאָל, און אז איך בין היינט אָונט געווען מיט אייך צוזאַמען אויף דער פייערונג. עס קאָן שוין, מיין איך, דעריבער קיין סך ערגער נישט ווערן. און גאָט מיינער, וואָס איז דאָ די נפּקא מינה, ס'דאַרף דאָך אייך זיין גאַנץ גליכגילטיק, וואָס די העלט מראַכט... איר היינט? מיינער. סטע, פאַרדריסט עס אייך מאַקע, וואָס איר זענט צוליב מיר היינט אָונט אַריינגעפאַלן צו לייטן אין די מילערן?

— ניין, נישט צוליב דעם היין איך.

— צוליב וואָס דען?

— הי האָט נישט געענטפערט.

עס פאלט אים עפעס איין, ער פרעגט:

— איר מיינט אפשר, אז איך באגיי זיך שלעכט קעגן אייך?
איר האָט דאָך קיין סך שאַמפּאַניער נישט געטרונקען, איר האָט
געוויס אפילו קיין צוויי גלעזער נישט אויסגעטרונקען. הער הייסט,
אפשר מאַכט עס אויף אייך אָן איינדרוק, אז איך האָב נאָר אָפּ-
געוואָרט די רגע, הען איר העט אויסטרונקען אַ גלעזל וויין, פּדי
איך זאָל אייך קאָנען באַהערשן? צוליב דעם וויינט איר?

— ניין, ניין, אַבסאָלוט נישט.

— טאָ פאַרהאַס זשע וויינט איר, האָ?

— איך הייס נישט.

— אָבער גלויבט איר נישט לכּף הפּחות, אז איך האָב עפעס
אַ שלעכטע כּוונה קעגן אייך? איך שווער ביי גאָט אין הימל, אז
איך בין דורך און דורך ערלעך. גלויבט עס מיר!
— יאָ, איך גלויב עס אייך גאַנץ גוט; אָבער איך הייס
אַליין נישט, וואָס מיט מיר איז געשען, איך פיל זיך אזוי מאַדנע,
איר קאָנט עס נישט וועלן.

יאָ, ער חיל עס. — און ווידער הויבט ער אָן אַריינצורעדן
אין איר און איר אַלצדינג אויפצוקערן, ויצנדיק אזוי נעבן איר,
און האַלטנדיק איר קליינע שוואַכע האַנט אין זיינער, בעת דער
רעגן קלאַפּט אָן אויפהער אין די שוויבן. ער רעדט זייער שטיל:
אַ, זיי וועלן זיך איינאַרדנען הי עס קער צו זיין. זיי וועלן אוועק-
פאַרן הייט, הייט, גאָט הייסט ווהיין; זיי וועלן זיך באַהאַלטן, אז
קיינער זאָל נישט וויסן, ווהיין זיי זענען אַהינגעקומען. אזוי וועלן
זיי טון, נישט אמת? דערנאָך וועלן זיי זיך קויפן אַ קליין שטי-
בעלע און אַ שטיקעלע ערד אין אַ וואַלד, אין אַ הערלעכן וואַלד,
אָדער אין אַן אַנדער אָרט; און דאָס העט זיין זייער אייגנס, און
זיי וועלן עס אַ נאָמען געבן גן-עדן, און ער וועט עס באַארבעטן,
אַ, ער וועט עס שוין איינמאַל באַארבעטן! אָבער עס קאָן טרעפן,
אז ער זאָל אַמאָל הערן אַביסעלע אומעטיק; יאָ, טייערסטע, דאָס
קאָן אַמאָל טרעפן; ווער ווייסט, וואָס עס קאָן אַמאָל אַרויף אויפן
זינען: ער קאָן זיך דערמאָנען אָן עפעס אַ זאָך, אַ שווערע, אַ
ביטערע, וואָס ער האָט אַמאָל איבערגעלעבט; הי לייבט עס קאָן

פאסירן! אָבער דעמאָלט העט זי דאָך געהויבן האָבן געדולד צו אים, נישט אמת? ער פון זיין זייט העט זיך הייט מעגלעך באַמיען, זי זאָל עס האָס הייניקער באַמערקן, דאָס זאָגט ער איר צו; ער העט דעמאָלט זיצן רויק פאַר זיך און שמילערהייט פראַכטן דערפון, אָדער ער העט גאָר אַוועקגיין דערמיט טיפער אין האַלד אַרײַן, און דערנאָך העט ער צוריקקומען. אָבער קיינ-מאָר זאָל ביי זי אין שטיבעלע קיין הויך האַרט נישט פאַלן! און זיי העלן עס אויסצירן מיט די שענסטע הילדע געחיקסן און מאַך און שטיינער, האָס זיי העלן אויסובן; דעם דיל העלן זיי אויס-שפרייטן מיט שמעקנדיקן האַכאַלדער, ער אַליין העט דעם האַכ-אַלדער אָנקלויבן און ברענגען אין שטוב אַרײַן. און צו היינאַכט העלן זיי קיינמאָל נישט פאַרגעסן אַרויסצולייגן פאַרן טיר אַ בינמל קאָרן פאַר די קליינע פייגעלעך. יאָ, די צייט העט אַזוי שנעל לויפן, און זיי העלן זיין אַזוי גליקלעך! זיי העלן שמענדיק זיין צוזאַמען, קומען און אַוועקגיין צוזאַמען און זיך קיינמאָל נישט צע-שיידן. זומערציט העלן זיי מאַכן לאַנגע שפאַצירן און זיך צוקוקן, זיי די בוימער און די גראַזן הערן פון יאָר צו יאָר גרעסער. גאָט, און האָס פאַראַ גאַס-פריינטלעכקייט זיי העלן אַרויסהיין צו אורחים און צו האַנדערער, האָס העלן אפּשר פאַרבייגיין פאַרביי זייער הייל! און בהמות העלן זיי האָבן, אַ פאַר גרויסע, הייסע בהמות, האָס מ'וועט זיי אויסלערנען עסן פון די הענט, און בעת ער העט האַקן און גראַבן און באַאַרבעטן די ערד, העט זי אַרומ-גיין אַרום די בהמות...

— יאָ — האָט מאַרטאַ געענטפערט.

נישט הילנדיק האָט זי געזאָגט יאָ, און ער האָט עס גע-הערט. ער האָט גערעדט היימער:
און אַ פרייען טאָג אין דער האַך העלן זיי האָבן און אַרויס-גיין אויף געיעג אָדער כאַפּן פיש צוזאַמען, האַנט און האַנט, זי אין אַ קורץ קיידל מיט אַ גאַרטל אַרום דער טאַליע, ער אין אַ בלווע און שיך מיט שנאָלן, זיי זיי העלן עס זינגען און רעדן הויך און שרייען, אַז דער גאַנצער האַלד העט הייליגן, אָבער נישט אמת: האַנט אין האַנט?

— יא. — האָט זי ווידער געזאָגט, און אירע אויגן האָבן נײַ-גלאַנצט דערבײַ.

ביסלעכווייז האָט ער זי גענומען; ער האָט אַלצדינג פּאַרנע-שמעלט אזוי קלאָר, מיט אַלע פרטים, ער האָט נישט פּאַרגעסן די מינדסטע קלייניקייט, אפילו דאָס האָט ער נישט פּאַרגעסן, אז מען מוז זען געפינען אזא אַרט, ווי מ'זאָל קריגן לייכט וואַסער; אָבער דערפאַר וועט ער שוין זאָרגן; פאַר אַלץ וועט ער זאָרגן; זאָל זי זיך נאָר פאַרלאָזן אויף אים. אַך, ער האָט גענוג קראַפט, אָפּצורייניקן אַן אַרט פאַר דער דאָזיקער היים אין סאַמע מיטן געדיכטן וואַלד; נישקשה, ער האָט אַ פּאַר געוונטע פּויםטן; זי זעט דאָך!... און מיט אַ שמיכל האָט ער צוגעמאַסטן איר צאַרט קינדערהענטל צו זיין האַנט.

זי איז אינגאנצן אַרונטערגעפאַלן אונטער זיין ווירקונג, אזוי אז ער האָט געקאָנט טון מיט איר, וואָס ער האָט געוואָלט; אפילו ווען ער האָט געלעבט אירע באַקן, איז זי געזעסן שטיל און אים אָנגעקוקט. דאָן האָט ער זיך צוגעבויהן גאַנץ נאָענט צו איר און געפרעגט אויפן אויער, צי זי איז שוין, הייסט עס, אַנטשלאָסן אויף דעם און צי וויל זי עס; און דערויף האָט זי אויך געענטפערט: „יאָ—אַ פאַרטראַכטער, פאַרהלומטער ענטפער, וואָס זי האָט בלויז אַרויסגעפּרױסטערט, אָבער אין אַ מינוט אַרום האָט זי זיך ווידער גענומען וואַקלען; נײַן, אז זי באַטראַכט זיך גוט, איז עס פּאַרט נישט מעגלעך. ווי קאָן ער אליין וועלן אזא זאך, וואָס האָט ער דען דערזען אין איר?

און ווידער אַמאָל האָט ער איר אויפגעוויזן, אז ער וויל עס. יאָ. אז ער פאַרלאַנגט עס מיטן גאַנצן האַרצן. זי וועט נישט ליידין קיין נויט, אפילו ווען ס'וועט זי אַ לאַנגע צײַט גיין שלעכט; ער וועט אַרבעטן פאַר בידע, זי האָט גאָרנישט וואָס מורא צו האָבן. אַ גאַנצע שעה נאָכאַנאַנד האָט ער גערעדט און טריט נאָך טריט האָט ער באַקעמפט איר ווידערשטאַנד. צוויי מאָל האָט זי אין דער דאָזיקער שעה זיך פאַרדעקט דאָס פנים מיט די הענט און גענומען שרייען; „נײַן! נײַן!“ און נישט געקוקט דערויף האָט זי אים לױף דאָך נאָכגעגעבן, האָט לאַנג אָנגעקוקט זיין געזיכט און

איז געקומען צום אויספיר, אז ער האָט דאָ נישט בדעה צו דערגרייכן בלוויז אַ מאַמענטאַלן נצחון! נו! זאָל-זשע גאָט העלפּן; זאָל זיין אזוי, אויב ער וויל עס! זי איז געווען באַזיגט, ס'האָט שוין מער נישט געהאַט קיין זין צו קעמפּן קעגן דעם. לסקוף האָט זי אים געגעבן אַ קלאָרן "יאָ".

דאָס ליכט האָט געהאַלטן ביים אויסברענען; זיי זענען נאָך אַלץ געזעסן יעדערער אויף זיין שטול, זיך געהאַלטן פאַר די הענט און גערעדט. זי איז געווען זייער אויפגערעגט און צערודערט. אָפּט-מאָל האָבן זיך איר געשטעלט טרערן אין די אויגן, אָבער פּונ-דעסמיווען האָט זי געשמייכלט.

ער האָט געזאָגט:

— איך מוז זיך דערמאָנען אָן מינוט, איך בין זיכער, אז ער איז געווען אייפערזיכטיק דאָרט אויפן אָונט.

— יאָ, — האָט זי געענטפּרט — קאָן זיין, אז ער איז געווען אייפערזיכטיק. אָבער מ'קאָן דאָך דאָ גאָרנישט העלפּן.

— ניין, אמת — מ'קאָן דאָ גאָרנישט העלפּן!... דו הערסט, איך וואָלט דיך אזוי שמאַרק געוואָלט דערפרייען מיט עפעס; אָבער מיט וואָס? איך וואָלט געוואָלט, אז דו זאָלסט פאַר התפעלות צודריקן די האַנט צו דער ברוסט! זאָג מיר עפעס, פאַר-לאַנג, וואָס דו ווילסט! אַך, דו ביסט צו גוט, האַרץ מיינס; פאַר-לאַנגסט נישט קיינמאָל גאָרנישט! יאָ, יאָ, מאַרטאָ, פאַרגעס נאָר נישט, וואָס איך זאָג דיר איצט; איך וועל דיך באַשיצן, איך וועל זיך באַמיען צוצוטערען דינע וונגטשן און זאָרגן פאַר דיר ביזן לעצטן אויגנבליק. יאָ, טייערינקע, דו וועסט עס דאָך נישט פאַר-געסן, ניין? דו וועסט קיינמאָל נישט קאָנען זאָגן, אז איך האָב נישט געהאַלטן קיין וואָרט.

ס'איז געווען פיר אַ זייגער.

זיי זענען אויפגעשמאַנען, זי איז צוגעגאַנגען צו אים, און ער האָט זי צוגעדריקט צו זיין ברוסט. מיטן אָרעם האָט זי אַרומ-גענומען זיין האַל, און זיי זענען אזוי געבליבן שטיין אַ קור-צע היילע, איר שרעקנדיק ריין-נייריש האַרץ האָט שמאַרק גע-קלאַפּט; ער האָט עס געפילט אויף זיין האַנט און האָט

זי ווייך געגלעט איבער די האָר. זיי האָבן איינגעשטימט.
זי האָט זיך די ערשמע אָפגערופן:

— איך וועל ליגן וואָך די גאַנצע נאַכט און טראַכטן. אפשר
וועל איך זיך מאַרנן זען מיט דיר, אויב דו ווילסט?
— יאָ, מאַרנן, געוויס, איך וויל! ווען מאַרנן? קאָן איך קוין
מען אַכט אַ זייגער?

— יאָ, ווילסטו, איך זאל ווידער אָנטון דאָס דאָזיקע קליידן
אַז די רירנדיקע פראַגע, איר ציטערנדיק מויל, אירע אָפע-
נע אויגן, וואָס האָבן אַרױפגעקוקט צו אים, האָבן אים דורכגענוי-
מען, זענען אים אַרױן טיף אין האַרצן. ער האָט געענטפערט:

— טײער, לײב קינד מײנס, טו, װי דו װילסט! װי האַרציק
גוט דו ביסט!... נײן, דו דאַרפסט נישט לײגן-אױף הײנט בײנאַכט,
דו דאַרפסט עס נישט. טראַכט פון מיר און זאָג אַ גוטע נאַכט
און שלאָף! דו האָסט דאָך נישט קײן מורא צו זײן דאָ אײנע
אַרײן?

— נײן... אָבער אײצט וועסטו פאַררעגנט ווערן, גײענדיק
אַהײם.

אויך דאָס האָט זי נישט פאַרגעסן, אַז ער וועט פאַררעגנט
ווערן!

— זיי רויק און שלאָף געזונט! — האָט ער געזאָגט.
נאָר אַז ער איז שוין געווען אין דרויסן, אויפן הויף, האָט
ער זיך אָן עפעס דערמאָנט; ער האָט זיך אויסגעדרייט צו איר
אין געזאָגט:

— נאָר אײן זאָך האָב איך פאַרגעסן; איך בין נישט קײן
רײכער, אפשר האָסטו געמײנט, אַז איך בין רײך?
— איך װײס נישט — האָט זי געענטפערט און געשאַקלט
מיטן קאַפּ.

— נײן, איך בין נישט רײך, אָבער מיר וועלן זיך קױפן אַ
הויז און אַנדערע זאַכן, וואָס מיר וועלן דאַרפן, דערצו בין איך
נאָך גענוג רײך. און שפעטער, מיט דער צײט וועל איך זאָרנן
פאַר אַלע, איך וועל טראַגן דעם גאַנצן עול, דערויף האָב איך

דאך הענט... דו ביסט דאך נישט אנטטוישט דערפון, וואָס איך בין נישט רייך, וואָס?

זי האָט געזאָגט ניין און אָנגענומען זיינע הענט, וואָס זי האָט נאָכאמאָל אַ דריק געטון. ענדלעך האָט ער זי געבעטן, זי זאָל פעסט פאַרשליסן די טיר; און ער איז אַרויס אויפן גאַס. ס'האָט געגאָסן, זיי מיט צעברעס, און ס'איז געווען שטאַק פינסטער. ער איז נישט געגאַנגען אין האָטעל, נאָר האָט זיך פאַר-נומען אויפן וועג צום וואַלד, צום פאַסטאַרס הויף. אַ פערטל שעה איז ער געגאַנגען, אין דער פינסטערניש האָט ער קוים געקאָנט וויסן, וווּ ער איז ערגעץ אין דער וועלט. לטוף האָט ער איינגע-האַלטן זיינע טריט; ער איז אַראָפּ פון וועג און אָנגעהויבן טאַפן מיט די הענט, כדי אויסצוהוכן אַ גרויסן בוים, ס'איז געווען אַן עספּן-בוים. ער האָט זיך אָפּגעשטעלט.

דער ווינט רוישט אין וואַלד; דער רעגן הערט נישט אויף צו גיסן. ווייטער אַרום אים איז אַלץ טויט און שטיל. ער פלייסט טערט צו זיך אַליין אַ פאַר ווערטער, אַ נאָמען, ער זאָגט: דאַגני, דאַגני. ער שווייגט און זאָגט עס נאָכאמאָל, ער רעדט און זאָגט דאַגני מיט אַ היכליקער שטייב. זי האָט אים באַליידיקט היינט, האָט אויסגעגאַסן איר גאַנצן חווק, איר גאַנצע פאַראַכטונג אויף זיין קאַפּ; ער פילט נאָך איצט אזוי דיימלעך יעדעס וואָרט, וואָס זי האָט אים געוואָרפן אין פנים אַריין. און נישט געקוקט אויף דעם, שפייט ער דאָ און רעדט פון איר. ער פאַלט אַנידער אויף די קני נעבן בוים, ער נעמט אַרויס זיין טאַשנעסערל און אין דער פינסטערניש שניידט ער אים איר נאָמען אויפן שטאַם פון דעם בוים. עס געדויערט עטלעכע מינוט. ער טאַפט מיט די פינגער, שניידט און טאַפט ווידער, ביז ער איז פאַרטקן. בעת ער האָט דאָס אַלץ געטון, איז ער געגאַנגען אין בלויון קאַפּ.

אז ער איז ווידער אַרויף אויפן וועג, איז ער שטיין גע-בליבן. ער האָט זיך מיטגעגעווען אַ ווילע און זיך אומגעקערט. ער טאַפט ווידער און זוכט-אויף דעם בוים, פירט מיטן פינגער א-בערן שטאַם און געפינט אים די אותיות. דערנאָך פאַלט ער אַ

צווייט מאָל אויף די קני, בויגט זיך אָן און טוט אַ קוש דעם נאָמען, אָט די בוכשטאַבן, ווי ער וואָלט געוואָלט ביי זיך, אַז ער וועט זיי מער קיינמאָל נישט זען, לסקוף הויבט ער זיך אויף און גייט האַסטיק אַוועק.

ווען ער איז געקומען אין האַטעל, איז געווען פּינאָ אַ זייגער.

XVII

אויף מאָרגן דער זעלבער רעגן, דאָס אייגענע חושבדיק, מרה-שחורהדיק וועטער. ס'האָט זיך געדאַכט, אַז עס וועט גאָר קיינמאָל קיין סוף נישט נעמען צום וואַסער, וואָס האָט געהאַלטן אין איין רינען פון די דעכער און פּסדר געקלאַפט אין די שויבן. ס'איז געקומען איין שעה נאָך דער אנדערער, ס'איז שוין איצט געווען נאָכמיטאָג, און דער הימל האָט זיך נאָך אַלץ נישט אויס-געלייטערט. אין דעם קליינעם האַטעל-גאַרטן, וואָס הינטערן הויז, איז אַלצדינג געווען איינגעבויגן און צעבראַכן; אַלע בלעטער זע-נען געלעגן אויף דער ערד, באַדעקט מיט שטויב און פּייכטקייט. נאָגעל איז אַ גאַנצן מאָג געזעסן אינדערהיים. ער האָט גע-לייענט, איז אַרומגעגאַנגען, ווי זיין שטייגער איז געווען, אַהין און צוריק איבערן צימער און פּסדר געקוקט אויפן זייגער. דער טאַג האָט זיך געצויגן אָן אַ סוף. ס'האָט אויסגעזען, אַז ער וועט זיך קיינמאָל נישט ענדיקן! מיטן גרעסטן אומגעדולד האָט ער גע-וואַרט, אַז ס'זאָל שוין ווערן נאַכט.

פּינקטלעך אַכט אַ זייגער איז ער אַוועק צו מאַרטאָן. ער האָט זיך נישט געריכט אויף קיין שום בייזעס. אָבער זי האָט אים באַגעגנט מיט אַ צעווייטיקטן, פאַרוויינטן פנים. ער האָט גערעדט צו איר, און זי האָט אים געענטפערט מיט קורצע, אָפּגעהאַקטע זאַצן און אפילו נישט קיין קוק געטון אויף אים. זי האָט אים עטלעכע מאָל געבעטן, ער זאָל איר פאַרגעבן און נישט זיין בייז אויף איר.

ווען ער האָט זי אָנגענומען פאַר דער האַנט, האָט זי אָנ-

געהויבן ציטערן און געוואלט אועקגיין, אָבער לסוף האָט זי זיך דאָך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטול נעבן אים; זי איז שוין אזוי געזעסן, ביז ער איז אין אַ שעה אַרום אַוועקגעגאַנגען. האָט איר געשען? ער האָט זי פאַרוואָרפן מיט פראַגן, זיך געבעטן ביי איר, זי זאל אים דערקלערן, און זי האָט נישט געקאַנט אָפגעבן קיין שום רעכנונג וועגן דעם...

ניין, זי איז נישט קראַנק, נאָר זי האָט זיך באַטראַכט... דאָס איז עס, אַלזאָ, וואָס זי מיינט, ס'פאַרדרייט איר, וואָס זי האָט געגעבן איר וואָרט, זי קאָן אים אפּשר נישט ליב האָבן?

יאָ... אָבער ער דארף עס איר נישט נעמען פאַר אומגוט און נישט ביז זיין אויף איר! זי האָט די נאַכט נאַכגעטראַכט וועגן דעם. אַ גאַנצע גייענדיקע נאַכט; און וואָס מער זי האָט וועגן דעם געטראַכט, אַלץ אוממעגלעכער איז דאָס איר פאַרגעקומען. יאָ, און מיט איר האַרץ האָט זי זיך אויך באַראַטן און זי האָט מורא, אַ זי קאָן אים נישט ליב האָבן, אזוי ווי זי וואָלט עס געדאַרפט. נאָ, אַ שיינע מעשה!..

פּויע.

צי מיינט זי נישט פונדעסטוועגן, אַז זי וואָלט אים מיט דער צייט ליב געקראָגן? ער וועט מן פאַר איר, וואָס נאָר ער וועט קאָנען, ער וועט זי טראָגן אויף די הענט, יאָ, ער וועט איר מיט פרייד, אויף יעדן אופן, באַשאַפן, וואָס זי וועט נאָר פאַרלאַנג גען. ער איז געווען אזוי זיכער מיט דער האַפנונג, אַז עס וועט אים אָפגליקן, ער האָט זיך אזוי געפרייט צו קאָנען איצט אָנהויבן אַ ניי לעבן. אָ, ער וואָלט דאָך געווען אזוי גוט צו איר! דאָס האָט זי גערירט, זי האָט צוגעדריקט די האַנט צו דער ברוסט, נאָר די אויגן האָט זי נאָך אַלץ נישט אויפגעהויבן און נישט געענטפערט.

יאָ, צי מיינט זי נישט פונדעסטוועגן, אַז ער וואָלט ביי-לעכחיין פאַרדינט, זי זאל אים ליב האָבן, שפעטער, ווען זי וועדן פסדר זיין צוזאַמען, און ווען ער וועט איר קאָנען באַהיין, ווי ער וואָלט אויסגעטראַכט אַלצדינג, פרי זי צו דערפרייען?

זי האָט אַרויסגעפליסטערט:

— ניין.

אַ פּאַר טרערן האָבן אַראָפּגעטריפט פון אירע לאַנגע היעס.
פּווע.

זיין קערפּער האָט געציטערט. די בלויע אָדערן אויף זיינע
שלייפן זענען אויפגעלאָפן.

נן, יאָ, ליבסטע, דאָן קאָן מען, הייסט עס, גאָרנישט מאַכן.
יעדנפאַלס דאַרף זי נישט וויינען צוליב דעם. עס וועט דאָך נישט
העלפן; זאָל זי אים מוחל זיין, וואָס ער איז צוגעשטאַנען צו איר
מיט זיינע פאַרלאַנגען. ער האָט דאָך נאָר געמיינט איר טובה...

זי האָט האַסטיק אַ כאַפּ געטון זיין האַנט און זי געהאַלטן
פעסט אין אירע. ער איז געווען אַביסל פאַרחירושט צוליב דער
דאָזיקער פּלוצלינגער ענדערונג, און ער האָט געפרעגט:

צי איז דען דאָ אין אים עפעס אַזעלכעס, באַזונדערס, וואָס
שטייסט זי אָפּ? ער וואָלט זיך דאָן אָנגעשטרענגט צו ענדערן
עס, צו פאַרריכטן, אויב עס ווענדט זיך נאָר אָן אים. אפשר גע-
פעלט איר נישט דאָס, וואָס ער...

זי האָט אים שנעל איבערגעשלאָגן די רייד:

— ניין, גאָרנישט, גאָרנישט; נאָר אַלץ קומט פאַר אַזוי משונה-
דיק, און איך ווייס אפילו נישט, ווער איר זענט, אַ שטייגער. יאָ,
איך ווייס, איר מיינט נישט מײן רעה; פאַרשטייט מיך נאָר נישט
שלעכט...

— ווער איך בין, אַ שטייגער? — האָט ער געזאָגט און האָט
אויסגעשטעלט אויף איר אַ פאַר אויגן.

און פּלוצלונג ליפט אים דורך אַ געדאַנק אין קאָפּ; ער
פאַרשטייט, אַז עפעס האָט דאָ אונטערגעגראָבן איר צוטרוי צו אים,
עפעס פיינטלעכס, וואָס האָט זיך אַריינגעמישט צווישן איר און
אים; ער פּרעגט:

— איז עמעצער געווען היינט בײַ אייך?

זי ענטפּערט גאָרנישט.

— יאָ, זייט מוחל. דאָס איז דאָך נישט היכטיק. איך האָב

נישט קיין רעכט אייך צו שמעלן אַזעלכע פּראַגן.

קנוט האמסון

— יא, איך בין די נאכט געהען אזוי גליקלעך! — האָט זי געזאָגט. — גאָט מיינער, מיט וואָס פאַר אַן אומגעדולד האָב איך געהאַרט, עס זאָל שוין ווערן טאָג און מיט וואָס פאַר אַן אומגע-דולד האָב איך געהאַרט אויף אייך! אָבער היינט בין איך הי-דער אין צווייפּל.

— ווילט איר מיר נישט זאָגן בלויו די איין זאָך? איר גלויבט נישט, הייסט עס, אז איך בין געווען ערלעך צו אייך, איר האָט נישט צו מיר קיין צומרוי, אין קיין שום פּרט נישט? — ניין, נישט שטענדיק! טייערער פּריינט, זייט נישט ביז אויף מיר! איר זענט מיר אזוי פּרעמד, איך הייס גאָרנישט פון אייך, אַחוץ דעם, וואָס איר זאָגט מיר; איצט מיינט איר עס אפשר ערלעך, אָבער שפּעטער וועט איר אויף אַלץ חרטה האָבן; איך הייס נישט, וואָס פאַר אַ געדאַנקען איר קאָנט דערנאָך האָבן. פּויע.

דערנאָך נעמט ער זי אַן פאַרן קין, הויבט איר אונטער דעם קאָפּ און זאָגט:

— און וואָס נאָך האָט פּרייטין קיעלאַנד געזאָגט?
זי איז צעמישט געהאַרן, האָט אויסגעשטעלט אויף אים אַ פאַר צעשראָקענע אויגן, וואָס האָבן אַרויסגעוויזן איר צעטומלט-קיט, און זי האָט אויסגערופן:

— דאָס האָב איך נישט געזאָגט, ניין; איך האָב עס גע-זאָגט? דאָס האָב איך נישט געזאָגט!

— ניין, ניין, איר האָט עס נישט געזאָגט — האָט ער גע-ענטפּערט. ער איז פאַרוונקען געהאַרן אין רעיונות. זיינע אויגן זע-נען געווען אָנגעשטעלט אויף איין אַרט און גאָרנישט נישט געווען. — ניין, איר האָט נישט געזאָגט, אז דאָס איז געווען זי, איר האָט נישט אָנגערופן איר נאָמען, זייט נאָר רויק... און פּרייטין קיעלאַנד איז דאָך פּונדעסטוועגן דאָ געווען, זי איז אַרײַנגעקומען דורך אַט דער טיר און איז מיטן זעלבן וועג צוריק אַרויס, נאָכדעם ווי זי האָט אָפּגעטון איר אַרבעט. ס'איז, הייזט אויס, געווען ייער וויכטיק פאַר איר, ס'האָט איר געמוזט גיין אין לעבן צו קומען אַהער היינט, אין אזאָ וועטער ווי מאָדע דאָס איז... ליבע, גוטע

מארטא, טייערע נשמה, איך פאל פאר אייך אויף די קני, הייל איר זענט גוט! אָבער גלויבט מיר פונדעסטוועגן, גלויבט מיר נאָר היינטיקן אָונט, און איך וועל אייך שפעטער איבערצייגן, ווי הייניק איך בין אויסן געווען אייך אָפצונארן. נעמט נישט איצט צודיק אייער וואָרט! זייט זיך נאָך אַמאָל מיישב; וויכט איר? זייט זיך מיישב ביז מאָרגן, און ערלויבט מיר צו קומען צו אייך. איך בין פרעמד פאר אייך, יא, דאָס בין איך טאַקע, עס קאָן דאָך נישט זיין אנדערש; אָבער איך זאָג אייך קיין לייגן נישט, אַבסאָלוט נישט. און ווען איך וועל אייך קאָנען אַלצדינג אויפֿ-קלערן, אפשר נאָך מאָרגן, אויב איך וועל קאָנען קומען צו אייך... — ניין, איך ווייס נישט. — האָט זי אים איבערגעשלאָגן די רייד.

— איר ווייסט נישט? איר היילט, הייסט עס, היינט ביינאכט איינמאָל פאר אלע מאָל פטור ווערן פון מיר? נו גוט!
— איך וויל בעסער קומען צו אייך, ווען איר וועט האָבן חתונה געהאַט און וועט פארטיק האָבן... דאָס הוויז... איך מיינ... ווען... איך וואָרט בעסער געוואָלט זיין אַ דינסט ביי אייך. יא, דאָס וואָלט מיר ליבער געווען.
— דאָס היילט איר בעסער?
פויזע.

יא, איר אומצוטרויען צו אים האָט שוין באַוווּן צו שלאָגן וואָרצלען. ער האָט שוין גאָרנישט געקאָנט פון דערצו, ס'איז שוין געווען אַן אוממעגלעכע זאַך צו געווינען איר פריערדיקע זיכערקייט און צוטרוי צו אים. און בעת ער האָט גערעדט, האָט ער מיט אַ הייטיק אין האַרץ געפירט, ווי זי גלייטשט זיך וואָס-אַמאָל אַרויס פון אים, אָבער פאַרוואָס האָט זי אַזוי געוויינט? וואָס קאָן דאָס זיין, וואָס מאַטערט זי אַזוי שמאַרק? און פאַרוואָס לאָזט זי בסדר נישט אָפּ זיין האַנט? ס'איז אים היידער איינגעפאַלן: מינוט; ס'איז געווען אַ פראַבּע; ער האָט געוואָלט פּוועלן ביי איר, זי זאָל אים ערלויבן קומען צו איר מאָרגן, נאָכדעם ווי זי וועט זיך נאָכאַמאָל גוט מיישב זיין. ער האָט געזאָגט:
— זייט מיר מוהל, וואָס איך רעד שוין היידער וועגן מינופּן.

יא, זייט רויק, איך האָב מיינע טעמים צו רעדן וועגן דעם. איך הייב קיין שלעכט וואָרט נישט רעדן וועגן דעם מענטשן. פארקערט, איר קאָנט זיך דאָך אליין דערמאָנען, אז איך האָב דאָ פאר איך גערעדט דאָס בעסטע, וואָס איך האָב וועגן אים געווסט. איך האָב זיך געטראַכט, עס קאָן דאָך זיין מעגלעך, אז ער זאָל מיר דאָ שטיין אין וועג. דעריבער האָב איך גערעדט מיט איך וועגן אים. צווישן אנדערס האָב איך געוואָגט, אז ער קאָן פארזאָרגן אַ פאָמיי-דיע אזוי גוט, ווי אַן אנדערער. און דאָס גלויב איך גאַנץ גוט, ווען מ'זאָל אים, פארשטייט זיך, פון אָנהויב אַ ביסל אַרויסהעלפן. אָבער איר האָט לחלוטין נישט געוואָלט הערן און געדענקען; איר האָט נישט קיין שום געשעפטן מיט מינוטן, האָט עס געהייסן; און איר האָט מיך אפילו געבעטן, איך זאָל נאָכאָמאָל נישט רעדן פון אים. גוט! אָבער איך בין נאָך אינגאנצן נישט פריי פון מיין חשד, איר האָט מיך נאָך נישט איבערצייגט; פרעג איך איך נאָכאָמאָל, צי איז נישט פאָראַן עפעס צווישן איך מיט מינוטן? אין דעם פאָל האָלט איך גלייך אָפגעטראָטן. יא, איר שאַקלט מיטן קאָפּ! אָבער אויף אזא אופן פארשטיי איך נישט, פאָרוואָס איר זאָלט זיך אָפזאָגן פון איבערצייגן זיך ביז מאָרגן און מיר געבן אַן ענטפער! דאָס איז דאָך נישט מער, ווי אַן איינפאָכער יושר. און איר — וואָס איר זענט אזא גוטע!

איצט האָט זי נאָכגעגעבן. יא, זי איז אפילו אויפגעשמאָנען, איר אויפגעגונג איז שטיצע געהאָרן, און, שטייכלענדיק און היי-נענדיק, האָט זי אים הידער געגלעט איבער די האָר. יא, ער קאָן קומען מאָרגן, זי וויל עס גערן; אָבער ער דארף זען קומען אַ ביסל פריער, אַרום פיר, פינף אַ וויגער, בל זמן ס'איז נאָך ציב-טיק, פרי קיינער זאָל נישט האָבן, וואָס צו רעדן, אָבער איצט מוז ער גיין; עס וואָלט געווען גוט, ווען ער גייט שוין אַוועק. אַך, יא, און מאָרגן קאָן ער הידער קומען, זי וועט זיין אין דער היים און וואַרטן אויף אים...

וואָס פאר אַ מערקוירדיק קינד אָט דאָס אלטע מיידל איז געווען! ס'איז ענגע געווען איין וואָרט, אַ וונק, און איר האַרען האָט אויפגעפלאָמט, און זי איז געהאָרן צערטלעך און שטייכלענדיק.

זי האָט נישט אָפגעלאָזט זיין האַנט, ביז ער איז אַוועק, זי האָט אים באַגלייט ביז דער טיר און נאָך אַרץ געהאַלטן זיין האַנט. ביי די מרעפּ האָט זי אים געזאָגט אַ גוטע נאַכט גאַנץ הויך אויפן קול, ווי עס האַלט דאָרט געשמאַענען נישט הייט עמעצער, וועלכען זי האָט געוואָלט טון צו דעכעיס.

יא, ער וועט צעטרייבן איר צוהיפל אין אים. ער וועט זיך אָנשמרענגען מיט אַלע בוחות דאָס צו טון. מאָרגן וועט ער זיך בעסער ערקלערן פאַר איר. זיך מתוודה זיין אָפן און גאַרנישט באַהאַלטן; ער וועט עס שוין מאַכן אזוי, זי זאָג אים גלויבן. ווער ווייסט, אפשר וועט זי אים דאָך קאָנען אַביסל ליב האָבן! מען קאָן דאָך עס נישט וויסן. —

דער רעגן האָט אויפגעהערט, ענדלעך האָט ער אויפגע-
הערט; דאָ און דאָרט האָט מען שוין אַרויסגעזען אַ שטיקל בלויען הימל צווישן די וואַלקן, נאָר צייטנווייז איז נאָך אַראָפּגעפאַלן אַ טראָפּן רעגן אויף דער פייכטער ערד.

נאָגעל האָט ווידער פריי אָפגעאַטעמט. יא, ער וועט ווי-
דער געווינען איר צוטרוי; פאַרוואָס זאָל זיך עס אים נישט איי-
געבן? ער איז נישט געגאַנגען אַהיים, ער האָט זיך אַרוימגעדרייט
ביים ברעג ים, איז פאַרבוי די לעצטע הייער פון שמאָץ און
איז אַרויפגעקומען אויף דעם וועג פון פאַסטאַר-הויף. מ'האַט אין
ערגעץ נישט געזען קיין לעבעדיקן מענטשן.

ער איז אָפגעגאַנגען עטלעכע טריט, האָט ער פּלוצלינג דער-
זען ווי אַ מענטשלעכע פיגור הויבט זיך אויף דאָרט ביים ראַנד
פון וועג און גייט אים פאַרויס, ס'איז געווען דאַגני. דער העלער
צאָפּ איז אַראָפּגעפאַלן איבערן רעגן-מאַנטל.

אַ שוידער איז אים אַדורך איבערן לייב, אַ רגע איז ער
געבליבן כמעט הי פאַרשטיינערט און זיך נישט גערירט פון אַרמ.
ער איז געווען שטאַרק פאַרהירושט. ווי קומט זי אַהער? איז זי
דען היינט אָונט נישט אויף דער פייערונג? אָדער איז זי אַרויס
אַביסל שפּאַצירן, איידער ס'האַבן זיך אָנגעהויבן די לעבעדיקע
בילדער? זי איז געגאַנגען זייער לאַנגזאַם, האָט זיך אפילו עטלע-
כע מאל אָפגעשמעלט און זיך צוגעקוקט צו די פייגעלעך, וואָס

האָבן היידער אָנגעהויבן אַרומפּליען צווישן די בוימער אַהין און צוריק. האָט זי אים געזען? האָט זי אים געוואָלט שמעלן פאַר אַ נסיון? האָט זי זיך אויפגעהויבן, בעת ער איז אָנגעקומען, בדי צו זען, אויב ער וועט זיך דערוועגן נאָך אַמאָל צו רעדן מיט איר?

זי קאָן זיין רויק, ער וועט זי שוין נישט מטריח זיין! און פּלוצלינג וואַכט אויף זיין בעס, אַ בלינדער, טעמפּער בעס, קעגן דעם דאָזיקן באַשעפעניש, וואָס וויל אים נאָך איצט אַפּשר ברענגען צו אַן אומבאַרעכנטן שריט, נאָר, זי זאָל קאָנען האָבן די הנאה אים צו דערנידעריקן. יא, זי איז פּעיק צו דערציילן דאָרט דעם עולם אויפן אָונט, אַז זי האָט זיך נאָכאַמאָל באַגעגנט מיט אים! איז זי נישט נאָר-וואָס געזען ביי מאַרטאָן און דאָרטן אויך געפרוּווט תּרוב מאַכן זיין גליק? קאָן זי דען נישט מאַכן קיין סוף און איינמאָל פאַר אַלעמאָל אויפהערן אים צו לייגן שטיינער אויפן וועג? זי וויל אים באַצאָלן, ווי ער האָט פאַרדינט, זייער גוט, אָבער זי רעכנט זיך שוין צופיל אָפּ מיט אים, ווי ס'איז נייטיק.

זיי גייען בידע מיט די זעלביקע לאַנגזאַמע טריט; איינער הינטערן אַנדערן; צווישן זיי איז נאָך אַלץ פּופציק טריט. דאָס געדויערט עטלעכע מינוט. פּלוצלינג פאַלט איר טאַשנטיכל אַראָפּ אויף דער ערד. ער זעט, ווי עס פאַלט אַראָפּ פּון איר, ווי עס פּלאַטערט אַרום אויף איר רעגן-מאַטל און בלייבט לוסף ליגן אויפן וועג, צי ווייסט זי, אַז זי האָט עס פאַרלוירן?

און ער באַשליסט ביי זיך, אַז דאָס הייך זי אים שמעלן פאַר אַ נסיון, איר בעס האָט זיך נאָך נישט איינגעשטילט; זי הייך אים צווינגען אויפצוהויבן דאָס דאָזיקע טאַשנטיכל און עס איר דערלאַנגען, אַזוי אַז זי זאָל אים קאָנען אַריינקוקן אין פנים אַריין און אָנקוועלן פאַר נחת, צוליב זיין מַפּלה ביי מאַרטאָן. זיין בעס וואַקסט, ער פאַרבייסט די לייפן און פאַרקנייטשט דעם שמערן. העהעהע, יא, נישט אמת, ער זאָל זיך אַוועקשמעלן פאַר איר און איר ווייזן זיין פנים, בדי זי זאָל זיך קאָנען אויסלאָבן פּון אים! זע נאָר, אָט לאָזט זי אַראָפּ דאָס טאַשנטיכל אויף דער

ערד; עס ליגט דאָרט אויפן וועג, אויפן מיטן וועג; ס'איז הייס און אויסערגעוויינלעך איידל, א טאשנטיכל מיט שפיצן אפילו; ס'וואָלט, כ'לעבן, נישט געשאַדט זיך איינצובויגן און עס אויפצו-הויבן.

ער איז געגאנגען זייער לאנגזאם, און אז ער איז צוגעק-מען צום טאשנטיכל, האָט ער אַרויפגעטראָגן אויף דעם און איז זיך אַוועק הייטער.

נאָך עטלעכע מינוט איז זי אַזוי געגאנגען. ער האָט בא-מערקט, ווי זי האָט פּלוצלינג אַ קוק געטון אויף איר זייער און האָט זיך מיטאַמאָל אומגעקערט צוריק. זי איז אים געגאנגען אנטקעגן. האָט זי זיך אַרומגעזען, אז זי האָט פּאַרלירן איר טאשנטיכל? אָבער ער האָט זיך אויך אויסגעדרייט און איז פאַמע-לעך געגאנגען פאַר איר, אז ער איז ווידער צוגעקומען צום טיכל, האָט ער ווידער אַרויפגעטראָגן אויף דעם, צום צווייטן מאָל, און איצט פאַר איר אין די אויגן, און ער איז געגאנגען הייטער זיין וועג. ער האָט געפילט, ווי זי גייט גאַנץ נאָענט הינטער אים, און פונדעסטוועגן האָט ער נישט צוגעאיילט זיין טריט. אַזוי זענען זיי געגאנגען הייטער, ביז זיי זענען אַריין אין שטאָט.

זי האָט זיך פאַרנומען אויפן וועג צום זאל פון די פאַר-וויילונגען; ער איז אַוועק צו זיך אין האַמעל.

דאָרט ביי זיך אין דער היים האָט ער אויפגעפנט אַ פענ-סטער און זיך אָנגעשפּאַרט מיטן עלנבויגן אויף דער ראם, צע-בראָכן, צעשמעטערט פון בעס און אויפּרעגונג. איצט איז שוין זיין צאָרן געווען פאַרביי, ער האָט זיך איינגעהויקערט און אָנגעהויבן שריכצן, דעם קאַפּ אויף די אָרעמס, שטום, מיט טרוקענע אויגן און אַ ציטערדיקן קערפּער. אַזוי איז, הייסט עס, אויסגעקומען. אָ, ווי ער באַדויערט עס, ווי שטאַרק ער וואָלט געוואָלט, עס זאָל נישט האָבן פאַרגעקומען! זי האָט אַראָפּגעלאָזט איר טאשנטיכל, אפשר האָט זי עס געטון בפּיוח, אים צו דערנידעריקן; נון, איז וואָס? ער האָט אפשר פאַרט געדאַרפט אויפהויבן, צוגנבענען עס, און טראָגן עס דאָס גאַנצע לעבן אויפן האַרצן. ס'איז געווען הייס, ווי שניי, גיין ער האָט עס איינגעטראָגן אין בלאָטעל יאָ, זי וואָלט עס

אפשר נישט אָפגענומען ביי אים, ווען ער זאָל עס האָבן אין די הענט, אפשר וואָלט זי עס געלאָזט ביי אים; ווער קאָן עס וויסן; און אויב זי וואָלט יאָ אויסגעשמרעקט די האנט נאָך דעם, וואָלט ער געפאלן פאר איר אויף די קני און זי געבעטן, זי זאָל עס אים געבן; מיט אויפגעהויבענע הענט וואָלט ער עס געבעטן ביי איר פאר אַן אַנדענקען, אַ חסד, און וואָס וואָלט דען אויסגעמאַכט, ווען זי לאַכט זיך ווידער אויס פון אים?

פלוצלינג שפרינגט ער אויף, פלייט אין איין אַטעם אַרונטער פון די טרעפ און לויפט אַרויס אין גאַס. אין עטלעכע מינוט מאַכט ער דעם גאַנצן שפאַציר און קומט ווידער אויפן וועג צום פאַס-מאַר-הויף. אפשר וועט ער נאָך געפינען דאָס טאַשנטיכל! און באַמת, זי האָט עס געלאָזט ליגן, הגם ער איז זיכער געווען, אַז זי האָט געווען, ווי ער האָט צום צווייטן מאָל אַרויפגעטראָגן אויף דעם. וואָס פאַראַ גליק עס איז פאַר אים פונדעסטוועגן. גאָט צו דאַנקען! מיט אַ קלאַפנדיק האַרץ לייגט ער עס אַריין צו זיך אין קעשע-נע, לויפט צוריק אַהיים און שווענקט עס אין וואַסער, שווענקט עס אָן אַ שיעור און שפרייט אויס פאַרויכטיק. ס'איז געווען שטאַרק צעקנייטשט און אין ווינקל אפילו צעריסן דורך זיין קנאַפּל; אָבער וואָס אַרט עס אים! אַך, ווי גליקלעך ער איז געווען, וואָס ער האָט עס געפונען!

ערשט ווען ער האָט זיך צוריק אַוועקגעזעצט ביים פעני-סטער, האָט ער זיך געכאַפּט, אַז ער איז דעם גאַנצן וועג איבער דער שטאָט דורכגעלאָפן אָן אַ הימל. יאָ, ער איז פון זינען אַראָפּ! ווען זי זאָל דאָס האָבן, אַ שטייגער, געווען! זי האָט אים געוואָלט שמעלן פאַר אַ נסיון און סוף-בל-סוף איז ער ווידער אַדורכגעפאלן. נין, ס'מוז אָבער פאַרט נעמען אַ סוף דערצו! ער מוז זיך שטאַרק און זי קאָנען אַנקוקן מיט אַ רויק האַרץ, מיט אַן אויפגעהויבע-נעם קאָפּ און מיט קאַלטע אויגן און זיך נישט פאַרלירן. יאָ, ער וועט טון אַלץ אין דער וועלט; ער וועט אַוועקפאַרן און מיטנע-מען טאַרטאָן. זי איז צו גוט פאַר אים, אַך, אָבער ער וועט זיך באַמיען איר הערט צו זיין, ער וועט נישט רוען, זיינע הענט וועלן נישט מיד ווערן, ביז ער וועט זי האָבן פאַרדינט.

אין דרויסן האָט זיך האָס אַמאָל מער אויסגעלייטערט; אַ שטילער ווינט האָט אים אַריינגעטראָגן דעם ריח פון פרישן היי און פרישער ערד דורכן פענסטער און האָט אים האָס אַמאָל מער אויפגעמונטערט. יאָ, מאָרגן העט ער נאָכאַמאָל אַריבערגיין צו מאַרטאָן און זי אַזוי האַרציק בעטן, זי זאָל מסכים זיין. אָבער אויף מאָרגן נאָך פאַר האַלבן טאָג איז זיין האָפנונג פולשטענדיק תרוב געוואָרן.

XVIII

צום ערשטן איז געקומען דאָקטאָר סטענערסען; נאָך אַי. דער נאַגעל איז אויפגעשטאַנען. דער דאָקטאָר האָט געבעטן אַנט שולדיקונג, אָבער די פאַרשטאַמענע פאַרוויילונגען רויבן ביי אים אַזעק זיין גאַנצע צייט, ער איז פאַרנומען דערמיט טאָג און נאַכט. יאָ, ער האָט אַ שליוחות: ס'האַנדלט זיך וועגן דעם, ער זאָל פועלן ביי אים, ביי נאַגעלן, ער זאָל היינט אָונט הידער אויפ-טרעטן אויפן אָונט. עס גייען אַרום אויסערגעוויינלעך-וונדערבאַרע קלאַנגען וועגן זיין שפילן. די שטאַט קאָן פשוט נישט שלאָפן מחמת נייגיריקייט. דאָס איז אַ פאַקט!... איר האָט געלייענט די צייטונג-גען, זע איך? יאָ, די פּאָליטיק; האָט איר געלייענט וועגן די לעצטע רעוולוטאָן פון די וואַלן? בכלל גייט עס מיט די וואַלן נישט אַזוי, היי עס האָט געדאַרפט גיין; די שווערן וועלן, ווייזט אויס, נישט קרייגן קיין רעכטן פאַטש אין פנים... אָבער איר הייסט איר שלאָפט אַביסל צו לאַנג; ס'איז דאָך שוין צען אַ זיגער, און אין דרויסן איז אַ העמער, ס'איז וואַרעם, אַ מתיה! איר האָט, כ'לעבן, געמאַכט אַ מאָרגן-שפאַציר!

יאָ, איצט הייל ער טאַקע אויפשטיין.

און האָס זאָל ער ענטפערן דעם קאָמיטעט פון די פּויערונגען?

אַז ער העט נישט שפילן.

ניין? עס האַנדלט זיך דאָך אָבער וועגן אַ היכטיקער זאַך

פארן לאנד; צי האָט ער זיך דאָס רעכט אָפּצוהאַנגן פון אזא
קליינעם דינסט?

יא - אָבער ער קאָן נישט.

ליבער גאָט, איצט פארלאַנגט מען עס גראָד אזוי שטאַרק,
באזונדערס די דאַמען האָבן זיך נעכטן פשוט אָנגעזעצט אויף
אים, באשר ער מוז די זאך דורכפירן. פרייליך אַנדערסען האָט
אים איינפאך נישט צורו געלאָזט, און פרייליך קיעלאַנד האָט אים
אפילו אָפּגערופן אָן אַ זייט, ער זאָל נאָגעלן נישט אָפּלאָזן, ביז
ער וועט נישט צוואַנגן צו קומען.

אָבער פרייליך קיעלאַנד הייבט דאָך נישט אָן צו וויסן,

ווי אזוי ער שפילט, זי האָט אים דאָך נישט געהערט.

ריכטיק, אָבער נישט געקוקט דערויף, איז זי געווען
פון די, וואָס האָבן זיך מער פון אַלעמען אָנגעשטרענגט, אז דאָס
זאָל דורכגעפירט ווערן; זי האָט אים אפילו פון אָנהויב פאַרגע-
לייגט, אז זי וועט אים באַגלייטן אַהער, נאָר דערנאָך האָט זי
געזאָגט: זאָגט אים, אז מיר אַלע אינאיינעם בעטן מיר אים... -
נאָך אַלעמען זע איך נישט, פאַרוואָס איר זאָרט נישט איבערגיין
אַט די צען צוועלף מאָל מיטן סמיק איבער די סטרונעס און
אונז אַנטון דערמיט אַ נחת רוח?

ער קאָן נישט, ער קאָן נישט!

דאָס איז דאָך גלאַט אַ תירוץ, דאָנערשטיק אָונט האָט ער

דאָך יאָ געקאָנט?

נאָגעל האָט זיך געדרייט אויף אַלע זייטן און זיך פונדעסט-
וועגן געהאַלטן ביי זיין באַשלוס. יאָ, דאָנערשטיק האָט ער גע-
קאָנט. אָבער ווי איז דער דין, אז ער קאָן מאַקע נישט מער, ווי
די דאָזיקע איינציקע זאך, יענעם מיטמאַש פון פאַרשידענע מע-
לאַדיען אָן שום צוזאַמענהאַנג? ווי איז דער דין, ווען ער האָט
זיך העכסטנס אויסגעלערנט אַט די פאַר מענץ, בדי אין אַ שיי-
נעם אָונט צו פאַרחידושן דעם עולם? און חוץ דעם שפילט ער
דאָך פאַלש ווי די עבודה זרה; ער אַליין קאָן עס נישט הערן,
בנאמנות נישט!

- יאָ, אָבער...

— דאָקטאָר, איך וויל נישט שפילן.

— אָבער אויב היינט נישט, איז מאָרגן אַזונטן מאָרגן איז זונטיק, ס'וועט זיין דער לעצטער טאָג פון די פייערונגען, און מיר ריכטן זיך אויף זייער אַ גרויסן עולם.

— ניין, זייט מיר מוחל, איך וויל מאָרגן אויך נישט שפילן, ס'איז בכלל נאָריש צו נעמען אַ פירל אין דער האַנט אַרײַן, ווען מען קאָן זיך נישט בעסער אומגיין דערמיט, הי איך. ס'איז נאָר מיר גלאַט אַ חידוש, אַז איר זאָלט נישט האָבן שאַרפער געהערט. אַט דאָס אַפעלירן צו דעם דאָקטאָרס מבינות האָט געהאַט אַ פעולה.

— יאָ, — האָט ער געזאָגט — ס'האָט זיך באַמח אויסגעוויזן, אַז אין עטלעכע ערטער איז געווען אַביסל פאַלש. אָבער, צום מיינול, מיר זענען דאָך אַלע נישט קיין צו גרויסע מבינים. ס'האָט נישט געהאַלפן, דער דאָקטאָר איז געבליבן ביי גאָר-נישט, ער האָט געמוזט אַוועקגיין מיט דעם, וואָס ער איז געקומען, נאָגעל האָט זיך אָנגעהויבן אָנצומין, יאָ, הייסט עס, האָט זיך דאַנגי אויך שטאַרק באַמיט ער זאָל שפילן; זי האָט אפילו געוואָלט קומען מיטן דאָקטאָר. אַ נייע נעק, וואָסן נעכטן אַזונט האָט זיך עס איר נישט איינגעגעבן, און זי האָט איצט געוואָלט, הייסט עס, אויף אַזא אופן זיך אָפּרעכענען מיט אים... אָבער, גרויסער גאָט, אפּשר איז ער גאָר אינגאַנצן אומגערעכט קעגן איר; זי וויל אים אפּשר גאָר נישט רודפן. זי וויל אים אפּשר גאָר צו-רו לאָזן! און ביי זיך אין האַרצן האָט ער ביי איר געבעטן מחילה פאַר דעם חשד אויף איר. ער האָט אַרויסגעקוקט אויפן מאַרק; עס איז געווען דער שענסטער, זוניקער טאָג און דער קלאָרסטער הימל, ער האָט אָנגעהויבן צו זינגען.

ער איז שוין כמעט גרייט געווען אַרויסצוגיין, און סאַראַ האָט אַריינגערוקט אַ בריוו דורך דער מיר; ער איז נישט געשיקט געוואָרן דורך פּאָסט. אַ משרת האָט אים געבראַכט צוטראָגן. דער בריוו איז געווען פון מאַרטאָן און האָט געהאַט בלוין געציילטע עטלעכע שורות; ער דאַרף היינט אַזונט נישט קומען, זי איז אַוועק-געפאַרן, זי בעט אים זייער שטאַרק, ער זאָל איר מוחל זיין פאַר

אלץ און מער נישט קומען צו איר; זי וועט שטארק לידן, אויב זי וועט אים היידער זען. „זי געזונט!“ גאנץ אונטן אויסן פאפיר, אונטער איר נאָמען, האָט זי צוגעשריבן, אַז זי קאָן אים קינמאָל נישט פאַרגעסן. „איך קאָן אייך נישט פאַרגעסן“. האָט זי געשריבן. אַ מאָן פון אומעט האָט זיך געפילט אין די דאָזיקע דריי פיר שורות. אפילו די אותיות האָבן געהאַט אַ היינענדיקן, טרויעריקן אויסזען, און דאָך האָט זי אים געזאָגט „זי געזונט!“

ער איז אַראָפּגעפאַלן אויפן שטול. אַלץ איו, הייסט עס, פאַר-לירן! אפילו דאָרט האָט מען אים געווין די מיר. ווי מאָדנע דאָס איז; ווי אַלץ האָט זיך אָנגערעדט קעגן אים! האָט ער דען שוין אַמאָל בעסער און ערלעכער געמיינט ווי אין דעם פאַל? און פּוּ-דעסטוועגן, פונדעסטוועגן האָט עס גאַרנישט געהאַלפן! עטלעכע מינוט זיצט ער און רירט זיך נישט פון אָרט.

און פּלוצלינג שפּרינגט ער אויף פון שטול. ער גיט אַ קוק אויפן זיגער, ס'איז עלף; ווען ער לויפט שוין אַראָפּ, וואָלט ער נאָך אפּשר געקאָנט טרעפן מאַרטאָן, איידער זי פאַרט אַוועק. שנעל גייט ער אַראָפּ צו איר שטוב; ס'איז פאַרשלאָסן און ליידיק. ער קוקט אַריין דורכן פענסטער אין בידע צימערן; נישטאָ אינעווייניק קיינער.

ער איז שטום און דערשלאָגן; ער גייט צוריק אין האָמעל, נישט וויסנדיק ווי ער גייט, מיט די אויגן איינגעגראָבן אין דער ערד. ווי אזוי האָט זי עס געקאָנט טון, ווי אזוי האָט זי עס געקאָנט טון! ער האָט דאָך איר געוואָלט זאָגן „אָדיע“ און ווינטשן איר אַלדאָס גוטס, ווהין זי זאָל נישט אַוועקפאַרן. ער וואָלט נאָך געקאָנט פאַרן פאַר איר אויף די קני, צוליב איר גוטסקייט, ווייל זי פאַרמאָגט דאָס ריינסטע האַרץ — און דאָס האָט זי נישט געוואָלט, ער זאָל עס טון.

יא, יא, פאַרפאַלן, ס'איז גאַרנישט צו מאַכן!

פון סאַראַן, וואָס ער האָט באַגעגנט אין קאָרידאָר, איז ער גע-וויר געוואָרן, אַז דעם בריוו האָט געבראַכט אַ משרת פון דעם פאַס-מאַרס הויף. ס'איז געווען בכּן דאָגנים אַרבעט, דאָס אויך, זי האָט אַלץ איינגעאַרדנט, האָט אויסגערעכנט אויפן האָר און פינקטלעך און

שנער דורכגעפירט איר בלאץ. ניין, זי וועט אים שוין קיינמאל נישט צורו לאָזן!

א נאנצן טאָג האָט ער זיך אַרומגעשלעפט איבער די גאַסן, ער איז געווען ביי זיך אין צימער, אין וואַלד, אומעמום. קיין איין רגע איז ער נישט איינגעוועסן אויף אַן אָרט. ער האָט נישט אויפֿ- געהערט אַרומצוגיין מיט אַן אַרפֿאָגעלאָזטן קאָפּ און מיט אויסגעגלאָצ- טע אויגן, וואָס האָבן גאַרנישט געזען

דער טאָג נאָכדעם איז אויך אַריבער אויף אַזאַ אופֿן, ס'איז געווען זונטיק, אַ מאַסע מענטשן זענען אָנגעקומען פֿון די אַרומיקע דערפער, כדי בייצוהיין די לעצטע פייערונג און אָנצוקוקן די לעבע- דיקע בילדער. נאָגעל האָט היידער באַקומען אַן איינלאָרונג צו שפּילן דכל הפּחות איין נומער; דאָס מאָל דורך אַן אַנדער קאָמיטעט-מיט- גליד, קאָנסול אַנדערסען, פּרעדעריקעס פּאָטער. אָבער ער האָט זיך היידער אָפּגעזאָגט. פיר טאָג איז ער בסדר אַרומגעגאַנגען אַ צעמט- טער אין אַ מאַדנעם פּאַרטראָגענעם צושטאַנד, ווי ער וואָלט באַהערשט געווען פֿון איין איינציקן געדאַנק, פֿון איין געפיל. יעדן טאָג און עמלעכע מאָל אין טאָג איז ער געווען אונטן ביי מאַרטאַס הויז און אַ קיך געטון, צי זי איז נישט צוריקגעקומען, ווהיין איז זי אַוועקגע- פּאַרן? אָבער אפילו ווען ער זאל זי געפינען, וואָלט דאָך אויך גאָר- נישט בעסער געווען; ס'איז קיין שום זאָך נישט בעסער געווען.

אין אַוונט האָט ער זיך שוין נישט אָנגעמאַרפֿן מיט דאַגנין, זי איז אַרויסגעקומען פֿון אַ געוועלב און האָט כמעט אָנגערירט זיין עלנבוין. זי האָט אַ מאַך געטון מיט די ליפּן, ווי זי וואָלט געוואָלט אָנהויבן רעדן צו אים, אָבער פּלוצלינג איז זי רויט געוואָרן און גאָר- נישט געזאָגט, ער האָט זי נישט דערקענט תּיפֿף, און פֿון צעמומלט- קייט איז ער אַ היילע געשטאַנען און האָט זי אָנגעקוקט, דערנאָך האָט ער זיך מיטאַמאָל געטון אַ דריי אויס און אַוועקגעגאַנגען, זי איז אים נאָכגעגאַנגען; ער האָט געהערט הינטער אים אירע טריט, ווי זי גייט וואָס אַמאָל שנעלער; ער האָט געפילט, אַז זי וויל אים אָניאָגן, און ער האָט גענומען גיין וואָס אַמאָל גיכער, כדי צו אַנט- לויפֿן און זיך באַהאַלטן פֿון איר. ער האָט זיך געשראַקן פֿאַר איר, זי האָט זיכער געדאַט עפעס אַ שפּאַגל-נייע צרה אָנגעגרייט פֿאַר

אים, א ניי אומגליק! לסקה איז ער צוגעקומען צום האַטעל, איז אַרויפגעלאָפֿן אויף די טרעפּ, און מיט דער גרעסטער אומרויקייט אַרײַן צו זיך אין צימער. אַ דאַנק גאָט, ער איז געראַטעוועט!
דאָס איז געווען דעם פּערצנטן יולי, אַ דינסטיק...

אויף מאָרגן האָט עס אויסגעזען, הי ער וואָלט זיך איינמאַל פֿאַר אַלע מאָל באַשלאָסן עפעס צו טון. זײַן געזיכט האָט זיך אין די עטלעכע טעג אינגאַנצן פֿאַרענדערט. ס'איז געוואָרן בלייך און פֿאַרגליווערט, און זײַנע אויגן זענען געווען אַן שום אויסדרוק פֿון לעבן, אָפּט פֿלעגט טרעפֿן, אַז ער איז אָפּגעגאַנגען אַ שטיק וועג אויפֿן גאַס, אײַדער ער האָט באַמערקט, אַז זײַן הימל איז געבליבן רײַן אין האַטעל. בײַ אַזעלכע געלעגנהייטן פֿלעגט ער טענהן צו זיך אַלײַן, אַז ס'מוז נעמען אַ סוף דערצו, אַ סוף וויל ער מאַכן; און וואַגנדיק דאָס, האָט ער פּעסט צוזאַמענגעדריקט די פּויסטן.

מיטוואָך אינדערפֿרי איז ער אויפֿגעשטאַנען און קודם פֿר אַ קוק געטון צום פֿרעשעלע סם, עס דורכגעשאַקלט, אַ שמעק גע- טון און עס צוריק אַרײַנגעלייגט אין קעשענע. דערנאָך האָט ער זיך גענומען אָנטון און בעת מעשה האָט ער זיך, ווי זײַן שטיי- גער איז געווען, אַרײַנגעלאָזט אין אײַנע פֿון יענע געדאַנקען-קײַטן אַן אַ סדר, וואָס האָבן קײַנמאַל נישט אָפּגעלאָזט און זײַן מידן קאָפּ שטענדיק געמאַטערט. זײַן מוח האָט געאַרבעט מיט אַ משוגע- נער, אומגעהויערער האַסטיקײַט; ער איז געווען צעקאַכט און אַזוי פֿאַרצוהיפֿלט, אַז ער האָט זיך מיט אַלע כּוחות אָנגעשמרענגט איינצוהאַלטן די טרערן, און אין דער זעלבער צײַט האָבן זיך מײַונטער געדאַנקען געשפֿאַרט אין קאָפּ אַרײַן.

- יאָ, אַ דאַנק גאָט, ס'איז אים נאָך איבערגעבליבן דאָס קלײַנע פֿלעשעלע! עס שמעקט מיט מאַנדלען, און דער זאַפט איז קלאָר הי וואַסער! אַך, יאָ, עס וועט דאָך אים גאָר אינגיכן צונוק קומען, גאָר אינגיכן, ווען קײַן אַנדער אויסוועג וועט שוין נישט זײַן. דאָס וועט דאָך זײַן דער סוף, און פֿאַרהאַס דען נישט? ער האָט אַזוי נאַריש-שײַן געחלומט פֿון אַ הערק דאָ אויף דער ערד, פֿון עפעס ווערטפֿולעס, מעשים, פֿאַר וועלכע די מענטשן-פֿרעסער

זאָלן זיך איבערצײַמען — און ס'האָט זיך אויסגעלאָזט אַ בוידעם; ער האָט די אויפגאַבע נישט דערפילט. טאָ פאַרוואָס זאָל ער דעם זאָפט נישט נעמען? אַרץ, וואָס אים איז ערשט איבערגעבליבן, איז נאָר אַראָפּצושלינגען אַט דעם טראָפּן און נישט מאַכן דערביי קיין איבעריקע אָנשמעלן. יאָ, יאָ, ער וועט עס טון, ווען ס'וועט נאָר קומען די צײַט דערצו, ווען די שעה וועט שראָגן, און דאָגני וועט זיגן...

וואָס פאַראַ כוח זי האָט עס, אַט די דאָגני! ער האָט גאַנץ גוט פאַרשטאַנען יענעם מענטש, נעבעך, וואָס האָט נישט געוואָרט לעבן אָן איר. דעם וואָס מיטן שטאַל און מיטן לעצטן ניין; ער האָט זיך שוין גאַרנישט געוונדערט אויף אים; ער האָט זיך אָפּגעוואָנט, דער אומגליקלעכער, און וואָס האָט ער דען געהאַט צו טון?... הי אירע בלויע, סאַמעטענע אויגן וועלן עס פינקלעך, ווען איך וועל אויך אַהעקניין מיטן זעלבן וועג! אָבער איך האָב דיך ליב, איך האָב דיך ליב אויך דערפאַר; נישט נאָר צוליב דייע גוטע מידות, נאָר אויך צוליב דיין רשעות. די מאַטערסט מיך אַזוי מוראדיק מיט דיין אויסגערעכנטקייט. הי קאָנסטו גאָר אויסהאַלטן, וואָס איך האָב מער הי איין אויג? דאָס אַנדערע וואָלטו גע-דאַרפט ביי מיר צוגעמען, יאָ, ביידע מיטאַמאַל, די וואָלט נישט געדאַרפט פאַרטראָגן, וואָס איך גיי רויק אַרום איבערן גאַס און האָב אַ דאָך איבערן קאַפּ. די האָסט מיר צוגענומען מאַרטאַן, נאָר איך האָב דיך פאַרט ליב, און די וויסט, אַז איך האָב דיך ליב נישט געקוקט אויף קיין זאָך. און די לאַכסט און די חווקסט דערפון, און אויך דערפאַר האָב איך דיך ליב, ווייל די לאַכסט און די חווקסט. וואָס ווילסטו נאָך? איז דאָס נישט גענוג? דייע לאַנגע, הייסע הענט, דיין שטייב, דייע העלע האָר, דיין גייסט און דיין נשמה האָב איך ליב מער, הי אַלץ אין דער וועלט, און איך קאָן זיך נישט שיצן דערפאַר און איך הייס נישט הי זיך צו העלפן, זאָל מיר גאָט העלפן, יאָ, די קאָנסט טרייבן ליצנות און זיך אויסלאַכן פון מיר, וויפל דיין האַרץ גלוסט. וואָס מאַכט עס אויס, דאָגני, אַז איך האָב דיך פאַרט ליב? איך זע, נישט איין, וואָס קאָן צוקומען אָדער אָפקומען דערפון. פונדעסט-

וועגן קאנסמו טון, האָס עס פאלט דיר נאָר איין אין געדאַנק, און נישט געקוקט דערויף, ביסטו ביי מיר אין די אויגן, פונקט אזוי שיין און פונקט אזוי ליבלעך. דאָס בין איך גערן מודה. איך האָב זיך אויף העלכן ס'איז אופן אַנטוישט, דו טראַכסט, אַז איך בין געמיין און שרעכט, דו האַלטסט מיך פאַר פּעיק צו אַלדאָס ביי; ווען איך זאָל עפעס דורך אַ שווינדל קאָנען מאַכן, אַז איך זאָל נישט אויסזען אזוי נידעריק אין חוקס, וואָלט איך עס געטון? נו, יא, און וואָס נאָך? אַז דו זאָנסט עס, איז עס פאַר מיר אזוי; און איך פאַרויבער דיך, אַז מיין ליבע צו דיר ווערט נישט קלענער אויף אַ האַר, אפילו ווען דו זאָגסט עס, אפילו דאָן, ווען דו קוקסט מיך אָן מיט פאַראַכטונג, אָדער דו דרייסט דיך אויס צו מיר מיטן רוקן, און דו ענטפערסט נישט אויף אַ פראַגע, אָדער דו פרוּווסט מיך אָנאַנגן אויפן גאַס, פּדי מיר אָנצוטון אַ בזיון, אויך דעמאָלט ציטערט מיין האַרץ פון ליבע צו דיר. דו מווסט מיך פאַרשטיין, איך נאָר איצט קיינעם נישט פון אונז; אָבער עס אַרט מיך אויך נישט, אויב דו וועסט חידער לאַכן, דאָס ענדערט אַחלוּטין נישט מיין געפיר; אזוי איז עס. און ווען איך זאָל אַמאָל געפינען אפילו אַ ברייאַנט, וואָלט ער געמוזט הייסן דאַנגי, הייל שוין דיין נאָמען אַליין מאַכט מיך ציטערן פאַר פרייד, איך גיי אזוי הייט אפילו, אַז איך וואָלט געוואָלט הערן דיין נאָמען בסדר אָן אַן אויפהער, הערן, הי ט'רופט מיט אים אָן מענטשן און חיות, און אַלע בערג און אַלע שטערן; איך וואָלט געוואָלט זיין טויב פאַר אַלע אַנדערע זאַכן, און בלויז הערן דיין נאָמען אין איין אויער, הי אָן אומאויפ-הערלעכער דויערנדיקער קלאַנג, טאָג און נאַכט, הי לאַנג איך וועל לעבן. איך וואָלט געוואָלט איינפירן אַ נייע שבועה פאַר דיין פּבור וועגן; און ווען איך זאָל דורך דעם באַגין אַ זינד און גאָט וואָלט מיך געשטראַפט, וואָלט איך געענטפערט: שרייב עס אַרויף אויף מיר, אויף מיין השבון, איך וועל באַצאָלן דערפאַר מיט מיין לעבן, ווען די צייט וועט קומען, ווען די שעה וועט שראַנגן...

הי מאַדנע, הי הונדערלעך עס איז דאָס אַלץ! אומעמום פרעף איך מיך אָן אויף כניעות, און דאָך בין איך דער אייגענער

לויט מיינע כוחות און מיט מיין לעבן; איך האָב פאַר זיך די זעלבע מעגלעכקייט, הי ביו אַהער. איך האָלט געקאַנט אויספירן די זעלביקע מעשים - פאַרוואָס זשע בין איך געשטערמ, און פאַרוואָס זענען מיר אַלע מעגלעכקייטן מיטאַמאָל געוואָרן אומ-מעגלעך? בין איך אַליין שולדיק אין דעם? איך הייס נישט, הי אזוי; איך פאַרמאָג אַלע מיינע חושים, איך האָב נישט קיין שער-לעכע געווינהייטן. איך האָב נישט אויף זיך קיין שום עול, איך וואָרף זיך אויך נישט בלינד אַריין אין קיין געפאַר. איך טראַכט הי שטענדיק, כ'פיל הי שטענדיק, כ'קאָן קאָנטראַלירן מיינע גע-ווינהייטן הי שטענדיק, יאָ, און די מענטשן שאַן איך אויך אָפּ הי שטענדיק. כ'גיי צו מאַרטאָן, כ'הייס, אַז זי איז די דערלייונג, זי איז די גוטע טייערע נשמה, מיין גוטער מלאַך. זי שרעקט זיך, זי האָט אפילו שטאַרק מורא; נאָר סוף-בל-סוף וויל זי, פונקט הי איך, און מיר זענען ביידע מסבּים. גוט! איך טרוים פון אַ לעבן אין גליק און צופרידנהייט: מיר שידן זיך אָפּ פון דער העלט און אינוואַמקייט, מיר ווינען אין אַ שטיבעלע ביים ברעג טיך, מיר גייען אַרום אין האַלד אָנגעטון אין קורצע קליידער, מיט שנאָלן אויף די שיך. פאַרוואָס נישט? מהמד? גייט צום באַרג! און מאַרטאָ גייט מיט, מיין טאָג פּוּלסט זי אָן מיט זויבערקייט און די נאַכט מיט רויקייט, און גאָט דער האַר וואָס ווינט אויבן האָכט איבער אונז... נו, מישט זיך אָבער די העלט אַריין אין מיטן, די העלט מיינט, אַז דאָס איז נישט קיין גלייכע זאַך. די העלט זאָגט, אַז דער און דער קלוגער מענטש און די פרוי וואָלטן עס נישט געטון, בכּן ס'איז אַ משוגעת עס צו טון. און איך איין אייני-ציקער מענטש שטיי אַליין און טופּע מיטן פּוס און זאָג, אַז ס'איז שכלדיק! וואָס הייסט די העלט? גאָרנישט! מען געווינט זיך נאָר צו צו אַ זאָך, מען נעמט זי אָן, מען אָנערקענט זי, הייל די לע-רער האָבן זי פּריער אָנערקענט; אַלץ אויף דער העלט איז נאָר אָנגענומען, יאָ אפילו צייט, רוים, באַוועגונג, מאַטעריע זענען אָנגענומענע זאַכן. די העלט הייסט גאָרנישט, זי נעמט נאָר אָן... נאָגעל האָט אַ היילע אַרויפגעלייגט די האַנט אויפן פנים און געדרייט דעם קאָפּ אַהין און צוריק, הי עס האָלט אים

געשווינדלעט אין די אויגן. ער איז געשטאנען אין מיטן צימער.
 — איז העגן וואָס האָב איך עס געטראַכט?.. גוט, זי האָט
 מורא פאַר מיר; אָבער מיר פאַרשטענדיקן זיך, און איך פיל ביי
 זיך אין האַרצן, אַז איך וועל טון גוטס, ווי לאַנג איך וועל לעבן.
 איך וועל איבעררייסן מיט דער וועלט, כ'שיק איר אָפּ צוריק דעם
 רינג: כ'האָב זיך אַרומגעוואָגט, ווי אַ נאַר צווישן אַלע נאַראַנים,
 כ'האָב אָפּגעטון כ'לערדיי נאַרישע זאַכן, אפילו פידל האָב איך
 געשפילט, און דער עולם-גולם האָט געשריגן: גוט געטאַנצט, בער!
 די גרינע גאַר גייט זיך מיר איבער פון דעם אומבאַשרייבליכען
 רויען נצחון, בעת איך הער, ווי די דאָזיקע מענטשנפרעסער פאַטשן
 בראַוואַ; איך וועל נישט מער קאָנקורירן מיט אַ מעלעגראַפֿיסט פון
 קאַבעלוואָג; איך גיי אַראָפּ אין דעם טאַל פון פרידן און כ'וועל
 הערן דאָס פרידלעכסטע באַשעפעניש פון וואַלד, כ'טו תפילה צו
 מיין גאָט, כ'זינג פריילעכע לידער, כ'ווער אַבערגלויביש, כ'גאָל
 זיך אָפּ בלוז אין פּלומ-צייט און הער זיך צו צו דעם געשריי
 פון אַ סך פייגל, בשעת איך פאַרווי מיין קאַרן. און אַז איך ווער
 מיר פון דער אַרבעט און הויב אויף דעם קאַפּ, שטייט מיין הייב
 אין דער טיר און ווינקט צו מיר, און איך בענטש זי און בין
 איר דאַנקבאַר פאַר איר ליבלעכן שמייכל... מאַרטאַ, מיר האָבן
 דאָך ביידע מסבֿים געווען, נישט אמת? און דו האָסט עס אַזוי
 שטאַרק צוגעוואָגט, סוף-בל-סוף האָסטו עס דאָך אַליין געוואָלט,
 ווען איך וואָב דיר אַלץ קלאַר געמאַכט! נו, צום סוף האָט זיך
 אויסגעלאָזט אַ בוידעם. דו ביסט אַוועקגעפירט געוואָרן, באַפאַלן
 געוואָרן און אַוועקגעפירט, נישט צו דיין, נאָר צו מיין אומגליק...
 דאַנגי, איך האָב דיך ליב, דו ביסט מיר אומעטום גע-
 שטאַנען אין וועג, איך האָב נישט ליב דיין נאָמען, ער רייצט
 מיך, איך פאַרדריי אים און רופֿ דיך דאַנגי און שטעק ארויס
 די צונג דערביי; אין נאָמען פון קריסטוסן, הער מיך אויס! ווען
 די שעה וועט שלאָגן, וועל איך קומען צו דיר און איך וועל זיין
 מיט; כ'וועל זיך דיר באַווייזן אויף דער וואַנט פון דיין חדר
 מיט אַ פנים, ווי דער יינגל-קרייץ, און איך וועל דיך פאַרפאַלגן
 אַלס סקעלעט, אַרומטאַנצן אַרום דיר אויף איין פוס און פאַראַ-

לייזן דייע הענט, ווען איך וועל דיך אַנרירן. איך וועל עס מוין, איך וועל עס טוין! זאָל מיך גאָט שומר ומציל זיין פון דיר אין אלע צייטן, דאָס הייסט, אַ כּאַלערע זאָל דיך נעמען, דאָס ווינטש איך דיר פון גאַנצן האַרצן...

נו, איז וואָס, וואָס-זשע קומט אַרויס דערפון? וואָס קומט נאָך אַלעמען אַרויס? איך האָב דיך פאַרט ליב; און, דאַנגי, דו ווייסט גאַנץ גוט, אז איך האָב דיך ליב, נישט געקוקט אויף דעם אַלעמען, און אז איך האָב הרטה אויף אַלע מייע ביטערע ווער-טער. אָבער ווייטער? וואָס נוצט עס מיר? און חוץ דעם, ווער ווייסט, צי איז אזוי נישט בעסער? אז דו זאָגסט, אז ס'איז בעסער אזוי, איז עס דאָך אזוי; כּפּייל דאָס אייגענע וואָס דו, איך בין אַ זיך אַפרוענדיקער וואַנדערער. אָבער ווען דו וואָלסט אפילו יאָ באַשטאַנען און וואָלסט איבערגעריסן מיט אַלע איבעריקע און זיך פאַרבונדן מיט מיר, אַ זאָך, וואָס איך וואָלט נישט ווערט געווען, נאָר אַלץ איינס, לאַמיר אָננעמען דעם פּאַל - צו וואָס וואָלט עס געפּורט? דו וואָלסט דאָך מיר געוויס געוואָלט העלפּן דורכפּירן אַלע מייע ווערק, מיין אויפגאַבע אויף דער וועלט, - נאָר הערסט, איך שעם זיך, מיין האַרץ הערט אויף צו קלאַפּן פאַר חרפה, טראַכטנדיק דערפון. איך וואָלט געטוין, וואָס נאָר דו וואָלסט גע-וואָלט, וואָרום איך האָב דיך ליב, נאָר אינעווייניק אין האַרצן וואָלט איך געליטן דערפון... נו, אָבער צו וואָס טוויג עס אָנצונע-מען איין פּאַל נאָכן אַנדערן, זיך פאַרשטעלן זאכן, וואָס זענען אוממעגלעך? דו וועסט מיט קיינעם נישט איבעררייסן און דו וועסט זיך נישט פאַרבינדן מיט מיר; דו שאַקלסט זיך אָפּ פון מיר, לאַכסט מיך אויס, מאַכסט חוזק פון מיר; וואָס פאַראַ גע-שעפטן האָב איך אַלזאָ מיט דיר? פּונקט.

פּויע. אויפגעבראַכט:

- איבעריקנס, וויל איך דיר זאָגן, איך טרינק דאָס דאָ-זיקע ריינע גלאַז וואַסער, און דו קאָנסט פון מיינעמען גיין צום טייחל! ס'איז שרעקלעך נאָריש פון דיין זייט צו גלויבן, אז איך האָב דיך ליב, אז איך מאַך נאָך באַמיינגען איצט, ווען מיין צייט איז שוין אזוי נאָענט. איך פאַראַכט דיין שטייעראַלנדיקע, ביר-

גערלעכע עקזיסמענץ, וואָס איז אזוי פארפּוצט, אזוי פארקעמט און אזוי פעסט, איך פארעכט זי, גאָט איז מײן עדות, און בעת איך טראַכט דערפון, פיל איך די ביטערקייט אין מיר, ווי אַ הויך פון דעם הייליקן גייסט. וואָס וואָלסטו געמאַכט פון מיר? העהע, איך וואָלט געקאָנט שווערן, אז דו וואָלסט מיך געמאַכט פאר אַ גרויסן מענטשן. העהע, ביי זיך אין האַרצן שעם איך זיך מיט דינע גרויסע מענטשן...

אַ גרויסער מענטש! היפּיל גרויסע מענטשן זענען דאָ אויף דער העלע? קודם בל די גרויסע מענטשן אין נאָרוועגיע, זיי זענען די גרעסטע. דערנאָך די גרויסע מענטשן אין פראַנקרייך, אינם לאַנד פון הונגאַרן די דיכטער. שפעטער קומען די גרויסע מענטשן דאָרט אין באַרנומס מלוכה. און אָט די אלע גרויסע מענטשן הינגן זיך אַרום אויף אַ וועלט-קויל, וואָס איז לגבי דעם שטערן סיריוס נישט גרעסער, ווי דער רוקן פון אַ צוויי. אָבער אַ גרויסער מאַן איז נישט קיין קליינער מאַן; אַ גרויסער מאַן ווינט נישט אין פאַרן, ער באַווינט פאַרן. אַ גרויסער מאַן שטייט אזוי הויך, אז ער קאָן זיך אַליין זען איבערן קאָפּ. לאַוואַזיע וואָס געבעטן, מ'זאָל אָפּלייגן זיין גילאָמינירונג, ביז ער העט האָבן פאַדערדיקט אַ בעמישע ענטדעקונג; דאָס הייסט: „מרעט נישט אַרויף אויף מיינע קרייזן!“ וואָס ער געזאָגט. העהע, וואָס פאַר אַ קאָמעדיע? און אפילו אַקליד, ניין, אפילו אַקליד מיט זיינע אַק-סיאָמען וואָס נישט פאַרגרעסערט דעם עצם-הערט אויף קיין אַיין פרוטה! אַך, ווי קלאַגערדיק און באַלעבאַמיש מ'האַט עס געמאַכט גאָטס העלע!

אַט גייט מען אַזאָ און מען מאַכט גרויסע מענער פון די סאַמע צופעליקסטע פראַפעסיאָנאַליסטן, וואָס האָבן צופעליק פאַר-בעסערט דעם קאָנצענטרירונגס-פאַראַט פון דער עלעקטריציטעט, אָבער אַזעלכע וואָס האָבן צופעליק געהאַט גענוג בוח אין די מוסקולן דורכצופאַרן נאַנץ שווערן אויף אַ העליאָפּעד; יא, און מען באַשמעלט גרויסע מענער, זיי זאָלן שרייבן ביכער צו פאַר-הערלעכן די גרויסע מענער! העהע, ס'איז נישטאָ ווער ס'זאָל זאָכן, כ'לעבן! ס'וועט נאָך קומען אַ צייט, ווען יעדע געמינדרע

וועט האָבן איר גרויסן מאַן, א יוריסט, א ראַמאַנען-שרייבער, א פּאָל-פּאַרשער פון אומגעהויערער גרייס. און די ערד וועט זיין אזוי אויסגעצייכנט פּלאַך און גלאַט און א מתייה אָנצוקוקן...
דאָנני - איצט בין איך אין דער רייע; איך זאָג א שיינעם דאַנק, איך לאַך זיך אויס פון דיר, איך פאַרחווק דיך, וואָס קאָנסטו מיט מיר טון? איך וועל קיינמאָל נישט זיין קיין גרוי-סער מאַן..

אַבער לאַמען אָננעמען דעם פאַל, אז עס זענען פאַראַן אַן אומגעהויערע גרויסע צאָל פון גרויסע מענער, א גאַנצער פּוּלַק גאָזים פון אזא און אזא גרייס; פאַרוואָס נישט אָננעמען דעם פּאַל? נו, איז וואָס? וועט מיך די גרויסע צאָל איבערראַשן? פּונקט פאַרקערט, וואָס מער פון דעם מין, אַלץ געהיינלעכער! אָדער זאָל איך אפשר טון, וואָס די וועלט טוט? די וועלט איז שמענדיק די זעלבע, זי נעמט אָן, וואָס די וועלט האָט פריער אָנגענומען! זי באַהונדערט, זי פאַלט אויף די קני און לויפט נאָך די גרויסע מענער שרייענדיק הורא! און זאָל איך אויך טון דאָס איי-גענע? א קאָמעדיע, א פּורום-שפּיל! דער גרויסער מאַן גייט אין גאַס, איין בן-אדמל שטורקעט דעם אַנדערן אין דער זייט אַרײַן און שעפטשעט: „אַט גייט דער און דער גרויסער מאַן!“ דער גרויסער מאַן זיצט אין טעאַטער, איין לערערקע טוט א צופ דער צוהיי-מער לערערקע ביים אַרבל און שעפטשעט: דאָרט אַ, אויבן אין דער פּאָדערשטער לאַזשע זיצט דער און דער גרויסער מאַן! הע הע! און ער אַליין, דער גרויסער מאַן? ער קאַסירט איין. יא, אזוי טוט ער. די מענטשן-קינדער טוען זיי מ'דאַרף, ער נעמט צו זייער אויפמערקזאַמקייט זיי א חוב, וואָס קומט אים, ער זאָגט זיך נישט אָפּ דערפון. ער הערט הלילה נישט רויט. און פאַר-וואָס זאָל ער יאָ רויט הערן? איז ער דען נישט קיין גרויסער מאַן?

יא, אָבער דער יונגער סטודענט וואָלט דאָ פּראַטעסטירט; ער הערט אַליין א גרויסער מאַן, ער פאַרברענגט זיינע קאַניקולן שרייבנדיק א ראַמאַן; ער וואָלט מסתמא הידער אויפגעוויזן, אז איך בין נישט אויסגעהאַלטן. „הער נאַעל“, וואָלט ער געזאָגט,

„איר זענט נישט אויסגעהאלטן, דערקלערט, וואָס איר מיינט דערמיט!“

און איך וואָלט אים דערקלערט, וואָס איך מײן, אָבער דער יונגער אַיען וואָלט זיך נישט צופרידגעשטעלט דערמיט, ער וואָלט געפרעגט: כױט אײער געדאַנק, קומט אַלואַ אויס, אַז ס'זענען גאָר נישטאָ קײן גרויסע מענטשן?

יא, דאָס וואָלט ער געפרעגט נאָכדעם, ווי איך וואָלט אים שוין אפילו געהאט דערקלערט מײן מײנונג! העהע, דאָס וואָלט ער ארויסגענומען פון מײנע הערטער. נו, און איך וואָלט זיך געטארעט אים צו ענטפערן, ווי חײט איך וואָלט געקאָנט; איך וואָלט אַרויף אויף אײן שרײַך און געענטפערט: עס איז אַלואַ פאַראַן אַ גאַנצער לעניאַן גרויסע מענער; איר הערט, וואָס איך זאָג? פאַראַן אַ גאַנצער לעניאַן מיט זײ! אָבער פון די גרעסטע מענער, נײן, זײ זענען נישטאָ קײן סך. זעט איר, אָט דאָ איז דער חילוק. אינגיכן וועט יעדע געמײנדע האָבן אַ גרויסן מאַן; אָבער די גרעסטע מענער זענען אפשר נישטאָ אפילו איינמאַל אין טױזנט יאָר. אונטער אַ „גרויסן מאַן“, פאַרשטייט די וועלט גאַנץ איינפאַך אַ טאַלענט, אַ זשעני, און, גאָט מײנער, זשעני איז זײער אַ דעמאָקראַטישער באַגריף: אַזױפיל און אַזױפיל פונט ביים שטיק גיט זשעני ביז אין דריטן, פערטן פינפטן, צענטן דור. דאָס זשעני אין פאַפולערער אויסטײטשונג איז נישט דאָס אומדערהאַר-טעטע, דאָס נישט דערהערטע; מ'בלייבט שטײן פאַר אים, אָבער ער ברענגט אײך נישט אַרײן אין דערשטױנונג. שמעלט זיך פאַר אַזאַ זאַך: אין אַ קלאַרק, אויסגעשמערנטן ווינטער-אַונט שטייט איר אין אַן אָבסערוואַטאָריע און קוקט דורכן טעלעסקאָפּ אויף דעם אַריאַן-נעפּל. מיטאַמאָל הערט איר, ווי פאַרנלעיע זאָגט: גוטן אַונט! גוטן-אַונט! איר קוקט זיך אום; פאַרנלעיע פאַרנייגט זיך מיט; אַ גרויסער מאַן איז אַרײן דורך דער טיר, אַ זשעני. דער הער פון דער פאַדערשטער לאַזשע, און נישט אמת, אַז איר טוט אַ לאַך צו זיך און איר דרייט זיך ווידער אויס צו קוקן אין דעם אַריאַן-נעפּל? דאָס האָט מיט מיר אַלײן געטראָפּן... איר האָט מיך פאַר-שטאַנען? איך מײן דערמיט צו זאָגן, אַז אַנשטאַט צו באַחונדערן

די געהיילעכע גרויסע מענער, האָס זענען גורם, אַז דער עולם זאָל זיך שטורקען איינער דעם אנדערן אין זייט אַרײַן, אָנשמאַט זיי, קלויב איך אויס די קליינע, אומבאַקאַנטע זשעניען, ינגלעך, האָס שטאַרבן נאָך גייענדיק אין שולע, הייך זייער נשמה רייסט זיי אויף; צאַרטע, גלאַנציקע, לייכטנדיקע הערעמלעך, מיט העכע מען מוז זיך באַגעגענען בשעת זייער לעבן, בדי צו וויסן, אַז זיי האָבן עקזיסטירט. אָט אזא מיטן געשמאַק האָב איך. אָבער פריער פון אלץ זאָג איך: מען מוז אונטערשיידן דאָס העכסטע פון דעם הויכן זשעני, דאָס העכסטע מוז מען הויך האַלטן, בדי עס זאָל נישט דערטרונקען ווערן אין דאָס אַלגעמיינע, אין דעם פּראָלע-פאַריאַט פון זשעני. איך וויל זען דעם אַרץ-גייסט, דעם זשעני פון זשעניען אויף זיין אָרט; מאַכט אַן אויסוואַל, ברענגט מיך צום שטוינען, שאַפט אָפּ די געמיינדע-זשעניען. געפוינט מיר אויס די פולע מאָס: זיין מאַיעסטעט פּוּלמאַס...

אויף האָס דער יונגער אָיען העט זאָגן - יא, איך קען אים, ער העט זאָגן: „אָבער הירקלעך, דאָס זענען דאָך נאָר מע-אַריעס און פאַראַדאַקסן.“

און איך קאָן בשום אופן נישט פאַרשטיין, אַז דאָס איז נישט מער הי טעאָריע; איך קאָן עס באַמת נישט; נאָר איין גאָט איז אַן עדות, הי שטאַרק פאַרשידן איך קוק אויף זאַכן. איז עס מיין שולד, כ'מיין, בין איך פּערזענלעך שוודיק אין דעם איך בין אַ פּרעמדער, אַן אויסלענדער פון, אזוי צו זאָגן, דעם דאָזיין, גאָטס פּיקס-אידעע, רופט מיך, ווי איר ווילט...

מיט אַלץ וואַקסנדיקער אויפּרעגונג:

- און איך זאָג אייך: עס הויבט מיך נישט אָן צו אַרן, הי איר העט מיך רופן; איך גיב זיך פונדעסטוועגן נישט אונטער, קיינמאָל אין לעבן נישט; איך פאַרקרויץ מיט די ציין און פאַרשטייער מיין האַרץ, הייך איך בין גערעכט! איינער העל איך שטיין קעגן אַ גאַנצער וועלט און נישט נאָכגעבן! איך ווייס, האָס איך ווייס, ביי מיר אין האַרצן האָב איך רעכט! צייטנווייז, אין געהיסע מאַמענטן פיל איך די אומענדלעכע שייכות צווישן אַלץ-דינג. נאָך עפעס האָב איך צוצוגעגעבן, וואָס איך האָב שיר נישט

פארגעסן, איך גיב זיך נישט אונטער, איך וועל אַרונטער-
 רייסן אלע אייערע נאָרישע געדאַנקען וועגן גרויסע מענער. דער
 יונגער אָיען זאָגט, אז מײן מײנונג איז אַ טעאָריע; גוט, אויב ס'איז
 טאַקע באַמט אזוי, וואָרף איך מײן מײנונג אַזעק און קום מיט אַן
 אַנדערער, וואָס איז נאָך בעסער פון דער ערשטער, וואָרום איך
 האָב פאַר קײן שום זאַך קײן מורא נישט. און איך זאָג... וואָרט
 נאָר אונטער, איך בין בטוח, אז איך קאָן נאָך זאָגן עפעס בע-
 סערס אפילו, הייל מײן האַרץ איז פול מיט גערעכטיקייט; איך
 זאָג: איך פאַראַכט דעם גרויסן מאַן אין דער אויבנאָניקער לאַ-
 זשע, און איך לאָך זיך אויס פון אים, ער איז אַ נאַר און אַ פאַ-
 יאַץ פאַר מײן האַרץ, מײן מויל קרומט זיך אויס פון פאַר-
 אַכטונג, בעת איך זע זײן אַרויסגעשטעלטע ברוסט און זײנע שטאַל-
 צע, זיגרייכע מינעס אויפן פנים. צי האָט דער גרויסער מאַן זיך
 אַלײן דערשלאָגן צו זײן זשעני? איז ער דען נישט געבוירן גע-
 וואָרן דערמיט? פאַרוואָס עפעס זאָל מען שרײען פאַר אים הוראַ?
 און דער יונגער אָיען פרעגט: „אַבער איר אַלײן היילט
 דאָך אַזעקשטעלן זײן הויכחורדיקייט פול מאַס אויף זײן פלאַץ,
 באַזונדערט דאָך דעם אַרץ-גײסט, דעם זשעני איבער די זשע-
 ניען, וואָס האָט זיך דאָך אויך נישט אַלײן אויסגעקעמפט זײן
 זשעני?“

און דער יונגער אָיען מײנט, אז ער האָט מיך שוין ווידער
 געכאַפט בײַ אַ סתירה. אַבער איך ענטפער אים ווידער, וואָרום
 דאָס הייליקע רעכט רעדט אַרויס פון מיר. איך באַזונדער טאַקע
 נישט אפילו דעם אַרץ-גײסט, פאַרקערט. איך מאַך אַ תל פון זײן
 גאַנצער גרויסקײט פולמאַס, אויב ס'איז נײטיק, כדי די ערד אָפּ-
 צורײניקן. מ'באַזונדערט דעם אַרץ-גײסט צוליב זײן גרויסקײט, צו-
 ליב זײן פולער מאַס זשעני, פונקט ווי דאָס וואָלט געווען זײן אײ-
 גענער פאַרדינסט, אזוי ווי עס וואָלט נישט געהערט דער גאַנצער
 מענטשהייט און וואָלט נישט געווען גאַנץ פשוט דאָס אײגנטום פון
 דער מאַטעריע! דאָס, וואָס דער אַרץ-גײסט, דער זשעני איבער
 זשעניען, האָט געירשנט זײן עלטער-זידנס, זײן זידנס, זײן פאַ-
 טערס, זײן זונס, זײן אײניקלס און זײן אוראײניקלס טײל פון

געניאלטעט און האָט פּוסט געמאַכט זיין געשעכט אויף גאַנצע יאָרהונדערטן, דאָס איז נישט דעם אַרץ-גייסמס אייגענע שולד, ער האָט געפונען דעם זשעני אין זיך, האָט פאַרשטאַנען זיין באַשטימונג און האָט עס אויסגענוצט... מעאַריע? ניין, דאָ איז נישטאָ קיין שום מעאַריע; געדענקט, אז דאָס איז די מיינונג פון מיין האַרצן; אָבער אויב עס איז נאָך אַלעמען פאַרט אַ מעאַריע, דאָן העל איך אַ זוך טון אין מיין מוח און געפינען אַן אַנדער אויסזעה, און איך העל צונויפשמעלן נאָך אַ דריטע, פירטע און פינפטע סתירה, אזוי גוט ווי איך וויל נאָר קאַנען, און אונטערגעבן העל איך זיך נישט.

אָבער איך דער יונגער אָיען גיט זיך נישט אונטער, האָ-
רום ער האָט די גאַנצע העלט אויף זיין זייט, און ער זאָגט:
הייסט עס, בכּו, אז איר געפינט בשום אופן נישט העמען צו בא-
ווּנדערן, קיין גרויסן מאַן, קיין זשעני!

און איך ענטפער און איך מאַך אים האָס אַמאָל שווערער
אויפן האַרצן, וואָרום ער אַליין וויל הערן אַ גרויסער מאַן; איך
גיס אים הידער אין בלוט אַריין וואַסער און ענטפער: ניין, איך
באַווּנדער נישט דעם זשעני, אָבער איך באַווּנדער און האָב ליב
דעם רעזולטאַט פון דעם זשעניס מעשים אויף דער העלט, און
דער גרויסער איז נישט מער, ווי דער אַרעמער, נויטיקער איג-
סטרומענט, אזוי צו זאָגן, אַ שטיקל עקבויער צו בויערן... נו, איז
איך שוין אַלץ קלאַר? האָט איר מיך גוט פאַרשטאַנען?

מיט פּלוצלינג אויסגעשמרעקטע הענט:

— אַ, אַצינד האָב איך הידער דערזען די אומענדלעכע
שייכות פון דערשיינונגען! ווי שמאַרק עס האָט געגלאַנצט! די
גרויסע אַנטפּלעקונג האָט זיך איצט באַווּזן פאַר מיר, איצט אין
דער רגע, אינמיטן צימער! פאַר מיר זענען איצט נישטאָ מער
קיין רעמענישן, כּ'האַב אַראָפּגעקוקט צו יעדן איינעם ביזן סאַמע
דעק! ווי שמאַרק ס'האַט געגלאַנצט, ווי שמאַרק ס'האַט גע-
גלאַנצט!

פּויע.

— יאָ, יאָ, יאָ, יאָ, יאָ! איך בין אַ פּרעמדער צווישן

מינע מיטמענטשן, און באַרד וועט שלאָגן מיין שעה. יאָ, יאָ... און איבעריקנס - וואָס האָב איך פאַראַ געשעפטן מיט גרויסע מענטשן? איז דען אַלצדינג נישט פורים-שפּיל, הומבוג און שווינדל? אהראי, אהראי, אלץ איז שווינדל. קאַמא און מינוט און אלע מענטשן, און די ליבע און דאָס לעבן... אלץ איז שווינדל; אלץ-דינג, וואָס איך זע און הער און פאַרנעם. איז שווינדל, יאָ, אפילו די בלויקייט פון הימל איז אַזאָן, סם, אַ פּאַנאַרנדיקער סם... און ווען דער הימל איז זייער קלאָר און בלוין, שיף איך זיך נאַנץ פאַמעלעך אַרום דאָרט אויבן, מרייב מיין שיפל אין דעם בלויען, אַפּאַרנדיקן אַזאָן. און דאָס שיפל איז פון פיין-שמעקנדיקן האַלץ, און דער זעגל...

יאָ, דאָנני אַליין האָט געזאָגט, אז דאָס איז אזוי שיין. דאָנני, דו האָסט עס געזאָגט, און אַ דאַנק דיר, נאָך אַלעמען, הייל דו האָסט עס געזאָגט און האָסט מיך דעמאָלט אזוי גליקלעך גע-מאַכט, אז איך האָב אזש געציטערט פאַר פרייד. איך דערמאָן זיך אַן יעדעס וואָרט און כ'טראָג זיך דערמיט אַרום ווי מיט אַן אבן טוב, בעת איך גיי אויפן וועג און מראַכט וועגן אַלץ, איך פאַרגעס עס קיינמאָל נישט... און אָט וועסטו באַרד זינג, ווען די שעה וועט שלאָגן, איך וועל דיך שוין מער נישט פאַרפּאָלגן. און איך וועל זיך שוין אויך נישט ווייזן פאַר דיר אויף דער היי-סער וואַנט; דו מוזסט מיר מוחל זיין, וואָס איך האָב עס גע-זאָגט, ווען איך בין אין בעס געווען. נין, איך וועל קומען צו דיר און אַרומפּאַכען אַרום דיר מיט הייסע פּליגל, בשעת דו וועסט שלאָפן, און בעת דו וועסט זיך אויפכאַפן, וועל איך דיר נאָב-גיין, און דיר אַריינרוימען ליבע, גוטע ווערטער אין די אויערן. אפשר וועסטו אויך נאָך הידער שמייכלען צו מיר, ווען דו וועסט עס הערן, יאָ, אפשר וועסטו טון אזוי, אויב דו וועסט נאָר העלן. נאָר אויב איך אליין וועל נישט האָבן אַזעלכע הייסע פּליגל, אויב מינע פּליגל וועלן נישט זיין אזוי ווייס, וועל איך בעטן אַ מלאַך פון גאָט, ער זאָל עס טון פאַר מיר, און איך אליין וועל אפילו נישט צווייגן צו דיר, נאָר זיך באַהאַלטן אין אַ היינאָל און זיך פונדערווייטן צוקוקן, ווי דו וועסט אפשר טון אַ שמייכל צו אים.

אזוי וועל איך טון, אויב איך וועל נאָר קאָנען, און כאָטש עטוואָס
 דיר פאַרגיטיקן פאַר דער רשעות, וואָס איך האָב דיר אָנגעטון.
 אַ, איך בין גליקלעך, ווען איך טראַכט נאָר דערפון, און ווי
 שטאַרק וואָלט איך געוואָלט, איך זאָל עס שוין קאָנען טון. אפשר
 קאָן איך דיר אויף אַן אַנדער, אויף אַ שענערן אופן אָנטון אַ
 נחת רוח; איך וואָלט שטאַרק געוואָלט זינגען איבער דיין קאָפּ
 יעדן זונטיק אינדערפרי, ווען די ביסט אין דער קירכע, און וועגן
 דעם וועל איך אויך בעטן דעם מלאַך. אויב ער וועט נישט
 וועלן טון מיין פאַרלאַנג, און איך וועל עס נישט קאָנען פּוועלן
 ביי אים, וועל איך אים פאַלן צו די פיס און בעטן שטאַרקער
 און רירנדיקער, ביז ער וועט זיך צוהערן צו מיין פאַרלאַנג. איך
 וועל אים דערפאַר צוואַנגן עפעס גוטס, און איך וועל שוין אַ
 טראַכט טון אים צו געבן עפעס-וואָס, און טון פאַר אים, וואָס
 ער וועט זיך נאָר אויסבעטן, אויב ער וועט נאָר וועלן זיין אזוי
 גינציק און ליב צו מיר... יאָ, יאָ, עס וועט זיך שוין איינגעבן.
 און איך קוק זיך שוין אויס די אויגן אויף דער מינוט, בדי צו
 קאָנען עס אָנהויבן, פשוט, איך פּלאַטער, ווען איך טראַכט דער-
 פון. נאָר איצט וועט שוין לאַנג נישט נעמען, ביז די שעה וועט
 שלאַנגן; איך אַרײַן וועל זי דערנענטערן און איך פריי זיך שוין
 מיט איר... שטעל זיך נאָר פאַר, ווען יעדער נעפל ווערט דיר
 מיט איינמאָל פאַרשווינדן, כאַ, לאַ, לאַ, לאַ...

גליקלעך און שיר נישט משוגע פאַר התפעלות. אז ער
 אַראָפּגעלאָפּן פון די טרעפּ און איז אַרײַן אין עס-צימער. ער
 האָט נאָך געזונגען. נאָר דאָ האָט אַן אומבאַדייטנדיקער צופאַל
 מיט איין מאָל אַ סוף געמאַכט צו זיין וויליונגערישער פריילעכקייט,
 און עמלעכע שעה נאָכאנאַנד פאַרביטערט אים דאָס האַרץ. אין
 איינעניש האָט ער געזונגען און געגעסן זיין פרישטיק, שטייענדיק
 ביים טיש; ער האָט זיך נישט אַנידערגעזעצט, הגם ער איז נישט
 געזען אַרײַן. אז ער האָט באַמערקט, ווי צוויי אַנדערע געסט
 קוקן אַריבער צו אים מיט פאַרדרוס, האָט ער זי פּלוצלינג גע-
 בעטן אַנטשולדיקונג: ווען ער וואָלט זי געהאַט פריער באַמערקט,
 וואָלט ער זיך געהאַלטן רויקער; ער האָט אזעלכע טעג, וואָס

ער הערמט נישט און זעט נישט קיין שום זאך; ס'איז דאך אן
 הערלעכער פרימאָרגן! אָט ווי די פליגן זשומען שוין!
 אָבער ער האָט נישט באַקומען קיין ענטפער. די צוויי
 פּרעמדע האָבן נאָך אַלץ אויסגעזען אזוי כמורנע און גערעדט
 צווישן זיך מבות פּאָליטיק. נאָגעלס לוסטיקייט איז תיבף פאַר-
 שוונדן געוואָרן. ער איז אַנטשוויגן געוואָרן און אַרויס פון עס-
 צימער. אונטן אין גאס איז ער אַריין אין אַ געהעלעב, האָט זיך
 פאַרזאָרגט מיט ציגאַרן און דערנאָך איז ער, ווי זיין שטייגער,
 צוועק אין וואַלד, ס'איז געווען האַלב צוועלף.
 יאָ, ווי די מענטשן זענען עס תמיד די זעלביקע! אָט
 זענען זיי געזעסן דאָרטן, די צוויי אַרוואַקאַטן אָדער סוחרים,
 אָדער פּריצים, דער גוטער יאָר הייסט זיי — זיי זענען געזעסן
 דאָרט אויבן אין עס-צימער און זיך געשמעסט איבער פּאָליטיק
 און אויסגעזען ביז און פאַרביסן נאָר דערפאַר, וואָס ער האָט
 אין זייער גענוואַרט פאַר פּרייד אַ זינג געמון. וואָס וואָס פאַר אַן אַני-
 געצויגענע, מיושבדיקע פּנימער זיי האָבן עס געקייט זייער אַנבייסן
 און נישט געקאַנט סובל זיין די מינדסטע שטערונג חלילה. העהע,
 זיי האָבן ביזע, דיקע בייכער און פעמע געפאַלדעוועמע פינגער;
 די סערוועמקעס האָבן זיי זיך אַריינגעשמעקט אונטער דער מאַרדע,
 ס'וואַלט גאָר פּראַי געווען, ער זאָל אַרויפגיין צוריק אין האַמעל
 און אַביסל טרייבן מיט זיי קאַטאַדעס. וואָס זענען עס פאַר אַ
 פּריצים? אַגענטן, וואָס האַנדלען מיט קאַשע, אַמעריקאַנישע פעלדן,
 גאָט הייסט, אפשר גאָר מיט פּראַסטע, לימענע פּליים. יאָ, דאָס
 איז באַמת אַ געשיכטע, וואָס מען קאָן קריגן בויכחייטיק פון גע-
 לעכטער! און נישט געקוקט דערויף האָבן זיי אין איין רעגעלע
 אַ תל געמאַכט פון זיינע פּריילעכע געדאַנקען. און זייער אויסזען
 איז אויך נישט געווען אזוי איי-איי. מילא, איינער איז נאָך געווען
 צו דערליידן, אָבער דער אַנדערער — דער פון די פעלדן — האָט
 געהאַט אַ קרום מויל, וואָס איז נאָר געווען אַפן אויף איין זייט,
 אזוי אַז ס'האַט אויסגעזען ווי אַ לעבל פון אַ קאַפּל! ער האָט אויך
 געהאַט אַ מאַסע גרויע האָר אין די אויערן. פוי, וואָס פאַר אַן
 עקלשאַפטע בריאה! אָבער נישט אמת, אַז אַזאַ פאַרשוין זיצט זיך

אין עסזאל, מאָר מען אפילו קיין לידל נישט זינגען פאר פרייד!
 יא, די מענטשן זענען באמת תמיד די זעלבע. אזוי זענען
 זיי. די הערן רעדן וועגן פאליטיק, די הערן רעדן ארום די לעצ-
 מע האַלן; גאָט צו דאַנקען, דער און דער קאָן נאָך אָפגעראמע-
 העט הערן פאר די רעכטע! העהעהע. ווי שיינ ס'איז געהען זיך צו-
 צוקוקן צו זייערע אָנגעצויגענע מינעס, בעת זיי האָבן גערעדט.
 אַקוראַט ווי די נאָרדעגישע פאליטיק האַלט געהען עפעס אַנדערש
 ווי פויערשער שכל!

אַבער צום טייל, זינג נישט קיין לוסטיק לידל און שמער
 נישט דעם סטאַרטינגמאַן אין זיין אַרבעט! האָרום דו זעסט דאָך
 באַשיינפערלעך, ער דענקט, ער שטודירט. אין האָס גריבלט ער
 זיך עס אזוי? האָס פאר אַ פאליטישן פאַרשלאַג קלויבט ער זיך
 מאַרן אַריינצומראַנגן העהעהע! אַ פאַרלויבטער מענטש אין נאָרדעגישע
 קליינעס העלט-א, אויסדערזיילט פון פאַלק, ער זאָל אויך אַריי-
 טראַגן זיינע רעפליקעס אין דער קאָמענדע פונם קעניגרייך, אָנגע-
 טון אין דעם היידיקן נאַציאָנאַל-קאָסטיום, מיט אַ שטיק קיי-טאַבאַק
 אין מויל, דער פאַפירענער קאַלנער דורכגעפעצט פון געטרייען,
 ערלעכן שווייס! מאַכט אַ וואַרע, רוימט אָפ אַ העג פאר דעם אויס-
 דערזיילטן, צום טייל, ער זאָל האָבן אַרט פאר זיינע עלנבויענס,
 רוימט אָפ אַלע לענדער, אזוי אז אפילו דער אַנטלאַמישער ים
 זאָל הערן אַ נאָרדעגישע אָזערע.

... א, דו גרויסער גאָט, זענען דאָס טאַקע אין דער אמתן
 נאָר די קייעבדיקע, פעטע נולן, האָס מאַכן גרויס די צאָל!...
 איבעריקנס: פונקט. צום טייל מיט די נולן! סוף-פול-סוף
 הערט אייך דער הומבוג אזוי צוגעגעסן, אז איר הילט זיך מער
 נישט צורידן דערצו. איר גייט אַזעק אין האַלד און לייגט זיך
 אַנדער אונטערן פרייען הימל, דאָרט איז דאָ מער פלאַץ, מער
 רוים פאַרן פרעמדן מענטשן און די פליענדיקע פייגל... און איר
 זוכט זיך אויס אַ געלעגער אויף אַ פייכטן אָרט, איר לייגט זיך
 אויפן בויך אין דעם קאַלטן, זומפיקן באַדן און איר פרייט זיך
 פשוט דערמיט, האָס די פייכטקייט נעמט אייך דורך און דורך.
 און איר גראַבט אַריין דעם קאַפ אין די נאַסע גראַזן און אין

די שוואַמיקע בלעטער, און אלערליי זערים און קליינע, זייכע שלאנגען קריכן אייך אַרום אויף די קליידער און אויפן פנים און קוקן אייך אָן מיט גרינע, זיידענע אויגן, בעת איר זעט פון אַלע זייטן אַרומגענומען מיט דער אומרויקער שטיקלייט פון וואַלד און פון דער רופט, און גאָט דער האַר זיצט אין דער הויך און קוקט אַראָפּ אויף אייך, הי אויף זיין סאַמע קאַפּריזוסטן קאַפּריז. האָהאַ! איר זעט געפאַנגען פון אַ מערקווירדיקער שטימונג, פון אַ זעל-מענער פּרעמדער און משונהדיקער פּרייד, וואָס איר האָט קיינמאַל עפעס אַזוינס נישט געפילט; איר מוט אָפּ בלערליי משוגעתן, וואָס קומען אייך נאָר אַרויף אויפן רעיון. איר קערט איבער אַלצדינג מיטן קאָפּ אַראָפּ און מיט די פיס אַרויף. און איר פרייט זיך דערמיט, פונקט ווי איר וואָלט אָפּגעמון מי יודע וואָס. פאַרהאַט דען נישט איר געפינט זיך אונטער מאַדנע השפעות און איר גיט זיי נאָר. איר לאָזט זיך מיטרייסן פון לוסט און פרייד. איר פילט אַן אויסערגעוויינלעכן פאַרלאַנג אויפצוהויבן ביזן הימל דאָס, וואָס איר האָט ביז איצט אויסגעלאַכט; איר פרייט זיך, וואָס איר זענט בבוּח צו פירן אַ קליינעם קאַמף פאַר דעם אייביקן פריידן; איר וואָלט געוואָלט באַשטימען אַ קאַמיסיע, וואָס זאָל אַכטונג-געבן, אַז די ברייט-זענער זאָלן האָבן בעסערע שיך, זאָגן אַ גוט האַרט פאַר פאַנטום ווינקער און פאַרטידיקן דעם זעלט-אַל מיט דעם רבנו של עולם בכלל, כאַפט דער טייוול דעם אמתן צוזאַמען. האנג פון די דערשיינונגען, עס גייט אייך מער גאַרנישט אָן, איר פייט אָן, און אַ סוף צום גאַנצן ענין, נישט אמת, איר לאָזט אָפּ אייערע געפילן, שמעלט אָן אייער האַרפע און זינגט הייליקע ליי-דער אַזוי האַרציק און שייך, אַז ס'איז גאַרנישט אָפּצומאַלן. פון דער צווייטער זייט גיט אייערע אינערלעכע געפילן די פולע פרייהייט, איר לאָזט זיי איבער אָן שום קאַנטראָל. לאָזט זיי רויפן. לאָזט זיי לויפן! ס'איז אַזוי געשמאַק זיך אַוועקצולאָזן אָן הי-דערשמאַנד אין אַזאַ מיטמאַש פון געפילן. און צו זעלבע גוטע יאָר זיך אַנטקעגן שטעלן העהע, זאָל אָן אָפּרוענדיקן וואַנדערער נישט דערלויבט זיין איינצואַרדנען זיינע לעצטע מאָמענטן, ווי אים געפעלט יאָ צו נײַן פונקט. און איר אַרדנט זיך איין ווי איר הויט.

נו, זענען פאראן אַלערליי זאכן, וואָס איר וואָלט געקאָנט
 מוין; איר וואָלט געקאָנט, למשל, אויסנוצן אייער איינפלוס למטובת
 די אינערלעכע מלוכה-ענינים, פאר דער יאפאנישער קונסט, פאר
 די האַליגנדאל-באָן, אַלץ איינס פאר וואָס ס'זאָל נישט זיין, כדי
 אויסצונוצן אייער איינפלוס פאר עפעס, און אזעקשמעלן א געוויסע
 זאך אויף די פיס. עס ווערט אויך קלאָר, אז, למשל, א מענטש
 ווי י. האנסען, דער אַנגעזעענער שניידער-מיסטער, וואָס איר האָט
 געקויפט ביי אים אַמאָל אַ ראָק פאר מינוטן, אז דער דאָזיקער
 מענטש האָט אומגעהויער גרויסע פאַרדינסטן אַלס מענטש און אַלס
 בירגער; איר הויבט אָן מיט דעם, וואָס איר האָט פאר אים דרך-
 ארץ און לאָזט אויס דערמיט וואָס איר האָט אים ליב. פאַרהאָס האָט
 איר אים ליב? מחמת לוסט, מחמת עקשנות, מחמת איינגעשפאַרטער
 פרייד, ווייל איר ווערט גערירט און איר גיט נאָך געוויסע משונהדיקע
 ווירקונגען. איר שושקעט אים אַרײַן אין אויער אייער התפעלות פאר
 אים, איר ווינטשט אים לאַנג לעבן און ביים אזעקגיין שמעקט איר אים
 אַרײַן דעם אייגענעם רעטונגס-מעדאל אין האַנט אַרײַן. פאַרהאָס זאָלט
 איר עס דען נישט טוין, ווען איר געפינט זיך אין אזאַ מאָדער שטי-
 מונג? אָבער דאָס איז נישט גענוג, איר באַדויערט אויך, וואָס איר
 האָט אַמאָל אפשר נישט אזוי בכבודיק גערעדט וועגן דעם סטאַרטינג-
 מאַן אַלאַ. און דאָ גיט איר זיך ערשט אויף צורעכט צואמת אי-
 בער דעם זיסן שגעון; האהא, איר גיט זיך שוין איינמאָל איבער!
 וואָס האָט דער סטאַרטינגמאַן אַלץ נישט געטון פאר דער מלוכה!
 ביסלעכווייז עפענען זיך אייך אויף די אויגן פאר זיין געטרייער
 און ערלעכער אַרבעט, און דאָס האַרץ ווערט אייך ווייך ווי פוטער. די
 גוטהאַרציקייט נעמט אייך דורך, איר פאַרגיסט בעך טרערן צוליב
 רחמנות אויף אים און איר שווערט ביי זיך אין האַרצן אים אָפ-
 צוגעבן טאַפלט און דרייפאך זיין לוין. דער געדאַנק וועגן אַט
 דעם אַיטן מאַן פונם קעמפנדיקן און ליידנדיקן פאַצק הויבט אייך
 אויף אין אַ נשמהדיקן, ווילדן דראַנג פון באַרטהאַרציקייט, וואָס
 נעמט אייך ממש ביים לעבער. און כדי צו געבן אַלאַן זיין פאַר-
 גיטיקונג, מאַכט איר אַלע אנדערע און די גאַנצע וועלט מיט דער
 בלאָטע צוגלייך. איר האָט אַ ווילדע הנאה צוצונעמען ביי אלעמען

אַלצדינג און עס אים אַזעקצוגעבן, איר זוכט אויס די פאַרשווערע-
 רישסטע און רייכסטע הערטער, בדי אים צו פאַרהערלעכן. איר
 זאָגט גאַנץ פשוט, אז אַלאַ האָט אָפגעטון דאָס סאַמע היכטיקסטע,
 וואָס איז געטון געוואָרן אויף דער העלט, אז ער האָט אָנגעשריבן
 די איינציקע אָפּהאַנדלונג איבער דעם ספּעקטראַל-אַנאַליז, וואָס איז
 ווערט געווען צו לייענען, אז ער איז, אייגנטלעך, דער איינציקער, וואָס
 האָט אין יאָר 1719 דורכגעאַקערט אַלע פּרעריעס אין אַמעריקע, אז
 ער האָט דערפונדן דעם טעלעגראַף און דערצו איז ער נאָך געווען
 אויף דעם סאַטורן און גאַנצע פינף מאָל גערעדט מיטן רבּונו של עולם.
 איר ווייסט גאַנץ גוט, אז אַלאַ האָט דאָס אַלץ נישט געטון, אָבער
 פון פאַרצווייפּלטער גוטפאַרציקייט זאָגט איר פאַרט: ער האָט עס
 געטון, און איר וויינט אויפן קול, און איר שווערט און איר וויינט
 זיך די מוראדיקסטע יסורים אין גיהנום, אויב ס'איז נישט געווען
 אַלאַ נאָר אַן אַנדערער, וואָס האָט עס געטון. מחמת וואָס מוט
 איר דאָס? מחמת גוטפאַרציקייט. בדי אַלאַן צו פאַרגיטיקן אין אַ
 גרויסן מאַסשטאַב! און פּלוצלינג פּלאַצט איר אַרויס מיט אַ גע-
 זאַנג, בדי אים נאָך מער צו פאַרגיטיקן, און גאָט-לעסטערנדיק און
 פאַרשייט זינגט איר, אז אַלאַ איז, איבעריקנס, אויך געווען דער,
 וואָס האָט באַשאַפן די העלט און אָנגעהויבן דער וון און די שטערן
 זייער אַרט, און איצט האַלט ער אַלץ אויף מיט זיין בוח; און צו
 דעם אַלץ לייגט איר צו אַ לאַנג צעמל פון קללות און הרמות,
 אז ס'איז אַזוי. מיט איין וואָרט, איר בינדט אָפּ אייערע געדאַנקען
 פון דער קייט, אַזוי אז זיי פאַרקריבן אין דער משונהדיקסטער
 אפיקורסות און הפקרות אין דעם פרט פון גוטפאַרציקייט און קא-
 קעטירן מיט שבועות און שענדלעכע קללות. און פאַר יעדעס
 מאָל, וואָס איר העט אויסגעפינען עפעס ריכטיקס, אומדערהערטס
 אַרויסצוזאָגן, שטעלט איר זיך אויף די קני אין דער הויך און לאַכט
 שטילערהייט אין זיך, בלויז פאַר שמה צוליב דער גליקלעכער
 באַפרידיקונג, וואָס אַלאַ קריגט. יא, אַלאַ מוז האָבן אַלץ, אַלאַ
 האָט עס פאַרדינט, ווייל איר האָט זיך אַמאָל אַרויסגעכאַפט מיט
 אַ נישט בּפּבּודיק וואָרט וועגן אים און איר האָט איצט חרטה!

פּיוזע.

— ווי אזוי איז דאָס געשען? האָב איך אויך נישט אויסגע-
ברענגט די ערנסטע גראַבקיט איבער אַ קערפער, האָס... יאָ, וואָס
איז געשטאַרבן... וואַרט נאָר אַ ווײַלע... יאָ, ס'איז געווען אַ וונג
מײַדל; זי איז געשטאַרבן און האָט געלויבט גאָט דערפאַר, וואָס
ער האָט איר אנמײַען איר קערפער, מיט וועלכן זי האָט זיך
קײנמאָל נישט באַנוצט. וואַרט. ס'איז געווען אײנע אַ מינאַ מעקע,
איצט דערמאָן איך זיך, און איך שעם זיך פאַר זיך אַלײן. וויפּל
מען פּלאַפּרט עס סתּם אזוי אין דער וועלט אַרײן, כּדי נאַכהער
חַרטה צו האָבן און זיך שיר נישט צו באַגראַבן פאַר חרפה?
אמת מאַקע, קײנער, אַהוץ מינוטן, האָט עס נישט געהערט. אָבער
איך שעם זיך פאַר זיך אַלײן. שוין נישט רעדנדיק דערפּון, וואָס
איך האָב אַמאָל אַרויסגעפּלאַצט מיט נאָך אַ מיאוסערע שטותעריי,
וואָס איך וועל קײנמאָל נישט פאַרגעסן, וועגן אַן עסקימאָס און
אַ בריח-טאַש. פּע זאָל עס ווערן, אַ סוף דערמיט! גרויסער גאָט,
ס'קומט דאָך אויס סײַדן נאָר לעבעדיק צו באַגראַבן זיך אין
דער ערד אַרײן!... נײן, שאַ! כאַפּט דער טײוול די גאַנצע חרטה!
טו נאָר אַ טראַכט אַקאָרשט, עס וועט קומען אַ טאָג, ווען די
עדה פּון די אויסגעלײזטע צווישן אַלע פּעלקער וועט זיך אײנ-
זאַמלען אין דעם הימל'ס הערלעכקײט, אין דעם הימל'ס הערלעכ-
קײט, דאַן וועסטו זײן מיט זײ! און! גאָט! ווי דאָס אַדץ איז
לאַנגווייליק, גאָט, ווי לאַנגווייליק דאָס אַדץ איז...

אַז נאָגעל איז געקומען אין וואַלד, האָט ער זיך אַנידער-
געוואָרפּן אויף דעם ערשטן בעסטן הויפּן גראָז און באַהאַלטן
דאָס פנים אין די הענט. וואָס פאַראַ טומל אין זײן מוח! וואָס
פאַראַ הירחור פּון אומקלאָרע, הסר-דעהדיקע געדאַנקען! אין אַ
וײַלע אַרום איז ער אַנטשלאָפּן געוואָרן. נישט מער ווי פיר שעה
זענען אַריבער, זינט ער איז אויפגעשטאַנען, און פּונדעסמחעגן איז
ער אַרײַנגעפאַלן אין אַ האַרמן שלאָף, טײט מיד און אויסגע-
מוטשעט.

ס'איז שוין געווען אַזונט, ווען ער האָט זיך אויפגעכאַפּט.
ער האָט זיך אומגעקוקט, די זון האָט געהאַלטן ביים אונטער-גײן,
דאָרט הינטער דער דאַמף-מיר, און די פּײַגעלעך זענען אַרומגע-

פלוין פון איין בוים צום אנדערן און געוונגען. דער קאפ איז אים געווען קלאַר, ער האָט שוין מער נישט געהאט קיין טומלעני-דיקע געדאַנקען, קיין ביטערניש, ער איז געווען פולשטענדיק רויק. ער האָט זיך אָנגעשפּאַרט אָן אַ בוים און געמראַכט. זאָל ער עס איצטער טון? פּאַרוואָס נישט פּריער אַזוי גוט הי שפּע-טער? ניין, פּריער מוז ער ברענגען פּאַרשידענע זאַכן אין אָרד-נונג, אָנשרייבן אַ בריוו צו זיין שוועסטער, פּאַרוואָרן מאַרטאָן מיט אַ קליינעם אַנדענקען אין אַ קאַנזערט; היינט אָונט קאָן ער נאָך נישט שטאַרבן. ער האָט דאָך אפילו זיין רעכענונג אין האַמעל נישט באַצאָלט. נו, אין אין מינוטן האָט ער אויך נישט געוואָלט פּאַרגעסן.

און מיט פּאַמעלעכע טריט האָט ער זיך געלאָזט גיין אַהיים אין האַמעל אַרײַן. אָבער מאָרגן אָונט זאָל עס געשען, אַרום האַלבע נאַכט, אָן שום צערעמאָניעס, בקיצור, נאָר בקיצור!
הען ס'איז שוין געווען דריי אַ זיגער באַגינען, איז ער נאָך אַלץ געשטאַנען ביים פענסטער אין זיין צימער און אַרויסגעקוקט אויפן מאַרק.

XIX

און אין דער מאָרגנדיקער נאַכט אַ זיגער צוועלף איז ער ענדלעך אַרויס פון האַמעל. ער האָט נישט געמאַכט קיין שום הכנות; ער האָט בלויז געשריבן צו זיין שוועסטער און אַרײַגע-לייגט אַביסל געלט אין אַ קאַנזערט פּאַר מאַרטאָן. הייטער זענען זיינע ריזע-זעק, זיין הייליג-קאַסטן און דער אלטער שמוץ, וואָס ער האָט געקויפט, געבליבן שטיין אויף זייער אָרט; עמלעכע בי-כער האָבן זיך אַרומגעוואַלגערט אויפן טיש, און ער האָט אויך נישט באַצאָלט זיין רעכנונג, ער האָט עס לחלוטין פּאַרגעסן. אַ קליינע היילע, איידער ער איז אַוועק פון האַמעל, האָט ער גע-פעטן סאַראָן אָפּצושטויבן די פענסטער, ביז וואַנעט ער העט צו-ריקקומען, און סאַראָ האָט אים צוגעזאָגט, כאַטש ס'איז געווען אין

מיטן דער נאכט. ער האָט זיך גוט אַרומגעוואָשן דאָס פנים אין די הענט און איז אַרויס פון צימער.

די גאַנצע צייט איז ער געווען רויק, כמעט אָן קלעמעניש איינציקער גאָט, וואָס איז דען דאָ אַזוינס צו מאַכן אַ וועזן דער-פון און אויפֿרודערן אַ וועלט? אַ יאָר פֿריער, אַ יאָר שפעטער, — ס'שיפֿט דאָך נישט קיין ראָלע, בפרט, אַז מיט דעם געדאַנק טראָגט ער זיך שוין אַרום אַזאַ לאַנגע צייט. נו, און איצט איז ער שוין אינגאַנצן פֿאַרמאַטערט פון זיינע אַנטשויוונגען, פון זיינע נישט דערגרייכטע האָפֿנונגען, פון דעם הומבונד, וואָס הערשט אוי-מעטום, וווּ מען קערט זיך און ווענדט זיך, פון אָט דעם איידעלן מאַג-מעגלעכען שווינדל, וואָס ער האָט באַגעגנט ביי אַלע מענטשן. ער האָט נאָך אַמאָל אַ טראַכט געטון וועגן מינוטן, וועלכען ער האָט נישט פֿאַרעסן און איבערגעלאָזן אים אַ קאַנזערט מיט אַ סומע געלט, הגם זיין חשד אויף אָט דעם קאַליקע נעבעך האָט אים קיינמאָל נישט אָפֿגעלאָזן. ער האָט זיך אויך דערמאַנט אָן דער פֿרוי סטענערסען, די קראַנקע אַסטמאַ-לידנדיקע פֿרוי, וואָס האָט אָפֿגענאַרט דעם מאַן פֿאַר אים אין די אויגן און נישט אַרויס-געוויזן עס מיט דער מינדסטער באַוועגונג; אָן קאַמאַ, אָט דאָס קליינע, געלט-גייציקע מיידל, וואָס האָט אויסגעצויגן צו אים אירע פֿאַלשע אָרעמס, בעת ער פֿלעגט נאָר אַרויספֿאַרן, און כּסדר באַ-טאַפט און גענישטערט אין זיינע קעשענעס, זוכנדיק וואָס מער, וואָס מער געלט. אין מורח, אין מערב, אין לאַנד, אין אויסלאַנד, אומעטום האָט ער זיך אָנגעטראָפֿן מיט אַלץ די זעלביקע מענטשן; אַלצדינג איז געמיין און פֿאַלש און אַזוי אומפֿאַרשעמט טרויעריק — פון דעם בעטלער, האָס טראָגט אַ באַנדאַזש אַרום דער געזונטער האַנט, ביי דעם בלויען הימל, וואָס צעשווימט אין אַזאָן. און ער אַליין, איז ער דען בעסער? ניין, ניין, ער גופא איז אויך נישט בעסער, אָבער איצט איז ער דאָך שוין אַזוי נאָענט ביים סוף. ער איז געגאַנגען איבער דער לאַנדונגס-בריק, בדי נאָכ-אַמאָל אַ קוק צו טון אויף די שיפֿן; און אַז ער איז דורכגעגאַנגען דען דעם לעצטן לאַנדונגס-אַרט, האָט ער פֿלוצלינג אַראָפֿגענומען דעם אייזערנעם רינג פון זיין פינגער און אַריינגעוואָרפֿן אים אין

ים אריין. ער האָט געזען, הי דער רינג איז אַריינגעפאלן הייט
 אין האַסער. אָט אזוי, אין דער סאַמער לעצטער רגע מאַכט מען
 דאָך אַ פרווה, זיך צו באַפרייען פון דעם הומבוג!
 ביי מאַרטא גורעס הויז האָט ער זיך אָפגעשטעלט און צום
 לעצטן מאָל אַריינגעקוקט אין די פענסטער אַריין. אינעווייניק איז
 אַלץ געווען הי געהיינלעך, רויק און שמיל; מ'האַט דאָרט קיינעם
 נישט געזען.

— זיי געוונט! — האָט ער געזאָגט.

און ער איז אַהעק הייטער.

אַליין נישט צו היסן דערפון, האָט ער זיך פאַרנומען צום
 פאַסטאַר-הויף. אז ער גייט אַהין האָט ער זיך ערשט געכאַפט,
 ווען ער האָט דערזען דאָס אָרט, ווי דער הויף איז געשטאַנען, הי
 אַ מין באַלויכטונג אין וואַלד. ער האָט זיך אָפגעשטעלט. ווי גייט
 ער? האָט האָט ער דאָ צו מון אויפן וועג אַ לעצטער בליק
 אויף די צוויי פענסטער אויפן צווייטן שטאַק, אַן אומיוסטע האַפּ-
 נונג, צו דערזען אַ געזיכט, וואָס ער וועט שוין קיינמאָל נישט
 זען, קיינמאָל נישט? ניי, דאָס איז צופיל! אמת טאַקע, מ'איז
 די גאַנצע צייט געווען אַנטשלאָסן עס צו מון; אָבער מען האָט
 דאָך נישט געטון! ער איז געשטאַנען נאָך אַ וויילע און געקוקט
 מיט לאַנגע בליקן אויף דעם הויף פון דעם פאַסטאַרס הויז. ער
 האָט זיך קוים געהאַלטן אויף די פיס, זיין האַרץ איז שיר נישט
 פאַרגאַנגען פון הייטיק...

— זיי געוונט. — האָט ער הידער געזאָגט.

דאָן האָט ער זיך פּלוצלינג אויסגעדרייט און זיך פאַרנומען
 אויף אַ זייטיקן וועג, האָט האָט געפירט טיפער אין וואַלד אַריין.
 ערשט דאַרף מען גיין, ווי די אויגן וועלן טראָגן, און זיך
 אַנדערוואַרפן אויף דעם ערשטן בעסטן אָרט. פריער פון אַלץ,
 קיין ישוב-הרעה, און קיין סענטימענטאַליטי; צוליב האָס איז דען
 קאַרלסען געקומען אין זיין לעבערלעכער פאַרצווייפּלונג! פונקט הי
 ס'האַלט זיך עפעס געלוינט צו מאַכן קונצן מיט אַזאַ קלייניקייט!..
 ער באַמערקט, אז אַ שוך-בענדל האָט זיך אים אָפגעבונדן, און ער
 בלייבט שטיין, שטעלט אַרויף דעם פוס אויף אַ הויפן ערד און

בינדט עס צו. באלד דערנאך זעצט ער זיך אנידער. ער האָט זיך אנידערגעזעצט, גאַרנישט טראַכטנדיק זעגן דעם, ער האָט עס אַזיין נישט באַמערקט. ער האָט זיך אַרומגע-קוקט: הויכע יאָדלעס, אומעטום הויכע יאָדלעס, דאָ און דאָרט אַ וואַכאַלדער-קוסט, די ערד באַדעקט מיט וואַלד-געוויקסן. גוט, גוט!

דאָן נעמט ער אַרויס זיין בריוו-מאַש. ער לייגט אַזיין אַהין דעם בריוו צו מאַרטאָן און צו מינוטן! אויף אַ באַזונדער אָרט לייגט דאָגניס מאַשנטיבל אין פּאפּיר. און ער נעמט עס אַרויס, קושט עס עטקעכע מאָל און צערייסט עס אויף קליינע שטיקלעך. דסוף האָט ער דאָס מאַשנטיבל אזוי צעריסן, און מ'האַט עס מער נישט געקאָנט דערקענען, עס זענען געבליבן דערפון כמעט בלויז פּערדעם; ער שטייט אויף און לייגט עס אוועק אונטער אַ שטיין, און קיינער זאָל עס נישט קאָנען געפינען, און זעצט זיך צוריק אוועק. יאָ, איצט איז דאָך, דאכט זיך, מער נישטאָ האָס צו טון? און ער טראכט נאָך, אָבער ס'איז באמת מער גאַרנישטאָ האָס צו טון. דאן ציט ער אָן זיין זייגער, ווי זיין שטייגער איז צו טון יעדן אָונט, איידער ער פּלעגט זיך לייגן שלאָפן.

ער קוקט זיך אַרום אין אַלע זייטן; אין וואַלד איז גאָר פּינסטער; ער זעט נישט קיין שום פּאַרדעכטיקס. ער הערט זיך צו, ער האַלט אײן דעם אָמעס און הערט זיך צו: קיין שום קלאַנג, קיין אָמעס, פּויגלען זענען שטום, די נאכט איז מילד און טויט. און ער לייגט אַזיין דעם פּינגער אין וועסטל-קעשענע און נעמט אַרויס פון דאָרט דאָס קליינע פּרעשעלע.

דאָס פּרעשעלע האָט אַ גלעזערנעם קאָרעקל; איבער דעם גלעזערנעם קאָרעקל איז אַ דרייפּאַך פּאַפּירן הימעלע צונעבונדן מיט אַ בלויזען אפּטייק-שנירל. ער קניפט אויף דאָס שנירל און נעמט אַרויס דעם קאָרעקל. קלאַר ווי וואַסער, מיט אַ שוואַכן מאַנדל-ריח! ער האַלט דאָס פּרעשעלע פאַר די אויגן. ס'איז אַני געפּוּלצט ביז דער העלפּט. אין דער זעלבער רגע הערט ער אַ מאַדנעם קלאַנג פון דער הייטנס, אַ פּאַר שטאַרקע קלעפּ; דער קירבן-זייגער, האָס האָט אין שטאַט געקלונגען צוויי. ער פּריסטערט:

„די שעה איז געקומען!“ און הויבט אויף שנעל דאָס פלעשעלע און ליידיקט עס אויס.

אין דער ערשטער רגע איז ער נאָך געזעסן גרייך, מיט פארמאכטע אויגן, מיטן ליידיקן פלעשעלע אין איין האנט און דעם קאָרעקל אין דער אנדערער. דאָס אלץ איז אדורך אזוי שנעל און אינסטינקטיוו, אז ער האָט גאָרנישט געהאט קיין צייט זיך אָפֿ-צונעבן א רעכענונג וועגן דעם. נאָר איצט האָבן אים די געדאנ-קען ביסלעכווייז אָנגעהויבן ארויפצושטראַמען אין קאָפּ ארויף, ער האָט געעפנט די אויגן און אַ צעטומלטער האָט ער זיך אַרומגע-קוקט אַרום זיך. אָט דאָס אַלץ, די בוימער, דער הימל, די ערד וועט ער שוין פון איצט אָן מער קיינמאָל נישט זען? הי משונה-דיק עס איז אים אויסגעקומען! אָט שוין הויבט אָן דער גיפּט אַרומצולויפן אין זיין קערפער, זיך אַריינקריגן אין זיינע איברים, זיך דורכשפאַרן דורך זיינע אָדערן; אָט באלד באַקומט ער קרעמפן, אָט באלד בלייבט ער קיגן אַ פאַרגלייזערטער.

אָט פילט ער שוין דייטלעך דעם בימערן טעם אין מויל און פילט, אז זיין צונג ווערט וואָס אַמאָל מער איינגעשרומפן. ער הויבט אָן מאַכן משונהדיקע באַוועגונגען מיט די הענט, צו זען אויף היפּל ער איז שוין מויט, הויבט אָן צו ציילן די בוימער אַרום אים, ציילט ביז צען און הערט אויף. וואָס זשע, וועט ער טאָקע שטאַרבן? ניין, אַך ניין, נישט אמת? ניין, נישט היינט ביי-נאַכט, האָ? הי מאַדנע דאָס איז?

יא, ער וועט שטאַרבן, ער האָט אזוי דייטלעך געפילט, הי דער בלווי-זויער האָט געהירקט אינעווייניק אין זיין אינגעווייד. אָ, פאַרהאַס איצט, פאַרהאַס איצט שוין? גאָט, עס מוז דאָך נישט געשען דוקא אַצינד. ניין, וועט עס געשען? הי שטאַרק ס'האָט אים שוין גענומען שוואַרץ ווערן פאַר די אויגן! הי דער האַלד האָט עס גערוישט אַבוסל, כאָטש ס'איז קיין שום היינט נישט גע-ווען! וואָס איז דאָס? פאַרהאַס לויפן אַרום רויטע וואָלקנס דאָרט איבער די שפיצן פון די בוימער? אַך, נישט באלד, נישט באלד! ניין, דו הערסט, ניין! וואָס זאָל איך טון? איך וויל נישט! גאָט אין הימל, וואָס זאָל איך טון?

און מיטמאָר שפּילן זיך אַלע געדאַנקען פון דער גאַרער וועלט פונאַנדער אין זיין מוח מיט אַ גוואַלטיקער קראַפט. נייך, ער איז נישט גרייט דערצו; עס זענען דאָ טויזנטער, וואָס ער וואָלט גע- מוזט פריער באַזאָרגן, און זיין מוח פלאַמט און ברענט פון דעם אַלע- מען, וואָס ער האָט נאָך נישט אָפּגעטון. ער האָט נאָך זיין רעכענונג אין האַמעל נישט באַצאָלט, ער האָט עס גאָר פאַרגעסן, יא, ליבער גאָט, ס'איז אים גאָר פון זינען אַרויס, און ער האָט עס געהאַלט פאַרריכטן! נייך, די נאַכט וואָלט ער נאָך געהאַלט בלייבן לעבן. רחמים! רחמים! אַ שעה, עפעס מער הי אַ שעה! גרויסער גאָט, ער האָט אויך פאַרגעסן אַנצושרייבן נאָך אַ בריוו, נאָך איין בריוו, אַ צוויי שורות צו איינעם אין פינלאַנד, ס'האָט זיך געהאַנדלט וועגן דער שוועסטער, איר גאַנץ פאַרמעגן! ביי אַזעלכע קלאַרע געדאַנ- קען איז ער געווען אין סאַמע מיטן פון דער דאָזיקער פאַרצוויי- לונג; און זיין מוח האָט אַזוי מאַדע געשפאַנט געאַרבעט, אז ער האָט זיך פאַרנומען אפילו מיטן אַבאָנאַמענט אויף די פאַרשידענע צייטונגען, וואָס ער האָט געהאַלטן. נייך, זיינע צייטונגען האָט ער אויך נישט געשריבן מ'אָד אויפהערן שיקן, זיי וועלן קומען אָן אויפהער, בסדר, זיי וועלן אָנפולן זיין צימער ביזן סופיט. וואָס זאָל ער טון? און דאָ איז ער דאָך שוין כמעט אַ געשטאַר- בענער.

מיט ביידע הענט רייסט ער דאָס גראָז פון דער ערד. קייקלט זיך אויפן בויד און פרוזט צוריק אָפּגעבן דעם סס; ער שמעקט אַרײַן דעם פינגער אין האַלז אָבער אומזיסט. נייך, ער וויר נישט שמאַרבן, נישט היינט ביינאַכט, מאַרגן אויך נישט, ער וויר קיינמאָל נישט שמאַרבן. ער וויר לעבן. יא, אייביק וויל ער נאָך זען די זון. און אָט דאָס ביסעלע גיפט העט ער נישט האַלטן אין זיך, און אידער עס העט אים טויטן, מוז אַרויף, אַרויף, צום טייל. נאָכאַמאָל, ער מוז עס אויסברעכן!

ווילד פאַר שרעק שפּרינגט ער אויף אויף די פיס און הויבט אָן אַרומצולויפן איבערן וואַלד זוכנדיק וואַסער. און ער שרייט „וואַסער! וואַסער!“ זיין שטים הילכט אָפּ איבערן גאַנצן וואַלד. אַזוי קויפט ער אַרום עמלעכע מינוט, ווי אַ משוגענער. ער

לויפט אין אלע זייטן, פאלט ארויף אויף בוימער, שפרינגט ווי א ציג איבער די האַכאלדער-בוימלעך און קרעכצט הויך אויפן קול. און קיין האסער געפינט ער נישט. לסוף גליטשט ער זיך אויס און פאלט אויפן פנים, בעת ער פאלט אום, בלאַנדען זיינע הענט אַביסל אויף דער ערד און ער פילט אַ לייכטן הייטיק אין אַ באַק. ער פרוּחט זיך אַ ריר מוין, אויפשטעלן זיך, אָבער דער פאל האָט אים צעמישט, ער פאלט אום צוריק, ווערט מידער און מידער און הויבט זיך מער נישט אויף.

יאָ, יאָ, אין גאָטס נאָמען, ס'איז הייסט עס, גאָרנישט צו העלפן! און, גרויסער גאָט, ער מוז דאָך אַלזאָ שטארבן! ווען ער האָלט פּוּח געהאָט זיך אויפצוהויבן און צו געפּינען ערגעץ אַביסל וואסער, האָלט ער זיך אפשר אָפּגעראַטעוועט. אָ, ווי טרויעריק עס וועט זיך איצט ענדיקן מיט אים, און ער האָט זיך עס דאָך אַמאָל אַזוי גוט פּאַרגעשטעלט; איצט וועט ער שטארבן אַ פאַרסטמער אונטערן פרייען הימל! אָבער פאַרהאַס איז ער שוין נישט פאַרשטאַרט? ער קאָן נאָך רירן מיט די פינגער, אויפהויבן די ברעמען; ווי לאַנג עס געדויערט, ווי לאַנג עס געדויערט עס אַביסל!

ער לייגט צו די האַנט צום פנים, ס'איז קאלט און פייכט פון שווייס. ער איז געפאלן אויפן פנים, דעם קאָפּ אויפגעהויבן; ער בלייבט ליגן רויק און מאַכט מיט זיך נישט מער קיין שום עסק. יעדער אבר צאָפלט נאָך; אויף איין באַק האָט ער אַ ווונד, און ער לאָזט רינען דאָס בלוט און פאַרהאַלט עס נישט. ווי לאַנג עס גע-דויערט! ווי לאַנג! און געדולדיק ליגט ער און וואַרט. הידער אַמאָל ווערט ער ווי דער קירך-זייגער קלינגט, ער קלינגט דריי. ער איז דערשטוינט; האָט ער געקאָנט אַרומטראָגן דעם סם אין זיך אַ גאַנצע שעה נאָכאַנאַנד און נאָך בלייבן לעבן? ער שפאַרט זיך אָן אויסן עלנבויגן און מוט אַ קוק אויף זיין זייגער; יאָ. ס'איז געווען דריי. ווי לאַנג ס'געדויערט עס אַביסל!

יאָ, אין גאָטס נאָמען, נאָך אַלעמען איז דאָך צום בעסטן, תאָם ער שטאַרבט איצט! און דערמאָנענדיק זיך פּלוצלינג אָן דאַנגין, האָט ער האָט יעדן זונטיק אינדערפרי געוואָלט פאַרזינגען, און וואָס ער האָט געוואָלט אַזוי פיל גוטס מוין, האָט ער זיך דערפילט צופרידן

מיט זיין גורל, און טרערן האָבן זיך אים געשטעלט אין די אויגן. סענטימענטאל, בעטנדיק גאָט און וויינענדיק שטילערהייט פאַר זיך, האָט ער ביי זיך אין מוח אָנגעהויבן צונויפצוזאַמלען אַלצדינג, וואָס ער וועט טון פאַר דאָגנין, אָ, חי מר"י ער וועט זי אָפהיטן פון אַלדאָס ביז! אפשר וועט ער נאָך מאַרגן קאָנען אַריבערפליען צו איר און זיין נאָענט נעבן איר, גוטער גאָט, ווען ער זאָל עס נאָך מאַרגן קאָנען טון און מאַכן, אַז זי זאָל זיך אויפכאַפן פון שלאָף, שטראַלנדיק פון פרייד! ס'איז געווען מיאס פון אים, וואָס ער האָט ערשט מיט אַ ווילדע צוריק נישט געוואָלט שטאַרבן, אַז ער קאָן דאָך איר פאַרשאַפן אַזוי פיל פרייד! יאָ, ער האָט תּרטה און בעט ביי איר פאַרציוונג; ער ווייסט נישט וואָס מיט אים איז אַזוינאָס פאַרגע-קומען, איצט אָבער קאָן זי אים געטרוען, און ער וואָלט שוין גע-וואָלט קאָנען וואָס גיכער קומען צו שוועבן אין איר צימער אַרײַן און שטיין ביי איר בעט. אין עמלעכע שעה, אפשר אין אַ שעה אַרום וועט ער דאָרט זיין, יאָ, וועט ער דאָרט זיין. און ער וועט זיכער פוועלן ביי אַ מלאַך פון גאָט, ער זאָל עס טון פאַר אים, אויב ער אַליין וועט עס נישט קאָנען טון. ער וועט אים צוואַנגן דערפאַר אַזוי פיל גוטע זאַכן. און ער וועט זאָגן דעם מלאַך: איך בין נישט ווייט, דו קענסט עס טון. דו ביסט ווייט, דערפאַר מענסטו טון מיט מיר וואָס דו ווילסט, דו קוקסט מיך אָן, ווייל איך בין שוואַרץ? נו געהים בין איך שוואַרץ. וואָס איז דאָס פאַר אַ חידוש? אָבער איך זאָג דיר צו, אַז איך וויל גערן נאָך לאַנג, לאַנג זיין שוואַרץ, אויב דו וועסט מיר טון די טובה, וואָס איך בעט דיר; איך קאָן נאָך בכיחון אַ מיליאָן יאָרן בלייבן שוואַרץ און נאָך אַ סך שוואַצער חי אַצינד, אויב דו וועסט עס נאָר פאַרלאַנגען; און פאַר יעדן זונטיק, וואָס דו וועסט זינגען פאַר איר, קאָנען מיר דיר פונסני צולייגן אַ מיליאָן יאָרן, אויב דו ווילסט נישט אַנדערש, איך מײן דיר נישט אָפּצונאַרן, איך וועל אויסטראַכטן אַ סך אַנדערע זאַכן דיר צו געבן דערפאַר; וואָס איך וועל נאָר קאָנען, וועל איך דיר געבן, אַבי הער מיך אויס! דו וועסט נישט דאַרפן פליען אַליין, איך וועל מיטפליען מיט דיר. איך וועל דיר טראַגן און פליען פאַר אונז ביידע; אַזוי וויל איך טון מיט פאַרגעניגען און איינשמירן וועל איך דיר נישט, כאָטש איך בין שוואַרץ. איך וועל

שוין אליין מון אלצדינג, און דו וועסט די גאנצע צייט קאנען רוען. ווער הייסט, אפשר וועל איך דיר קאנען עפעס שענקען דער-פון האָס איך פארמאָג; עס קאָן דיר צונויך קומען; איך וועל דיר שטענדיק אין זייען האָבן, בעת עמעצער וועט מיר עפעס געבן; אפשר וועל איך האָבן גליק און איך וועל קאנען פארדינען גאָר אַ סך גוטע זאכן פאר דיר, דאָס קאָן מען גארנישט חיסן... יאָ, סוף-בל-סוף וועט ער געפינען אַ מלאך, וואָס וועט מסכים זיין עס צו טון פאר אים, ער איז זיכער אין דעם.

און היידער קלינגט דער קירך-זינגער. אזוי ווי אין חלום ציילט ער איבער די פיר קלעפּ און טראַכט גארנישט ווען דעם. איצט איז דער עיקר — האָבן געדולד! דערנאָך האָט ער צוזאמען-געלייגט די הענט און געבעטן גאָט, ער זאָל שטארבן וואָס גיכער כאַטש אין עטלעכע מינוט אַרום; אזוי אַרום וועט ער נאָך אפשר קאנען זיין היינט ביי דאָגנין, איידער זי וועט זיך אויפכאַפּן פון שראָף. ער וועט אלעמען דאַנקען און ער וועט לויבן אלצדינג אויף דער וועלט און גרויסן און רימען דערפאר; ס'איז אַ גרויסער חסד, און איצט האָט ער בלוז דעם איינעם האַרציקן ווונטש...

ער האָט צוגעמאַכט די אויגן און איז איינגעשלאָפּן... — ער איז געשלאָפּן דריי שעה. ווען ער האָט זיך אויפגע-כאַפט, האָט די וון אַראָפּגעשיינט אויף אים, און דער וואַלד איז געווען פול מיט א מעכטיקער, רוישנדיקער צווישטשעריי פון פייגל. ער האָט זיך אויפגעזעצט און זיך אַרומגעקוקט אין אלע זייטן; מ'איז פאַר האָט ער זיך דערמאַנט אלצדינג, וואָס איז פאַרגע-קומען מיט אים די נאַכט, דאָס פלעשעלע איז נאָך געלעגן לעבן אים, און ער האָט זיך דערמאַנט, ווי האַרציק ער האָט געבעטן גאָט, ער זאָל שטארבן וואָס גיכער. אין ער לעבט! היידער אַמאָל האָט זיך די אָדער יענע סיבה געשטעלט אין וועג, ער האָט נישט אָנגעהויבן צי פאַרשטיין, ווי אזוי ס'איז געשען, אומזיסט האָט ער עס אַרומגעטראַכט פון אלע זייטן; ער האָט בלוז געפילט, אז ער איז נאָך נישט מויט.

ער איז אויפגעשטאַנען, גענומען דאָס פלעשעלע און געמאַכט אַ פאַר טריט. ניין, ווי ערלעך ער זאָל נישט פרוּזן עפעס טון, שטויסט

ער זיך אייביק אָן אַן עפעס אַ שמערונג. וואָס איז פאַרמ געשען מיטן סם ס'איז געווען אמתער בלוי-ווייער; אַ דאָקטאָר האָט גע- זאָגט. אַז ס'איז גענוג, יאָ, נאָך מער ווי גענוג. און עס איז דאָך דאָס אייגענע פּלעשעלע, ס'איז געווען אָנגעפולט ביז דער העלפּט; ער געדענקט גאנץ גוט, אַז ער האָט עס מיט זיינע אייגענע אויגן געזען, איידער ער האָט עס אויסגעליידיקט. אין קיין פרעמדע הענט איז דאָך דאָס פּלעשעלע קיינמאָל נישט געווען, ער האָט עס שטענדיק געטראָגן ביי זיך אין וועסטל-קעשענע. אַך, וואָס פאַראַ ביזע רוחות יאָגן אים נאָך אומעמוס, ווי ער זאָל זיך נישט אַ קער טון?

ווי אַ בליץ איז אים דורך אין מוח דער געדאַנק, אַז דאָס פּלע- שעלע איז יאָ געווען אין פרעמדע הענט. ער בלייבט שטיין און נישט ווילנדיק טוט ער אַ קנאַק מיט די פינגער. יאָ, ס'איז נישט קיין טעות, מינוט האָט עס געהאַלטן אַ גאַנצע נאַכט ביי זיך. ער האָט זיך דערמאַנט אָן דער הוליאַנקע ביי זיך אין האָטעל, ווען ער האָט אַזעקגעגעבן מינוטן זיין וועסטל; דאָס פּלעשעלע, דעם זיגער און עטלעכע פאַפירן זענען געבליבן אין קעשענע; און מי- נוט האָט עס אויף מאָרגן אינדערפרי אָפּגעבראַכט. אַך, די אַכטע, נאַרישע קאַליקע, דאָס איז ער געווען אין דעם, ער מיט זיין דורכגעטריבענער גוט האַרציקייט! וואָס פאַראַ כּיטרעקייט, וואָס פאַראַ קאַמבינאַציע!

נאָגעל האָט פון פאַרביטערונג פאַרקריצט מיט די ציין. וואָס האָט ער יענע נאַכט ביי זיך אין צימער געזאָגט? האָט ער דען נישט בפירוש געזאָגט, אַז ער האָט נישט קיין מוט אויסצוטרינקען דעם גיפּט און אַט דער דאָזיקער צביעותדיקער, מיאוסער נפש, דאָס דאָזיקע פאַרזעעניש פון אַ מאַנסביל איז געזעסן נעבן אים אויף אַ שטול און האָט נישט געגלויבט אין זיינע ווערטער! דער מנוחל, דער קרעט! ער איז זיך געגאַנגען אַהיים, האָט אויסגע- ליידיקט דאָס פּלעשעלע, האָט עס נאָך אפּשר גוט אויסגעשווענקט און עס דערנאָך אָנגעגאַסן ביז אַ העלפּט מיט האַסער. און נאָך אַט דער דאָזיקער שיינער מלאכה איז ער אַריינגעקראָבן אין בעט און איז רויק געשלאָפּן!

נאגעל איז אױעק צוריק אין שמאָט אַרײַן. ער איז געװען אַביסל אױסגערוט און האָט קלאָר און ביטער געטראַכט װעגן דעם, װאָס מיט אים האָט געטראָפּן. אָט די בײנאַכטיקע מעשה האָט אים דערנידעריקט און אים געמאַכט לעכערלעך אין זײנע אײגענע אױגן; צו טראַכטן, אז ער האָט אפילו געפילט דעם מאַנדל-רײח פון דעם דאָזיקן װאַסער, אז אָט דאָס ביסל װאַסער האָט אײגעקאַרטשעט זײן צונג, אז ער האָט אפילו געשפירט די זײען פון טױט צוליב דעם דאָזיקן װאַסער! און ער איז געװען זײלד און מטרופּ און געשפרונגען אײבער בױמער און שװײנער צוליב אַ טרונק פשוטן ברונים װאַסער! אױפגעבראַכט און רױט פאַר בושא איז ער געבליבן שװײן און גענומען שרײען אױפן קױל; אָבער גרײך נאָכדעם האָט ער זיך אַרומגעקוקט אין דער מורא, אז עמעצער קאָן עס נאָך האָבן דערהערט, האָט ער אָנגעהױבן זינגען, פרי עס צו פאַרגלעטן.

און אזױ גײענדיק זײטער איז ער געװאָרן װאָס אַמאָל מײל-דער און רױקער דורך דעם װאַרעמען, שמראַלנדיקן פרימאַרגן און דעם פסדרדיקן פױגל-געזאַנג אין דער לופטן. אַ װעגעלע איז אים אָנגעפאַרן אַנטקעגן. דער פורמאַן באַגריסט, און נאָגעל גריסט צוריק; דער הונט, װאָס לױפט בײ דער זײט, דרײט מיטן עק און קוקט אַרױף צו אים... אַך, פאַרװאָס האָט זיך אים נישט אײנגעגעבן צו שטאַרבן די נאַכט אױף אַן ערלעכן, אָנשמענדיקן אױפן? ער האָט זיך נאָך אַלץ נישט געקאַנט באַרױקן, װאָס מער ער האָט דערפון געטראַכט. ער האָט זיך דאָך שױן געהאַט אװעקגעלייגט און איז געװען פולקאַם צופרידן, װאָס דער סוף קומט אָן, אַ שװײלער נחת-רוח האָט אים דורכגענומען, בײ ער האָט צוגעמאַכט די אױגן און איז אַנטשלאָפּן געװאָרן. און אײצט איז שױן דאַגני גע-װױס אױפגעשטאַנען, אפּשר איז זי שױן גאָר אַרױס אין גאַס, און ער האָט זי בשום אױפן נישט געקאַנט דערפרייען. זײ שרעקלעך האָט ער זיך געפילט צוליב דעם, װאָס ער איז אזױ מײאוס אָפּ-גענאַרט געװאָרן! מינוט האָט, הייסט עס, אױך בײגעלייגט אַ שײ-נע טאַט צו די אלע אײבעריקע, װאָס זײן האַרץ איז פול מיט זײ; ער האָט אים געטון אַ טובה, אָפּגעראַטעוועט אים דאָס לעבן -

פונקט די זעלבע טובה, וואָס ער גופא האָט אַמאָל געטון פאַר אַ פרעמדן, אָן אומגליקלעכן מענטשן, וואָס האָט נישט געוואָלט אַנקומען קיין האַמבורג, ביי דער געלעגנהייט האָט ער זיך עס פאַרדינט זיין רעטונגס-מערצל! יאָ, מ'ראַטעוועט מענטשן, מען באַ-רעכנט זיך נישט, און אזוי טוט מען עס פון צייט צו צייט גוטס אויף דער וועלט; אַנטשלאָסן לאָזט מען זיך אַזעק און מען ראַטעוועט אָפּ מענטשן פון טויט!

ער האָט זיך שיר נישט באַגראָבן פון חרפה פאַר זיך אַליין. ער איז אַרויף צו זיך אין האַמעל, שטילערהייט וואָט ער זיך אַריינגעכאַפט צו זיך אין צימער און זיך אַנידערגעזעצט אויף אַ שטול. דער צימער איז געווען ריין און געמיטלעך, די פענסטער אָפּגעווישט און אויך פאַרהאַנגען מיט פּריש-געפּרעסטע גאַרדינען; אויפן מיט איז געשטאַנען אַ בונט פון פעלד-בלומען אין האַסער. ער האָט נאָך דאָ קיינמאָל קיין בלומען נישט געהאַט; אָט די איבערראַשונג האָט אים אַריינגעבראַכט אין אַ פאַרווונדערטער פּרייד, און ער האָט זיך געריבן די הענט פון פאַרגעניגן. וואָס פאַר אַ צופאַל דווקא אין אזא טאָג! וואָס פאַראַ ליבלעכער איינפאַל פון אַן אָרעם דינסטמייַדל! אַ טייערע נשמה, אָט די סאַראַ! יאָ, ס'איז באַמת אַן אויסערגעוויינלעך שיינער פּרימאַרגן; אפּיכו די אַרע פּנימער אונטן אויפן מאַרק זעען אויס צופּרידן; דער מענטש מיט די גיפּסענע פיגורן זיצט רויק ביי זיין מיט און רויכערט זיך גאַנץ געלאָסן זיין ליימענע פיפקע, נישט געקוקט דערויף, וואָס ער האָט נאָך היינט נישט געקויזט קיין פּרוטה. אפּשר איז עס גאַרנישט אזוי שלעכט, וואָס די ווילדע פּלענער פון דער דאָזיקער נאַכט זענען נישט געראַמן! מיט גרויץ האָט ער זיך דערמאַנט אַן דעם שרעק, וואָס ער האָט איבערגעלעבט, בעת ער איז אַרומגעלאָפּן נאָך וואַסער; ער האָט נאָך געציטערט, ווען ער האָט איצט גע-טראַכט דערפון. און איצט זיצנדיק זיכער אויף אָט דעם שטול אין דעם העקן, פּריינטלעכן צימער, באַגאַסן פון דער זון, האָט ער זיך אַ רגע דערפּילט גליקלעך, וואָס אים איז נישט באַשערט געווען אזאַ ביזער סוף! און אויף יעדן פאַל, אפּילו ווען קיין אַנדער ברירה וועט שוין נישט זיין, איז דאָך נאָך אַלץ איבער-

געבליבן א גוט, זיכער מיטל, וואָס ער האָט נאָך נישט געפרוּווט!
אָפּטמאָל מאַכט זיך, אז ס'גוט זיך נישט איין צום ערשטן מאָל,
מען שטאַרבט נישט, מ'הויבט זיך אויף; אָבער ס'איז דאָך פאַראַן
א קליינער, זיכערער רעוואָלוציער אויף זעקס קוילן, וואָס מען קאָן
קויפן אין דעם ערשטן, בעסטן געהער-סקלאַד, אויב מען נויטיקט.
זיך אין דעם. בעסער שפעטער איידער קיינמאָל נישט...

סאַראַ האָט אָנגעקלאַפּט אין טיר. זי האָט געהערט, ווי ער
איז געקומען, און זי האָט אים געוואָלט צוויסן געבן, אז ס'איז
שוין גרייט אָנבייסן. ווען זי האָט געהאַלטן ביים אַמעקניין, האָט
ער זי צוריקגערוּפן און געפרעגט, צי די בלוטען זענען פון איר.
יא, זיי זענען פון איר. נישטאָ פאַרהאַס צו דאַנקען.
ער האָט איר פונדעסטמען פאַרט געגעבן די האַנט.
זי האָט מיט אַ שמיכל געפרעגט:

— וווּ זענט איר עס געווען אַ גאַנצע נאַכט? איר זענט
גאַרנישט געקומען אַהיים.

— איר הייסט, דאָס מיט די בלוטען איז באַט זייער שייך
פון אייך; איר האָט אויך היינט ביינאַכט אַרוינגעווישט די פענ-
כטער און אויפגעהאַנגען ריינע פאַרהאַנגען, איך קאָן אייך גאַר-
נישט אויסדריקן, וואָס פאַראַ נחתירות איר האָט מיר פאַרשאַפּט.
לאַנג לעבן זאָלט איר דערפאַר.

און פּרוּבלינג פאַלט ער אַרײַן אין איינער פון יענע משוגע-
נע מינוטן, אין וועלכער ער איז די שטימונג אַרײַן, הוילער, אומ-
באַרעכנטער איינפאַל, און ער זאָגט:

— הערט אויס, איך האָב מיטגעבראַכט אַ פעלץ, בעת איך
בין אָנגעקומען אַהער אין האָמעל; גאָט הייסט, וווּ ער איז ער-
געץ אַהינגעקומען, אָבער איך האָב בפירוש געהאַט אַ פעלץ מיט זיך,
און איך וויל אים אייך אַזעקשענקען. יא, יא, איך טו עס מחמת
דאַנקבאַרקיט, ס'איז שוין פעסט באַשלאָסן. דער פעלץ איז איי-
ערער.

סאַראַ האָט אַרויסגעפלאַצט מיט אַ הויכן, האַרציקן געלעכ-
טער. נאָך וואָס טויג איר אַ פעלץ?
יא, זי איז גאַנץ גערעכט; אָבער דאָס איז איר זאך. זיי

דארף זיב פונדעסזוועגן אָנעמען, זי דארף אים אָנמון דאָס פאר-
געניגן און אים אָנעמען... און ער האָט זיך אָנעשמעקט מיט
איר פריש געלעכטער און ער האָט מיטגעלאכט, ער האָט מיט
איר אָנגעהויבן טרייבן קאמאָדעס: גאָט, וואָס פארא שיינע אקסלען
זי האָט! וואָרט זי דאָס געגלויבט? איינמאָל האָט ער ביי איר
געזען מער, וויפל זי אַליין קאָן זיך פאַרשטעלן. יא, אין עס-זאָל;
זי איז געשטאַנען אויף אַ מיט און געוואָשן דער סופיט איבער
זיך, און ער האָט אַריינגעקוקט דורך דער שפּאַרע פון מיר; איר
קלייד איז געווען פאַרקאַשערט, ער האָט געזען אַ פּוס, יא, ער
האָט באמת געזען אַ האַלבן אייל פון אַ שיינעם פּוס. העעהע.
אַבער אזוי צי אזוי, נאָך היינט ביינאַכט, אין אַ פאַר שעה אַרום
וועט ער איר שענקען אַ בראַנסלעט; זי קאָן זיין זיכער אין דעם,
און, חוץ דעם, זאָל זי נאָר נישט פאַרגעסן, אז דער פעלץ איז
אירער...

אזא משוגענער! וואָס זשע, צי איז ער טאַקע אויף אַן
אמת פון זינען אַראָפּ? סאַראַ האָט געלאַכט, אָבער זי האָט אָנ-
געהויבן מורא צו קריגן פאַר זיינע משונהדיקע איינפאַלן. אייער-
נעכטן, דמשל, האָט ער דער פרוי, וואָס האָט אים אָפּגעבראַכט
די וועש, געגעבן אַ סך מער געלט, וויפל עס איז איר געקומען.
היינט וויל ער אַזעקשענקען זיין פעלץ. און אין שטאַט דערציילט
מען זיך אַן וועגן אים מאַדנע מעשות.

XX

יא, ער איז פון זינען אַראָפּ, ער איז פון זינען אַראָפּ.
ס'איז שוין מער קיין שום ספק נישט געווען אין דעם; וואָרום
סאַראַ האָט אים פאַרגעלייגט קאַזע, מילך, טיי, פאַרגעלייגט ביר,
האָט אים פאַרגעלייגט אַלץ, וואָס איז איר נאָר איינגעפאַלן, אָבער נישט
געקוקט דערויף איז ער אויפגעשטאַנען פון מיט, תיבה נאָכדעם,
ווי ער האָט זיך אַזעקגעזעצט און געלאָזט שטיין דעם גאַנצן
פרישטיק. פּלוצלינג איז אים איינגעפאַלן, אז ערשט איז פונקט די

צייט, ווען מארטא פלעגט קומען אויפן מארק מיט אירע אייער; ווער ווייסט, אפשר איז זי שוין צוריקגעקומען; עס האלט דאך געווען א גליקלעכער צופאל ווען ער זאל זיך היינט ווידער טרעפן מיט איר, גראד היינט. ער גייט צוריק אריין צו זיך אין צייטער און שמעלט זיך אזעק ביים פענסטער, דער גאנצער מארק ליגט פאר אים, נאר מארטאן קאן ער נישט זען. ער הארט א האלבע שעה, א גאנצע שעה, קוקט פסדר אויפן מארק, אבער אומ-זיסט. לסוף ווערט זיין גאנצער אינטערעס צוגעצויגן צו איין סצע-נע, וואס שפילט זיך אָ אונטן ביי די טרעפ פון דער פאסט און וועלכע ציט צו צו זיך א מאסע נייגיריקע: צווישן אן עולם אינמיטן אויף דער זאמדיקער גאס, זעט ער ווי מינוט מאנצט און שפרינגט ארויף און אראפ; דאס רעקל אויסגעטון און בארועט מאנצט ער און הערט נישט אויף אפצווישן דעם שוויס פון פנים. און אז ער האט געענדיקט, נעמט ער צונויף די עטלעכע ערעס ביי די צוקוקער. יא, מינוט האט זיך ווידער גענומען צו זיין אמא-ליקער מלאכה, ער האט ווידער אָנגעהויבן צו טאנצן.

נאגעל הארט ביז ער פארטיקט זיך אָ, און דער עולם גייט זיך פונאנדער, און ער שיקט אראפ אונטן עמעצן אים רופן. און מינוט קומט אריין מיט דער זעלבער הכנעה ווי אלע מאָל, דעם קאָפּ אראָפּגעבויגן, די אויגן אראָפּגעלאָזט צו דער ערד.

— איך האָב א בריוו צו אייך. — זאָגט נאָגעל.

און ער גיט אים דעם בריוו, שמעקט אים אריין מיף און קעשענע פון רעקל און הויבט אָן צו רעדן מיט אים:

— איר האָט מיך אריינגעבראכט אין א גרויס פארלעגנהייט, מיין פריינד, איר האָט מיך אָפּגענארט, מיט אזא כיטרעקייט גע-פירט מיך פאר דער נאָז, אז איך מוז עס פשוט באַוונדערן, כאַטש, פון דער אנדערער זייט, מוז איך צוגעבן, אז דאָס האָט מיר פארשאפט א סך עגמת נפש. איר האָט ערשט צייט? איר געדענקט נאך געוויס, אז איך האָב אייך אמאל צוגעזאָגט צו געבן א דערקערונג וועגן עפעס. נו, גוט. איך וויל אייך איצט געבן אָט די דערקערונג. איך מיין, אז ס'איז געקומען די צייט דע-רויף. נאר צי קאָן איך קודם בל פּרעגן: האָט איר געהערט, אז

מ'רעדט שטארק וועגן מיר אין שטאָט און מ'זאָגט, אז איך בין משוגע? לאַמיר זשע אייך באַרויקן, איך בין נישט משוגע; דאָס קאָנט איר זיך דאָך אַליין איבערצייגן, נישט אמת? איך בין מודה, אז אין דער לעצטער צייט בין איך טאָקע געווען אַביסל צע-טומלט; עס האָבן מיך געמראָפּן אַ מאַסע סיבות, וואָס זענען נישט געווען אזוי גוט; מסתמא, באַשערט אזוי; אָבער איצט בין איך ווידער פולקאָם געזונט, ס'פעלט מיר, גאָט צו דאַנקען, גאָר-נישט, איך בעט עס אייך נישט צו פאַרגעסן... איר וועט דאָך מיר נישט פאַר אומגוט נעמען, אויב איך וועל אייך בעטן עפעס נעמען אין מויל אַרײַן?

ניין, מינוט האָט גאָרנישט געוואַלט נעמען אין מויל אַרײַן.

— יאָ, דאָס האָב איך באַלד געוויסט... בקיצור, איך בין פול מיט חשד אויף אייך, גרענאַרד. איר פאַרשטייט גאַנץ גוט, וואָס איך בין אויסן מיט מיינע ווערטער. איר האָט מיך אזוי שרעקלעך אָפּגענאַרט, אז איך וויל מער נישט מאַכן קיין פרוי אויסצובאהאַלטן זיך מיט דעם; אין זייער אַן ערנסטער זאָך האָט איר מיר פשוט זייער מיאוס אָפּגעטון, קאָן זיין, אז פון גוטהאַרט-ציקייט, אויב איר ווילט, אָבער פאַרט זייער שלעכט געטון. אָט דאָס קליינע פלעשעלע איז געווען ביי אייך אין די הענט?

מינוט כאַפט זייטיק אַ קוק אויפן פלעשעלע און ענטפערט נישט.

— ס'איז געווען אין דעם סם. מ'האָט עס אויסגעליידיקט און דערנאָך ווידער אָנגענאַסן ביו דער העלפּט מיט וואַסער; היינט ביינאַכט איז דאָ קיין שום אַנדער זאָך נישט געווען נאָר ריין וואַסער.

מינוט זאָגט נאָך אַלץ גאָרנישט.

— זעט איר, מ'איז, אייגנמלעך, נישט באַגאַנגען קיין שום פאַרברעכן מיט דעם. דער, וואָס האָט עס געטון, האָט עס געטון פשוט מחמת גוטסקייט, נאָר פּדי צו פאַרהיטן, עס זאָל נישט גע-שען קיין אומגליק. אָבער דאָס האָט איר עס געטון.

פּווע.

— נישט אמת?

- יא. - ענטפערט מינוט.

- יא, און פון אייער זייט איז געווען ריכטיק געהאנדלט;
אָבער פון מיין שמאנדפונקט זעט די זאך אויס גאנץ אנדערש.
פארוואס האָט איר עס געטון?

- איך האָב געמיינט, איר ווילט אפשר...
פויגע.

- נו, זעט איר שוין! אָבער אין דעם פאך האָט איר זיך
אָפגענארט, גרענארד. אייער גוט האַרץ האָט אייך פארפירט. צי האָב
איך דען נישט יענע נאכט, ווען איר האָט מיטגענומען דאָס פלע-
שעלע מיט זיך, בפירוש געזאָגט, אז איך האָב נישט קיין מוט
עס אַליין אויסצוטרינקען?

- אַ געהויבט, אָבער איך האָב פונדעסטוועגן פאָרט מורא גע-
האַט, איר זאָלט עס נישט טון. און אַט האָט איר דאָך עס טא-
קע געטון.

- איך האָב עס געטון? וואָס פלוידערט איר? העהע, איר
האַט זיך אַליין אויסגעגעבן, טיערער, ס'איז אמת, אז איך האָב
דאָס פלעשעלע היינט ביינאכט אויסגעליידיקט, אָבער נעמט אייך
גוט אין אַכט; איך אַליין האָב אפילו קיין טראָפן דערפון נישט
פאָרוואָס.

מינוט קוקט אים אָן פאָרוואָס דערט.

- אַט זעט איר שוין, ווי איר אַליין קומט אַרויס ווי אַ
נאַר. איר מאַכט אַ שפאַציר אינמיטן דער נאכט; איר גייט אַרי-
בער די לאַנדונגס-בריק, איר טרעפט אָן אַ קאַץ, וואָס שלעפט
זיך איבערן ברעג און דרייט זיך און קאָרטשעט זיך פון די
מוראדיקסטע יסורים. איר שמעלט זיך אָפּ, קוקט זיך צו צו דער
קאַץ; עפעס איז איר געבליבן שמעקן אין האַלד, זי האָט אַ פיש-
האַקן אין האַלד, זי הוסט און דרייט זיך, און קאַן עס נישט
אַרויסשפייען און נישט אַראָפּשלינגען, און פון האַלד רינט איר
בלוט. גוט, איר כאַפט די קאַץ און איר פרוּזט אַרויסנעמען דעם
האַקן. אָבער פון גרויס ווייטיק איז די קאַץ אומרויק, זי טוט זיך
אַ וואָרף אויפן רוקן, אין איר ווילדן בעס לאָזט זי זיך אַרויף
אַ אויף אייך מיט די נעגל, צערייסט אייך די באַק אין איין אויג.

בלוק, אָט ווי איר זעט, למשך, ביי מיר אויף דער באַק. אָבער דערווייז ווערט איר וואָס אַמאָל ערגער, זי האַלט ביים דערשטיקט ווערן, און דאָס בלוט פליסט אָן אויפהער פון איר האַרץ. וואָס-זשע טוט מען פאַרט דערצו? בעת איר זענט זיך אזוי מיישב וואָס צו טון, קרינגט פון קירך-זייגער צוויי. ס'איז צו שפעט צו קריגן ביי עמעצן הילף, וואָרום ס'איז צוויי אַ זייגער ביינאָכט. מיטאַמאָל קומט אייך אויפן זינען, אַז איר האָט אַ קליין, געבענמטט פלעשעלע סם אין קעשענע; איר ווילט מאַכן אַ סוף צו דער קאַצט יסורים און איר גיסט איר אַרײַן דעם סם אין האַלז אַרײַן. די קאַץ מיינט, ס'איז עפעס טרעקדעכט, געפערדעכט, וואָס זי האָט געקראָגן, זי קאַרטשעט זיך צוזאַמען און קוקט זיך אַרום מיט אויסגעלאָצטע אויגן, טוט פּלוצלינג אַ הילרן שפרונג און קאַרטשעט זיך און שלעפט זיך הייטער איבערן ברעג. וואָס איז דאָ געשען? אין פלעשעדע איז נאָר געווען וואָסער, דאָס האָט נישט געקאָנט טויטן, ס'האָט בלויז געקאָנט פאַרגרעסערן די וויי-טיקן, און די קאַץ גייט הייטער מיט דעם פיש-האַקן אין האַלז און באַגיסט זיך מיט בלוט און סאַפעט נאָך לופט. פריער אָדער שפעטער וועט זי אויסגיין אין איר בלוט, אָדער זי וועט דער-שטיקט ווערן איינע אַליין ערגעץ אין אַ ווינקל.

— איך האָב עס געטון מיט אַ גוטער כוונה. — זאָגט מינוט.
 — פאַרשטייט זיך, איר טוט קיינמאָל נישט עפעס אַנדערש ווי דאָס, וואָס איר מיינט גוט און ערלעך; מ'קאָן אייך פשוט קיינמאָל נישט באַשולדיקן אין עפעס אַ זינד; אויף אזוי פיל איז אָט דער צארטער, ערלעכער שווינדל מיט מײַן גיפט נאַרנישט אומדערוואַרט פון אייך. אָט, אַ שטייגער, איצט, ווען איר האָט אונטן אויפן מאַרק געטאַנצט. איך בין געשטאַנען דאָ ביים פעני-סטער און זיך צוגעקוקט; איך וויל אייך נישט פאַרוואַרפן, חלילה, וואָס איר האָט עס געטון, איך וויל אייך נאָר פּרעגן, פאַרוואָס האָט איר אויסגעטון די שיד? איר גייט דאָך איצט אין שיד; נאָך וואָס האָט איר זיי אויסגעטון, בעת איר האָט געטאַנצט?

— כדי איך זאָל זיי נישט אָפּנוצן.

— פונקט דאָס, וואָס איך האָב זיך געריכט פון אייך! כ'האָב

געוויסט, אז איר וועט אזוי ענטפערן און דערפאר האָב איך גע-
 פרעגט. איר זענט דאָ אין שטאָט די ריינסטע נשמה. אַלצדינג אין
 אייך איז גוט און ערלעך, איר פארמאָגט לחלוטין נישט קיין שום
 פנימהלע. כ'האָב אייך אַמאָל געוואָלט שמעלן פאר אַ נסיון און
 אייך אָפקויפן מיט געלט, איר זאָלט זיך אָנגעבן פאר אַ פאָטער
 פון אַ פרעמד קינד; נישט געקוקט אויף דעם, וואָס איר זענט גע-
 ווען אַרעם, און דאָס דאָזיקע געלט וואָלט אייך גאַנץ גוט צונויך
 געקומען, האָט איר זיך פונדעסטוועגן תיבה ומיד אָפגעוואָגט דער-
 פון; בלויז ביי דעם געדאַנק וועגן אַזאַ מיאוסן עסק האָט אייער
 נשמה אויפגעצייטערט; כ'האָב גאַרנישט געקאָנט מאַכן מיט אייך,
 הגם איך האָב דעמאָלט פאָרגעלייגט פאר דעם עסק גאַנצע צוויי
 הונדערט קראָן. ווען איך וואָלט דעמאָלט געווען געוויסט, וואָס
 איך הייס היינט וועגן אייך, וואָלט איך אייך דאָן אזוי גראָב נישט
 פאָרגעקומען; דעמאָלט האָב איך נאָך נישט געהאַט וועגן אייך
 קיין קלאָרן איינדרוק; איצט אָבער הייס איך, אז מיט אייך מוז
 מען זיין, סיי זייער איינגעהאַלטן, סיי פאָרוויכטיק, מילא, ס'איז גוט!
 לאַמיר נישט אַרפאַגין פון וועגן... דאָס, אַלואַ, וואָס איר מוט אויס
 די שיד און איר מאַנצט באַרוועסערהייט און איר דערציילט קיי-
 נעם נישט קיין מעשה, הגם עס מוט אייך בלי ספק וויי, און איר
 באַקלאַגט זיך נישט אויף דעם, דאָס איז דווקא זייער באַראַקטע-
 רייטיש פאר אייך. איר וויינט ניט, איר זאָגט נישט: זעט, איך
 טו אויס די שיד, כדי זיי צו שווינען, כ'בין גענויט דערצו, ווייל
 איך בין אזוי אַרעם! ניין, איר האַנדלט זיך, אויב איך קאָן זיך
 אזוי אויסדריקן, שמום. ס'איז ביי אייך אַ פעסטער בלל, קיינמאָל
 און ביי קיינעם נישט צו בעטן עפעס; נישט געקוקט דערויף בא-
 קומט איר אַלץ, וואָס איר דאַרפט באַקומען, אָבער איר אַליין
 האָט דערביי דאָס מויל נישט געעפנט; איר זענט לגמרי ריין,
 אזוי פאר לייטן ווי פאר אייך גופא אין אייער באַוויסזיין. אַט
 דעם באַראַקטער-שמריך שמעל איך פעסט ביי אייך און איך גיי
 ווייטער; איר דאַרפט נישט ווערן אומגעדולדיק, איך וועל לוסן
 צוקומען צו דער דערקלערונג גופא... איר האָט אַמאָל געוואָגט
 עפעס וועגן דער פרעלין גודע, און איך האָב גער אָפט

נאָכגעמראַכט וועגן דעם; איר האָט געזאָגט, אז ס'איז אפשר גאָר נישט אזוי אוממעגלעך צוצוקומען צו איר, מ'דאַרף נאָר וויסן, ווי אזוי צוצוגיין דערצו; לכּל הפּחות האָט איר עפּעס דערגרייכט ביי איר...

— ניין, אָבער.

— יאָ, זעט איר, איך געדענק דאָס אויסגעצייכנט, ס'איז געווען דעם אָונט, ווען מיר זענען דאָ ביי דע געזעסן און געטרוני-קען, ס'הייסט, איך האָב געטרונקען, און איר האָט זיך צוגעקוקט. איר האָט געזאָגט, אז מאַרטאָ — יאָ, איר האָט זי אָנגערופן בלויז מאַרטאָ, איר האָט איך דערציילט, אז זי רופט איך בלויז יאָהאַ-נעס; נישט אַנת, איך זאָג קיין ציגן נישט, זי רופט איך דאָך יאָהאַנעס? זעט איר, איך קאָן זיך אויך דערמאָנען, אז איר האָט עס מיר דערציילט, נו, אָבער איר האָט געזאָגט, אז מאַרטאָ איז אפילו אזוי ווייט אַוועק, אז זי האָט איך דערצויבט אַלץ וואָס איז נאָר מעגלעך...

מינוט שפּרינגט אויף. ער איז אינגאָנצן רויט געוואָרן און ער שלאָגט אים איבער די רייד:

— דאָס האָב איך קיינמאָל נישט געזאָגט! איך האָב עס קיינמאָל נישט געזאָגט!

— איר האָט עס קיינמאָל נישט געזאָגט, האָט אזוי, איר האָט עס באַמט קיינמאָל נישט געזאָגט? און וואָס וועט זיין, אַ שטייגער, ווען איך רוף אַרויף סאַראַן און שטעל זי פאַר אַן עדות, אז זי איז גראַד בעת אונזער שמועס געווען אין צווייטן צימער און האָט געהערט יעדעס וואָרט דורך די דינע ווענטלעך? דאָס טרעפט מיר דאָס ערשטע מאָל! ערשט האָט איר דורך אייער אָפּלייקענען געמאַכט פון אַלץ אַ תּל; איך וואָלט איך נאָך גערן אויסגעפרעגט אַביסל וועגן דעם; עס אינטערעסירט מיך, און איך האָב אָפט דערפון געמראַכט; אָבער אז איר האַלט זיך ביי דאָס אייעריקע, אז איר האָט נישט געזאָגט. מאָ: איבעריקנס, בעט איך אייך, זעצט זיך נאָר צוריק אַוועק אויף אייער אָרם, אַנטלויפט נישט ווי יענעם מאַל. אַגב, קאָנט איר עס איצט סיי ווי סיי נישט. די מיר איז פאַרש, אָסן, איך האָב זי גע, שלאָסן.

נאגעל האָט פאַררױכערט אַ ציגאַר; פּלוצלינג טוט ער זיך
אַ כאַפּ, װי ער װאָלט זיך דערמאָנט אָן עפעס.

— ניין, אָבער גאָט מיין גאָט! — האָט ער געזאָגט, — װי
האָב איך מיך געקאָנט אזוי טועה זײַן! הער גרעגאָרד, איך בעט
אײך װירקלעך איר זאָלט עס מיר פאַרגעבן; איר זענט גערעכט,
איר האָט עס נישט געזאָגט, פאַרגעסט עס, לײבער פּרײַנט, אָן
אַנדערער האָט עס געזאָגט און נישט איר, איצט דערמאָן איך
מיך, כ'האָב עס געהערט מיט אַ פּאַר װאָכן צוריק. װי האָב איך
עס געקאָנט אויף אײן רגע טראַכטן, אַז איר װעט אזוי קאָמפּראַך-
מיטירן אַ דאַמע, און קודם כל, אַז איר װעט זיך אַלײן אויסגעבן
אויף אַזא אופן! כ'פאַרשטױ גאַרנישט, װי אזוי אזא זאך האָט
מיר געקאָנט אַרױף אויפן רעײן; סײַדן איך בין באַמט נישט
עפעס מיט אַלעמען... איבעריקנס, הערט זיך צו: איך בין זיך
דאָך מודה אין מיין טעות און בעט תּיפּף אַנטשולדיקונג; בכּן בין
איך דאָך נישט חסר דעה, נישט אמת? אויב איך רעד פּונדעסט-
זעגן פּאַרט אַביסל אָן אַ סדר, אַביסל װילד, דאַרפט איר נישט
מײַנען, אַז איך טו עס בכּוונן; מײַנט נישט, אַז איך װיל אײך
פאַרטומלען דעם קאָפּ און אַרױסקריגן בײַ אײך עפעס. דאָס
װאָלט סײַ װי סײַ געװען אָן אומױסמע טרחה, װײל איר אַלײן
רעדט קײן װאָרט נישט. ניין, די סיבה, װאָס איך רעד אזוי משׁו-
נהדיק און נישט מױשבדיק, איז דאָס, װאָס איך בין אין דער רגע
אין אַזא שטימונג; דאָס איז די גאַנצע סיבה. זײַט מיר מוחל, װאָס
איך בין פאַרקראַכן אין אַ זײַט; איר זענט שױן אונדאָי אומגעדול-
דיק און װײַלט הערן די דערקלערונג?

מינוט שװיגט. נאָגעל שטייט אויף און אַ צעקאָכטער הױבט
ער אָן אַרומצוגײן צװישן מיר און פענסטער אַהין און צוריק.
פּלוצלינג בלייבט ער שטיין, און פאַרמאַטערט און דערעסן פּון
דער גאַנצער זאך, זאָגט ער:

— ניין, ערשט האָב איך װירקלעך קײן שום השק נישט
װײַטער צו רעדן מיט אײך. איך װיל אײך גאַנץ אָפּן אַרױסזאָגן
מײן מײַנונג, איך האָב גערעדט און געפּלוידערט מיט אײך אָן אַ
סדר, און איך האָב עס בײַן איצט געטון בכּוונן, כּדי עפעס

ארויסצוקריגן פון אייך. כ'האָב עס געפרוּווט אויף אַלערליי אופנים; אָבער עס העלפט נישט, און די גאַנצע זאַך איז מיר שוין פשוט נמאס געהאָרן. נו, גוט, איך וועל אייך געבן די דערקלערונג, גרע- גאַרד, ביי זיך אין האַרצן גלויב איך, אז איר זענט אַ באַהאַלטע- נער מנוחל!

און ווען מינוט האָט אָנגעהויבן צו ציטערן, און זיינע אויגן האָבן גענימען בלאַנזען אין אַלע זייטן, האָט נאָעל הייטער גע- זאָגט:

— איר רעדט נישט קיין וואָרט, איר גייט נישט אַרויס פון אייער ראָלע. איך קאָן אייך נישט רירן פון אָרט, איר זענט אַ מערקווירדיקע, ועלמן-שטומע קראַפט; איר פאַרזונדערט מיך, און איך אינטערעסיר מיך מיט אייך. איר געדענקט, ווי איך האָב דעמאָלט גערעדט מיט אייך אַ גאַנצן אָונט און דערביי האָב איך אייך אַריינגעקוקט אין די אויגן, מיינענדיק, אז איר האָט זיך צו- נויפגעקראַמטשעט פאַר שרעק? דאַן האָב איך געפרוּווט גיין הייטער. כ'האָב אייך נישט אָפגעלאָזט פון אויג און אויף אַלערליי אופנים האָב איך געפרוּווט עפעס דערגיין. אָבער שטענדיק אָן ערפאַנג; דאָס בין איך מודה, הייל איר זענט בלוּמרשט אַן אומבאַפלאַעקטער מענטש: אָבער איך גופא האָב קיין מינוט נישט געצוהיפלט, אז איר זענט אַ שטילער, געהייטער בעל-עברה אויף אַ געוויסן אופן. איך האָב קעגן אייך נישט קיין שום באַזייון; דאָס, קיידער, האָב איך נישט. איר קאָנט דערום זיין גאַנץ רויק. ס'וועט אַלץ בלייבן צווישן אונז. אָבער קאָנט איר באַגרייפן, פאַרוואָס איך בין אַזוי זי- כער, אויב איך האָב נישט קיין באַזייון? זעט איר, דאָס פאַר- שטייט איר נישט. און נישט געקוקט דערויף האָט איר דאָך אַ שמענדיקע טבע אַראָפצולאָזן דעם קאַפ, בעת מיר רעדן וועגן עפעס; איר פאַרמאָגט אויגן מיט אַזא און אַזא אויסדרוק, אויגן, וואָס פינטלען דחקא דעמאָלט, ווען איר רעדט באַשטימטע ווער- טער, אָדער ווען מיר קומען צו באַשטימטע פראַגן; אַ חוץ דעם האָט איר אַ שטימע מיט אַ מורמלענדיקן קלאַנג, אַ די שטימע! אָבער דער עיקר מאַכט איר אַן אומסימפאטישן איינדרוק מיט אייער פערזאָן, איך פיל עס שוין אין דער לופטן, ווען איר קומט

צו; מײן נשמה הויבט אָן צו צימערן פאַר אומבאַקוועמלעכקייט. דאָס פאַרשטייט איר נישט? איך אויך נישט. אָבער אַזוי איז עס פאַרט. ווי גאָט איז מיר לײב, אפילו איצט, אין דער שעה, פיל איך זיך איבערצייגט, אַז איך בין אויפן ריכטיקן וועג; אָבער איך קאָן אייך נישט כאַפן בײַ דער האַנט, ווײל איך האָב נישט קײן באַזײזן. דאָס לעצטע מאָל, בשעת איר זענט געווען דאָ אויבן בײַ מיר, האָב איך אייך געפּרעגט, וווּ איר זענט געווען דעם זעקסטן יוני. ווײלט איר וויסן, פאַרוואָס איך האָב זיך נאָכגעפּרעגט דערױף? נו, דער זעקסטער יוני איז געווען דער טאָג, ווען קאַרל-סען איז געשטאַרבן, און איך האָב בײַ דאָן געגלױבט, אַז איר האָט געהרגעט קאַרלסענען.

בלײז, ווי ער וואָלט געקומען פון יענער וועלט, חורט מײ-נוט איבער די ווערטער: „אַז איך האָב געהרגעט קאַרלסענען!“ און ווערט ווידער אַנטשוויגן.

— יאָ, דאָס האָב איך בײַ איצט געגלױבט; אַזאַ פאַרדאַכט האָב איך געהאַט אויף אייך; אַזוי ווײט אַזש האָט מיך געטריבן דאָס געפיל, אַז איר זענט, אויף אַ געוויסן אופן, אַן אויסחורף. איצט גלױב איך עס נישט מער; איך בין מודה, אַז איך האָב געהאַט אַ טעות; איך בין געגאַנגען צו ווײט און איך בעט אייך, איר זאָלט עס מיר מוחל זײן. צו איר וועט מיר גלױבן אָדער נישט, אָבער כ׳האָב געהאַט אמתע יסורים, וואָס כ׳האָב אייך גע-טון אַזאַ גרויסע עוולה. דערפאַר האָב איך, נישט איין אָונט, זיצן-דיק אַלײן, געבעטן בײַ אייך פאַרגעבונג. אויב אָבער איך האָב אַ טעות געהאַט אין דעם פרט, בין איך פונדעסטוועגן פאַרט זיכער, אַז איר זענט אַן אוימריינער, צבועותדיקער נפש; זאָל מיך דער מײווד כאַפן, אויב איר זענט דאָס נישט! איך פיל עס מיף בײַ מיר אין האַרצן, ווי איך שטיי דאָ איצט און קוק אייך אָן; און איך שווער בײַ גאָט, אַז איר זענט עס! פאַרוואָס בין איך אין דעם אַזוי זיכער? פאַרשטייט נאָר גוט; לכּתחילה האָב איך נישט געהאַט קײן שום גרונט צו גלױבן אויף אייך עפעס אַנדערש, ווי נאָר דאָס בעסטע. און אַלע, וואָס איר האָט געטון, איז געווען גוט און פײן, יאָ, אפילו אײדל. דערצו האָט זיך מיר נאָך געחלומט.

זייער אַ שיינער חלום וועגן אייך, אַז איר זענט געווען ערגעץ אויף אַן אָפּענער זומפּ און איר האָט שרעקלעך געליטן פון די יסורים, וואָס איך האָב אייך אָנגעטון, און איר האָט מיר פונדעסטוועגן פאַרט געדאַנקט, זיך אַנידערגעוואָרפן אויף דער ערד און מיר געדאַנקט דערפאַר, וואָס איך האָב אייך נישט געפייניקט נאָך מערער און אייך נישט אָנגעטון קיין גרעסערע יסורים. דאָס האָט זיך מיר וועגן אייך גע- חלומט, און עס איז זייער שוין, עס איז נישטאָ קיין איין מענטש אין דער גאַנצער שטאַט, וואָס זאָל גלויבן עפעס שלעכטס אויף אייך. איר האָט ביי אַלעמען דעם בעסטן שם, איר זענט ביי אַלעמען נישט- חן. און דאָך שטייט איר פאַר מיין נשמה, ווי אַ פּהרנותריקער און קריכנדיקער מלאך פון נאַט, מיט אַ גוט וואָרט פאַר אַלעמען אויף די ליפּן און מיט אַ מצוהאלע יעדן טאָג. אָבער איר האָט מיר, חלילה, באַערדט, צי שלעכטס געטון? ניין, ניין, חס ושלום, איר האָט קיין שום זאך נישט געטון, און אזוי איז שוין טאַקע דער שטיי- גער צו האַנדלען; איר טוט קיינעם קיין שום עתולה נישט, איר טוט נישט קיין שום שלעכטע זאך, איר זענט הייליק און ריין און אַבסאָ- לוט אומשולדיק פאַר לייטן, און דאָס איז גענוג פאַר דער וועלט, אָבער פאַר מיר איז עס נאָך ווייניק, איך בין אייך נאָך אַלץ חושד. דאָס ערשטע מאָל, ווען איך האָב אייך געזען, האָט מיט מיר גע- מראָפּן עפעס משונהדיקס. ס'איז געווען אין אַ פּאַר טאָג אַרום נאַכ- דעם, ווי איך בין אָנגעקומען דאָ אין שטאַט, ביינאַכט, אַרום צוויי אַ זייגער, ב'האָב אייך געזען לעבן מאַרטא גורעס הויז, אונטן ביים ברעג; ב'האָב אייך פּלוצלינג באַמערקט אין מיטן גאַס, נישט זעענ- דיק, פון וואַנעט איר זענט אָנגעקומען; איר זענט געשטאַנען און גע- וואָרט, איר האָט מיר געלאָזט פאַרבייגיין, און דערנאָך האָט איר מיר נאַכגעקוקט, געוואָרפן זייטיקע בליקן אויף מיר. איך האָב נאָך דע- מאַלט נישט געהאַט גערעדט מיט אייך, נאָר עפעס אַן אינעווייניקסטע שטים אין מיר האָט מיר אויפּמערקזאַם געמאַכט אויף אייך, און די שטים האָט געזאַגט, אַז איר הייסט יאָהאַנעס. זאָל דאָס זיין דאָס לעצטע וואָרט, וואָס איך האָב אַרויסגערעדט אין מיין לעבן — נאָר איך זאָג אייך, אַז ס'האַט געקלונגען אין מיר, אַז איר הייסט יאָהאַ- נעס. אָבער פון יענער נאַכט אָן האָב איך אייך נישט אַרויסגעלאָזט

פון אויג; און איר האָט זיך שטענדיק אַרויסגעגליטשט פון מייער הענט; כ'האָב אייך אויף קיין שום פאל נישט געקאָנט כאַפֿן ביי דער האַנט, לסוף זענט איר אַזש געפאלן אויף דער המצאה, מיר צו פאַרבייטן אַ טראַפֿן סם, - נאָר מחמת גוטער און איידעלער מורא, מאַמער, הליכה, טרינק איך עס אויס. ווי אַזוי זאָל איך אייך אויס-טייטשן מייער געפילן, וואָס איך האָב בנוגע דעם? אייער תמימות שיקאַנרט מיך, אַלע אייערע שיינע ווערטער און מעשים-טובים פירן מיך בלויז אַראָפּ פון וועג: אייך אויפצודעקן. איך וויל פון אייך אַראָפּרייסן די מאַסקע און אייך צווינגען, איר זאָלט אַרויסזיין איי-ער אמתע נאָטור. דאָס בלומ קאָכט אויף אין מיר יעדעס מאָל, ווען איך זע אייערע בלויע, לינגערישע אויגן, און איך קרום זיך פֿאַר אייך און איך הייס, אַז איר זענט אין האַרצן אַ יעוואַיט. אפילו אין דער רגע דאָכט זיך מיר, אַז איר לאַכט אינעווייניק אין זיך, אַז נישט קוקנדיק אויף אייער פאַרצווייפלטער, דערשלאַגענער מינע, האָט איר אַ פאַרבאָרגענעם, הורישן געלעכטער, צוליב דעם, וואָס איך קאָן אייך גאָרנישט טון, ווייל איך האָב נישט קיין שום באַווייזן קעגן אייך.

און מינוט ענטפערט אויף דעם אויך נישט קיין איין וואָרט.

נאָגעל רעדט הייטער;

- איר האַלט מיך, פאַרשטייט זיך, פאַר אַן אויסוואַרף און פאַר אַ גראַבן מענטש, וואָס פאַלט אָן אויף אייך און וואַרפט אייך אָט די אַלע חטאים אין פנים אַרײַן גוט; דאָס גייט מיך ווייניק-וואָס אָן; איר קאָנט מיך האַלטן, פאַר וואָס איר ווילט; ביי זיך אין האַרצן ווייסט איר גאַנץ גוט, אַז איך האָב אייך אַרויפגעטראַפֿן אויף די הינער-אויגן, דאָס איז גענוג פאַר מיר. אָבער פאַרוואָס דערלאָזט איר, אַז איך זאָל זיך אַזוי באַגיין מיט אייך פאַרוואָס שטייט איר נישט אויף, שפייט מיר נישט אָן אַ פולן פנים און גייט זיך נישט אייער וועג? ס'האָט אויסגעזען, ווי מינוט וואָלט געקראַגן אַביסל מוט. ער האָט אויפגעהויבן די אויגן און געזאָגט:

- איר האָט דאָך פאַרשראָסן די טיר.

- נו, זעט איר שוין, - האָט נאָגעל געענטפערט - איר האָט

זיך דאָך אויפגעכאַפּט! און איר ווילט מיר איינרעדן, בכּן איר האָט

גענלויבט, אז די מיר איז פארשלאסן די מיר איז אָפּן, טוט אַ קוק אַהער, אַט שטייט זי גאַנץ אָפּן! כ'האַב בכוון געזאָגט, אז זי איז פאַרשלאָסן, פּדי אייך צו פּרוּבירן; ס'איז אַ נעץ פאַר אייך. די מעשה איז אזוי: איר האָט די גאַנצע צייט געוויסט, אז די מיר איז אָפּן, אָבער איר האָט זיך נישט וויסנדיק געמאַכט דער-פון, נאָר צוליב דעם, כּדי איר זאָלט דאָ קאָנען זיצן ריין און אומשולדיק, פּונקט ווי שטענדיק, און אויסשטיין באלידיקונגען פון מיר. איר זענט נישט אַוועק פון צימער, ניין, איר האָט זיך נישט גערירט פון אָרט; און ווי גיך איך האָב אייך געזאָגט, אז איך האָב אַ חשד אויף אייך, האָט איר אָנגעשטעלט די אויערן; איר האָט געוואָלט הערן, וויפּיל איך ווייס, ווי ווייט געפערלעך איך קאָן ווערן פאַר אייך. ביי גאָט, איך ווייס, אז אזוי איז עס, און איר קאָנט זיך גאַנץ רויק לייקענען, אויב איר ווילט, ס'איז מיר אַלץ איינס... און פאַרהאַס מאַך איך איצט מיט אייך. אַזעלכע חשבונות; איר האָט אַ גאַנץ גוטע סיבה מיר צו שטעלן די דאָ-זיקע פּראַגע; וואָרום אין פּלוג קאָן אויסווען, אז דאָס איז נישט מייַן באַבעס עסק. מייַן פּריינט, עס איז יאָ מייַן עסק; ערשטנס, וואָלט איך אייך שטאַרק געוואָלט וואָרענען, איר זאָלט זיך היטן. גלויבט מיר, און דער רגע מייַן איך ערלעך, וואָס איך זאָג. אזוי צי אזוי, אויף וועלכן ס'איז אופן, זענט איר אַן אויסוואַרט, און דאָס האַלט נאָר אַן אַ געוויסע צייט; אין איין שיינעם פּרימאַרגן קאָנט איר ליגן אָפּן פאַר דער גאַנצער וועלט, און ווער ס'וועט האָבן גאָט אין האַרצן, וועט קאָנען טרעטן אויף אייך. דאָס איז ערשטנס. צווייטנס, האָב איך אַ חשד, אז נישט געקוקט דערויף, וואָס איר לייקנט אזוי שטאַרק, שטייט איר דאָך נענטער צו פּריי-ליין גודע, ווי איר ווילט מ'זאָל עס גלויבן. נו, וואָס פאַראַ שייכות האָט פּרייַלין גודע מיט מיר? יאָ, דאָס זענט איר הידער גע-רעכט; אויף דער פּראַגע האָב איך נישט וואָס צו ענטפערן; פּרייַלין גודע גייט מיך ווייניקער אָן, ווי יעדע אַנדערע. אָבער בכלל האָב איך אַ סיבה צו זיין אומרויק, אויב איר האָט מיט איר עסקים, און איר שטעקט זי נאָך אפּיאר אָן מיט אייער

דורכגעטריבענעם יעוויטיזם. אָט דערפאר האָב איך זיך אויף
זאָ אופן אָפגעריכענט מיט אייך.

נאָגעל פאַררויכערט היידער זיין ציגאַר און זאָגט:

— און איצט בין איך פאַרטיק, און די טיר איז נישט פאַר-
שלאָסן. האָב איך אייך געמוזן אָן עזולה? שווייגט אָדער ענטפערט!
טוט, וואָס איר הילט; נאָר זאָל אייער אינערלעכע שמים ענטפערן פאַר
אייך, אויב איר ענטפערט נישט. לייבער פריינט, לאַמירך אייך
זאָגן, איידער איר גייט אַוועק, איך ווינטש אייך נישט קיין שום
שלעכטס.

פּויוע.

מינוט שטייט אויף, לייגט אַרײן די האַנט אין קעשענע און
נעמט אַרויס דעם בריוו. ער זאָגט:

— איצט קאָן איך דאָס מער נישט אָננעמען.

דאָס איז פאַר נאָגעלן אומגעריכט; ער האָט גאָר פאַרגעסן

אָן דעם בריוו, און ער זאָגט:

— אַזוי? איר ווילט עס נישט נעמען? פאַרהאָס נישט?

— איך קאָן עס נישט אָננעמען.

מינוט לייגט אַוועק דעם בריוו אויפן טיש און לאָזט זיך
גיין צו דער טיר. נאָגעל גייט אים נאָך מיטן בריוו אין דער
האַנט, די אויגן זענען אים פול מיט טרערן, און זיין שמים צי-
טערט פּרוצלינג.

— נעמט עס דאָך, נרעגאַרד. — זאָגט ער.

— ניין. — ענטפערט מינוט און ער עפנט די טיר.

נאָגעל פאַרמאַכט צוריק די טיר און זאָגט נאָכאַמאָל:

— נעמט עס! נעמט! לאַמירך אייך שוין זאָגן בעסער, אַז
אייך בין משוגע, אַז איר דאַרפט אינגאַנצן פאַרגעסן אָן דעם, וואָס
אייך האָב היינט געזאָגט. איך בין זחלוטין משוגע, איר זעט אַרײן
גאַנץ גוט, אַז מען קאָן זיך נישט אומקוקן אויף מיינע רייד, אַז
אייך בין נישט ביים קלאָרן זינען, נישט אמת? אָבער נעמט דעם
בריוו, איך ווינטש אייך נישט קיין שלעכטס, כאַטש איך בין ממש
אויסער זיך; נעמט עס, איך בעט אייך, קיין סך איז דאָ נישטאַ,
גלויבט מיר, ס'איז אַ קלייניקייט, און כ'האָב אַזוי שטאַרק געוואָלט

געבן ביים סוף א בריוו מיט עפעס וואָס ס'איז, ס'איז במעט גאָרנישט נישטאָ אין דעם, אבי נאָר אַ בריוו. יאָ, ס'איז בלויז אַ גרוס. נו, איך בין אייך אזוי דאנקבאַר דערפאַר.

ביי די ווערטער האָט ער אַרײַנגעשמעקט מינוטן דעם בריוו אין האַנט אַרײַן און איז צוגעלאָפּן צום פענסטער, בדי ער זאָל נישט צוריקקריגן. אָבער מינוט איז געבליבן ביי זינס. ער האָט דעם בריוו נאָכאַמאָל אוועקגעלייגט אויפן טיש און אַ שאַקל געטון מיטן קאַפּ.
ער איז אוועק.

XXI

ניין, קיין זאך איז אים נישט געראָטן. צי ער איז זיך גע-
זעסן ביי זיך אין צימער, צי ער האָט זיך אַרומגעשרעפט איבער
די גאַסן, אין ערגעץ האָט ער קיין רו נישט געפונען; זיין קאַפּ
איז געווען פול מיט טויזנטער רעיונות, און יעדע זאך האָט אים
פאַרשאַפט באַזונדערע יסורים. פאַרוואָס איז אומעמום אזוי געגאַני-
גען מיט דער פוטער אַראָפּ? ער האָט עס נישט געקאָנט באַ-
גרייפן; אָבער וואָס אַמאָל האָבן זיך די פּעדעס אַרום אים מער
צוזאַמענגעצויגן, ס'האָט שוין דערגרייכט אזוי הייט, אז ער קאָן
שוין באַמת נישט פּוועלן ביי מינוטן אַנצונעמען אַ בריוו, וואָס ער
האָט אים געוואָלט געבן.

אַלצדינג איז געווען אזוי טרויעריק און אזוי נישט איבער-
צוטראָגן. דערצו איז נאָך צוגעקומען דאָס, וואָס אים האָט אָנגע-
הויבן צו פייניקן פון אַ נערוועזער מורא פאַר עפעס. ווי עפעס אַ
געוויסע סבּנה וואָלט ערגעץ-ווי פון אַ פינסטערן היינקל געלויערט
אויף אים, אָפּט פּלעגט ער פאַרגליווערט ווערן פאַר פחד, ווען
די פאַרהאַנגען פון פענסטער פּלעגן זיך נאָר אַ ריר טון פון ווינט.
וואָס פאַראַ נייע פּרעניותן זענען נאָך צוגעקומען צו די אַלמע? זיין
אַביסל האַרטער אויסזען, וואָס איז קיינמאָל נישט געווען שוין,
איז איצט געוואָרן נאָך מיאוסער דורך דעם טונקעלן בערדל,

וואָס האָט אים געשפּראַצט אויף דער גאַמבע און אויף די באַקן;
ס'האָט זיך אים געדאַכט, אז די האָר ביי די אויערן זענען אים אויך
גרויער געוואָרן.

יא, וואָס איז דאָס אַזוינס? שיינט דען נישט די זון, און איז
ער דען נישט גליקלעך, וואָס ער לעבט נאָך און קאָן גיין ווי
ער וויל? איז דען פּאַראַן אַן הערלעכקייט אין דער וועלט, וואָס
זאָל זיין פּאַרשלאַסן פאַר אים? די זון ליגט איבערן מאַרק און
איבערן ים; אין די קליינע, שיינע גערמלעך ביי יעדן הויז זינט
גען די פּוינגלען און שפּרינגען אַרום פון איין צווייט אױפן אַנ-
דערן; די גאַלדענע שטראַלן זענען אומעטום צעשטאָן. די זאַמ-
שטיינדלעך אין די גאַסן באַרן זיך אין גאַלד, און אויבן, אויפן
שפיץ פונם קירכן-טורם, שטייט די באַזילבערטע קױל און ציטערט
אַנטקעגן הימל, ווי אַן אומגעהויערער בריליאַנט.

ער פּאַלט אַרײַן אין אַן אויסערגעוויינלעכער פּרייד, אין אַן
אַנטציקונג אַזוי שטאַרק, אַזוי שטאַרק און אַזוי נישט בייצושטיין,
אַז ער בױגט זיך אַרויס פון פענסטער און וואַרפט אַראָפּ אַ הויפּן
זילבערגלעך פאַר די קינדער, וואָס שפּילן זיך פאַר די האַמעל-
שטיגן

— זײַט גוטע קינדער! — זאָגט ער. און פאַר גערירטקייט
קאָן ער קױם אַרויסברענגען די ווערטער פון מױל אַרויס. פאַר
וואָס האָט ער דען מורא צו האַבן? ער זעט גאַרנישט אויס ער-
גער, ווי פּריער, און הויך דעם, ווער האַלט אים דען צו, ער זאָל
זיך נישט אויספוצן און אַפּראַזירן? דאָס איז דאָך נאָר ביי אים
אין די הענט. און ער איז אַוועק צום פּרױווער.

ער האָט זיך אויך דערמאַנט, אז ער דאַרף זיך אײַנקױפן
עטלעכע זאַכן; ער דאַרף קודם פּל נישט פאַרגעסן דעם בראַט-
סלעם, וואָס ער האָט צוגעזאָגט סאַראַן. און אונטערזױנגנדיק זיך
און פּרײלעך, מיט דער זאָרגלעזיקייט פון אַ קינד, וואָס איז צו-
פּרידן פון דער גאַנצער וועלט, באַזאָרגט ער זײַנע אַלע זאַכן.
ס'איז נישט מער, ווי אַן אײַנרעדעניש, אז ער דאַרף מורא האַבן
פאַר עפעס.

זײַן גוטע שטימונג דויערט, און ער פאַרלירט זיך אין

פריילעכע געדאנקען. ער האט זיך זייער שארף אָפגערעכנט מיט מינוטן, און ס'איז במעט אויסגעמעקט פון זיין זכרון, ער דערמאָנט זיך אָן דעם ווי אין אַ חלום, מינוט האָט נישט געוואָלט אָננעמען דעם בריוו, אָבער ער האָט דאָך אויך אַ בריוו פאר מאַרטאָן. אין זיין פארלאַנג זיך צו טיילן מיט אַנדערע זיין אויסערגעוויינלעכע פרייד, האָט ער איצט געוואָלט פאַרן אויף אַן המצאה, ווי אזוי איר צו באַזאָרגן דעם בריוו. ווי אזוי טוט מען דאָס? ער האָט אַ זוך געטון אין זיין בריוו-טאַש און געפונען דעם בריוו. צי וואָלט נישט געווען קיין פלאַן, ער זאָר אים צושיקן צו דאָנין, אז זי זאָל נישט וויסן, פון וואַנען ער איז געקומען? ניין, צו דאָנין טאָר ער אים נישט שיקן. ער האָט אַ ווייכע זיך מיישב געווען, ער מוז דעם בריוו תיבף אָפשיקן; עס איז געווען אין אים עטלעכע באַנקאָטן, נישט קיין בריוו, קיין וואָרט נישט. אפשר וועט ער קאָנען בעטן דעם דאָקטאָר סמענערסען, ער זאָל עס באַזאָרגן און צופרידן מיט דעם דאָזיקן איינפאַל גייט ער צום דאָקטאָר סמענערסען.

ס'איז געווען זעקס אַ וויגער.

ער האָט אָנגעקלאַפט אין דעם דאָקטאָרס ביוראָ; זי איז געווען צו. ער גייט דורך דעם הויף און וויל אַרײַנגיין אין קיך, זיך נאָכצופרעגן אויפן דאָקטאָר. מיטאַמאָל הערט ער, ווי פרוי סמענערסען רופט אים פון גאַרטן.

אין גאַרטן, אַרום אַ גרויסן, שטיינערנעם טיש, זיצט די פאַ-
מידיע און טרינקט קאַווע. דאָרט זענען אויך געווען עטלעכע
געסט; אַ פּאָר דאַמען, עטלעכע הערן; דאָני קיעלאַנד איז אויך
געווען דאָרט; זי האָט געטראָגן אַ גאַנץ ווייסן הוט, וואָס איז גע-
ווען אַרום און אַרום באַזעצט מיט קליינע, הערע בלומען.

נאָגעל וויל צוריקגיין; דאָן שטאַמלט ער אַרויס:

— דער דאָקטאָר, כ'האַב געוואָלט דעם דאָקטאָר...

גאָט, צי איז ער אַמאָל נישט קראַנק?

ניין, ניין, ער איז נישט קראַנק.

נו, אויב אזוי דאַרף ער נישט אַוועקגיין.

פרוי סמענערסען האָט אים אַ נעם געטון ביים אַרעם;

דאגני איז אפילו אויפגעשטאנען און געוואָלט אים אָפגעבן איר שטול. ער האָט זי אָנגעקוקט; זיי האָבן זיך איינער דעם אנדערן אָנגעקוקט; זי איז אפילו אויפגעשטאנען פאר אים און האָט אים שטילדערהייט געזאָגט:

— ביטע, זעצט זיך דאָ!

נאָר ער האָט געפונען אַן אָרט נעבן דאָקטאָר און זיך אוועקגעזעצט.

דער דאָזיקער קבלת פנים האָט אים אַביסל צעמישט. דאגני האָט אים פריינטלעך אָנגעקוקט און אים אפילו געוואָלט אָפגעבן איר שטול. זיין האַרץ האָט שטארק געקלאַפט; אפשר וואָלט געווען אַ פלאַן, איר צו געבן דעם בריוו פאר מאַרטאָן?

אין אַ וויילע אַרום האָט ער זיך צוריק באַרויקט, מ'האָט געפירט אַ לעבעדיקן שמועס, מ'האָט גערעדט וועגן אַלערליי זאַכן; זיין ליכטיקע שטימונג האָט אים ווידער באַהערשט, און זיין שמי-מע האָט געציטערט פאַר פרייד. ער לעבט דאָך, ער איז נישט טויט און וועט אויך נישט שטאַרבן. אַרום אַ ווייט-געדרעקטן טיש מיט פינקלדיקע, זילבערנע בלוים, אין דעם דאָזיקן גרינעם גאַרטן איז געזעסן אַ קאָמפּאָניע פון פריילעכע מענטשן, וואָס האָבן געלאַכט און וואָס די אויגן האָבן ביי זיי געגלאַנצט פון פרייד; איז דען געווען די מינדסטע סיבה צו פילן זיך נישט גוט?

— ווען איר וואָלט באַמת געוואָלט זיין אזוי גוט, וואָלט איר גענומען אייער פידל און געשפילט עפעס פאַר אונז. — האָט פרוי סמענערסען געזאָגט.

ניין, ווי קאָן איר גאָר איינפאַרן אַזעלכעס?

ווען די אנדערע זענען אויך צוגעשטאנען צו אים, האָט ער זיך פונדערגעלאַכט אויפן קול און געזאָגט:

— אָבער איך האָב דאָך אפילו קיין פידל נישט!

אָבער זיי האָבן געוואָלט שיקן נאָכן אַרגאָניסטס פידל; אין אַ רגע אַרום וועט זי זיין דאָ.

יא, דאָס וועט זיי גאַרנישט העלפן, ער וועט זיך אפילו נישט צורירן צו איר. און חוץ דעם איז דעם אַרגאָניסטס פידל איבערגעפירט צוליב די קריינע רובינען, וואָס זענען איינגעזעצט

דאָרט אויפן גריף-ברעט; דער טאָן קריגט איבער דעם אַ גלע-
 זערנעם קלאַנג; די שטיינדלעך זענען נישט איינגעפאַסט אויפן
 ריכטיקן אָרט, ס'איז נישט אויסצוהאַלטן. איבעריקנס, קאָן ער שוין
 גאַרנישט פירן דעם בויגן איבער די סטרונעס ווי עס דאַרף צו
 זיין, יא, אייגנטלעך האָט ער עס גאָר קיינמאַל נישט געקאָנט;
 נישט אמת, ער אַליין מוז דאָך עס וויסן בעסער פון אַלעמען...
 אָבער דאָ האָט ער מיטאַמאַל אָנגעהויבן צו דערציילן, ווי עס
 איז אים געאַנגען דאָס ערשטע און איינציקע מאָל, בעת מ'האַט
 וועגן זיין שפּיך גערעדט אין דער עפנטלעכקייט; דאָס וואָלט
 במעט געקאָנט אָנגענומען ווערן פאַר אַ סימבאָל. די צייטונג האָט
 ער דעמאָלט געקראָגן ערשט ביינאַכט און געלעזן זי, בעת ער
 איז געלעגן אין בעט; ער איז נאָך דעמאָלט זייער יונג געווען,
 ער האָט געווינט ביי זיינע עלטערן, און געווען געדרוקט איז עס
 אויף אַ פּאָקאַלער צייטונג. אָ, ווי גליקלעך ער איז געווען מיט
 דער רעצענזיע! ער האָט זי איבערגעלייענט שיינע עמלעכע מאָל
 און איז אַנטשלאָפן געוואָרן, נישט פאַרלעשנדיק די ליכט. אין
 מיטן דער נאַכט כאַפט ער זיך אויף און ער פילט זיך נאָך טויט-
 מיר, די ליכט האָבן אויסגעברענט, אין צימער ביי אים איז פינ-
 סטער; אָבער אויף דער פּאָדלעגע שלאַגט אָפּ עפעס אַ ווייסע
 זאַך. און אזוי ווי ער האָט געוואַסט, אז אין צימער ביי אים גע-
 פינט זיך אַ ווייס שפּיי-קעסטל, מראַכט ער ביי זיך; זע נאָר, דאָס
 איז דאָס שפּיי-קעסטל! ס'איז אַ חרפה צו זאָגן - אָבער ער האָט
 אויסגעשפּיגן און געהערט ווי ער האָט געטראָפן. און אזוי ווי ער
 האָט דאָס ערשטע מאָל אזוי גוט געטראָפן האָט ער נאָכאַמאָל
 אויסגעשפּיגן און ווידער געטראָפן. דערנאָך האָט ער זיך צוריק-
 געלייגט און איז אַנטשלאָפן געוואָרן. אָבער אויף מאָרגן אינדערפרי
 טוט ער אַ קוק, אז דאָס איז געווען די טייערע צייטונג, וואָס ער
 האָט געשפּיגן אויף איר, די זייער פריינדלעכע עפנטלעכע מיינונג
 וועגן אים-אויף איר האָט ער געשפּיגן. העעהע, דאָס איז געווען
 זייער טרויעריק!

אַלע האָבן זיך צעלאַכט. מ'איז געוואָרן וואָס אַמאָל מער
 אויפגעדענט. פּלוצלינג רופט זיך אָן די באַלעבאַסטע:

— אָבער איר זעט באמת אויס אַ ביסל בלייכער, ווי שטענדיק!
— אַך, — האָט נאָגעל געענטפערט — דאָס איז לחלוטין גאָר-
נישט. איך פיל זיך גאַנץ גוט.

און ער האָט זיך צעלאַכט אויפן קור איבער דעם איינפאַל,
אַז אים זאָל עפעס פעלן.

און פּלוצלינג קומט אים דאָס ברוט אין פנים אַרײַן, ער
הויבט זיך אויף פון דער באַנק און זאָגט, אז מיט אים איז
ווירקלעך נישט אַלץ אין אָרדנונג; ער ווייסט אַלײַן נישט פאַר-
וואָס, נאָר עס דאַכט זיך אים אַלץ, ווי מיט אים וואָרט געדאַרפט
פאַרקומען עפעס אַן אומגעריכטע זאַך. ער שרעקט זיך אַזוי.
העהעהע, צי האָט עס שוין עמעצער איבערגעלעבט אַמאָל? אַ
חוק! און ס'איז דאָך נישט געשטויגן נישט געפּלויגן, נישט אמת?
עס האָט אים אויך געטראַפּן עפעס.

דאַן האָבן אלע אָנגעהויבן בעטן, ער זאָל דערציילן, וואָס
ס'האָט געטראַפּן מיט אים.

ניין, צו וואָס? ס'איז אַ קלייניקייט, אַ פּוסטע נאַרישע זאַך,
נאָך וואָס פאַרשעהנדן צײַט דערויף? די געוועלשאַפט וועט זיך
גאָר לאַנגווייליקן דערביי.

ניין, זיי וועלן זיך לחלוטין נישט לאַנגווייליקן.
ס'איז אָבער אַזוי לאַנג. ס'הויבט זיך אָן וײַט אַזש אין
סאַן פּראַנציסקאַ: ס'איז אַ מעשה, וואָס צײַט זיך נאָך פּון אַמאָל,
בעת ער האָט גערויכערט אָפּוים...

אָפּוים? גאָט, ווי אינטערעסאַנט דאָס איז!

— ניין, ליבע פּרוי, ס'איז גיכער פּײַנלעך, וײַל אפּילו איצט
אין מיטן העלן טאָג שרעק איך מיר פאַר עפעס. נאָר מײַנט
נישט, אז איך בין הילד אַ שטענדיקער אָפּוים-רויכערער; כ'האָב
עס אינגאַנצן געטון אַ צוויי מאָל, און דאָס אַנדערע מאָל איז גאָר
נישט אינטערעסאַנט. אָבער דאָס ערשטע מאָל האָב איך ווירקלעך
איבערגעלעבט אַ מערקווירדיקע זאַך. ס'איז אמת. איך בין אַרײַן-
געפאַלן אין אַן אַזוי גערופּענעם „דען“. ווי קום איך אַהין? אַט
אַזוי אַן שום כּוונה, צײַטנווייז האָב איך ליב אַרומצוואַנדלען אי-
בער די גאַסן, כ'זע מענטשן, קלויב זיך אויס עפעס אַ פאַרשוין

און איך גיי נאך פון א מרחק, כדי צו זען, ווו ער וועט זיך לסוף אפשטעלן; כ'קוק נישט אויף קיין שום זאך, כ'גיי ארויף גלייך אין די הייזער, אויף די טרעפ, כדי צו זען, ווו ער וועט סוף-בל-סוף אריינגיין. ביינאכט אין די גרויסע שמעט איז עס אויסערנע-היינלעך אינטערעסאנט און מ'קאן דאן מאכן די מערקווירדיקסטע באקאנטשאפטן. מירא, נישט דאס בין איך אויסן. בין איך אל'וא אין סאן פראנציסקא און שלעפ מיך ארום איבער די גאסן. ס'איז נאכט, פאר מיר גייט א הויכע, מאגערע פרוי, און איך נעם פון איר קיין אויג נישט אראפ; ביים ליכט פון די גאז-לאמטערנעס, וואס מיר גייען פארביי, קאן איך זען, אז זי טראגט דינע קליידער, נאך ארום האלדז טראגט זי א קרייץ פון גרינע שטיינדלעך. ווהיין גייט זי זי גייט פון איין קווארטל אין אנדערן, גייט דורך פארשידענע גאסן און גייט און גייט, און איך גיי איר אלץ נאך טרוט ביי טרוט. לסוף געפינען מיר זיך אין א בינעזישן קווארטל, די פרוי גייט אראפ עטלעכע טרעפלעך אין א קעלער און איך נאך איר; זי גייט אריין אין א לאנגן קארירדאר, און איך גיי אויך אריין אהין. רעכטס פון אונז איז א שטיינערנע וואנט, אבער פון דער לינקער זייט האבן מיר קאזעהייזער, ראזורעס און ווע-שערייען. פלוצלינג שמעלט זיך די פרוי אפ ביי איין טיר, זי קלאפט אן, א פנים מיט קרומע אויגן ווייזט זיך אין דעם טיר-פענסטער און מ'לאזט זי אריין. איך ווארט א ווילע און שטיי גאנץ שטיל, דאן קלאפט איך אויך אן. די טיר עפנט זיך ווידער אויף און איך גיי אריין.

דאס צימער איז פול מיט רויך און מ'רעדט דאָרט הויך אויפן קול. אויבן ביים טיש שטייט די מאגערע פרוי און דינגט זיך מיט א בינעזער מיט א בלוי העמד איבער די הויזן. איך גיי צו א ביסל נעענטער און איך הער, אז זי וויל פארמשבען איר קרייץ, אבער זי וויל עס נישט אַוועקלייגן ביים בינעזער, נאָר עס מ'ראָגן אויף זיך; כ'הער, עס גייט אין צוויי דאלאר, און זי איז נאָך פון פריער עפעס שולדיק, אזוי אז בסך הכל איז עס א סומע פון דריי דאלאר. גוט, זי איז שטארק אומרויק, צייטנחייז צעכלי-פעט זי זיך און פארברעכט מיט די הענט, און זי ווייזט מיר אויס

קניט האמסון

צו זיין זייער אינטערעסאנט. דער כינעזער מיט דעם בלויען העמד
איז אויך געווען אינטערעסאנט, ער וויל זיך נישט אריינלאָזן אין
א געשעפט, אויב ער קריגט נישט דעם קרייץ צו זיך אין די
הענט; געלט אָדער אַ משבון!

— איך וויל זיך דאָ אנדרעוועצן און אַ ביסל צו וואַרטן, —
רופט זיך אָפּ די פרוי — איך זע שוין, אז סוף-בל-סוף וועל איך
עס מוזן טון, איך העל מסכים זיין; אָבער איך מאַך עס פאַרמ
נישט טון! — און דערביי צעוויינט זי זיך דעם כינעזער אין די
אויגן און פאַרברעכט מיט די הענט.

— וואָס מאַרמ איר נישט טון? — פּרעג איך.
אָבער זי הערט, אז איך בין אַן אויסלענדער און ענטפערט:
נישט.

זי איז געווען אויסערגעוויינלעך אינטערעסאנט, און איך האָב
באַשלאָסן עפעס צו טון. יא, איך קאָן איר אויסבאַרגן דאָס געלט,
בדי צו זען, מיט וואָס ס'וועט זיך ענדיקן; איך האָב עס געטון
נאָר מחמת נייגיריקייט און דערצו האָב איך איר צוגעלייגט נאָך
זאָ דאָלאַר, בדי צו זען, וואָס זי העט טון מיט אים; ס'מוז דאָך
זיין זייער אינטערעסאנט.

זי גלאַצט אויס אויף מיר אַ פאַר אויגן און דאַנקט מיר;
זאָגן זאָגט זי גאַרנישט; זי שאַקלט נאָר עטלעכע מאָל מיטן קאָפּ
און קוקט מיך אָן מיט טרערן אין די אויגן, און איך האָב עס
דאָך געטון בלויז צוליב נייגיריקייט. בכך, גוט, זי גייט צו צום
טיש, באַצאָלט דאָס געלט און פאַרלאַנגט תּיבה אַ צימער. זי האָט
אויסגעגעבן דאָס גאַנצע געלט, וואָס זי האָט נאָר פאַרמאָגט.

זי גייט און איך גיי איר נאָך. מיר שפּאַצירן הידער אַמאָל
דורך אַ לאַנגן קאָרידאָר מיט נומערירטע צימערן אויף ביידע זייטן,
און אין איינעם פון די דאָזיקע צימערן כאַפט זיך די פרוי אַריין
און קלאַפט צו די טיר. איך וואַרט אַ וויילע, זי קומט נישט
אַרויס; איך וויל עפענען די טיר, אָבער זי איז פאַרשלאָסן.

דאָן גיי איך אַריין אין דעם שכנותדיקן צימער און מאַך-אָפּ,
ביי זיך צו וואַרטן. דאָ איז פאַראַן אַ רויטער דוואַל און אַ גלעקל,
דאָס צימער איז באַקוויטן פון אַ לאַמפּ, וואָס הענגט אויף דער

וואַנט. איך לייג זיך אַוועק אויפן דיוואַן, די צייט קריכט זייער פאַמעלעך, און עס ווערט מיר לאַנגווייליק; פּדי עפעס צו טון, מו איך אַ דריק דאָס קנעפּל און קלינג אָן. דאָרטן דאַרף איך גאָר-נישט, אָבער איך קלינג אָן.

אַ בינעזיש יינגל קומט אַרײַן, קוקט מיך אָן און ווערט פאַרשווונדן. עס גייען פאַרביי עטלעכע מינוט. - קום, לאָמיר דיך נאָכאַמאָל אָנקוקן, - זאָג איך - פּדי די צייט צו פאַרטרייבן; - פאַרהאַס קומסטו נישט צוריק? און איך קלינג ווידער אָן.

דאָן קומט ווידער דאָס יינגל, שמיל ווי אַ גיסט, זיך שליכנדיק אויף פילצענע שיד, איך זאָג גאָרנישט, ער זאָגט אויך גאָרנישט; נאָר ער דערלאַנגט מיר אַ גאַנץ קליינע פּאַרצע-לייענע פּיפקע מיט אַ לאַנגן, דינעם רער, און איך נעם זי אין דער האַנט. דאָן רייבט ער אָן אַ שוועבעלע, האַלט עס איבער דער פּיפקע און איך רויכער. איך האָב נישט געבעטן קיין פּיפקע אָבער רויכערן רויכער איך. און תּוך פּדי דיבור הויבט מיר אָן צו רוישן אין די אויערן...

איצט געדענק איך קיין שום זאַך נישט, ווי דאָס נאָר, און איך האָב געפילט, ווי איך בין ערגעץ-ווי אין דערהויך, און איך פלי אַרויף וואָס אַמאָל העכער - איך שוועב. אַרום מיר איז גע-ווען אומגעווער ליכטיק, און די וואַלקנס, וואָס איך האָב אָנגע-טראָפּן, זענען געווען זילבערהייס. ווער בין איך געווען, און ווהיך בין איך געפלוין? איך טראַכט און טראַכט וועגן דעם, אָבער איך קאָן זיך קיין שום זאַך נישט דערמאָנען; איך בין נאָר אַרויפ-געשטיגן זייער הויך, כ'האָב געזען פונדערהייטנס גרינע פעלדער, בלויע ימען, טאָלן און בערג אין גאָלדענעם גלאַנץ, כ'האָב גע-הערט מוזיק פון די שמערנס, און דער גאַנצער הימל-רום איז געווען פול מיט מעלאָדיעס.

אָבער די ווייסע וואַלקנס האָבן מיך ממש אַנטציקט, זיי האָבן מיר דורכגענומען מיין נשמה, און איך האָב געפילט, און איך וואָלט געקאָנט שטאַרבן פאַר הערלעכקייט. און פּלוצלינג מוט אַ ציטער אָן ערדישע ערינערונג ביי מיר אין האַרצן, און איך הויב אָן צו זינקען.

איך זינק, זינק, דאָס ליכט ווערט בלאַסער, אַרום מיר ווערט
אַלץ טונקעלער און טונקעלער, איך דערזע די ערד אונטער מיר
און איך דערקען זיך היידער; דאָרט זענען שמעט, הינט און רויך.
פּאַרזלינג בלייב איך שטיין, איך קוק זיך אום, אַרום מיר איז
אַ ים. איך פיל זיך שוין מער נישט גליקלעך. איך שטיים מיך
אַן אין שטיינער, און איך ווער שיר נישט געפּרוּוירן פּון קעלט.
אונטער מייע פיס איז הייסער זאַמד, און איבער מיר זע איך קיין
שום אַנדער זאך נישט, נאָר האַסער. איך שוויים אָפּ אַ שטיק;
כ'שוויים פאַרביי פּלעריי ווּנדערלעכע געוויקסן, דיקע, גרינע בלע-
טער-פּלאַנצן, ים-בלומען, האָס טונקען זיך אונטער און קומען
אַרויף צוריק אויף זייערע שמענגלעך - אַ שמוצע וועלט, אָן שום
קראַנט, אָבער ווי אַלץ לעבט און באַוועגט זיך דאָך. איך שוויים
הייטער און קום צו צו אַ קאַראַלי-פעלו. קיין קאַראַלי זענען שוין
מער נישטאָ. דער פעלו איז פאַרוויסט; אָבער איך האָב זיך גע-
טראַכט, דאָ איז שוין געווען ווער פאַר מיר! און איך האָב זיך
שוין מער נישט געפילט אזוי איינזאַם, הייל עמעצער איז שוין דאָ
פריער געווען. איך שוויים היידער, איך וויל צוקומען צו יבשה,
אָבער דאָס מאַל שוויים איך נישט לאַנג און שמעל זיך אָפּ. איך
שמעל זיך אָפּ, הייל דאָרט ליגט אַ מענטש אַנטקעגן מיר אויפן
גרונט; אַ לאַנגע און אַ מאַגערע פרוי, און זי ליגט אַ צעריסענע
איבער אַ שטיין. איך ריר זי אָן און איך זע, אַז זי איז מיר
באַקאַנט; אָבער זי איז טויט, און איך פאַרשטיי נאָרנישט, ווי אזוי
זי קאָן זיין טויט, אַז איך דערקען זי דאָך אָן דעם קרייץ מיט
די גרינע שטיינער. ס'איז די זעלבע פרוי, וואָס איך בין נאָכגע-
גאַנגען ביז אין די לאַנגע קאַרידאָרן צו די נומערירטע צימערן.
איך וויל שווימען הייטער, אָבער איך בלייב אויף אַן אָרט און
ווייל זי איבערלייגן; זי ליגט צעשפּרייט איבער אַ גרויסן שטיין
און דאָס מאַכט אויף מיר אַן אומהיימלעכען איינדרוק. זי האַלט
אָפּ די אויגן, אָבער איך שלעפּ זי אַוועק מיט מיר אויף אַ ליכ-
טיקן אָרט, און איך דערזע היידער דעם קרייץ ביי איר אויפן
האַל. איך באַהאַלט עס אונטער איר קלייד, פּדי די פיש זאָלן
עס נישט אַראַפּרייסן פון איר. דאַן שוויים איך אַוועק הייטער...

אויף מאָרגן האָט מען מיר דערציילט, אז די פרוי איז ביים נאכט געשטאָרבן; זי איז אַריינגעשפרונגען אין ים נישט ווייט פון דעם כינעזישן קווארטאל; מ'האָט זי אינדערפרי געפונען אַ טויט-טע. דאָס איז זייער ווינדערלעך, אָבער זי איז טאקע געווען טויט. „אפשר וואָלט איך זי נאָך ווידער באַגעגנט, ווען איך וואָל עפעס טון דערצו, האָב איך געטראכט. און איך האָב נאָכאמאָל גערוי-כערט אָפּוויס, כדי זיך צו טרעפן מיט איר, אָבער איך האָב זי שוין נישט געווען.

זי מאָדנע דאָס איז געווען! אָבער אין אַ צייט אַרום האָט מיר ווידער געטראָפן עפעס. איך בין צוריקגעקומען קיין איראָפּע. איך בין געווען אינדערהיים. אין איינער אַ וואַרעמער נאכט האָב איך מיך אַרומגערויט איבער די גאַסן, כ'בין אַראָפּגעגאַנגען צום האָפּן, צו די פּאָמפּעס, און איך בין געשטאַנען אַ שפּאַר שטיקל צייט און זיך צוגעהערט, וואָס מ'רעדט אויף די שיפן. אלץ איז געווען רויק, די פּאָמפּעס האָבן נישט געאַרבעט. לטוף בין איך מיד געוואָרן, אָבער גיין אַהיים האָט זיך מיר אין אַזא וואַרעמער נאכט נישט געגלוסט; בין איך אַרויפגעקראָכן אויף אַ פּאָמפּע און זיך אַזעקגעזעצט. אָבער די נאכט איז געווען אַזוי שטיל און וואַ-רעם, אז איך האָב נישט געקאָנט זיין וואַך, און איך בין אַריינגעפאַרן אין אַ טיפן שלאָף.

מיטאַמאָל כאַפּ איך זיך אויף און איך הער ווי עמעצער רופט מיך; כ'קוק אַראָפּ: אַ פרוי שטייט אונטן אויף די שטיי-נער. זי איז הייך און מאַגער! ווען די גאַנצעמטערנע פּלאַקערט אויף, קאָן איך זען, אז אירע קליידער זענען זייער דיין. איך באַגרייס זי.

— עס רעגנט. — זאָגט זי.

גוט, איך ווייס אפילו נישט, צי עס רעגנט, נאָר טאַמער יא, איז דאָך גלייכער זיך צו באַהאַלטן אונטער אַ דאָך. און איך קריך אַראָפּ פון דער פּאָמפּע. אין דעם זעלבן אויגנבליק הויבן אָן די פּאָמפּעס צו קלאַפּן און צו רוישן. אַ לאַפּעטע שווינגט דורך די לופט און פאַרשווינדט — די פּאָמפּעס אַרבעטן. אָבער ווען איך וואָלט נישט געווען אַראָפּגעגאַנגען צו דער רעכטער צייט,

וואָלט איך צעריסן געוואָרן, צעברעקלט געוואָרן אויף שטיקלעך; דאָס האָב איך תיבה איינגעזען.

איך קוק זיך אַרום; ס'הויבט באמת אָן אַביסל צו רעגע-
זען; די פרוי האָט זיך דערווייל געלאָזט גיין, כ'האָב זי געזען
פאַר מיר, און איך האָב זי גוט געקענט, היינט האָט זי אויך גע-
טראָגן דעם קרייץ אויפן האַלד. איך האָב זי באַלד פון אָנהויב
דערקענט, נאָר איך האָב זיך געמאַכט, ווי איך קען זי נישט.
אַזינד האָב איך זי געוואָלט דעריאָגן, און איך בין געגאַנגען אַזוי
שנעל, ווי איך האָב נאָר געקאַנט; אָבער דעריאָגט האָב איך זי
נישט. זי גייט נישט מיט די פיס, זי שוועבט נישט רירנדיק זיך,
פאַרנעמט זיך אין אַ זייטיק געסל, און מיטאַמאָל פאַרשווינדט זי
פאַר מינע אויגן.

דאָס איז געווען מיט פיר יאָר צוריק.

נאַעל האָט איבערגעריסן. ס'האָט אויסגעזען, אז דער דאָק-
טאָר וואָלט שטאַרק געוואָלט זאַכן, אָבער ער האָט געוואָגט אַזוי
ערנסט, ווי ער האָט נאָר געקאַנט:

— און פון דעמאָלט אָן האָט איר זיך שוין מער נישט געמאַכט
מיט איר?

— יא, היינט האָב איך זי ווידער געזען. דערפאַר טאַקע
האָב איך טיילווייז געפילט אָן אימה. איך שטיי אַזוי ביי מיר אין
צימער ביים פענסטער, און איך קוק אַראָפּ אויפן גאַס; און פּלוצ-
לינג איך מו אַ קוק — זי! זי גייט גלייך צו מיר, קווער איבער
דעם מאַרק, פונקט ווי זי וואָלט אַרויפגעקומען פון די לאַנדונגס-
בריקן, פון ים, דערנאָך בלייבט זי שטיין פאַר מיין פענסטער און
קוקט אַרויף. אַזוי ווי איך בין נישט געווען גאַנץ זיכער, צי דאָס
מיינט זי מיך, בין איך צוגעגאַנגען צו אַן אַנדער פענסטער;
אָבער זי דרייט אויס דעם קאַפּ און קוקט אַרויף צום אַנדערן
פענסטער. גריס איך מיך צו איר; און ווי גיך זי דערזעט דאָס,
מוט זי זיך אַ דריי אויס און נעמט ווידער שוועבן איבערן מאַרק
אַראָפּ צו די לאַנדונגס-בריקן. דאָס הינטל יאַקאַרסען מוט זיך אַ
לאָז נאָך איר מיט אַ שרעקלעכער בילעריי. ס'האָט געמאַכט אויף
מיר אַ שרעקלעכן איינדרוק. אין אַזאַ לאַנגער צייט האָב איך זי

שוין במעט געהאט פארגעסן, און מיטאמאל איז זי ווידער דא! אפשר האָט זי מיך געוואָלט וואָרענען פאַר עפעס.
דער דאָקטאָר האָט געטון אַ פּלאַץ אַרויס מיט אַ גע-
לעכטער.

— יאָ, — האָט ער געזאָגט — זי האָט איך געוואָלט וואָרע-
נען, איר זאָלט נישט גיין אַהער צו אונז.
— ניין, פאַרשטייט זיך, זי האָט זיך דאָסמאָל אָפּגענאַרט.
ס'איז גאָר נישטאָ פאַרוואָס מורא צו האָבן; אָבער יענץ מאָל,
וואָלט איך, ווען נישט זי, צערויסן געוואָרן פון די לאַפּאַמעס. און
דערפאַר האָב איך זיך טאַקע אַביסל געשראַקן. דאָסמאָל איז עס
אַלזאָ סתם אזוי, צוליב גאָרנישט, האָל עההע, אַ שיינע מעשה,
ב'לעבן, וואָלט געווען, ווען איך זאָל דאַרפן ציטערן פאַר יעדער
קלייניקייט. ס'איז אַ געלעכטער די גאַנצע מעשה.
— נאַרישקייט און אַבערגלויבן. — האָט דער דאָקטאָר קורץ
געפּסקנט.

אָבער אַצינד האָבן אַלע אָנגעהויבן צו דערציילן מעשות;
דער זייער האָט געקלונגען אַ שעה נאָך אַ שעה; ס'האָט אָנגע-
הויבן צוזופאַלן די נאַכט. נאָגעל איז די גאַנצע צייט געוועסן און
נישט אויסגערעדט קיין וואָרט; ס'איז אים געוואָרן זייער קאַלט.
לסוף האָט ער זיך אויפּגעהויבן און געוואָלט אַוועקגיין. ניין, ער
קאָן דאָך דאַנגיין נישט מטריח זיין מיטן בריוו, ער וועט עס בע-
סער אָפּלייגן; אפשר וועט ער מאָרגן טרעפן דעם דאָקטאָר, וועט
ער אים בעטן, עס צו באַזאָרגן. זיין גלוקלעכע שטימונג איז אי-
גאַנצן פאַרביי.

צו זיין גרויס פאַרווונדערונג איז דאַגני אויך אויפּגעשטאַנען,
בעת ער האָט זיך געקליבן צו גיין. זי האָט געזאָגט:
— ניין, איר דערציילט אַזעלכע אומהיימלעכע זאַכן, אַז איך
הויב מיך ווירקלעך אָן צו שרעקן. יאָ, איך וועל בעסער גיין
אַהיים, איידער עס ווערט גוט פינסטער.
זיי זענען צוזאַמען אַרויס פון גאָרטן. נאָגעלן איז געוואָרן
היים פאַר פרייד; יאָ, איצט קאָן ער איר געבן דעם בריוו. קיין
בעסערע געלעגנהייט ווי די קאָן ער גאָרנישט האָבן.

— מיר דאכט, אז איר האָט עפעס געוואָלט רעדן מיט מיר?
— האָט אים דער דאָקטאָר נאָכגעשריגן.

— ניין, אייגנטלעך נישט, — האָט ער געענטפערט אַביסל צע-
מישט-ב'האָב נאָר אזוי געוואָלט אַרײַנקומען צו אייך און... אייך
בין דאָך שוין אזוי לאַנג נישט געווען. אַדיע!
אַרויסגעקומען אין גאס, זענען זיי ביידע געווען אומרויק;
אויך דאַגני איז געווען אומרויק. זי האָט גערעדט וועגן וועטער.
האָס פאַראַ אָנגענעמער אָונט.
יא, ס'איז שטיל און אַנגענעם!

ער האָט אויך גאַרנישט געקאָנט זאָגן, ער איז געאַננען און
געקוקט אויף איר. זי האָט געהאַט די ועלבע סאַמעטענע אויגן,
דעם ועלבן בלאַנדן צאָפ, וואָס איז איר אַראָפּגעהאַנגען אויפן
רוקן; אַלע געפילן פון זײַן האַרצן האָבן זיידער אויפגעלעבט, איר
נאָענטקײט האָט אים פאַרשיכורט, און ער האָט זיך אַ היש געמון
מיט דער האַנט איבער די אויגן. יערעס מאָל, וואָס ער זעט זי,
ווערט זי כסדר שענער, יעדעס מאָל! ער האָט פאַרגעסן אַלצײַט,
האָט פאַרגעסן איר חוּק, האָט פאַרגעסן, אז זי האָט אָפּגעריסן
מאַרטאָן פון אים, און אז זי האָט אים אויף אַן אַכזריותדיקן אופן
גערייצט מיט אַ טיבל; ער האָט זיך געמוזט אויסדרײַען אין אַ
זײַט, כדי נישט פונסניי אויסצוברעכן מיט אַ פרישער דערקלערונג.
ניין, איצט מוז ער זיך איינהאַלטן, ער האָט זי שוין צוויי מאָל
אַרויסגעבראַכט פון דער העזה; ער איז דאָך אַ מאַן! און ער,
איינהאַלטנדיק כמעט דעם אָמעס, האָט זיך געשטאַרקט.

זי זענען צוגעקומען ביז צו דער הויפט-גאַס; דער האָטעל
איז געלעגן רעכטס; זי האָט אויסגעזען, ווי זי וואָלט געוואָלט
רעדן. ער איז שחייגנדיק געאַנגען נעבן איר; אפּשר וואָלט ער
געקאָנט גיין מיט איר איבערן וואַלד? פּלוצלינג האָט זי אַ קוק
געטון אויף אים און געזאָגט:

— אַ דאַנק פאַר אײער מעשה. איר שרעקט זיך נאָך? איר
דאַרפט זיך נישט שרעקן.

פונקט ווי אַמאָל, כמעט פונקט ווי אַמאָל: „מיר דאַכט, איר
האָט געוויפּצט; זיפּצט נישט!“ יא, היינט איז זי געווען אַנגענעם און

גומ; ער האָט גלייך געוואָלט אָנהויבן צו רעדן וועגן דעם בריוו. — איך וואָלט אייך זייער געבעטן, מיר צו טון אַ טובה. — האָט ער זיך אָפגערוסן. — אָבער איך הייס נישט, צי איך זאָל עס בעטן ביי אייך; איר וועט דאָך מיר איצט נישט וועלן טון קיין טובה.

— אַ יאָ! איך וועל עס גערן טון. זי הייל עס גערן טון, האָט זי געזאָגט! ער האָט אַריינגע-לייגט די האַנט אין קעשענע, אַרויסצונעמען דעם בריוו.

— איך וואָלט אייך געוואָלט בעטן, איר זאָלט מיר באַזאָרגן אַט דעם בריוו; ס'איז בלויז אַ ידיעה, עפעס... יאָ, ס'איז נישט קיין וויכטיקע זאַך, נאָר... אַ בריוו צו פרייליך גודע; איר ווייסט אפשר, וווּ פרייליך גודע איז? זי איז אַוועקגעפאַרן.

דאָנני איז געבליבן שטיין, אַ וונדערלעכער, פאַרשלייערטער בליק האָט אַ בליק געטון אין אירע אויגן; אַ ווייזע איז זי גע-בליבן שטיין און זיך נישט גערירט פון אָרט.

— צו פרייליך גודע? — האָט זי געזאָגט. — יאָ, אויב איר היילט זיין אַזוי גוט. נאָר ס'איז צייט, עס יאָגט נישט דערמיט...

— אַ, יאָ, יאָ, גיט אים אַהער, — האָט זי פלוצלינג גע-זאָגט — איך וועל געוויס באַזאָרגן אַ בריוו פון אייך צו פרייליך גודע.

און נאָכדעם היי זי האָט אַריינגעלייגט דעם בריוו אין טאַש, האָט זי האַסטיק אַ שאַקל געטון מיטן קאָפּ און געזאָגט:

— יאָ, יאָ, איך האָב זיך זייער דערפרייט, וואָס איך האָב אייך געזען. איצט מוז איך גיין. ביי די ווערטער האָט זי היידער אַ קוק געטון אויף אים און איז אַוועק.

ער איז געבליבן שטיין. פאַרוואָס האָט זי גערעדט אַזוי האַסטיק? זי האָט אים נישט אָנגעקוקט ביזן ביים אַוועקגיין; פאַר-קערט, און פונדעסטוועגן איז זי פאַרט מיט איין מאָל אומגעריכט אַוועק פון אים? אַט דרייט זי זיך אויס צום וועג פון פאַסטמאַר-הויף... אַט איז זי פאַרשוונדן...

ווען ער האָט זי שוין מער נישט געקאָנט זען, איז ער אַרויף אין האָמעל. זי איז געגאַנגען אין אַ שניי-וויסן הוט. און זי האָט אים אזוי מאַדנע אָנגעקוקט.

XXII

דער פאַרשלייערמער בליק, וואָס זי האָט אַ וואָרף געטון אויף אים! ער האָט אים נישט פאַרשטאַנען. אָבער קוים טרעפט ער זיך נאָכאַמאָל, וועט ער זיך באַמיען פאַרנוטיקן, אויב ער האָט זי היינט באַליידיקט, ווי שווער ס'איז אים געוואָרן דער קאַפּ! נאָר איין זאַך איז זיכער, נאָט צו דאַנקען, ער האָט נישט פאַר וואָס מורא צו האָבן.

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אויפן דיוואַן און אָנגעהויבן בלעמען אַ בוך; אָבער געלייענט האָט ער נישט. ער איז אויפֿגעשטאַנען אין איז צוגעגאַנגען צום פענסטער; ער איז געווען זייער אומרויק, ער וואָלט עס בשום אופן נישט מודה געווען, אפילו פאַר זיך אליין אויך נישט. אָבער ער האָט זיך במעט נישט דער-וועגט אַרויסצוקוקן אויף דער גאַס, מחמת מורא, טאַמער דערזעען זיינע אויגן עפעס אומגעוויינלעכס. זיינע קניען האָבן אָנגעהויבן צו צימערן; וואָס איז אים פאַרט אזוינס? ער האָט זיך היידער אַני-דערגעזעצט אויפן דיוואַן און אַראָפּגעלאָזט דאָס בוך אויף דער ערד. זיין קאַפּ האָט געקלאַפּט ווי מיט האַמעריס, ער האָט זיך געפילט קראַנק, ס'איז נישט קיין שום ספק, אז ער האָט הייך; די צוויי נעכט איינע נאָך דער אַנדערער, וואָס ער איז געלעגן אין וואַלד, האָבן ביסלעכעווייז געוויקט, און ער איז געווען פאַרקילט דורך און דורך. זיצנדיק נאָך ביים דאַקטאָר אין גאַרטן, האָט ער געפילט, ווי ער צימערט פאַר קעלט.

נן, ס'וועט דאָך אַריבערגיין! ער איז נישט געווינט געווען צו מאַכן אַ וועגן פון אַזא פאַרקילונג; מאַרגן וועט ער היידער זיין פריש און געזונט ווי תמיד, ער האָט אָנגעקלונגען און גע-הייסן ברענגען קאַניאַק; אָבער ס'איז נישט געווען קיין שום פעולה,

ער איז אפילו נישט געוואָרן שבור. ער האָט נאָר אומזיסט אויסגע-
טרונקען עטלעכע פולע גלעזער. ערגער פון אַלץ איז געווען, וואָס
זיין קאָפּ האָט אויך אָנגעהויבן מבולבל צו ווערן, ער האָט נישט גע-
קאָנט קלאָר מראַכטן.

ווי שטאַרק אָנגעגריפּן ער האָט זיך געפילט אין אַ שעה אַרום!
וואָס איז דאָס? פאַרוואָס פלאַטערן אזוי אומרויק די פאַרהאַנגען, בעת
ס'איז קיין ווינטל נישטאָ. באַדייט דאָס עפעס? ער איז ווידער אויפ-
געשטאַנען און אַ קיק געטון אין שפיגל; ער האָט אויסגעזען קראַנק
און צרהדיק; יאָ, זיינע האַר זענען גרויער געוואָרן, אין זיינע אויגן
זענען געווען רויט אַרום... „איר שרעקט זיך נאָך? איר דאַרפט זיך
נישט שרעקן!... זיסע דאַגני! ניין, זייער אַ ווייסער הוט...“

מ'קלאַפט אָן אין מיר, אין דער האַמעל-איינגטימער קומט אַריין.
דער האַמעל-איינגטימער האָט אים לסוף געברענגט די רעכענונג,
אַ גרויסע רעכענונג אויף צוויי בויגן פאַפּיר; ער שטיבלט און איז
זייער העפלעך.

נאָגעל נעמט תּיבּף אַרויס זיין בריוו-טאַש און הויבט אָן צו
זוכן, אָבער דערווייל פּרעגט ער מיט אַ צימערנדיקער שטימע וויפּל
עס באַטרעפט אַרום און אַרום, און דער באַלעבאָס ענטפּערט: אי-
בעריקנס, ברענט נישט ביז מאַרגן אָדער אָן אַנדער טאָג, ס'וועט
דאָך נישט אַנטלויפּן.

יאָ, ווער ווייסט, צי ער קאָן בכלל באַצאָלן? אפשר קאָן ער
גאָרנישט! און נאָגעל געפינט נישט קיין געלט, וואָס? האָט ער טאַקע
באַמט נישט קיין געלט? ער טוט אַ וואָרף דעם בריוו-טאַש אויפּן
מיש און הויבט אָן צו נישטערן אין זיינע קעשענעס; ער איז זייער
פאַרצווייפּלט, ער ווייסט נישט, וואָס מ'טוט, און זוכט כּמעט אָן האַפּטונג
אומעטום. לסוף שמעקט ער אפילו אַריין די הענט אין די הויזן-קע-
שענעס, נעמט אַרויס קליינגעלט און זאָגט:

— דאָ האָב איך אַ ביסל געלד, אָבער דאָס איז, מסתּמא, נישט
גענוג, ניין, עס איז געוויס נישט גענוג; ציילט זשע אַליין איבער.

— ניין—זאָגט אויך דער באַלעבאָס—ס'איז נישט גענוג.

נאָגעלן קומען אַרויס אַנטסן אויפּן שמערן; ער וויל דעם באַ-
לעבאָס דערווייל געבן אָט די פּאָר קראַנען און ער זוכט שוין איצט

אין די העסטג-קעשענעס, צי ער האָט נישט דאָרטן נאָך קריינגעלט. דאָרט איז אויך געווען לידיק, אָבער ער וועט, מסתמא, לייען ערגעץ אַביסל געלט, אפשר וועט אים עמעצער אַ טובה טון און לייען! גאָט, אפשר וועט מען אים צוהילף קומען, ווען ער זאָל עמעצן בעטן וועגן דעם!

דער באַלעבאָס איז שוין ערשט נישט צופרידן, אפילו זיין העפלעכקייט פאַרשווינדט; ער נעמט נאָגעלס ברוי-טאָש, וואָס ליגט אויפן מיט און הויבט אַליין אָן צו זוכן אין איר. — יא, זייט אזוי גוט, — זאָגט נאָגעל — אָט זעט איר אַליין, דאָס זענען בלוז פאַפירן. איך פאַרשטיי גאַרנישט, וואָס דאָ איז פאַר-געקומען.

אָבער דער באַלעבאָס עפנט אויף די אינעווייניקסטע קעשענע. און מוט פּלוצלינג אַ לייג אַזעק דעם ברוי-טאָש אויפן מיט; זיין פנים האָט זיך פאַרוואַנדלט אין איין, ברייט, פאַרווונדערט געלעכטער. — אָט ליגן זיי — זאָגט ער — עס זענען דאָ פאַראַן טויזנטער. איר דאָז, הייסט עס, געטריבן קאַטאָועס, איר האָט געוואָלט זען. צי איך פאַרשטיי מיך איף אַ וויץ?

נאָגעל איז געוואָרן פריילעך ווי אַ קינד און האָט גלייך מסבים געווען מיט דער דערקלערונג. ער האָט פריי אָפגעאַטעמט און גע-זאָגט:

— יא, נישט ריכטיק, כ'האָב נאָר געמאַכט אַ וויץ. ס'איז מיר גראָד איינגעפאלן צו מאַכן אַ קליינעם שפּאַס. יא, אַ דאַנק גאָט, איך האָב נאָך אַ סך געלט; זעט, זעט נאָר אָט דאָ!

אינם ברוי-טאָש זענען געלעגן אַ סך גרויסע באַנקאָטן, אַ מטמון מיט געלט אין טויזנט-קראַן-פאַפירן; דער באַלעבאָס האָט גע-מוזט גיין און אויסבייטן, אידער ער האָט זיך אָפגענומען, וואָס אים איז געקומען. אָבער אַ שפּאַר שטיקל צייט נאָך זיין אַזעקליין זענען נאָך נאָגעלן געשטאַנען גרויסע טראָפן שווייס אויפן שמערן, און ער האָט געציטערט פאַר אויפּרעגונג. ווי צערודערט ער איז געווען, און ווי מוראדיק ס'האָט אים גערוישט אין קאָפּ!

גלייך נאָכדעם איז ער אַנדערגעפאלן אויפן דיוואַן אין אַן אומבאַוואַסטליכן שלאָף, איז געלעגן און געחלומט, גערעדט, פון וועגן,

געשריגן, מ'זאל אים ברענגען קאניאק, און האלב-שלאפנדיק פאר-
טראגן אין היץ, האָט ער אויסגעטרונקען איין גלאָז נאָך דעם אַני-
דערן. סאַראַ איז פסדר געווען ביי אים אין צימער, און הגם
ער האָט די גאַנצע צייט גערעדט, האָט זי פון זיינע ווערטער
קנאַפּ-וואָס פאַרשמאַנען. ער איז געלעגן מיט פאַרמאַכטע אויגן.

ניין, אויסטון זיך וויל ער נישט! אָן איינפאַל אַביסל! ס'איז
דען נישט איצט אין מיטן העלן טאָג? ער הערט דאָך באַשייני-
פערלעך, ווי די פייגערעך זייגען. דעם דאָקטאָר דאַרף זי אויך
נישט רופן. דער דאָקטאָר וועט אים געבן עפעס אַ געלע שמי-
רעכץ און אַ ווייסע שמירעכץ, און אָט די צוויי שמירעכצן וועט
מען נאָך פאַרבייטן און באַנוצן פאַרקערט, ווי מ'באַדאַרף. אזוי
וועט מען אים נאָך טריפטראַף אָנמון אַ מיטה. קאַרלסען איז גע-
שמאַרבן דערפון; זי מוז דאָך נאָך געדענקען קאַרלסענען? יאָ,
ער איז געשמאַרבן דערפון. אָבער ווי די מעשה זאל נישט זיין,
האָט ער זיך אויך אַריינגענומען אַ פיש-האַקן אין האַלז אַריין און
אַז דער דאָקטאָר איז געקומען צוגיין מיט זיינע רפואות, האָט זיך
אַרויסגעשטעלט, אַז קאַרלסען איז גאָר דערשטיקט געוואָרן פון אַ
גלאָז גאַנץ געוויינלעך ברוגעס-וואַסער. העהעהע! איבעריקנס, טאָר
מען דערפון נישט לאַכן. סאַראַ, איר מיינט נישט אַמאָל, אַז איך
בין שיפור, האָ? אידעען, אַסאַציאַציעס, איר הערט? ענציקלאָפּע-
דיסטן און אזוי ווייטער; פרובירט נאָר אָפּצילן אויף די קנעפּ,
צי איך בין שיפור, סאַראַ...! איר הערט, אָט גייען די מילן, די
שטאַטישע מילן. גאָט, אין וואָס פאַראַ העק, אין וואָס פאַראַ נאָרע
איר לעבט עס, סאַראַ! איך וואָלט איך געוואָלט באַפרייען פון
דעם גוואַלט פון אייערע שונאים, ווי עס שטייט געשריבן. גייט
צום טייוול! גייט צום טייוול! ווער זענט איר דען? איר זענט
אַלע פאַלש, איינער ווי דער אַנדערער, און איך וועל איך אַלע-
מען אַראַפרייסן די מאַסקע פון פנים! וואָסזשע, איר גלויבט מיר
אַפּשר נישט? אָ, ווי איך האָב איך אויפן צעטל! איך בין בטוח,
אַז לייטענאַנט האַנסען האָט צוגעזאָגט מינוטן צוויי וואָלענע העמ-
דער; אָבער מוט נאָר אַ פרעג, צי ער האָט זיי געקראָגן. און
מיינט איר אפּשר, אַז מינוט האָט גענוג מוט זיך מודה צו זיין אין

דעם? דאן וועל איך אייך זאגן, אז איר האָט אַ גרויסן טעות: מינוט האָט נישט קיין מוט זיך מודה צו זיין אין דעם; ער גנבעט זיך אַרויס און ער איז נישטאָ! אויב איך האָב קיין טעות נישט, הער גרענאַרד, זיצט איר איצט ווידער אונטער אייער ציימונג און שטעלט מיר פּינג אונטער די פּלייצעס. ניין? מילא, ס'איז מיר איינס און דאָס זעלבע. איר זענט נאָך דאָ, סאַראַ? גוט! אויב איר ווילט נאָך זיצן מיט מיר אַ פינף מינוט צייט, וועל איך אייך עפעס דערציילן. אָפּגעמאַכט? אָבער קודם בל שטעלט זיך פאַר אַ פאַרשוין, וואָס די ברעמען קריכן אים אויס, קאָנט איר דאָס באַגרייפן? וואָס די ברעמען קריכן אים אויס. דאָן דער-לויבט מיר אייך צו פרעגן, צי זענט איר ווען געלעגן אין אַ בעט, וואָס האָט געסקריפעט? ציילט זשע אָפּ אויף די קנעפּ, איך האָב אַ שטאַרקן חשד אויף אייך. איבעריקנס, בין איך הושד אַלע מענטשן פון שטאָט און איך האָב זי אַלעמען ביי מיר אויפן צעטל. און איך האָב מיין אויפגאַבע גוט אַדורכגעפירט, איך האָב אייך געגעבן אַן ערך צוואַנציק אויסערגעוויינלעכע טעמעס צו רעדן און האָב אַריינגעבראַכט אַן אומאָרדנונג אין אייער לעבן, איך האָב געשמערט אייער אָרנטלעכע, זאַמע עקזיסטענץ, אָפּשפּילנדיק איין אומרויקע סצענע נאָך דער אַנדערער, האָ האָ! די מיטן האָבן גע-רוישט! ווי זיי האָבן גערוישט! אָט דערפאַר גיב איך אייך אַן עצה, חשובסטע, ערווירדיקע יונגפרוי סאַראַ קאַפּערבורש, יאָזעפּס טאַכטער, איר זאָלט עסן ריינע ייך, ווי לאַנג זי איז נאָך וואַרעם; וואָרום ווען זי שטייט נאָר אונטער, ווערט זי קאַלט, און זאָל מיך כאַפן דער טייל, אויב ס'בלייבט פון איר עפעס אַנדערש ווי ריינע וואַסער... נאָך קאַניאַק, סאַראַ, ס'מוט מיר ווי דער קאַפּ, ביידע זייטן קאַפּ, דאָס מוט אזוי שטאַרק היי...

— איר ווילט נישט אַביסל וואַרעמס? — האָט סאַראַ גע-פרעגט.

אַביסל וואַרעמס — אַ נייער איינפאַר! גרייך וועט די גאַנצע שטאָט רעדן, אז ער האָט געזופּט אַביסל וואַרעמס. נעמט נאָר גוט אין אַכט: ער האָט נישט די מינדסטע כּוונה צו פאַרשאַפן וועמען עס איז דעם מינדסטן פאַרדרוס. ער וויל זיין אַ גוטער-

שטאָמישער שטייער-צאָלער. זיין שפּאַציר אויפן וועג צום פּאַסטאָר-
הויף וועט ער מאַכן פון נאָטן און וועט שוין מער נישט איבער-
שפּאַרן די גאַנצע וועלט; דריי פינגער אין דער הויך, אז ער
וועט אזוי טון... זי דארף זיך גאָרנישט שרעקן. וואָס אַן אמת,
טוט אים דאָ און דאָרט אַביסל ווי, אָבער טאַקע דערפאַר וויל
ער זיך נישט אויסטון, וועט עס מוזן שנעל אַריבער; מיט האַרמע
זאָכן מוז מען זיך אַייביק באַגייזן האַרט...

ס'איז געהאָרן וואָס אַמאָל ערגער, און סאַראַ איז געווען
זיי אויף שפּילקעס. צום בעסטן וואָלט געווען, ווען זי קאָן זיך
אַרויסקריגן פון דאַנעט, אָבער ווען זי האָט געפרוּווט אויפשטיין,
האָט ער געפרעגט, צי זי וויל אים פאַרלאָזן. זי האָט געהאַרט
בזי ער וועט זיך אָנפלוידערן, אָנרעדן, און וועט פאַרמאָסטער-
היים אַנטשלאָפן ווערן. יא, וואָס ער האָט אַלץ אָנגעפלאַלט, די
אויגן נאָך אַלץ פאַרמאָכט, דאָס פנים רויט פון היץ און פיבער.
ער האָט, למשל, אויסגעפונען אַ ניי מיטל אויסצוהיילן פרוי סמע-
נערסענס ווינפערל-בוימלעך פון לייו. דאָס דאָזיקע מיטל איז באַ-
שטאַנען אין דעם, וואָס ער וועט אין אַ שיינעם טאָג אַרטיגין אין
אַ קראַם און וועט קויפן אַ פולע בלעך מיט פאַראַפּין; שפּעטער
וועט ער אַוועקגיין אויפן מאַרק, וועט זיך אויסטון די שיד און
זיי אָנניסן פול מיט פאַראַפּין. דערנאָך וועט מען זיי אָנצינדן
פריער איין שיד דערנאָך דעם אַנדערן, און לסקו וועט ער מיט
ברויע זאָקן אויף די פיס אַרומטאַנצן אַרום די ברענענדיקע שיד
און זינגען. דאָס מוז ער טון אין אַ פרימאָרגן, ווען ער וועט נאָר
געזונט ווערן. ער וועט מאַכן דערפון אַן אמתן צירק, אַ גאַנצן
פערד-באַדעט, און דערצו וועט ער נאָך צוקנאַקן מיט אַ ביימט.

דערנאָך האָט ער זיך גענומען באַשעפטיקן מיט דעם, וואָס
ער האָט אויסגעטראַכט מאָדנע און לעבערלעכע נעמען און מיט-
לען פאַר זיינע באַקאַנטע. דעם לאַנד-ריכטער ריינערט, למשל, האָט
ער אַ נאָמען געגעבן בילגע, און האָט געזאָגט, אַז בירגע איז אַ
מיטל אַזא. „הער ריינערט, זייער חשובער בילגע אין דער שטאָט“,
האָט ער געזאָגט, נאָר צום סוף האָט ער אפילו אָנגעהויבן איינ-
צוקלערן אין דעם, ווי הויך עס קאָן זיין ביי קאַנסול אַנדערסען

אין דער דירה, פון דער פאָדלאָגע ביון סופוט. „פערטהאַלבן איילן, פערטהאַלבן איילן!“ האָט ער געהאַלטן אין איין שרייען „פערטהאַלבן איילן, נישט געמאַסטן; בין איך נישט גערעכט?“ נאָר אַ געזעכטער אָן אַ זייט! ער ליגט באמת דאָ מיט אַ פיש-האַקן אין האַלד, דאָס איז דער ריינער אמת, און דערפון גייט ער אָפּ מיט בלוט, עס טוט זייער שטאַרק ווי...
ערשט אַזונט צייט איז ער פעסט איינגעשלאָפּן.

אַרום צען אַ זיגער האָט ער זיך היידער אויפגעכאַפט. ער איז געווען אַליין און איז נאָך געליעגן אויפן דיוואַן. די קאָרדע, מיט וועלכער סאַראַ האָט אים צוגערעקט, איז אַראָפּגעפאַלן אויף דער פּאָדלאָגע, אָבער נישט געקוקט דערויף איז אים פונדעסטוועגן נישט קאַלט געווען. סאַראַ האָט אויך צוגעמאַכט די פענסטער, און ער האָט זי צוריק געעפנט. ס'האַט זיך אים אויסגעוויזן, אַז דער קאַפּ איז אים איצט זייער קלאָר; נאָר ער איז געווען שטאַרק אָפּגעשוואַכט און האָט געצימערט. די געהיימניספולע שרעק האָט אים היידער אַרומגענומען; ביידעס מינדסטן שאָרף אין וואַנט, וואָס ער האָט געהערט, אָדער ווען עמעצער האָט אַ געשריי געטון אונטן אין גאַס, איז אים אַדורך אַ שוידער איבער אַלע גלידער, אפשר וועט עס אַריבערגיין, אויב ער וועט זיך לייגן אין בעט און זיך גוט איבערשלאָפּן ביז מאַרגן. ער האָט זיך אויסגעטון.

אָבער ער האָט נישט געקאַנט איינשלאָפּן. ער איז געבליבן לייגן און האָט געטראַכט וועגן אַלץ, וואָס ער האָט דורכגעלעבט אין משך פון די לעצטע פיר און צוואַנציק שעה, פון נעכטן ביי-נאַכט אָן, ווען ער איז אַוועק אין וואַלד און אויסגעטרונקען דאָס פּלעשעלע, ביז איצט, ווען ער איז געלעגן ביי זיך אין צימער, אַ דערשלאָגענער, אויסגעמאַטערט פון פיבער, וואָס פאַראַ לאַנגער מעת-לעת דאָס איז געווען! און דער פּחד האָט נישט געוואַלט אָפּטרעטן פון אים, אָט דאָס געהיימע געפיל, אַז עס שטייט אים פאַר אַ נאָענטע, אומגעריכטע סכנה, אַן אומגליק, האָט נישט אָפּ-געטראָטן פון אים. פאַרוואָס איז דאָס אַזוי? האָס האָט ער דען געטון אַזוינס? ווי מ'סודעט זיך עס אַרום זיין בעט! דאָס גאַנצע צי-מער איז פול מיט אַ מאַדנער מורמלעריי. ער האָט צונויפגעלייגט

די הענט און ס'האָט זיך אים געדאַכט, אז ער שלאָפּט איין... פּלוצלינג דערזעט ער זיינע הענט און באַמערקט, אז דער רינג אויף זיין פינגער איז נישטאָ. זיין האַרץ הויבט באַלד אָן שטאַרקער צו אַרבעטן; ער קוקט זיך גענויער צו: אַ שוואַכער, מונקעלער צייבן אַרום זיין פינגער, אָבער דער רינג איז נישטאָ. גרויסער גאָט! דער רינג איז נישטאָ. יאָ, ער האָט אים אַריינגע-וואָרפן אין ים, ער האָט דאָך געמיינט, אז ער וועט אים שוין מער נישט דאַרפן, ווייל ער האָט געהאַלטן ביים שטאַרבן; דער-פאַר האָט ער אים אַריינגעוואָרפן אין ים אַריין. און אַצינד איז ער נישטאָ, דער רינג איז נישטאָ!

ער שפּרינגט צוריק אַראָפּ פון בעט, וואַרפט אויף זיך ווי עס איז אַרויף די בנדיק און לויפט אַרום ווי אַ משוגענער אי-בערן צימער. ס'איז געווען צען אַ זייגער. צוועלף מוז דער רינג שוין זיין. פונקט צוועלף אַ זייגער איז די לעצטע רגע, דער רינג, דער רינג...

האַסטיק מוז ער אַ פּלי אַראָפּ פון די טרעפּ, אַראָפּ אין גאַס, צו די לאַנדונגס-בריקן. פון האַטעל האָט מען אים באַמערקט, אָבער ס'אַרט אים נישט; ער בלייבט הידער אָן כוחות, די קני ברעכן זיך אים אונטער, אָבער ער פילט עס נישט, יאָ, איצט האָט ער אויסגעפונען די סיבה פון זיין שווערן פחד, וואָס האָט אים געמאַטערט דעם גאַנצן מאָג; דער רינג איז פאַרשוונדן! און די פרוי מיטן קרייך איז אים הידער אַנטקעגנגעקומען.

אויסער זיך פאַר שרעק שפּרינגט ער אונטן ביים ברעג אַריין אין דעם ערשטן בעסטן שיפל. עס איז צוגעבונדן צום ברעג און ער קאָן עס נישט אָפּבינדן. ער רופט צו אַ מענטשן און בעט אים, ער זאָל אים אָפּבינדן דאָס שיפל; אָבער דער מענטש ענטפערט, אז ער קאָן עס נישט טון, ווייל דאָס שיפל איז נישט זיינס. — יאָ, אָבער נאָגעל וויל עס נעמען אויף זיין אחריות, ס'גייט דאָ וועגן דעם רינג; ער וועט אָפּקויפן דאָס שיפל. אָבער צי זעט ער דען נישט, אז דאָס שיפל איז צוגעשלאָסן ביים ברעג? צי זעט ער דען נישט די אייזערנע קייט, וואָס איז צוגעשלאָסן?—מילא, וועט ער נעמען אָן אַנדער שיפל.

און נאגעל איז אריינגעשפרונגען אין אן אנדער שיפל.

— ווהין ווילט איר פאָרן? — פרעגט דער מענטש.

— איך וויל זוכן דעם רינג. איר קאָנט מיך אפשר? איך

האָב דאָ אַ געטראַגן אַ רינג, איר קאָנט אַליין זען דעם צייכן

אויפן פינגער, ב'זאָג אייך קיין ליגן נישט. נו, האָב איך דעם

רינג אַוועקגעוואָרפן, ער ליגט דאָרט ערגעץ אין ים.

דער מענטש האָט נישט אָנגעהויבן צו פאַרשטיין.

— איר ווילט זוכן אַ רינג אויפן גרונט פון ים? — פרעגט

ער.

— יאָ, יאָ, — ענטפערט נאָגעל — ווי איך זע, פאַרשטייט

איר מיך שוין, וואָרום איך מוז דאָך מיין רינג צוריקקריגן. דאָס

וועט איר דאָך אַליין איינזען. קומט און רודערט אַרויס דאָס שיפל

פאַר מיר.

דער מענטש פרעגט ווידער:

— איר ווילט, הייסט עס, זוכן אַ רינג, וואָס איר האָט אַריינגע-

געוואָרפן אין ים אַריין?

— יאָ, יאָ, נו, קומט שוין! איך וועל אייך געבן אַ סך

געלט דערפאַר.

— גאָט איז מיט אייך, לאָזט אָפּ! וואָס-זשע איר ווילט אים

אַנכאַפן מיט די פינגער?

— יאָ, מיט די פינגער, ס'איז מיר אַרץ איינס. איך קאָן

שווימען ווי אן אל-פיש, אויב מ'וועט דאַרפן. אפשר וועלן מיר גע-

פינען עפעס אן אנדער זאך אויסער די פינגער, אַרויסצוקריגן

דעם רינג.

— און דער פרעמדער מענטש גייט אַריין אין שיפל. ער זעצט

זיך אַנידער, בדי זיך אַדורכצושמעסן מפות דעם. אָבער דאָס

פנים דרייט ער אָפּ אַן אַ זייט. ס'איז דאָך אן אמתער משוגעת,

זיך אונטערצונעמען אזא זאך. ווען עס וואָלט געווען אן אנקער

אָדער אַ קייט, וואָלט עס נאָך געהאַט אַ שטיקל זין; אָבער אַ

רינגל פון אַ פינגער; און דערצו נאָך בעת מ'הייסט נישט גענוי,

ווי עס ליגט!

נאָגעל האָט אַליין אויך אָנגעהויבן איינזען די אוממעגלעכ-

קייט פון זיין פלאץ. אָבער אויב אזוי, ווייסט ער דאָך אינגאנצן נישט וואָס צו טון, איז ער דאָך אַ פאַרלירענער! זיינע אויגן זענען פאַרגליווערט פאַר שרעק, און יעדער אבר פון זיין קערפער פער ציטערט. ער וויל אַריינשפּרינגען אין ים אַריין, נאָר דער מענטש כאַפט אים אָן און לָאָזט אים נישט אָפּ. נאָגעל פאַלסט אַוועק מַאָט, טויט-מיד, צו שוואַך זיך צו ראַנגלען מיט עמעצן. איינציקער גאָט, עס ווערט דאָך וואָס אַ מינוט ערגער! דער רינג איז פאַרלוירן, ס'איז שוין באַלד צוועלף אַ זייגער, און דער רינג איז נישטאָ! מ'האַט דאָך אים געוואָרנט!

אין דער רגע האָט אין זיין מוח אַ בליץ געטון דער קלאַר-רער געדאַנק, און אין אַ צוויי דריי מינוט האָט ער דורכגעטראַכט פאַרשידענע זאַכן. ער האָט זיך אויך דערמאַנט וועגן אַ זאַך, וואָס ער האָט נאָר געהאַט פאַרגעסן: אז ער האָט זיך אייערנעכטן ביי-נאַכט שריפטלעך אָפּגעזעגנט מיט זיין שוועסטער און אַריינגעוואָרפן דעם בריוו אין פאַסט-קעסטל. ער איז נאָך נישט טויט, אָבער דער בריוו איז שוין אַוועק, מ'קאָן אים נישט פאַרהאַלטן, ער מוז גיין, ווי ער גייט, און איז שוין איצט דרייט; און ווען זיין שווע-סטער וועט אים דערהאַלטן, מוז ער אומבאַדינגט זיין טויט. איבע-ריקנס, איז דער רינג אויך נישטאָ, אַלץ איז פאַרקלירן...

עס קלאַפט אים אַ צאָן אַ צאָן. אַ פאַרצווייפלטער, נישט צו געפינען קיין שום אויסוועג, קוקט ער זיך אום, דער ים איז בלוין איין טריט דרייט פון אים. ער כאַפט אַ קוק צום מענטשן אויף דער באַנק; דער מאַן קוקט נאָך אַלץ אַוועק אין דער זייט, אָבער ער גיט גוט אַכטונג, ויצט גרייט אים אָנצוכאַפן צו דער ריכטיקער צייט. אָבער פאַרוואָס דרייט ער זיך בסדר אויס מיטן פנים אָן דער זייט? — לָאָמִיד אייך העלפן אַרויפגיין אויפן ברעג. — זאָגט דער מאַן און ער נעמט אים אַרונטער אונטערן אָרעם און פירט אים אַרויף אויפן ברעג.

— אַ גוטע נאַכט! — זאָגט נאָגעל און דרייט זיך אויס צו אים מיטן רוקן.

אָבער דער מענטש גייט אים נאָך, ער נעמט פשוט פון אים קיין אויג נישט אַראָפּ. נאָגעל דרייט זיך אויס מיט בעס צו אים

און זאגט נאכאמאל: „א גוטע נאכט!“ און הייל אריינשפרינגען אין האסער.

אָבער דער מענטש האָט אים ווידער אָנגעכאַפּט.
— ס'וועט זיך אייך נישט איינגעבן, — זאָגט ער אַרײַן נאָ-
געלן אין אייער אַרײַן — איר שווימט צו גוט, איר וועט צוריק
ארויפקומען אויבן.

נאָגעל בלייבט שטיין פאַרחירושט און פאַרטראַכט זיך אַ
היילע. יאָ, ער שווימט צו גוט, ער קאָן נאָך אַרויפקומען צוריק
אויבן. ער טוט אַ קוק אויפן מענטשן, קוקט אים אַרײַן גלייך אין
פנים אַרײַן, דאָס מיאוסטע פנים שטייט אים פאַר די אויגן —
מינוט!

ווידער מינוט, אָבער אַמאָל מינוט!
— צו אַלדו באַלערעס, דו עקצהאַפטע, קריכנדיקע שלאַנג!
— שרייט אים נאָגעל און לויפט מיט אײַן אָמעס אַזעק פון
ברעג.

ער לויפט דעם גאַנצן וועג און וואַקלט זיך ווי אַ שיכור,
גלייטשט זיך אויס, פאַרט אום און שטייט הידער אויף; די גאַנצע
וועלט דרייט זיך מיט אים און טאַנצט מיט אים אַרום ווי אין אַ
קרייז, און ער לויפט נאָך אַלע, לויפט אין שטאַט אַרײַן. נו, האָט
מינוט אַ צווייטן מאָל צעשטערט זיינע פלענער! גרויסער גאַט!
האָט זאָל ער איצט טון? ווי עס שווינדלט אים פאַר די אויגן!
האָט פאַראַ מומל ס'איז אין דער שטאַט! ער איז ווידער אומ-
געפאַלן.

ער האָט זיך אויפגעהויבן אויף די קני און אַ דערשלאָגע-
נער האָט ער גענומען וויגן דעם קאָפּ אַהין און אַהער. שאַ! וואָס
איז דאָס? עס הערט זיך אַ געשרי פון ים! דער זייגער איז שוין
באלד צוועקף, און דער רינג איז נאָך נישטאַ. און ער פילט ווי
עפעס אַ באַשעפעניש קומט הינטער אים, ער הערט דאָס גע-
דויש, אַ באַשעפעניש מיט שופן, מיט אַן אַראָפּהענגנדיקן בויך,
וואָס שלעפט זיך נאָך אויף דער ערד און לאָזט איבער אַ נאַסן
צייכן הינטער זיך, אַ שוידערלעכער היראָגליף מיט אַרעמס אויפן
קאָפּ און מיט אַ געלער קליי אויף דער נאָז. אַזעק! אַזעק! פון

ים רופט מען היידער, און יאָמערנדיק האַלט ער זיך צו מיט די הענט ביי די אויערן, בדי עס נישט צו הערן. און ער שטייט היידער אויף. עס איז נאָך נישט פאַרלוירן די לעצטע האָפנונג, איין מיטל איז נאָך געבליבן, דאָס לעצטע מיטל, א זיבערן זעקס-רעריקן רעוואָלוער, דאָס בעסטע וואָס עס קאָן נאָר זיין! און ער וויינט פאַר דאנקבאַרקייט, לויפט מיטן גאַנצן בוח און וויינט פאַר דאנקבאַרקייט צוליב אַט דער נייער לעצטער האָפנונג. פּרופּצייג דערמאָנט ער זיך, אַז ס'איז אין מיטן דער נאַכט, אַז ער קאָן קיין זעקס-רעריקן רעוואָלוער נישט באַקומען, אַלע געהעלבן זענען פאַרמאַכט, און אין דער מינוט זאָגט ער זיך אָפּ פון אַלצדינג, פאַלט מיטן פנים אַראָפּ און אָן שום גערויש שלאָגט ער זיך אָפּ מיטן שמערן אין דער ערד. אין דעם מאָמענט לאָזט זיך דער באַלעבאָס פון האַמעל, נאָך עטלעכע לייט גייען מיט אים, אַ קוק צו מן, ווו ער איז ערגעץ אַהינגעקומען.

און ער האָט זיך אויפגעכאַפט און זיך אַרומגעקוקט אויף אַלע זייטן — ס'איז געהען בלויז אַ חלוב, ער איז די גאַנצע צייט פון בעט נישט אַרויס!

אַ וויילע ליגט ער אַזוי און ער טראַכט נאָך. ער גיט אַ קוק אויף זיין האַנט, אָבער דער רינג איז טאַקע נישטאָ; ער טוט אַ קוק אויף זיין זייגער, ס'איז האַלבע נאַכט, ס'איז צוועלף אַ זייגער, בלויז עטלעכע מינוטן פעלן נאָך. אפשר האָט ער זיך פאַרט אַרויסגעדרייט, אפשר איז ער געראַטעוועט! אָבער זיין האַרץ קלאַפט מוראדיק, און ער ציטערט. אפשר, אפשר קאָן ווערן צוועלף אַ זייגער און מיט אים זאָל גאָרנישט געשען? ער נעמט דעם זייגער אין דער האַנט אַרײַן, און זיין האַרץ ציטערט; ער ציילט די מינוטן, רגעס...

און פּלוצלינג פאַלט דער זייגער אַראָפּ אויף דער ערד און ער שפּרינגט אַראָפּ פון בעט. „מ'רופט!“ פליסטערט ער און קוקט מיט גרויסע אויפגעריסענע אויגן צום פענסטער צו. שנעל כאַפט ער אַרויף אויף זיך אַ פאַר מלבושים, עפנט די מיר און לויפט אַרויס אויפן גאַס, ער קוקט זיך אום, קיינער זעט אים נישט.

דאן שפאנט ער מיט שנעלע, גרויסע טריט אראפ צום האפן; די זייסע פלייצע פון זיין וועסטל שראגט אָפּ די גאַנצע צייט אין דער טונקלקייט. ער קומט צו צו דער לאַנדונגס-בריק, גייט וויי-טער מיטן וועג צום סאַמע ראַנד פון ברעג און שפּרינגט מיט איין מאָל אין ים אַרײַן.

אַ פּאָר בלעזעלעך קומען אַרויף אויפן וואַסער.

XXIII

איצט, אין חודש אפריל פון היי-יאָר, זענען איינמאָל שפעט ביינאכט געגאַנגען דאָגני מיט מאַרטאָן איבער דער גאַס; זיי זענען ביידע געגאַנגען אַהיים פון עפעס אַן אונטערהאַלטונג. ס'איז גע-זען פינסטער, און דאָ און דאָרט איז געלעגן אייז אין די גאַסן; זיי זענען דעריבער געגאַנגען זייער לאַנגזאַם.

— איך טראַכט אַזך וועגן דעם, וואָס מ'האַט היינטיקן אָונט גערעדט וועגן נאַגען, — האָט דאָגני געזאָגט — אַ סך זאַכן זענען געווען פאַר מיר ניי.

— איך האָב גאָרנישט געהערט, — האָט מאַרטאָ געענטפערט — איך בין אַרויסגעגאַנגען.

— אָבער איין זאך האָבן זיי נישט געוואָס, — האָט דאָגני זייער געזאָגט — נאָגעל האָט מיר נאָך פאַראַיאָרן זומער גע-זאָגט, אַז מינוט וועט האָבן אַ שלעכטן סוף. איך פאַרשטיי גאָר-נישט, ווי אזוי ער האָט עס שוין דעמאָלט געקאָנט זען. ער האָט עס מיר געזאָגט אַ לאַנגע, לאַנגע צייט נאָך איידער דו האָסט מיר דערציילט, וואָס פאַראַ צרות מינוט האָט דיר אָנגעטון.

— באַמת?

— יאָ.

זיי זענען אַרויפגעקומען אויף דעם וועג צום פאַסטאָר-הויף; אין וואַלד אַרום זיי איז געווען פינסטער און שטיי; זיי האָבן נישט געהערט קיין אַנדער גערויש, נאָר דעם קלאַנג פון זייערע טריט אויפן האַרטן וועג.

נאך א לאנגער פויזע רופט זיך דאגני חידער אפ:
 — ער פלעגט דא שמענדיק גיין.
 — ווער? — האט מארמא געפרעגט. — ס'איז גליטשיק; ווילסט
 מיך נישט אָננעמען פארן אָרעם?
 — יא, אָבער נעם דו מיך בעסער.
 און שוויגנדיק זענען זיי געגאנגען הייטער, אָרעם אין אָרעם,
 צוגעמוליעט איינע צו דער אנדערער.
